

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HAFIZ-I ŞİRAZÎ

HAFIZ DÎVÂNÎ

HASAN ÂLÎ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

FARSÇA ASLINDAN ÇEVİREN:
ABDÜLBÂKÎ GÖLPINARLI

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

II.
BASIM

Genel Yayın: 2212

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLÎ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

HAFİZ-I ŞİRAZÎ
HAFİZ DÎVÂNÎ

ÖZGÜN ADI
DÎVÂN

FARSÇA ASLINDAN ÇEVİREN
ABDÜLBÂKÎ GÖLPINARLI

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2006
Sertifika No: 11213

EDİTÖR
ALÎ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
PELİN ÖZER

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

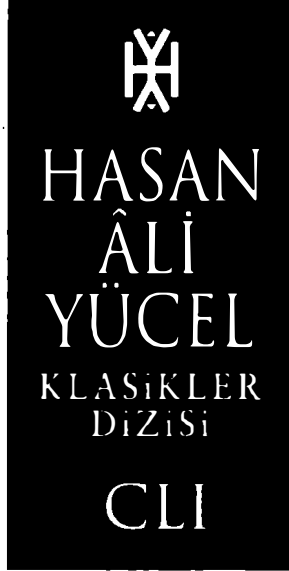
I. BASIM MAYIS 2011, İSTANBUL
II. BASIM EYLÜL 2013, İSTANBUL

ISBN 978-605-360-233-0 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

HAFİZ-I ŞİRAZÎ

HAFİZ DÎVÂNİ

FARŞÇA ASLINDAN ÇEVİREN:
ABDÜLBÂKÎ GÖLPİNARLI

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	vii
Muhammed Gülendâ'm'ın Önsözü.....	1
Gazeller.....	9
Terkipler.....	529
Mesneviler.....	539
Kıtalar.....	547
Rubailer.....	583
Müfretler.....	625
Muammalar.....	629
Mütercim'in Sözü.....	631
Şüpheli Gazeller.....	633
Şüpheli Muhammes.....	713
Şüpheli Kıtalar.....	715
Şüpheli Rubailer.....	729
Şüpheli Kasideler.....	755
Açılama.....	769
Hafız Dîvânı'nda Geçen Özel Adlar.....	821
Hafız Dîvânı'nda Geçen Yer Adları.....	825
Hafız Dîvânı'nda Geçen Kelimelere Ait Sözlük.....	827

ÖNSÖZ

Hicri sekizinci asırda (XIV) İran’da yetişen Hoca Hafız-ı Şirazî fikirlerindeki kuvvet, görüşlerindeki hususiyet, hele edasındaki rintlik bakımından bütün şarkın en lirik şairlerinden biri sayılmış ve şöhreti gün geçtikçe doğuya ve batıya yayılmıştır.

Esefle söylemek lazımdır ki, şarkta yetişen birçok büyük gibi Hafız’ın hayatı da bir belirsizlik perdesiyle örtülüdür. Hal tercümesine ait en eski vesika, onun şiirlerini ölümünden sonra toplayıp bir dîvân haline getiren dostu Muhammed Gülendâm’ın bu dîvâna yazdığı önsözdür. Muhammed Gülendâm, Hafız’ın şiirlerini övmekte, zâhir ve bâtın ehlinin, halkın ve ileri gelenlerin makbulü olduğunu, şiirlerinde herkesin kendine göre bir mâna bulduğunu, bilgi sahibi olsun, bilgisiz olsun herkes tarafından sevildiğini, gazellerinin az bir zaman içinde Horasan, Türkistan, Hindistan, Irakayn ve Azerbaycan ülkelerine yayıldığını, sofilerin sema, padişahların zevk meclislerinde okunduğunu söylemektedir. Fakat Hafız hakkında Kuran’a düşkünlüğünden, padişah meclisine devamından, keşşaf ve mısbağa haşiye yazdığından, ders kitaplarıyla Arap şairlerinin dîvânlarını elinden bırakmadığından, bu yüzden de şiirlerini bir dîvân halinde toplayamadığından ve nihayet 791 Hicri’de vefat ettiğinden başka bir malumat yok. Ne ailesinden bahis var, ne hususi hayatından. Hatta vefat tarihi bile şüpheli. Çünkü bu önsözün bulunduğu bazı dîvânlarda vefat tarihi, “der târîh-i şuhûr-i sene-i ihdâ ve tis’îne ve seb’a mie-i hicrî” diye Arapça bir ibareyle, bazılarındaysa “der târîh-i sene-i 791 Hicri” tarzında rakamla kayıtlı. 791’de öldüğü bildirildikten sonra üç beyitlik bir kıta var ki, Gülendâm bu kıtada aynen “Ahmed’in kutlu hicret yılının ebced hesabıyla bâ, sad ve zalinde zama-

nın tek eri Şemseddin Muhammed, yüce cennete yürüdü. Onun tertemiz toprağına uğrayıp mezarını ziyaret edince temizliği ve o mezarın nurunu, nuraniliğini gördüm,” demektedir ve bu suretle de Hafız’ın 792’de öldüğünü söylemektedir! Bazı nüshalarda bu nsze dahil olmayan, bir kısmında dvnn sonuna (1315 Tebriz basması), bir kısmında kabına (ekseri yazmalar) kaydedilen ve Hafız’ın mezar taşında kazılı bulunan bir kıtada da “Mna ehlinin ışığı olan ve hakikat ehlini aydınlatan Hoca Hafız, tecelli nurunun bir mumuydu. Musall toprağında konakladı, ölüm tarihini de Hk-i Musall terkiibinden ara.” deniyor ki, bu terkip de 791 yılını ifade etmektedir. Bu kıtanın şairini bilmiyoruz. Bizce bu ihtilafın iki sebebi vardır:

1) Gülendam, önsözünde vefat tarihini rakamla yazmış, rakamdaki 2 nasılsa 1 okunmuş, öyle kopya edilmiş, sonradan bazı nüshalara Arapça bir ibare ile alınmış, 791 tarihi bu suretle meydana çıkmıştır. Bu ihtimal kabul edilirse, ikinci kıtanın muahhar bir devre ait olduğu ve “Hk-i Musall” terkiibinin, Hafız’ın 791’de vefat ettiği zannedilerek düşürüldüğü aşıkrdır. Bu terkiibin bir eksik olması ihtimali de var (*Hızâne-i mire*). Kıtanın, Hafız’ın mezar taşında kazılı olması, delil olamaz. Zaten Hafız’ın kabri 885 Hicri’de (1480-1481) yapılmıştır (Devletşah).

2) Hafız 791 yılında vefat etmiştir ve Gülendam’ın kıtasındaki “Besl-i b vu sd-u zl-i Ebced” mısraı 791 yılını gösteriyordu. Yani “Besl-i elf-u sd-u zl-i Ebced” di. Bu takdirde ikinci kıta da doğrudur. Fakat eski yazıyla “elf” kelimesinin “ba” okunması hemen hemen imkânsızdır. Bu bakımdan bizce birinci ihtimal daha kuvvetlidir.

Meyhane ile muahhar kaynaklardan *Mecma al Fusah*, *Riyaz’al Arifin*, *teşkede* Hafız’ın 791’de vefat ettiğini kabul eder. *Mecalis al Uşşak*, *Habib al Siyer*, *Nefahat*, *sr-ı Acem* ve *Hızâne-i mire* 792’de öldüğünü söyler. *Heft Iklim* 792’de öldüğünü söylemekle beraber 791 yılını gösteren “Hk-i Musall” terkiibini de vefat tarihi kaydeder. Devletşah ise Timurleng’in

795'te Şiraz'ı zapt ettikten sonra Hafız'la görüşüğünü söylemekle beraber 794'te vefat ettiğini bildirir!

Görülüyor ki, Hafız'ın ölüm yılı 791 ile 794, hatta 795 arasında bir aykırılık göstermektedir. Fakat asıl aykırılık 791 ile 792 arasındadır ve yukarıda işaret ettiğimiz gibi bizce Gülen-dam'ın kıtasındaki 792 (1389-1390) tarihi doğrudur.

* * *

§ Hafız'ın hayatına ait bilgimiz, hemen hemen yok denecek kadar azdır. Bu bilgi de menkabevi bir mahiyet göstermektedir. Hicri on birinci yüzyılın (XVII) ilk senelerinde yazılmış olan *Meyhane*'ye göre Hafız'ın babası İsfahan köylüklerinden Bahaeddin adlı birisidir. Fars atabekleri zamanında Şiraz'a gelmiş, orada ticaretle uğraşmaya başlamıştır. Anası Şiraz mülhakatından Kâzerunludur. Hafız, üç kardeşin en küçüğüdür. Babalarının ölümünden sonra bu kardeşler, birbirlerinden ayrılmışlar, anasıyla Şiraz'da kalan Hafız, geçim darlığına düşmüş, alnının teriyle para kazanmak için hamurkârlık hizmetine girmiş, fırsat buldukça da civardaki mektebe devamı başlamıştır. Bu suretle Kuran'ı ezberleyip Hafız olan Şemseddin Muhammed, aynı zamanda şair bir dükkân komşusuna özenerek şiirler söylemeye de başlamış, şiirden anlayanlara adeta bir alay mevzuu olmuştur. Fakat bir müddet sonra bir gece, Şiraz'da “Baba Kûhî” lakabıyla tanınan Abdullah ibn-i Hafîf'in (331. H., 942-943) türbesinde ibadetle meşgulken uyuyor ve rüyasında Hz. Ali'yi görüyor. Ali, ona cennet yemekleri sunuyor. Hafız, böylece şair oluyor ve bu rüyayı bir gazelle de tespit ediyor (CXXIII). *Meyhane* müellifi, Hafız'ın 65 yaşında öldüğünü ve ilk Sakiname yazanın da Hafız olduğunu ilave etmektedir.

Şüphe yok ki, bu menkabe Hafız'da bir kutsiyet görüp şiirlerini ilham telakki eden halk rivayetlerinden alınmadır. Hafız'a “Sırlar tercümanı” ve “Gayb dili” diyen halk, Hz. Ali'ye isnaden şöyle bir hikâye de uydurmuştur:

Güya Ali, bir gün Dicle kıyısına gidip bir divitle bir kalem istiyor. Divit ve kalem gelince birkaç kâğıda bir şeyler yazıp nehre atıyor, “Bunlar marifet ve hakikate ait sözlerdir. Bir müddet sonra Şiraz’da bir arif gelecek; bu sözler ondan zuhur edecek.” diyor. *Kitabu Kısas al Ulemâ* sahibi bu halk rivayetini bilhassa anıp tamamıyla uydurma olduğunu kaydeder (İkinci kısım, Hâce Nasîrüddîn-i Tûsî’nin hal tercümesinde. S. 172-175).

§ *Mecma al Fusahâ* ve *Riyaz’al Arifin*’le *Âsâr-ı Acem*, Hafız’ın Nehavend’in şimalinde Tuysirkân adlı bir kasabada yetişen Şeyh Kemaleddin isminde bir âlim zatın oğlu olduğunu ve atalarının bilgi sahibi kişiler bulunduğunu kaydeder. Bunlara nazaran Hafız’ın babası Şiraz’da yerleşmiş ve Hafız orada Şemseddin Abdullahı Şirazi’den (vefatı 772. H., 1370-1371) okumuştur. *Hızâne-i Âmire* ve *Mir’âtüssafa*’dan naklen Hafız’ın Şah Numan adlı bir oğlu olduğunu, Hindistan’a gidip Burhanpur’da öldüğünü ve Asir kalesi civarında bir yere gömüldüğünü ilave eder.

§ *Târih-i Feriştah*’e göre Deken hükümdarlarından Mahmud Şah-ı Behmenî’nin (780-799. H., 1373-1374 - 1396-1397) ilim erbabını himaye ettiğini duyan Hafız, Deken’e gitmek istemiş, bunu duyan vezir Mîr Fazlullah İncu, Hafız’a yol harçlığı göndermişti. Hafız bu paranın bir kısmını ailesinin ihtiyaçlarına sarf etmiş, bir kısmıyla borçlarını ödemiş, bir kısmıyla da yol tedariki görmüş ve yola çıkmıştı. Yolda elinde kalan parayı, soyguna uğramış ve muhtaç bir hale düşmüş olan bir dostuna verivermişti. Hindistan’a gitmekte olan iki İranlı tacir, şairin yol parasını çekmeye razı olmuşlardı. Hafız, onlarla Hürmüz’e kadar gitti. Fakat orada tam gemiye bineceği sırada kopan bir fırtınadan pek ürktü, Şiraz’a dönüp Mahmud Şah-ı Behmenî’ye derin ve hudutsuz istiğnasını rintçe bir eda ile bildiren bir gazel yazıp gönderdi (CLXXXV). Mahmud Şah da “Mademki bizi ziyaret için yola çıkmış, ona ihsan etmek gerek.” diyerek Hafız’a bin altınla bazı Hint metaları yolladı.

Hafız'ın, Bengal valisi Sultan Gıyaseddin'le de mektuplaştığı ve ona son beyitte adını anarak hürmetini gösteren bir gazel yazıp yolladığı rivayet edilir (CLVII).

Hafız'ı, İlhanilerden Celâyirli Şeyh Üveys oğlu Sultan Ahmet de Bağdat'a çağırılmış, fakat Hafız bu davete icabet edememiş, onu metheden bir gazel yazarak göndermişti (CDLXXXV). Yalnız bir gazelinde Şiraz'da kadrinin bilinmediğinden bahsederek başka bir yere gitmeyi kurduğunu söylemesine (CCCXXI-II, B. 2706), başka bir gazelinde de Bağdat'a gitmek istediğine bakılırsa (CCXVII, B. 1843), bu seyahati cidden istediğine hükmetmek lazımdır.

§ Hafız, Gazan Han zamanında kısa bir müddet Fars valisi olan Şeyh Ebu İshak tarafından korunmuştu. Şair, gazellerinde bu zatın kısa, fakat pek hoş geçen saltanat devrini över; bir kıtasında da Şiraz'ı bezeyen diğer dört kişiyle Şeyh Ebu İshak'ı hürmetle anar (KİTALAR, XXXV*.) Meyhaneleri kapatan, şarabı yasak eden ve Hafız'a oldukça kara günler geçiren, meyhanelerin açılması için dualar ettiren Mücarezeddin Muzaffer'le, babasından büsbütün ayrı bir karakterde olan ve derhal meyhaneleri açtırarak Hafız'ın neşeli şiirler yazmasına sebep olan Şah Şuca da Hafız'la çağdaş padişahlardır. Hatta Şah Şuca, rivayete göre Hafız'dan ziyade İmad-ı Fakîh'i (Vefatı. 773. H., 1371-1372) sever ve bu şairi Hafız'dan üstün görmüş. Bir kere Hafız'a, “Şiirlerinde vahdet yok. Şaraptan bahsederken aşka, derken tasavvufa geçiyorsun. Bu değişikliğin belagata uymaz.” diyor. Hafız da, “Evet, öyle ama bütün bu ayıp ve noksanla beraber, yine de benim şiirlerim âleme yayılmış, öbür şairlerin şiirleri ise Şiraz kapısından bile çıkmamıştır.” diye cevap veriyor. Şah Şuca, bu cevaba fena halde kızıyor ve şairin;

Ger müselmani hemineş ki Hafız dared
Vay eger ez pey-i imruz buved ferdayi
(CDXXXVI t, B. 3654)

beytine takılarak onu kâfir saymaya kalkışıyor. Hafız pek sıkılıyor. O sırada Hicaz’a giderken Şiraz’a uğramış olan Zeyneddin Ebbekr-i Tâybâdî’nin “Nakli küfür, küfür değildir. Bu beytin üstüne münasip bir beyit ilave ederek sözü başkasına sylet.” demesi zerine;

İn hedisem i hoş amed ki sehergeh migoft
Ber der-i meykedei badef-u ney tersayi
(CDXXXVI t, B. 3653)

beytini ilave ederek yakayı kurtarıyor, İmad-ı Fakîh güya kedisine namaz kılmayı öğretmiş ve Şah Şuca’ı bununla aldatmış. Hafız bunu bir şarlatanlıktan ibaret görmüş ve hatta bir gazelinde;

Ey kebk-i hoş-hıram ki hoş mirevi benaz
Gırre meşov ki gurbe-i zahid nemaz kerd

beytini de bu münasebetle söylemiş (*Habib al Siyer*, C.3, Kısım 2, S. 37; CVIII)

§ Hafız, Şah Şuca’nın 786 Hicri’de (1384) vefatından sonra 789’a kadar (1387) saltanat süren oğlu Zeynelâbidin’in saltanat devrini idrak ettiği gibi, bu padişahın, yeğeni Şah Mansur tarafından tahttan indirilmesini ve sonradan gözlerine mil çekilmesini de idrak etmiştir. Hafız, Şah Mansur’un padişahlığını da bir gazelle kutlar (CCXXXVII). Hafız’ın şiirlerinde bunlardan başka Yezd ve Hürmüz hükümdarlarıyla Hâce Kıvam, Kıvameddin Hasan, Hâce Celâleddin, Şah Nusretüddin Yahya gibi büyüklerin adları geçer.

§ Devletşah, Hafız’ın Şiraz’da Timurleng’le de görüştüğünü yazıyor. Timur, şairin bir matlamı kastederek (VIII) “Semerkand’la Buhara iki mamur ve büyük İslam şehri. Sen nasıl oluyor da onları sevgilinin bir benine bağışlıyorsun?” demiş. Hafız da yırtık pırtık üstünü başını işaret ederek, “İşte bizi bu hale

koyan da hep o yolsuz bağışlamalar ya.” diye cevap vermiş. Devletşah, bu görüşme tarihini 795 olarak kaydediyorsa da, Hafız’ın 792’de öldüğü muhakkak olduğundan ve Timur da 789’da (1387) ve Zeynelâbidin’in tahttan indirilmesinden biraz önce Şiraz’a girmiş bulunduğundan, eğer bu görüşme doğru ise 789’da olsa gerektir. Fakat bu görüşmenin, Hafız’ın o meşhur beytinden meydana gelme bir hikâye olması ihtimali daha kuvvetlidir. Hatta halk arasında Hafız’ın “Ben, Semerkand u Buhara demedim... Se men kand u du hurmârâ, üç batman şekerle iki hurma dedim.” diye cevap verdiği de rivayet edilegelmiştir. *Cevahir-i Mültekita*’ya göre Hafız’ı Timur’la görüştüren, Timur’un Zeynelâbidin-i Ruknâbâdî adlı yakın bir adamıymış.

* * *

§ Hafız’ın hususi hayatına ait bazı vakaları, ancak onun gazellerinden ve tabii belirsiz bir surette çıkarabiliyoruz. Hafız, Şiraz’a, Rükânâbad ırmağına, Musalla mesiresine candan bağlıdır. Bu bağlılığını şiirlerinde belirtir (VIII, B. 67, CLXVII, B. 1426). Hafız’ın menkabelerini iyice tetkik eden ve dîvânını hakkıyla inceleyen Sudî, onun Şiraz’dan ayrılmadığını, ancak Şiraz’a üç günlük bir yer olan Yezd’e gittiğini kaydeder (C. 1, S. 44, 67). Şair, bir gazelinde Arapça bildiğini söyleyerek dostu Muhammed Gülendâdî’yi tasdik ediyor (XXIX). Zaten dîvânında yer yer Arapça beyitler ve Arap şairlerinin tesiriyle yazılmış mülemmler da onun derin bilgisini gösterir. Hafız olduğunu, yani Kuran’ı ezbere bildiğini, hatta Kuran’ı on dört rivayete göre okuyan ve kıraat bilgisine sahip bir hafız olduğunu da yine bir gazelinde anlıyoruz (XLIII, B. 387). Sevgiliyle maceraları, sevgilinin gitmesi üzerine araya düşen ayrılık ve bu ayrılığın Hafız’ın ruhunda hasıl ettiği derin teessürü intibalar da yine gazellerinde görülmektedir (Mesela XIII, CCCII). Sudî, Hafız’ın iki gazelini, oğlunun ve karısının ölümü üzerine yazmış olduğunu söylüyor (C. 1, S. 337-339; CCVIII; C. 1, S.

628; CXXXII). Hakikaten ikinci gazel, karısına yazılmışa pek benzer. Kıtaları arasında iki kıtanın da genç bir çocuğun ölümüne ait olduğu meydanda (XXI, XXII). Fakat bu gazeller, herhangi bir sevgilinin ölümüne ait de olabilir. Kıtalar hakkında da aynı mütalaayı yürütebiliriz. Onun için bu hususta kati bir şey söyleyemiyoruz. Yalnız Hafız’ın hassas gönlünün ölümle de yaralandığı muhakkaktır. Kıtalarından bir tanesi, Hâce Âdil isminde bir kardeşi olduğunu ve 775 H.’de (1373-1374) vefat ettiğini tespit ediyor (XX). Bir gazeliyle (C) iki muammasından (MUAMMALAR I, II) Ferruh ve Ahmed adlı iki gençle alakası olduğu açıkça anlaşılıyor. Zaten onun gazellerinde, bütün şark şairlerinde olduğu gibi Yunan bir aşk, bir pederasti çeşnisi görülür. Hafız’ın eski lirik Yunan şairleriyle İran’ın ilk şairleri gibi saz çaldığını da yine şiirlerinden öğreniyoruz. Sud, bir gazelindeki bir beyitten, sesinin çok güzel olduğunu istidlâl ediyor (C. 2, S. 236; CCCXXII).

Hafız, kendisinin şairlik kudretinden de pek emindir. “Gazel stadı, herkesçe Sadî’dır, ama Hafız’ın sözleri Hcu tarzındadır.” (Bu beyti ihtiva eden gazel, tercmemize esas ittihaz ettiğimiz nüshalarda yoktur) demekte, Irakî’nin gazellerini söylemekte olduğunu bildirmekte, Selman’ı mbalağalarla övmektedir (şPHEL KITALAR, IX). Fakat sözlerinin büsbütün başka bir halveti olduğunu, şiirlerinin Irak ve Fars ülkelerini kapladığını, Bağdat ve Tebriz’e de yayılmak üzere olduğunu (XXXVIII, B. 344), şöhretinin şiraz’dan Mısır, Çin ve Rum ülkelerine bile gittiğini (CDLXXXVII*, B. 4128), şiirde Nizami’yi bile geçtiğini (CDXCI*, B. 4156) haklı olarak iddia eder.

* * *

§ Enver, Zahîr, Selman ve sair büyük şairler gibi Hafız, en adi vesilelerle para koparmak için kasideler söylememiştir.

Büyük bir yekn teşkil eden gazellerine karşı kasideleri birkaç tanedir. Gazellerinde bazen yukarıda adlarını andığımız padişahlarla büyükleri, adeta laf olsun diye ver. O, bütün ruhi

hasletlerini gazellerle ifade etmiştir. Merhum Browne, Hafız'ı çok kudretli bir surette tercüme eden Miss Gertrude Lowthian Bell'in, Hafız ve Dante hakkındaki mülahazalarını aşağı yukarı şöyle kaydediyor: "Hafız'a göre modern misallerin değeri yoktur. Dante'nin Floransa'yı sevdiği kadar Şiraz'ı seven Hafız, sevdiği bu şehrin beş altı kere muhasarasını, zaptını, padişahların birbiri ardınca gelip geçişini seyretmiş, halkın zulümlere ve kıtallere uğradığını, iştetin men edildiğini, zevk kapılarının ardına kadar açıldığını görmüş, bütün bu hadiseler, Hafız'ın şiirlerinde pek az akisler bırakmıştır. Fakat bu kayıtsızlık, onun felsefesine Dante'ninkinde bulunmayan bir mahiyet vermektedir. Dante kendi felsefesine bağlıdır, kâinatı asrının görgüsüne uyarak görür. Hafız'ın görüşüyse daha derin ve geniştir. Onun görüşü, kendisinden sonraki asırların fikir vadiğine kadar nüfuz eder." Hakikaten de o dağdağalı devir, Hafız'ın gazellerinde ancak tarama kalemiyle yapılan belirsiz resimler gibi görünür. Fakat bazen o karmakarışık devri en içli, en hazin ve en tahlilî yekpare bir gazelle ifade ettiği de vardır (Mesela CDLXXX t, CDLXXXII t).

§ Hafız'dan önce gazel, daima aşkı terennüm ederdi. Hâcu, gazele tasavvuf ve hikmeti katmış, Selman da estetik hünerleriyle kendini göstermişti. Hafız, bütün bu üstatların meziyetlerini nefsinde toplamıştır. Onun gazelleri, velev müphem olsun –ki dîvân tekniği dolayısıyla başka türlü olmasına da imkân yoktur– devrinin hususiyetleriyle hadiselerini bize pekâlâ iblağ eder. Bilhassa o rindane eda, hemen hemen yalnız ona mahsustur.

Şiirlerinde şarap ve meyhaneden pek çok bahseder. O kadar ki, adeta Hayyam'da olduğu gibi insana usanç verir. Bu şarabı, yerine göre aşk, feyz, neşe, vahdet sembolü olarak kabul edenler, meyhaneye âlem, hanekah, yahut gönül diyenler, tevillerini yapadursunlar, bizce bu şarap Şiraz'ın güzel üzümlelerinden çekilmiş ve yıllanmış halis şaraptır ve Hafız bu şarabı, cennetteki Tesnim ve Selsebil ırmaklarının suyunu içer gibi içmektedir.

Hafız'da yalnız şaraba değil, esrara da methiye vardır (Kİ-TALAR, XXVI*). Şair, ihtimal şarap yasağında bu mnebbi-he müracaat etmişti. Bu şarap dşknlğnde taklidin büyük bir rolü vardır. Şarkta rint olmak isteyen her şair, rintlik kay-dına düşen her hakîm, mutlaka kendisinden önceki örnekle-re uymakta. Fakat bu dşknlkteki mil, yalnız bu değil. H-ner ve marifetten anlamayan insanlar arasında kalan, hiçbir suretle tatmin edilemeyen, daima sıkıntı ve elem içinde bunalan, hele Hafız gibi çok gürültülü bir devirde yaşıyan düşün-celi bir şair, şüphe yok ki bütün elemelerini bir kadeh içinde ez-meye çalışacak, şarabı ve gazel cnkn kendisine nedim itti-haz edecek, işret meclisinin başkşesini yükseldiği ve yksele-ceği en büyük bir makam olarak görecek, hulasa sarhoşça bir istiğnaya bürünecektir.

* * *

§ Hafız'ı koyu bir sofi telakki edenler bile onun tarikatı ve şeyhi hakkında kati bir malumat veremiyorlar. Şemseddin Abdullah-ı Şirazî (772. H., 1370-1371), İmad-ı Fakîh (773. H., 1371-1372) ve Seyyid Şerif-i Cürcanî (816. H., 1413-1414) gibi sofi limlerden istifade ettiğini, Seyyid Şah Nimetullah-ı Velî (832. H., 1428-1429), Hâce Eblvefa-yı Bağdadî (835. H., 1431-1432) ve Baba Kemâl-i Hucendî (792. H., 1486-1487) gibi şeyh-lerle görüştüğünü tezkireler kaydederler. Bunlardan Şah Nime-tullah-ı Velî'nin "Biz, yoldaki toprağı bile bakışımızla kimya haline getirir, bir göz ucuyla baktık mı her derdi tedavi ederiz." mealindeki;

**Ma hak-i rahra benazar kimya kunim
Her derdra beguşe-i çeşmi deva kunim**

matlaıyla başlayan gazeline karşılık bir gazel söyleyip him-metini dilemiş (CXXII), diğer bir gazelinde Eblvefa'nın adı-nı hürmetle anmış (CIII, B. 878), eski sofilerden Pîr-i Cm,

Şeyh-i Câm ve Şeyhülislam lakaplarıyla anılan Pîr Ahmed Camiyy-i Namıkî'ye (536. H., 1141-1142) hürmetini göstermiştir (III, B. 4).

Bu sonuncuya olan hürmeti, tabii gıyabidir, diğerlerinden birine intisabı var mı? Bilemiyoruz. Hakikat yoluna kılavuzsuz gidilemeyeceğini söyleyen ve tasavvuf neşesine sahip olan Hafız'ın, zamanındaki şeyhlerin birisine intisap etmemiş olması imkânsızdır. Sudî,

Şerab-ı bigaş-u saki-i hoş du dam-ı rehend
Ki ziyrekan-ı cihan ez kemend-i şan nerehend

matlalı gazelindeki (CXXV)

Gulam-ı himmet-i durdi-keşan-ı yek-rengem
Ne on güruh ki ezrek-libas u dil-siyehend

beytini (B. 1076) şerh ederken Hafız'ın Mahmud-ı Attar'ın müridi olduğunu, yeşil elbise giyenlerle de, bu şeyhe muarız olan Şeyh Hasan-ı Ezrakpuş'la müritlerini kastettiğini söylemiş (C. 1, S. 403),

Ruşeni-i tal'at-ı tu mah nedared
Piş-i tu gul rovnak-ı kiyah nedared

matlalı gazelde de (CLXXXII)

Rıtl-i giranem diğ ey murid-i herabat
Şadi-i şeyhi ki hankah nedared

beytini şerh ederken (B. 1546) buradaki hanekahsız şeyhin yine Mahmud-ı Attar olduğunu ve bu zatın tekkesi bulunmadığını, attarlıkla, yani gülyağı ve sair güzel kokulu yağları satmakla geçindiğini ilave etmiştir (C. 1, S. 476).

Salha defter-i ma dergirev-i sehba bud
Rovnak-i meykede ezders-i du'a-yı ma bud

matlalı gazelin (CXXXVIII)

Pîr-i Gul-reng-i men ender hak-ı Ezrek-puşan
Ruhset-i bahs nedad erne hikâyetha bud

beytinin şerhinde (B. 1186) “Pîr-i Gültreng”in, Hafız’ın piri olan ve bu lakapla meşhur bulunan Şeyh Mahmud-ı Attar olduğunu bildirirken, bu zatın Şeyh Abdüsselam’a, onun Rzbihan-ı Baklî’nin oğlu Şeyh Fahreddin Ahmed’e mensup olduğunu, Fahreddin Ahmed’in de babasından hırka giydiğini yazıyor ve Farsça ibareyle naklettiğı bu irade ve nispet silsilesinin “Hâce menakıbında” bulunduğunu söylüyor. Aynı zamanda Halveti sofileri olan ve yeşiller giyinen Hasan-ı Ezrakpuş’la müritlerinin, Pîr-i Gültreng’le ve müritleriyle araları açık olduğunu, hatta bazen bu zıddiyetin kavgalara bile vesile teşkil ettiğini ilave ediyor (C. 1, S. 480). Ne yazık ki, Sudî bunu hangi menkabe kitabından aldığı ve bu kitabın kime ait olduğunu, ne vakit yazıldığı hakkında hiçbir şey söylememektedir. Sudî, Hicri 1000’de (1591-1592) ölmüştür. Necef’te bulunmuş, birçok âlimden istifade etmiş (C. 1, S. 655-656), bazı beyitleri Farslardan daha iyi tahlil edecek kadar incelemiş (C. 1, S. 63-64), bazı beyitleri zamanın en iyi Farsça bilen üstatlarıyla müzakere eylemiş (C. 1, S. 634-655), gazeller arasında Hafız’a ait olmayanları büyük bir isabetle bulmuş, hatta sahiplerini tayin etmiştir. Başka şarihler gibi tevillere kapılmamış, ciddi bir inceleme yapmıştır. Bütün bunlar düşünülür de nihayet bu menkabe kitabının, tabii kendisinden önce yazılmış bulunuşu ve Fars diliyle yazılışı göz önünde tutulursa, rivayetin eskiliğı, hatta doğruluğı hakkında bir fikir edinilebilir. Bizce bu rivayete inanmamak için hiçbir sebep yoktur. Sudî, Hafız’ın Halveti olduğunu söyleyerek şeyhi Pîr-i Gültreng’in de Halveti olduğunu bildirmiş

oluyor (C. 1, S. 633). Yine bir gazelde Ezrakpuşlara telmih olduğunu, bir gazelin de Hafız hastayken piri tarafından ziyaret edilmesi dolayısıyla yazıldığını anlıyoruz (C. 2, S. 424; CDVI-II*). Hafız, birçok şiirinde Kalenderleri ve Kalenderliği över. İhtimal tekkesi olmayan Pîr-i Gültreng, bir Kalenderi şeyhidir, yahut Kalenderliği benimsemiştir. Esasen Sudî'nin, bu zatın "Halveti" olduğunu kaydetmesinden, Pir İbrahim Zâhid-i Giylanî'ye (705. H., 1305-1306), yahut Halvetiliği bir tarikat haline getiren, yahut da asıl halveti sülûke esas olarak kabul ederek "Pîr" tanınan, Ömer-i Halvetî'ye (800. H., 1397-1398) mensup olduğuna hükmetmek güçtür. Ömer-i Halvetî'nin kurduğu tarikattan önce de halveti sülûkte bir esas olarak kabul eden sofiler vardır, ihtimal Pîr-i Gültreng de bunlardan biridir. Hafız'ın rindane edasına, zaman zaman bütün kayıtlardan sıyrılıp çıkmasına bakarak onu ve şeyhini, Halvetîlik gibi halvet, esma, zikir, taç, hırka gibi birçok kayıt ve şarta bağlı bir tarikata değil, sevdiği ve övdüğü Kalenderliğe daha yakın görüyoruz.

Ancak şunu da ilave etmeliyiz ki, biz Hafız'ı tamamıyla tasavvuf umdelerine bağlı bir sofi olarak göremiyoruz. O, ne Hakîm-i Senâî, Attar ve Mevlânâ Celâleddin gibi coşkun bir sofidir, ne Ubeyd-i Zâkânî gibi bir mülhit... Sırası geldikçe zamanından şikayet etmiş, elemelerini söylemiş, hatta topraktan yaratılan şu yeryüzünde bir tek insan bile bulunmadığını, başka bir âlem yaratmanın, yeniden bir insan halk etmenin lüzumunu duymuştur (CDLXXXII t, B. 4074). Hatta onun içli şüphelerle kıvrandığı (XXXIII, B. 295, 297), peşin varken verisiyeye kanmamaya karar verdiği (XXXIV, B. 304) bile var. Hulasa Hafız'ın tasavvufu, çok defa kendini avutmak, zahitlere çatmak ve onların riyasıyla eğlenmek, kalp zenginliğinden meydana gelen rint bir istiğnaya bürünmek için bir vesiledir. Bahar mevsiminde şiir defterini alıp sahraya gitmeyi tavsiye eden, o mevsimin medresede oturacak, keşifle keşşaftan bahsedecek zaman olmadığını söyleyen şairimiz (XXVI, B. 231), sofiye de bir gül derip hırkasını dikene bağışlamasını, bu kuru

zahitliği lezzetli şaraba değişmesini, tasavvuf bahislerini enge, tespihle taylasanı şaraba vermesini tavsiye eder (CCLXXIX, B. 2335); tasavvuf bahislerini bitpazarına götürmeye, Bistamî hırkayı şaraba bağışlamaya hazırdır (CCCLXXIV t, B. 3113). Lale kadehi şarapla doldu mu, hayata ve zevke candan bağlı olan Hafız, sakiye “gel... tasavvuf hezeyanları niceye bir... aslı olmayan saçma sapan şeyler ne vakte dek,” deyiverir (CDLXXXVII*, B, 4117)! Hilkatî, hilkatteki gayeyi, bu âlemin önünü sonunu düşünmektense, çalgıyla şaraptan bahsetmeyi ister ve bu muammanın halledilmediğinde ve edilemeyeceğinde ısrar eder (VIII, B. 78). Artık Hafız’ı koyu bir sofi, hatta bazılarının dediği gibi hakikatî mecaz diliyle söyleyen bir zat olarak kabul etmek ve hemen her şiirinde grlen şarapla sevgiliyi tevile kalkışmak, ziyadece safdilliktir doğrusu. Hafız, tasavvuftan da bahsetmemiş değildir. Bazı gazelleri vardır ki, tamamıyla tasavvufidir. Fakat tasavvufu hiçbir vakit mecaz diliyle söylememiş, bu husustaki fikirlerini de apaçık ifade etmiştir. Ama ne gariptir ki, gizli kapalı ifadelere yanaşmayacak kadar samimi olan ve şarabı gizli içmenin temelsiz bir şey olduğunu söyleyen Hafız’ın (CLXVII, B. 1418), iki yıllık şarapla bilmem neyi, on dört yaşındaki dilberle de Hz. Muhammed’i kastettiğini söylemek gibi acayipliklere düşenler olmuştur. On, dört... yani on kere dört, yahut dört on kırk eder ya... Hz. Muhammed’e de peygamberlik kırk yaşında gelmiş; işte Hafız’ın on dört yaşındaki dilberden maksadı buymuş! İran’da son zamanlarda yetişen mtehitlerden Sikat l İşlam Nrî’ye (Vefatı 1320. H., 1902-1903) bu izahı anlatarak fikrini sormuşlar. Molla Nuri, büyük bir isabetle “İki yıllık şarap, yıllanmış halis şarap, on dört yaşındaki dilber de on dört yaşındaki dilberdir. Hafız, bundan başka bir şey kastetmemiştir.” diye cevap vermiştir (Kitabu Kısas al Ulemâ, Kısım 2, S. 175). Kanunî Süleyman devrinde de şeyhülislam Ebüssuud, bir fetvasında “Hafız’ın makalâtında okluk hikem-i zâika ve nîket-i fâikadan gaybî kelimat hakka vaki olmuştur. La-

kin tezaîfnde nitak-ı şerîat-ı şerîfeden bîrun hurafat vardır. Me-
zâk-ı sahih odur ki, bir beyti birinden fark edüp semm-i ef'îyi
tiryâk-ı nâfi' sanmayıp..." demektedir (*Keşf el Zunun*, 1, S.
784). Hulasa bizce Hafız'ın tasavvufu ikinci planda bile de-
ğildir. Esasen o vakitler tasavvufi neşeye sahip olmak, herhan-
gi bir büyük şeyhe intisap etmek modadır, âdettir ve Hafız'ın
da bu modaya, bu âdete uymaktan kurtulamayacağı tabiidir.
Fakat nihayet insanı kayıtlardan kurtarmayı tekeffül eden ta-
savvuf bile onun hür ruhunu kayıt altına alamamıştır. Böyle
bir meşrebe sahip olan Hafız'ın mezhebi hakkında uzun uzun
mülâhazalar yürütmeyi lüzumsuz bulmuyoruz. Gök kubbe
altında manen bağlanılabilecek her şeyden hür olan kişinin
himmetine kul köle olduğunu söylerken (XXI B. 179) kendi
hür ve insan düşüncesini, her bağdan kurtulan serazat ruhi
haletini söylemiştir, Şah Sincan'ın Kutbeddin Hayder hakkın-
da söylediği "Kuru yere oturmuş bir rint gördüm... ne küfür
kaydıdaydı, ne İslâm... ne dünya umurundaydı, ne din... ne
Hak'la mukayyetti, ne hakikatle... ne tarikata bağlıydı, ne ya-
kıyne! İki âlemde de bu iş, kimin harcı?" mealindeki,

Rindi didem nişeste ber husk zemin
Nî kufr-u ne islâm-u ne dunyâ-vu ne din
Nî Hak ne hakikat ne tarikat ne yakıyn
Ender du cihan kira buved zehre-i in

rubaisini (*Habib al Siyer*, Cüz 3, C. 2, S. 76) Hafız hakkında
da söyleyebiliriz sanırım.

Sadî, Riyazî, Nizarî, Azudüddin, Şemseddin Mahmud, Ira-
kî, Zahîr-i Fâryâbî, Celal, İftihâr-ı Dâmğanî gibi birçok şair-
den müteessir olan Hafız, bunların hepsine nazireler yazmış-
sa da, bilhassa Hâcu ve Selman'ın tarzını takip etmiş, onların
mazmunlarını tasarruf eylemiştir. Burada Hafız'da, Hay-
yam'ın da büyük bir tesiri olduğunu işaret edeceğiz. Hafız, şa-
raptan ve kadehten bahsederken, insan daima Hayyam'ı ha-

tırlar, birçok beytinde Hayyam'ın rubailerindeki mazmunları bulur. Muhakkaktır ki Hafız, Hayyam'la pek çok meşgul olmuştur. Merhum Prof. Browne, İran edebiyatı tarihine Şibl-i Numânî'nin Urdu diliyle yazdığı *Şi'r al Acem*'den naklen Hâcu ve Selman'la Hafız arasındaki benzerlikleri gösteren en canlı örnekleri almış, Seyyid Abdürrahîm-i Halhâlî de *Hafız Dîvânı*'nın önsözünde *Hafız Dîvânı*'na karışan ve diğer şairlere ait olan şiirlerle, Hafız'dan önce yaşayan veya onunla çağdaş bulunan şairlerin vezin ve kafiye bakımından birbirine uygun olan gazellerinin matlalarını yazmıştır (ک - ح). Bizi bunlardan ziyade, Hafız'ın klasik Türk edebiyatına olan tesiri alakalandırır. Biz bilhassa bunun üzerinde duracağız:

Hafız'ın, edebiyatımızda tesiri pek şümüllü ve pek süreklidir. Klasik edebiyatımızın birçok şairini tetkik ederken mutlaka onları Hafız'la karşılaştırmak lazımdır. Hele XIV. ve XV. yüzyıllarda Hafız tesiri altında kalış, adeta mütercimlik mahiyetini arz eder. Bu, Şeyhî'de pek açıktır. *Şeyhî Dîvânı*'nı gelişi güzel bir gözden geçirme neticesi bulduğumuz en açık örnekleri sıralıyoruz:

Hafız Cuz astan-ı tuem der cihan penahi nist
Ser-i mera becuz in der hevalegahi nist

İnan-keşide rov ey padşah-ı kişver-i husn
Ki nist ber ser-i rahi ki dadhahi nist

Zemane ger bizened ateşem behürnen-i ömr
Bigu bisuz ki bermen beberk kahi nist

Gulam-ı nergis-i cemmaş-ı on sehi servem
Ki ez şerab-ı gurureş bekes nigahi nist

(XXIV, B. 1, 7, 4, 5)

Şeyhî Kapundan özge bulunmâdı çün penâh bana
Uş îşığün tozıdur yîne secdegâh bana

Nazar fakire kıl ey pâdişâh-ı hüsn-ü cemâl
Ki rahmetin günidür sâye-i İlah bana

Din imdi dâne-i hüsnün ki ömr hırmenini
Değil yakarsa cefân odı berk-i kâh bana

Figân ki nergis-i mesti bu serv-i lâle-ruhum
İçüp şarâb-ı gurur eylemez nigâh bana
(36. b)

* * *

Hafız Hufte ber sincab-ı şahî nazeninira çi gam
Ger zi har-u hare sazed bester-u balin garib

Guftem ey şâm-ı gariban turre-i şeb-reng-i tu
Der sehergahan hezer kun çün binaled in garib
(XIII, B. 3 ve 7)

Şeyhî Şâh-ı gül-ruh ferş-i devlette haberdar ola mı
Yastanup döşendiğinden hâk ile hârâ garîb

.....

Zülfünü şâm-ı garîban gördü Şeyhî dolaşup
Kaldı yıllar dimedi bir gün ki miskin yâ garîb
(38. b)

* * *

Hafız Müjde ey dil ki Mesiha-nefesi miyayed
Ki zi enfas-ı hoşş bu-yı kesi miyayed

Dost ki ger ser-i pursiden-i bimar-ı gamet
Gu ber an hoş ki henuzeş nefesi miyayed

Haber ez bulbul-i in bağ mepursid ki men
Nale-i mişinevem kez kafesi miyayed

Kes nedanist ki menzilgeh-i ma'şuk kucast
In kader hest ki bang-ı ceresi miyayed

Yar dared ser-i seyd-i dil-i Hafız yaron
şahbazi beşikar-ı megesi miyayed
(CLXXXVIII, B. 1, 7, 8, 5 ve 9)

şeyhî

lme gönül firak île îsî-nefes gelür
Yanma ciğer figan ile feryâd-res gelür

Ol izzet ıssı hâceye aydun ki vaktur
Haste kulın sorâr ki dâhi nefes gelür

Can blbli teferrüc-i dîdâr kılmasa
Firdevs bsitânı gözüme kafes gelür

.....

Bilmez kimesne kafil-i dostdan haber
Geh geh budur kulağuma beng-i ceres gelür

Ey şeyhi ko bu peşsei şahbazı kıl şikâr
şîmurg-ı himmet olana âlem meges gelür
(43. a)

* * *

Hafız

Her nükte-i ki guftem dervasf-ı on şemail
Her k şinid gufta lillahi derr kail

Tahsil-i işk-u rindi asan nemud evvel
Canem bisuht ahır der kesb-i in fezail

Hellac ber ser-i dar in nükte hoş serayed
Ez Şafi'î mepursid emsal-i in mesail

Guftem ki key bibahşi bercan-ı natevanem
Guft on zeman ki nebved ten dermiyane hail

.....

Der ayn-i guşe-giri işkem zireh neyendaht
Eknun şudem çu mestan ber ebruy-ı tu mail

.....

Ey dost dest-i Hafız ta'viz-i çeşm-i zahmest
Aya buved ki binem der gerdenet hemail
(CCCVII, B. 1, 2, 4, 3, 6 ve 8)

Şeyhî

Perrî-sıfat ne yüzdür bu şekl-ü bu şemâil
K-olur gören kişinin elbette aklı zâil

Tahsîl-i ilm-i ışkî âsan bilirdük evvel
Ömr âhır oldu olmaz hâsıl bu hoş fazâil

İkdında saçlarının müşkil hisâba gelmez
Akl-u kıyas eliyle hallolmaz ol mesâil

Dîdim ki can seninle bîperde sohbet ister
Aydur bu şart ile kim olmâya cism hâil

Bâd-ı sabâ boyundan serve haber yetürmiş
Ol mûtedil hevâya can ile oldu mâil

Levhinde sînesinin yüz davet okuyaydım
Heykel yerine bir kez kılsa kolun hamâil

Kavvâl-i meclis-i şeh Şeyhî sözünü aydur
Kim kopdı her taraftan lillâhi derrü kail
(63. b)

* * *

§ Ahmet Paşa da Hafız'dan çok istifade etmiştir. İşte birkaç örnek:

Hafız Bes garip uftadest on mur-ı hattet gerd-i mah
Gerçi nebved der Nigaristan hat-ı müşkin garib

Ey ki der zencir-i zulfet can-ı çendin aşinast
Hoş futad on hal-i müşkin ber ruh-ı nesrin garib
(XIII, B. 6 ve 4)

Ahmet P. Hatt-ı müşkin düşse haddinde nigârın tan değil
Çün Nigâristanda olmaz hatt-ı anbersâ garib.

Zülfi yüzünde garîb olmaz mı yârın kim olur
Dâmen-i gülde tırâz-ı sünbül-i ra'nâ garib
(49. a)

* * *

Hafız Ger çünün cilve kuned mugbeçe-i bade-furüş
Hak-rub-ı der-i meyhane kunem mujganra
(VI, B. 3)

Ahmet P. Bû kanlu yaşum yollaruna âb-zen olup
Kırpiklerim işiğine cârûb olacaktır
(49. a)

* * *

Hafız Ravza-i huld-i berin halvet-i dervîşanest
Maye-i muhteşemi hidmet-i dervîşanest
(XXIII)

Ahmet P. Cennetin kapusıdır halveti dervîşlerin
Yer-ü gök tapusıdır hidmeti dervîşlerin
(70. a, b)

* * *

Hafız Menem ki guşe-i meyhane hankah-ı menest
Du'a-yı pir-i mugan vird-i subhgah-ı menest
(XLI)

Ahmet P. Menem ki mevkede-i ışk hankah-ı menest
Rumuz-ı Cam-ı Cem esrar-ı bezmgâh-ı menest
(110. a)

* * *

Hafız Zeban-ı hame nedared ser-i beyan-ı firak
Ve gerne şerh debem batu dastan-i firak
(CCCII)

Ahmet P. Zeban-ı hame ciger süzed ezbeyan-i firak
Bedustan çi nuvisem zidastan-i firak
(110. b)

* * *

Hafız Ey kaba-yı padşahi rast berbala-yı tu
Ziynet-i tac-u nigin ez govher-i vala-yı tu
(CDXII)

Ahmet P. Ey kaba-yı naz u işve rast berbala-yı tu
Kez kulah-ı afiyet hak-i reh-i sovda-yı tu
(111. a)

§ Fuzûlî’de de Hafız’a benzerlik vardır. Fakat Fuzûlî’deki bu benzerlik Şeyhî ve Ahmed Paşa’da olduğu gibi Hafız’ın mazmunlarını pek az bir surette değiştirmek, yahut doğrudan doğruya Hafız’dan tercümeler yapmak tarzında değildir. Biz, bu benzerliklere duygu birliğinden doğma tevartler diyeceğiz. Fuzûlî, Hafız’dan bazı mazmunlar almıŐsa bile, harikulade buluşlarıyla onlara kendine göre bir renk, bir hususiyet vermiş, onları kendine mal etmiştir. Gök kubbe altında söylenmedik söz olmadığına nazaran bu hususta Fuzûlî mazurdur. Bu mazeret kabul edilmezse, aynı itiraz Hafız hakkında da varit olur. Çünkü o da, mesela Hcu ile Selman’ın mazmunlarını aynı tarzda kullanmıŐtır. Hafız’la Fuzûlî arasındaki benzerliklerden birkaç örnek veriyoruz:

Hafız Du eŐm-i Şuh-ı tu berhemzede Hita-vu Habeş
Be Çin-i zulf-ı tu Main-u Hind dade herac
(XCVIII*, B. 2)

Fuzûlî Bir peri zülfün tutup hlinden alan km-ı dil
Dut ki Çin mlkni dutdun Hind’den aldın haraç
(S. 134.)

* * *

Hafız Hadis-i hevl-i kiyamet ki goft vaiz-i Őehr
Kinayetist ki ez rüzgâr-ı hicran goft
(LVIII, B. 62)

Fuzûlî Viz bize dn duzahı vafetti Fuzûlî
Ol vaf senin klbe-i ahznın içündür
(S. 143)

* * *

Hafız Ruzgarist ki sovda-yı bütan din-i menest
Gam-ı on kar neşat-ı dil-i gamgin-i menest
(LXIII)

Fuzûlî Secdedir her kande bir bût görsem âyînîm benim
Hâh mü'min hâh kâfer dut budur dînîm benim
(S. 177)

* * *

Hafız Reh neberdim bemaksud-ı hod ender Şiraz
Hurrem on ruz ki Hafız reh-i Bagdad kuned
(CCXVII*, B. 1843)

Fuzûlî Fuzûlî eyledi âheng-i ayş-hâne-i Rûm
Mukıym-i mihnet-i Bağdâd gördüğün gönlüm
(S. 179)

* * *

§ Baki de Hafız'ı çok okumuş ve takdir etmiştir. Hafız'ın,

Cuz astan-ı tuem dercihan penahi nist
Ser-i mera becuz in der hevalegahi nist
(XXIV)

Tura ki her çi muradest dercihan dari
Çi gam zi hal-i za'ifan ki natevan dari
(CDLXXXVI)

Nevbebarest deron kuş ki hoş-dil başi
Ki besi gut demed ez hak-u tu dergil başi
(CDLXV t)

matlalı gazellerini Farsça tahmis ettiği gibi (30. a, b - 31 a, b)

Kıssa-i 'ışk diger gune zebani dared
On ne sırrist ki takrir-i beyani dared
(31. b, a)

matlalı gazeli de Hafız'ın,

Şahed on nist ki muyi vu miyani dared
Bende-i tal'at-i on baş ki ani dared
(CLXXXI)

matlalı gazeline nazire olarak yazmıştır.

Gul-ruhan suy-ı çemen azm-i temaşa mikunend
Bulbul-i şuridera sermest-u heyran mikunend
(32. a)

matlalı gazeli de Hafız'ın,

Zahidan kin cilve der mihrab-u minber mikunend
Çün behelvet mirevend on kar-ı diger mikunend
(CXI)

matlalı gazeline aynı vezinde ve ayrı kafiye de bir nazire olsa
gerektir.

* * *

§ Nef'î de bütün o haklı gururuyla,

Nef'î ne söz edâsına Örfî vü Hafız'ın
Amma benim serâmed-ü mümtâzdır sözüm
(Gazeller, S. 24)

demekle beraber yine,

Böyle hoş tab'âne rindâne gazel mi derdi ol
Sunmasa ger câm-ı feyz-i Hafız-ı Şîrâz'a dest
(Gazeller, S. 6),

beytiyle büyük bir hakşinaslıkta bulunmaktadır.

* * *

§ Nedim, en güzel gazellerinden biri olan

Tâ kemergâhına dek gamzesi hâb-âlûde
Tâ giribânına dek çeşmi şarab-âlûde
(S. 177)

gazelinde Hafız'ın,

Duş refterı beder-i meykede hab-alude
Hırka ter damen-u seccade şerab-alude
(CDXXIII t)

matlalı gazelinin tavrını, edasını, veznini ve kafiyesini kullanarak Hafız'a olan meftunluğunu göstermiş, ayrıca onun,

Tenet benaz-ı tebiban niyazmend mebad
Vücut-u nazuket azurde-i gezend mebad
(CCXXIX*)

matlânı İzzet Ali Paşa'nın hastalığı dolayısıyla Farsça tesdis etmiş (S. 216-217),

Gul-berkra zi sunbul-i muşkin nikab kun
Ya'ni ki ruh bipuş-u cihani herab kun
(CCCXCV)

gazeliyle,

Şubhest sakiya kadehi pur şerab kun
Dovr-i felek direng nedared şitab kun
(CDV t)

gazeline yine Farsça ve

La'let çü gonce ber ser-i cam-ı şerab kun
Hatt-ı demide sürme-i çeşm-i hebab kun
(S. 221-222)

matlalı bir nazire yazmıştır.

§ Hafız'dan ziyade Şevketi Buharî'ye meftun olan Şeyh Galib de

Kilkem be bezm çn gazel-i aşikane goft
Ez suz-u reşk hatır-ı Hafız figar kerd
(Kasideler, S. 26)

demekle beraber yine Hafız tesirini,

Zulf aşufte vu hoy kerde vu hendan lebu mest
Pirehen çak-u gazel-han-u surahi der dest
(XLVIII)

gazelini Türkçe tahmis etmek (Kasideler ve Terkipler),

On şeb-i kadri ki guyend ehl-i halvet imşebest
Ya Rab in te'sir-i devlet der kudamin kovkebest
(XXXIX)

Berneyamed ez temenna-yi lebet kamem henuz
Ber umid-i cam-ı la'let durd-aşamem henuz
(CCLX)

gazellerine Farsça birer nazire söylemekle göstermiştir (Gazeller, S. 15, 16, 54). En fert şairlerden verdiğimiz bu örnekleri, diğerk şairlere teşmil edebileceğimiz gibi bir hayli de çoğaltabiliriz. Fakat Hafız tesirini göstermek için bu kadarı da kafidir sanırız.

* * *

§ Hafız, Türkiye'de *Mesnevi* ile *Gülistan*'dan sonra en fazla okunan Farsça bir metindir. Hafız, Farsça belletilmek için okutulduğı gibi, şiir tekniğıyle estetik bilgiyi ilerletmek için de okutulmuştur. Onu arif ve âşıklardan sayan, her şiirinde tasav-

vufî ve tabiidir ki uydurma mânalar bulan sofiler de Hafız'a pek düşkündür. Nadir olmakla beraber bazı şeyhlerin Hafız'ı camilerde okuttukları bile vardır.

Hafız'a yazılan en eski şerh, 969 Hicri'de (1561-1562) vefat eden *Mesnevi* şarihi Süruri'nindir. Bu şerhten sonra yine Mesnevi şarihi Şem'î, (1006. Hicri'den sonra; 1597-1598), Hafız'ı şerh etmiştir. Fakat Şem'î, *Mesnevi* şerhinde olduğu gibi Hafız şerhinde de birçok yanlışlık yapmış, Hafız'ın birçok mazmununu anlayamamış, tasavvufi mânalar bulmak için yorulup durmuştur. Fakat şüphe yok ki, Hafız'ın en garip ve en saf şerhi Vehbi şerhidir. İkinci Mahmut devrinde (1808-1839), yani çok muahhar bir zamanda Mehmed Vehbi adlı Konyalı bir Mevlevi tarafından meydana getirilen bu eser, baştan başa saçma, zoraki ve gülünç tevillerle doludur. Vehbi'ye nazaran Hafız, Mevlevi'dir ve her sözünün tasavvufi bir mânası vardır! Hafız'ın en mükemmel şerhi de Şem'î ile çağdaş olan Sudî şerhidir. Sudî şerhinde Süruri ile Şem'î'nin hatalarını da alaycı bir tarzda ve âdeti veçhiyle biraz da mütaarız bir ifade ile yer yer işaret eder. Sudî, Hafız'a ait menkabe kitaplarını görmüş (C. 1, S. 67, 480), şifahî rivayetleri tespit etmiş (mesela C. 1, S. 102), mazmunları tahlil ederken en adi bir giyime kadar o devrin bütün hususiyetlerini araştırmış (C. 1, S. 144-145), gazeller arasına karışan ve Hafız'a ait olmayan gazelleri büyük bir isabetle bulmuştur. Farsça'ya iyiden iyiye vâkıf olan Sudî, iyi de tarih bilir... O devirde Şiraz'da saltanat süren ve vezirlik eden padişahlarla vezirlerden ve bunlarla çağdaş olanlardan, Hafız'la muasır bulunan şairlerden, münasebet düştükçe bahseder. Üstadı Molla Halîmî ile Camî'nin kız kardeşi oğlu Molla Muhammed Emin ve dîvân sahibi Mevlânâ Sabûhiyy-i Bedahşî, Molla Ahmed-i Kazvinî, şeyh, molla ve şair olan Huseyn-i Harezmi, Molla Muslihuddin-i Lârî ve Necef'te mücavir olan Mevlânâ Efdaleddin gibi devrinin büyük âlimleriyle Hafız'ın müşkül beyitlerini müzakere ettiğini bir münasebetle kaydeden Sudî (C. 1, S. 654-655), Hafız'ı hakikaten pek mükemmel anlamıştır. Sudî şerhinin bir de muhtasarı vardır.

Bunlardan başka Hafız'ın bazı gazellerini şerh eden ve bilhassa Hafız hakkındaki tenkitleri toplayıp cerh eden *Lâ-tîfe-i Gaybiyye* adlı küçük bir risale daha vardır ki, Muhammed-ibn-i Muhammed-i Dârâbî tarafından yazılmış olan bu eser 1304 Hicri'de (1886-1887) Tahran'da litografyayla basılmıştır.

§ Hafız gibi Farsça'yı hakikaten çok güzel kullanan ve rindane edasıyla teferrüt etmiş bulunan bir şairi, 970 Hicri'de (1562-1563) vefat eden Fazlî ile 982'de (1574-1575) vefat eden Ebülfazl Muhammed ibnü İdrîs-i Defterî tanzir etmeye özenmiş ve bu adamcağızlar, vakitlerini beyhude yere zayi ederek *Hafız Dîvânı*'na baştan aşağıya kadar nazire yazmaya kalkmışlardır. Nihayet Süleymaniyeli Emin Ymnî adlı bir zat da Hafız'ın bütün gazellerini tahmise özenmiş ve meydana getirdiği eseri, *Kitab-ı Cezbe-i Işk* adıyla ve taş basması olarak 1339'da Matbaa-i Âmire'de bastırmıştır. Tabii bunların edebî değerleri hakkında söz söylemeye bile lüzum yoktur.

§ Lisan al gayb diye tanınan Hafız'dan yıllardan beri tefe'l edilegelmiştir. Hafız'ın ruhuna fatiha okunup "Ey Hafız-ı Şirazî, sen bana bakar, himmet edersin... ben, senden bir fal istemekteyim; sen her sırrı bilirsin." mealinde,

Ey Hafız-ı Şirazi

Men talib-i yek falem

Bermen nigh endazi

Tu Kaşif-i her razi

kıtası okunarak dîvân açılır, evvelce tayin edilen beyit, yahut gazel okunup niyete göre mâna verilir. Hafız'ın şiirleri, Glendâ'm'ın dediği gibi muhtelif vadide ve her taifenin zevkine uygun olduğu gibi, niyete göre mâna verme imkânı da bulunduğu ve nihayet garip tesadüfler de yardım ettiğinden Hafız'dan fal açanların çoğu istediklerine uygun bir beyitle, bir gazelle karşılaşmıştır. *Keşf el-Zunun*, Muhammed ibn-i Huseyn al Herevî adlı bir zatın Hafız'dan tefe'ller hakkında bir risalesi bulunduğunu ve yine 1010 Hicri'de (1601-1602) Mekke

mollasıyken vefat eden Kefevî Huseyn'in *Raznâme* adlı ve aynı mevzuda bir eseri olduğunu söylüyor (C. 1, S. 784). Kütüphanelerimizde nüshaları bulunan ikinci eserde Kuran'dan, Mevlânâ Celaleddin-i Rumî'den, Camî'den vesaireden edilen tefe'üllerdeki tesadüflerle bilhassa Hafız'dan edilen tefe'üller hakkında birçok örnek verilmiştir.

§ *Hafız Dîvânı* İstanbul'da, Mısır'da, Kalküta, Bombay, Delhi gibi Hint memleketlerinde, Tahran ve Tebriz'de birçok defa basılmıştır. Herhalde daha görmediğimiz birçok tabı da vardır. Yazmalarına gelince hususi kütüphanelerle ülkemizin birçok şehrindeki umumi kütüphanelerde tezhipli ve güzel yazılı birçok değerli nüsha var. Şüphe yok ki, daima ve bilhassa eski yazmalar, basmalara nazaran daha doğrudur.

§ Hafız'ın yukarıda arz ettiğimiz eski şerhlerinden başka şu şerhleri de var:

?, Urduca, Hindistan, 1874

Muhammed İsmail Han, *Gulbun-i Marifet*, Urduca,

Tercüme ve şerh, Muradâbad, 1332-1904

Bedreddîn-i Ekberâbadî, *Bedr al Şurûh*, Farsça, Delhi, 1321

Mir Veliyyullah, *Lisan al Gayb*, Urduca, Lahor, 1916-1918

J. Richardson, Rewickski'den alınarak, İngilizce,

Tercüme ve Şerh, Londra, 1774

Muhammed Sadık Alîyy-i Lakhnoî, Lakhno, 1293-1876

Muhammed Yusuf Alişah, Urduca, Lakhno, 1893

* * *

§ Hafız'ın muhtelif dillere tercümeleriyle dîvânından yapılan antolojiler hakkında da şu listeyi veriyoruz:

Mirza Can, Urduca, Delhi, 1907

Habibullah-ı Kureyşî ve Chhotubhai B. Abuvala, Metin, tercüme ve notlar, Ahmedâbad, 1913

Gulâm-ı Hayder, *Tuhfe-i Bînazîr*, Hintçe, Lahor, 1895

- ?, *Ayîne-i Ma'rifet*, Urduca ve Pencabca, Lahor, 1911
K. B. ve D. J. İranî, Bombay, 1335-1917
Gulâm-ı Muhammed Abd, *Müntahabat* (Sonunda kendisinin Urduca şiirleri vardır) Amritsar, 1921
Muhammed Bâkır, Pencabca, manzum, Lahor, 1920
Mevlevi Muhammed Şâhuddin, Pencabca, Lahor, 1923-1925
Hâce Muhammed Abdullah, Urduca, Lahor, 1924
D. J. İranî, 75 Gazel, Bombay, 1345
D. J. İranî, Bombay, 1931
Thomas Hyde, Latince, 1676
Meninski, Latince, 1680
Count C. E. A. de Rewickski, Vidobonae, Antoloji, Latince, 1771
Sir William James, 1792'de İngilizce, 1799'da Fransızca
C. Devillers, Gazelleri, Fransızca, Paris, 1922
Arthur Guy, Fransızca, aruzla manzum, Paris, 1927
Wahl, Almanca, 1791
J. von Hammer, Almanca, Tübingen ve Stuttgart, 1812-1813
G. F. Daumer, Almanca, Hamburg, 1846
Bodenstedt, Almanca, Hamburg, 1877
H. Bicknell, İngilizce, manzum, Londra, 1870
J. Nott, İngilizce, Antoloji, *Kitab-ı Lâlezâr ez Dîvân-ı Hafız*, Londra, 1878
Restanji Cooverji Toskar, İngilizce, Bombay, 1887
H. Wilberforce Clarke, İngilizce, Kalküta, 1891
J. H. Mc Cathy, İngilizce, Londra, 1893
Krishnalal M. Jhanveri, İngilizce, Bombay, 1895
Mevlevî Sırâceddin, İngilizce, Camp Poona, 1896
Miss G. L. Bell, İngilizce, 43 gazel, manzum, Londra, 1897
R. P., İngilizce, Londra, 1904, 1905 (tekrar baskı)
R. le Gallienne, İngilizce, Londra, 1905
Seyyid Abdülmecid, İngilizce, Rubailer, 1910
W. Leaf, İngilizce, 28 gazel, manzum, Londra, 1918

R. Obbard, İngilizce, Antoloji, Lahor, 1921, 1922
(tekrar baskı)

G. L. Bell, İngilizce, Londra, 1928 basımı

Clarence K. Streit, Şiirleri, hayatı, fikirleri, Newyork, 1928
Aagaard, Norveççe, Oslo, 1928

A. Y. Arberry, İngilizce, Catalogue of the Library of
the India Office, Londra, 1937, S. 109-115

İran edebiyatı hakkında çok ciddi incelemeleri olan merhum Prof. Browne'ın manzum Hafız tercümeleri olduğunu kaydederek Hafız'dan yapılan tercüme ve antolojilere ve Hafız hakkında yazılmış kitaplara ait verdiğimiz listeyi tamamlıyor ve tercümemizi nasıl yaptığımızı anlatmaya başlıyoruz.

§ Tercümemize esas ittihaz ettiğimiz nüsha, Ayasofya nüshasıyla Seyyid Abdürrahîm-i Halhalî'nin bastırdığı nüshadır. 28,7x19 ebadında olan ve Ayasofya kütüphanesinde "3945" numarada kayıtlı bulunan nüsha, Timurleng oğlu Ömer Şeyh'in oğlu İskender adına tertip edilmiş bir mecmuadadır 648 yaprak olan bu mecmuada Hâkanî'nin kasideleri, Enverî, Kemâl-i İsfahanî, Zahîr-i Fâryâbî dîvânları, Abdülvasî-i Cebelî'den müntehap parçalar, Ahsiketî'nin kasideleri, Attar ve Mevlânâ'nın gazelleri, Sadî'nin birçok eseri, Irakî'den seçme şiirler, İmâd-ı Fakih'den şiirler, Selman ve Hafız dîvânları, Seyyid Celâl, Hâcu, Nizârî, Hucendî, Nasr-ı Buharî, Hasan-ı Dehl-evî ve Husrev-i Dehlevî'den şiirler vardır. Yazı ebadı 18,3x12'dir. Mecmua, yeşil bir bezle kaplı mukavva ciltle ciltlenmiştir. Zahriyesinden Fatih'in kütüphanesine ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu zahriyenin etrafındaki küçük daireler içinde mecmuada şiirleri bulunan yirmi şairin adı yazılıdır. Her sayfada dört sütun, ekseriya 31 satır ve her satırda iki beyit vardır. Cetveller altınla, şiir başlıkları sürhla yazılmıştır. Şairlerin şiir ve dîvân başlıkları müzehheptir. Yazı okunaklı nestaliktir. Katibin Şirazlı Hasan ibn-i Nasrullah al Hafız adlı bir zat olduğunu anlıyoruz (155 b. 511 b). Mecmuanın sonundaki,

Kitab-ı Husrev-i alem mucerred hatm ezon kerdem
Ki hatm-i husrevan o şud be 'izz-u nam-ı İskender

.....

Be sal-i zad-u ya vu cim nısfı ez receb refte
Nuvişteşud Hudavenda bidih tu kam-ı İskender

methiyesinden katibin şair olduğunu, aynı zamanda mecmua-
nın 813 Receb'inin On beşinci günü bittiğini (1410) anlıyor-
sak da mecmuada onuncu başlıkla başlayan parçanın Sadî'ye
ait kasideler sonunda "Fi şehri zika'de liseneti erba'a ve 'aşe-
re ve semanemi'etil Hicriyye" ketebesini (166 a) var ki, bu ke-
tebe 814 Zilkade'sini gösteriyor (1412). Bu iki tarihi birbiri-
le uzlaştırmak için mecmuanın son kısmının 813'te bittiğini,
fakat muhtelif formaların ve bu arada Sadî kasidelerinin 814'te
yazıldığını, hulusa mecmuanın bir yıldan fazla bir zaman için-
de bitirilip ciltlendiğini kabul etmek lazım. *Hafız Dîvânı* mec-
muanın 401 b-439 a yapraklarındadır. Önce alfabetik bir ter-
tiple dîvân bitmiş, fakat sonra "Tetimme" başlığıyla ve yeni-
den elif harfinden başlanmak üzere Hafız'ın, ilk kısımda ya-
zılmayan şiirleri yazılmıştır. Birkaç şiir hem baş tarafta, hem
de tetimmede var. Mesela D harfinde bir kıta var ki, tetimme-
nin sonlarında kıtalar arasında geçiyor. Tetimmede kıtalar ara-
sında evvelce D harfinde yazılmış olan iki gazel yazılmış. Mec-
mua, 813-814 Hicri'de tertip edildiğine göre, dîvân Hafız'ın
ölümünden 21-22 yıl sonra yazılmıştır. Katibin şair olduğu ve
Şirazlı bulunduğu düşünülecek olursa Hafız'la tanıştığına hük-
metmek, sanırım pek indî bir hüküm olmaz. Dîvânın alfabe
tertibiyle baştan sona kadar yazıldığına, sonra "Tetimme" adı
altında ve yine alfabetik bir tertiple ilk kısımda bulunmayan
şiirlerin yazılarak dîvânın tamamlanmasına bakılırsa, Şirazlı
Hasan ibn-i Nasrullah, kendisinde bulunan, yahut eline geçen
şiirleri yazmakla iktifa etmemiş, diğerlerinde bulunan şiirleri

de arayıp bulmuş ve bunları da bir dîvân tertip eder gibi tertip ederek yazmış, adeta Hafız'ın şiirlerini toplamış ve bir dîvân haline getirmiştir. Yazma dîvânların çoğunda, Hafız'ın dostlarından Muhammed Gülendam adlı bir zatın Farsça bir önsözü var. Bu zat, Hafız'ın sağken dîvânını tertip etmediğini, ölümünden sonra ellerdeki şiirlerini toplayıp *Hafız Dîvânı*'nı kendisinin meydana getirdiğini söylüyor. Acaba *Hafız Dîvânı*'nı yalnız Muhammed Gülendam mı tertip etti, mesela bu Hasan ibn-i Nasrullah al Hafız da bir dîvân meydana getirmede mi? Yoksa kendisinde, yahut şunda bunda bulunan şiirleri topladıktan sonra Muhammed Gülendam'ın tertip ettiği dîvânı gördü de “Tetimme”yi o suretle mi yazdı? Kati bir şey söyleyemeyiz. Yalnız Muhammed Gülendam'ın önsözünü ihtiva etmeyen bu dîvân, gördüğümüz yazmaların en eskisi ve metin bakımından en doğrusu olduğu gibi, önsözü ihtiva eden eski yazmalara da uymaktadır. Katip, bu dîvândan bir de “Müntehabat-Antoloji” meydana getirmiştir ki, bu nüsha da Ayasofya kütüphanesindedir.

Hafız'ın, bu dîvândan sonra en eski yazması Konya Müzesi kütüphanesinde 94 numarada kayıtlı bir mecmuadadır. 24,5x16,3 ebadında bulunan, meşin ve şirazeli, göbek şemse, köşeleri ve miklabı elle yapılmış, her iki yüzünün iç tarafları müşebbek şemseli pek güzel bir ciltle ciltlenmiş bulunan bu mecmuanın içinde; Emir Seyyid Kasım-ı Envar'ın bir risalesi (S. 1-50), Ebusaid Ebülhayr'ın meşhur rubaisinin şerhi (50-81) ve *Kasım-ı Envar Dîvânı* (82-485) vardır. Kenarlarında Emir Hüseyin'in *Zadül Müsâfirîn*'i (2-81), *Hafız Dîvânı* (82-356), *Gülşen-i Raz* (356-376) ve İbn-i Yemî'nin mukattaatı (376-485) vardır. Kâğıdı kalın, şeker renk âbadi olup sabitelerin kenarı lacivert ve altın cetvellidir. Cetveller ince altınla ve kuzuludur. İlk yaprağın üstündeki zahriye, Herat mektebi usulünde yapılmış, ortasına altın üstüne beyaz boya ile “Dîvân-ı Emir Seyyid Kasım nüvvire kabruhu” yazılmıştır. Bu yazının yanlarında yıldızvari ve sürh üstüne yine beyaz boya ile yukarıdaki ki-

tapların adları yazılıdır. İlk yaprağın, ikinci sayfasıyla *Hafız Dîvânı*'nın başladığı 82'nci sayfa müzehheptir. Müze Müdürlüğü tarafından yazmalara konması âdet olan yaprak numarası konmamış, usulsüz olarak sayfa numaraları konmuş, ilk ve son yapraklar lüzumsuz yazılar, hatta damgalar, mühürler ve etiketlerle berbat edilmiştir. Ketebesine nazaran bu mecmua Hasan al Gıyas al Cevherî tarafından 819 yılı Cumadel ahiresi'nin 17'nci günü (1416) bitmiştir ki, Hafız'ın ölümünün tam yirmi yedinci yılıdır. Fakat maalesef bu mecmuadaki *Hafız Dîvânı* çok eksiktir. Mesela elif harfinde üç gazelle şüphelilerin hiçbiri yok. B harfinde şüphelilerle metnimizdeki bir gazel yok, buna karşılık Selman'a ait bir gazel Hafız mahlasıyla Hafız'ın gazelleri arasına girmiş. T harfinde yalnız 35 gazel var, iki tanesi de ikişer kere yazılmış ki, onlar da sayılırsa 37 eder. S, C ve H harflerinden hiçbir gazel yok. Bütün harfler bu tarzda ve eksik. Sonlarında yalnız 28 rubaiyle 2 kıta vardır. Tabiidir ki, hem bozuk ve yanlış, hem de çok, pek çok noksan olan bu dîvândan hiç faydalanmadık. Yalnız bu dîvânı da gördük ve işte kısaca da anlattık.

Elimizde bir de ketebesiz, kötü yazılı, fakat doğru ve eski bir yazma vardı. Alelade meşin ciltli olan ve 20,2x12,2 ebadında bulunan bu yazma, kitapçı Raif Yelkenci'ye aittir. Baş tarafta Husrev'in bir iki şiiriyle sonunda İbn-i Yemîn'in birkaç kıtası var. 2 a'nın alt tarafında ve kenarda Farsça bir beyit yazılı. Altında "Yevm-i ahad 6 şevval sene sitte ve erba'in ve semanemie..." kaydı var. 77 b'de de aynı yazıyla "Limuharrihi: Heyaleş ger nebaşed piş-i çeşmem. Firakeş yek zeman canem berared. Fi yevmil arba'a 28 cümazelula 'ammet meyaminehu sene 846... fi belde-i Herat... Harrerehu Tahir-i Baharzî." yazısını görüyoruz. 116 yapraktan ibaret olan nüsha, bu kayıtlara nazaran 846'da, yani Hafız'ın ölümünden 54 yıl sonra, Herat'ta oturan ve yine dîvânın 100 b yaprağının kenarına "Bedel-i evkaf-ı bâc-ha-i tahakuk", diye tavuk yılı başlarına ait bir kayıt düştüğüne bakılırsa, Moğol devrinde ihtimal

vergi işlerine memur bulunan Tahir-i Baharzî'nin eline geçmiş. Bu tarihten en az yirmi, otuz yıl önce yazıldığını farz etsek bu nüsha da Ayasofya nüshasına yaklaşıır. Tercümemizde bu nüshadan da istifade ettik.

Bunlardan başka bizde bulunan iki yazmadan da faydalandık ki, bunların biri kâğıdına nazaran nihayet Hicri dokuzuncu yüzyıla aittir. Ketebesı yoktur. 36 a'da kenarda "Fal-ı Elmas Aka beramedest zilhicce 980" kaydı var; ikincisi filigranlı kâğıda yazılmış ve diğerlerine nispetle muahhar bir nüshadır. Bunda Muhammed Gülendâm'ın önsözü de var. Basma nüshalaransa, 1810 Hicri'de, Tebriz'de güzel bir tâlik yazıyla ve taş basmasıyla basılmış nüshadan faydalandık.

Fakat Ayasofya nüshasından sonra esas ittihaz ettiğimiz asıl nüsha Seyyid Abdürrahim Halhalî tarafından Şemsî Hicri 1306 yılında Tahran'da bastırılan nüshadır. Halhalî, bu nüshayı Hafız'ın ölümünden 35 yıl sonra yazılmış olan bir nüshayı esas tutarak hazırlamış, bu nüshada bulunmayan fakat diğer eski yazmalarda bulunan şiirleri şüpheli olarak ayrı bir tasnife tabi tutmuş (85 gazel, 15 kıta, 27 rubai. S. 67-85), bu nüshada bulunan şiirleri, diğer nüshalarla karşılaştırmış, diğer nüshalarda bulunup bunda bulunmayan beyitlerin ayrı bir cetvelini tertip etmiş (Kısım 2, S. 44-60), dîvâna ciddi ve ilmî bir önsöz yazmış, nüsha farklarını tespit etmiş, hulasa mükemmel bir dîvân meydana getirmiştir. Hafız'ın olduğunda şüphe bulunmayan 496 gazelle 1 mesnevi, 1 sakiname, 29 kıta, 42 rubai ve 5 kasideyi, ikinci kısım olarak da yukarıda arz edilen ve şüpheli görünen 127 parça şiiri ve ayrıca bir muhammesle bir terkip ve bir de terci-i bendi ihtiva eden Halhalî nüshasıyla ondan eski ve çok daha değerli bir nüsha olan Ayasofya nüshası aşırı bir aykırılık arz etmektedir.

Biz, tercümemizde Ayasofya nüshasının tertibini esas ittihaz ettiğimiz gibi, Halhalî nüshasıyla gerek beyit, gerek metin bakımından bir aykırılık varsa, yine Ayasofya nüshasına uyduk. Fakat Ayasofya'da bulunup Halhalî'de bulunmayan

beyitleri iki yıldız, Halhalî’de bulunup Ayasofya’da bulunmayan beyitleri bir yıldızla tespit ettik. Bu iki nüshadan birinde bulunup öbüründe bulunmayan Őirleri de aynı iŐaretle gösterdik. Ayasofya’da tetimmede bulunan Őirlerin numarasının yanına bir “t” harfi koyduk. Diğer nüshalardan faydalanmamız talî mahiyettedir ve bunları ekseriyetle not olarak işaret ettik. Tercümede uğradığımız müşkülleri, Sudî Őerhine müracaatla halletmeye uĐraŐtık. Her gazelin matla beytiyle rubai ve kıtaların ilk mısralarını, Őirlerin altına ve transkripsiyonla ilave ederek metinle tercümeyi karşılaştırmak isteyen tenkit ve tettebbü erbabının işini kolaylaŐtırdık. Beyitlere beş beyitte bir numara koyduk. Sayfa ve beyit numarası göstererek esere bir de “Açılama” ilave ettik. Maarif Vekilliği’nin yayınladığı klasikler serisi, Şüphe yok ki bir küldür. Bu bakımdan *Mesnevi* tercümesinde geçen izahları tekrar izah etmeyerek o tercümeye havale ettik. Tercmemize, Tebriz basmasıyla bir iki yazmadaki M. Gülendam’ın nszn de aldık ve Tebriz tercümesinde olup yazmada olmayan kısımları, başına ve sonuna bir yıldız koyarak gösterdik. Burada, Ayasofya nüshasının fotoğrafyasını tereddütsüz bize teslim eden ve bu suretle rahatça çalıŐmamızı temin buyuran değerli ve yüksek Prof. Ritter’e ve bir muammanın halli için bile bize birbiri üstüne üç kere mektup yazmak lütfunda bulunan Ankara Üniversitesi Şarkiyat Profesörü Necati Lugal’a ve Prof. Browne’in edebiyat tarihindeki Hafız’a ait faslı bize hulasa eden değerli talebemizden Hariciye Vekaleti İngilizce Mütercimi Őınası Siber’e teşekkür etmeyi bir borç sayarız.

Meydana gelen tercmemiz hakkında son sözümüz Şudur:

Ve 'ayn-al riza 'an kulli 'aybin keliletun
Ve lakinne 'ayn-al suhti tubdil mesaviya

Abdülbaki Gölpınarlı

ÖNSÖZÜ YAZARKEN FAYDALANDIĞIMIZ KİTAPLAR

- Abdünnebî Fahr al Zamanî: *Meyhane*, Esat Ef. K, 2929
Alişir Nevaî: *Mecalis al Nefais*, Üniversite, yazmalar 481
Ahmed Paşa: *Dîvân*, Millet K, 931 de yazılmış nüsha 12
Arberry, A. Y.: *Catalogue of the Library of the India Office*,
London 1937
Bakî: *Dîvân*, bizdeki yazma.
Browne, Prof. Edward G.: *A History of Persien Literature
under Tartar Dominion*, Cambridge CIII,
1920, S. 271-319
Camî: *Mecalis al Uşşak*, Hindistan, 1892
Devletşah: *Tezkire*, Millet K, Farsça yazmalar 733
Ermin Ahmed al Râzî: *Heft İklim*, Üniversite, Farsça 230
Ferid Kam, Prof.: *İran Edebiyatı Notları*
Fırsat-ı Şirâzî: *Âsâr-ı Acem*, Bombay, 1314
Fuzûlî: *Dîvân*, Yenişark K. basması, İst., 1924
Gıyaseddin: *Habib al Siyer*, Bombay, 1273
Hafız: *Dîvân*. Ayasofya K., Konya Müzesi K., R. Yelkenci'ye
ve bize ait yazmalar, Tebriz ve Halhalî basmaları.
Katip Çelebi: *Keşf el Zunun*, Maarif Vekaleti, Maarif
Matbaası basması, 1941
Lâmî: *Nefahat Tercümesi*, İst., 1289
Lûtf-ı Ali: *Âteşkede*, Bombay, 1277
Mir Gulâm-ı Ali Azâd: *Hızâne-i Âmire*, Hindistan, 1871
Mirza Muhammed: *Kitabu Kisas al Ulemâ*, İran, 1306
Nedim: *Dîvân*, Halil Nihat neşri, İst., İkdâm Matbaası,
1339-1340

Nef'î: *Dîvân*, Ceride-i Havadis, 1269

Rızakulı Han Hidayet: *Mecma al Fusahâ*, Tahran 1295,
Riyaz'al Arifin, Tahran 1305

Sudî: *Şerh*, Vehbi şerhi kenarında, Matbaa-i Âmire 1288

Şeyh Galib: *Dîvân*, Mısır, Bulak M. 1252

Şeyhî: *Dîvân*, 842 de yazılmış nüsha, Millet. K. 238

MUHAMMED GÜLENDAM'IN ÖNSÖZÜ

Tanrı'ya sonsuz hamd, sayısız sena... bütün rızk hafızları-
nın dîvânı, onun dilek ve istek sultanına pervanedir. Bir eşsiz
Tanrı'dır ki, yedi kat gök sayvanının yüce yapısı, sebepsiz ve
illetsiz hikmetinin bilgisine delildir... bir hâkimdir ki insanın şe-
5 kerler yiyen dudukuşuna benzer söz söyleme kabiliyetini, mâna
gelinlerini düşünme aynası karşısına geçirdi de gönüller açan
“Şüphe yok, söz söyleme sihirdir” edasıyla söyletti. Bir bilgi sa-
hibidir ki, şakıyıp duran sesi güzel dil bülbülünü, doğru düşün-
ce kabiliyeti kuvvetiyle “Şüphe yok, şiir hikmettir” nağmesiyle
10 le dile getirdi, terennüm ettirdi.

Kulları yetiştiren Tanrı, ağza dil verdi,

Sedefe benzeyen dile de söz incileri bağışladı.

Canı, tatlı sözlerle gıdalandırırdı,

15 Söz söyleme kabiliyetinden doğan sözlerle gönülleri ferah-
landırdı.

Gönül denizinde mâna incileri meydana getirdi.

Tabiat madenine hadsiz, hesapsız söz yakutları ihsan etti.

Sonsuz salavat incilerinin dizileriyle nihayetsiz selam mü-
cevherleri, peygamberliği hatmeden belagat incilerini dizen, “Ant
20 olsun Sad'a ve hakikatleri andıran Kuran'a” bürhanına sahip
olan, peygamberler ceridesinin başında gelen, seçilmişler ka-
sidesinin en güzel beyti olan Muhammed Mustafa'nın feyiz-
lere açık ruhuna, hikmetlere açık göğsüne saçılıp dursun! Can-
lara can katan “Ben, Arap'ın da en fasihiyim, Acem'in de” se-
25 sini âlemdeki bütün mahlukatın kulaklarına erıştirdi, bütün
insan topluluklarına duyurdu... ruhlara ruh bağışlayan “Ben,
însana ruhumdan ruh üfürdüm” sözünden esen rüzgârın ko-
kusuyla iki âlemdeki uyanık canların can dimağlarını güzel ko-

kulara brd... Mucizeler gösteren ve insanlara canlar veren
30 “Bana mânası derin ve geniş sözler verildi” incilerini dağıttı, saçı-
tı... “Kendiliğinden söylemez, söylediği söz, ancak kendisine
vahyedilen szdir” ayetinin o doğru sedasını âlemlere ve ruh-
lara saldı. Tanrı’nın rahmetiyle selamı ona ve soyuna sopuna
olsun!

35 O, peygamberler topluluğunun hem gözüdür, hem ışığı...
Doğru yolların kılavuzudur,

Seçilme sayvanının tahtında oturan sultan odur. Doğruluk-
lar hazinesidir, kâinatın sırlarını bilir.

Eli, cömertliği avucunun içine almıştır, sözü ilim kimya-
40 sıdır.

Lafzı doğruluk meknıdır, gönlü temizlik madeni.

“* Muhammed... ezelden ebede kadar, var olanlar da onun
adıyla süslenip surete bürünmüş, vücut bulmuştur, var olacak-
lar da.*”

45 Onun bereketi yüce, fazileti aşıkr soyunun... şöhretli dost-
larının temiz ruhlarıyla pak cesetlerine sonsuz ve nihayetsiz se-
lam ve senalar.

“* Onun bütün soyuna, torunlarına

Cihanı yaratandan binlerce rahmet!*”

50 Onlar, güzel ve yrk ibare, sert ve serkeş mecaz ve istia-
re atına bezeyiş eğerini vurup söyleyiş ve anlatış meydanında
yürüttüler, fasahat ve belagat evgnıyla hüner ve şir topunu
yüce kişilerden de kaptılar, aşağı kişilerden de. Nihayet “Mu-
hammed Tanrı elçisidir. Onunla beraber olanlar da kfirlere
55 karşı şiddetli kişilerdir” ayetindeki elçilik şöhretiyle bu elili-
đin dünyaları dolduran sesini âlem bucaklarındaki fasihlerle
bütün dinlerin belagat erbabına duyurdular. “şairler yok mu...
şeytanlara uyarlarsa, sapıtırlar” hükmüne dahil olanların k-
li gibi keskin ve tesirli dilleriyle sözleri, bu ululuğun heybetin-
60 den yeis ve hayret knında kaldı. Bu hünere sahip olup savaş
kılıcı gibi şöhret kazanmış olan ünlü kişiler, savaş ve ılgara gi-
rişince, onların karşısında “insanlarla cinler birbirlerine yardım
etseler bile Kuran’ın bir mislini söyleyemezler” diyerek kıyl 
kaal yüzlerine aciz siperini tuttular.

- 65 Gündüz parlادıkça, güneş âlemi aydınlattıkça
Ruhları, rahmet ve senalara gark olsun!
- “* Hele o bütün bilgilerle hakikatleri nefsinde toplamış olan,
‘Ben Tanrı’nın söyleyen kelamıyım’ diyen... Tanrı’nın galip as-
lanı, doğularla batıların imamı Ebutalip oğlu Ali... Tanrı’nın
70 salat ü selamı, tehiyyat ve ikramı ona olsun.
- Bir padişahlar padişahıdır ki, yaratılış gününün seher ça-
ğında
İnsanın yaratılışından maksat, onun yüce varlığıydı.
Bir kerem sahibidir ki, evveli ve zevali bulunmayan Tanrı
75 lütfuyla
Menkabeleri, Kuran’a ziynet oldu.
Vilayet ülkesinin öyle bir emridir ki ta ezelden
Dil ve söz, onu övmek için istidat kazandı.*”
- Söz incisinin esasen pek değerli olduğu, belagat incisini in-
80 celeyenlerle fazilet çarşısının kuyumcularına... söz ülkesinde şöh-
ret kazananlarla zekâ ve anlayış meydanının binicilerine gizli
değildir. Nefis manzum sözler zaten pek uludur, pek kıymetli-
dir. İmkân dükkânından ondan daha değerli bir meta alınamaz;
zaman pazarında ondan daha yüce bir kâr yoktur. Akıl kuyum-
85 cusunun gönül eline ondan aziz bir para girmemiş, suretler dü-
zen fikre ondan daha güzel bir yüz görünmemiştir. Bu padişah-
lara layık incinin değerini kemal sahibi akıllı kişiden başka kim-
se bilmez. Bu ayarı tam paranın kadrini ve itibarını akıl sahi-
bi kuyumcudan başka kimse anlamaz. Hakikaten de;
90 Eğer sözden daha değerli bir inci olsaydı
Gökyüzünden yeryüzüne söz yerine o inerdi!
- Söz öyle bir meydandır ki, ancak açık zihinlerle koşulup
aşılır... öyle bir terazidir ki, ancak anlayışa sahip olan gözlerin
elleriyle ağıdırılır. Nazım ve nesir fennine ait esaslı kaideler pek
95 çok ve pek sayısızdır. Şairlerin arasındaki aşağılık ve üstünlük,
onların ruhî haletlerine, şiir kaidelerini bilmelerine, yerine göre
sözü kuvvetlendirmek, yerine göre hafifletmek, yerine göre aç-
mak, yerine göre güzelleştirmek, yerine göre çirkinleştirmek
hususundaki maharetlerine göredir. Şairin hüneri; söz sırasın-

100 da kelimeleri birbirinden ayırmak, birbirine vrmak, fikri mu-
ayyen bir hale getirmek, müphem bırakmak, bir sözü brn-
den önce söylemek, yahut sona bırakmak, üstü örtülü geçmek,
aıĝa vrmak, kinayeyle geçiştirmek, apaçık anmak, sözü kı-
saltmak, uzatmak gibi yerinde yapılması lazım olan şeyleri ye-
105 rinde yapmakla anlaşılır. şair, her hususta bunlara riayet ede-
cek, dosdoĝru olarak bu ince şeyleri yapmaya dikkat eyleye-
cektir. Belagat, kalemin ucuna geleni yazıp sözü uzatmak de-
ĝil, açık sözlerle ve etraflıca söyleyip maksadı anlatmaktır de-
mişler. Maharet sahibi şair, bu ince meselenin künhüne erdi de
110 bu gerekli esası bir kere anladı mı artık sözünün yanaĝı par-
lamaya, şiirlerinin gzelliĝi günden güne artmaya başlar. Ni-
hayet bir dereceye gelir ki, onun bir beyti bir kaside yerine ge-
er, bir gazeli bir dîvân makamına kaim olur. Bir kıtayla bir
Ülkeyi haraca keser, bir rubaiyle bütün âlemin “rub’u
115 meskûn”undan ba alır.

Kafiye tartan şairler, bayraklarını açtılar mı,
İki âlemin hazinesini de kalemle elde ederler.
Hele o hazinenin kilidi yok mu...
şair olan erin dilinin altındadır!

120 Bu sözleri söylemekten ve bu mukaddimeyi yazmaktan mak-
sat, Tanrı mezarını arıtsın, kutluluk âleminde derecesini ycelt-
sin, rahmetli, kutlu şehit, âlimlerin üstünü, ediplerin üstadı, la-
tif şeylerin madeni, Tanrı’ya ait bilgilerin mahzeni, ulu efendi-
miz, millet ve dinin şemsi Muhammed, Hafız’ın melek huylu
125 yüce zatını anlatmaktır. Onun parlak şiirlerine abıhayat kay-
naĝı bile haset eder, bakir mazmunlarını hurilerle ĝılmanlar bile
kıskanır. Gönüller alan beyitleri Sahban’ın sözlerini, latif ve seh-
har nesri Hassan’ın ihsanını unutturmuştur.

şiirleri, güzellik incisine, cennet bahçelerine benzer...

130 Gönüllere huzur verir, huzura lezzet baĝıřlar.

Metin sözleriyle halkın damaĝına lezzet vermiş, açık ve m-
nalı şiirleriyle ileri gelenlerin can aĝızlarına tat baĝıřlamıřtır. Z-
hir ehline aşınalık kapılarını atıĝı gibi, şiirleriyle bütün ehlinin

nurlarını artırmıştır. Her işte hale uygun söz söylemiş, herkes için eşsiz ve latif bir mâna incisi delmiştir. Az söze çok mâna sığdırmıştır. Yazılarında estetik kaidelerinin bütün çeşitleri vardır.

“* Bazen sevgi ülkesinin sarhoşlarını aşk ve nazar cadde-sine sokarak sabır şişelerini kararsızlık taşıyla kırar da şöyle der;

Bizimle ders arkadaşısan şu sayfaları yıka, sil.

Aşk bilgisi deftere sığmaz (CCIII, B. 1730)

Kâh iradet meyhanesinde tortulu şarap içenleri pir-i mugana gitmeye, meyhane beytülharamında mücavir olmaya teşvik eder:

Bir an bile meyhaneden nam ve nişan bulundukça

Başımız, pir-i munganın yoluna toprak olacak (CXLII, B. 1213)

Onun latif ve şairane tabiatının Selsebil gibi coşup akması, “Cennette bir nehir var ki, Selsebil denir” ayetinin feyzine sahiptir. Feyzini, havas ve avama, büyüklerle küçüklere yaymıştır. Sihri helale benzeyen şiir dizisi natıkanın diline düğüm vurmuş, bir inci dizisine benzeyen fikirleri, denizle madenin metalarındaki ağırlığı hiçe saymış, keskin zihninden saçılan kat-reler, zevk ve huzur meclisi bahçelerini “Biz her şeyi su ile dirilttik” zülâliyle yeşertmiş, düşüncesinin gülşeninden esip gelen rüzgârlar, can bahçelerine “Ben Adem’e ruhumdan ruh üfürdüm” mânasını vermiş, fasih sözleri Mesih’in nefesleri gibi gön-lü ölmüş kişilere yeni baştan hayat bağışlamış, adeta bir mucize olan ve Kelim’in sözlerine benzeten sözleri, şiir ve inşa Tûr’unda Yed-i beyza göstermiştir. Sanki ilkbahar havası, onun ahlakıyla güzelleşmiş, gülle nesrinin yanağı onun parlak şiir-lerinden bezenmiş, şimşadla alabildiğine uzayıp giden hür selvinin boyu, usul büyümeyi ve güzel bir tarzda titremeyi onun isabetli fikrinden, onun yerinde olan tedbirinden elde etmiştir.

Ey düşük, bozuk şiirler yazan, Hafız’a niye haset ediyorsun?

Şiire kabiliyet ve güzel şiir yazma Tanrı vergisi (XXI, B. 189)

Tabiat kuyumcusunda bulunan bütün inci ve mücevherle-
ri hatırasının halvethanesindeki bakirlere vermek üzere nazım
dizisine dizdi de kendisini söz elbisesini giyinmiş ve istiare ziy-
170 netiyle bezenmiş görünce dilini açıp iddiaya girişerek

Mecnun'un devri geçti, şimdi nöbet bizim.

Bu lemdede herkesin beş gncegiz bir nöbeti var (XVI, B. 141)
dedi. Havas ve avamın meclisinde, padişahın hususi halvetiye-
le yoksulun kucağında, limle avamın yurdunda her makam-
175 dan oyunlar çıkarıp coşkunluklar gösterdi de dedi ki:

Halvette oturmakta olan Hafız, dün gece meyhaneye geldi.

Ahd  peymanından vazgeçti, kadeh sevdasına düştü
(CXC VIII, B. 1683)

şüphe kiriyle şehvet gailesinden kurtulmuş ve korunmuş
180 olduğundan yabancının tasarruf eli, o şiirlerin ismet eteğine do-
kunamadı. Onların iffet çarşaflarını hiç kimse hıyanet parmak-
larıyla sıyırıp aamadı. Yüzleri utanmadan, kınanmadan ko-
runmuş olarak kaldı.

Ben eteğ bulaşmış bir adamsam, ona ne ziyan var?

185 Bütün lem onun ismetine şahittir (XVI, B. 137)*”

Bundan dolayı da cihanı teshir eden gazelleri, pek az bir md-
det zarfında, Horasan, Türkistan, ve Hindistan lkeleri sınır-
larına kadar vardı... Gönül çeken şiir kafileleri pek kısa bir za-
man içinde Irakayn ve Azerbaycan memleketlerinin köşeleri-
190 ne, bucaklarına yayıldı... rüzgâr esti, Mesih gitti!

Sofilerin sema sohbetleri, onun coşkunluklar veren gazel-
leri olmadıkça kızışmaz, padişahların meclisleri onun zevkli şiir
mezeleri bulunmadıkça bezenmezdi. Hatta onun şevk velve-
lesi olmadıkça iştiyak sahipleri hayhuy edemez, onun zevk gul-
195 gulesi bulunmadıkça şaraba tapanların musiki nağmeleri par-
lamazdı. Sanki kendisi de kendisini şu beyitlerle övmektedir,
anlatmaktadır:

Hafız'ın gazeldeki şairliğ bir dereceye erişti ki gökyüzü bile
Zühre'nin nağmelerini hatırından çıkardı.

200 Akar bir tatlı suya benzeyen şiirini okudun, ezberledin mi dersin ki:

Hafız'ın ruhuna Tanrı'dan binlerce rahmet!

Fakat daima Kuran okuduğundan, padişahın meclisine devam ettiğinden, keşşafıla mısbaşı haşiyelemekle, metâlii müta-
205 lâayla, edebiyat kaidelerini tahsil etmek, Arap şairlerinin dîvânlarını tetkik ve tettebbü etmekle meşgul bulunduğundan bu meşguliyet, kendisini beyit ve gazellerini toplamaktan alıkoydu, bir dîvân tertip edemedi.

Bu yaprakları karalayan, kulların âcizi Muhammed Gülen-
210 dam –Tanrı geçmiş kusurlarını bağışlasın–, efendimiz ve ulumuz, insanların üstadı, millet ve dinin Kıvam'ı Abdullah'ın –Tanrı, derecelerini en yücelere yüceltsin– ders meclisine birçok defa gittim. Söz sırasında Hafız'a bu eşsiz şiirlerin hepsini bir diziye dizmek gerek... Bu suretle zaman ehlinin boyunlarına ger-
215 danlık olsun, devran gelinlerinin süsleri, ziynetleri tamamlansın dedikçe, o da zamanın uygun olmadığını, çağdaşlarının değer bilmediğini söyleyerek özürler serd ederdi.

Nihayet 791 Hicri'de hayat emanetini kaza ve kader memurlarına teslim ederek varlık pılı pırtısını bu daracık cihan
220 yurdunun dehlizinden çekip çıkardı, pak ruhu yüce âlemin sakinlerine ulaştı, bedeninden ayrıldıktan sonra güzel yüzlü hurul ıynlerle bir yatağa yattı.

Ahmed'in kutlu hicret yılının ebced hesabıyla bâ, sad ve zalinde

225 Zamanın tek eri Şemseddin Muhammed yüce cennete yürüdü.

Onun tertemiz toprağına uğrayıp mezarını ziyaret edince temizliği ve o mezarın nuraniliğini gördüm.

Onunla eskiden beri hukukumuz vardı, konuşur, görüşür, sevişirdik. Nurları gönüller aydınlatan, faziletleri himmetleriyle kemale erıştiren temiz kalpli ve vefalı dostlar, bu hukuku hatırlatarak beni teşvik ettiler... Bu kitabın tertibine, bu dîvânın toplanmasına sebep oldular. Varlık bağışlayan, hayır ve cömertliğe sahip olan Tanrı'nın kereminden dilediğim şudur: Bu söz-

- 235 leri söyleyen ve nakledene, dinleyen ve toplayana bu işle meş-
gul olurken yepyeni bir neşe, sonsuz bir zevk ihsan etsin, kâ-
mil olan feyzi ve umumi lütfuyla kusurlu sözlerinden geçsin.
şüphe yok; Tanrı, dilediği şeyde kudret sahibidir, duaları ka-
bul eder. Muvaffakiyet veren odur, onun yardımını dilenir. Hamd,
240 âlemlerin rabbi Tanrı'ya... rahmet, peygamberlerin sonuncu-
su Muhammed'e ve tertemiz Ehlibeytine.

GAZELLER

— A —

I

Saki döndür kadehi, herkese sun, bana da ver. Çünkü aşk önce kolay göründü, ama sonradan çok müşküller meydana geldi.

Sabah yeli misk kokusu almak ümidiyle sevgilinin alnına dökülen saçları açınca, o güzel kokulu saçların kıvrımlarından yürekler ne kanlara boyandı!

Pir-i mugan sana, seccadeyi şaraba boyâ, derse; çekinme, dediğini yap. Çünkü yol ehli, konakların yolundan, yordamından bihaber değildir.

Sevgiliye giden yolun konaklarında nasıl istirahat edebilir, nasıl zevk ve sefaya dalabilirim? Çan, yükleri bağlayın diye feryat edip durmakta.

5 Kapkaranlık bir gece... dalga korkusu ve bu derece dehşetli bir girdap. Sahilde rahat rahat yolculuk edenler, halimizi nereden bilecekler?

Sevgilinin muradını gözetmeden kendi dileğime uyup yaptığım her iş, beni rüsva edip gitti; nihayet adım kötüye çıktı. Zaten meclislerde söylenip duran sır, nasıl olur da gizli kalır ki?

Hafız, daimi bir huzura ermek, sevgiliye vasıl olmak istiyorsan, ondan gafil olma. Sevdiğine ulaşınca da artık dünyayı bırak, âlemi terk et.

Ela-ya eyyühesaki edir ke'sen ve navilha
Ki 'ışk asan nemüd evvel veli uftad müşkilha

II

Saki, kadehimizi şarabın nuruyla parlat. Çalgıcı, sen de çal. Çünkü âlem tam istediğimiz hale geldi, bize uydu.

Ey şaraptan aldığımız lezzetten haberi olmayan! Biz, kadehte sevgilinin yüzünün aksini görmüşüz.

10 Uzun boylu güzellerin işveleri, nazları, salına salına yürüyen selvi boylumuzun cilvelerle gelişine kadar sürer.

Gönlü aşkla diri olan asla ölmez. Biz de âşıkız, şu halde ebediliğimiz âlem ceridesine kaydedilmiştir.

Korkarım, hesap gününde şeyhin helal ekmeği, bizim haram suyumuzdan fazla bir işe yaramayacak, ikisi de bir tutulacak!

Ey rüzgâr, yolun dostların bahçesine uğrarsa, sevgiliye selamımızı arz et, sakın unutma ve tarafımızdan

De ki: Adımızı niçin anmıyor, neden bizi kasten hatırdan çıkarıyorsun? Zaten anılmayacağımız bir zaman gelecek!

15 Gönlümüzü alan sevgilimizin gözlerine sarhoşluk ne de güzel yaraşıyor. O cihetten bizim de irade ve ihtiyarımızı sarhoşluğa teslim etmişler.

Hafız, gözünden gözyaşı tanelerini saç dur. Belki vuslat kuşu tuzacağımıza gelip konar, olur ya!

Yeşil felek deniziyle hilal kayığı bile Hâce Kıvam'ımızın nimetine gark olmuştur.

Saki benur-ı bade berefruz cam-ı ma

Mutrib bigu ki kar-ı cihan şud bekam-ı ma

III

Sofi, gel... kadehin aynası tertemiz. Gel de lal renkli şarabın arılığını gör, neşesini, zevkini seyret!

Anka kimseye avlanmaz, tuzağını topla. Burada tuzağın eline havadan başka bir şey geçmez.

20 Eldeki fırsatı ganimet bilmeye çalış. Adem bile nasibi tükennince cenneti terk etti.

Âlem meclisinde bir iki kadeh çek, sonra yürü git; yani daimi vuslata tamah etme.

Gönül, gençlik çağı geçti, hayattan bir gül deremedin. Artık kocalıkta bir şey yap bari.

Eşiğinde çok hizmetler ettik, sende hayli hakkımız var. Sen de köleyi, merhamet et de bir gör, gözet!

* Perdenin içyüzündeki sırrı sarhoş rintlere sor. Bu hal, makamı yüce zahitte yoktur.

25 Hafız, şarap kadehinin mürididir, ey seher yeli, bu kulun kulluğunu Cam Şeyhi'ne arz et!

Sufi biya ki ayine şafist camra

Ta bingeri şefa-yı mey-i lal-famara

IV

Gönül elden gidiyor, ey gönül sahipleri. Allah için yardım edin. Yazıklar olsun, gizli dert aıĝa çıkacak!

Gemimiz oturmuş, hareketten kalmış. Ey muvafık rüzgâr kalk, es. Belki aşına sevgilinin yüzünü bir daha görürüz.

Dostum, feleĝin on günlük sevgisi masaldan, hikâyedenden ibarettir. Dostlara iyilik etmek için şu on günlük fırsatı ganimet bil!

Bülbül dün gece gl ve şarap meclisinde, sarhoşlar, uyanın... sabah şarabını getirin diye ne güzel de şakıdı...

30 İskender'in aynası şarap kadehidir. Bir bak da sana Dara saltanatının akıbetini göstersin.

Ey kerem ve ihsan sahibi, selamettesin, saĝ esensin. Buna şükret de yoksul biareyi bir gnceĝiz olsun sor, soruştur!

İki cihanın da istirahatı, şu iki sözün tefsirinden ibarettir: Dostlara mürüvvet, düşmanlarla geçim!

Bize iyi ad, san kazanma civarına yol vermediler. Beĝenmiyorsan takdiri deĝiřtir!

Zahidin "kötülüklerin aslı" dediĝi o üzüm suyu yok mu... bize kız oĝlan kızları öpmeden daha hoş, daha tatlı!

35 Elin daraldıĝı vakit, yoksulluĝa dřtĝn zaman içmeye, sarhoş olmaya alış. Çünkü bu varlık kimyası, yoksulu Karun yapar.

* Serkeşliğe kalkışma sakın. Avucunda mermeri bile balmu-
mu gibi eriten sevgili gayrete gelir, kıskanır da seni mum gibi
yakar, yandırır.

Farsça söyleyen güzeller, adamın ömrüne ömür katarlar; Saki,
zahit rintlere müjde ver!

Ey eteği temiz şeyh, bizi mazur gör. Hafız, bu şaraba bu-
laşmış hırkayı kendiliğinden giymedi ya!

Dil mireved zi destem sahib-dilan Hudara
Derda ki derd-i pinhan hahedşud aşikâra

V

Saki, kalk... kadehi doldur, sun. Dünya gamının başına toprak sa!

40 şarap kadehini elime ver de bu gök renkli hırkayı üstümden atayım.

Sarhoşluk akıllılara göre kötü bir şhrettir, ama biz çanı, şöhreti zaten istemiyoruz ki.

şarap sun, ne vakte dek sürecek bu gurur yeli? İnsanı böyle şeylerle aldatan nefsin, toprak başına!

Ağlayıp inleyen gönlümün ahındaki duman, bu ham ve donmuş kişileri yaktı, yandırdı.

Deli gönlümün sırtına mahrem olacak ne halktan kimse var, ne ileri gelenlerden!

45 Yalnız, gönül avutan sevgiliyle hatırım hoş. O, benim gönlümden sabrı, rahatı bir uğurdan aldı, götürdü.

O gümüş endamlı sevgiliyi gören, artık çayırdaki selviye bakamaz.

Hafız, nihayet günün birinde mutlaka muradına erişmek istersen, gece gündüz şiddetlere, mihnetlere sabret.

Sakiya berhiz-u berdih camra

Hak ber ser kun gam-ı eyyamra

VI

Gül bahçesine yine gençlik çağının parlaklığı geldi. Güzel nağmeli bülbüle yine gül müjdesi erişti.

Ey sabah rüzgârı, terütaze yeşillığe uğrarsan; selviye, güle, fesleğene selamımızı götür.

50 Şarap satan muğbeçe böyle cilvelenip durursa, meyhane kapısını kirpiklerimle süpürürüm.

* Amber gibi güzel kokulu, simsiyah ve büküm büküm saçlarını ay yüzüne çevgân yapan güzel, zaten hayran olup kalmışım, beni ıstıraba düşürme, başımı büsbütün döndürme.

Korkarım, tortulu şarap içenlere gülen, onlarla alay eden bu kavim, meyhane havasıyla imanını da elden çıkarır.

Tanrı erlerine dost ol. Nuh'un gemisinde öyle bir toprak var ki, tufanı bile bir damlacık su sayar!

Son yatacağı yer bir iki avuç topraktan ibaret olan kişiye de ki: Sarayını, çardağını göklere kadar yükseltmeye ne hacet var?

55 Feleğin evinden çık, oradan ekmek isteme. Bu zalim, nihayet konuğunu öldürür.

** Benim Ken'an Ayı'na benzeyen güzelim, Mısır saltanatı eline geçti, artık zindanı terk etmenin tam vakti.

Hafız, şarap iç, rintlikte bulun, hoş ol... fakat başkaları gibi Kuran'ı tezvir tuzağı yapma!

Revnak-ı 'ahd-ı şebabest diger bustanra
Miresed müjde-i gul bulbul-i hoş-elhanra

VII

Ben nerde, nefisini ıslah etmek nerde? Aradaki aykırılığa bak, yol nerden nereye gidiyor?

Salihlikle takvanın rintlikle ne münasebeti var? Vaiz dinleme nerde, rebap sesini dinleme nerde?

60 İbadet yerine gitmeden, riya hırkasını giymeden usandım artık. Muğların manastırı nerde, halis ve saf şarap nerde?

Vuslat zamanı gelip geçti, hatırası kaldı. Allah selamet versin... nerde kaldı o civelere, ne oldu o azarlayışlar?

Düşmanların gönlü, sevgilinin yüzünden ne haz duyabilir? Sönmüş mum nerde, güneş nerde?

Sevgilinin çene çukuruna pek bakma, yolda kuyu var. Gönül, bu aceleyle nereye koşup gidiyorsun?

Basiretimizin sürmesi eşiğinin toprağıdır. Emret, biz bu kapıdan nereye gidelim?

65 Sevgili, Hafız'dan karar isteme, uyku bekleme, karar ne demek, sabretme de ne, uyku da nerde ki?

Salah-ı kar kuca vu men-i harab kuca

Bibin tefavut-ı reh ez kucast ta be kuca

VIII

O Şirazlı güzel, bize iltifat eder, gönlümüzü alır, aşkımızı kabul eylerse; yanağındaki kara bene Semerkand'ı da bağışlarız, Buhara'yı da!

Saki, o kalan şarabı sun. Çünkü cennette ne Rükânâbad suyunun kıyısını bulabilirsin, ne de Gülgeşt-i Musalla'yı.

Feryat, feryat... bu şuh, bu cilveli, bu şehri birbirine katan kara kaşlı, kara gözlü güzeller, sabrımızı öyle bir yağmaladılar ki; Türkler de hân-ı yağmayı ancak öyle kapışır, öyle yağmalarlar.

Ben o Yusuf'un günden güne artan güzelliğinden anladım ki, aşk Zeliha'yı bile ismet perdesinden çıkarır.

70 Bana kötü söz söyledin, razıyım. Tanrı affetsin. İyi söyledin, ama o şekerler çiğneyen lal renkli dudağa acı söz yaraşıyor mu?

Sevgili, nasihatimi dinle. Saadetli, bahtiyar gençler bilgili yaşlıların nasihatini dinlerler.

* Sevgilinin güzelliği, bizim noksan aşkıımızdan müstağnidir. Güzel yüzün düzgüne, allığa, bene, rastığa ne ihtiyacı var?

* Musikiden, şaraptan bahset. Zamanın sırrına ait münakaşaya pek girişme. Çünkü bu muammayı felsefeyle kimse halletmedi de, edemez de!

Hafız, gazel söyledin, inciler deldin. Gel, şimdi bir de güzelce oku, felek Süreyya yıldızını senin bu inci dizine saçsın.

Eger an türk-i Şirazi bedest ared dil-i mara
Be hal-i hinduyeş bahşem Semerkand-u Buharara

IX

75 Sevgili, güzellik ayı yüzünden ziyalanmakta; güzellik çene
ukurundan eref bulmakta.

Acaba bizim hiçbir yere dağılmayan, ancak sende olan d-
ncemizle senin dağınık zülfün ne vakit bir araya gelecek; ne
vakit bu muradımıza erieceğiz?

Dudağa gelmiş can, seni görmek dileğinde. Geriye mi dn-
sn, çıksın mı; fermanın nedir?

Bizim yanımıza uğrayınca eteğini topraktan, kandan sakın.
Çünkü bu yolda birçok kurbanın var!

Dostlar! Gönül, sırrını fa ediyor. Aman, sevgiliye haber ve-
rin, merhamet etsin, ben de kurtulayım, siz de kurtulun!

80 Gözünün hüküm sürdüğü devirde hiç kimse zahitlikten fay-
dalanmadı, herkes o gözlere âşık oldu. Sarhoş gözlerinin de za-
hitlik satmaması, âıklara bakması daha iyi.

Uykulara bulanmış bahtımız galiba uyanacak. Çünkü par-
lak yüzün, bahtımızın gözüne su serpti!

Yanağından sabah rüzgârına bir deste gl yolda et de gün-
der.. Belki ayağını bastığın gl baheinin toprağından bir koku
duyarız.

Ey Cem meclisinin sakileri, zamanınızda kadehiniz şarap-
la dolmadı, ama yine mrnz uzun olsun, muradınıza eriin!

Ey yıldız yüce padişahlar padişahı, Tanrı için olsun bir him-
met et de, yıldız gibi ben de sarayının toprağını öpeyim!

85 * Sevgili, Hafız bir dua etmekte, işit ve amin de. Dilerim, şeker saçan dudağın bize kısmet olsun!

* Ey seher yeli, Yazdîlere tarafımızdan de ki: Hakkınızı tanımayan, gözetmeyen kişilerin başı, çevgânınızın topu olsun!

* Sizden uzağız, ama yine padişahınızın kuluyuz, yine sizi övmekteyiz.

Ey furug-ı mah-ı husn ez ray-ı rahşan-ı şuma

Ab-ı ruy-ı bubi ez çah-ı zenehdan-ı şuma

X t

Ey seher yeli, o güzel ceylana mlyemetle söyle; bizi dağ-
lara, ovalara salan sensin!

mr uzun olasıca Őekerci, bilmem ki neden, Şekerle bes-
lenen duduyu bir arayıp sormaz!

90 Ey gül, yoksa güzelliğinin verdiğı gurur müsaade mi etmi-
yor, neden Şeyda bülbülün halini bir kerecik olsun sormuyor-
sun?

Nazar ehli; güzel huyla, ltufla avlanabilir. Akıllı kuşu bağ-
la, tuzakla tutmak imkânı yoktur.

Sevgilinle oturup Şarap iĉtiğın vakitte, bari senden nasibi
olmayan dostları hatırla.

Bilmem ki neden; selvi boylu, kara gözlü, ay yüzlü güzel-
ler kimseye bir aşinalık göstermiyorlar?

Gzelliğinde hiĉbir ayıp, hiĉbir noksan yok. Ancak Şu ka-
darcık bir Şey söylenebilir: Sevgiden anlamıyorsun, vefasızsın!

95 Gökyüzünde Zühre, Hafız'ın Şiirlerini terennüm ederek İsa'yı
bile oynatsa Şaşılmaz doğrusu.

Saba be lutf bigu an gazal-i ra'nara
Ki ser be kuhu beyaban tu dadei mara

XI t

O güzellik padişahının yanında bulunanlara bu dileği kim bildirecek? Padişahlık şükranesi olarak, yoksulu gözden çıkar-
masın.

Şeytan huylu engelden Tanrı'ya ağlayıp yalvarmadayım, bel-
ki Hak rızası için o şihap bir yardım eder.

Yanağını parlattın mı bütün âlemin gönlünü yakıyorsun.
Fakat bundan sana ne fayda var? Niçin herkesle iyi geçinmi-
yorsun?

Sevgili, siyah kirpiklerin kanımıza girmeyi emrettiyse, on-
ların hilesine kapılıp yanıma; bir düşün, taşın!

100 Bütün gece şunu ummaktayım: Seher yeli, aşına âşıkı, aşı-
naların haberini getirerek belki memnun eder.

* Sevgili, parlayan ay gibi yüzünle, gönül kapan selvi gibi
boyunla âşıkların başına kopardığın bu kıyamet ne?

* Allah için olsun, seher vakitlerinde kalkan Hafız'a bir yu-
dumcuk şarap ver de duasını al, seher çağlarındaki dua mak-
buldür.

Be mulaziman-ı sultan ki resaned in du'ara
Ki be şukr-i padşahi zi nazar meran gedara

XII*

Dün gece pirimiz, mescitten meyhaneye geldi. Yoldaşlar, bundan sonra ne yapalım, ne tedbirde bulunalım ki?

Biz mritleriz. Pirimiz meyhaneye yüz tutunca, biz nasıl kıbleye yöneliriz?

105 Artık biz de muğların harabatına konalım, orayı yurt edinelim; ezelden takdirimiz böyleymiş!

Eğer akıl, zülfüne bağlanan gönlün ne hoş bir halde olduğunu bilse; bütün akıllar bizim zincirlerimize düşmeye, divane olmaya çalışırlardı.

Güzel yüzün, bize ltfedip güzellikten bir ayet, bir bürhan gösterdi. O zamandan beri bizim tefsirimizde her söz güzellikten, letafetten ibaret.

Bütün gece çektiğimiz ateşli ahlarla bütün gece dinmeyen gönül ateşimiz, acaba bir gecelik olsun yüreğine tesir eder mi ki?

Hafız, artık sus. Ah okumuz gök kubbesini bile delip geçer. Canına acı, okumuzdan sakın.

Duş ez mescid suy-i meyhane amed pir-i ma
ist yaran-ı tarikat badezin tedbir-i ma

— B —

XIII

110 Sevgiliye dedim ki: Ey güzeller padişahı, bu garibe acı. Dedi ki: Yoksul garip, gönül havasına uyar, gönül peşine düşerse, yolunu azıtır gider.

Bir an olsun dur, geçip gitme, dedim. Evde yetişen, yabancılarla düşüp kalkmayan bir kişi bu kadar garibin derdine nasıl takat getirebilir, dedi.

Garip, dikenini döşek edinir, taşı yastık yaparmış. Padişahın üstünde yattığı sincap kürküne yan gelmiş, uyumuş olan bir nazeninin umurunda mı?

Ey zincire benzeyen saçları, bunca aşına âşkın mekânı olan sevgili, kızıl yanağına öyle misk gibi simsiyah ve eşsiz ben ne de güzel yaraşmış.

Sevgili, ay gibi yüzünde şarabın aksi, ağustos gülü üzerinde erguvan yaprağının eşsiz güzelliği gibi görünmekte.

115 Nigâristanda misk gibi nakışlara şaşılmazsa da senin yanağının etrafında o karınca gibi ince nakışlar pek şaşılacak bir güzellikte!

Alnına dökülen ve gece renginde olan saçları garipler akşamı dilber! Bu garip, seher çağlarında ağlayıp inlerse; bu ağlayıştan, bu inleyişten çekin, dedim.

Dedi ki: Hafız, aşınalar bile hayret makamındayken senin gibi garibin hasta ve miskin bir hale düşmesinden daha tabii ne olabilir?

Guftem ey sultan-ı huban rahm kun ber in garib
Guft der dunbal-i dil reh gum kuned miskin garib

XIV t

Sabah oluyor, bulut göge perde çekti, hava smbli. Arkadaşlar, şarap getirin, şarap!

Çiğ tanesi lalenin yanağına damlamakta. Dostlar durmayın, getirin şarabı!

120 Çayırlıktan cennet yeli esiyor. Haydi, her an halis şarap için!

Gl imenlikte zümrüt tahtını kurdu. Sen de ateş gibi lal renginde kızıl şarabı ele al.

Eğer meyhanenin kapısını kapadırlarsa, ey bağı kapıları açan Tanrı, lütfet, aç!

* Canımızda ve yanmış, kebab olmuş gönüllerin yaralarında dudaklarının ne kadar tuz hakkı var.

Böyle bir mevsimde meyhaneyi kapatırlarsa, şaşılır doğrusu.

125 * Hafız gibi, peri bedenli sakinin yüzüne bakarak halis ve berrak şarabı ek gitsin!

Midemed subh-u kuleh best sehab

Es sabuh es sabud ya ahabab

XV t

Devlet sabahı açılmakta... güneşe benzer kadeh nerde? Ele bundan daha âlâ bir fırsat nerden geçecek? Sun şarap kadehini!

Evde ağyar yok. Saki yar, çalgıcı latifeler etmekte. İşret mevsimi, kadehin döneceği zaman, gençlik çağı...

* Hususi bir halvet, emniyetli bir yer, gönül açan bir seyrangâh... Yarabbi, bunları uyanıkken mi görüyorum, yoksa uykuda rüya mı görmekteyim?

İç açmak, neşeye güzellik vermek için erimiş lalle altın kadehi mezcetmek pek hoş, pek münasip.

130 Anlayışlı tabiat bezeyicisi, şarabın letafetini düşündü de gül suyundan daha hoş olduğunu anlayıp, gül suyunu ne de hoş bir surette gül yaprağının gönlünde gizledi.

Dilberle saki el çırpmakta, çalgıcı raks etmekte... Sakinin bakışı şaraba tapanların gözlerinden uykuyu uçurdu gitti!

O ay, Hafız'ın incilerine müşteri olalı, rebap sesi her an ta Zühre'nin kulağına kadar varmakta!

* Dünyaları ihsan eden padişah neşe meclisinde ilhamla konuşmakta, latifeci ve tatlı sözlü Hafız da hazırcevaplık etmekte, nükteler yapmakta!

Subh-ı devlet midemed ku cam hemçun aftar
Fursati zin bih kuca yabem bidih cam-ı şerab

— T —

XVI

Gönül, onun muhabbetinin haremidir; göz, yüzüne ayna tutmaktadır.

135 İki cihana da baş eğmediğim halde, boynum onun minnet yükünün altında.

Sen Tuba'yı dşnmedesin, biz sevgilinin boyunu. Herkesin düşüncesi, himmetincedir.

Ben eteği bulaşmış bir adamsam, ona ne ziyanı var? Bütün lem onun ismetine şahittir.

O haremde ben kim oluyorum ki, sabah rüzgârı bile hürmete değer haremının perdeciliğini yapmakta.

* Gz penceresi hayalinden hali kalmasın. Cnk bu bu-
cak, ancak onun halvet yeri.

140 * Yeşilliği bezeyen her taze gl, onun sohbetinin renginden,
onun dostluğundan, kokusundan bir eser. Hepsi rengi, kokuyu ondan kazanmış.

Mecnun'un devri geçti, şimdi nöbet bizim. Bu âlemde herkesin beş gnceğiz bir nöbeti var!

Âşıklık saltanatı, neşe hazinesi... Hulasa nem varsa, hepsi onun himmetiyle.

* Ben ve gönül, yok olacakmışız. Varsın olalım, ne korkumuz var? Maksat, bu arada onun selameti.

Hafız'ın zahiri yoksulluğunu görme. Gönlü, onun sevgi hazinesi.

Dil sera-perde-i mahabbet-i ost
Dide ayinedar-ı tal'at-i ost

XVII

145 Başımızı sevgilinin eşiğine koymuş, onun her dileğine razı olmuşuz. Başımıza her ne gelirse, onun dileğiyle gelir.

Sevgilinin yüzüne karşı aydan, günden aynalar kodum, ama benzerini göremedim.

Sabah rüzgâr bizim daralmış gönlümüzü nasıl açabilir? Koncanın kıvrım kıvrım yaprakları gibi birbiri üstüne sarılmış, kat kat!

Bu, rintleri yakıp yandıran ibadet yurduna yalnız ben testi getirmiyorum. Bu yurttan nice başlar var ki, eşiğine taş, toprak olmuş!

Amberler saçan saçlarını mı taradın? Rüzgâr güzel kokular saçarak esmekte, topraktan amber kokuları çıkmakta.

150 Bahçedeki her gül, yüzüne kurban olsun... ırmak kıyısındaki her selvi fidanı, boyuna feda olsun!

Yüzünü hatırladım, herhalde muradım olacak. Çünkü iyi faldan sonra iyilik zuhür eder.

Neşeyi anlatmada natıkanın bile dili tutulmuş... beyhude yere söylenip duran dili kesik kalem nerden anlatacak?

Hafız'ın gönlü heves ateşine şimdi düşmedi. Kendi kendine biten laleler gibi ezelden dağlı!

Ser-i iradet-i ma v'astan-ı hazret-i dost

Ki her çi ber ser-i ma mireved iradet-i ost

XVIII

O esmer güzeli dünyanın bütün Őirinliđine, Şarap renginde güzel gözlere, gülümseyen dudaklara, neşeli bir gönüle maliktir.

155 Ağızları tatlı güzeller padiŐahtır, ama sevgilim zamanın Süleyman'ıdır, hatem de ondadır.

O buğday renkli benizdeki misk gibi kara ben yok mu? Adem'in yolunu vuran tanenin sırrı tamamıyla o bende!

Dostlar, sevgilim gidiyor. Bu yaralı gönülle ben ne yapacağım? Merhemim de onda.

Güzel yüz, hnerdeki kemal, temiz bir bilgi... Hulusa iki âlemin de tertemiz erlerinin himmetine mazhar.

Bu nükteyi kime söyleyebilirim: O taş yürekli, İsa nefesine sahip olduğu halde bizi öldürdü!

160 Hafız, inananlardandır... onu ulu tut. Ćnk nice büyük ruhların ihsanına, feyzine sahip!

An siyeh Ćerde ki Őirini-i a'lem ba ost

ĆeŐm-i mey-gun leb-i handan dil-i hurrem ba ost

XIX

Sevgilinin diyarından gelen ve mektup getiren bu güzel haberci, adeta onun miskler kokan siyah hattından bize bir can hamaili getirdi.

O haberci, sevgilinin ululuğundan, güzelliğinden ne güzel nişaneler vermekte... yüceliğini, vakarını ne hoş anlatmakta.

Ona muştuluk olarak gönlümü verdim, ama sevgiliye saçtığım bu kalp akçeden dolayı da utanıp durmaktayım.

Tanrı'ya şükrolsun, bahtımız uygun geldi de sevgilinin bütün işi gücü, dileğimizce oldu.

165 Ne feleğin dönüşünde bir irade ve ihtiyar var, ne ayın devrinde. Onlar, sevgilinin iradesiyle dönmekteler.

Fitne yeli iki âlemi birbirine katsa, biz yine göz ışığımızı sevgiliyi bekleme yolundan ayıramayız.

Ey sabah rüzgârı, bana sevgilinin geçtiği yoldaki iyi bahtlı topraktan bir parçacık getir de gözüme sürme edeyim.

* Niyaz başımızı dostun aşk eşğine koymuşuz. Sevgilinin kucağında kim tatlı bir uykuya dalabilir?

Düşman, Hafız hakkında kötü söylerse, ne korkum var? Tanrı'ya şükürler olsun, sevgiliden utanacak bir işte bulunmadım.

İn peyk-i hoş-haber ki resid ez diyar-ı dost
Vaverd hırz-ı can zi hat-ı müşk-bar-ı dost

XX

170 Hoş geldin ey iştiyak çekenlere haber getiren... sevgiliden bir haber ver de canımı, seve seve onun adına feda edeyim.

Dostun şekerinin, bademinin aşkıyla tabiatımın dudusu, kafese düşmüş bülbül gibi daima hayran, daima perişan bir halde.

Saçı tuzak, beni tane. Ben de bir tane dileğiyle dostun o tuzadına düşmüştüm.

Kim benim gibi, sevgilinin kadehinden bir yudumcuk şarap içerse, öyle sarhoş olur ki; başını mahşer sabahına kadar kaldıramaz.

İştiyakımın cüzi bir miktarını bile anlatmamaktayım. Çünkü sevgilinin üstüne bundan fazla düşmek, başını ağrıtır.

175 Elime fırsat düşerse, sevgilinin ayaklarından şeref bulan yolun toprağını tutya gibi gözlerime çekerim.

Ben vuslatına mailim, o ayrılık istemekte. Sevgilinin dileği olsun diye kendi dileğimden geçerim.

Hafız, derdiyle yan, dermansız bir hale düş, o halde kal. Çünkü zaten sevgilinin derman kabul etmez derdine bir deva yok ki!

Merhaba ey peyk-i muştakan bidih peygam-ı dost
Ta kunem can ez ser-i ragbet feda-yı nam-ı dost

XXI

Gel, gel... emel köşkü pek temelsiz. Şarap getir, ömrün yapısı yel üstüne kurulmuş.

Himmetine kulum, himmetine köleyim o kişinin ki, gök kubbe altında taalluk rengini kabul eden her şeyden hürdür, bağlanılabilecek her şeyden kurtulmuştur.

180 Sana ne söyleyeyim? Dün gece sarhoş ve harap bir haldeyken meyhanede gayb âleminin meleği, bana ne müjdeler verdi:

* Bir ay yüzlüye mi gönül verdin ki? Çünkü gönül, bütün dertlerden onun sevgisiyle kurtulur, şad olur.

Ey makamı Sidre olan yüce bakışlı doğan, durağın mihnetlerle dopdolu olan bu bucak değil.

Sana arşın korkuluğundan ıslık çalıyorlar. Bilmem ki, bu tuzakta ne var? Ne buldun burada, buraya bu kadar yapıştın?

Bir nasihat vereyim, dinle ve tut. Bu sözü tarikat pirimden duydum, ondan hatırımda kaldı.

185 Dönek tabiatlı dünyadan ahde vefa umma. Çünkü bu kocakarı, binlerce damada gelindir.

Dünya gamını yeme. Nasihatini hatırından çıkarma. Bu aşk nüktesini bir yol erinden duyup belledim:

Tanrı tarafından verilen kismetine razı ol, alnını kırıştırma, ihtiyar kapısını ne sana açtılar, ne bana!

Gülün gülümsemesinde ahde vefa nişanesi yok. Ağla bül-bül, ağla ki; tam ağlanacak iş, tam feryat edilecek çağ.

Ey düşük, bozuk şiirler yazan! Hafız'a niçin haset ediyorsun? Şiire kabiliyet ve güzel şiir yazma Tanrı vergisi.

**Biya ki Kasr-ı emel saht sust bunyadest
Biyar bade ki bunyad-ı ö'mr bebadest**

XXII

190 Hayalini kurdukça ŗaraba ihtiyaımız mı var? Küpe, baŗının çaresine bak, de; meyhane yıkıldı, artık oraya gitmemize lüzum yok.

Cennet ŗarabı da olsa yere dkn. Sevgili olmadıkça içilen her tatlı ŗey, azabın ta kendisi:

Yazıklar olsun... Sevgili gitti. Ağlayan gözlerimdeki kaŗının, gözünün nakŗı da ancak su üstüne izilmiŗ bir nakıŗtan ibaret.

Ey göz, uyan. Bu uyku yerinde, ŗu daimi sel oldukça emin olmaya gelmez.

Sevgili, senin yanından apaçık geçip gider, senden gizlenmez. Fakat ağyar görür diye nikap tutunmakta.

195 Gl, rengin yanağını latif bir surette terlemiŗ görünce haset ateŗlerine daldı, gönül gamıyla gl suyuna gark oldu.

Senin yolun ne yoldur, makamın ne makamdır ki, ona nispetle uçsuz bucaksız bir denize benzeyen gök bile serabın ta kendisi.

Aklımın bucağında nasihat girecek bir yer arama. Bu buca, eng ve rebap nağmeleriyle dopdolu.

Hafız, âŗık ve rintse, güzellere hayransa, ne çıkar ki? Birçok tuhaf hal vardır ki, gençlik çağının icaplarındandır.

Mara zi hayal-i tu i perva-yı ŗerabest

Hum gu ser-i hod gir ki humhane herabest

XXIII

Yüce, güzel ve ebedi cennet bahçesi dervişlerin halvetidir; ululuğun, saadetin sermayesi onlara hizmet etmektir.

200 Acayip tılsımları olan uzlet hazinesi, uluların rahmet nazarlarıyla açılır.

Rıdvan'ın kapıcılık ettiği cennet köşkü, onların zevk ve neşe çimenliğinden bir görünüş, bir numunedir.

Parıltısıyla kapkara kalbi altın haline getiren şey dervişlerin sohbetindeki kimyadır.

* Güneşin bile ululuk tacını çıkarıp önüne koyduğu ululuk, dervişlerin ululuğudur.

Zevale düşme kaygısı olmayan devlet, ancak dervişlerin devletidir, bunu böyle duy.

205 Hâlâ baş aşağı batıp gitmekte olan Karun hazinesi, belki okumuşsundur, dervişlerin kahır yüzünden battı ve hâlâ da batıp gider.

Ey zengin, bu kadar ululanma. Başın da dervişlerin himmetiyle sağdır, paraya da onların sayesinde nail oluyorsun.

Padişahların dualarla diledikleri murat yüzü, dervişlerin ayna gibi olan yüzlerinde görünür.

* Âlemi bir uçtan bir uca zulüm askeri kaplamıştır. Fakat ezelden ebede kadar fırsat yine dervişlerin elindedir.

Hafız, burada edebini takın. Padişah ve sultan bile dervişler huzurunda kuldur.

210 Eğer ezeli abıhayat istersen halvet kapısını bırakma. Çünkü abıhayat kaynağı, dervişlerin halvetlerinin kapısındaki topraktır.

* Zamanın Asaf'ının nazarına kulum. Sureti zengin, ama sireti dervişlerin sireti.

Ravza-i huld-i berin halvet-i dervişanest
Maye-i muhteşemi hidmet-i dervişanest

XXIV

Âlemde senin kapından başka bir penahım, bu kapıdan başka başvuracağım yer yok.

Düşman kılıç çekti mi onunla savaşmaz, siperimizi atarız. Çünkü feryattan, ahdan başka kılıcımız yok ki.

Niçin meyhaneden yüz çevireyim? Cihanda bana bundan daha iyi yol yordam olamaz.

215 Zaman ömrünün harmanına ateş salarsa, de ki: Yak, zaten bence ömür harmanının bir saman çöpü kadar bile değeri yok.

O suna boylu selvinin hırsızlama bakan nergislerine kul olayım. Gurur şarabından öyle sarhoş ki, kimseye iltifat etmiyor.

Kimseyi incitme de dilediğini yap. Şeriatımızda bundan başka günah yok.

Ey güzellik ülkesinin padişahı, dizginini kas da at sür; hiçbir yol başı yok ki, orada senden adalet isteyen birisi olmasın.

Her tarafta bir tuzak görmedeyim, onun zülfünün himayesinden başka bir sığınağım yok.

220 Hafız'ın gönül hazinesini zülfe, bene verme. Böyle işler her kara kölenin, her kadri bilmezin harcı değil!

Cuz astan-ı tuem der cihan penahi nist

Ser-i mera becuz ez nalei vu ahi nist

XXV

Sofî, şarabın parıltısıyla gizli sırları bildi. Herkesin içyüzünü bu lal ile bilebilirsin.

Gl mecmuasının kadrini bülbül bilir. Her kitap okuyan, mânasını anlamaz ki.

Ey akıl defterinden aşk ayetini öğrenmeye çalışan! Korkarım bu ince meselenin künhüne eremeyeceksin.

İki âlemi de tecrübeli gönüle arz ettim; senin aşkından başka her şeyi fani bildi.

225 Yemen'den gelen nefesin kadrini bilen kişi, nazarıyla taşı toprağı lal ve akik haline getirir.

Artık halktan pervam kalmadı, çünkü muhtesib de gizli işreti öğrendi, şarabın tadını aldı!

Sevgili, zevk ve huzura erişmemizi şimdilik münasip bulmadı; yoksa gönlümüzün dileğini anlamadı değil.

* Şarap getir. Çünkü göz rüzgârının yağmacılığını bilen, cihan bahçesindeki güle güvenmez.

Hafız, tabiat-ı şairanesinden alıp meydana getirdiğı bu inci dizisini Asaf-ı Sâni'nin lütfu ve mrvvetinin eseri bildi.

Sufî ez pertev-i mey raz-ı nihani danist
Gevher-i her kes ezin la'l tevanidanist

XXVI

230 Şimdi gülün elinde saf şarap kadehi var. Bülbül, yüz binlerce dille onu övüp duruyor.

Sen de şiir defterini iste, çayırılığın, çimenliğin yolunu tut. Medresenin zamanı, keşfin keşşafın sırası değil.

Halkı bir yana bırak, yalnızlığı ihtiyar et. Anka'dan ibret al, bir köşeye sığınıp gizlenenlerin şöhreti Kaf'tan Kaf'a bütün âlemi kaplar.

Medrese fakihi dün sarhoştı. Şarap haramdır, ama vakıf malını yemeden ehven, diye fetva verdi.

Tortulu, yahut saf şarap senin hükmünde değil. Bunu saki bilir ve sakımız ne yaparsa, lütfun ta kendisidir.

235 Şairlik taslayanların laflarıyla bizimle aynı derecede olan şairlerin şiirleri, hasır örenlerle altın sırmalı kumaş dokuyanların hikâyesinin aynıdır.

Hafız, sus ve kızıl altına benzeyen bu nükteleri muhafaza et. Çünkü şehir kalpazanı sarraftır, anlar da çalar ha!

Kunun ki her kefi gul cam-ı bade-i safest
Be sed hezar zeban bulbuleş der evsafest

XXVII

Baheme am ve selvi dikmeye ne ihtiyacım var? Evimiz-
de yetişen şimşirimiz kimden aşağı ki?

Nazlı yavru, hangi mezhebe girdin ki, sence kanımız ana
sütünden daha helal!

Gamın suretini ta uzaktan gördün mü şarap iste. Tecrübe
ettik, anladık, gamın devası şarap.

240 Pir-i muganın kapısından niçin baş çekeyim? Devlet o ta-
pıda, işlerin gelişmesi o kapıda.

Dün akşam beni vuslatına nail edeceğıne dair söz verdi, fa-
kat sarhoştu. Bugün bilmem ne diyecek, yine başında bilmem
ne hava var?

Aşk gamı, ancak bir hikyecik. Fakat şaşılacak şey şu ki;
hangi dilden duyarsam duyayım, tekrarlanmamış, yepyeni sy-
leniyor gibi!

şiraz, Rknbad ırmağı, bu hoş rüzgâr... Kusura bakma,
yedi iklimin yanağında bir ben!

Hızır'ın suyu ile bizim suyumuz arasında fark var. Hızır'ın
abıhayatı karanlıklar diyarından coşuyor. Bizim Rknbad ır-
mağımızın kaynağı Allahuekber tepesi.

245 Yoksulluk ve kanaat şerefini terk etmeyiz. Padişaha söyle-
yin; rızk mukadderdir.

Hafız, kalemin ne tuhaf bir nebat dalı ki, meyvesi gönüle
baldan da tatlı geliyor, şekerden de!

Bag-ı mera i hacet-i serv-u sanovberest
şimşad-ı hane-perveri ma ez ki kemterest

XXVIII

Ey bülbül, benimle yoldaş olmak niyetindeysen, bana dost olmak hevesini güdüyorsan ağla, inle. İkimiz de âşıkız, işimiz ağlayıp inleme.

Sevgilinin saçlarından esip gelen rüzgârların estiği yerde artık Tatar diyarındaki nafelerden bahsedilir mi?

Şarabı sun da riya elbisesini boyayalım. Çünkü adımız ayık, ama gurur kadehinin sarhoşlarıyız.

250 Zülfüne tutulmayı düşünmek, her ham kişinin harcı değil. Zincirlere bağlanıp yürümek ayyarlık yoludur.

Aşk meydana getiren, gizli ve latif bir şeydir. Onun adı ne lal dudaktır, ne yeni terlemiş bıyık ve sakal!

Kişinin güzelliği gözle, saçla, yanakla, benle olmaz. Gönül elde etmede binlerce nükte var!

* Hakikat kalenderleri, hünersiz kişinin giydiği atlas kafta-
nı yarım arpaya bile almazlar!

Eşiğine ulaşmak müşkül. Evet, ululuk göğüne çıkmak güç bir iş!

255 Seher çağı, gözünün vuslata işaret ettiğini rüyada görüyorduk. Ne güzeldir uyanıklıktan yeğ olan öyle bir uyku!

Hafız, sevgilinin gönlünü ağlayıp inlemenle incitme... yeter artık. Ebedi kurtuluş kimseyi incitmemededir.

Binal bulbul eger ba menet ser-i yarist
Ki ma du aşık-ı zarım-u kar-ı ma zarist

XXIX

Gerçi sevgilinin huzurunda hünerini ortaya koymak edep-
ten dışarıdır, dilim hiçbir Şey söylememekte: Fakat ağzım Arap-
a ile dolu!

Peri yüzünü gizlemiş, Şeytan güzellik satmakta. Gözüm hay-
retten yandı, bu ne Şaşılacak Şey!

Felek neden aşıalıık kişilere yar oluyor diye, sebep araştır-
maya kalkma. O, birisinin muradını verirse, bu husustaki ba-
hanesi sebepsizlikten ibarettir.

260 Bu bahçede kimse dikensiz bir gl dermedi. Mustafa'nın
mumu bile, Ebu Leheb'in kıvılcımıyla bir arada!

Tekkenin, zaviyenin kemerini yarım arpayaya bile almam. ar-
dağım meyhane sofasıdır, konağım kp dibi!

zm kızının güzelliği, galiba gözümüzün nuru. Çünkü o
da gözümüzün nuru gibi sırça bir nikap içinde ve üzüm per-
desi altında.

* Efendi, benim de binlerce aklım, edebim vardı. Fakat Şim-
di harap bir sarhoşum, bu halde bana en uyar iş, edeple mu-
kayyet olmamaktır.

** Şimdi derdinin devasını o ini srahide, o haleb Şişede
duran ferah verici ilaçta ara.

265 Getir Şarabı. Hafız gibi daima seher çağındaki ağlayışa, gece
yarısındaki niyaza gvenmekteyim.

Egerçi 'arz-ı hüner piş-i yar bi edebist
Zeban hamuş ve leykin dehan pur ez 'Arabist

XXX

Gül yanımda, şarap elimde, sevgili muradımca bana yar...
cihan sultanı bile böyle bir günüme köle olur.

Söyle; bu meclise mum getirmeyin. Bu gece, meclisimizde
sevgilinin dolunay gibi olan cemali kafi.

Mezhebimizde şarap helaldir; ama ey gül fidanı gibi nazik,
selvi boylu güzel, sen olmazsan haramdır.

Meclisimize güzel koku katma. Çünkü her an senin saçla-
rının kokusunu almakta, onunla neşelenmekteyiz.

270 Kulağım tamamıyla neyin sözünde, çengin nağmesinde. Gö-
züm tamamıyla lal gibi dudakta ve kadehin dönüşünde.

Şeker lezzetinden, şekerden bahsetme. Muradım ancak se-
nin tatlı dudağında.

Gam def'ine virane gönülde mukim olalı, makamım dai-
ma harabat civarıdır.

Ayıptan, ardan niçin bahsediyorsun ki? Şöhretim ayıpla, arla.
Şöhretimi niçin soruyorsun ki? Ayıbım, arım şöhretten!

Şarap içmekteyiz, sarhoşuz, rindiz, güzellere bakıyoruz, hay-
ranız, doğru... Fakat bu şehirde hangi adam bizim gibi değil?
Onu bir göster!

275 Ayıbımı muhtesibe söylemeyin. O da bizim gibi durmadan
daimi işret aramakta, o da bizimle bir halli!

Hafız, şarapsız, sevgilisiz bir an bile durma. Gül mevsimi,
yasemin sefası, ramazan bayramı!

Gul der ber-u mey der kef-u ma'suk be kamest
Sultan-ı cihanem be çunin ruz gulamest

XXXI

Bahçe, insana zevk vermekte... dostlarla konuşup görüşme de pek tatlı. Gl selamette olsun, şarap içenlerin zamanı onun yüzünden hoş bir hale girdi.

Seher yelinden can dimağımız güzel kokulara gark oluyor. Evet, evet... dostların nefeslerinin güzel kokusu hoş olur.

Gl nikabını açmadan göçmeye hazırlanıyor. Ağla ey bl-bl, gönlü yaralı âşıkların feryadı hoş olur.

280 Güzel sesli ve geceleri uyumayan bülbüle mjdelersun. Sevgili, âşk yolunda geceleri uyanık olan âşıkların feryatlarından hoşlanmakta.

Âlem pazarında gönül hoşluğu yoktur ya... fakat varsa bile ayyarların rintliğinden, her şeyi hoş görmelerinden ibaret.

Hr ssenden kulağıma alındı: Bu köhne kilisede ancak yükü hafif olanların işi işi!

Hafız, dünyayı terk ettim demek, gönül hoşluğuna erişmenin yoludur. Sakın cihana mukayyet olan, dünyayı ele geçiren kişilerin halini hoş sanma.

Sahn-ı bustan zevk-baş-u sohbeti yaran hoşest
Vakt-i gul hoş bad kez vey vakt-i mey-haran hoşest

XXXII

Yalnızlığı seçen kişinin âlemi seyre ne ihtiyacı var? Sevgili-
nin civarı varken sahraya ne hacet?

285 Sevgili, elbette Tanrı'dan bir hacetin var, işte o hacet hak-
kı için, ne hacetin var diye bir kerecik olsun da bize sor!

Ey güzellik padişahı, yandık, Allah için olsun bir kere sor;
yoksulun neye ihtiyacı var!

Hacet sahipleriyiz, fakat dilemeye dilimiz varmıyor. Kerem
sahibinin kapısında isteğini arz etmenin ne lüzumu var?

Kanımızı dökmek istiyorsan; uzun söze, mânasız tevillere
lüzum yok. Mal mülk zaten senin, yağmaya ihtiyacın mı var?

Sevgilinin aydın gönlü Cam-ı cihannüma'dır. İhtiyacını söy-
lemenin lüzumu var mı?

290 Artık kaptana minnet etme zamanı geçti... İnci ele geçtik-
ten sonra denize ne hacet?

Yoksul âşık, sevgilinin ruh bağışlayan dudağı sana verile-
cek şeyi bilir, ısrara lüzum yok.

Ey davalara düşen kişi, yürü, seninle işim kalmadı. Dost-
lar buradayken düşmanlara ihtiyaç olmaz.

Hafız, sözünü kes, uzatma. Hüner zaten meydana çıkar, giz-
lenemez. Davacı ile savaşa, çekişe düşmeye hacet yok.*

Halvet-guzidera betemaşa çi hacetest
Çun kuy-ı dost hest be sehra çi hacetest

* Bu gazel, Tetimme'de bir kere daha yazılmıştır; (421 a)

XXXIII

Bahar çağında bahçede işret ve sohbetten daha hoş ne var?
Saki nerde? Söyle, bu bekleyişin sebebi ne?

295 Ele geçen her fırsatı ganimet say. Çünkü işin sonu neye varacak? Kimsenin haberi yok.

Ömrün günleri bir kılla bağlanmıştır. Aklını başına topla, kendi derdine düş. Âlemin derdi de nedir ki?

Abıhayatla İrem Bağı'nın mânası, ırmak kıyısıyla lezzetli şaraptan başka bir şey değildir.

Takva ehliyle isyan ehlinin ikisi de bir kabiledendir. Şu halde kimin işvesine gönül verelim, hangisinin yolunu ihtiyar edelim?

Felek, perde ardındaki gizli şeyi ne bilsin. Sus ey davacı, perdecıyla kavgan ne?

300 * Tanrı indinde kulun suçunun, hatasının bir itibarı yoksa, suçları bağışlayan Tanrı'nın af ve rahmetinin ne mânası var?

Zahit Kevser şarabını istedi, Hafız şarap kadehini. Tanrı, bu ikisinden hangisini istiyor, acaba onca makbul olan hangisi?

Hoşter zi 'ayş-u sohbet-i bag-u behar çist
Sakı kucaşt gu sebeb-i intizar çist

XXXIV

Şimdi gül bahçesinden güzel kokulu cennet rüzgârı eserken,
zamanımı ferahlık veren şarap ve huri yaradılışlı sevgiliyle ge-
çiririm.

Yoksul bugün niçin saltanattan dem vurmasın? Otağ bu-
lutun gölgesi, meclis yeri de ekin kenarı.

Yeşillik bana nisan ayının feyzini göstermede. Böyle bir za-
manda veresiyeyi alıp peşini bırakan akıllı değil.

305 Şarapla gönül yapmaya bak... bu harap dünya, toprağımız-
dan kerpiç yapma sevdasında!

Düşmandan vefa umma. Kilise mumunu ibadet yurdunda
yaksan da aydınlık vermez.

Amel defterinin karalığı yüzünden bu sarhoşu kınama. Kaza
ve kader kalemi başına ne yazdı, kim bilir?

Lütfet, Hafız'ın cenazesine gelmekten çekinme. Gerçi suç-
lara gark olmuştur, ama cennete gitmektedir.

Kunun ki midemed ezbusitan nesim-i behişt
Men-u şerab-ı ferah-bahş-u yar-ı hur-sirişt

XXXV

Ey tertemiz yaradılışı zahit, rintleri ayıplama. Başkalarının günahını sana yazmazlar ki!

310 Ben ister iyi olayım, ister kötü... sana ne? Sen kendi derdi-
ne bak. Nihayet herkes ektiğini biçer.

Herkes sevgiliyi istemekte... ayık kim, sarhoş kim? Her yer aşk yurdudur... mescit ne... kilise ne?

Ben teslim başımı meyhaneler kapısındaki kerpice koymuşum, oradan ayrılmama imkân yok. Benimle davaya giren, sözümü anlamazsa, ne yapayım? Ona söyle; hangi taş pekse, başını ona vursun!

Tanrı'nın ezeli lütfundan beni meyus etme. Perde ardında kim güzeldir, kim çirkin; ne bilirsin?

Takva perdesinden çıkan, o perdeyi yırtan sadece ben değilim ya. Atam da ebedi cenneti elinden çıkarmıştı.

315 Hafız, ecel günü eline bir kadeh alırsan, seni sorusuz hesapsız, hemence harabattan cennete götürüverirler.

** Tabiatın hep buysa, yaradılışında bundan başka bir şey yoksa; ne güzel yaradılışın, ne pak tabiatın var!

'Ayb-ı rindan mekun ey zahid-i pakize-sirişt
Ki gunah-ı digeran ber tu nehahend nuvişt

XXXVI

Bu varlık ve mekân, iş yurdunun meydana getirdiği şeyler, hiçbir şey değil. Şarap sun, dünyanın malının, mülkünün hiçbir değeri yok!

Gönülден, candan maksat sevgiliyle sohbetten başka bir şey değil. Yoksa ne gönlün kıymeti var, ne canın!

Bir gölge için ne Sidre'ye minnet et, ne Tuba'ya. Selvi boy-lu sevgili, ibretle bakarsan görürsün, bunların da bir değeri yok!

320 Devlet ona derler ki, gönül kanı dökülmeden adamın ku-
cağına gelsin. Yoksa ibadetle elde edilen cennet bağının ne de-
ğeri var?

Bu konakta beş günlük bir mühletin var; bir zamancağız hoş geçinmeye bak, çünkü zamanın bir ehemmiyeti yok.

Saki, yokluk denizinin kıyısında bekleyip duruyoruz. Fır-satı ganimet bil, şarap sun. Dudaktan ağza ne mesafe var ki?

Bu yanıp yakılan, bu ağlayıp inleyen kulun dertli halini an-latmak ihtiyacı da lüzumsuz bir şey, meydanda bu!

Zahit, Tanrı'nın mekrinden sakın emin olma. Çünkü iba-det yurduyla muğların kilisesi arasındaki yol o kadar uzak de-ğil, pek yakın!

325 Hafız'ın adı iyiye çıktı, ama rintlerce kâr ve ziyan yazısına ne itibar?

Hasıl-ı kargeh-i kevn-u mekân in heme nist
Bade piş ar ki esbab-ı cihan in heme nîst

XXXVII

Hiç kimse yok ki, o iki kat zülfe düşmüş olmasın. Yolunun uğrağında bir bela tuzadı bulunmayan kim var?

Yüzün, olsa olsa Tanrı lütfunun aynası olacak; hem de yle. Bu sözde de hiçbir riya yok.

** Zahit, o yüze bakma, o dilbere aşıık olma diye bana öğüt vermede. Ama ne yüz? Bakmamaya imkân mı var? Hiç mi Allah'tan utanmaz, hiç mi yüzünden haya etmez?

Tanrı hakkı için zülfünü bezeme, seher yelinin eline verme. Hiçbir gece yok ki, bu yüzden seher yeliyle yüzlerce kavgamız olmasın!

330 Ey gönül aydınlatan çerağ yine gel. Yine gel ki, sarhoşlar meclisinde senin yüzün olmadıkça ne nurdan eser var, ne sefadan eser.

Gariplere bakmak, iyi adla anılmaya sebeptir. Sevgili, bu âdet sizin şehrinizde yok mu ki?

Sevgili dn gidiyordu. Güzelim, ahdinde dur, dedim. Dedi ki: Hocam, yanılmışsın sen, bu ahde vefa olmaz.

Gözün, bir bucağa sığınan, halktan kesilen zahitlerin bile gönlünü kapmışken biz ne yapalım? Sana uyduksa, suç bizde değil ki!

Mürşidim, pir-i mugan olduysa, ne var ki? Hiçbir baş yoktur ki, onda Tanrı'nın bir sırrı olmasın!

335 * Âşık, melamet okuyla oklanmasın da ne yapsın? Hiçbir
yiğidin kaza ve kader okuna karşı kalkanı yoktur.

Zahidin ibadet yurdunda da, Hafız'ın halvetinde de kaşın-
dan başka dua mihrabı yok.

* Ey elini Hafız'ın kanına batıran dost, yoksa Tanrı gayre-
tini düşünmez misin, Tanrı Kuran'ını fikretmez misin?

Keş nist ki uftade-i an zulf-i duta nist
Der rehguzer-i kist ki dami zi bela nist

XXXVIII

Şarap cana ferah vermekte, rüzgâr çiçekleri etrafa saçmakta... fakat çeng nağmesiyle şarap içme, çünkü muhtesib hid-detli.

Eline bir sürahi şarapla bir musahip dost geçerse; akıllıca iç, zaman fitnecidir.

340 Kadehi yamalı hırkanın yeniyle gizle. Çünkü zamane, sürahinin gözü gibi kan dökücüdür.

Hırkaları gözyaşıyla yıkayıp şaraptan arıtalım. Mevsim takva mevsimi, zaman perhiz zamanı.

Bu yüce felek, öyle bir kan saçıcı elek ki, bundan dökülenler Kisra'nın kellesiyle Perviz'in tacı!

Baş aşağı dönmüş feleğin devrinden rahat bir dirlik dileme. Bu küpte saf bile tortulu!

Hafız, güzel şiirlerinle Irak ve Fars ülkelerini zapt ettin. Gel, şimdi nöbet Bağdat'la Tebriz'e geldi!

Egerçi bade ferah-bahş-u bad gulbizest

Be bang-i çeng mehor mey ki muhtesib tizest

XXXIX

345 Halvet ehlinin kadir gecesi dedikleri gece yok mu? İşte bu gece. Yarabbi, bu devlet hangi yıldızın tesiriyle meydana geldi ki?

Layık olmayan kişilerin elleri, saçlarına ulaşmasın diye, her gönül o saçların halkalarından birine yapışmış, “Yarabbi, Yarabbi” diye dua etmede.

Yüz binlerce canın gerdanı, çene topağının halkası altında olan, yüz binlerce canı esir etmiş bulunan gamzenin şehidiyim ben,

Ay, eşsiz bir binici olan sevgilime hizmet etmekte, ayna tutmakta. Yüce güneşin tacı da onun binek atının nalına toprak olmuş!

Yanağındaki terin aksine bak. Pek tez giden güneş bile ömrünce o terin hevesiyle yanmakta.

350 Sevgilinin lal dudağıyla şarap kadehini terk etmem. Zahitler, beni mazur görün, mezhebim bu!

* Sabah yeline eyer vurup bindikleri zaman Süleyman’la nasıl at koşturabilir, onunla nasıl yarışa girişebilirim ki? Benim bineğim karınca!

Gözüyle gönlüme gizlice ok atan sevgilinin dudak altından gülümsemesi Hafız’ın canına can katar, ruhuna gıda verir.

Kuzguna benzeyen kalem, maşallah, ne de yüksek meşrepli. Belagat gagasından abıhayat damlatmakta.

An şeb-i kadri ki guyend ehl-i halvet imşebest
Ya Rab in te’sir-i devlet der kudamin kevkebest

XL

Bu zamanda en vefalı arkadaş, halis şarap srahisiiyle gazel cnknden ibaret.

355 Hiçbir şeyle alakadar olma, hr ve serazat yürü... afixet geçidi dar. Kadehi ele al... aziz ömre değer hiçbir şey yok!

Cihanda amelsizlikten mell olan sadece ben değilim ya. Âlimlerin kınanması da amelsiz ilimden.

Bu fitnelerle, bu kargaşalıklarla dopdolu geçitte akıl ve basiret gözüyle bakılırsa görülür ki, cihanın da sebatı yok, cihandaki işlerin de.

Bir ay yüzlünün saçlarını tut, okşa. Dünyadaki saadetle nuhuset, Zühre'yle Zühal'in tesirindendir diye masal okumaya kalkışma.

Gönlüm vuslatını pek umuyor... Fakat ecel, ömür yolunda emelleri uğrulamakta!

360 Hafız, ezel şarabından öyle sarhoş ki, hiçbir zaman onun ayrıldığını görmeye imkân yok.

Derin zemanefiki ki hali ez halelest
Surahi-i mey-i saf-u seline-i gazelest

XLI

Ben o kişiyim ki, meyhane bucağı tekkem, pir-i mugana dua da seher çağındaki virdimdir.

Çeng teranesiyle sabah şarabı yoksa, ne korkum var? Benim musikim, sabahleyin özür isteyen ahımdır.

Tanrı'ya hamd olsun ki, padişahtan da fariğim, yoksuldan da. Sevgilinin kapısındaki yoksul bile benim padişahım.

Mescitten de maksadım vuslatın, meyhaneden de. Tanrı şahittir ki, bundan başka bir hayalim yok.

365 Bu eşîge yüz koyduğum zamandan beri dayandığım yer, güneş mesnedinden bile üstün.

Devlet kapısından kaçmak, benim yolum, yordamım değil, Meğerki ecel kılıcı otağımın ipini kessin, otağım yıkılsın.

Hafız, günah işlememek ihtiyarımıza bağlı değilse de sen yine edep yolunu gözet ve de ki: Suç benim!

Menem ki guşe-i meyhane hankah-ı menest
Dua-yı pir-i mugan vird-i subhgah-ı menest

XLII

Ey kutsi güzel, nikabını kim açar? Ey cennet kuşu, sana kim yem ve su verir?

Bu ciğerler yakan düşünce gözüme uykuyu haram etti. Kimin kucağı istirahat ve uyku konağın oldu?

370 Yoksulu hiç sormuyorsun. Korkarım, sen de bağışlanma düşüncesi, sevap ümidi yok!

* O mahmur gzler, âşıkların yolunu vurdu. Bundan da anlaşıyor ki, şarabın ldrc!

Ey gönlü parlatan köşk, dostluk ve vefa konağsın. Dilerim Rabbimden zamanın afeti seni harap etmesin.

Ne kadar ağıladım, ne kadar inledim... fakat bir türlü duymadın. Herhalde sevgili, eşiğın, konağın pek yüksek!

Aklını başına al, bu çölde kaynak yok... gulyabani, seni serap göstererek aldatmasın.

375 * Gönül, gençlik çağın yanlış bir yola harcanıp gitti, yaşlılık yoluna nasıl gideceksin acaba?

Hafız, efendisinden kaçacak kul değil. Benimle barış, yine gel, azarından harap oldum.

Ey şahed-ı kudsi ki keşed bend-i nikabet
Vey murg-i behişti ki dehed dane-vu abet

XLIII

O gönül okşayan sevgilime şükür mü ediyorum, yoksa ondan sana şikâyet mi bulunuyorum? Aşk nüktesini biliyorsan bu hikâyeyi dinle!

Ettiğim her kulluk karşılıksız kaldı, hatta bir minnet duygusu bile uyandırmadı. Yarabbi, kimse inayetsiz kimseye hizmetkâr olmasın.

Susamış rintlere kimse su vermiyor. Sanki dost tanıyanlar, nimet kadrini bilenler bu vilayetten çekilip gittiler.

380 Şerefîni korumadın, ama ben yine kapından yüz çevirmem. Yarın cevr ü cefası, ağyarın vefasından hoş!

Gönül, kement gibi olan zülfüne dolaşma. Orada suçsuz, cinayetsiz kesilmiş nice başlar görürsün.

Gözün, bakışıyla kanımızı içmekte, sen de bunu takdir ediyorsun. Sevgili, kan dökücüyü korumak caiz değildir.

Bu kapkaranlık gecede maksat yolumu kaybettim. Ey hidayet yıldızı, bir köşeden çık, görün!

Ne yana gittiysem, vahşetim arttı. Aman bu çölden, feryat bu sonu olmayan yoldan!

385 * Ey güzeller güneşi, aşktan gönlün kaynamakta. Bir an olsun beni inayet gölgesine al, sığındır!

Bu yola nasıl bir nihayet tasavvur edilebilir? Daha başlangıçta yüz binlerce, hatta daha da fazla menzil var!

Hafız gibi on dört rivayete göre Kuran'ı ezbere okusan da faydasız. Feryadına yine ancak aşk erişir, aşk!

Zan yar-ı dil-nevazem şukrist ya şikâyet
Ger nükte-dan-ı 'ışki bişnov tu in hikâyet

XLIV

Yarabbi, bir sebep halk et de sevgilim yine sağ esen dönüp gelsin, beni de bu melamet pençesinden kurtarsın.

O sefere giden sevgilinin yolunun toprağını getirin de cihanı gören gözlerime sürme çekeyim.

390 Feryat ki; o ben, o hat, o zlf, o yanak, o yüz ve o boy, altı taraftan da yolumu kesti!

Bugün senin elindeyken acı. Yoksa yarın toprak olursam, nadim olup ağlamadan ne fayda!

Ey sözle aştan dem vuran, ey dille aşkı anlatmaya çalışan, seninle sözümüz yok. Hadi hayra karşı, selametle, güle güle!

Ey derviş, dostların kılıcından feryat etme. Bu taife, öyle bir taife ki; adamı öldürürler de kolumuz yoruldu diye lenden kan diyeti alırlar!

Hırkanı ateşe at. Çünkü sakinin yay gibi kaşları imamet mihrabını yıkar, dağıtır; seni ibadet etmeye bırakmaz.

395 Hâşâ... senin cevrenden, cefandan ağlamam. Latif kişilerin zulmü de lütuftan, keremden ibarettir.

Hafız, zülfünden bahsetmeyi kısa kesmez. Bu silsile kıyamet gününe kadar uzayıp gider!

Ya Rab sebebi saz ki yarem be selamet
Baz ayed-u berhandem ezçengi melamet

XLV

Ne lütuftur bu ki, ansızın kaleminin sızıntısı aramızdaki hukuku keremine arz ediverdi.

Kaleminin ucuyla bana bir selamcağız yazmışsın. Dünyalar durdukça dur, şu dönüp duran iş yurdundan yazın eksik olmasın!

Bu âşıkı yanıldın da andın demiyorum. Akıl bakımından düşünülürse zaten kalemin yanlış bir iş yapmaz.

400 Ebedi devlet, seni ağırlayıp ululadı. Bu nimetin şükranesi olarak sen de beni hor tutma!

Gel... zülfünle şöyle bağdaşalım: Başım kesilse, ayağından baş kaldırmayacağım ben.

Gönlün ahvalimizi duyar... duyar ama, gamından ölenler hak ile yeksan olur, topraklarından laleler biter işte o zaman!

** Seher yeli, her güle, her selviye saçından bahsedip durmada. Rakip, bu gammazı bilmem nasıl oldu da haremine bıraktı!

Sana Cem'in camıyla Hızır'ın abıhayatını sunup duruyorlar... artık gönlü hasta olanlar ne umurunda?

405 Gönlüm, gamında mukim. Seni Tanrı nasıl hoş tuttuysa, sen de onu öyle hoş tut!

Ey sabah rüzgârı İsa'sı, vaktin daima hoş olsun, Hafız'ın hasta gönlü nefesinle dirildi.

Çi lutf bud ki nagah reşhe-i kalemet
Hukuk-ı hidmeti ma 'arze kerd ber keremet

XLVI

Ey nazardan gaip sevgili, seni Tanrı'ya ısmarlıyorum. Sen, benim canımı yaktın, ama ben seni canla, gönülle sevmekteyim.

Kefenimin eteğini toprağın ayağı altına çekmedikçe, elimi eteğinden çekmem; çekeceğimi de umma.

Kaşlarının mihrabını göster de seher çağında ellerimi dua-ya kaldırayım, boynuna dolayayım... kem göz değmesin.

410 Sana ulaşmak için Babil kuyusundaki Harut'un yanına bile gitmem lazımsa, yüz türlü sihirler yapar, seni elde eder, yine sana ulaşırım.

Ey vefasız doktor, huzurunda ölmek istiyorum. Sen de hastanı bir kerecik olsun sor, soruştur. Ben, seni beklemekteyim.

Gönlüne sevgi tohumunu ekmek için etrafında gözyaşlarımdan yüzlerce ırmak akıttım.

* Ercesine hançer kullanan gamzenden memnunum doğru- su, kanımı döktü de beni ayrılık derdinden kurtardı.

* Ağlayıp duruyorum, gözyaşlarımdan seller meydana geldi, maksadım da gönlüne muhabbet tohumunu ekmek!

415 * Yanına gelmeme müsaade et de gönül hararetiyle her an ayağına gözlerimden inciler yağdırayım.

Hafız, şarap içmek, güzel sevmek ve rintlilik senin harcın değil, sen de bunları az çok yapmaktasın, ama benim ehemmiyet bile verdiğim yok.

Ey gaib eznazar be Huda misiparemet
Canem bisuhti be dil-i dost daremet

XLVII

Kızıl gül açıldı, bülbül sarhoş oldu, feryada başladı. Ey şaraba tapan sofiler, sarhoşluğa salâ!

Sağlamlıkta taş gibi görünen tövbeye bir bak, ne tuhaf; sırça bir kadeh nasıl da onu kırıverdi!

Şarap getir, istiğna makamında padişah, yoksul... ayık, sarhoş hepsi birdir.

420 Mademki bu iki kapılı evden göçmek zarurî; yaşayış çardağı, yiyim kemeri ha yüksek olmuş, ha alçak!

Dünyada zahmetsiz aşk müyesser olmuyor. Evet, Elest ah-dini belaya bağlamışlar.

Vara yoğa gönül koyup incinme, yüreğini hoş tut. Dünyadaki her kemalin sonu, nihayet yoktur.

Asaf'ın azameti, yel at, kuş dili... hepsi yele gitti, sahibine hiçbir fayda vermedi.

Kolum kanadım var diye yoldan çıkma. Menzil oku da bir zamancık yükselir, havada gider; ama sonunda toprağa düşüp kalır.

425 Hafız, kaleminin dili nasıl şükredebilecek? Sözlerini elden ele gezdirip duruyorlar.

Şukufteşud gul-i hamra vu keşt bulbul mest
Şala-yi serhoşi ey sufiyan-ı bade-perest

XLVIII

Saçları dağınık, terlemiş, gülümsüyor, sarhoş... gömleği açık, gazel okumakta, elinde bir sürahi.

Nergis gözü kavga arıyor, dudaklarından teessüfler dökülmekte. Dün gece tam gece yarısında yastığımın başucuna gelip oturdu.

Kulağıma eğildi de hüzünlü bir sesle; ey eski âşıkım, uykun mu var, dedi.

Bir arife böyle bir gece şarabı sunulur da artık şaraba tapmazsa, aşk kâfiri olur.

430 Yürü be zahit, tortulu şarap içenleri kınayıp durma. Bize Elest günü bundan başka bir armağan vermediler ki...

Kadehimize ne dktyse içtik. İster helal cennet şarabı olsun, ister haram şarap!

Şarap kadehinin gülümsemesiyle sevgilinin büklüm büklüm saçları, Hafız'ın tövbesi gibi nice tövbeler bozdu.

Zulf aşufte vu hoy-kerde vu handan-leb u mest
Pirehen çak-u gazel-han-u surahi derdest

XLIX

Tanrı, senin gönüller açan yüzünü, kaşını bu kadar güzel yarattı da benim işimin, gücümün açılıp ferahlamasını da o kaşın, gözün işaretlerine bağladı.

Zamane, nergisî kaftanının kuşağına bağlayınca, beni de hayretle yola dikti, selviyi de.

+35 * * Konca gibi, senin muhabbetine gönül bağlayanın işi, elbette bir gün senden esip gelen rüzgârla açılır.

Gül bahçesinden esip gelen rüzgâr, senin muhabbetine gönül verince bizim işimizdeki yüzlerce düğümünü de açtı, koncanın gönlündeki düğümü de.

Felek beni senin kulluğuna verdi ve buna razı da etti; ama ne fayda ki, yine işi senin rızana bağladı.

Bu hor hakir kulun gönlüne konca gibi düğümler vurma. Senin düğümler açan zülfüne bağlandı ve oradan ayrılmamaya ahdetti.

Ey vuslat yeli, sen zaten başkasının hayatıydın. Fakat hataya bak ki; gönül vefanı umdu.

+40 Senin cevrimin yüzünden şehirden gideyim, dedim. Güldü de dedi ki: Hadi Hafız, git... senin ayağını kim bağladı ki?

Huda çi suret-u ebru-yı dil-guşa-yı tu best
Guşad-ı kar-ı men ender girişmehta-yı tu best

L

Gz seyrangâhımın çardağı senin yuvandır. Kerem et, gel kon. Ev, senin evin.

Hal ve hattının gzelliğıyle ariflerin gönlünü aldın. Tuzağının, tanenin altında ne şaşılacak lütufların var.

Ey sabah bülbülü, gönlün gülün vuslatıyla hoş olsun... çimenlikte duyulan ancak senin âşıkane glbankın.

Gnlmzdeki zayıflığın tedavisini dudağına havale et. Çünkü bu gönül ferahlatıcı yakut macunu ancak senin hazinende.

445 Bedenimle senin mlazemetinde değılim, ama canım eşiğinin toprağı.

Ben her şuha gönül verecek adam değılim. Gönül hazinem kapısında senin mührün, senin nişanın var.

Ey her işi tatlı ve yerli yerinde olan tek binici, sen ne oyunbazsın... felek gibi serkeş bir at bile kamçına ram olmuş!

Ben kim oluyorum? Oyunbaz felek bile, senin bahane dağarcığındaki hileler yüzünden srçmekte.

Meclisindeki musiki, şimdi feleğı bile raksa soktu. Çünkü nağmelerin, tatlı sözlü Hafız'ın şiirleri!

Ruvak-ı manzar-ı çeşm-i men aşiyane-i tust
Kerem nema vu furud a ki hane hane-i tust

LI

450 Hâce'nin canına, ezeli hukuka ve aramızdaki bozulmaz ahde
ant olsun ki, sabah çağlarında senin devletine dua etmekteyim;
munisim bu!

Nuh tufanını bastıran gözyaşım, gönlümden senin sevgini
mahvedemedi gitti.

Bir alışverişte bulun da şu kırık gönlümü ele al. Çünkü kı-
rıklığıyla bile yine yüz binlerce sağlam gönüle değer!

* * Sarhoştur, rüsvadır diye kınama beni, çünkü aşk mür-
şidi daha ezel gününde nasibini meyhaneden verdi!

Karınca, Asaf'a dil uzattı, ama yerinde. Çünkü o, Süley-
man'ın mührünü kaybetti de aramadı bile.

455 Gönül, sevgilinin sonsuz lütfundan ümidini kesme. Madem-
ki aşktan dem vurdun, durmadan başınla oynayiver!

* Doğruluğa savaş da nefesinden güneş doğsun. Subh-u ka-
zibin yüzü, yalancılığından karardı.

* Elinden dağların delisi, çöllerin şeydası oldum da hâlâ mer-
hamet edip bu silsileyi gevşetmiyorsun!

Hafız, incinme ve güzellerden pek o kadar vefa umma. Ot
bitmediyse, bağın ne suçu var?

Be can-ı Hâce vu hakk-ı kadım-u 'ahd-ı durust
Ki munis-i dem-i subhem du'ay-ı devlet-i tust

LII

Gördün mü? Sevgili, ancak cevretmeye, sitem etmeye koyuldu, başka bir hevesi de yok. Ahdini bozdu, bizim dertlerimizle hiş mukayyet olmadı.

460 Gvercine benzeyen gönlümü vurdu, öldürdü; haremde avlanmanın haram olduğuna aldırış bile etmedi. Fakat Yarabbi, yine sen suşuna bakma!

Cefa, bana kendi talihimden. Yoksa sevgili ltfetmesin, keremde bulunmasın... hâşâ, böyle şey olamaz.

Bütün bunlarla beraber ondan horluk çekmeyen nereye giderse gitsin, kimse tarafından ağırlanmaz, ululanmaz.

Saki, şarap sun; muhtesibe de de ki: Bizi hoş gr, kınama, Cem'in bile böyle bir kadehi yoktu.

Kapısının harimine yol bulmayan yolcu, ovayı beyhude yere dolaştı, hareme yol bulamadı gitti.

465 Hafız, sen fasahat topunu kap, götür. şnk davacının bir hüneri olması şöyle dursun, işten haberi bile yok!

Didi ki yar cuz ser-i cevri-u sitem nedaşt
Bişkest 'ahd-u vez gam-ı ma hiş gam nedaşt

LIII

Bir bülbül, gagasına güzel renkli bir gül yaprağı almış, o vuslat nimetine eriştiği halde yine hazin hazin, tatlı tatlı feryatda koyulmuştu.

Vuslata eriştiğin halde bu feryat ve figan nedir, dedim. Dedi ki: Sevgilinin cilvesi bizi bu işe saldı.

Sevgili bizimle düşüp kalkmazsa, itiraza imkân mı var? O muradına erişmiş bir padişah... elbette yoksullardan arlanır.

Bizim naz ve niyazımız, sevgilinin güzelliğine tesir etmedi gitti. Sevgili, bizim yalvarışlarımıza hiçbir suretle aldırış etmedi. Nazeninlerden iltifat görececek kişiler, ancak bahtlı olan kişilerdir.

470 Kalk, o nakkaşın kalemine canımızı feda edelim. Bütün bu şaşılacak nakışları pergeliyle o meydana getirdi!

İradeni aşk yoluna verdiysen, adın kötüye çıkacak diye düşünme. Şeyh-i San'an bile hırkasını meyhaneciye rehin vermişti.

Sülûkünde meleklerin tespihini zünnarıyla çeken, zünnar kuşanmış olduğu halde meleklerin tespihiyle meşgul olan kâ-lender, vaktini ne de hoş geçirmiştir.

O huri yaradılışlı sevgilinin köşkünün damı altında Hafız'ın gözyaşları cennete akan ırmaklara döndü.

Bulbuli berg-i guli hoş-reng der minkâr daşt
Vanderan berg-u neva hoş naleha-yi zar daşt

LIV

Şuh kaşının kurduğu yay, bu kudretsiz âşıkın helaki için kurulmuş, onunla benim canıma kastetmekte.

475 Şarap için terleyerek bahçeye ne zaman gittin ki, bu güzelliğin erguvanı ateşe verdi.

Nergis, kendini beğendi de bir işvelendi; gözüün bundan dolayı onun rağmına cihana yüzlerce fitne saldı.

Senin yüzüne benzettim diye, seher çağı da hemen sabah rüzgârının eliyle ağzıma toprak saçtı.

Menekşe büklüm büklüm turralarını düğümlerken, seher yeli zülfünün hikâyesini ortaya koydu.

Ben bundan önce zahittim; ne şarap görmüştüm, ne çalgı duymuştum. Fakat meyhane sakilerinin havası, beni ona da düşürdü, buna da.

480 Şimdi lal renkli şarapla hırkamı yıkayıp duruyorum. Fakat ezeli nasibi yıkayıp arıtmaya imkân mı var?

İki cihanın da nakşı yokken, aşk ve muhabbet şivesi vardı. Zamane, sevgi âdetini ortaya şimdi atmadı ki.

Hafız'ın açılıp gelişmesi, herhalde muğların şarabından harap olmaktadır, ezeli takdir böyle.

* Zaman, beni Cihan Hâcesi'nin kulluğuna saldı. Anladım ki, artık âlem muradımca dönecek.

Hami ki ebru-yı suh-ı tu der keman endaht

Be kasd-ı can-ı men-i zar-ı natevan endaht

LV

Meyhane mahallesine yol bulan yolcu, başka bir kapı çalmanın beyhude ve abes bir düşünce olduğunu anlamıştır.

±35 Zamane, rintlik tacını, ancak âlemdeki yüceliği o taçta bilen kişiye verdi.

* Meyhane eşiğine yol bulan, şarap kadehinden feyzaldı da tekkelerde açılan sırları anladı.

Bizden divaneler ibadetinden başka ibadet isteme. Ne yapalım, şeyhimiz akıllılığı günah saymakta.

Kadehin ağzındaki yazıdan iki âlem sırrını okuyan, Cem'in kadehindeki remizleri, yoldaki izlerden bile anlar.

Gönlüm, sakinin gözünden canının bağışlanmasını dilemedi. Neden mi diyeceksin? Çünkü o; kalbi kara, merhametsiz güzelin âdetini biliyor.

±90 Bahtımın yıldızının tesiriyle gözlerimden seher çağlarında öyle yaşlar aktı, öyle ağladım ki, bu ağlayışı Zühre de gördü, Ay da anladı.

** Kadehin dudağıyla sakinin yüzünü, bir gecelik hilalle ayın on dördü bilen kişinin bakışı, ne hoş bakıştır!

Hafız'ın gizlice şarap içtiğini muhtesib ile şahne şöyle dursun, padişah bile duydu, bildi.

O padişah, öyle bir derecesi yüce padişaktır ki, dokuz felek eyvanını dîvânhanesinden bir numune saymıştır.

Be kuy-ı meykede her saliki ki reh danist
Deri diger zeden endişe-i tebeh danist

LVI

Ağlamaktan gözbebeklerim kanlar içinde. Bir bak da gör,
iştiyakınla halkın hali nasıl?

495 Lal dudağınla şarap rengindeki gözünü anarak gam kade-
hinden içtiğim kızıl şarap, kandan ibaret!

Civarın maşrika benziyor; oradan yüzünün güneşı doğar-
sa, ne kutlu talihim var!

Ferhat'ın sözü, ancak şirin'in dudağının hikâyesi; Leyla'nın
saçlarındaki büklüm de Mecnun'un durağı!

Gönlümü bir sor, soruştur... çünkü boyun selvi gibi gönül
alıcı. Söz söyle... çünkü sözün latif ve düzenli!

Şarap döndür de cana biraz rahat ve huzur ver ey saki; çün-
kü hatırım, feleğin cevriyle perişan.

500 Aziz sazım elimden gideli, eteğimin kenarı Ceyhun ırma-
ğına döndü.

Gamlı gönlüm, ihtiyarımla nasıl neşelensin? Bu gam, benim
ihtiyarımla değil ki.

Hafız, kendinden geçmiş olduğu halde sevgiliyi istemekte...
adeta Karun hazinesini isteyen müflise dönmüş!

Zi girye merdum-ı çeşmem nişeste der hunest
Bibin ki der talebet hal-i merduman çünest

LVII

Saki, şarap getir. Sevgili yüzünden nikabı kaldırdı. Halvet-tekilerin çerağı yeniden yalımlandı.

O başı alınmış mum tekrar yüzünü aydınlattı. Şu gün görmüş, yaş yaşamış adam, yeniden gençleşti.

505 Aşk bir işveye başladı ki, müftü bile yoldan çıktı. Sevgili bir lütufta bulundu ki, düşman bile artık sevgili elden gitti diye çekinmeye başladı.

Aman, o gönül aldatan tatlı sözlerden. Sanki ağzın, sözü şekere bandırdı.

Tanrı bir İsa nefesli kişi gönderdi de gönlümüzü mecruh eden gam yükünü aldı, bizi kurtardı.

Aya, güne güzellik satan ve huriye benzeyen her güzel, sen gelince başka bir işin peşine düştü, güzellik satmadan vazgeçti.

Yedi gök, aşk hikâyesinin sedasıyla dolu. Öyle olduğu halde kısa görüşlü, bu husustaki sözü kısa kesti, aşka ehemmiyet vermedi!

510 Hafız, sen bu duayı kimden öğrendin ki; baht bile şiirini muska yaptı, altınla kapladı.

Saki biya ki yar zi ruh perde ber girift
Kar-ı çerag-ı halvetiyan baz der girift

LVIII

Ken'an Piri'nin söylediği hoş bir söz duydum: Sevgilinin ayrılığı adama bir iş eder ki, sözle söylenmesine imkân bulunmaz.

şehir vaizinin dn söylediği kıyamet korkusu yok mu? Ayrılık zamanından bir kinaye.

Sefere giden sevgiliyi kimden sorayım? Sabah rzgânının söylediği sözlerin hepsi darmadağın, ipe sapa gelmiyor ki.

Eski derdi yıllanmış şarapla giderin. Gönül hoşluğunun tohumu ancak bu. Bunu yaşlı ikinci de söyledi.

515 Feryat ki; düşmana dost olan merhametsiz sevgili, ben dostların muhabbetinden vazgeçtim diye nasıl da pervasızca söyleyiverdi.

Bundan böyle dosttan gelen her cefaya razıyım, hatta rakibe şkredeceğim. Çünkü gönül derdine alıştı, derman istemem dedi.

Muradınca esse de rüzgâra gönül bağlama, güvenme. Çünkü rüzgâr bu sözü Süleyman'a misal olarak söyledi.

* Felek sana bir fırsat verirse, sakın yolundan çıkma. Kim dedi sana ki, bu kocakarı hileden vazgeçti?

Nasıldan, niçinden dem vurma. Kabiliyeti olan kul, sevgili ne derse canla kabul eder.

520 Hafız senin aşkından, seni düşünmeden vazgeçti diye, kim söyledi ki? Bunu ben demedim, kim söylediyse bühtan etmiş!

şinideem suhani hoş ki Pir-i Ken'an guft
Firak-ı yar ne an mikuned ki bitvanguft

LIX

Kıvırcık saçlarının kokusu, beni daima sarhoş etmekte... Sihirbaz gözünün aldatışı, beni her an harap eylemekte.

Bunca sabrettim, Yarabbi, gözümün şem'ini mihraba benzeyen kaşlarıyla aydınlatmak üzere bir gecelik olsun sevgiliyi görebilecek miyim?

Gözbebeğim onun siyah beninden canımda bir muska. Onun için o görüş karaltısını aziz tutuyorum.

Cihanı ebedi bir surette bezemek istersen, seher yeline söyle. Yüzündeki nikabı bir an için kaldırsın.

525 Âlemden yokluğu kaldırmak dilersen saçlarını dök, silk... Her telinden binlerce can, binlerce ruh dökülsün; âlem ervah âlemi haline dönsün.

Ben ve seher yeli... elinde bir kâr olmayan iki perişanız. Ben, gözünün sihrinden sarhoşum; o, saçlarının kokusundan.

Hafız'daki bu himmet, ne himmettir ki; civarındaki topraktan başka gözünde ne dünya var, ne ahret.

Mudamem mest midared nesim-i c'ad-ı giysuyet
Harabem mikuned her dem firib-i çeşm-i caduyet

LX

Güzelliğin alımla birleşti, bütün dünyayı zapt etti. Evet, birlikle âlem zapt edilebilir.

Mum, halvetindekilerin sırrını meydana koymaya yelten-di. Fakat Tanrı'ya şükrolsun ki; gönlündeki sır, ağzında kaldı, söyleyemedi.

530 Gönlümdeki bu gizli ateş yok mu? Gökyüzündeki güneş onun ancak bir yalımı!

Gl, sevgilinin renginden, kokusundan bahsetmek, onlara benzediğini söylemek istedi. Seher yeli gayrete geldi, gl syletmedi, sözünü ağzına tıkadı.

Pergel gibi bir kenarda rahatça oturmaktaydım. Devran ni-hayet beni nokta gibi ortaya aldı.

Sakinin yüzündeki ateş, kadehe aksettiği günden beri şarap kadehinin şevki vücudumun harmanını yaktı, yandırdı.

Ahir zamanın eteğini tutan bu fitnelerden yenlerini silkerek salına salına muğların mahallesine gideceğim... Başka çarem yok.

535 şarap içmeye bak. Dünyanın sonunu gören, gamdan silki-nip kurtuldu, ağır kadehi eline aldı.

Gl yaprağına şakayıkın kanıyla şöyle yazmışlar: Pişkin adam, erguvan gibi şaraba düşer.

Hafız, senin şiirinden letafet suyu damlamakta, haset eden nasıl olur da bir söz söyleyebilir?

Husnet be ittıfak-ı melahat cihan girift

Ari be ittıfak cihan mitevan girift

LXI

Ey sabah hüthütü, seni Seba'ya gönderiyorum. Bir bak, gör...
nereden nereye yolluyorum.

Senin gibi bir kuş tozlu, topraklı gam yurdunda kalırsa ya-
zık. Seni buradan vefa yurduna gönderiyorum.

540 Aşk yolunda yakınlık, uzaklık konağı yoktur. Seni apaşi-
kâr görmekte, sana dualar, senalar yollamakta;

Her sabah, seher rüzgârıyla, her akşam da şimal rüzgârı-
la bir hayır dua kafilesi göndermekteyim.

Gam askeri, gönül yuvasını yakıp yıkmasın diye aziz canı-
mı azık olarak yolluyorum.

* Ey nazardan gaip sevgili, daima gönlümdesin; sana dua
etmekte, selamlar yollamaktayım.

* Yüzüne bak da Tanrı sanatını seyret diye Tanrı'yı göste-
ren kalp aynasını gönderiyorum.

545 * Çalgıcılar sana iştihakımı bildirsinler diye şiirler düzüp,
gazeller koşup sazla, nağmeyle yolluyorum.

Gel ey saki, gayb hatifi beni müjdeledi de dedi ki: Sabret,
sana deva göndermekteyim.

Hafız, meclisimizin nağmesi, seni hayırla anmadan ibaret-
tir. Sen de acele et, gel... sana at ve kaftan yolluyorum.

Ey hudhud-i saba be Seba mîfurustemet
Binger ki ez kuca be kuca mîfurustemet

LXII

Kana susamış terütaze lal, sevgilimin dudağıdır; onu görmek için can vermek de benim işim.

Onun gönül kapısını görüp de halimi inkâr eden, o kara gözlerden, o uzun kirpiklerden utansın!

550 Kervanbaşı, pılı pırtımı mahalle kapısından dışarı ıkarma.
O mahalle sevgilimin konağı olan bir ana cadde, dışarıda ne işim var benim?

Talihime kulum doğrusu... bu vefa kıtlığında o esmer güzelin aşkı, beni satın aldı, ateşlere yandım!

Gln güzel kokulu tablasıyla amber kokuları saçan zülfü, benim güzel kokular saçan sevgilimin kokusunun pek az bir feyzinden ibaret.

Bahçıvan, beni yel gibi kapından sürme. Senin yetiştirdiğin gl bahçesinin suyu, benim gl renkli gzyaşlarımdır.

Sevgilinin, hasta gönlümün doktoru olan nergis gözleri, du-dağından bal ve gl şerbeti imemi emretti.

555 Gazel vadisinde Hafız'a nükte öğreten, sözde misli olmayan o tatlı sözlü dilberin yadıdır.

La'l-i sirab be hun teşne leb-i yar-ı menest

Vez pey-i diden-i o daden-i can kar-ı menest

LXIII

Nice demlerdir, güzellerin sevdası dinimdir. Nice demlerdir
bu sevdanın derdi, gamlı gönlümün neşesidir.

Lalini görmek için canı görebilen bir göz lazım. Benim ci-
hanı gören gözüm ise bu mertebeye erişemez.

Bana dost ol ki, felek ancak senin Ay gibi yüzünle benim
Pervin gibi yaşlarımdan bezenir.

Aşkın, bana söz söylemeyi öğrettiği andan itibaren halk beni
övmeyi, beğenmeyi vird edindi.

560 Yarabbi, bana yokluk devletini ihsan et. Çünkü yüceliğimin
sebebi, ancak budur.

Şahneyle arkadaşlık eden vaize de ki, ululuk satmasın. Çün-
kü benim hor gönlüm, sultan konağı!

* Yarabbi, bu maksat Kâbesini kim seyrediyor ki, yolunda-
ki dikenler bile benim gülüm, nesrinim...

Hafız, gayrı Perviz hikâyesini söyleme. Çünkü onun duda-
ğı, benim Şirin Husrevimin içtiği şarabın ancak bir yudumu-
nu içmekte; Perviz ancak sevgilimin artığıyla feyizlenmekte.

Ruzgarist ki sevda-yı butan din-i menest
Gam-ı in kar neşat-ı dil-i gamgin-i menest

LXIV

Yarabbi, bu gönül aydınlatan çerağ, kimin köşkünün çerağı? Canımızı yaktı, yandırdı; bir sorun, kimin sevgilisi bu?

565 Şimdi benim gönlümü yıkmakta, dinimi harap etmekte...
acaba kimin koynunda yatıyor, kiminle kol boyun uyuyor, kimi
mamur ediyor?

Dudağının şarabı dudağımdan uzak olmayasica, acaba kimin hayat şarabı, kiminle kadeh tokuşturmada?

Allah aşkına bir sorun; kimin pervanesi, ziyası âleme saadetler veren o şem ile sohbet devletine kim erişmiş, kim bu devlete kavuşmuş?

Herkes onu teshir için bir çeşit afsunla meşgul. Fakat onun nazik gönlü kimin efsanesine mail? Bilinmedi gitti!

Yarabbi, o padişahlara benzer ay yüzlü, Zühre alınlı güzel kimin incisi, kime ait?

570 Dedim ki: Hafız'ın divane gönlü sensiz ne yapacak, ne hale gelecek? Ah! Dudak altından güldü de dedi ki: Ben bilmem, kimin divanesi o?

Ya Rab in şem'-i dil-efruz zi kaşane-i kist
Can-ı ma suht bipursid ki canane-i kist

LXV

Yüzünü kimse görmedi, binlerce gözcün var. Henüz konca halindesin, açılmadın, yüzlerce bülbülün var!

** Dilerim, kimse senden ayrı düşmesin... ben, senden ayrı düştüm, ama umuyorum ki, pek yakında vuslatına kavuşacağım.

Civarına geldiysem şaşılacak ne var? O diyarda benim gibi binlerce garip mevcut.

Kim âşık oldu da sevgili onun haline bakmadı, onu görüp gözetmedi? Hocam, dert yok... yoksa doktor meydanda.

575 Bir yerde ibadet yurdunu bezediler mi, elbette orada rahip manastırındaki nakusun sesi de duyulur, salibin şöhreti de.

Hafız'ın bu derece feryadı boş yere değil herhalde. Mutlaka duyulmamış bir efsane, şaşılacak bir iş oldu!

Ruy-ı tu keş nedid-u hezaran rakib hest
Der gonce-i henüz-u şedet 'endelib best

LXVI

Yüzünün zıyasından aydınlanmayan bir göz, bir görüş yok.
Kapının toprağını, gözüne minnetle çekmeyen bir göz olsun...
imkânı mı var?

Nazar ehli, yüzüne bakmada... doğru, fakat bir baş olsun
da onda senin zülfünün havası olmasın... buna imkân yok.

Sırrını gizleyemeyen gözyaşlarını kanlarla bulanık akarsa,
şaşılacak şey mi? Sırrını faş edenin utanmaması, yaptığına na-
dim olmaması mümkün mü?

580 * Rüzgârdan eteğine bir toz konmasın diye geçeceği hiçbir
yol yok ki, gözyaşlarımla seliyle sulanmasın!

Zülfünün gecesinden her yerde dem vurmasın diye, hiçbir
sabah yok ki, seher yeliyle konuşup çekişmeyeyim.

Ben talihimden incinmekteyim... yoksa zaten senin civarın-
dan muradına erişen kişi yok!

Ey ballar, şekerler kaynağı, âlemde bir şeker yok ki, tatlı
dudağından utanmasın; suya, tere gark olup erimesin!

* Sırrın açığa vurulması doğru değil... yoksa rintler mecli-
sinde duyulmayan bir şey mi var?

585 * Aslan bile senin aşk yolunda tilkileşir. Ah bu yoldan... hiş-
bir tehlike tasavvur edilemez ki, bu yolda bulunmasın!

* Gözyaşlarım, kapının toprağına akmakta... o yüzden sana minnettar. Fakat hiçbir kapı toprağı yok ki, orayı suladığı için gözyaşlarıma yüzlerce defa minnettar olmasın!

* Varlıktan şu kadar bir ad, san var ki, var denmekte... yoksa zayıflıktan bir eseri bile yok mu, yok.

Baştan başa vücudunda hiçbir hüner yoktur ki olmasın. Yalnız cefacı sevgili, şu kadarcık bir şey var: Hafız senden razı değil.

Ruşen ez pertev-i ruyet nazari nist ki nist
Minnet-i hak-i deret ber basari nist ki nist

LXVII

Ey Saki, bayram geldi, bayramın kutlu olsun... ettiğın va-
atler hatırından çıkmasın.

590 Hayretteyim, bu ayrılık günlerinde dostlardan nasıl vazgeç-
tin? Gönlün bunu kabul etti ha!

Saki, bizden asma kızına selam götür ve de ki: Artık mey-
dana çık, gayret ve himmetimiz seni artık azat etti!

Meclistekilerin neşesi senin kademinle, senin gelişinle.
Seni neşeli görmek istemeyen gönül, gam yurdu olsun.

Şkrolsun Tanrı'ya... yasemin, selvi, gül ve şımşad bahçen,
bu güzn yağmasına uğramadı.

Kem göz değmesin, o ünlü talihine, o doğştan olma dev-
letine. Seni o perişanlıktan yine kurtardı.

595 Hafız, bu Nuh gemisinin devletini, bu büyük şarap kade-
hini elden bırakma. Yoksa hadiseler tufanı, varlığının kökünü
bile siler süpürür.

Sakiya ameden-i 'iyd mubarek badet
Van meva'id-ki kerdi nereved ez yadet

LXVIII

Aşk yolu, bir yoldur ki; ne ucu var, ne kıyısı. O yolda can vermeden başka hiçbir çare bulunmaz.

Aşka ne zaman gönül verirsen, o zamanın hoş bir andır. Hayır işte istihareye hiç hacet yok.

Rıntlık yolunu fırsat bil. Bu yol, definenin bulunduğu yer gibi herkese aşikâr değildir.

Bizi, akıl bunu men etmekte diye korkutma, şarap getir. Çünkü akıl dediğin o şahnenin, bizim vilayetimizde hiçbir işi yok;

500 Hilal gibi olan sevgili, temiz ve aydın bir gözle görülebilir. Her göz, o ay parçasının cilvegâhı olamaz.

Bizi kim öldürüyor? Gözünden sor. Sevgili, ne talihin bir suçu var, ne yıldızın!

Hafız'ın ağlaması, sana hiçbir suretle tesir etmedi gitti. Hayretteyim o gönüle; katılıkta hiç de mermerden aşağı değil.

Rahist rah-ı 'ışk ki hiçeş kenare nist

Anca cuz an ki can bisiparend çare nist

LXIX

Sana gönül ahvalini söylemek hevesindeyim, senden gönül haberini duymak isteğine düştüm.

Ham tamaha bak ki, etrafa yayılmış hikâyeyi rakiplerden gizlemek niyetindeyim.

605 Böyle bir aziz ve şerefli kadir gecesi, sabaha kadar seninle beraber uyumak istiyorum.

Eyvah, böyle nazik bir inciye kapkaranlık gecede delmek, böyle bir şiiri gece yarısı söylemek hevesine kapıldım!

Ey sabah rüzgârı, bu gece bana yardım et. Çünkü seher ağı açılmak, neşelenmek niyetindeyim.

Yüceltmek için yolunun toprağını kirpiklerimin ucuyla süpürmek isterim.

İddiaların rağmına Hafız gibi rinte şiirler söylemek hevesindeyim.

Hal-i dil ba tu guftenem hevesest

Haber-i dil şunuftemen hevesest

LXX t

510 Zülfün, binlerce gönlü bir tek kılla bağladı. Binlerce çare-
ye başvurmanın yolunu dört yandan da kesti.

Âşıklar ondan esip gelen rüzgâra can versinler diye nafesi-
ni açtı, zülfünü çözdü. Fakat istek kapısını bağladı, kimseye
koklatmadı bile.

Sevgilim yeniay gibi kaşını gösterdi, cemalini arz etti de son-
ra yine yüzünü örttü, gizlendi. O yüzden çıldırdım işte.

Saki, nice hilelerle kadehe şarap döktü, nice sanatlarla ka-
dehi doldurdu. Şarap kabındaki nakışlara bak, kadehteki na-
kışlar bunlar!

Yarabbi, sürahi ne fenalık etti de küpün kanı kulkul nağ-
meleriyle boğazında düğümlenip kaldı.

515 Çalgıcı ne perde düzdü, nasıl bir nağmeye başladı da vecd
ve hal ehli, sema perdesindeyken hayhuyu bıraktı. Onu din-
lemeye koyuldu.

Hafız, kim aşka düşmeden vuslat dilediyse, gönül Kâbesi-
ni tavaf etmeye abdestsiz ihram bağlandı demektir.

Zulfet hezar dil be yeki tar-ı mu bibest
Rah-ı hezar çareger ez çar su bibest

LXXI t

Ay yüzlü sevgili bu hafta Őhirden gitti. Fakat bu birkaç gün, gözüme bir yıl gibi görünmekte. Ayrılık ne müşkül bir iŐtir, sen ne bilirsin?

Gözbebeği, sevgilinin yüzünün letafetinden yüzünde kendi aksini gördü de misk rengine bir ben sandı.

Şeker gibi dudağından hâlâ ana sütü damlamakta. Oyle olduğu halde işvede her kirpiği bir kan içici katil.

620 Ey bütün Şehirde kerem hususunda parmakla gösterilen sevgili, yazık... gariplere kerem etmede bu ne acayip ihmaldir.

Bundan böyle artık cevher-i ferdin varlığında hiç Őphem kalmadı, ağzın buna aydın bir delil.

Bize uğrayacağını müjdelediler... Bu, bizim için kutlu bir fal; bu hayırlı niyetten vazgeçme!

Hasta Hafız'ın vücudu, feryattan kamış kaleminin içindeki kıla döndü, senin ayrılık dağını hangi gücüyle, hangi kuvvetiyle çekecek?

Mahem in hefte Şud ez Őehr-u be çeşmem salist
Hal-i hicran tu i dani ki i müşkil halist

LXXII t

Sabah çağı bülbül yeni açılmış güle, az nazlan, bu bağda
senin gibi nice güller açtı, dedi.

525 Gül gülüp, doğru sözden incinmeyiz, ama hiçbir âşık da sevgiliye ağır söz söylememiştir diye cevap verdi.

O murassa kadehten lal renkli şarap içmeye niyetin varsa, kirpiklerinin ucuyla bir hayli inciler delmelisin.

Meyhane kapısı topraklarını yanaklarıyla süpürmeyen kişinin burnuna ebediyen muhabbet kokusu erişmez.

Dün gece İrem gülistanında havanın letafetiyle seher rüzgârı esmiş, sümbülün zülfü perişan bir hale gelmişti.

Dedim ki: Ey Cem'in makamı, cihanı gösteren kadehin neredde kaldı? Eyvah, o uyanık devlet uyudu, o devir gelip geçti, diye cevap verdi.

530 Ağza gelen, söylenebilen söz aşk sözü olmaz. Saki, şarap sun ve bu dedikoduyu kısa kes.

Hafız'ın gözyaşı, akli da denizlere gark etti, sabrı da. Ne yapsın? Aşk gamının hararetini gizleyemedi.

Subh-dem murg-ı çemen ba gul-i nov haste guft
Naz kem kun ki derin bag besi çun tu şukuft

LXXIII t

Sevgilinin eşiğinden lütuf ve inayet ummaktayım. Bir suç işledim, ama ümidim onun affında.

Bilirim ki, suçumdan geçer. Peri gibi güzel, ama melek huy-ludur.

Öyle bir ağıladım ki, kim geçti de gözyaşlarımın akmakta olduğunu gördüyse, bu ne ırmaktır dedi.

635 O ağız o kadar, adeta yok denecek kadar küçüktür ki, bir nişanesini bile bulamıyorum. O bel o kadar incedir ki, adeta bir kıl. Fakat ne çeşit kıl? Onu bilemiyoruz.

şaşıyorum doğrusu, gözümün işi gücü her an yıkanmak olduğu halde hayalin nasıl oldu da gözümden gitmedi?

Saın gönlü sebepsiz, bahanesiz çekip gitmekte. Zaten se-nin gönülleri çeken zülfünden sebep sormak, bahane aramak kimin haddine düşmüş?

Nice zaman önce zülfünden bir kokudur duydum, hâlâ bur-numdaki koku, o koku.

Hafız, perişan halin kötü, ama sevgilinin zülfünün kokusuyla perişan oluşun iyi.

Darem umid-i atıfeti ez cenab-ı dost
Kerdem cinayeti vu umidem be afv-i ost

LXXIV t

540 Ey sabah yeli, sevgilinin ülkesine uğrarsan, onun amberler
kokan saçlarından bana bir koku getir.

Sevgilinin canına ant olsun, bana ondan bir haber getirir-
sen, şükranе olarak sana canımı saçarım.

Tapısında sana yük olmazsa eğer, lütfet, kapısından bu iki
göze bir avuç toz getir!

Benim gibi yoksul birisi, onun vuslatını umsun, dilesin ha!
Heyhat... ben olsa olsa, sevgilinin hayalini rüyamda görebili-
rim belki!

Çam kozalığına benzeyen kalbim sevgilinin çam gibi
uzun boyunun hasretiyle söğüt gibi titreyip durmakta.

645 Sevgili, bizi hiçbir pula almasa bile, biz onun başındaki bir
tek kılı iki cihana da satmaz, iki âleme de değişmeyiz.

Gönlü gam bağından kurtulursa, ne var ki? Güzel sesli Ha-
fız, sevgilinin kulu kölesi!

Saba eger guzeri uftedet bekişver-i dost
Biyar nefhai ez giysuy-i mu anber-i dost

LXXV t

O peri yüzlü güzel, elbisesine bürünüp bizden ayrıldı gitti.
Acaba ne suç gördü de hata yolundan yürüdü ki?

O âlemi gören göz, nazarımdan gideli gözden neler gitti?
Kimsecikler bilmez.

Dün gece ciğeriimizin yanışından meydana gelen ve bağnımız-
dan gelip geçen duman, mumun bile başından geçmemiştir

650 Onsuz ve ondan uzaktayken anbean gözüme gelen gözya-
şı seli, gözümden giden bela tufanı!

Ayrılık derdi gelince yere yıkıldık, elden deva gidince dert
içinde kaldık.

Güzel, vuslata dua ile erişmenin imkânı var, dedi. Bir mr-
dr bütün gnm dua etmekle geçti.

Niye ihram bağlayayım? O kible burada değil ki. Niçin say
edeyim? Merve'nin Safa'sı gitti.

Dn doktor beni gördü de tahassürle dedi ki: Heyhat, has-
talığı şıfa kanununu da aştı!

655 Sevgili, Hafız yokluk yurdundan gitti denmeden, ne olur,
hatırımı sormak üzere bir kürecik olsun gel!

An turk-i peri çihre ki der zir-i kaba reft
Aya i hata did ki ez rah-ı hata reft

LXXVI t

Vaiz, bu ne feryat? Var git işine. Yoldan çıkan benim gönlüm, sana ne oldu ki?

Mademki sevgilinin dudağı beni ney gibi muradıma eritmiyor, bütün âlemin nasihati kulağıma yel gibi gelir!

Tanrı'nın yoktan yarattığı beli, tasavvuru müşkül, öyle bir ince mesele ki, hiçbir mahluk halledemedi gitti.

Civarındaki yoksul, sekiz cennetten de müstağnidir. Aşkının tutsağı, iki cihandan da hürdür.

560 Aşk sarhoşluğu beni harap etti; ama varlığımın esası, o haraplıktan mamur olmada.

Gönül, sevgilinin zulmünden, cevrenden ağlayıp inleme. Sevgili, sana ancak bunu nasip etmiş, bunu vermiş!

Yürü Hafız, masal söyleme, afsun okuyup üfürme. Hatırimda bu çeşit masallar, buna benzer afsunlar pek çok!

Birov be kar-ı hod ey va'iz in çi feryadest

Mera futad dil ezreh tura çi uftadest

LXXVII t

Ey seher rüzgârı, sevgilinin istirahat ettiği yer, o âşık öldüren hileci ay yüzlünün konağı nerde?

Karanlık gece, nde Eymen Vadisi'nin yolu... fakat Tur'da görünen ateş nerde, vuslat vadisi hani?

665 Cihana kim geldiyse harap olmuş, bir haraplığa düşmüştür. Söyleyin, nerde harabatta bir akıllı?

Beşaret ehli, işareten anlayandır. Nice nükteler var, fakat hani bir esrara mahrem?

Seninle her kılıımızın binlerce işi var. Biz neredeyiz, işi gücü olmayıp bizi kınayan nerede?

* Büklüm büklüm saçlarından bir sorun: Bu gama düşmüş, başı dönmüş gönül hangisine giriftar?

Akıl divane oldu, o misk gibi siyah ve kokulu silsile nerde? Gönül bizden kaçıp bir bucağa gitti, sığındı; sevgilinin kaşı nerde?

670 Saki, çalgıcı, şarap... hepsi hazır. Fakat işret, sevgili olmadıkça olmaz, nerde sevgili?

Hafız, dünya yeşilliğinde göz rüzgârından incinme... makul düşün, dikensiz gül nerde ki?

Ey nesim-i seher aramgeh-i yar kucast

Menzil-i an meh-i 'aşık-kuş-i 'ayyar kucast

LXXVIII t

Misk gibi zülfünün elinden bir hata çıktıysa çıktı; kara beni bize bir cefa ettiyse etti.

Aşk şimşegi bir yün hırka giyinen kişinin harmanını yakıtıysa yaktı; muradına ermiş padişah, bir yoksula cevrettiyse etti.

Bir gönül, sevgilinin bakışlarından bir yük yüklendiyse yüklendi, olup bitti. Canla canan arasında bir macera olduysa oldu, geçti.

675 Söz getirip götürenlerden elemeler meydana geldi, ama arkadaşlar arasındaki bu yakışmaz iş geçti gitti, gayrı anılmaz bile!

Tarikatta kırılmak yoktur, şarap sun... gördüğün her keder, bize aynı sefa gibi gelip geçti.

** Gönül, âşıklıkta tahammül gerek, ayak dire. Bir elem olduysa oldu, bir hata yapıldıysa yapıldı.

Vaize söyle: Hafız'ı, tekkeden çıkıp gitti diye ayıplamasın. Hür kişilerin ayakları bir yere bağlanmaz ki, gittiyse gitti.

Ger zi dest-i zulf-i müşkinet batai reft reft

Ver zi hindu-yı şuma ber ma cefai reft reft

LXXIX t

Lal dudağından bir şerbet içirmeden geçti gitti. Ay gibi yüzünü doya doya seyredemedik vesselam.

680 Sanki bizim sohbetimizden adamakıllı sıkılmıştı. Yükünü bağıladı, tozuna bile erişmedik, geçip gitti:

Seferden vazgeçmesi için fatihayı, Hırz-ı Yemanî'yi, ihlas suresini okuyup üfledik, ama hiçbir tesiri olmadı, yürüdü gitti.

Bizi; melamet civarından gitmem diye aldatırdı. Fakat gördün mü? Bu çeşit aldatışlara inandık, ama aldatıp gitti!

Güzellik ve letafet çimenliğinde salınan bir fidan oldu. Fakat biz vuslatının gülistanında salınamadık, geçti gitti!

Hafız gibi, "vah yazık, gitti de vedalaşamadık bile" diye bütün gece ağlayıp inledik.

Şerbeti ez leb-i la'leş biçesidim-u bireft

Ruy-ı meh-peyker-i o sir nedidim-u bireft

LXXX t

585 Ben sarhoşum, bu sarhoştan ibadet ve salaha ait ahd ü peyman isteğinde bulunma. Ben, daha Elest gününde sarhoşlukla meşhur oldum.

Aşk çeşmesinden abdest alır almaz, her ne varsa, bütün varlığa dört tekbir getiriverdim!

Şarap sun da seni kaza ve kaderden agâh edeyim. Kimin yüzüne âşık oldum, kimin kokusundan sarhoş... anlatayım.

Ey şaraba nıpan, aşk yolunda dağın beli karnca belinden daha ince, daha ehemmiyetsizdir; rahmet kapısından ümit kesme!

Nazar değmesin, o mestane gözden başka hiçbir kimse bu gök kubbenin altında hoş ve rahat değil!

590 Can, ağzına kurban olsun. Cihan yeşilliğini bezeyen, görünüş bağında bu koncadan daha güzel hiçbir şey yaratmadı.

Hafız, aşk devletiyle bir Süleyman kesildi. Yani sevgili, vuslatına dair elinde ancak bir rüzgâr var!

Metaleb ta'at-u peyman-ı selah ez men-i mest

Ki be peyman-keşi şohre şudem ruz-ı Elest

LXXXI t

Gzbebeklerim, yüzünden başka bir şeye bakmamakta...
perişan gönlümüz, senden başkasını anmamakta.

Gönül yarasının kanından bir an bile temiz olmamakla beraber, gözyaşlarım yine haremini tavaf etmek için ehramlara bürünmekte.

Sidre kuşu, seni dilemek hevesiyle umuyorsa dilerim, vah-
şı kuş gibi tuzağa tutulsun, kafese girsin!

695 Müflis âşkın sana verdiği gönül kalpsa ayıplama. Ne yap-
sın, geçer akçesi yok ki!

Kimin himmeti onu dilemekte noksan değilse, kim onu az-
mederek isterse, nihayet eli elbette o yüce selviye ulaşır.

İsa'nın ruh bağışlamasını anmam bile. Çünkü can arttırma-
da dudağın kadar mahareti yok!

Aşkının ateşini sarf etmekte, bir ah bile etmemekteyim. By-
le olduğu halde bana gönül yarasına sabretmiyor denebilir mi?

Daha zülfünün ucunu gördüğüm gün dedim ki: Bu silsi-
lenin perişanlığına nihayet olamaz.

700 Sana ulaşmak, yalnız Hafız'ın gönlünde olan bir şey değil.
Hatırında bu istek olmayan kim vardır?

Merdum-i dide-i ma cuz be ruhet nazır nist
Dil-i ser-geşte-i ma gayr-i tura zakır nist

LXXXII t

Güneş gibi olan yüzün gizlendi, günümün aydınlığı bitti. Ömründen kalan ancak kapkaranlık bir gece!

Ayrılığının çaresi ancak sabır. Fakat takatim kalmadı, nasıl sabredeyim?

Seninle vedalaşırken o kadar ağladım ki, gözünden ırak olsun, gözümde nur kalmadı.

Hayalin gözümde hem gider, hem de “yazıklar olsun... böyle bir bucak harap oldu” derdi.

705 Vuslatın başımdan eceli uzaklaştırdı. Fakat ayrılığının devleti sayesinde şimdi o uzaklaştırma geçti, ecelim gelip çattı artık!

Rakibin “başın sağ olsun, senden ayrı olan o hasta öldü” diyeceği an yaklaştı.

** Bundan böyle sevgili, zahmet edip gelse bile ne faydası var ki? Hasta bedenden can çıkmak üzere, yaşamama imkân yok!

Firakından gözlerimin yaşı akıp gidiyorsa, de ki: Ciğer kanını da dökmek gerek!

Hafız gamdan, gussadan ağlayıp duruyor, güldüğü hiç yok. Yashıda düğün dernek düşüncesi kalmaz ki.

Bi mihr-i ruhet ruz-ı mera nur nemandest

Vez ö'mr-i mera cuz şeb-i deycur nemandest

LXXXIII t

710 Zülfün rüzgârın eline düşünce sevdalı gönül hasetinden, ke-
derinden iki parça oldu.

Sihirbaz gözün sihrin ta kendisi, sihre ait ne varsa onda ya-
zılı. Yalnız Ŗu var ki, bu muskanın kendisi de hasta!

Zülfünün bklmndeki o kara ben nedir, bilir misin? Cim
harfinin çanağına düşün mürekkep noktası!

Cennet gibi yanağında misk gibi siyah ve güzel kokulu zl-
fn nedir? Cennet bahçesindeki tavus!

Ey canımın munisi sevgili, yüzünü görmek hevesine düşün
gönlüm, yolda bulunan ve rüzgârın eline dşmş olan bir avuç
tozdan, topraktan ibaret!

715 Bu toprak beden, civarına öyle bir düşüş dşmş ki, toz gibi
kalkıp savrulmasına imkân yok!

Ey İsa nefesli canan, vücuduna vuran selvi boyunun gl-
gesi, adeta çürümüş kemiklere düşün bir ruhun aksi!

Durağı ancak Kâbe olan zahidi gördüm: O bile dudağıının
zikriyle meyhane kapısında mukim olmuş!

Aziz dost, sevginde kendini kaybetmiş Hafız'ın derdinle bağ-
daşmağı dnden, bugünden değil, ezeli bir ahit!

Ta ser-i zulf-i tu der dest-i nesim uftadest
Dil-i sevda-zede ez gussa du nim uftadest

LXXXIV

Gönül, kendi kendisini zülfünün tuzağına müptela kıldı, onu gamzenle öldür... layığı bu!

~20 Gönümüzü ele almak, muradımızı vermek elinden geliyor-
sa durma, lütfet... çünkü tam yerinde bir hayırdır doğrusu.

Gülün güzelliği Çin ve Çigil diyarındaki miske muhtaç de-
ğildir. Nefesi kendi kaftanının iliğinden hasıl olur.

Ey tatlı dilli sevgilim, canına ant olsun, karanlık gecelerde mum
gibi yanıp yakılmadaki maksadım kendimi yok etmektir.

Ey bülbül, sana gülün işvesini, tabiatını söyledim ya... bı-
rak bu aşkı; çünkü o gülümseyen gül, ancak kendisini beğenir,
kendi fikrine uyar.

Âlemin mürüvvetsiz devletlilerine başvurma, onların kapı-
larına varma. Afiyet hazinen yine kendi evinde, yine kendi yur-
dundadır.

~25 Hafız yandı, bitti diye, sevgiliye karşı beslediği aşk şartını
bozmadı. Hâlâ ahdinde duruyor, hâlâ vefakâr!

Be dam-ı zulf-i tu dil muhtela-yı hiştenest
Bikuş be gamze ki ineş seza-yi hiştenest

LXXXV

Ggsm sevgilinin derdiyle gönül ateşine yandı. Bu gönül yurdunda öyle bir ateş vardı ki, göğüs kâşanesini yaktı, yandırdı.

Tenim, sevgilinin ayrılığıyla eridi. Canım sevgilinin yüzünün gneşiiyle yandı.

Peri yüzlü güzel, kim senin zincire benzeyen zülfünü gördüyse, sevdalı gönlü bu divaneye sızladı, yandı.

Beni tanıyanların gönülleri yanarsa, tanıdıkları bana acırlarsa, şaşılacak bir şey mi? Ben kendimden geçtim mi, tanımayanların bile gönülleri yanıyor!

730 Zahitlik hırkamı harabat suyu alıp götürdü. Akıl evini de meyhane ateşii silip süpürdü!

** Gönlüm, ettiğim tövbeyi kadeh gibi kırıverdi; ciğeri de şarapsız, kadehsiz kaldı da şarap gibi yanıp yakıldı!

Macerayı kısa kes, tekrar gel ki, gözbebeğim gömleğini başından çıkardı, şkrane olarak ateşii yaktı, sulh etti. Sen de geçmişii bırak artık!

* Gönül yanışına bak ki, gzyaşımdaki fazla harareten mum bile dün gece bana acıdı da pervane gibi yanıp yakıldı.

Hafız, masalı bırak, bir zaman da şarap iç. Çünkü bütün gece uyumadık, mum da efsanelerle yandı durdu.

Sineem zateş-i dil der gam-ı canane bisuht
Ateşii bud derin hane ki kaşane bisuht

LXXXVI

~35 Zahire tapan zahit, bizim halimizi bilmez. Onun için hakkımızda ne derse desin, hoş görürüz.

Tarikatta salike ne zuhur ederse, hayır odur. Gönül, doğru yolda kimse azıtmamıştır.

Bakalım ne oyun görünecek, hele bir beydak sürelim. Rintlerin satranç meydanında şah, yelip yortmaz.

Bu nakışları çok, sade ve yüce tavan nedir? Hiçbir arif bu muammayı bilmiyor.

Yarabbi, bu ne istiğna, bu ne kudretli hikmet? Bütün yaralar gizli, ah etmeye bile mecal yok!

~40 Bizim Sahib-i dîvânımız galiba soruya, hesaba, kıyamete inanmıyor. Çünkü bu hükümde “Hasbeten lillah - Tanrı için” yazısı yok.

Kim gelmek isterse, “gel” de. Kim ne söylemek isterse, “söyle” de. Bu kapıda perdeciyle kapıcının kibri, nazı yok.

Kusur, noksan, bizim düzgün olmayan boyumuz bosumuzda. Yoksa senin ihsan ettiğin elbise kimsenin boyuna kısa gelmez.

Meyhane kapısına gitmek, sadece renkli kişilerin harcıdır. Kendilerini beğenip satanlara şarap satanlar mahallesine yol yoktur.

Meyhane pirinin kuluyum, onun lütfu daimi. Yoksa zahit şeyhin lütfu bazen var, bazen yok!

~45 Hafız, başköşeye oturmuyorsa, meşrebinin yüceliğinden. Sarhoş âşık mal, mevki kaydında değildir ki.

Zahid-i zahir perest ez hal-i ma agah nist
Der hak-ı ma her çi guyed cay-ı hiç ikrah nist

LXXXVII

Gönül ehlinin sözünü duyunca, “yanlış” deme. Söz anlamıyorsun canım efendim... yanlış burada.

Başım dünyaya da eğilmemekte, ahrete de. Başımızdaki bu fitneleri Tanrı mübarek etsin.

Bu gönlü dertli âşıkın gönlündeki kimdir, bilmem ki? Ben susmaktayım, gnlde feryatlar, kavgalar var!

Gönlüm perdeden çıktı. Çalgıcı nerdesin? Çal, oku, kendine gel. İşimiz bu perdeden düzene girmekte.

750 Dünya işine hiç iltifatım yoktu. Fakat yüzün dünyayı da, dünya işlerini de bezedi, bana güzel göstermeye başladı.

İştiyakını çektiğimden, hayalini kurup durduğumdan nice gecelerdir uyumadım. Yüz gecelik sersemliğim var, meyhane nerde?

Bir bak, ibadet yeri, gönlümün kanıyla bulandı. Artık beni şarapla yıkasanız da haklısınız!

Hiç sönmeyen ateş bizim gönlümüzde. Onun için pir-i mungan aziz tutuyor, ağırılıyor.

O algıcının çaldığı nağme neydi ki, ömür geçip gitti de aklım hâlâ o havayla dolu, fikrimde hâlâ lezzeti var.

755 Dün gece gönlüme aşkından haber verdiler. Hafız’ın gönül fezası, hâlâ o sesle dolu.

u bişnovi suhan-ı ehl-i dil megu ki hatast
Suhan-şinas nei can-ı men hata incast

LXXXVIII t

Zülfünün büklümü küfrün de tuzağı, imanın da. Bu, sanat yurdundaki sanatlarından bir parçacığı!

Yüzün güzellik mucizesi, ama bakışının sözü, apaçık sihir!

* O şuh gözden canımı kurtarmaya imkân mı var? Daima elinde yay, pusuda!

O siyah göze yüzlerce aferin! Âşık öldürmede sihirler yaratıyor!

~60 Aşkın heyet ilmi, ne şaşılacak ilim. Göğün yedinci katı, o ilme göre yerin yedinci katı!

Sanır mısın ki, kötü sözlü öldü de canını kurtardı? Hele dur bakalım, daha Kırâmen Kâtibîn'le görülecek hesabı var!

Hafız, zülfünün mekrinden emin olma. Zira gönlü aldı, şimdi de dini almak kaydında!

Ham-ı zulf-i tu dam-ı kufr-u dinest

Zi karistan-ı o yek şemme inest

LXXXIX t

Gönlüm de gitti, dinim de. Sevgili beni kınamaya kalkışıp, haydi git, benimle düşüp kalkma; gayrı sende hayır kalmadı, dedi.

Kimi duyduk ki, bu mecliste bir an olsun meserretle oturdu da sohbet sonu nedametle kalkmadı?

765 Mum nasılsa yanılıp sevgilinin gülümseyen parlak yüzüne kendisini benzetti. Fakat bu suçun affı için âşıkklarının huzurunda nice geceler ayaküstü dikilip ağıladı, yandı yakıldı.

Çayırdaki bahar rüzgârı o yanağın, o boy bosun havasıyla gl ve selvi yanından kalkıp esmeye başladı.

Sarhoş bir halde geçip gittin. Meleket âleminde halvete girmiş olanlar bile seni görünce birbirlerine karıştılar, bir kıyamettir koptu!

Boyum bosum var diye naza kalkışan selvi, senin yürüyüşüne karşı utancından baş bile kaldıramadı, ayağını bile atamadı.

Hafız, şu hırkanı at, belki canını kurtarabilirsin. Çünkü riya ve keramet harmanı tutuştı, alevlendi.

Dil-u dinem şd-u dilber be melamet berhast
Guft ba ma menişin kez tu selamet berhast

XC

- 70 O fettan nergisin uykuya dalması, tegafülden gelmesi sebepsiz değil. O perişan zülfünün bükümlerinde elbet bir sebep var. Dudağından henüz süt akıyordu. Ben bu tuzluğun etrafındaki şeker, herhalde sebepsiz değildir derdim.
- Ömrün uzun olsun; iyice biliyorum ki, yay kurduğun kırpık oklarının bir sebebi var.
- Gönül herhalde gama, mihnete, derde, ayrılığa müptelasın. Bu nâle, bu feryat asılsız olamaz.
- Dün gece yel, sevgilinin civarından gülistana geldi, oradan gelip geçti. Ey gül, yakarı yırtıran sebepsiz değil.
- Gönül aşk derdini halktan gizliyor, ama Hafız senin bu ağ-
- 75 layan gözlerin sebepsiz ağlamıyor ya!

Hab-ı an nerkis-i fettan-ı tu bi çizî nist
Tab-ı an zulf-i perişan-ı tu bi çizî nist

XCI

Oruç geçti, bayram geldi, gönüller neelendi. Şarap meyhanede kprd, şarap istemek zamanı gelip çattı.

Zahitlik satan ağır canlıların nöbeti geçti. Rintlerin rintlik ve nee zamanı geldi.

Bizim gibi şarap içen niçin kınansın? Åşık rint için bu, ne ayıptır, ne de hata!

Böyle riyasız şarap ii, riya ile zahitlik satıştan yeğdir.

780 Biz ne riyakâr rindiz, ne nifak adamı. Gizli şeyleri bilen Tanrı, buna şahittir.

Tanrı'nın farzını yerine getirir, kimseye kötü söylemeyiz. Bu caiz değildir dedikleri şeye, caizdir demeyiz.

Seninle birkaç kadeh şarap iersek, ne olur ki? Şarap zamanın kanı, senin kanın değil ya!

Bu, kimseye zarar verecek bir ayıp değil. Hatta ayıp olsa bile ne var? Ayıbı olmayan adam nerde?

Hafız, nasıl, niçin sözünü bırak... biraz da şarap i. Tanrı hükmüne karşı nasıl, niçin demeye mecal mi var?

Ruze yeksu ud-u 'iyd amed-u dilha berhast
Mey zi humhane becu amed-u mey bayedhast

XCII

-85 Sevgili, elinde bir kadeh, şaraptan sarhoş olmuş... muğla-
rın ibadet yerine geldi. Şarap içenlerse, onun mest gözlerinden
sarhoş olmuşlardı.

Bindiği atın nalının izinde hilal şekli görünmekte, uzun bo-
yuna karşı çamın boyu alçak kalmaktaydı.

Ona nasıl var diyeyim? Kendimden haberim yok. Fakat na-
sıl yok da diyebilirim? Ona bakmakta, onu görmekteyim.

O kalkınca iştiyak çekenlerin gönül mumları söndü, otu-
runca görenlerin feryatları yükseldi.

Galiyenin kokusu güzelse, saçlarına sürüldüğünden; rastık
yay şekline büründüyse, kaşlarına çekildiğinden.

-90 Tekrar gel ki, Hafız'ın giden ömrü geriye gelsin... Her ne
kadar yaydan fırlayan ok, bir daha gelmezse de!

Der deyr-i mugan amed yarem kadehi derdest
Mest ez mey-u mey-haran ez nerkis-i mesteş mest

XCIII *

Beyim, ne güzel gitmektesin, sana kurban olayım. Güzel güzel, salına salına yürü de o güzel boyuna bosuna canlar vereyim.

Hadi, l bakalım demiştin, acelesi yok ya... ne güzel tarizlerde bulunuyorsun, tarizine feda olayım.

Âşıkım, sarhoşum, sevgiliden ayrılmışım. O güzel saki nerede? Söyle; salınsın da onun selvi boyunun önünde can vereyim.

Bir ömürdür sevdasından hastalandığım sevgiliye söyle: Bize bir bak da şehla gözlerine kurban olayım.

795 Lal dudağım hem dert verir, hem deva demişsin! Canım kâh derdine feda olsun, kâh devana!

Salına salına ne de hoş yürüyorsun, kem göz senden ırak olsun... ayağının altında ölmek fikrindeyim.

Vuslatının halveti Hafız'ın yeri yurdu değıl, ama her yerin hoş, her yerde sana kurban olayım.

Mir-i men hoş mirevi kander ser-u pa miremet
Hiş hıraman şov ki piş-i kadd-i ra'na mîremet

XCIV *

Yüzünün hayali, her yolda yoldaşımız... zülfünün kokusu daima bu kokuya agâh olan canımızda.

Aşkı hoş görmeyen davacıların rağmına yüzün, bizim kaatı' ve kesin bürhanımız.

300 Bir bak, dinle, elmaya benzeyen çenendeki çukur ne diyor: Mısır'daki Yusuf gibi binlerce güzel bizim kuyumuza düşmüştür!

O uzun zülfüne elimiz erişmezse, sende ne kabahat var? Suç bizim perişan bahtımızda, günah bizim kısa elimizde!

Hususi halvet sarayının kapıcısına söyle: Filan, eşliğimizin bir bucağında oturanlardandır.

Zahiren huzurumuzda değil, fakat hakikatte daima hatırmızda; gönlümüzden hiç çıkmaz.

Eğer Hafız bir şey dileyerek kapıyı çalarsa, aç. Çünkü yıllardır bizim ay gibi yüzümüze müştak.

Hayal-i ruy-i tu der her tarık hemreh-i mast
Nesim-i muy-ı tu peyvend-i can-ı ageh-i mast

XCV *

805 Saki, şarabı sun, oruç ayı geçti. Kadehi ver; ad, san zamanı geçip gitti.

Aziz vakit geçti, gel de sürahi ve kadehsiz geçen ömrü kaza edelim.

Beni yle bir sarhoş et ki, kendimden geçeyim de hayal sahasına kim geldi, nereye gitti? Haberim bile olmasın!

Kadehindeki bir yudum şaraba nail oluruz ümidiyle meyhanede her sabah, her akşam sana dua edilmekte.

Dimağına senin kokun erişince ölmüş can, yeniden hayat buldu, yeniden dirildi.

810 Zahit gurura daldı; sağlık, esenlikle yol alamadı. Halbuki rint, niyaz yoluyla doğruca melamet yurduna vardı, cennete girdi.

Elimizdeki gönül şaraba sarf oldu. Herhalde kalp akęeydi; o yüzden harama gitti!

Tövbe hararetiyle ödağacı gibi nice bir yanıp yakılacağız? şarap sun... Ömür, ham bir sevda ile gelip geçti.

Ama Hafız'a nasihat etme, damağında halis şarabın lezzeti kalan ve kendisini kaybeden kişi, kurtuluş yolunu bulamaz.

Saki biyar bade ki mah-ı şıyam reft

Derdih kadeh-ki mevsim-i namus-u nam reft

XCVI *

Niyaz yüzüm, kapısında... bu yüzden Tanrı'ya şükrolsun
meyhane kapısı açık.

315 * Küplerin hepsi de sarhoşlukla köpürmüş, coşmuş. Orta-
daki şarap, hakiki şarap, mecazi şarap değil!

Canana layık olan daima sarhoşluk, gurur ve ululanma. Bize
uyan da daima çaresizlik, âcizlik ve niyaz!

Başkasına söylemediğimiz ve söylemeyeceğimiz sırrı dosta
söyleyelim. Çünkü o, sırra mahremdir.

Sevgilinin büklüm büklüm zülfünün şerhi kısa kesilmez ki...
bu kıssa çok uzun!

Mecnun'un gönlündeki ıstırap, daima Leyla'nın zülfünde-
ki büklümlerden, Sultan Mahmud'un yüzü, her an Eyaz'ın aya-
ğında.

320 Gözüm, senin o güzel yüzünü görelî doğan kuşu gibi bü-
tün âlemden göz yumdum.

Senin hakikat Kâbesi olan civarına gelen her kişi, kaşları-
nın kıblesine dönmüş, namazın ta kendisinde.

Ey meclistikiler, Hafız'ın gönlündeki yanışı, daima yanıp
yakılan muma sorun!

Elminnetu lillah ki der-i meykede bazest
Zan ru ki mera ber der-i o ruy-i niyazest

— S —

XCVII *

Medet, medet... derdimize derman yok, ayrılığımıza bir son!

Dini, gönlü alıp götürdüler, şimdi de cana kastedecekler. Medet güzellerin cevrenden!

825 Bir öpüş karşılığı can istemekteler. Aman bu gönül alıcılardan!

Bu kâfir yüreklipler kanımızı içtiler. Aman Müslümanlar, derman edin bize!

Hafız gibi gece gündüz kendimden geçmiş bir halde yanıp ağlamaktayım; medet, medet!

Derd-i mara nist derman el gıyas

Hecr-i mara nist payan el gıyas

— C —

XCVIII *

Sen, ülkedeki bütün güzellerin başlarının tacısın. Bütün güzeller sana vergi verseler yaraşır.

İki şuh gözün, Hita ve Habeş ülkelerini birbirine katmış, zülfünün büklümlerine Maçın ve Hint diyarları haraç vermiş!

330 Yüzünün beyazlığı, gündüzden... siyah zülfünün siyahlığı, gecenin karanlığından daha parlaktır.

Ballı ağzın Hızır'ın abıhayatına revaç veriyor... şeker gibi dudağın Mısır'da yetişen şeker kamışını andırmaz olmuş.

Eğer sen gönül derdine ilaç vermezsen, hakikaten ben bu hastalıktan kurtulamayacağım.

Taş yüreklisin... neden merhamet etmiyor, neden daima gönlümü kırıyorsun! Öyle bir gönlü kırmadasın ki, sırça gibi nazik.

Dudağın Hızır, ağzın abıhayat... boyun selvi, belin kıl, göğsün fildişi!

335 Hafız'ın gönlüne senin gibi bir padişahın aşkı düştü. Keşke kapındaki toprağın değersiz bir zerresi olsaydı!

Tui ki ber ser-i huban-ı kişveri çun tac
Sezed eger heme-i dilberan dehendet bac

— H —

XCIX *

Mezhebinde âşıkların kanını dökmek helalse, münasip gör-
düğün ne olursa olsun, biz de münasip görür, ondan hoşlanırsınız.

Siyah zülfünün karanlığı zulmetleri meydana getirmede, ay
gibi yüzünün beyazlığı sabahları izhar etmektedir.

Kimse ne kement gibi zülfünün bklmlerinden kurtuldu,
ne kk birer yaya benzeyen kaşlarına ok gibi gözlerinden
halas oldu!

Gözrnden yanıma öyle bir ırmak akmış ki, gemicilerin bile
o suda yüzmeye kudretleri yok.

840 Abıhayat gibi dudağın cana kuvvet vermede. Bu toprak be-
denimiz şarap lezzetini onda bulmada.

Lal dudağın yüzlerce minnetle bir öpücük verdi; gönlüm
yüzlerce ısrardan sonra muradına erişti.

Akşam geçip sabah geldikçe, gündüz bitip akşam oldukça
âşıkların diline senin duan vird olmuştur.

Hafız, bizden tövbe ve takva umma. Hiç kimse rint, âşık
ve mecnun kişinin doğıru yola geldiğini görmemiştir.

Eger be mezheb-i tu hun-ı 'âşikest mubah

Salah-ı ma heme anest kan turast salah

— H —

C

Gönlüm, Ferruh'un hevesiyle, onun sevgisiyle zülfü gibi dar-
madağın.

345 Siyah zülfünden başka kimse yüzünden nasip almıyor.

O zülüf, ne talihli bir zenci kul ki, daima onunla yoldaş, dai-
ma onunla diz dize.

Azat selvi, gönül çeken güzel boyunu görse, söğüt gibi tir
tir titremeye başlar,

Saki, Ferruh'un sihirbaz nergislerinin yadıyla erguvan ren-
kli şarabı sun.

Boynum dertten yay gibi büküldü, kaşları gibi iki büklüm
oldu.

350 Amber kokulu zülfü, Tatar diyarındaki misk'in kokusunu
utandırdı.

Herkesin birisine meyli var ya... benim gönlüm de Ferruh'a
akmada.

Hafız gibi Ferruh'un kulu kölesi olanın himmetine kulum,
köleyim!

Dil-i men der heva-yı ruy-ı Ferruh
Buved aşufte hemçun muy-ı Ferruh

— D —

CI

Yıllardır gönül Cem kadehini bizden ister dururdu; halbu-
ki kendisinde olanı yabancından istiyordu!

Kevn ve mekân sedefinde bulunmayan inciye, deniz yolun-
da kaybolanlardan elde etmek ümidine düşmüştü.

855 Dn mşklm nazarındaki kuvvetle muammalar halle-
den pir-i mugana arz ettim.

Gördüm ki, sevinçli ve gülümser bir halde eline şarap ka-
dehini almış, o aynada yüzlerce sırrı seyredip durmaktaydı.

* Gnlyle konca gibi hakikat sırrını gizliyor, yaprağa ben-
zeyen hatırını da o nüshadan haşıyeliyordu.

Hâkim Tanrı, sana bu cihanı gösteren kadehi ne vakit ver-
di, dedim. Dedi ki: Bu gök kubbe kurulduğu gün!

* Tanrı, daima âşıkla beraber... fakat o, Tanrı'yı görmüyor,
kendini ondan uzak sanıp "Yarabbi" demekte.

860 Pir-i mugan dedi ki: Darağacının kadrini yücelten dostun
suçu şuydu... Sırları açığa vurmak.

Ruhulkudüs'n feyzi yardım ederse, Mesiha'nın yaptığını
başkaları da yapar.

Ona dedim ki: Neden güzellerin saçları halka halka, bk-
lm büklüm... neden zincire benziyor? Hafız, şeyda gönlünden
şikâyetlendi, onu zincire vurup uslandırmak için, diye cevap
verdi.

Salha dil taleb-i cam-ı Cem ez ma mikerd
Vançi hod daşt zi bigane temenna mikerd

CII

Gönül, gördün ya; sevgilinin aşkı yine neler etti? Dilber nasıl gitti; vefakâr dost neler yaptı?

Ah bu nergise benzeyen sihirbaz gözden... ne oyunlar oynadı! Ah o sarhoşun elinden... ayıklara neler etti, neler?

365 Gözyaşım, sevgilinin merhametsizliğinden şafak rengini aldı, şefkatsiz talihe bak, bu işte başıma neler açtı?

Seher çağı Leyla'nın konağından bir şimşek parladı, ama yazıklar olsun... gönlü yaralı Mecnun'un harmanını ne hallerde koydu?.

Saki, bana şarap sun. Gayb âleminin yazıcısı esrar perdesi ardında neler yazdı? Kimseye malum değil!

Bu gök daireyi nakışlarla bezeyen, pergeline döndürdü de ne işler yaptı? Kimse bilmedi gitti!

Aşk fikri, Hafız'ın gönlüne gam ateşini salıp yaktı. Şu eski dost neler etti, dostuna neler etti?

Didi ey dil ki gam-ı 'ışk diger bar çi kerd
Çun bişud dilber-u ba yar-ı vefakâr çi kerd

CIII

870 Seher çağında bülbül, sabah rzgâna, gülün cemaline olan aşkımız bize neler etti, neler, diye hikâye başladı:

Yüzünün renginden gönlüm kazılara bulandı, bu gl bahçesi yüzünden de dikenlere müptela oldum.

O nazlı sevgilinin himmetine kul olayım... yaptığı hayrı ri-yasız yaptı doğrusu.

Var olsun seher rüzgârı! Geceleri uyumayıp aşkla, dertle va-kit geçirenlerin derdine deva buldu!

Gayrı yabancılardan, derdimi bilmeyenlerden feryat etmem. Çünkü bana ne yaptıysa, o aşına sevgili yaptı.

875 Padişahın ihsan ummam hatadan ibaret. Sevgiliden de vefa diledim, ama o bana cefa etti!

Seher yeli, gülün nikabını açtı; sümbülün zülüflerini dağıt-tı, koncanın elbisesindeki düğmelerini çözdü!

Âşık bülbül, her yanda feryat ededursun... bu arada fayda-lanan seher yelinden başkası değil!

Bana, şehir ulularından vefa eden, ancak devlet ve dinin ke-mali Ebül Vefa'dır.

Şarap satanların mahallesine müjde verin! Hafız, riyakâra-ne zahitlikten tövbe etti.

Saba bulbul hikâyet ba saba kerd

Ki 'ışk-ı ruy-ı gul ba ma çıha kerd

CIV

880 Devranın gamına, gussasına bir deva bulabilirsen, belki gül renkli şarabın devriyle bir deva bulabilirsin.

Şarapsız, musikisiz durma. Felek kubbesinin altında ancak bu teraneye gamdan kurtulabilirsin.

Seher yeli gibi hizmet edebilirsen, murat gülün nikabını açar, yüzünü gösterir.

Meyhane kapısının yoksulluğu acayip bir iksirdir. Eğer bu iksiri elde edebilirsen, toprağı bile altın haline getirirsin.

Aşk konağına varmak için yola çık, adım at. Bu sefere çıkarsan, çok kâr elde edersin.

885 * Sevgilinin yüzünde ne nikap var, ne de perde. Fakat görebilmek için yolun tozunu yatıştır.

Gel, huzur zevkinin çaresi de nazar erbabının feyziyledir, işleri düzene koymak da.

Sen daha tabiat sarayından dışarı çıkmamışsın. Tarikat civarına nerden gidebileceksin.

Gönül, eğer hidayet nurundan agâh olursan, mum gibi gülererek candan, baştan geçersin.

Fakat sen sevgilinin dudağıyla şarap kadehini istedikçe başka bir iş becerebileceğini umma.

890 Hafız, bu şahane nasihati duyarsan, hakikatin anayoluna varabilirsin.

Deva-yı gussa-i devran eger tevanikerd
Be devr-i bade-i gulgun meger tevanikerd

CV

Yel gibi, dostun civarına gitmek için hareket edecek, nefesimi onun latif yadıyla miskler gibi güzel kokulu bir hale getireceğim.

Bilgiden, dinden edindiğim bütün  erefleri, bütün yzsularını o sevgilinin yoluna saacağım.

Ömür  arapsız, sevgilisiz bo u boşuna geçip duruyor. Bugünden sonra artık evvelki zamanımı kaza edeceğim ben.

Nerde seher yeli? Sevgilinin saçlarının kokusunu getirsin, gl gibi kanlara bulanmış olan bu canımı o güzel kokuya feda edeceğim.

895 Sabah vakti yanan mum gibi onun sevgisinden apaçık anladım ki, ömrümü bu yanıp yakılmayla, bu sevgiyle tketeceğim ben.

Sevgili, kendimi gözünün yadıyla harap edeceğim, eski ahdimin binasını sağlamla tıracaaım.

Hafız, nifak ve riya gönüle sefa vermez. Ben kendime rintlik ve a k yolunu seçeceğim.

u bad 'azm-i ser-i kuy-ı yar hahemkerd
Nefes be yad- ho e  m k-bar hahemkerd

CVI

O iki kat zülfe el atmaya imkân yok. Sevgili, senin ahdine de dayanılmaz, seher yelinin sözüne de!

Seni elde etmek için ne lazımsa yapıyor, nasıl çalışmak lazımsa çalışıyorum. Fakat şu var ki, kaza ve kaderi değiştirmek mümkün değil.

900 Dostun eteği yüzlerce gönül kanıyla elde edildi. Düşmanın okuduğu afsunla terk etmeye imkân yok.

Yüzünü gökteki aya benzetmek mümkün mü? Sevgili, o güzelim yüz, öyle her başsız, ayaksıza benzetilemez.

Benim yüce boylu yarım semaa girince can libası nedir ki, yolunda yırtılmasın?

Aşkın müşkül işi bilginimizin havsalasından hariçtir. Bu nükte, şu hatalı fikirle halledilemez.

Ben ne diyeyim? Tabiatındaki nezaket öyle bir derecede ki, yavaş yavaş dua etmek bile sana dokunuyor, ıstırap veriyor.

905 Sevgilinin yüzüne temiz bir gözle bakmak mümkün. Çünkü aynaya ancak tertemiz bir yüzle bakılır.

Cihanın sevgilisisin, herkes seni sevmekte, herkes benim rakibim... bu kıskançlık beni öldürüyor. Fakat gece gündüz Tanrı kullarıyla savaşmaya imkân yok ki.

Hafız'ın, kaşından başka mihrabı yok. Mezhebinde senden başkasına ibadet mümkün değil!

Dest der halka-i an zulf-i duta netvankerd

Tekye ber ahd-ı tu vu bad-ı saba netvankerd

CVII

Gel, felek Türkçü oruç hn-ı yağmasını yağmaladı. Bayram hilali kadehin dönmesini emretti.

Ancak aşk meyhanesi toprağını ziyaret eden sevap kazandı, orucu da kabul edildi, haccı da!

910 Bizim asıl durağımız harabat bucağıdır. Tanrı bu bucağı mmur edene hayırlar versin.

O mihraba benzer kaşların bklmne karşı, ancak ciğer kanıyla temizlenen kişi namaz kılabilir.

Lal gibi şarabın değeri nedir? Akıl... Gel, kim bu ticarete giriştiyse, o kazandı!

Feryat... bugün şehir şeyhinin kıya kıya bakan gözleri, şarap içenlere horlukla baktı.

* Sevgilinin yüzüne bak ve bunu cana minnet bil. Çünkü göz, her işini bilerek yapar.

915 Aşk sözünü Hafız'dan duy, vaizi dinleme. Vaizin söz söylemede sanatı çok, ama aşkı bilmiyor.

Biya ki Turk-i felek han-ı ruze garet kerd
Hilal-i 'iyd bedevr-i kadeh işaret kerd

CVIII

Sofi, ağrı kurdu, riya hokkasını açtı; hokkabaz felekle oynana girişti.

Fakat felek, ona bir oyun oynar ve onun külahının içinde yumurtayı kırıp halka öyle bir rüsva eder ki; revadır da. Çünkü o, sır ehliyle oyuna girişti. Onları aldatmaya kalkıştı.

Saki, gel... sofilerin güzel dilberi yine cilvelenineye başladı, yine naza girişti.

Bu çalgıcı hangi diyardan acaba? Sazını Irak perdesinden düzüp çaldı, sonra Hicaz yoluna girdi.

920 Gönül, gel de o yenleri kısa, elleri uzun zahitlerin işlerinden Tanrı'ya sığına!m!

Riya yapma; aşk, muhabbet oyununu doğru oynamayanın yüzüne :nâna kapısını kapamıştır.

Yarın, hakikat meydana çıkınca mecazi amel edenler utacaklar mutlaka.

Ey salına salına yürüyen keklik, nereye gidiyorsun? Dur! Zahidin kedisi de namaz kılar ama, sakın aldanma.

Hafız, rintleri kınama ki, Tanrı ta ezelden bizi zahitliğe de muhtaç etmedi, riyaya da!

Sufi nihad dam-u ser-i hokka baz kerd
Bunyad-ı mekr ba felek-i hokkabaz kerd

CIX

925 Sevgili gönlümü aldı, yüzünü gizledi. Tanrı için olsun sy-
leyin, hiç kimse kimseye bu oyunu oynayabilir mi?

Seher ağı, yalnızlık canıma kastetmişti, hayali geldi de son-
suz lütuflarda bulundu.

Lale gibi nasıl gönlüm kanlarla dolmasın? Sevgilinin göz-
leri, bize iltifat bile etmedi.

Bu can yakan derdi kime söyleyeyim, kime şikâyet edeyim?
Canıma kasteden, benim doktorum!

Beni mum gibi öyle bir yakıp yandırdı ki, sürahi bile hali-
me ağladı, eng bile feryada geldi.

930 Ey seher yeli bir aren varsa, tam vakti... Lütfet, çünkü iş-
tiyak derdi canıma kıymak üzere.

Merhametli dostlar içinde, sevgilimiz bize şöyle yaptı, by-
le etti diye söylemeye imkân mı var?

O yay kaşlı sevgilinin ok gibi gözleri, Hafız'a bir iş etti ki,
düşman bile fırsat bulsa, böyle bir iş edemezdi.!

Dil ez men burd-u ruy ez men nihan kerd
Hudara ba ki in bazi tevankerd

CX

Dostlar, üzüm kızı gizlenişten tövbe etti; muhtesibin yanına vardı, artık ona müsaade edildi.

Perde arkasından çıktı, meclise geldi, terini silin de meclis-tekiler, niye bu kadar gecikti, nerde kaldı, demesinler.

935 ** Örtünmeyi, gizlenmeyi kendisine âdet edinmiş olan şu sarhoş üzüm kızının vuslatına erişelim... tam zamanı.

* Gönül, müjde ver! Yine aşk çalgıcısı, sarhoşça sazın perdelerine dokundu, mahmurluğa çareler buldu.

Vuslat gününün koncası sevgiliden esip gelen rüzgârla açıldı; güzel sesli bülbül de okka gülünün açılması yüzünden neşelendi.

Üzüm şarabı, zahidin hırkasını öyle bir kirletti ki, değil yedi kere suyla yıkamakla, hatta yüz kere ateşte yakmakla bile temizlenmez!

Hafız, düşkünlüğü elden bırakma. Çünkü cüret sahibi olan kişi, ırzını da gurur yüzünden telef etti, malını da, dinini de.

Dostan duhter-i rez tovbe zi mestur i kerd
Şud suy-ı muhtesib-u kar bedesturi kerd

CXI

940 Zahitler mihrapta, minberde bu çeşit cilvelenip dururlar, ama halvete girdiler mi o bildiğin başka işe koyulurlar.

Bir müşkülüm var; şunu meclisin âliminden bir soruver: Hal-ka “tövbe edin” diye emredip duranlar, neden tövbeye pek yanaşmazlar?

Sanki kıyamet gününe inanmazlar da Tanrı işinde bu hilelerde, bu düzenlerde bulunurlar.

* * Harabat pirine kul olayım... dervişleri hiçbir şeye niyaz etmezler ve bu yüzden hazinenin başına bile toprak saçarlar.

* Yarabbi, bu sonradan görme zenginleri yoksul et de yine kendi eşeklerine kendileri seyis olsunlar! Çünkü ak köleyi seyis olarak kullandıklarından naz ü edaya kalkışıyorlar!

945 Ey melek, aşk meyhanesinin kapısında dur da Tanrı’yı tespih et. Çünkü adamın hamurunu orada yoğururlar!

Onun sonu olmayan güzelliği, bunca âşık öldürdüğü halde gayb âleminden yine bir zümre baş gösterir!

Ey hanekah yoksulu sıçra, hanekahtan çık... muğların ibadet yurdunda insana öyle bir su verirler ki, gönüller zenginleşir.

Seher çağı arştan bir coşkunluktur koptu. Akıl dedi ki: Galiba melekler Hafız’ın şiirini ezberliyorlar.

Zahidan kin cilve der mihrab-u minber mikunend
Çun be halvet mirevend an kar-ı diger mikunend

CXII

Bilir misin, çeng ve ut ne anlatmakta? Şarabı gizli için, çünkü apaçık içene gâvur diyorlar.

950 Aşk remzini söyleyin, duymayın derler, ama anlattıkları hikâye, ne müşkül bir hikâye!

Aşkın namusunu berbat etmekte, âşıkların da şerefini gideriyorlar. Gençleri ayıplıyorlar, yaşlıları kınıyorlar!

* Kimyagerler, hâlâ olmayacak hayale kapılmakta, iksir elde etmeye çalışmaktalar.. halbuki şimdiye kadar kara kalpten başka bir şey elde edemediler gitti!

Biz, kapı ardında yüz türlü şeylerle aldanıp duruyoruz, ama kim bilir perdenin ardında ne tedbirde bulunuyorlar?

Yine pir-i muganın huzurunu bozmaktalar. Bak şu saliklere, ona neler ediyorlar?

955 Yüzlerce yüz suyunu yarım bir bakışla almaya imkân var. Fakat güzeller bu alışverişte ihmal gösteriyorlar.

Bir bölük halk, sevgilinin vuslatına çalışıp çabalayarak erişmek ümidinde... bir bölük halk da işi takdire havale etmekte.

* Sözün hulasası şu: Zamanın bekasına aldanma. Bu iş yurdu öyle bir yerdir ki, halden hale girer, değişir durur.

** Evden putu çıkar da sevgilinin konağı olsun. Halbuki evlerini sevgiliye yurt etmek hevesine düşenler, gönülleriyle canlarını başkasının yurdu yapıyorlar, sevgilinin gelmesine imkân mı var?

Şarap içmeye bak. İyi bakarsan şeyh de riyakâr, Hafız da, müftü de, muhtesib de!

Dani ki çeng-u 'ud çi takrîr mikunend
Pinhan horid bade ki tekfîr mikunend

CXIII

960 Şarap satan, rintlerin hacetini reva ederse, Tanrı günahları bağışlar, belaları giderir.

Saki, şarabı adalet kadehiyle sun da yoksul gayrete gelmesin... yoksa cihanı belalara boğar.

Eğer salık emanete hıyanet etmez, ahdinde vefakâr olursa, mutlaka bu belalardan aman müjdesi gelir.

Ey hakîm, ister sıkıntı gelsin, ister rahat ve huzur... bunları başkasından bilme. Ne gelirse, Tanrı'dan gelir.

Akla, bilgiye yol olmayan bir iş yurdunda neden zayıf reye istinat ederler, niçin olmayacak abes tedbirde bulunmaya kalkışır?

965 Çalgıcı, bu nağmeyi çal: Kimse ecelsiz ölmez. Bu nağmeyi çalmayan hata etmektedir.

* Bizi aşk derdiyle sarhoşluk sersemliğinin belası öldürdü. Ya sevgilinin vuslatı derman edebilir, ya saf şarap.

Can, şarap sevdasıyla geçip gitti, Hafız da aşktan öldü. Nerede bir İsa nefesli ki bizi diriltsin?

Ger mey-furuş hacet-i rindan reva kuned
İzed guneh bibahş ed-u ref-i bela kuned

CXIV

Acaba herkesin nakdini ayara vuracakları gün gelecek mi?
O gün bir gelse de sofilerin her birini bir kötü işte yakalasalar!
Bence dostların bütün işleri bırakıp bir sevgilinin zülfüne
yapışmaları münasip.

970 Erler, sakinin zülfüne ne güzel sarıldılar. Fakat felek onla-
rı bir kararda tutsa.

Güzellere takva kolunun kuvvetini söyleme. Bu alay, öyle
bir alaydır ki, bir kaleyi tek bir süvariyle zapt eder.

Yarabbi, bu Türk güzelleri ne yiğit, ne kan dökücü erler...
Kırpık okuyla her an birisini avlamaktalar!

Senin şiirinle ve ney sesiyle raks etmek ne hoş. Hele elde bir
sevgilinin eli de olursa.

Hafız, zamane oğlanları, yoksulların gamına aldırış etmi-
yorlar. Bunlarla düşüp kalkmadansa, mümkünse aralarından
çıkıp bir bucağa çekilmek daha yeğ!

Nakdhara buved aya ki 'ayarı girend
Ta heme şavma'adaran pey-i kari girend

CXV

975 Güzeller bu çeşit cilvelenip dururlarsa zahitlerin imanları-
na zarar verirler.

O nergis nerde açılırsa, gl yüzlü güzeller, ona gözlerinde
yer verirler.

Sevgilimiz semaa girdi mi, melekler arş üstünden el ır-
parlar.

Ey selvi boylu genç, boyun evgn gibi bükülmeden bir top
karmaya bak!

** Sabah ağı aynanı parlatırsa, devlet güneşin doğar, yüz
gösterir.

980 Aşıklar başlarına buyruk değillerdir. Sen ne buyurursan onu
yaparlar.

Gözbebeğim kanlara bulandı. Bu zulmü nerde ederler?

Tufana ait rivayet edilegelen bu hikâyeler, gözüme bir kat-
reden bile değersiz grnmede!

** Bayrama benzeyen cemalin nerde ki, aşıklar sana vefa
göstererek canlarını kurban etsinler!

Gönül, dertten az ağla, az inle. Sır ehli olanlar, hicran po-
tasında bile hoş bir zevk, hoş bir sefa bulurlar.

985 Hafız, gece yarısı ah etmeden vazgeçme de gönül aynanı
sabah gibi parlatsınlar.

şahedan ger dilberi zinsan kunend

Zahidanra rahne der iman kunend

CXVI

Gönüle mahrem olan, sevgilinin haremine girip yerleşti. Bu işi başaramayan inkâra düştü, bu hali tasdik etmedi.

Gönlüm, perdeyi aştıysa ayıplama. Tanrı'ya şükürler olsun, zan perdesinde kalmadı

Sofiler hep sarhoş oldular, geçip gittiler; bu halleri de unutuldu gitti! Her pazar başında söylenip duran yalnız bizim maceramız!

O billur elden aldığımız lal renkli şarabın her katresi tahas-sür, gözyaşı oldu da inciler saçan gözde kaldı.

990 Gönlümden başka, aşka düşüp ezelden ebede kadar âşık olan hiç kimseyi duymadım.

Bu dönen kubbede aşk sözünün sesinden daha hoş bir yadigâr kaldığını görmedim.

Nergis gözüne özendi, fakat şiveni elde edemedi ki. Sadece hasta ve mahmur bir hale düşüp kaldı, işte o kadar!

* Bir hırkam vardı, yüzlerce ayıbımı örterdi... hırka, şaraba ve çalgıya rehin oldu, elimde kalan yalnız bir zünnar!

* Çin sureti, senin güzelliğine öyle hayran oldu ki, macerası her yerde kapılarda, duvarlarda kaldı; hâlâ söylenir, seyredilir!

995 Hafız'ın gönlü, bir gün olur tekrar gelirim diye zülfünün seyrangâhına gitti, ama orada tutuldu kaldı, geri gelmedi gitti!

Her ki şud mahrem-i dil der harem-i yar bimand
Van ki in kar nedanist der inkâr bimand

CXVII

Müjde geldi: Gam günleri sürüp gitmeyecekmiş. Sefa zamanı baki olmadığı gibi, gam günleri de baki değilmiş.

Ben, gerçi sevgilinin nazarında bir avuç toprak kadar hor hakir oldum, ama rakip de böyle hürmetli kalmaz elbette.

Perdeci herkesi kılıçtan geçirdikçe, hiç kimse dostun harminde oturup kalamaz.

Mademki varlık sayfasına yazılan yazı kalmaz, bozulup gider... şu halde iyi ve kötü nakış ne şükre değer, ne şikâyete!

1000 * Rivayet ettiler, Cemşid meclisinin nağmesi buymuş: Mademki Cemşid de baki değil, getir şarap kadehini!

Ey mum, pervanenin vuslatını ganimet bil ki, bu alışveriş sabah çağına kadar sürüp gitmez!

Zengin kişi, yoksulunun gönlünü ele al. Çünkü altın mahzeniyle gümüş hazinesi ebedi kalmaz.

Bu zebercet kemere altınla yazdılar: Kerem ehlinin iyiliğinden başka her şey fani!

Hafız sevgilinin merhametinden mit kesme... cefa nakşıyla sitem nişanesi ebedi değil ya!

Resid müjde ki eyyam-ı gam nehahedmand

unan nemand-u unin niz hem nehahedmand

CXVIII

1005 Bizim güzellere bakışımıza bihaberler hayret ediyorlar. Ben göründüğüm gibiyim, artık ötesini onlar bilirler!

Akıllılar, varlık pergelinin noktasıdırlar; ama aşk bilir ki, onların da bu dairede başları dönmüştür.

Tanrı ahdimizi ağızları tatlı güzellere bağladı. Biz umumiyetle kuluz, onlar sahiplerimiz!

Yüzünün cilvegâhı yalnız benim gözüm değil. Ayla güneş de bu aynaya bakıyor.

Aşktan dem vurmak ve sevgiliden şikâyet etmek... ne olmayacak laf! Bu çeşit yalancı âşıklar ayrılığa layıktırlar.

1010 Muğbeçeler düşüncemizi duyar, anlarılsa bundan böyle yün hırkamızı rehin almazlar.

* Kör yarasa, gece vakti güneşin vuslatına eremez. Ona bakmaya muktedir olanlar bile bu aynaya hayran olmuşlardır.

Siyah gözlerin öğretirse öğretir; yoksa herkes gizlenmeye ve sarhoşluğa muktedir değildir.

Rüzgâr kokunu, ruhların geçtiği, eğlendiği yere götürürse; akılla can varlık gevherini kudumuna saçar.

Zahit, Hafız'ın rintliğini anlamazsa ne var? Şeytan, Kuran okuyanlardan kaçır elbette.

Der nazar-bazi-i ma bibaberan hayranend

Men çüinim ki nemudem diger işan danend

CXIX

1015 Senin sarhoş nergislerine padişahlar kuldur, köledir. Lal dudaklarının sarhoşları, akıllılardır.

Senin sırrını, sabah yeli yaydı, benim aşkımı gözyaşı. Yoksa âşık da sır saklar, maşuk da.

Buradan geçerken iki kat zülfünün altından bak da gr. Sağda, solda ne gamlılar, ne matemliler var.

Seher yeli gibi menekşeliğe bir uğra da bak. Zülfünün zulmünden nice kararsız yaşlılar var.

Ey Tanrı'yı tanıyan, cennet bizim nasibimizdir; yürü, işine bak. Asıl kereme müstahak olanlar, gnahkârlardır.

1020 * O gül yanağa gazel okuyan yalnız ben değilim. Senin her yanda binlerce bülbüllerin var!

Meyhaneye git de çehreni kızıl bir hale getir. Zahitlerin ibadet yerine gitme, oradakilerin hepsi mrai, hepsi suçlu, hepsi kara yüzlü!

Ey kademi kutlu Hızır, elimi tut. Yoldaşların hepsi atlı, sadece ben yaya yürüyorum.

Hafız, o parlak zlftn halas olmasın. Senin kemendine bağlananlar, her şeyden kurtulmuşlardır.

Gulam-ı nergis-i mest-i tu tacdaranend

Harab-ı bade-i la'l-ı tu huşyaranend

CXX

Yüzünü parlatan, kendisine çekidüzen veren herkes dilberlik nedir bilmez... her ayna yapan İskenderlikten anlamaz.

1025 Külahını yana yıkıp sert oturan herkesin padişahlıktan, ululuktan haberi yoktur.

Yoksullar gibi karşılık umarak kulluk etme. Sevgili, esasen kula bakmayı, kulu görüp gözetmeyi bilir.

Vefa ve ahde sebatı öğrenirsen iyi olur. Yoksa cevretmeyi herkes bilir.

Divane gönlümü aldıldım gitti... bilmedim ki, insanoğlu da peri şivesini bilirmiş!

O takvayı yakan rindin himmetine köleyim ki, yoksul görünür de kimya ilmini bilir.

1030 Burada kıldan ince binlerce nükte var: Her başını tıraş eden kalenderliği bilmez ki!

* Benin bir mücevherdir bence; ben de kuyumcuyum. Misli bulunmayan mücevherin kadrini kuyumcu bilir.

* Yüz bin güzelliğiyle güzeller padişahı olan dilber; insaf ve adaleti de bilse, dünyaya hükmeder.

Hafız'ın güzel şiirinden şiire kabiliyeti olan ve Farsça söz söylemeye muktedir bulunan anlar.

Ne her ki çihre berefruht dilberi daned

Ne her ki ayine sazed Sikenderi daned

CXXI

Yasemin kokulu güzeller insana hemdem olurlarsa, gam to-
zunu yatıştırır, insanı neşelendirirler. Peri yüzlüler inada baş-
larlarsa, gönülleri kararsız bir hale getirirler.

1035 Cefa terkisini baēladılar mı, gönülleri de baēlarlar... amber
gibi saēlarını czdler mi, canları da saēlarlar.

Gözümden akan lal gibi kızıl kanları gördüler mi, gülerler.
Yüzümden de gizli sırlarımı okur, anlarlar.

mrmzde bir an bizimle otursalar bile eēleřmezler, he-
men kalkarlar. Kalktılar mı da gönlümüze iştiyak fidanını
dikerler.

Halvetteki âşıkların gözyaşlarını anladılar mı, bu hale bir
tedbir bulurlar... seher cāēında uyanık âşıkların sevgilerini bil-
diler mi, onlardan sevgi yüzünü cvirmezler.

Âşıkın derdine deva etmeyi kolay sanan var mı, nerde öyle
birisi? Derman iēin tedbirlerde bulunanlar bile nihayet âciz
kalırlar.

1040 Mansur gibi dara ckilenleri yüceltirler. Hafız'ı da bu der-
gâha davet ettiler mi ederler.

* İştiyak cekenler bu tapıya niyaz edince Sevgililer naz eder-
ler. Bu derde düşüp de derman kaydında olanlar, acze dşerler.

Semen-bunyan gubar-ı gam cu binşinend binşanend
Peri-runyan karar ez dil cu bistizend bistanend

CXXII

Nazarlarıyla toprağı altın haline getirenler, acaba bir göz ucuyla bize de bakmazlar mı ki?

Derdimi sahte doktorlara söylemektense, gizlemem daha iyi. Belki gayb hazinesinden tedavi ederler.

Sevgili, yüzünden nikabı kaldırmamakta, yüzünü kimseye göstermemekte... böyle olduğu halde neden herkes kendi düşüncesine göre onu anlatıp durmada?

1045 İyi akıbeta nail olmak, ne rintlikledir, ne zahitlikle, işi Tanrı inayetine bırakmak daha iyi!

Marifet sahibi ol. Çünkü nazar ehli olanlar aşk pazarında ancak bildiklerle, marifet sahipleriyle alışverişte bulunurlar.

Şarap içmene bak! Ağyardan gizli yüzlerce günah, riya ile edilen ibadetten yeğdir.

Yusuf'un kokusunu duyduğum gömleği, korkuyorum, kıskanç kardeşleri yırtacak.

Şimdi perde örtülü... her çeşit olup gidiyor. Fakat perde kalkınca bilmem ne özür bulurlar, ne yaparlar, ne ederler?

1050 Bu söze taş bile ağlasa, şaşılmaz. Gönül sahipleri, gönül hikâyesini çok hoş bir eda ile anlatırlar.

* Meyhaneye uğra da oradakiler vakitlerini sana dua etmeye sarf etsinler.

* Beni çağırıcaksan, hasetçilere duyurmadan çağır. Çünkü hakiki ihsan sahipleri pek çok gizli hayırda bulunurlar ve bunu ancak Tanrı için yaparlar!

Hafız, vuslatın sürüp gitmesi müyesser olmuyor. Padişahlar, yoksulların haline pek az aldırış ediyorlar!

Anan ki hakra be nazar kimya kunend
Aya buved ki guşe-i çeşmi bema kunend

CXXIII

Dün gece seher ağı beni gamdan kurtardılar. O gece karanlığında bana abıhayat sundular.

1055 Zat zıyasının parıltısıyla kendimden geçtim, bana Sıfat tellisinden şarap verdiler.

Ne mübarek seherdi o seher... ne kutlu bir geceydi o kadir gecesi. O gece bana bu yepyeni beratı ihsan ettiler.

Bundan böyle yüzümü sevgilinin gzelliğı aynasından ayırmam. Çünkü bana sevgilinin Zat cilvesi, o aynada göründü.

Muradım olduysa, gönlüm neşelendiyse; şaşılacak ne var? Ben zaten bunlara mstahaktım; bunları bana zekât olarak verdiler.

O cevre, cefaya sabır ve sebat etme kabiliyetini verdikleri gün, hâtif bana bu devletin de müjdesini vermişti.

1060 * Szlerimden damlayan bütün bu ballar, şekerler yok mu? Sabrıma karşılık olarak verdikleri kamyş kalemindendir hep.

Zamanenin gam bağılarından beni kurtardılar ya, bu kuruluş, Hafız'ın himmetiyle ve seher ağılarında uyanık bulunanların nefeslerinin feyziyledir.

Duş vakt-i seher ez gussa necatem dadend
Vanderan zulmet-i şeb ab-ı heyatem dadend

CXXIV

Gönül, acaba meyhane kapılarını yine açarlar, bizim bağı-
lı işlerimizdeki düğümü yine çözerler mi ki?

Kendini beğenmiş zahidin hatırı için kapadılar, fakat gön-
lünü sağlam tut. Elbette Allah için açarlar.

Sabah şarabı içen rintlerin gönüllerindeki saflık yüzünden,
dua anahtarıyla nice kapalı kapılar açılır.

1065 Üzüm kızının başsağlığı mektubunu yazın da bütün sarhoş-
lar, kirpiklerinden kanlar saçsınlar!

Saf şarap öldü, çengin saçlarını kesin de bütün muğbeçe-
ler, iki kat zülüflerini açsınlar, feryat ve figana koyulsunlar!

Meyhane kapısını bağladılar, riya evini açacaklar. Hoş gör-
me bunu Yarabbi!

Hafız, şu yün hırkam yok mu... yarın görürsün, altından
ne kötü bir zünnar çıkaracaklar!

Başed ey dil ki der-i meykedeha biguşayend
Kinih ez kar-ı furu-beste-i ma biguşayend

CXXV

Halis ve berrak şarapla güzel saki, yolun öyle iki tuzağı ki; cihandaki akıllı, fikirli adamların hiçbirisi bunların kemendinden kurtulamaz.

1070 Ben gerçi âşıkım, rindim, sarhoşum, günahkârım... fakat binlerce şükrolsun, Allah için şehirdeki dostlar günahsız ya!

Meyhaneye edebe riayet etmeden ayak basma. Çünkü meyhane kapısının salikleri, padişah mahremleridir.

Cefa etmek, dervişlik ve salıklık işi değil. Şarap sun, bu yolcular, yol ehli değiller!

Aşk yoksullarını hor görme. Bu kavim, kemersiz padişah, taçsız husrevlerdir!

Aklını başına al. İstiğna rüzgârı esti mi, binlerce ibadet harmanını yarım arpaya bile almazlar!

1075 * Kullar kaçır, köleler başından çekilirlerse; güzellik saltanatı çöker, bozulur.

* Tortulu şarap içen ve bir renkte olan erlerin himmetine kulum... yeşil giyinen, fakat kalpleri kara olan taifenin değil!

Aşk eşiği yücedir. Hafız bir himmet et. Âşıklar himmetsiz kişileri huzurlarına kabul etmezler.

Şerab-ı bi gaş-u saki-i hoş du dam-ı rehend
Ki ziyrekan-ı cihan ez kemend-i şan nerehend

CXXVI

Bilmem ki uğradığımız sarhoşluk, ne çeşit sarhoşluktu, saki kimdi, bu şarabı nereden getirdi?

Sen de şarabı al, sahra yolunu tut; bülbül ne güzel çilemekte, şakımakta.

1080 ** Bu makam bilen çalgıcı, hangi perdeden çalmakta, hangi makamdan söylemekte? Aşına bir söz söyledi, bildiğimiz bir şeyi hatırlattı!

Gülle nesrinin gelişi hayırlı, mutlu olsun... menekşe hoş geldi, yasemin sefalar getirdi.

Gönül, konca gibi halledilmedik işlerden şikâyetlenme; bak, sabah rüzgârı düğümleri çözen bir nefha yolladı.

* Sabah yelinin ne de güzel, ne de hoş hüneri var; sanki Süleyman'ın hüthütü... sanki Seba gülşeninden neşe müjdesi getirdi.

Yüreğimizin zayıflığına ilaç, sakinin göz ucuyla bir işareti-
dir. Başını kaldır, bak; doktor geldi, ilaç getirdi.

1085 Pir-i muganın müridiyim, incinme ey şeyh! Neden mi diyeceksin? Çünkü sen vaat ettin, o yerine getirdi; ondan!

O asker Türk'ün açgözlülüğüne kurban olayım... bir tek hırkadan başka bir şeyciğim yok, bana bile hücum etti!

** Felek, şimdi Hafız'a isteyerek, dileyerek kul olur. Çünkü kapımıza kaçıp, tapınıza sığındı!

Çi mestiyest nedanem ki ru bema averd
Ki bud saki-yu in bade ezkuca averd

CXXVII

Dün gece melekleri gördüm, meyhane kapısını çaldılar;
Adem'in balçığını yoğurdular, o balçıktan şarap kadehi yaptılar.

Ben Şu toprak yeryüzünde oturduğum halde, gizlilik hare-
minde, melekut âleminin tertemiz sahasında oturanlar, benim-
le hemdem oldular, sarhoŐçasına şarap içtiler.

1090 Gök bile emanet yükünü çekemedi de bu işi görmek için
kura çektiler; bu divaneye isabet etti!

Yetmiş iki milletin hepsini de mazur gr. Çünkü hakikati
görmedikleri için masal kapısını çaldılar!

Şkrolsun, aramız düzeldi, barıŐtık. Sofiler, buna Şükür ola-
rak raks ede ede şarap içmeye koyuldular.

Őulesine mumun bile güldüğü ateşe ateş demezler. Ateş, per-
vaneyi yakıp kl eden ateşe derler.

Sözün saçı, kalemle taranmaya bağlandığı günden beri hiç
kimse Hafız gibi düşünce yüzünden örtüyü açmadı; hiçbir Şair
onun gibi Şiir söyleyemedi.

Duş didem ki melaik der-i meyhane zedend
Gil-i adem bisiriŐtend-u be peyman zedend

CXXVIII

1095 Durağımıza yolun uğrarsa, bize iltifat eder de gelirsen; kutluluk burcunun hüması tuzagımıza düştü demektir.

** Yüzünün aksi kadehimize düşerse, neşeden habbeler gibi külahımı göklere atarım.

Murat ayının ufuktan doğduğu gece, olur ya, belki ışığı bizim damımıza da düşer.

Padişahlara bile bu kapının toprağını öpmeye izin yok. Biz nereden varıp selam verebileceğiz, kudretimiz mi var?

Canımı dudağına feda ettiğim vakit, zülâlınden damağımıza bir katrecik düşer diye ümitlenmişim.

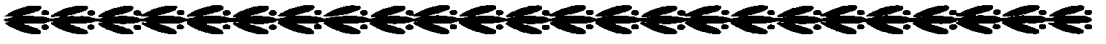
1100 Ümitsizlenip bu kapıdan gitme. Bir fal aç bakalım, belki devlet kurası adımıza düşer, olur ya!

Zülfünün hayali dedi ki: Canı vesile etme. O av, bizim tuzagımıza çok düşer!

Hafız, senin civarındaki topraktan bahsetti mi, can gülşenin rüzgârı dimağımıza kadar gelir, erişir!

Huma-yı burc-ı se'adet be dam-ı ma ufted

Eger tura guzeri ber mekam-ı ma ufted

CXXIX

Benim salına salına gezip yürüyen selvi boylum, niçin a-
yırılığa, çimenliğe gelmez? Neden gülle hemdem olmaz, yase-
mini hatırlamaz, anmaz?

* Dn turralarından Şikâyet ettim, acıklandım da dedi ki:
Bu kara kul, bana kulak vermiyor ki!

1105 Abes yere gezip tozan gönlüm, onun zlfndeki büklüm-
lere gitti gideli o uzun yolculuğundan geri dönmeye hiç niyet
etmiyor, vatanına dönmeye hiç niyeti yok!

Keman kaşlarına karşı ne oyunlar, ne Őuhluklar yapıyorum.
Fakat kulağı burulmuş bir kere... bana kulak bile verdiği yok!

Eteğinde bunca güzel kokular olduğu halde Şaşıyorum, sana
uğrayıp geçen seher yeli, neden toprağı Hutten miski haline ge-
tirmiyor?

Menekşelerin zülfü, rüzgârların tesiriyle kıvrım kıvrım olur,
menekşeler açılır bahar gelirken, ne yazık... gönlüm, o ahdin-
den dönen sevgiliyi anmıyor bile!

* Gönül, onun yüzünü görürüm ümidiyle cana hemdem ol-
mamakta... can, onun civarına varırım diye tene hizmet etme-
mekte.

1110 Gümüş baldırlı sakim, hep tortulu Şarap verse de Şarap ka-
dehi gibi bütün vücudunu ağız haline getirmeyen, o tortulu Şa-
rabı istemeyen kim var?

ğt kabul etmeyen Hafız, senin gamzenin Şehidi oldu. Söz
dinlemeyen, kılıcı hak eder.

* Yzsuyumu hor görme... bulutun feyzi, benim gzyaşıla-
rım olmadıkça Aden incisini meydana getiremez.

Serv-i çeman-i men ıra meyl-i emen nemikuned
Hemdem-i gül nemişaved y ad-ı semen nemikuned

CXXX

Hayli zamandır hasbıhalini yazmadın, bir mektup göndermedin; nerde bir mahrem ki, sana birkaç haber göndereyim.

Biz o yüce tapıya erişemeyiz. Meğerki siz lütfedesiniz de bu tarafa birkaç adım atasınız.

1115 Şarap küpten çıkıp testiye girdi, meclise geldi; gül de nika-bını kaldırdı, işreti fırsat bil, birkaç kadeh çek!

Gülbeşeker, gönlümüzün ilacı değil. Bir itabı, birkaç öpücüğe mezcet de sun bize!

Zahit, rintlerin sokağından selamete geç git... kötülükle adı çıkmış birkaç kişinin sohbeti seni de harap etmesin.

Şarabın bütün ayıplarını söyledin, hünerini de söyle. Birkaç bir şey bilmezsin hatırı için hikmeti inkâr etme!

Ey meyhane yoksulları, Tanrı sizin dostunuzdur, yaverinizdir. Nimete, ihsana erişmek emeliyle birkaç hayvana aldırış etmeyin!

1120 Meyhane piri, tortulu şarap içen müridine ne de güzel dedi: Bir alay ham kişiye yanmış gönlün ahvalini söyleme!

Hafız, senin güneş yüzünün yalımından yandı. Ey maksadına erişmiş, muradına nail olmuş sevgili, lütfet de muradına eremeyen birkaç zavallıya da bir bak!

Hasb-ı hali nenuvişti vu şud eyyami çend

Mahremi ku ki furustem be tu peygami çend

CXXXI

Sır mahzeninin incisi, nasılsa yle.... Sevgi hokkası, yine o mühürle mühürlenmiş, yine o nişanla durup durmakta.

Âşıklar emanete hıyanet etmezler. Hulasa inciler saçan göz, yine eskisi gibi.

Sabah yelinden sor. Her gece sabaha kadar canımızın munisi, evvelce olduğu gibi yine zülfünün kokusu.

1125 Güneş yine taşı lal ve yakut yapmakta... fakat lali, yakutu isteyen yok.

Göz ucuyla ldrdğn âşıkı ziyarette gel. Çünkü biçare gönül, aynen yine öylece seni gözlemekte.

Yüreğimizin kanını döküyor ve bunu gizliyorsun. Fakat evvelce olduğu gibi yine o kan lal dudaklarında ayan.

Siyah zülfün artık yol urmaz dedim; ama yıllar geçti, hâlâ eski huyunda.

Hafız, gözünün kanlı yaşlarını göster. Çünkü bu kaynaktan yine evvelki su akıp durmada.

Gevher-i mahzen-i esrar hemanest ki bud

Hokka-i mihr bedan muhr-u nişanest ki bud

CXXXII

1130 Evimizi peri yurdu haline getiren sevgili, baştan ayağa kadar peri gibi ayıpsızdı, kusursuzdu.

Gönül, onu elde ederim ümidiyle bu şehirde yerleşmeyi kurmuştu. Zavallı bilmedi ki, sevgilisi gidecek;

Benim akıllı, benim ay yüzlü sevgilim yol, edep bilirdi, nazar ehlinin erkanına vâkıftı.

Onu benim elimden merhametsiz, şefkatsiz talih aldı... evet... ne çarem var? Kamer devrinin bir devletiydi, ancak bu kadar sürer.

Hoş gör, mazur tut ey gönül! Sen bir yoksulsun, onunca güzellik ülkesinde taçlara layık bir başı vardı!

1135 Yalnız benim gönlümdeki sırrı faş etmedi ki; felek, felek olalı âdeti perde yırtmak, sır faş etmek!

Güzel geçen günler, sevgiliyle geçen günlermiş. Ondan ötesi hep abes, hep beyhude!

Irmak kıyısı, gül, yeşillik, yaban gülü... hepsi hoştu; ama yazıklar olsun, o geçer akçe yolcuymuş, gelip geçti!

Bülbül, seher vakti gül, sabah rüzgârıyla cilveleşmekteydi, sen hasetinden kendini öldür!

Tanrı'nın Hafız'a verdiği saadet hazinelerinin hepsi, geceleri dua etmenin, seherleri vird okumanın bereketinden!

An yar kezo hane-i ma cay-i peri bud

Ser ta kademeş çun peri ez 'ayb beri bud

CXXXIII

1140 Yarabbi seher ağı meyhane mahallesinde ne kargaşalık vardı acaba? Dilber ve saki gelmiş; mum, meşale yanmış, hepsi birbirine girmişti!

Harfe, sese sığmayan... sözle, sesle anlatılamayan aşk; tef ve ney feryadıyla coşmuş, feryat ediyordu.

O divanelik meclisinde geçen bahisler medreseden de harıçtı, medresedeki mesele ve kıyl ü kaalden de!

Gönül, sakının naz ve işvesine razıydı, şükrediyordu; fakat talihsizliğimden biraz şikâyetim vardı.

Şöyle bir mukayesede bulundum, o sihirbaz sarhoş gözün sürüsünde Samirî gibi binlerce sihirbaz vardı.

1145 Dedim ki: Beni dudağına havale et, bir öpücük versin. Güldü de dedi ki: Benimle nerden böyle bir muamelen var?

Talihim kutlu ve yaver. Dün gece ayla sevgilinin yüzü karşı karşıyaydı.

Sevgilinin ağızı, Hafız'ın derdine derman; ama feryat, feryat... mürüvvet zamanında ne kadar da daralıyor!

Be kuy-ı meykede ya Rab seher i meşgale bud
Ki cuş-ı şahed-u sakiy-yu şem'-u meş'ale bud

CXXXIV

Dün seher çağında tesadüfen bir iki kadeh şarap içmiştim.
Sakinin dudağının iştihakı da şarabıma neşe vermişti.

Sarhoşlukla bir kere daha gençlik çağı güzeline dönmek,
onunla bağdaşmak istedim. Fakat artık aramıza talâk düşm-
üştü, ayrılmıştık bir kere!

1150 Tarikat duraklarından nereyi seyrettiyse gördük ki, âşık-
lıkla zahitlik birbirinden ayrılmış, bir arada olmuyor.

Saki, bana durmadan şarap sun ki, bu yola âşıkça gelme-
yenler nifaka düşmüşler.

O sarhoş gözün elinden bir bucağa sığınmayı düşünüyör-
dum, fakat yay gibi kaşlarından takatım tükenmiş; sabrım, ka-
rarım elde değil!

Tabirci, dün gece sabah vaktinin tatlı uykusunda bir rüya
gördüm, güneş evime gelmiş; bir tabir et, bir müjde ver!

Hafız bu perişan şiiri yazarken, fikir kuşu iştihak tuzağına
düşmüştü.

Yek du camem diy sehergeh ittîfak uftadebüd
Vez leb-i saki şerabem der mezak uftadebüd

CXXXV

- 1155 Dün gece yanakları yalımlı, parıldar bir halde gelmekteydi;
bilmem yine nerede, hangi gamlı âşıkın gönlünü yakmıştı:
Âşık ldrme, şehri birbirine katma âdeti bir elbise ki, tam
boyuna göre biçilmiş!
Âşıkların canlarını yüzündeki reotuna benzer benler sa-
nıyor; sanki yüzünün ateşini bu iş için yakmış.
Zülfünün küfrü, din yolunu kesmekte... o taş yreklinin yüzü,
bir meşale ki, ardını da yakmada, yandırmada.
Bana, seni ağlatıp inleterek öldürürüm, dedi. Ama gördüm
ki, gizlice bu gönlü yanık âşıka bakmakta.
- 1160 Gönül, avucuna bir hayli kan toplamıştı. Fakat göz bu kan-
ları döküp gitti. Allah Allah... kim toplamıştı, kim telef etti?
Sevgiliyi dünyaya bile değişme. Yusuf'u kalp akçeye satan
pek o kadar kâr etmedi.
Sevgili, ne hoş dedi, ne hoş: Git Hafız, hırkanı ateşlere yak!
Yarabbi, bu kalp ahvalinden anlayışı kimden öğrendi ki?

Duş miamed-u ruhsare berefruchte bud
Ta kuca baz dil-i gamzedei suhtebud

CXXXVI

Müslümanlar, bir vakit benim de bir gönlüm vardı, bir müşkülüm oldu mu ona söyledim.

Dertten bir girdaba düştüm mü, tedbiriyle bir kıyıya varırım diye umardım.

1165 Benimle dert ortağıydı, iş bilir bir dosttu. Gönül ehli olanların hepsi ona dayanır, ona güvenirlerdi!

Sevgilinin civarında beni bırakıp kayboldu gitti. Yarabbi, orası ne etek tutan durakmış ki!

Hüner, mahrumiyet ayıbıyla beraberdir, fakat benden daha mahrum bir yoksul da olur mu?

Bu perişan cana merhamet et... vaktiyle o da iş bilirdi, o da kâ mildi! Aşk bana söz söylemeyi öğrettiği andan beri, sözlerim her meclisin nüktesi oldu.

Araık Hafız nüktedir deme... çünkü gördük biz, o sağlam bir cahil!

Muselmanan mera vakti dili bud
Ki ba vey guftemi ger müşkili bud

CXXXVII

- 1170 Güzel bir rüya gördüm, elimde ŗarap kadehi vardı. Tabir edildi, devlete eriŗeceđim.
- Otuz yıldır dert, meŗakkat çektim de nihayet bundan kurtuluŗ iki yıllık ŗarabın elindeymiŗ!
- Bahttan istediğim murat miski, o peremi misk kokulu güzelin saçlarındaki bklmlerdeymiŗ!
- Gam tozu beni benden almıŗtı, iŗim bitmiŗti. Devlet yardım etti, kadehte ŗarap vardı da kendime geldim.
- Meyhane eŗiđinden kan yutup duralım. Rızkım buymuŗ, ezelden bana bu nevale takdir edilmiŗ!
- 1175 Sevgi tohumunu ekmeyen, güzellik bahçesinden bir gl bile devŗirmeyen kiŗi, yel uğrağında lale gözleyen kiŗiye benzer!
- Seher ağı, bülbül feryat ve figan ederken, yolum gl bahçesine dŗt.
- Hafız'ın, padiŗahı metheden güzel ŗrini gördüm. Bu cnkteki bir beyit, yüzlerce risaleden yeğdi.
- * O hamlesi ŗiddetli padiŗah, öyle bir padiŗah ki, savaŗ günü aslanları bile mağlup eden gneŗ onun karŗısında bir ceylan yavrusundan daha aŗađı bir hale dŗer.

Didem be hab-i hoŗ ki be destem piyale bud
Ta'bir reft-u kar be devlet havale bud

CXXXVIII

Yıllardır defterimiz şaraba rehin edilmişti; yıllardır meyhanenin parlaklığı bizim dersimizin, duamızın sebebiyleydi.

1180 Pir-i muganın iyiliğine bak ki, bizim gibi kötü sarhoşlar ne yaptıysa, kerem gözüyle hepsini iyi, hepsini hoş görmekteydi.

Bilgi defterimizi tamamıyla şarapla yıkayın; çünkü feleği gördüm, bilgi sahibinin gönlüne kastediyor.

* Gönül, güzellik nedir biliyor, anlıyorsan güzellerden alım iste. Bunu nazar bilgisinde basiret sahibi birisi söyledi.

Gönül, pergel gibi her tarafa dönüp dolaşmaktaydı, ama sevgiliyi sevme dairesinde ayağını direyen bir başı dönmüş kişiydi.

Çalgıcı, sevgi derdine ait öyle bir gazel okumaktaydı ki, cihan hâkimlerinin kirpiklerinden kan damlıyordu.

1185 Neşeden ırmak kıyısındaki gül gibi açılmaktaydım; başımda o usul boylu selvinin gölgesi vardı.

Gülreng Pirim; maviler giyinen sofiler hakkında kötü söylememe müsaade etmedi; yoksa söylenecek ne hikâyeler vardı, ne hikâyeler!

Hafız'ın, altın yaldızlı kalbi ona layık olmadı gitti. Çünkü bu sarraf bütün gizli şeyleri biliyordu.

Salha defter-i ma der girev-i sahba bud
Revank-ı meykede ez ders-i du'ay-ı ma bud

CXXXIX

Anılsın o demler ki, hiç olmazsa bize bir meylin vardı... sevginin eseri yüzümüzde görünüp dururdu!

Anılsın o demler ki, gözlerin azarla beni öldürürken, İsa mucizesine mazhar olan Şeker dudakların diriltirdi.

1190 Anılsın o demler ki, işret meclisinde sabah Şarabını ierdik... benimle sevgiliden başka kimse yoktu, yalnız Tanrı bizzimleydi!

Anılsın o demler ki, yüzün neşe erağını parlatınca bu yanan gönül pervasız bir pervane kesilirdi!

Anılsın o demler ki, o edep erkan meclisinde sarhoŐŐa gülen, yalnız Őaraptı!

Anılsın o demler ki, yakut gibi kadeh, gülünce benimle lal dudaklarının arasında hikâyeler geçer, latifeler söylenirdi!

Anılsın o demler ki, sevgilim külahını bağlayınca cihanı dönüp dolaşan ay, maiyetinde bir haberci avuŐ kesilirdi!

1195 * Anılsın o demler ki, sarhoş bir halde meyhanede oturdum da bugün mescitte bile bulamadığım vecdi bulur, halle-nirdim.

Anılsın o demler ki, Hafız'ın delinmemiŐ inciye benzeyen Şiirleri, tashihinle düzelir, doğrulurdu!

Yad bad an ki nihayet nazari bama bud
Eser-i mihr-i tu ber çihre-i ma peyda bud

CXL

Anılsın o demler ki, senin civarın konağımdı, kapının toprağı gözümü aydınlatıyordu.

İkimiz de tıpkı gül gibi, süsen gibi tertemiz bir sevgiyle yaşadık. Duygularımız, düşüncelerimiz birdi, benim dilim senin kalbinden geçenleri söylerdi.

Gönül akıl pirinden mânalar nakleder, müşkül olanlarını aşk şerh edip söylerdi.

1200 * Ah o tuzak yurdundaki cevirden, sitemden... feryat o meclisteki yanıp yakılmadan, niyazdan!

Asla sevgiliden ayrılmam derdim, gönlümde bu niyet vardı. Fakat ne yapayım ki, benim çalışmam da boşa çıktı, gönlün çalışması da!

Dün gece dostların yadıyla meyhaneye gitmiştim. Şarap küpünü gördüm, gönlünde kan, ayağı balçıklara batmış!

Aynılık derdine sebep ne diye, bir sorayım dedim. Fakat akıl müftüsü bu meselede mest ve hayran!

Hakikaten Ebu İshak'ın firuze hatemi pek güzel parladı, ama ne çare? O devlet pek çabuk geldi, geçti!

1205 Hafız, o salınan kekliğin kahkahasını duymuştun ya... kaza ve kader şahininin pençesinden nasıl da gafildi!

Yad bad an ki ser-s küy-i tuem menzil bud
Didera ruşeni ez hak-i deret hasıl bud

CXLI

Dün gece meclisimizde senin saçlarından bahsediyorduk.
Gece yarısına kadar sözümüz, hep o saçların silsilesine aitti.

Gönül, kirpiklerinin okundan kanlara bulandığı halde yine
kaşının yay odasına mştaktı.

Allah taksiratını affetsin, sabah yeli senden bir habercik ol-
sun getirdi... yoksa civarından kimseyi görememiştim.

Ben de selametteydim, benim de başım dinti. Meğer sa-
larının bklmleri yoluma tuzak kurmuş!

1210 Âlemin aşk kavgasından hiçbir haberi yoktu... fakat senin
sihirbaz bakışların cihana fitneler saldı!

Kaftanının düğmesini z de gönlüm açılsın. Çünkü gün-
lm, ancak yanını görmekle açılabilir!

Sendeki vefa ve mürüvvet hakkı için Hafız'la kabrine bir
uğra... dünyadan seni arzulayarak gitti!

Dş der halka-i ma kssa-i giys-yı tu bud
Ta dil-i şeb suhan-i silsile-i muy-i tu bud

CXLII

Bir an bile meyhaneden nam ve nişan bulundukça başımız
pir-i muganın yoluna toprak olacak.

Ezelden beri pir-i muganın halkası kulağımda, onun kulu-
yum. Ezelde nasılsam yine öyleyim, ebede kadar da bu böyle
gidecek.

1215 Yolun kabrimize uğrarsa, himmet dile. Çünkü kabrimiz ci-
han rintlerinin ziyaretgâhı olacaktır.

Ey kendisini gören zahit, yürü... bu perdenin ardındaki sır,
senin gözünden de gizli kalacak, benim gözümünden de!

O âşık öldüren sevgilim bugün sarhoş bir halde yola düş-
tü. Acaba benden başka kimin gözlerinden kanlı yaşlar aka-
cak ki?

İhtiyakınla mezara baş koyunca, gözlerim kıyamet gününün
sabahına kadar açık kalacak, seni gözleyecek.

Hafız'ın bahtı eğer böyle yardım ederse, sevgilinin zülfü dai-
ma başkalarının elinde kalıp duracak.

Ta zi meyhane demi nam-u nişan bahedbud
Ser-i ma hak-i reh-i pir-i mugan bahedbud

CXLIII

1220 Bu hastanın kılıcınla öldürülmesi mukadder değilmiş... yok-
sa merhametsiz gönlünün bu hususta hiçbir taksiri yok!

Yarabbi, bu güzellik aynasının cevheri nedir ki, ahım ona
tesir edecek kuvvette değil!

İbadet yurdunda seni tanıyan bir pir bile yok. Onun için
tahassürle meyhanelere başvurdum.

Bu divane, zülfünü elde bıraktıktan sonra layığı ancak zin-
cir halkası!

Naz imenliğinde boyundan daha nazik selvi yetişmedi. Tas-
vir âleminde nakşından güzel bir nakış yok!

1225 Belki seher yeli gibi yine civarına erişirim diye, dün gece sa-
bahlara kadar feryat ettim, ele geçen yalnız buydu.

Ey ayrılık ateşi, senden neler çektim, neler? Mum gibi yok
olmaktan başka elimde bir tedbirim yoktu ki!

Senden ayrı düşen Hafız'ın derdi, öyle bir azap ayeti ki, tef-
sire lüzum yok!

Katl-i in haste be şemşir-i tu takdir nebud
Verne hiç ez dil-i bi rahm-i tu taksir nebud

CXLIV

Sen bundan önce âşıkların derdiyle daha fazla mukayyet olurdun. Bize meylin, bizimle sohbetin âlemlere yayılmıştı.

Anılsın o gece sohbetleri ki, tatlı dudaklı güzellerle aşk sırrından ve âşıklardan bahsederdik.

1230 Ezel sabahından ebed akşamının sonuna kadar dostluğumuz, sevgimiz bir ahit üzere, bir karar üzereydi.

Daha bu yeşil tavan çatılmadan, daha bu gök kemer kurulmadan gözlerimiz sevgilinin yay kaşlarına hayrandı.

Maşukun gölgesi, âşıkın üstüne düştü de ne oldu ki? Elbet öyle olacaktı. Biz ona muhtaçtık, o bize müştak!

* Meclisteki ay yüzlülerin güzelliği gerçi adamda ne gönül bırakırdı, ne din. Fakat biz tabiat güzelliğinden, ahlak temizliğinden ayrılmadık.

* Padişah kapısındaki bir yoksul bana bir nükte söyledi. Dedi ki: Hangi sofraya oturduysam, rızkı veren Tanrı!

1235 Tespihimin ipi koptuysa, beni mazur gör. Elim gümüş gibi bembeyaz baldırlı sakinin eteğine sarılmıştı!

Kadir gecesinde şarap içti diye beni ayıplama. Sevgili sarhoş geldi, rafta da bir kadeh vardı... dayanamadık!

Hafız'ın şiiri, daha Adem Peygamber zamanında cennette nesrin ve gül defterlerinin yapraklarına ziynet olmuştu.

Piş ezinet biş ezin gam-hari-i uşşak bud
Mihr-verziyy-i tu ba ma şöhre-i afak bud

CXLV

Gerçi bu söz şehir vaizine hoş gelmez, ama doğrusu bu: Ri-
yaya yapışıp mürailik ettikçe Müslüman olmaz vesselam!

Rintlik öğren, kerem sahibi. Şarap içmemek o kadar büyük
bir hüner değil... hayvan da içmiyor, ama insan değil ki!

1240 Feyzi kabul etmek için temiz bir yaratılış gerek. Yoksa her
taş, her topaç, inci ve mercan olmaz.

Gönül, hoş ol... İsm-i azam işini işler durur. Şeytanlıkla, hi-
leyle cin Müslüman olamaz.

Şimdi gayrı aşka koyuldum. Bu yolda çalışmaktayım. Umu-
yorum ki bu, yücelen öbür hünerler gibi beni mahrum etmez.

Dün gece, gönlünün muradını yarın vereceğim, demişti. Ya-
rabbi, bir sebep halk et de pişman olmasın!

Tanrı'dan sana güzel huylar vermesini dilerim. Güzel huy-
lar versin de hatırımızı perişan etme artık!

1245 Hafız, zerrede yüce himmet olmadıkça parlak güneş çeşme-
sini elbette istemez.

Gerçi ber vaiz-i şehir in suhan asan neşevet
Ta riya verzed-u salus muselman neşevet

CXLVI

Namaz kılarken hatırıma yay kaşların geldi. Öyle bir halete düştüm ki, mihrap bile feryada başladı.

Artık benden sabır tamahında bulunma, akla uyarım sanma. Senin gördüğün o tahammül tamamıyla yele savruldu gitti!

Şarap saf bir hale geldi, yeşillikteki kuşlar sarhoş oldular. Âşıklık mevsimi gelip çattı, iş düzene girdi.

Cihanın halinden iyilik kokusu duyuyorum. Gül neşe getirdi, sabah rüzgârı da neşeli bir hale geldi.

1250 Ey hüner gelini, bahttan şikâyet etme. Güzellik gelin odasını beze. Bize damat geldi.

Gönül aldatan çiçeklerin hepsi süslenip bezendi. Tanrı'nın verdiği güzellikle gelen yalnız bizim sevgilimiz.

Ağaçların hepsi yük altında. Çünkü hepsinin kaydı var, alakası var. Ne hoştur selvi ki, gam yükünden azat.

Çalgıcı, Hafız'ın hoş bir gazelini oku da yine musiki ile avunduğum zamanları hatırladım diyeyim.

Der nemazem ham-ı ebruy-ı tu ba yad amed
Haleti reft ki mihrab be feryad amed

CXLVII

Seher yeli, şarap satan yaşlı adamı kutlulamaya geldi: Neşe, işret, naz etme ve içme zamanı erişti.

1255 Hava, Mesih nefesini kazandı; rüzgâr miskler saçtı, ağaç yeşerdi, kuşlar coştular.

Bahar rüzgârı lale tandırını öyle bir kızdırdı ki, konca terlere boğuldu, kızardı... gül coştı, neşelendi.

Sözümü can kulağıyla duy, işret etmeye bak. Bu söz, seher çağı hatiften kulağıma çalındı.

Hür süsen, bülbülden bilmem ne duydu da bunca dili olduğu halde sükûta vardı.

Dağınık fikirlerden vazgeç de hatırını bir yere topla; malum ya, Şeytan gidince melek gelir.

1260 Dostlar meclisi namahremlerin sohbet yeri değildir. Kadehin üstünü örtün, hırka giyen mürai sofî geldi.

Hafız, hanekahtan çıkıp meyhaneye gitmekte. Galiba zahitlik ve riya sarhoşluğundan ayrıldı, akli başına geldi.

Saba be tehniyet-i pir-i mey-furuş amed
Ki mevsim-i tarab-u 'ayş-u naz-u nuş amed

CXLVIII

Seher çağı uyanık baht, yastığımın başucuna geldi de dedi
ki: Kalk, o şirin Husrev geldi.

Bir kadeh çek, sarhoş bir halde seyretmek için salına salı-
na gel de gör... Sevgilin ne debdebeyle teşrif etti.

Ey halvet bucağında nafe açan, müjdemî ver. Hutten sah-
rasından misk kokulu ahu geldi.

1265 Ağlayış, yanan âşıklara yine yüzsuğu verdi. Âşıklar, yine iz-
zete eriştiler. Feryat yine yoksul âşıkın imdadına yetişti.

Gönül kuşu yine bir yay kaşlının havasında... fakat ey gü-
vercin, dikkat et, gelen sevgili şahindir, seni kapıverir.

Saki şarap sun, düşmandan, dosttan gam yeme. Çünkü gön-
lümüzün muradı oldu; düşman gitti, dost geldi.

Bahar bulutu zamanın vefasızlığını görünce yasemine, süm-
büle, ağustos gülüne ağlamaya başladı.

Sabah rüzgârı Hafız'ın sözlerini bülbülden duyunca, am-
berler saçarak fesleğen seyrine geldi.

Seherem devlet-i bidar be balin amed
Guft berhiz ki an Husrev-i Şirin amed

CXLIX

1270 Sevgili, senin aşkın hayret fidanıdır. Vuslatın da hayretin kemali.

Nice vuslat deryasına dalanlar, nihayet hayrete vardılar.
Hayret hayalinin geldiği yerde ne vuslat kalır, ne vuslata eren.
Bir gönül göster bana ki; onun yolunda, çehresinde hayret beni hasıl olmamış bulunsun.

Ne tarafı dinlediysem, kulağıma “Hayret nedir?” suali geldi.

1275 Hayret ululuğuna varan kişi, yüceliğinin kemalinden mahvolur.

Hafız’ın vücudu, baştan ayağā kadar aşk içinde bir hayret fidanı olup kaldı.

'İşk-ı tu nihâl-i hayret amed

Vasl-ı tu kemal-i hayret amed

CL

Dostlar, sevgilinin zülfünü çözün. Bu gece, ne hoş bir gece.
Bu hikâyeyle uzatın bu geceyi.

Meclis halvet, dostlar bir arada. Göz değmesin, “Ve in ye-
kâdü”yü okuyun, kapıyı kapatın.

Rebapla çeng, yüce sesle diyorlar ki: Sır ehlinin sözlerine
can kulağınızı verin.

1280 Eğer Tanrı’nın lütuflarına dayanırsanız; sevgilinin canına
ant olsun, gam, perdelerinizi yırtmaz, sizi rüsva edemez.

Âşıkla maşuk arasında hayli fark var. Sevgili nazlanırsa, siz
niyaz edin.

Sohbet pirinin ilk öğüdü şu: Sizinle cins olmayanla sohbet-
ten çekinin.

Bu halkada aşkla diri olmayanın, ölmeden cenaze nama-
zını kılıverin, ben veriyorum fetvayı.

Hafız sizden bir nimet isterse, onu gönüller alan sevgilinin
dudaklarına havale edin.

Mu'aşiran girih ez zulf-i yar baz kunid
Şebi hoşest bedin kıssaeş dıraz kunid

CLI

- 1285 Dostlar, geceki sohbeti ve sohbet ettiğimiz sevgiliyi... içten gelen kulluk haklarını anın.
Sarhoş olunca, âşıkların feryadını çeng ve çegane sesleriyle hatırlayın!
Şarabın letafeti sakinin yüzünde cilvelenmeye başlayınca, siz de nağmelere başlayın, âşıkları hatırıınıza getirin!
Ümit elini maksat beline dolayınca, bizim sohbetimizi de derhatır edin, bizi de unutmayın!
* Devlet atı serkeşçe gider, ama yoldaştan da anın, onların atlarını da kamçılaysın!
- 1290 Bir zamanlar vefakârların gamına aldırış bile etmezsiniz. Şimdi zamanenin vefasızlığını görün de onları da hatırlayın;
Ey ululuk köşesine kurulanlar, merhamet edin de Hafız'ın yüzünü ve bu eski eşiği anın!

Mu'aşiran zi harif-i şebane yad arid
Hukuk-ı bendegi-i muhlisane yad arid

CLII

Güzellikte, ahlakta, vefada hiç kimse bizim sevgilimizle boy ölçüşemez. Sen de bu sözümüzü inkâr edemezsin.

Güzellik taslayanlar cilvelendiler; ama güzellikte, alımda hiçbiri sevgilimize çıkışamaz.

Bunca zamanlık sohbet hakkı için; hiçbir sırdaş, bizim hak gözetir dostumuza erişemez.

1295 Kâinat pazarına binlerce para, pul gelir. Fakat bir tanesi bile bizim ayyar dostumuzun parası gibi değil!

Kudret kaleminden binlerce suret zuhur eder, ama hiçbiri sevgilimizin gönüller alan nakşına, suretine benzemez.

Yazık... ömür kervanı öyle bir gidiş gitti ki, diyarımızın havasına tozu bile gelmiyor artık!

Gönül, hasetçilerin eziyetinden incinme, Tanrı'ya dayan. Bizim ümidini, kesmeyen hatırıma kötülük gelmez.

Öyle yaşa ki; ölüp toprak bile olsan, üstüne uğrayanın hatırına senden bir toz bile konmasın.

1300 Hafız yanıp yakıldı. Fakat korkuyorum, muradına erişmiş padişahımız hikâyesini bile duymayacak!

Be husn-ı hulk-u vefa keş beyar-ı ma neresed
Tura derin suhan inkâr-ı kar-ı ma neresed

CLIII

İnsanın hatırı hüzünlü olursa, nasıl olur da güzel bir Şiir yazabilir, buna imkân mı var? Öyle olduğu halde, biz bir güzel Şiir söyledik ki, olursa da bu kadar olur.

Lal dudaklarından aman yüzüğüne nail olursam, yüzlerce Süleyman mlk, yüzük kaŖımın hükmüne girer.

Gönül, hasetçinin ta'nından gamlanmamak gerek... dikkat et, belki hayrın bundadır.

Bu hayaller yaratan kalemden bir Şey anlamayan adamın nakŖını bir pula almam, isterce NakkaŖ Mani olsun!

1305 Şarap kadehiyle gönül kanının her birini bir adama verdiler. Kismet dairesinde hal böyledir iŖte!

Tanrı'nın takdiri bu... göl suyunu, pazarlarda salınan bir güzel yaptı, gl de perde altında oturan bir dilber!

Hafız'ın rintliği terk etmesi, hatırından çıkarması imkânsız. Bu ezeli bir takdir ebede kadar da böyle gider!

Key Şi'r-i hoŖ engized hatır ki hazin baŖed
Yek nükte ezin ma'ni guftım-u nemin baŖed

CLIV

Kime ezelden devlet feyzi nasip olmuşsa, ebede kadar murat kadehi canına hemdem olur.

Şaraptan tövbe etmek istediğim an dedim ki: İyi ama bu ağaç, sonunda pişmanlık meyvesi verecek!

1310 Süsen gibi seccademi omzuma alıp zahit olmaya özendim... fakat gül gibi şarap rengine bulanmış hırka... bırak sen de, böyle Müslümanlık mı olur ki?

Kadeh چراغی olmadıkça halvette oturamıyorum. Gönül ehlinin bucağı nurani olmalı!

Yüce himmetli olmaya çalış, murassa kadeh olmazsa olmasın. Şarap rindin nar renkli yakutudur!

İşimiz düzensiz görünüyor, ama hor bakma. Bu ülkede yoksulluk, padişahlığın bile hasetini celp eder!

* Gönül, iyi adlı olmak istiyorsan, kötülerle düşüp kalkma. Canım efendim, kendini beğenmek nadanlık alametidir.

1315 * Üns ve işret meclisi, bahar.. meclisteki sohbet de şiir sohbeti... böyle bir âlemde sevgiliden şarap kadehini almamak ağır canlılıktır doğrusu!

Dün bir aziz dedi ki: Hafız gizlice şarap içiyor. A azizim, ayıbın gizli yapılması daha iyi değil mi ki?

Der ezel her ko be feyz-i devlet erzani buved
Ta ebed cain-ı muradeş hemdem-i canı buved

CLV

Gaybı gören ve Cem kadehine malik olan gönülden Süleyman'ın yzg bir mddetik kaybolursa, ne gam!

Gönül hazinesini yoksulların kaşına gözüne, benine, gzelligine verme. Kadrini bilen padişah gibi birisine teslim et.

Her ağaç gönlümüzün cefasına tahammül edemez. Servinin himmetine köle olayım; onda bu sadakat, onda bu sebat var.

1320 Kimin altı kuruşu varsa, sarhoş nergis gibi neşesinden kadehin dibine koyacağı mevsim gelip çattı.

Şimdi altını şaraptan esirgeme, gl gibi sen de paranı sarf et de Akl-ı Kül seni yüzlerce ayıpla töhmet altına almasın.

Gayb sırrını kimse bilmez, sözü uzatma, hikâneyi kısa kes. Hangi mahrem gönül, bu hareme yol buldu ki?

* Gönlüm tecerrtten dem vururdu, ama şimdi zülfünün kokusuna düştü de seher yeliyle yüzlerce işi var.

* Gönül muradını kimden sorayım, kimden arayayım? Bir sevgili yok ki, gzelliğiyile beraber kereme de sahip olsun.

1325 Hafız'ın hırkasının yeninden, yakasından ne fayda? Biz Tanrı istiyorduk, onda put gizli!

Dili ki gayb-nemayest-u Cam-ı Cem dared
Zi hatemi ki demi gun sved çi gam dared

CLVI

Zülfüne el atsam; incinir, kızar. Uzlaşmak istesem; darılır, azarlar.

Yeni ay gibi, zavallı âşıklara kaşının ucunu gösterir, gizlenir!

İşret gecesi uyumaz, beni harap eder... Gündüzün şikâyet etsem; gözlerini kapar, uykuya dalar!

Gönül, işret yolu, kargaşalıklarla, fitnelerle dopdoludur. Bu yolda acele giden düşer!

1330 Habbelerin başlarına ululuk yeli girse bile hükmü yoktur. Saltanattan şarap havasıyla geçip gidiverir.

Sevgilinin kapısında yoksul olmayı saltanata bile değişme, kim bu kapının gölgesini bırakıp da güneş altına gider?

** Gönül yaşlandın mı artık güzellik, naziklik satmaya kalkışma. Bu alışveriş gençlik çağında yürür!

Kara saçların müsveddesi tamamlandı, saç ağarmaya başladı mı, ak saçları yüzlerce defa yolmaya kalkış... azalmaz ki!

Hafız, yolunun hicabı sensin, sen aradan kalk! Ne mutlu o kişiye ki, bu yolu hicapsız yürür gider.

Çu dest der ser-i zulfeş zenem be tab reved
Ver asti talebem ber ser-i 'itab reved

CLVII

- 1335 Saki, selvi, gl ve lale bahsi başladı, bahar geldi. Fakat bu bahis, ancak üç kadeh şarapla yürür
şarap sun... yeşillik gelini güzelleşti, bezendi. Artık gelin bezeyene hacet yok.
Ta Bengal'e kadar varacak olan bu Fars şekeri, bu Farsça şiir yüzünden bütün Hint duduları, bütün Hintli şairler şekere düşer, bu şiiri okur, beğenirler.
şiir yolundaki tayy-i mekâna bak, tayy-i zamanı gr. Bu bir gecelik ocuk, bu bir gece içinde meydana gelen şiir, tam yüz yıllık yol alıyor.
Kendisini ibadete vermiş olanları bile aldatan ceylan göz-
lere bak! Sihir kervanı bile o gözlerin ardından gitmekte.
- 1340 Dünyanın işvesine kapılıp yoldan ıkma. Bu kocakarı hilelerle oturur, düzenlerle kalkar; işi gücü hileden, düzenden ibarettir.
Padişahın bahçesinden bahar yeli esiyor, lale kadehine çiğ tanelerinden şarap dolmada.
Hafız, Sultan Celaled-din'in (Gıyaseddin)* meclisine olan iş-tiyaktan vazgeçme; bu tahassürle feryat et... senin işi ancak feryatla yola girer.

Saki hadis-i serv-u gul-u lale mireved
Vin bahs ba selase-i gessale mireved

* Ayasofya'da "Celaled-din" yazılmış, altına nüsha farkı olarak "Gıyaseddin" kelimesi ilave edilmiştir. Diğer nüshalarda "Gıyaseddin".

CLVIII

Mart ayının bulutu göründü, nevrüz rüzgârı esti. Şarap ve çalgı parası istiyorum. Kim, “işte buyur” diyecek?

Güzeller cilvelenmekte... bense kesemden utanıyorum. Aşk ve müflislik pek ağır bir yük; fakat çekmek gerek!

1345 Cömertlik kıtlığı var, yüz suyunu satmaya değmez. Hırkayı satıp şaraba, güle harcamalı!

Galiba devletim uyanacak... bahtım açılacak; dün gece dua ediyordum, tanyeri ağarmaya başladı.

Gül, bahçeye bir duvakla, fakat yüz binlerce gülüşle geldi... sanki bir bucakta bir kerem sahibinin kokusunu duydu!

Rintlkte eteğim yırtılırsa ne zarar; bir elbiseyi de iyi atliye ile paralarız!

Lal dudaklarına ait bu söylediğim sözleri kim söyledi; zulfünden gördüğüm bu zulmü kim gördü?

1350 Bilmem Hafız'ın gönlüne bu âşık öldüren oku kim attı? Bil-
diğim şu kadar: Latif şiirinden kan damlamaktaydı!

Padişahın adaleti aşk mazlumlarının halini sormazsa, bucaktakiler gayrı huzur ve istirahatı tamahlarını kessinler!

Ebr-i azari beramed bad-ı nevrüzi vezid

Vech-i mey miha hem-u mutrib ki miguyed reşid

CLIX

Ŗu fikirdeyim: Elimden gelirse bir iŖe sarılayım ki; gam, gussa sona ersin.

Gönül seyrangâhı zıt Ŗeylerin buluŖup grŖeceęi yer değil. Bir yerden Ŗeytan çıkarsa, melek o vakit oraya girer.

Zulmeden hâkimlerle konuŖmak, en uzun kış gecelerine benzer. Sen nuru gneŖten iste, gneŖten... belki zuhur eder.

1355 Ev sahibi, acaba ne vakit dıŖarıya çıkacak diye dünyadaki mrvvetsiz kiŖilerin kapısında ne vakte kadar oturup duracaksın?

Yoksulluğu bırakma, rastladığın yolcudan feyiz dile de hazineye sahip ol.

İyi kiŖi de metanını gösterdi, kötü kiŖi de. Acaba hangisi makbule geçecek dersin?

ÂŖık bülbül, sen hemen yaŖamayı iste, sağlık olsun... bağ yine yeŖerir, gl yine koncalanır!

Bu küçücük yurttta Hafız'ın gafletine ŖaŖılmaz. Meyhane-ye giden, kendisini kaybeder, habersiz bir halde geri gelir.

Ber ser-i anem ki ger zi dest berayed

Dest be kari zenem ki gussa derayed

CLX

1360 Şarap güneşi, kadeh doğusundan doğunca sakının yanağın-
da binlerce lale açar.

Yeşillikten o perçemin kokusu geldi mi, rüzgâr sümbülün
kokusunu gülün başına çalar.

Ayrılık gecesinin hikâyesi öyle hemence anlatılverecek bir
hikâye değil... zerresinden yüzlerce risale meydana gelir.

Yüzlerce dert çekilmeden bir nimet elde edilsin... yağma mı
var? Bunu baş aşağı dönmüş feleğin sofrasından umma!

Nuh Peygamber gibi tufan derdine sabrın varsa, bela savu-
şur; bin yıllık murat nihayet elde edilir.

1365 Maksat incisi çalışmakla ele girmez. Takdire havale etmek-
sizin buna nail olmayı ummak bir hayalden ibarettir.

Zülfünden esip gelen rüzgâr, Hafız'ın mezarına uğrarsa, be-
deninin toprağından yüz binlerce feryat yükselir.

Çu aftar-ı mey ez meşrik-ı piyale berayed
Zi bag-ı 'arız-ı saki hezar lale berayed

CLXI

Gönlüm misket üzümünden çekilmiş şarabı çekerse, yeri var. Çünkü zahitlikten de hayır kokusu gelmiyor, riyadan da!

Bütün âlem halkı beni âşktan men etse, faydasız... yine ben, Tanrı'nın emrini, Tanrı'nın takdirini işlerim.

Kerem feyzinden mit kesme; kerim olan elbette günahları affeder, âşıkları bağışlar!

1370 Gönül, sevgilinin zülfünden bir örgü çözerim ümidine düştü de bu yüzden zikir halkasına girdi.

Senin güzelliğinin Tanrı vergisi, bu güzellikle bahtın gelin odasına oturmuşsun, gelin bezeyenin bezemesine ne ihtiyacın var!

Yeşillik hoş, hava latif, şarap halis... şimdi hoş bir gönülden başka hiçbir şeye lüzum yok!

Cihan gelini güzeldir, ama aklını başına toplasın... bu açılma-dık kız, hiç kimsenin nikâhına girmez.

Sevgiliye latife yollu dedim ki: Ey ay yüzlü, ne olur bir öpücük versen de senin o şeker gibi pcğnle gönlü hasta birisi huzura erse...

1375 Güldü de dedi ki: Hafız, Allah için olsun pşnle ayın yüzünü bulaştırma, bunu reva görme!

Eger be bade-i muşkin keşed dilem şayed
Ki buy-ı hayr zi zuhd-u riya nemiyyed

CLXII

Usanıp, seni terk ederek civarından giden kişinin işi ileri gelmez; sonunda utanır, pişman olur.

Yolcu hidayet nuruyla yol alır, sevgiliye varır. Sapıklıkla yola düşerse, hiçbir yere varamaz,

Ömrünün sonunda olsun şaraptan, sevgiliden faydalanan. Baştan başa boş geçen vakte yazık!

Ey yolunu azıtan gönlün delili, Tanrı için olsun bir yardım et. Garip yol alamazsa, delille gider.

1380 Ayıklık, sarhoşluk, hepsi son nefeste belli olur. Kimse öbür dünyaya ne halde gideceğini bilmez.

Kılavuzu Tanrı lütfu olan kervan şevketle konar, azametle göçer!

Hafız, hikmet çeşmesinden bir kadeh elde etmeye bak. Belki bu suretle gönlünden bilgisizlik nakşı arınır.

Ez ser-i kuy-ı tu her ko be melalet bireved
Nereved kareş-u ahır be hacalet bireved

CLXIII

Ne mutlu her gördüğünün ardına düşmeyen, her çağrıldı-
ğı kapıya habersizce varmayan gönüle.

O şirin dudağa tamah etmemem daha doğru, ama sinek
nasıl olur da şekere gitmez?

1385 * Gamlar görmüş, kederler geçirmiş olan gözümün kara-
sını gözyaşıyla yıkamaya kalkışma. Yüzünün gzelliğı, gözüm-
den asla gitmez, buna imkân yok!

Gönül, böylece abes yerlerde dolaşıp durma, hercailik etme.
Bu huylarla hiçbir iş gremezsın.

Kendimden daha günahkâr, amel defteri benden daha si-
yah kimseyi göremiyorum. Bu hal ile nasıl olur da gönlümün
dumanı, kalem gibi başımdan ttmez?

Ben sarhoşum; suçumu bağışlama eteğıyle ört. Şeriatın yüz-
suyu bu kadarcık bir günahla hemen gidivermez ya!

Yoksulunum, ama kemerine ancak altınla, gümüşle el uru-
labilecek bir selvi boylunun havasına düştüm!

1390 Sen huylarının gzelliğı bakımından başka bir âlemdesin,
bana vefa edeceğine dair söz vermiş, ahdetmişsin, onu da unut-
mazsın, değıl mi?

Hüthüt tacıyla beni aldatmaya kalkışma, yoldan çıkarma-
ya uğraşma. Akdoğan, padişaha benzer, her bayağı avın peşi-
ne düşmez.

Şarabı nce Hafız'a sun, fakat bir şartla: Meclisteki söz dı-
şarıya sızmasın!

Hoşa dili ki mudam ez pey i nazar nereved
Beher dereş ki bihanend bihaber nereved

CLXIV

Baht sevgilinin ağzından bana bir nişan bile vermemekte...
devlet, gizli sırdan bana bir haber bile duyurmamakta.

Bir öpüş için can verip durmaktayım. Fakat ne bunu alıyor,
ne onu veriyor.

1395 Öldüm bu ayrılıktan... bir türlü o perdeye yol bulamıyo-
rum, oraya varmama imkân yok... yahut da imkân var, fakat
perdeci yol göstermemekte!

Zülfünü seher yeli çekiyor. Şu aşağılık feleğe bak, orada esen
rüzgâr kadar olsun bir değer vermiyor bana.

Pergel gibi etrafında dönüp dolaşıyorum da devran nokta
gibi etrafına yol vermemekte, muradıma ulaştırmamakta.

Sabırla şeker elde edilir... edilir ama, zamanenin kötülüğü-
ne bak ki, bana sabredecek kudret bile vermiyor!

Dedim ki, uyuyayım da sevgilinin yüzünü göreyim... fakat
ey Hafız, feryat ve figan aman vermiyor, uyuyamıyorum ki!

Baht ez dehan-ı dost nişanem nemidehed

Devlet haber zi raz-ı nihanem nemidehed

CLXV

1400 Sofi, şarabı itidal üzere içerse, afiyetler olsun. Haddini aşı-
rırsa; bu işi unutsun, bu işe yeltenmesin.

Bir yudum şarap vermeye kadir olup da ihsanda buluna-
nın eli, maksat güzelini sarıp dursun.

Pirimiz dedi ki: Takdir kaleminde hata yoktur. Hataları r-
ten temiz nazarına aferin!

Türklerin padişahı yabancılardan sözünü dinliyor. Siya-
vuş'un kanına girdi, bu zulümden utansın!

Gözüm yüzüne ayna tutanlardan; o güzel yüzden bir an bile
ayrılmıyor. Dudaklarım da göğsünden, omzundan öpücükler
alsın bari.

1405 Kibrinden bu yoksula bir söz bile söylemedi, ama canım
o sükût eden fıstığa kurban olsun!

İnsanlara iltifat eden, hatıralarını hoş tutan sarhoş nergisi,
âşıkın kanını kadehe kor da içerse; ballar, şekerler olsun!

Hafız cihanda senin kulluğunla şöhret buldu. Kulağı zl-
fnn kulluk halkasından hali kalmasın!

Sofi er bade beendaze hored nuşeş bad
Verne endişe-i in kar feramuşeş bad

CLXVI

Bu şehirde gönlümüzü alacak bir güzel yok. Bahtım yar olursa, buradan pılı pırtımı alıp gideceğim ben.

Nerde bir sarhoş er ki, gönlü yanmış âşık; keremini görsün de muradını dile getirsin?

1410 Bağcı sana bakıyorum da görüyorum ki, güzden hiç haberin yok. Ah bir gün râna gülünü rüzgâr savuruverirse!

Zaman hırsızı uyumuyor, emin olma. Sana bugün gelip çatmadıysa, yarın gelir çatar.

Belki bir nazar sahibi gelir, seyreder diye heveslenip hayalimde bunca oyunlar düzmekte, bunca sanatlar koşmaktayım.

Kırk yılda sahip olduğum bilgiyi, fazileti; korkuyorum, o sarhoş gözler bir anda yağma ediverecek!

Sihir mucizeyle boy ölçüşemez, emin ol. Samirî kim oluyor ki, yed-i beyzaya galebe çalabilsin?

1415 Şarabın gök renkli kadehi, gönül darlığına settir; elden bırakma... yoksa gam seli, seni siler süpürür,

* Aşk yolu, okçuların pusu kurdukları yerdir. Ama bilerek, tedbirlice giden; düşmandan kurtulur, hasmına galebe eder.

Hafız, can sevgilinin sarhoş gamzesini isterse, evden başkalarını çıkar; o vakit gelir, canı da alıp götürür.

Nist der şehir nigari ki dil-i ma bibered
Bahtem er yar şevd rahtem ezinca bibered

CLXVII

Şarap olsun da gizlice içilsin... bu ne demek? Bu temelsiz bir iş. Rintler safına katıldık gitti, ne olursa olsun!

Gönlümü sıkma, feleği anıp durma. Hiçbir mühendisin fikri bu ukdeyi çözemedi!

1420 Zamanenin inkılabına şaşma, felek bu efsaneden milyonlarcasını hatırlar.

Kadehi edep şartlarına riayetle ele al; çünkü Cemşid'in, Behmen'in ve Kubad'ın kafataslarından terkip edilmiştir.

Kim bilir ki, Kavus'la Key nereye gittiler? Kim vâkıftır ki, Cem'in tahtı yel üstünde nasıl yürüdü, nasıl geçip gitti?

Görüyorum, hâlâ laleler, Ferhat'ın Şirin'e çektiği hasret yüzünden döktüğü kanlı gözyaşlarından bitiyor.

Lale, zamanın vefasızlığını anlamış olmalı ki; doğdu, öldü de şarap kadehini elinden bırakmadı.

1425 Gel, gel de bir zaman şarapla harap olalım. Belki bu harabatta bir defineye rastlarız.

Musalla'nın latif rüzgânıyla Rükânâbad ırmağı, bana bir yere gitmek için müsaade etmiyor.

Hafız gibi kadehi hemen ele alma. Ancak kopuz nalesiyle iştret et. Çünkü neşeli gönlü, musiki ibrişimine bağlamışlardır.

Şerab-u 'ayş-ı nihan çist kar-ı bibunyad
Zedim ber şaf-ı rindan herçi badabad

CLXVIII

Şarap da gönül derdini hatırimızdan çıkarmasa, hadiseler bizi kökümüzden söküp atacak.

Akıl sarhoşluğa demir atmasa, bu gemiyi şu bela girdabından kurtarmaya imkân mı var?

1430 Eyvah... felek, herkesle gizlice ve başka bir tarzda oyun oynadı. Fakat bu hilebaza galip gelen kimse yok.

Yolumuz karanlıklar diyarına düştü... nerde bir yol gösteren Hızır? Mahrumiyet ateşi suyumuzu, selimizi kurutacak.

Zayıf gönlüm, aheste esen hasta seher yeli canıma can katar, yeniden hayat bulurum ümidiyle çayırılığa, çimenliğe meyletmekte.

Hafız yanıp yakıldı da kimsecikler halini sevgiliye söylemedi gitti. Allah rızası için rüzgâr bir haber götürürse, götürecekt!

Aşk doktoru benim, şarap sun! Bu macun, gönüle huzur verir, yanlış düşünceleri giderir!

Eger ne bade gam-ı dil zi yad-ı ma bibered

Nehib-i hadise bunyad-ı ma zica bibered

CLXIX

- 1435 Güzelliğın daima artıp dursun... yüzün her yıl lale gibi kıp-
kırmızı olsun!
Başımızdaki aşkının hayali gün geçtikçe artsın!
Âlemdeki bütün güzellerin boyları, senin boyuna karşı eğil-
sin, bklsn!
Yeşillikte bitip alabildiğine boy atan selvi, senin elif gibi düz-
gün boyuna karşı nun gibi eğilsin!
Sana meftun olmayan göz, gözyaşı incileri gibi kana gark
olsun!
- 1440 Gözüm, gönül alıcılıkta türlü türlü sihirlere stat kesilsin;
Nerde bir kabiliyetli gönül varsa, gamına düşsün, sabrı, ka-
rarı kalmasın!
Aşkından hali olan gönül, vuslatının halkasından çıksın!
Hafız'ın canı olan o lal dudakların, aşığılık adamların du-
daklarından uzak olsun!

Husn-i tu hemişe der fuzun bad
Ruyet heme sale lalegun bad

CLXX

Cemali her göze güneş kesilsin... güzel yüzü güzellikten de daha güzel bir hale gelsin!

:445 Zülfüne bağlanmayan, dilerim Tanrı'dan, zülfü gibi karma-karışık, altüst olsun!

Âlem padişahlarının gönülleri, şahin kanatlı bir hüma olan zülfünün kanadı altına girsin!

Cemaline âşık olmayan gönül, daima ciğer kanına gark olsun!

Güzelim, gamzen ok atmaya başladı mı, hedefi mecruh gönlüm olsun; o oklar benim gönlüme gelsin, sancılısın.

Şeker gibi lal dudakların öpücük verirse, can damağım o öpücüklerle şekerlensin!

1450 Her an sana yeniden âşık oluyorum, aşkım her an tazelenip duruyor. Senin de her an güzelliğin artsın!

Hafız yüzüne candan müştak. Sen de lütfet müştakların haline bir bak!

Cemaleş aftar-ı her nazar bad
Zi hubi ruy-ı hiş-i hubter bad

CLXXI

Hatırlansın dostların vuslat günü, anılsın o zamanlar!

Damağım gam acılığından zehre döndü. Hatıra gelsin şa-
rap içenlere “afiyetler, şekerler olsun” sesi!

Dostlar beni anmıyorlar, hatırlarına bile getirmiyorlar. Fa-
kat benden bunlara binlerce selam!

1455 Bu bağda, bu belaya tutuldum bir kere. Bana hakkı geçen-
lere Tanrı selametler versin!

Gözümde her an yüzlerce ırmak var, ama bağcıların Zin-
derud’u yine hatırımda!

Hafız’ın sırrı, artık sylenmeyip kaldı demektir. Yazıklar
olsun... sırdaşları anıp duruyorum şimdi!

Ruz-ı vasl-ı dostdaran yad bad

Yad bad an ruzgaran yad bad

CLXXII

Rüzgâr dün gece sefere giden sevgiliyi hatırlattı. Ben de ne olursa olsun, arık gönlümü yele vereceğim!

İşim bir yere vardı ki, gayrı her akşam parlayan ah ateşini hemdem edinecek, her sabah rüzgârla dertleşeceğim.

1460 Gayretsiz gönlüm saçlarının büklümünü yurt edineli vatanını anmıyor bile!

Azizlerin öğütlerinin kadri bugün anlaşıldı. Yarabbi, bize öğüt verenlerin ruhlarını şad et!

Rüzgâr bahçede gül koncasının elbiselerindeki düğmeleri çözerken seni andım da yüreğim kan kesildi.

Zayıf vücudum elden gitmişti artık... sabah çağında rüzgâr vuslatından bir koku getirdi de yine can buldum.

Hafız, senin iyi tabiatın nihayet seni maksadına ulaştırır. Tabiatı iyi olan adama canlar feda!

Duş agehi zi yar-ı sefer-kerde dad bad

Men niz dil bebad dehem her çi bad bad

CLXXIII

1465 Ardına dşsem, fitneler koparır. Aramayıp otursam; kin-
lenir, küser,  almaya kalkışır.

Bir yol uğrağında vefakârlık ederek bir zamancağız peşine
dşsem, benden yel gibi kaçar.

Tamaha düşüp bir yarım öpücük istesem, hokka gibi ağ-
zından şeker gibi yüzlerce alay, yüzlerce latife dökülmeye baş-
lar, benimle eğlenmeye koyulur.

Nergis gözlerinden gördüğüm o hile yok mu? Nice yzs-
yunu toprağa döker, nice adamlar aldatır!

Aşk sahrasının yokuşu da tuzak, inişi de. Nerde bir aslan
yürekli yiğit ki, beladan kaçınmasın?

1470 Sen hemen ömürle sabır dile... oyuncu felek bundan daha
şaşılacak binlerce oyun oynar, görürsün!

Hafız, teslim eşiğine baş koy. Çünkü sen inada kalkıştın mı,
felek de inada kalkışır, onunla başa çıkamaz ki!

Eger revem zi peyeş fitneha berengized
Ver ez taleb binişinem be kine berhized

CLXXIV

Yanağına gül ve nesrin rengi veren Tanrı, bu yoksula da sabır ve karar vermeye kadirdir.

Saçlarına zulüm öğreten Yaratıcı'nın keremi adalet de öğretir. O saçlar bana lütufta da bulunur elbet.

Ben daha gönlünün iradesini Şirin'in dudağına verdiği gün Ferhat'tan ümit kesmiştim.

1475 Altın hazinesi yoksa, kanaat hazinesi var ya. Padişahlara onu ihsan eden, yoksullara da bunu vermiş!

Cihan, görünüşte güzel bir gelin... fakat o gelini alan ömrünü nikâh parası olarak verir!

Bundan böyle elim selvinin eteğinde, ırmağın dudağındadır. Hele şimdi sabah yeli ilkbahar müjdesini de vermekte.

Hafız'ın gönlü, zamane gamının elinde kan oldu. Ey Hâce Kıvameddin, feryat ayrılığından!

An ki ruhsar-ı tura reng-i gul-u nesrin dad
Sabr-u aram tevaned be men-i miskin dad

CLXXV

Seher çağında doğu padişahı bayrağını dağlara dikince, sevgilim kendisini özleyen, gelişini umup duran âşıkların kapısını merhamet eliyle çaldı.

1480 Sabah feleğin muhabbetinin ne olduğunu apaydın anladı da murada erişenlerin gururuna bir hoşça güldü.

Sevgilim dün gece mecliste raksa kalktı. Zülfünün örgüsünü çözdü, fakat dostların gönüllerini zülfüne bağladı!

Şarap içen gözleri, ayıkları da şarap meclisine çağırmıştı ya... işte ben daha o zaman elimi gönlümün kanıyla yıkamış, oldu olanlar demiş, her şeyden ümidimi kesmiştim.

Ona bu ayyarlığı bilmem ki hangi taş yürekli öğretti? Dışarı çıkar çıkmaz ilk işi, geceleri ibadetle meşgul olanların yollarını vurmak oldu!

Yüzüne renk ve letafet vermek için ne canlar feda ettik, ne kanlar yuttuk da o muradına erişir erişmez can verenlere kastetti, onları kendisinden uzaklaştırdı.

1485 Ben bu yün hırkayla onu nasıl avlayabilirim, imkân mı var? Öyle bir zırhlı er ki; kirpikleri, hançerli erlerin bile yolunu vurmakta!

Padişahın muvaffakiyet kurasını çekmesine, devletinin kutluluğuna himmet etmekteyiz. Hafız'ın gönlündeki muradı ver, sana bahtiyarlar falını açtı!

* O Mansur Padişah, öyle bir kudreti galip padişahlar padişahı, öyle bir din ülkesinin eridir ki; kimseden esirgemediği cömertliği bahar bulutlarına güler; o onlardan da vergilidir!

Seher çün husrev-i haver 'alem ber kuhsaran zed
Be dest-i merhamet yarem der-i ümmidvaran zed

CLXXVI

Güzelliğin ezelde tecellî edince aşk meydana geldi, bütün âlemi ateşlere yaktı.

Yüzün bir cilve etti, fakat meleklerde aşka kabiliyet görme-
yince gayrete geldi, ateşin ta kendisi oldu, insanları tutuşturdu!

1490 Akıl da o şuleden چراغ uyandırmak istedi; ama şimşegi par-
ladı, cihanı birbirine kattı, akıl mahrum kaldı gitti!

Başkaları huzur ve istirahat kurasını çektiler, kismetleri buy-
muş. Bizim gamlı gönlümüz de gam ve cefa kurasını çekti!

Kadri yüce can, çene çukurundaki kuyuya heveslendi de
o büklüm büklüm saçlara yapıştı!

Hafız, neşeli gönlünün neşe ve huzur sebeplerini kalemiyle
çizdiği gün senin aşkınla şad olmak ümidinden de vazgeçti!

Der ezel pertevi husnet zi tecelli dem zed

'İşk peyda şud-u ateş be heme 'alem zed

CLXXVII

Bir güzelim var ki, gl gibi yüzünün çevresinde sümbül gibi gölgeliği var... bahara benzeyen yanağında erguvanın kanıyla yazılmış bir ferman mevcut.

1495 Yeni biten sakalı güneş yüzünü kapladı, örttü. Yarabbi, ebedi bir güzelliği var, ona ebedi ömürler ver!

Âşık olunca maksat incisini buldum dedim. Bu denizin ne kanlar saçan dalgaları varmış, bilmedim!

Gözünden canımı kurtarmaya imkân mı var? Görüp duruyorum, Yayına okunu kurmuş, her bucakta pusuda!

Gözümü, gönül alıcı selvi boyundan mahrum etme. O boyu bosu bu kaynağa dik; bak, ne güzel akar suyu var!

Beni terkiye bağlayacaksan, Allah aşkına bağla, hemence de avla... vakit geçirme. Çünkü bir işi geciktirmede afetler vardır, sonra maksadına ulaşmak isteyen ziyana düşer!

1500 Zülfünün tuzağını âşıkların gönüllerine yayarken gammaz sabah rüzgârına, sırrımızı gizli tut, der.

Ey bülbül! Gl, yüzüne glerse, sakın aldanma. Cihanın bütün güzelliğine sahip olsa, yine güle inanmak doğru değil!

Tanrı'nın, seni kem gözden saklamasını dilersem, bana ayrılık korkusuyla emniyet verme, beni kendinden ayırma.

Başkalarıyla şarap içiyor da bana cefa etmekte. Ey meclis şahnesi, Tanrı hakkı için, ondan cm al benim!

Bahtıma ne özürler getireyim? Hafız'ı öldüren, yayından oku eksik olmayan ve şehri birbirine katan o güzel!

Buti darem ki gerd-i gül zi sunbul sayeban dared
Behar-i 'arzeş hatti behun-ı ergavan dared

CLXXVIII

1505 Gönlümüz yüzüne hayrandır; çayıra, çimene hiçbir meyli yok. Zaten selvi gibi ayağı bağlı, lale gibi yüreği dağlı!

Başımız, kimsenin yayına eğilmez; inziva ehlinin gönlünde dünya yoktur.

Kapkaranlık gece, çöl... nereye gidebilirim ki? Meğer senin çerağa benzeyen yüzün, yoluma ışık salsın!

Menekşeden ıstıraba düştüm doğrusu... zülfünden bahsetmekte, ona benzediğini söylemekte. Hele şu aşağılık kara köleye bak, başında ne sevdalar var!

Ben ve sabah çağındaki mum... beraberce söyle desek yeri var: Yandık yakıldık da sevgilimiz bize ehemmiyet bile vermiyor.

1510 * Bu yeşillikte kış bulutu gibi ağlasam yaraşır; bülbülün neşe yuvasına bak, kuzgunlara yurt olmuş.

Hafız'ın dertli gönlü, aşk dersi sevdasında... hatırında ne seyir var, ne bağ bahçe havası.

Bahçeye gel de taht üstünde oturan güle bak. Lale de eline bir kadeh almış, adeta padişah nedimine benziyor.

Dil-i ma be devr-i ruyet zi çemen ferag dared

Ki şu sevr pay-bendest-u şu lale dag dared

CLXXIX

Vefakâr âşıkların hatırına riayet edenleri Tanrı her hususta, herhalde belalardan korur.

Sevgilinin ahdini bozmamasını dilerseñ dikkat et, senden sevgi bağıñı çzmesin.

1515 Sevgilinin sözünü ancak sevgiliye söylerim. Çünkü aşına sözüne aşına olan riayet eder.

* Günün yle geçsin, öyle yaşı ki; ayağıñ sürerse, melek bile iki elini açsın da sana dua etsin.

Ey seher yeli, eğer sevgilinin zülfüne uğrar da orada gönlü görürsen lütfet, de ki: Yerini bırakmasın, oradan hiçbir yere kıpırdamasın.

* Gönlümü hoşı tut, dedim. Ne dedi, bilir misin? Kulun elinden ne gelir? Tanrı hoşı tutsun!

* Sevgi sohbetiyle vefayı terk etmeyen sevgiliye başım da feda olsun, malım da; canım da kurban olsun, gönlüm de!

1520 Getiğin yolun tozu nerde ki; Hafız sabah yelinden yadigâr diye alsın, saklasın!

Her an ki canib-i ehl-i vefa nigh daret
Hudaşı der heme hal ez bela nigh daret

CLXXX

Can yüzünü görmezse; cihana meyletmez, dünyayı istemez.
Sevgilisi olmayanın canı da yoktur!

Hiç kimsede o sevgilinin nişanesini görmedim. Ya benim
haberim yok, ya sevgilinin nişanesi!

Bu yolda her çiğ tanesi yüzlerce ateş denizi. Fakat ne yazık
ki; bu muammayı anlatmak, söylemek de mümkün değil!

Feragat konağını bırakmaya imkân yok. Kervanbaşı, dur.
Zaten bu yolun ucu, sonu yok ki!

1525 ** Pek öyle bir zevki yok sevgilisiz yaşamamanın... sevgilisiz
yaşamamanın pek öyle bir zevki yok!

Beli bükülmüş çeng seni işrete çağırmakta. Kabul et, yaş-
lıların nasihati sana hiçbir ziyan vermez.

Karun hazinesini zaman yele verdi. Bu ahvali gönüle gizli-
ce söyle de o da altını saklamasın.

* Gönül, rintlik usulünü muhtesibden öğren. Sarhoş ama,
bak, kimse onu sarhoş sanmıyor.

* Engel mum bile olsa yine ondan sırlarını gizle. Çünkü o
başı kesilmiş mumun dili pek değil.

1530 Dünyada kimsenin Hafız gibi kulu yok... çünkü dünyada
kimsenin senin gibi padişahı yok!

Can bi cema-i ruyet meyl-i cihan nedared
Her kes ki in nedared hakka ki an nedared

CLXXXI

Her kaşı gözü, yanı beli olan güzel değildir. Sen alımı olanın yüzüne kul ol!

Huriyle perinin şivesi de latıftır, ama asri güzellik adını söylemek istemediğim sevgilimdeki güzellik.

Ey güler gül, benim gözümün kaynağını bul. Gelirsin diye, bak ne hoş sular akmakta?

Eğri kaşların ok atıcılıkta kimin elinde yay varsa aldı.

1535 Senden güzellik topunu kim kapabilir? O sahada güneş bile dizgini elinde, ihtiyarına malik bir süvari değil!

Sence makbul olalı sözüm gönüllere tesir eder oldu. Evet, evet... aşk sözünde başka bir tesir, başka bir alamet vardır.

Aşk yolunda kimse, yakinen sırra mahrem olamadı. Herkes fikrince bir vehme kapıldı, bir şüpheyeye düştü.

Harabatta oturanlara kerametden dem vurma. Her sözün bir vakti var, her nüktenin bir yeri!

* Akıllı bir kuş, sonunda gözü olan bir baharın çimenliğinde otağ kurmaz!

1540 Davacıya de ki: Hafız'a nükte satma, bizim kalemimizin de dili var, sözü var!

Şahed an nist ki mui vu miyani dared

Bende-i tal'at-ı o baş ki ani dared

CLXXXII

Yüzünün aydınlığı ayda bile yok. Sana nispetle gül, bir ot letafetini bile haiz değildi.

Can konağım kaşının ucu... padişahın bile bundan güzel bir bucağı yok.

* Hele bir bak da gör, gönlümün dumanı yüzüne neler edecek? Bilirsin ya, aynanın aha tahammülü yok.

* Nergisin küstahlığına bak, sana karşı açıldı. O yırık gözlü, edebe riayet etmiyor ki!

1545 Gördüm; o kara yürekli gözün, aşınaya hiç bakmamakta.
Ey harabat müridi, hanekahı olmayan şeyhin neşesi şerefine bana o koca kadehi sun!

Kan iç de sükût et. Çünkü o nazik gönül medet isteyenlerin ahına, feryadına tahammül etmiyor.

Zülfünün zulmünü çeken sadece ben değilim ki. O zenci hâkimin dağı, kimin yüreğinde yok?

Bu kapıya yol bulamayan kişiye de ki: Yürü; elini, bileğini ciğer kanıyla yıka da gel!

1550 Hafız sana secde ettiyse, ayıplama. Ey put gibi güzel sevgili, aşk kâfirinin günahı yoktur ki.

Ruşeni i tal'at-ı tu mah nedared
Piş-i tu gul revnak-ı kiyah nedared

CLXXXIII

Dostluk ağacını dik de gönlündeki maksat meyvelensin, düşmanlık fidanını sök. O fidan sayısız zahmetler meydana getirir.

Mademki meyhaneye konuksun; rintleri ağırla, onlara hürmet et. Çünkü bu sarhoşluktan ayıldın mı, baş ağrısına uğrar, musibetlere düşersin.

Sohbet gecesini ganimet bil. Çünkü zamanımızdan sonra felek çok döner... nice geceler, nice gündüzler gelip geçer!

Yarabbi, Leyla'nın devesini çeken ve ay beşiğini bile hükümünde tutan devecinin gönlüne bir ilham ver de Mecnun'a da bir uğrasın!

1555 Gönül, sen ömrün baharını iste. Yoksa bu yeşillik her yıl nesrin gibi yüzlerce gül yetiştirir, bülbül gibi binlerce âşık meydana çıkarır!

Yaralı gönlüm zülfünde karar kıldı, oraya bağlandı. Tanrı için olsun, tatlı dudağına emret de onu tez bir karara kosun, zülfün gibi kararsız ve perişan bırakmasın.

Hafız, yaşlılık çağında Tanrı'dan bir kere daha bu bağda bir ırmak kıyısında oturmak, bu selviyi kucaklamak istiyor.

** Gönül, yüzlerce batmanlık gam yükü yüklenmişsin, fakat taşıyamıyorsun. Yürü; birer batman, birer batman yüklen de taşı bari!

Dıraht-ı dosti binşan ki kam-ı dil bebar ared

Nihal-i düşmeni berken ki renc-i bişumar ared

CLXXXIV

Sazı bir perdeden çal ki, o nağmeyle ah etmek imkânı bulsun. Öyle bir şiir oku ki, o şiirle koca şarap kadehi çekilebilsin!

1560 Sevgilinin kapısına baş koymak imkânı ele geçerse, yücelik gülbankını göklere salmak mümkün.

Bükülmüş boyumuz sana ehemmiyetsiz görünüyor, ama düşmanların gözüne bu yayla ok atılabilir.

Âşklık sırları hanekaha sığmaz. Muğların kadehi yine muğlarla içilebilir.

Yoksulda padişah sarayının eşyası ne gezer? Bizim ancak ateşlere atılabilecek bir eski hırkamız var!

Nazar ehli iki âlemi de bir bakışta oynar, kaybeder; iki cihandan da bir anda geçer. Buna aşk derler. Burada ilk ortaya konulan şey, can nakdidir.

1565 Sevgilinin vuslat-ı devleti bir kapı açmak diliyorsa, bu hayalle şimdiden eşiğine başlar koyalım.

Aşk, gençlik, rintlik... bu üçü murat ve maksat mecmuasıdır. Bunlar kimde varsa, o adam muradına erişmiştir. Mânalar bir araya geldi mi, beyan topunu çelmek mümkündür.

Zülfün selamet yolunu kesti... fakat şaşılacak şey değil ki. Yol kesici sen olduktan sonra yüzlerce kervan soyulabilir.

Hafız, Kuran hakkı için riyayı bırak. Belki ihlas sahipleriyle devlet topunu vurur, kutluluğa erişirsin.

Rahi bizen ki ahi bersaz-ı an tevankerd
Şi'ri bihan ki ba o rıt -ı giran tevankerd

CLXXXV

Bir anı bile gamla geçirmek, bütün cihan saltanatına değmez. Hırkamızı şaraba sat (gamdan kurtulalım); zaten bundan daha iyi bir pahası da bulunamaz ki

1570 Takva seccadesi ne acayip bir seccade. şarap satanların mahallesinde onu bir kadeh şaraba bile almıyorlar; bir kadeh şaraba bile değmiyor!

Rakip, bu kapıdan yüz çevir diye bania serzenişlerde bulundu... başımıza neler geldi ki, onun sevgilinin kapısındaki toprak kadar bile değeri kalmamış!

Padişahlık tacının heybetinde can korkusu gizli. Alımlı bir külah, ama baş vermeye değmez ki!

Kr kazanma sevdasıyla denizin derdini çekmek, önce kolay göründü. Fakat yanılmışım, bu tufan yüzlerce inciye bile değmez.

Hafız gibi kanaat sahibi olmaya alış. Alçak dünyadan vazgeç. Çünkü alçaklara bir arpa kadar bile minnet etmek, iki yüz batman altına değmez.

1575 Sevgili, yüzünü sana iştiyak çekenlerden gizlersen daha hoş olur. Çünkü bütün âlemi zapt etmek sevinci, bir ordunun derdini çekmeye değmez ki.

Demi ba gam be ser burden cihan yekser nemierzed
Be mey bifruş delk-i ma bezin bihter nemierzed

CLXXXVI

Kim senin güzel kokunu sabah rüzgârından işittiyse, aşına bir dosttan aşına bir söz işitmiş demektir.

Gönlümün sende hakkı vardı. Cam ortağından hiç de la-yık olmayan söz duyması yaraşmazdı doğrusu!

Yarabbi, sırra mahrem nerde ki; bir zamancık gönül ne dedi, neler işitti, anlatayım.

Ey güzellik padişahı. Yoksula da bir bak, yoksulu da bir gör ki; bu kulak, nice şah ve yoksul hikâyesi işitmiştir!

1580 Canımı misk kokulu şarapla tedavi ediyor, hoş bir hale getiriyorum. Çünkü ibadet yurdunda hırka giymiş sofiden riya kokusu duymuş, bunalmıştı.

Şarabı hırka altında gizli gizli, sadece bugün içmiyorduk ki. Meyhane piri bu macerayı yüzlerce defa işitti.

Çeng sesiyle şarap içişimiz bugüne mahsus değil. Felek kub-besi bunu duyalı nice zaman oldu.

Arif yolcu Tanrı sırrını kimseciklere söylemedi. Böyle oldu-ğu halde şaşıyorum, şarap satan bunu nerden duydu?

Saki gel... aşk yüksek sesle seslenmekte, hikâyemizi söyle-yen de yine o hikâyeyi bizden duymuştur.

1585 Civarından mahrum oldum da ne oldu? Zamane gülşenin-den kim vefa kokusu almıştır ki?

Hakîmin nasihati doğrunun, hayrın ta kendisi... onu kabul edene ne mutlu!

Hafız, vazifen ancak dua etmek... duydu mu, duymadı mı diye kayıtlanma!

Buy-ı hos-i tu her ki zi bad-ı saba şinid
Ez yar-ı aşına suhan-i aşına şinid

CLXXXVII

O kutsi kuş yine kapımdan girerse, geçmiş ömrüm bu yaş-
lılıkta bile geri gelir, gençleşirim.

Ümidim var; bu yağmur gibi gözyaşlarım tesir eder de gö-
zümden kaybolan devlet şimşegi tekrar çıkar.

1590 O yüce sevgilinin ayaklarına saçmayayım da ne yapayım?
Can incisi, bundan başka ne işe yarar ki?

Tanrı'dan dilerim, ayağının bastığı toprak; başımın tacı olan
sevgili yine gelse, yine başıma o devlet tacı konar!

Sefere giden yeni ayımı tekrar görürsem, kutluluk damına
çıkarak da yeni devlete ulaşanların davulunu çalarım!

** Ardından gitmek istiyorum, aziz dostlara bir gün gelip
ulaşamazsam bile haberim olsun, gelir ya!

Çeng sesiyle tatlı sabah uykusu mani oluyor herhalde. Yok-
sa seher çağlarındaki ahımı duysa, elbette gelirdi!

1595 Ay yüzlü padişahımın cemalini arzuladım... Hafız, bir him-
met et, selametle yine kapımdan girsin!

Eger an tair-i kudsi zi derem baz ayed
'Ömr-i bigzeşte bepirane serem baz ayed

CLXXXVIII

Gönül, müjde... öyle bir Mesih nefesli gelmekte ki, güzel nefeslerinden birinin kokusu duyulmakta.

Ayrılık derdinden ağlama... dün gece fala baktım, bir fer-yada erişen geliyor.

Eymen vadisinin ateşine sevinen yalnız ben değilim. Musa bile oraya bir parçacık ateş almak ümidiyle geliyordu.

Hiçbir kimse yok ki, civarında bir işi olmasın. Oraya herkes bir hevesle gelmekte.

1600 Sevgilinin konağı nerde? Kimse bilmedi gitti. Şu kadar var ki, bir çan sesidir, duyulmakta.

* Bir yudum şarap sun. Herkes kerem erbabının meyhane-sine bir şey istemek için gelir.

Sevgili, gam hastasının halini sormaya meylederse, de ki: Henüz bir nefestir gelmekte... işte o kadar!

Bu bağın bülbülünün halini sorun. Bir kafesten gelen bir feryat duyuyorum; galiba tutulmuş, kafese girmiş!

Dostlar, sevgili, Hafız'ın gönlünü avlamak istiyor ha? Hiç-bir büyük doğan bir sineği avlamaya gelir mi?*

Mujde ey dil ki mesiha nefesi miyayed
Ki ez enfas-ı hoşş buy-ı kesi miyayed

* Bu gazel, Halhalî'de şüpheliler arasındadır; (S. 25, Gazel 18). Halbuki en eski dîvân olan Ayasofya nüshasında D harfinin 153'üncü gazelidir.

CLXXXIX

1605 Müjde geldi: Bahar oldu, çimenler bitti. Elimize bir para düşerse; güle, şaraba harcamak gerek.

Kuşlar tşmeye başladılar, şarap badyası nerde? Bülbül şakımaya koyuldu, gülün nikabını kim açtı ki?

Sakinin işvesi gönlümü öyle bir alış aldı ki, artık ondan başka hiçbir kimseyle konuşmaya mecalim yok.

Ben bu gl gibi şaraplara bulanmış hırkayı yakacağım artık. şarap satan yaşlı adam, bir yudumcuk şaraba bile almıyor.

** Yoldaş, aşk yolunun şaşılacak şeyleri çoktur. Bu ldeki ceylandan erkek aslan bile korkup önüne katılarak kaçmıştır!

1610 ** Aşk yurduna varmak için delilsiz adım atma. Bu yolda rehbersiz yürüyen kayboldu gitti.

Dertten şikâyet etme... edep yolunda zahmet çekmeyen rahata kavuşmaz.

Güzellerin elmaya benzeyen yanaklarını ısırmayan kişi cennet meyvelerinden ne zevk alır ki?

Ey harem yolunun delili, Allah hakkı için bir medet. Aşk lnn ne ucu var, ne bucağı!

Hafız, dilek bağından bir gl bile deremedi. Yoksa buralara mürüvvet rüzgârı esmedi mi ki?

Resid mujde ki amed behar-u sebze demid

Vazife ger biresed masrifeş gulest-u nebid

CXC

1615 Korkuyorum, bu gama sabredemeyip ağlıyoruz; gözyaşlarımız perdemizi yırtacak, gizlediğimiz sır âlemlere yayılacak, dillere destan olacak!

Sabırla taş lal olur derler. Doğru, doğru ama, ciğer kanıyla olur!

Her yana dua okları attım... belki bir tanesi olsun hedefe varır!

Meyhaneye ağlayarak, medet isteyerek gideceğim. Belki orada gamdan kurtulurum!

Ey can, halimizi sevgiliye söyle. Ama sabah rüzgârına duyurma, gizli söyle.

1620 Rakibin gururuna şaşıyorum, hatta canım bile sıkılıyor. Ya-rabbi, dilenci itibar sahibi olmasın, yüce mesnetlere ulaşmasın!

De ki: Senin sevginin kimyasıyla toprak, altına döndü. Evet lütfunuzun bereketiyle toprak altın kesilir.

Birisinin nazar sahiplerince makbul olması için, onda güzellikten başka daha çok şeyler bulunması lazım.

Senin yüce selviye benzeyen başında öyle bir serkeşlik var ki... başlar o eşiğin kapısına toprak olsun.

Hafız, sevgilinin misk gibi saçları elindeyken sus... Seher yeli haber alırsa, görürsün.

Tersem ki eşk der gam-ı ma perde derşevd
Vin raz ser bemîhr be 'alem semer şevd

CXCI

1625 Bahçeden bir meyve koparsam... çerağınla ayağımın basa-
cağı yeri görsem ne olur ki?

Yarabbi, o yüce selvinin gölgesinde bu yanık âşık bir an otur-
sa, ne çıkar ki?

Ey eserleri kutlu Süleyman mührü, aksin yüzük kaşıma vur-
sa ne var?

Şehirdeki vaiz, padişahla şahnenin sevgisini ihtiyar etti. Ben
de bir güzelin sevgisini seçersem ayıp mı?

Aklım başımdan gitti. Eğer şarap dediğın buysa, ben önce-
den gördüm. Daha dinin başına da neler gelecek, neler?

1630 Değerli ömrüm sevgiliyle şaraba harcandı gitti. Bakalım...
sevgiliden başıma neler gelecek, şarap beni ne hallere sokacak?

Vezir âşıklığımı duydu da hiçbir şey demedi, tınmadı bile.
Hafız da ne halde olduğumu bilirse ne çıkar?

Ger men ez bag-ı tu yek medve biçinem çi şevd
Piş-i payi beçerag-ı tu bibinem çi şevd

CXCII

Hastalar seni istiyor, fakat kudretleri yok ki... sen de onlara zulüm edersen, bu iş mürüvvete layık değildir.

Biz senden cefa görmedik... zaten sen de yol erlerinin mezebinde olmayan şeyi beğenmez, yapmazsın ki.

Kör olsun o göz ki; aşka düşmemiştir, ağlamaktan suyu bilmemektedir. Kararsın o gönül ki; sevgi چراغından mahrumdur:

1635 Devleti devlet kuşundan, onun gölgesinden dile. Ne gezer kuzgunla çaylakta devlet kanadı?

Meyhaneden himmet istediğimi ayıplama. Şeyhimiz dedi ki: İbadet yurdunda himmet yoktur.

Temizlik olmadıktan sonra Kâbe de bir, puthane de. Bir yurta temizlik yok mu, hayrı yok orasının.

Hafız bilgiye, edebe çalış. Edebi olmayan, padişah meclisindeki sohbeta layık değildir.

Hasteganra çu taleb başed-u kuvvet nebuved

Er tu bidad kuni şart-ı muruvvet nebuved

CXCIII

Dedim ki: Sevgili, senin derdine düştüm, dertliyim. Dedi ki: Derdin bir gün nihayete erer. Dedim ki: Bana ay ol, beni ışıklandır. Dedi ki: Talihin varsa pekâlâ.

1640 Dedim ki: Merhametlilerden vefa âdetini ğren. Dedi ki: Güzeller pek az vefakâr olurlar.

Dedim ki: Hayaline göz yumacağım, gönlüme hayalini getirmeyeceğim. Dedi ki: Hayalim geceleri yrr, başka yoldan girer.

Dedim ki: Zülfünün kokusu lem içinde yolumu kaybettirdi. Dedi ki: Bilirsen, sana yol gösteren yine odur.

Dedim ki: Seher yelinden gelen hava ne güzel hava. Dedi ki: Sevgilinin civarından gelen rzgr, ne kutlu rzgr.

Dedim ki: Lal dudağını pme arzusu beni öldürdü. Dedi ki: Sen kulluk et, sevgili elbette kulunu görür, gzetir.

1645 * Dedim ki: Merhametli gönlün benimle ne vakit uzlaşacak? Dedi ki: Vakti gelinceye kadar bunu kimseye söyleme sakın.

Dedim ki: Gördün ya, işret zamanı sona erdi. Dedi ki: Sus Hafız, bu derdin de sonu gelecek elbet.

Guftem gam-ı tu darem gufta gamet serayed
Guftem ki mah-ı men şov gufta eger berayed

CXCIV

Hicran gündüzüyle sevgilinin ayrılık gecesi sona erdi.
Fala baktım, yıldız muvafık düştü; iş sona vardı.

Güz mevsiminin o nazlanışı, o zulmü, bahar rüzgârının kudumuyla nihayete erdi.

Şükürler olsun Tanrı'ya, gül ikbal külahını gösterdi. Kış rüzgârının kibri, dikenin ululuğu bitti.

1650 Ümit sabahı, gayb perdesinin ardına gizlenmiş, itikâfa çekilmişti. Ona de ki: Gel artık karanlık gece sona erdi.

Uzun gecelerde o perişanlık, o gönül derdi... Hepsi sevgilinin saçları sayesinde bitti gitti.

Sevgilinin devleti sayesinde dert hikâyesi bitti ya... Fakat ben hâlâ zamanenin vefasızlığı yüzünden inanamıyorum buna.

Saki, lütuflar ettin... Kadehin şarapla dolsun, senin tedbirinle sersemlikten kurtuldum.

Kimse Hafız'ı hesaba almaz, ama şükürler olsun, o sonsuz, hesapsız mihnetler gelip geçti artık.

Ruz-ı hicran-u şeb-i fırkat-ı yar ahır şud
Zedem in fal-u guzeşt ahter-u kar ahır şud

CXCV

- 1655 Kimsede dostluk eseri görmüyorum. Dostlar ne oldular?
Dostluk ne zaman bitti, sevenler nerde kaldılar?
Abıhayat bulandı; kademi kutlu Hızır nerde? Gl dalından
kan damlamakta, ne oldu bahar rüzgârları?
Hiç kimse, bir dost da dostluk hukukunu güdüyor dememek-
te; hukuk gözetenler ne hale düştüler, sevgililer ne oldular ki?
Bu diyarda şehriyarlar vardı; bu diyar merhametli, muhab-
betli kişilerin yurduydu. Merhamet ne vakit sona erdi, şehri-
yarlar ne oldular?
Yıllardır mürüvvet madeninden bir lal bile meydana gelme-
mekte. Ne oldu güneşin zıyasına; ne oldu yelin, yağmurun gay-
retine?
- 1660 Kerem ve muvaffakiyet topunu ortaya attılar da kimse mey-
dana çıkmıyor. Nereye gitti süvariler?
Yüz binlerce gl aadı, bir bülbül sesi bile yükselmiyor. Bl-
büller neye uğradılar, ne haldeler?
Zühre hoş bir nağme almamakta, engi mi yandı ki? Kim-
sede sarhoşluk zevki yok, ne oldu şarap içenlere?
Hafız, Tanrı sırrını kimse bilmez. Sus! Devir ne halde, za-
mane ne oldu diye, kime soruyorsun ki?

Dosti der kes nemibinim yaranra i şud
Dosti key ahır amed dostdaranra i şud

CXCVI

Seher yelinin nefesi miskler saçacak... yaşlı âlem, yeni baş-
tan gençleşecek.

1665 Erguvan, akik renkli kadehi yasemine sunacak. Nergis şa-
kayıkı seyredecek.

Bülbül, ayrılık derdinden bu zulmü çekti ya... artık ta gü-
lün otağına kadar naralar atarak gidecek.

Mescitten çıkıp meyhaneye gittiysem, hoş gör. Vaaz uzun
sürdü, baktım, zaman geçecek!

Gönül, bugünün işretini yarına bırakırsan, yarın sağ kala-
cağına kim kefil oluyor ki?

Şaban ayında kadehi elden bırakma. Çünkü bu güneş ta
ramazan bayramı gecesine kadar gözlerden gizlenecek.

1670 Gül, pek azizdir... sohbetini fırsat bilin. Bağa bu yoldan gel-
di, o yoldan gidiverecek.

*' Çalgıcı, mahrem bir meclis... gazel oku, çalgı çal. Ne vak-
te kadar, böyle oldu, şöyle olacak deyip durursun?

Hafız, varlık ülkesine senin için geldi. Bir ayak at da veda-
ma gel, çünkü nerdeyse gidecek!

Nefes-i bad-ı saba müşk-feşan hahedşud
'Alem-i pir diger bare cuvan hahedşud

CXCVII

Bir yıldız parladı, meclise ay kesildi. Bizim ürkmüş, kaçmş
gönlümüze yoldaş oldu.

Güzelim, mektebe gitmediğı, yazı yazmadığı halde göz ucuy-
la yüzlerce müderrise ders öğretmekte!

1675 Onun kokusuyla hasta âşıkların gönülleri, sabah rüzgârı
gibi nesrinin yanağıyla nergisin gözüne feda oldu gitti:

Sevgili, beni bugün garipler meclisinin başköşesine oturt-
tu. Şehir yoksuluna bak, meclise bey kesildi.

Sevgi neşe yurdu, artık mamur olur. Çünkü sevgilimin ke-
mere benzeyen kaşları, oraya mühendis oldu.

Allah için olsun, dudağındaki şarap sızıntısını sil. Kiminle
içti acaba diye hatırıma binlerce vesvese gelmekte.

İşven âşıklara öyle bir şarap içirdi ki; bilgi hayırsız bir hale
geldi, akıl duygusuz.

1680 * Dostlar meyhane yolundan dizgin çevirdiler, neden mi?
Çünkü Hafız, bu yola gitti de müflis oldu.

Hafız, Sultan Ebül Fevaris'in meclisinde bir yudum şarap
içti de Hızır'ın abıhayatına da nail oldu, İskender'in kadehi-
ne de!

Şiirim altın gibi pek değıerli... evet, devletlilere makbul olu-
şu; bu bakıra kimya tesirini gösterdi.

Sitare-i bidirahşid-u mah-ı meclis şud
Dil-i remide-i mara refik-u munis şud

CXCVIII

Halvette oturmakta olan Hafız, dün gece meyhaneye geldi. Ahd ü peymanından vazgeçti, kadeh sevdasına düştü.

* Dün sürahiyi, kadehi kıran deli sofi, yine bir yudumcuk şarapla uslandı, akıllandı.

1685 Güzelim gençlik çağı, dün gece rüyada göründü de yine bu kocalık halinde bizi aşka düşürdü, divane etti.

Din yolunu vuran muğbeçe geçerken, gönül o aşınanın ardına düştü, herkese bigâne oldu.

Gülün yanağındaki ateş bülbülün harmanını yaktı. Mumun gülümseyen çehresi pervaneye afet kesildi.

Gece gündüz ağlamam, Tanrı'ya şükrolsun, zayi olmadı. Yağmurlarımızın katresi tek bir inci haline geldi.

Sakinin gözleri afsun ayeti okudu. Evrad halkamız efsane meclisi oldu.

1690 Şimdi Hafız'ın konağı, artık padişah otağıdır. Gönül sevgiliye gitti, can da cananına ulaştı.

Hafız-ı halvet-nişin duş bemeyhane şud
Ezser-i peyman bireft baser-i peyman şud

CXCIX

Kara gözlü güzellerin sevdasından geçmeme imkân yok. Bu, Tanrı'nın takdiri... başka türlü olması mümkün değil.

Rakip yle işler yaptı, bizi öyle incitti ki, uzlaşmaya yer bırakmadı. Onca seher çağlarında uyanık âşıkların ahları göğe çıkmaz mı ki?

Ezel günü, bize rintlikten başka bir şey takdir etmediler. O zaman takdir edilenden fazla bir şey olacak değil ya!

Muhtesib, Allah için olsun, bizi tef ve ney feryadına bağışla. Şeriat saızı bu efsaneden kanunsuz bir hale girmez.

1695 Lal renkli şarap, emin bir yer, merhametli sevgili de saki-lik etmekte. Gönül, işin şimdi düzelmezse, ne vakit düzelecek?

Kudretim ancak şuna yetişıyor: Gizlice aşkıyla uğraşıp durayım. Kucaklamak, öpmek ve sevmekten bahse hacet bile yok... zaten bunlara imkân yok ki.

Ey göz, Hafız'ın göğsü levhinden gam nakşının rengi yıkmakla çıkmaz zaten.

Mera mhr-i siyeh-eşman zi ser birun nehahedşud
Kaza-yı asmanest in-u digergun nehahedşud

CC

Gönül işi başa varsın diye canım eridi, fakat imkânsız... bu ham istek için yanıp yakıldık, fakat bir türlü olmadı.

Eyvah, maksat definesini elde etmek için gamlara düştüm, cihanda harap oldum da yine bulamadım:

1700 Yazıklar olsun... huzur bucağını aradım, bulmak için dilenci oldum, nice ululara başvurdum... bulamadım gitti!

Bir gece latife yollu, meclisine baş olayım, dedi. Kendi isteğimle ona adi bir köle oldum da o yine meclise gelmedi, yine efendilik etmedi!

Rintlerle düşüp kalkacağım diye adım rintlikle, sarhoşlukla âleme yayıldı, ama rint olamadım gitti.

* Gönül güvercini çırpınıp dursa, layıktır. Yolunda sevgilinin büklüm büklüm saçlarının tuzağını gördü de gidip tutulmadı!

Sarhoşlukla o lal dudakları öpmek hevesine düştüm. Bu hevesle kadeh gibi, gönlüme ne kadar döküldü de yine müyeser olmadı.

1705 Aşk mahallesine delilsiz ayak atma. Ben delilsiz gitmek için neler yaptım da yine gidemedim.

Hafız, düşünceye dalıp o güzeli ram etmek için binlerce fikir kurdu... fakat imkânı yok.

Gudaht can ki şeved kar-ı dil tamam neşud
Bisuhtim derin arzuy-ı ham neşud

CCI

Bu kocalıkta yaşlı başıma bir genç sevdasıdır düştü. Gönlümde gizlediğim sır açığa çıktı.

Gönül kuşum nazar yolundan uçu, havalandı. Ey göz, bir bak, acaba kimin tuzağına düştü ki?

Eyvah, o kara gözlü, misk kokulu ahu yüzünden ciğerime nafe gibi nice gönül kanları damladı!

1710 Seher yelinin eline düşen miskler, hep civarındaki topraklara uğradığından.

Sevgili, kirpiklerin cihanı zapt eden kılıcını çekti mi, nice gönlü uyanık şehitler birbirinin üstüne düşmekte, birbirinin üstüne yığılmakta!

Çok tecrübe ettik: Her işin karşılığını veren bu ibadet yurdunda kim dertlilerle uğraşır, onları incitirse; nihayet yıkılır, helak olur gider.

Kara taş can verse bile, yine lal olamaz. Ne yapsın? Yara-dılışı kötü bir kere.

Hafız'ın elini güzellerin zülfü tutmuş, götürüp dururken ne şaşılacak şey ki, şimdi tepesi üstü yıkıla kaldı!

Pirane serem 'ışk-ı cuvani beser uftad

Van raz-ki der dil binuhuftem beder uftad

CCII

1715 Yüzün kadeh aynasına aksedeli, arif şarabın gülmesine kapıldı da ham tamaha düştü.

Yüzünün güzelliği aynada bir kere cilvenir cilvenmez bütün bu nakışlar, bu suretler, evham aynasında zuhur ediverdi!

Şu şarabın aksi, görünen şu güzellikler, şu suretler yok mu... sakinin yüzünün kadehe bir aksinden meydana gelme!

Aşk gayreti bütün ileri gelenlerin dilini kesti, hepsi sükûta vardı... öyle olduğu halde sevgilinin gamına ait sır, bilmem ki nerden halkın ağzına düştü?

Ben mescitten meyhaneye kendiliğimden düşmedim ya... bu iş ezelden takdir edilmiş, ezelden nasibim buymuş!

1720 Bu dönen âlemin dairesine düşen kişi, pergel gibi devrana uymasın da ne yapsın?

Sevgilinin gam kılıcına oynaya oynaya gitmek gerek. Çünkü onun şehidi olanın çok güzel, çok hayırlı bir akıbeti vardır.

Gönül çene çukurundan çıktı, zülfünün büklümüne asıldı. Ah, kuyudan kurtuldu da tuzağa düştü!

Hocam, beni artık ibadet yurdunda göremezsin. İşimiz sakinin yüzüyle kadehin dudağına kaldı!

Sofilerin hepsi şarap içer, hepsi güzel sever. Fakat ne yapalım ki, aralarında yalnız yüreği yanık Hafız'ın adı kötüye çıktı!

'Aks-i ruy-i tu şu der ayine-i cam uftad
Arif ez hande-i mey der tama'-ı ham uftad

CCIII

- 1725 Gl hoş geldi, sefalar getirdi. Bu mevsimde elimde kadeh-
ten başka bir şey olmasın. Bundan daha hoş bir iş olamaz.
Gönül hoşluğunu elde et, gönül hoşluğunu... şedefte daima
inci olmaz ki.
Bu mevsimi ganimet bil de gl bahçesinde şarap içmeye bak.
Gl, öbür haftaya kalmaz, bu mevsim çabucak geçer!
Ey altınlarla bezenmiş kadehi lal şarapla dolduran, onu al-
tını olmayana sun!
Ey şeyh, gel, bizim meyhanemizden cennette bile bulunma-
yan şarabı iç!
- 1730 Bizimle ders arkadaşıysan; şu sayfaları yıka, sil. Aşk bilgi-
si deftere sığmaz!
Bu sözü benden duy: Öyle bir güzele gönül ver ki; gzelli-
ęi ssle, bezenmekle olmasın.
Yarabbi, bana sersemlik vermeyen bir şarap sun... onu içe-
yim ve hiç başım ağrımasın.
Ancak yaradılışında hiçbir letafet olmayan kişi, Hafız'ın şii-
rinde hata bulur, beğenmez.
Ben candan Sultan Üveys'in kuluyum. O isterse, beni ha-
tırlamasın.
- 1735 Âlemi bezeyen tacına ant olsun, güneş bile o taç kadar g-
zel değil!

Hoş amed gul vezan hoşter nebaşed
Ki der destet be cuz sager nebaşed

CCIV

Ben şarap içmeyeyim ha?.. bu ne masal, bu ne olmayacak şey? Galiba benim birazcık aklım, bu kadarcık tedbirim var!

Ben geceleri takva yolunu tefle, kopuzla vururken, şimdi mi yola geleceğim, bu ne uydurma hikâye?

Zahit tuttuğu yolu bırakıp rint olamazsa mazur gör. Aşk öyle bir iş ki, hidayete bağlı.

Pir-i muganın kuluyum, o beni bilgisizlikten kurtardı. Pirimiz ne yaparsa hoştur, inayetin ta kendisidir.

1740 Şimdiye kadar meyhane yolunu bilmiyordum. Yoksa gizlenişim bu zamana kadar sürer miydi?

Zahide gururlanma ve namaz kılma verildi, bana sarhoşluk ve niyaz etme. Bakalım sen ikimizden hangisine inayet edecek, hangimizin amelini kabul eyleyeceksin?

Dün gece bu dertle uyuyamamıştım. Bir yoldaş diyordu ki: Hafız da sarhoş olursa, şikâyet hakkımız var doğrusu!

Men-u inkâr-ı şerabin çi hikâyet başed
Galiba in kaderem 'akl-u kifayet başed

CCV

Sofnn hali tamamıyla saf, tamamıyla rıyasız değildir. Nice hrkalar var ki, ateş layıktır.

Bir tecrübe mihengi olsa da ii dışına uymayan mrailerin hep yüzleri kararsa... ne hoş oturdu!

1745 Sofimiz seher virdinden mest oluyor ya... bir de geceleyin bak, nasıl sarhoş olmakta!

Nazla, nimetle yetişen sevgiliye yol bulamaz. Âşıklık bela çeken rintlerin harcıdır.

Aşağlık dünyanın gamını niceye bir çekeceksin? şarap ek. Bilgili gönül de teşvişe düşerse, yazık doğrusu!

Sakinin yüzündeki tüyler, su gibi saf yüzünü böyle nakşeder durursa, nice yüzler kanlı gözyaşlarıyla nakışlanır!

şarap satan, şarabı ay gibi sakinin eliyle sunarsa, Hafız'ın hrkasını da alır, seccadesini de!

Nakd-i sufi ne heme safiy-i bigaş başed

Ey besa hırka ki mustovcib-i ateş başed

CCVI

1750 Sevgili bana yar olursa, halvet hoş. Fakat ben yanar durum da o ağyar meclisine چراغ olursa, hoş değil doğrusu!

Zaman zaman ifritin eline geçtikten sonra, ben öyle Süleyman mührünü bir pula bile almam.

Yarabbi... rakip, vuslat bezmine mahrem olsun da benim nasibim mahrumiyet olsun... layık görme bunu!

Devlet kuşuna söyle: Dudunun çaylaktan değersiz sayıldığı bir ülkeye asla yücelik gölgesi salmasın!

İhtiyakımı arza ne hacet var? Sözümdeki yanıştan gönlümün ateşi anlaşıp durmakta.

1755 Senin civarının havası, bir türlü başımdan gitmiyor... evet, garibin gönlü daima vatandadır.

Hafız'ın süsen gibi on dili olsa, yine huzurunda konca gibi ağzı mühürlü!

Hoşest halvet eger yar yar-ı men başed
Ne men bisuzem-u o şem'-i encümen başed

CCVII

Gönlüm güneş yüzlü güzellerin sevgisinden başka bir şey kabul etmiyor. Her yoldan nasihat veriyorum; ama nafile, tesiri yok!

Ey gt, Tanrı hakkı için kadehten, şaraptan bahset. Hayalimize bundan daha güzel bir nakış gelmiyor ki!

* Gl yüzlü saki, gel... şu kıızıl şarabı sun. Gnlmzde bundan daha iyi bir fikir yok!

1760 şarap srahisini gizlice taşıyorum, halk kitap sanıyor. Bu riya ateşi defteri, kitabı yakmazsa, şaşarım doğrusu!

Bu şaraba bulanmış yamalı hırkayı bir gün yakacağım ya... şarap satanların piri bu hırkaya bir kadeh şarap bile vermiyor!

Dostlar lal renkli şaraba benzeyen dudağından sefa bulmakta. Çünkü o cevher doğruluktan başka bir nakış kabul etmemekte.

* Bu kadar güzel bir yüz, bu kadar güzel bir göz... sonra da ona bakma, gözünü yum diyorsun ha? Hadi be vaiz, mânasız vaaz bizim kafamıza girmez.

Rintlere nasihat eden ve Tanrı'nın takdiriyle savaşan gtnn gönlünü pek dar, pek sıkıntılı görmekteyim; zavallının galiba şarap kadehi yok.

1765 Bu mecliste mum gibi ağlarken glmekteyim... ateş gibi bir dilim var, ama sözüm geçmiyor ki!

Bir gün İskender gibi şarap kadehi aynasını elime alayım da isterse bu ateş bir zaman beni yaksın, sarhoş etsin... isterse yakmasın, ayık kalayım... ne olursa olsun!

Sarhoş gözlerine kurban olayım, gönlümü ne güzel de avladı. Hiç kimse vahşi kuşları bundan daha iyi bir tarzda avlayamaz.

Söz, bizim ihtiyacımızla sevgilinin istiğnasında. Gönül, sihirbazlık neye yarar sevgiliye tesir etmedikten sonra!

Devletli, Tanrı hakkı için kapından başka bir kapı, yolundan başka bir yol bilmeyen yoksuluna merhamet et!

1770 Padişahlar padişahına şaşıyorum; bu kadar güzel ve tatlı şiir söylediği halde Hafız'ı neden baştan ayağa kadar altınlarla gark etmiyor?

Dilem cuz mihr-i meh-ruyan tariki bernemigired
Zi her der midehem pendeş ve liykin dernemigired

CCVIII

Bir bülbül gönül kanları yuttu da bir gl elde etti, ama kıskançlık rüzgârı gönlümü yüzlerce dikenle perişan bir hale getirdi.

Dudunun şeker hayaliyle gönlü hoştı, onu elde ederim diye avunuyordu. Ansızın yokluk seli gelip emel nakşını bozuverdi!

Acısını unutmayayım; o gönül meyvesi, gözümün nuru sevgili ne kolay, ne çabuk geçip gitti. Fakat bizim işimizi ne müşkül bir hale soktu!

Kervanbaşı ykm düştü; Tanrı için yardım et. Senin kerem ümidin beni bu kervana yoldaş etti.

1775 Toprak yüzümle gözyaşımı hor görme. Çünkü yeşil renkli felek neşe evini bu samanlı balçıktan kurdu!

Hafız şahruhu srmedin, fırsatı kaçırdın. Ne yapayım? Zamanın oyunu beni gafil avladı!

Bulbuli hun-ı dili hord-u guli haşıl kerd
Bad-ı gayret be sedeş har perişan-dil kerd

CCIX

Arifin biri seher çağı meyhaneyi ziyaret ederek saf şarap-
la abdest aldı, arınıp temizlendi.

Güneşin altın kadehi gizlenince, bayram hilali kadehin dön-
mesini emretti.

Dertlere düşüp gözyaşıyla, ciğer kanıyla yıkanan, temizle-
nen kişinin ne hoştur namazı, niyazı!

1780 İmam o anda namaza durmak niyetindeydi, ama hırkasını
üzüm kızının kanıyla yıkadı, bu yüzden namaza duramadı!

Gönlüm zülfünün halkasına can verdi de fitneler satın aldı.
Fakat bilmem ki, ne kâr gördü de bu alışverişe girişti.

Eğer cemaat bugün imamı beklerse, Hafız haber ver: Şarap-
la yıkandı; nafile beklemesinler!

Be ab-ı ruşen-i mey arıfı teharek kerd
Alessabah ki meyhanera ziyaret kerd

CCX

Giderken bizi anmadığını, gamlı gönlümüzü bir vedayla olsun şad etmediğini unutmayacağız.

O talihi yaver sevgili hayır işten, makbul amelden bahseder dururdu. Fakat bu yaşlı kulunu neden azat etmedi bilmem ki?

1785 Halimi arz etmek, çektiklerimi anlatmak için giydiğim kâğıt elbiseyi gönlümün kanıyla yıkayayım. Çünkü felek, adalet sancağının altına varmamıza yol vermedi.

Gönül sana belki ulaşır, ıstırsın diye bu dağda öyle feryatlar etti ki, Ferhat bile bu derece feryat etmemiştir.

Seher çağlarında feryat eden bülbül bile, gülistan gölgen ek-sileli şimşadın perçemlerine yuva kurmaz oldu.

Sabah rüzgârı çavuşu senden sanat öğrense yeri var. Çünkü o bile senin kadar acele etmemiştir.

Tanrı'nın sanat meşşatesi, sevgilimizdeki bu Tanrı vergisi güzelliği ikrar etmeyenin muradına kalem yürütmemiştir.

1790 Ey çalgıcı, perdeyi değiştir de Irak yoluna gir.. çünkü sevgili bu yola gitti de bizi anmadı bile!

Hafız'ın nağmeleri, Irakî'nin gazelleridir. Kim bu gönüller yakan nağmeleri duydu da feryat etmedi?

Yad bad an ki zi ma vakt-i sefer yad nekerd

Be veda'i dil-i gamdide-i ma şad nekerd

CCXI

Yüzümü yoluna koydum da bana uğramadı bile. Yüz türlü lütfunu gözetip durdum da bana bakmadı bile!

Gözyaşı sellerimiz gönlüne yol bulamadı. Yağmur taneleri mermer taşa tesir etmedi gitti.

Yarabbi, o yiğit genci sen koru... halvettekilerin, münzevi âşıkların ah oklarından hiç çekinmiyor.

1795 Dün gece feryadımdan balık da uyuyamadı, kuş da... öyle olduğu halde o şuh göze bak ki, uykudan başını bile kaldırmadı.

Ayağının ucunda mum gibi ölmek istiyorum. Halbuki o seher yeli gibi semtimize bile uğramadı.

Sevgili, senin kılıcına karşı canını siper etmeyen hangi taş yürekli, hangi kabiliyetsizdir?

Hafız'ın dili kesik kalemi, başını terk etmedikçe meclistekilerden kimseye senin sırrını söylemedi!

Ru berreheş nihadem-u bermen guzer nekerd
Sed lutf-i çeşm daştam-u yek nazar nekerd

CCXII

Sevgili gitti de âşıklara haber bile vermedi. Ne şehirdeki dostunu andı, ne seferdeki yoldaşını.

1800 Ya benim bahtım dostluk yolunu bıraktı, yahut sevgili bu yola, bu yordama uğramadı gitti.

Dedim ki; ağlamakla gönlünü yumuşatır, onu merhamete getiririm... Ne gezer? Yağmur damlalarının kara taşta tesir etmediği gibi, ağlayışım o taş yüreğe eser bile etmedi.

Latifeyi bırak. Kararsız gönöl kuşu, âşıklık tuzağını bir türlü terk etmedi vesselam.

Yüzünü kim gördüyse geldi, gözlerimi öptü. Gözüm, yaptığı işi basiretsiz yapmaz ki.

Ben mum gibi canımı da feda etmeye kalktım da o seher yeli gibi bile olsun... bize uğramadı!

Dilber bireft-u dilşudeganra haber nekerd
Yad-ı harif-i şehir-u refik-i sefer nekerd

CCXIII

1805 O boşboğaz, benim rintliğimi, âşıklığımı ayıplıyor. Fakat gayb bilgisi sırlarına itiraz etmekte.

Muhabbet sırnının kemaline bak, günahımdan meydana gelen noksana değil. Hünersiz kişi ayıba bakar.

Meyhanemizin toprağı güzel koku yerine koyna, koltuğa sürülse; o zaman cennet hurilerinin kokuları duyulur.

Sakinin gamzesi İslam yolunu öyle bir vurdu ki, şaraptan çekinmek için ancak Suheyb olmak lazım.

Kimse bunda şüpheye, tereddüde düşmesin. Kutluluk hazinesinin anahtarı, gönül ehline makbul olmaktan ibarettir.

1810 Eymen vadisinin çobanı, yıllarca Şuayb'e canla başla hizmet eder de sonra muradına kavuşur.

Hafız, gençlik çağıyla yaşlılık demini andı mı, efsanesi gözlerden kanlar damlatır.

Mera be rindiy-i 'ışk an fuzul 'ayb kuned
Ki itiraz beresrar-ı 'ilm-i gayb kuned

CCXIV

Bana kerem ederek vefakârlıkta bulunacak, benim gibi kötülük eden birisine bir dem iyilik edecek kim var?

nce kpuz ve ney sesiyle gönüle ondan haber verecek, sonra da bir kadeh şarapla bana vefakârlık edecek kim?

Canımı ıstıraplara düşürecek sevgiliden bir murat almadım... Fakat ümitsizliğe düşmeye gelmez. Belki gönlm ele alır, olur ya!

1815 Dedim ki: Ben, ben olalı o saçların bir düğümünü bile çözmedim. Dedi ki: Sana yle cevretmesini ben söyledim.

Kaba huylu, hırka giymiş sofi, aşktan bir koku bile almamış. Bir gün ona aşk sarhoşluğunu anlat da ayıklığı terk etsin.

Benim gibi namı nişanı olmayan yoksulun öyle bir sevgiliye âşık olması pek müşkül bir iş. Padişah, pazarlarda parmakla gösterilen bir rintle nasıl olur da gizlice işret eder

O kıvrım kıvrım, o büklüm büklüm saçlardan sitem görürsem, çok değil. Ayyarlık edene bağdan, zincirden ne gam!

Hafız, onun hilelerle dolu gözlerine bak da visaline yeltenme. Çünkü onun o gece rengindeki saçları, pek çok hilekârlıkta bulunur, pek çok!

An kist kez ruy-ı kerem ba ma vefadari kuned

Ber cay-ı bed-kari çu men yek dem nikukari kuned

CCXV

1820 Gönül yan yakıl. Senin yanıp yakılman ne işler eder? Gece yarısındaki bir niyaz, yüzlerce belayı defeder.

Peri çehreli sevgilinin azarını âşıkçasına çek. Çünkü kaşla, gözle bir işaret, yüzlerce cefaya değer.

Cihanı gösteren kadehe hizmet eden kişiye mülk âleminden melekut âlemine kadar bütün hicapları kaldırırlar.

Aşk doktoru, İsa nefeslidir, esirgeyicidir. Fakat sende dert görmezse kimi tedavi etsin?

İşini Tanrı'ya bırak da gönlünü hoş tut. Davacı acımazsa, Tanrı acır.

1825 Uyumuş bahtımdan usanmışım. Olur da belki bir uyanık can, tanyeri ağarırken bana bir dua eder.

Hafız, yandı gitti de sevgilinin zülfünden bir koku bile almadı. Meğerki onu bu devlete sabah rüzgârı eriştirsin!

Dila bisuz ki suz-ı tu karha bikuned

Niyaz-ı nim-şebi def'-i şed bela bikuned

CCXVI

Devlet kuşu yine gelir, yine başımıza konarsa; sevgili geri gelir, bizimle hemdem olur, vuslatına erişiriz.

Gözde onun kudumuna saçacak inci ve mücevher kalmadı, ama kanlar yutar da yine mücevherler saçmaya çalışır!

Dün gece dedim ki: Lal dudağı acaba bana bir çare bulur mu ki? Gayb hatifi seslendi: Evet bulur!

1830 Kimse ona derdinizden bahsedemez. Meğerki sabah rüzgârı geçerken kulağına fısıldasın.

Alıcı bir doğan olan bakışımı bir sülün sevgiliye uçurdum. Belki bahtım yardım eder de onu geriye çağırır.. belki o da sln avlar, bana getirir!

Şehir âşıklardan hali, belki bir yandan birisi çıkar da bir iş görür.

Nerde bu kerem sahibi ki, bir dertli onun neşe meclisinden bir yudumcuk şarap içerek sersemliğini gidersin?

Ya sevgili vefakârlıkta bulunsun, ya vuslat haberi gelsin, yahut da rakibin ölümünü duyayım. Acaba felek bu iki üç işten birisini yapar mı?

1835 Hafız, onun kapısından ayrılmazsan elbette bir gün bir köşeden zuhur eder.

Tayir-i devlet eger baz guzari bikuned
Yar baz amed-u ba vasl karari bikuned

CCXVII*

Miskler kokan kaleminin bizi andığı gün, iki yüz kul azat etmiş kadar ecre nail olursun.

Allah selametler versin, Selma'nın habercisi o sevgiliden bize bir selamet haberi getirirse ne olur?

Bir sına da bak; benim gibi bir harap kişiyi lütfunla mamur edersen, sana ne kadar murat hazinesi verirler!

Yarabbi, o Şirin padişahın gönlüne bir ilham ver de merhamet etsin, Ferhat'a bir uğrasın.

1840 Padişaha, ömrünün bir anında adalette bulunmak, yüz yıl ibadet etmekten yeğdir.

Nazındaki işve beni benden aldı. Bundan sonra bakalım daha ne hâkimane tedbirlerde bulunacak, daha neler yapacak?

Senin temiz yaradılışını övmemize hacet yok. Gelini bezen, Tanrı vergisi güzelliğe ne ilave edebilir ki?

Şiraz'da maksadımıza erişemedik. Hafız'ın Bağdat'a hareket edeceği gün, ne kutlu bir gün olacak!

Kilk-i muşkin-i tu ruzi ki zima yad kuned
Bibered ecr-u dused bende ki azad kuned

CCXVIII*

Sevgiliye dedim ki: Ağzın, dudağın beni ne vakit muradı-
ma nail edecek. Dedi ki: Baş üstüne... sen ne dersen öyle olsun.

1845 Dedim ki: Dudağın Mısır haracını istemekte. Dedi ki: Bu
alışverişte bulunanlar, ziyan etmezler.

Dedim ki: Ağzın bir noktadan ibaret, bu noktanın sırrını
kim bildi? Dedi ki: Bu yle bir hikye ki, ancak nkte bilen-
lerle konuşulabilir.

Dedim ki: Puta tapma, Tanrı'yla dş kalk. Dedi ki: Aşk yur-
dunda bunu da yaparlar, onu da.

Dedim ki: Meyhane sevdası gönülden gamı da giderir, gus-
sayı da. Dedi ki: Bu gönül yapanlara ne mutlu.

Dedim ki: şarap iımek ve hırka giymek birbirine zıt. Sofi-
lik yolunda şarap iımilmez. Dedi ki: Bunu pir-i muganın mez-
hebinde hoş görürler.

1850 Dedim ki: Tatlı dudaklı dilberlerin lal dudaklarından yaş-
lı kişiye ne fayda! Dedi ki: şeker gibi bir öpücük verirlerse, ada-
mı genıleştirirler.

Dedim ki: Hâce ne vakit gerdeğe girecek? Dedi ki: Mşte-
ri ile ay kıran edince.

Dedim ki: Senin devletine dua etmek Hafız'ın virdi. Dedi
ki: Bu duayı yedi kat gökteki melekler de edip dururlar!

Guftem kiyem dehan-u lebet kamran kuned
Gufta beıeşm her ıı tu guyi ıunan kuned

CCXIX

Ey fıstığa benzeyen ağzı, şekere ait sözlere gülen, o sözlerle istihza eden sevgili, Tanrı hakkı için bir kerecik tatlı tatlı gül... müştakım o gülmeye.

Tuba'nın ne haddi var ki, boyundan bahsetsin! Bu sözü geçiriyorum, çünkü laf uzar gider.

1855 Gözlerinden kanlı ırmaklar akmamasını istiyorsan, el oğlanlarının sohbetinden vefa umma, bu vefaya gönül verme!

Sen ister hoş gör, ister kına; biz kendini beğenen şeyhe inanmayız vesselam!

Gönlü bu bağla bağlanmayan, nasıl olur da benim halimdeki perişanlığı anlar?

İştiyak ateşi kızıştı, nerde o selvi boylu güzel? Gelsin de canımı yüzündeki ateşe üzerlik tohumu gibi atıvereyim!

Sevgilimiz şeker gibi gülerek söze başlayınca, sen kim oluyorsun a fıstık? Tanrı için olsun, âlemi kendine güldürme, kendini rüsva etme!

1860 Hafız, güzellerin göz ucuyla bakışlarından bir türlü geçemiyorsun. Yurdun neresi, biliyor musun? Harezm mi, Hucend mi?

Ey piste-i tu hande zede berhadis-i kand

Müştakem ezberay-ı Huda yek şeker bihand

CCXX *

Hatırı perişan olmayan ve nazlı bir sevgiliye malik bulunan kişiye kutluluk hemdemdir, devlet yar.

Aşk hariminin eşiğı akıldan çok üstündür. O eşiğı, canını eline alan kişi öpebilir.

Tatlı ve küçücük ağzı, olsa olsa Süleyman mührü olacak, lal mührünün nakşıyla bütün cihanı hükmü altına almış.

Lal dudak ve misk gibi bıyık. Güzellerde o varsa, bu yoktur; bu varsa, o yok. Kurban olayım sevgilime, güzelliğı noksansız; o da var, bu da.

1865 Ey devletli, arık ve yoksul kişileri hor görme. Yollarda düşüp kalkan yoksul, işret meclisinin başköşesinde oturur.

Yeryüzünde oldukça, kudret ve kuvveti fırsat bil. Devranın yeraltında nice kudretsizlikleri, nice acizleri var:

Dertlilerin duaları candan da belayı giderir, tenden de. Başak toplayandan ar eden harmanın kim hayrını gördü ki?

Seher yeli, yüzlerce Cemşid ve Keyhusrev'i aşağılık bir kul olarak kullanan o güzeller padişahına aşkımdan bir bahset.

Eğer, ben Hafız gibi müflis âşık istemem derse, de ki: Sultanların yoksullarla düşüp kalkması âdettir!

Her an ko hatır-ı mecmu'-u yar-ı nazenin dared
Se'adet hemdem-i o keşt-u devlet hemnişin dared

CCXXI *

1870 Sevgilinin güzelliğini, başını, gözünü daima seyreden kişi, muhakkak görgüsünden faydalanır, nasibini alır.

Kalem gibi itaat başımızı fermanına koyduk, hükmünden baş kaldırmayız. Meğerki kılıçla başımızı uçura.

Mum gibi kılıcının altında daima bir başka başı olan, bir başı kesildikçe öbür başını kılıcının altına koyan kişi, vuslatının fermanını elde eder elbet.

Eşik gibi, başı daima bu kapıda olan ayağını öpmek devletine erişir.

Kuru zahitlikten usandım artık. Nerde saf şarap? Dimağım daima şarap kokusuyla terütaze bir hale gelir.

1875 Şaraptan hiçbir fayda elde edemediysen, hiç olmazsa bir an olsun seni akıl vesvesesinden de habersiz bir hale getirmiyor mu ve bu kafi değil mi ki?

Takva yolundan bir adım bile çıkmayan kişi, bundan böyle meyhaneye varmak üzere sefere düştü.

Hafız'ın ciğerinde lale gibi bir sevgi dağı var. Bu dağı, niha-yet onun kırık gönlünü toprağa götürecektir.

Kesi ki husn-ı hat-ı dost der nazar dared
Muhakkakest ki o hasıl-ı basar dared

CCXXII *

Misk ıtrı bile sümbül saçlarına haset eden sevgili, yine âşık-lara nazlanmakta, onları azarlamakta.

Şehidinin baş uçundan yel gibi geçip gitmekte. Ne çare? O, bir ömür... elbette çabucak gelip gidecek.

1880 Zülfünün ardından ay ve güneş gibi görünen yüzü, bulut altındaki güneş.

O usul boylu selviye benzeyen boyuna tazeden tazeye su versin diye, gözüm gözyaşlarını her yana akıttı.

Şuh bakışın hata ederek kanımı dökmekte... fırsatı elden kaçırmasın; tam doğru bir fikre sahip.

Abıhayat, sevgilinin dudağındaki bu neşeyse, bu feyizse; Hızır'ın elde ettiği apaşıkâr ki, bir seraptan ibaretmiş.

Mahmur gözün gönlümden ciğerimi istemekte, sarhoş bir Türk... Galiba canı kebab istiyor.

1885 Hasta canımda öyle bir liyakat yok ki, gelip halini hatırını sorasın. Ne hoş hastadır o hasta ki, sevgili o dilemeden gelir, hatırını sorar, onunla konuşup görüşür.

Sarhoş gözünün her bucakta bir harap sarhoşu varken, hiç Hafız'ın hasta gönlüne bakar mı? Ne gezer?

An ki ez sunbul-i o galiye tabi dared
Baz badilşudegan naz-u itabi dared

CCXXIII *

Aşk çalgıcısının ne acayip sazı, ne şaşılacak sesi var. Birbirine benzemez türlü türlü perdelere makamlara girdi.

Âlemden âşıkların feryadı eksik olmasın. Onların feryadında güzel bir ahenk, ferah verici bir hava var.

Tortulu şarap içen pirimizin ne altını var, ne gücü, kuvveti. Fakat ihsan sahibi, suçları örtücü bir Tanrı'sı var ya.

1890 Gönlümü hoş tut. Bu şekere tapan sinek, senin sevgine düşeli hüma kudretini kazandı!

Padişahın yoksul bir komşusu olsa da onun halini hatırını sorsa, bu adalete sığmaz bir şey değil ki.

Doktorlara kanlı gözyaşlarımı gösterdim. Dediler ki: Aşk derdi, ciğerler yakan bir devası var.

Gamzeden cefa etmeyi öğrenme. Çünkü aşk mezhebinde her amelin bir ecir, her işin bir karşılığı vardır.

O şaraba tapan gâvur oğlanı ne güzel de dedi: Sefalı, neşeli kişinin cemali şevkine iç!

1895 Padişahım, kapıda oturan Hafız, fatiha okudu; senin de bir "amin" demeni istiyor.

Mutrıb-ı 'ışk 'aceb saz-u nevayi dared

Nakş-ı her nagme-ki zed rah becayi dared

CCXXIV *

Kimin elinde kadeh varsa, Cem saltanatına daima sahiptir.
Hızır'ın hayat bulduğu suyu meyhanede ara, o su kadeh-
tedir.

Şaraba canını bile değiş, ömrün düzeni ancak şarapladır.
Biz şaraba dşknz, zahitler takvaya... bakalım sevgili, han-
gisine meyledecek, onca hangisi makbul olacak?

1900 Saki, zamanede dudağından başka muradına erişmiş kim-
se yok.

Nergis, bütün bu sarhoşluk şivelerini senin güzel gözünden
Ödünç almada.

Gönlümün sabah akşam virdi, yanağı, zülfünü anmak.

Lal dudağı, dertlilerin yarasına tuz ekip durmakta.

Ey can, güzelliğinin çene çukurunda Hafız gibi yüzlerce kulu
kölesi var!

An keş ki be dest cam dared

Sultani-i Cem mudam dared

/

CCXXV *

1905 Seher çağında sabah rüzgârı, sevgilinin zülfünden bir koku getirmekte; getirdiği o koku ile divane gönlümüzü yeniden aşka salmaktaydı.

Ben o selviyi göz bahçesinden kopardım, görmek istemem artık! Çünkü gamıyla açılan her çiçek, gönüle ancak mihnet vermekteydi.

Köşkünün damından baktım, apaçık gördüm. Ay ışığı bile o güneşin güzelliğinden utanıyor, yüzünü duvara çeviriyordu.

Aşkın ateşinden korktum, yanmasın diye kanlı gönlümü salıverdim. Fakat yaralı gönül kanlar saça saça yine o yola yöneldi, yine o izi izledi.

Çalgıcının ve sakinin sözüne uyup vakitli vakitsiz dışarı çıkıyor, sevgiliden gelecek bir müjdecî gözlüyordum. Çünkü bu aşılmaz yoldan pek güç haber gelmekteydi.

1910 Sevgilinin vergisi baştan başa lütuf, baştan başa ihsan, ister tespih çekmemi buyursun, ister bana zünnar versin!

Tanrı bağışlasın, kaş çatışı beni halsiz bıraktı, ama işvelerle de bu hastanın başucuna gelip müjdelerde bulundu.

Dün gece Hafız'ı şarapla, kadehle gördüm de şaşırdım. Fakat men edemedim... çünkü sofî gibi o da gizlice içiyordu.

Saba vakt-i seher buyi zi zulf-i yar miaverd

Dil-i şuride-i mara bebu der kar miyared

CCXXVI*

Seher yeli, dün gece mihnet ve gam günlerinin artık geçmek üzere bulunduğunu bildirdi, beni agâh etti.

Seher yelinin bu müjdesine karşılık sabah şarabı içenlere yeni, yakası yırtılmış elbisemizi verelim!

1915 Gel, gel... sen cennet hurisisin ve Rıdvan seni bu kulun gönlü için bu dünyaya getirdi.

şiraz'a bahtımızın inayetiyle yoldaş olup gidelim. Bahtımızın bize verdiği bu yoldaş ne güzel yoldaş!

Hatırımızı yapmaya bak. Çünkü bu yumuşak keçe külah, nice padişah talarını kırdı geçirdi!

O göçebe ve aya benzer güzelin yanağını hatırlayınca gönül ay otağına ne feryatlar saldı bilsen!

Hafız, o padişahlar padişahının eşiğine sığınalı, sancağını gök kubbeye yükseltti.

Nesim-i bad-ı saba duşem agehi averd

Ki ruz-ı mihnet-u gam ru bekutehi averd

CCXXVII *

1920 Dün gece vezirden muştucu geldi: Süleyman'dan işret etmeye ferman  ıktı.

Vücudumuzun toprağını gözyaşıyla bal ık haline getir... yıkık gönül sarayını tamir etmek zamanı gelip çattı.

Sevgilinin zülfüne ait şu sonu gelmeyen sözler yok mu? Binlerce sır içinde söze düşebilen, söylenebilen ancak bir harften ibaret!

Aman, ey şaraba bulanmış hırkam, ayıbımı  rt! O eteği temiz sevgili ziyarete geldi.

Meclisi aydınlatan sevgili, başköşeye geçip kuruldu. Bugün artık güzellerin hepsinin değeri, hepsinin yeri belli olur, meydana çıkar.

1925 Himmete bak! Bir karıncacık horluğuna, hakirliğine bakmadan tacı gökyüzünün yüceliği olan Cem'in tahtına geldi, Süleyman'la konuşup görüştü.

Gönül, sevgilinin şuh gözlerinden imanını koru. Çünkü o okçu sihirbaz yağma için geldi.

Hafız, sen yoksulluğa bulanmışsın, padişahtan bir feyiz dile. Çünkü o cömertlik unsuru herkesi yokluktan yoksulluktan ayırtmak için geldi.

Padişahın meclisi denizdir. Fırsatı ganimet bil. Ey ziyanlara gark olan, aklını başına al, ticaret zamanı erişti.

Duş ez cenab-ı Asaf peyk-i beşaret amed
Kez hazret-i Suleyman 'işret işaret amed

CCXXVIII *

Müjde ey gönül, yine sabah rüzgârı geldi. Hoş haberler getiren htht, Seba'dan erişti.

1930 Ey bülbül, yine Davut nağmelerine başla... Süleyman'a benzeyen gl yine havadan gelip yetişti.

Nerde bir arif ki, ssenin dilini anlasın da sorsun: Niçin gitti; mademki gitti, sonra niçin geldi?

Tanrı ihsanı olan şu bahtımın lütfuna bak. Adamlık etti, keremler eyledi de o ay yüzlü güzelim, vefakârlık ederek yine geldi.

Lale, bülbülden tatlı şarap kokusu aldı, gönlü dağlandı, deva ümidiyle gelip şaraba sarıldı.

Kulağıma çan sesleri gelinceye kadar, gözüm bu kafilenin yoluna dikilmiş kalmıştı.

1935 Hafız eziyet kapısını çaldı, ahdinden döndü; fakat sevgilinin lütfuna bak; o yine kerem etti, kapımızdan girdi!

Mujde ey dil ki diger bad-ı saba baz amed
Hudhud-i hoş-haber eztaşf-ı Seba baz amed

CCXXIX *

Tenin, doktorların nazına niyaz etmesin, doktorlara muhtaç olmasın... nazik vücudun hastalıklardan incinmesin.

Bütün âlemin selameti, senin selametinledir. Hiçbir rahatsızlığa düşme, hiçbir suretle dertlenme.

Suret güzelliği de sıhhatine bağlı, mâna güzelliği de. Zahirin solmasın, bâtının kaygı nedir bilmesin.

Güz mevsimi, bu bahçeye yağmaya gelince, dilerim senin uzun boylu selviye benzer uzun boyuna yol bulmasın.

1940 Bir yerde güzelliğin cilvelenmeye başladı mı, kem gözlülerde, kötülük isteyen kişilerde kınama kudreti kalmasın.

Ay gibi yüzüne kim kem nazarla bakarsa, canı gam ateşine üzerlik olsun, cayır cayır yansın!

Şifa, Hafız'ın şeker saçan sözlerindedir. O sözlerde şifa arada gül suyu ile şekere muhtaç olma.

Tenet be naz-ı tabiban niyazmend mebad

Vucud-i nazuket azurde-i gezend mebad

CCXXX *

Sevgilinin yüzü olmadıkça gl neye yarar? Ŗarapsız bahar hoŖ değildir.

Lale yanaklı bir dilber yoksa; ayır imen, bağ bahçe hiçbir Ŗeye yaramaz.

1945 Bülbülün sesi olmadıkça selvinin raksı, gülün alımı nedir ki?
Ŗeker dudaklı, gl endamlı sevgili de plp koulmadıka hoŖa gitmez.

Aklın eli, sevgilinin nakŖından baŖka ne nakıŖ yaparsa yap-sın, hiçtir.

Hafız, can hor hakır bir akçeden ibarettir. Sevgiliye saçma-ya yaramaz bile!

Gul bi ruh-ı yar hoŖ nebaŖed
Bi bade behar hoŖ nebaŖed

CCXXXI *

Dün, Allah hayrını versin, şarap satan pir dedi ki: Şarap iç, gönül derdini hatırdan çıkar.

1950 Şarap, adımı sanımı yele veriyor, dedim. Dedi ki: Sen, benim sözümü tut; ne olursa olsun!

Kâr da elden çıkacak, zarar da, sermaye de... bu alışveriş için kederlenme, boş ver!

Süleyman tahtının bile yele gittiği bir yerde, sen bir hiçe gönül korsan, eline yel geçer, yel!

Hafız, eğer hakîmlerin öğüdünden usandıysan, hikâyeyi kısa keselim, ömrün uzun olsun, eyvallah!

Di pir-i mey-furuş ki zikreş be hayr bad
Gufta şerab nuş-u gam-ı dil biber ziyad

CCXXXII *

Nice zaman oldu, sevgili bir haber bile göndermedi, bir Şey yazmadı. Ne selamı geldi, ne kelamı var!

1955 Yüz mektup yolladım. O gençler padişahı ne bir haberci koŐturdu, ne bir selam yolladı!

VahŐilere dönmüşüm, aklım kaçıp gitmiş. Öyle olduğu halde bu âşıkına keklik gibi salınan bir muştucu bile yollamadı gitti.

Gönül kuŐumun elden çıkacağını bildi de, o müselsel yazısıyla bir tuzak olsun göndermedi.

Ah o sarhoş ve Şeker dudaklı saki, mahmurluğumu bildi de bir kadeh bile ltfetmedi.

O kadar kerametlerden, makamlardan bahsedip durdum da hiçbir makamdan bana bir haber göndermedi, hiçbir suretle sözüme aldırış etmedi!

1960 Hafız, edebini takın. Padişah klesine haber gndermezse; neden göndermedi, niçin böyle yaptı denemez ki!

Diyrest ki dildar peyami nefurustad
NenviŐt kelamiyy-u peyami nefurustad

CCXXXIII*

Ey padişahlar padişahı, felek topu çevgânına ram olsun. Salındığın meydan kevn ü mekân fezası olsun, bütün âlem hükümüne girsin,

Zafer hatununun zülfü, tuğunun perçemine âşık olsun, ebedi fütuhât gözü senin salınıp yürümene gönül versin!

Utarit'in inşası şevketinin sıfatıdır, ey ulu padişah. Akl-ı Kül, dîvânının tuğrakeşine kul olsun!

Selvi boyunu gören Tuba hasetlenmekte... ebedi cennet de bağına bahçene gıptalar etsin!

1965 Yalnız hayvanat, nebatat, cemadat değil... Emr âleminde ne varsa hepsi fermanına muti olsun!

Husreva kuy-ı felek der ham-i çevgan-ı tu bad
Sahat-i kevn-u mekân 'arşa-i meydan-ı tu bad

CCXXXIV *

Dün gece meneke güle güzel bir niane verdi de dedi ki:
Saçımın bklmleri, cihanda filan güzelin saçlarını andırıyor.

Gönlüm sır hazinesiydi; kaza eli kapısını kapadı, anahtarını da bir güzele teslim etti.

Yıkık bir halde kapına geldim. Doktor, ilaç olarak lütfunun mumyasını tavsiye etti.

Kudreti olup bedeni sağ esen, gönlü neşeli olan ve bir kudretsize yardım eden kişinin gönlü neşeli, hatırı hoş olsun!

1970 Yürü ey ğt, sen kendini tedavi et. Şarap ve dilber kime ziyan verdi ki?

Sevgili yanımdan geçti de rakiplere dedi ki: Yazık, yoksul Hafız ne yaman da can verdi!

Benefe du be gul guft-u hoş niani dad

Ki tab-ı men be cihan turra-i fulani dad

CCXXXV *

Bundan böyle, o salına salına yürüyüşüyle beni kökümnden çekip çıkaran yüce boylu selvinin eteğine yapışacağım. El benim, etek onun gayrı.

Çalgıya, şaraba hacet yok; yüzünü aç da cemalinin ateşi, beni üzerlik gibi çıtırdaya çıtırdaya raksa getirsin!

Sevgilinin atının tırnağıyla yerlere yıkılıp, toza toprağa bulanmayan yüz, baht ve gelin odasının aynası olamaz.

1975 Gaminin sırlarını söyleyecek, ortalığa yayacağım; ne olursa olsun, daha fazla sabrım yok, ne yapayım? Ne vakte dek ve ne kadar sabredeyim?

Avcı, o miskler kokan ahumu öldürme sakın... o kara gözlerden utan, kementle bağlama onu!

Bu kapıdan ayrılmama imkân yok. O yüce köşkün kenarını nerden öpeceğim?

Hafız, o misk kokulu ahudan vazgeçme. Divanenin bağlı kalması daha doğru!

Ba'd ezin dest-i men-u damen-i an serv-i bulend
Ki be bala-yı çeman ez bun-u bihem berkend

CCXXXVI*

Güzelliğinin yadı, gönlümden, canımdan asla çıkmamak-
ta. O salına salına yürüyen selvi boylu katiyen hatırımdan git-
memekte.

1980 Ağzının hayali, feleğin cefasıyla, zamanın derdiyle bu başı
dönen âşıkın aklından gitmiyor ki.

Gönlüm ezelde zülfünle bağdaştı, ebede kadar bu ahitten
dönmez.

Senin gam yükünden başıka ne varsa, bu yoksul âşıkın gün-
lnden çıkıyor da o bir türlü çıkmıyor!

Sevgin gnlde, canda öyle bir yer tuttu ki; başım gitse, bu
sevgi gitmeyecek.

Gönlüm güzellerin ardından giderse mazurdur. Ne yapsın?
Dertli elbette derman ardından koşıar.

1985 Hafız gibi serseri olmak istemeyen, güzellere gönül verme-
sin, onların peşinden koşımasın.

Hergizem nak-ş-ı tu ez levh-i dil-u can nereved
Hergiz ezyad-ı men an servi hıraman nereved

CCXXXVII *

Gel, Mansur Padişah'ın sancağı erişti; fetih ve muştuluk haberi güneşle aya kadar vardı.

Baht cemali zafer yüzünden nikabı kaldırdı; adaletin kemali, imdat isteyenin feryadına yetiştirdi.

Felek şimdi güzelce dönecek... ay doğdu. Cihan şimdi gönülün istediği gibi... Padişah geldi.

Gönül ve bilgi kervanları yol kesicilerden artık emin olabilirler, yol eri erişti.

1990 Mısır azizi, kıskanç kardeşlerinin rağmına kuyudan çıktı, yüce aya kadar yüceldi.

Deccal işlerini işleyen mülhit sofi nerede? Söyle ona! Yan yakıl... dine penah olan Mehdi zuhur etti!

Seher yeli, bu aşk gamıyla yanıp yakılan gönül ile ah dumanından başıma neler geldi? Sen söyle!

Padişahım, ateş otlara ne yaparsa, iştiafın da bana onu yaptı, başıma o geldi!

Hafız, uykuya varma. Tanrı'nın kabul tapısına erişenler, gece yarısındaki virdle, sabah çağındaki evradla eriştiler.

Biya ki rayet-i Mansur-ı Padşah resid

Nuvid-i feth-u beşaret bemihir-u mah resid

CCXXXVIII *

1995 Sevgilim, kadehi eline alınca güzellerin revnakını giderir, alış-verişlerine kesat verir.

Onun gözünü kim gördüyse, dedi ki: Nerde muhtesib? Tut-sun şu sarhoşu!

Sevgili, oltasıyla avlasın diye balık gibi denizlere düştüm.
Ağlaya, ağlaya ayaklarına kapandım, elimden tutar mı ki?
Hafız gibi Elest şarabından bir kadehe malik olanın ne mut-lu gönlüne!

Yarem çu kadeh be dest gired
Bazar-ı butan şikest gired

CCXXXIX*

2000 Cihan, bayram kaşına hilalden rastık çekti; bayram hilali göründü... sevgilinin kaşlarına bakmak gerek!

Sevgilim yay kaşlarına rastık çekince boyumu hilal gibi büktü.

Sabah çağında yüzünde terleyen bıyık ve sakallarının rüzgârı bahçeden geçmiş olmalı ki, gül kokumu duydu da sabah gibi üstündeki elbiseyi yırttı, açıldı.

Âlemde daha ne çeng vardı, ne rebap. Ne gül vardı, ne şarap! Benim vücudumun balçığıysa gül suyu ile ve şarapla yoğrulmuştu.

Gel de gönül derdini söyleyeyim. Çünkü sensiz ne söylemeye kudretim var, ne dinlemeye!

2005 Vuslatının karşılığı can bile olsa satın almaya razıyım. Gözü açık tacir, ne bulursa alır.

Akşama benzeyen zülfünün çevresinde ay yüzünü görünce gecem aydınlandı, gündüze döndü.

Canım ağzıma geldi de hâlâ muradıma erişemedim. Ümidim bitti de hâlâ istek bitmedi.

Hafız, yüzünün iştियakıyla birkaç kelimecik yazdı. Şiirini oku da inci gibi kulağına küpe yap!

Cihan ber ebru-yi 'iyd ez hilal vesme keşid

Hilal-i 'iyd derebru-yi yar bayeddid

CCXL *

Sevgilinin seferden geleceği zaman, dertlilerin muradına uyup o dertdaşın geleceği dem, ne mutlu bir zamandır, ne hoş bir demdir!

2010 O tek binici yine gelir diye, hayalinin önüne göz atını çektim. Onun eğri çevgânına top olmazsa, başıma baş demem. Zaten de başka ne işe yarar bu baş?

Bu tarafa yine gelir hevesiyle toz gibi yolunun üstüne oturup kaldım.

Onun iki zülfüyle bir karara bağlanan, o zlfle bağdaşan gönül bir daha karar bulmaz, ondan sabır ve karar umma!

Yine ilkbahar gelir ümidiyle bülbüller kıştan ne sitemler çektiler!

2015 Takdir nakkaşından ümidim var Hafız, selvi boylu güzel yine elime girer elbette!

Rihi huceste zemani ki yar baz ayed

Be kam-ı gamzedegan gamgusar baz ayed

CCXLI *

Muradıma erişinceye kadar aramaktan el çekmem... ya ten sevgiliye ulaşır, ya can tenden çıkar!

Ölümümünden sonra mezarımı aç da gör; gönlümün ateşinden dumanlar tüter!

Yüzünü göster de halk kendinden geçsin, hayran olup kalsın. Dudağını aç da erkek, kadın... herkes feryada gelsin!

Canım dudağıma geldi de hâlâ gönlüm tahassürlerle dolu. Dudaklarından bir murat almadım. Can bedenden çıkmak üzere!

2020 Ağzının hasretiyle canım daraldı. Esasen o küçücük ağızdan eli dar âşıklar, nerden murat alacaklar?

Hangi mecliste Hafız'ın adı anılırsa, âşıklar "Allah ona hayırlar versin" diye dua ile anıyorlar.

Dest ez taleb nedarem ta kam-ı men berayed
Ya ten resed be canan ya can zi ten berayed

CCXLII *

Saki, bu ellerle kadehe şarap koyarsa, bütün ariflere gece gündüz şarap içirir, hepsini içkiye düşkün bir hale kor.

Zülfünün büklümü altında bu taneye benzeyen ben varken, nice akıl kuşu tuzığa düşer.

Ne mutlu o sarhoş a ki; sevgilinin ayağına başını mı, sarı-ğınını mı atacağını bilmez!

2025 Ham zahit şarabı inkâr eder; ama ham şaraba bir düşse, öyle bir pişer ki!

Gündüzün hüner kazanmaya çalış... gündüz şarap içmek, ayna gibi olan gönüle karanlıklar pası verir.

Gece, ufuk otağının etrafına akşam perdesini saldı mı... işte o zaman sabah gibi aydın olan şarabı içme vakti gelmiş demektir.

Şarabı şehir muhtesibiyle içme sakın... şarabını içen de kadehe taş atar!

Hafız, bahtın o dolunaya kura isabet ettirirse, o sevgilinin vuslatına erişersen; külahını çıkar, başını güneşe yükselt, külahın güneş olsun!

Saki er bade ezin dest becan endazed

'Arıfanra heme der şurb-i mudam endazed

CCXLIII*

2030 Bu bahar çağında gül, yokluktan varlık diyarına geldi. Menekşe gülün ayağına baş koyup secdeye vardı.

Sen de tef ve çeng feryadıyla sabah şarabını içmeye başla; ney ve ut nağmeleriyle sakinin çenesinin altını öp!

Gül devrinde şarapsız, güzelsiz ve kopuzsuz durma. Çünkü gülün çağı da zaman gibi sayılı bir haftacıktan ibarettir.

Yeryüzü kutlu bir yıldızın, mesut bir talihin tesiriyle burçlar gibi sıralanan fesleğenlerin açılması yüzünden gök gibi aydınlandı.

Sen de latif yanaklı, İsa nefesli güzelin elinden şarap iç. Ad ve Semud masalını bırak!

2035 Cihan, süsen ve gül zamanı cennete döndü. Fakat ne fayda ki, ebediliğine imkân yok!

Lale, Nemrut ateşini alevlendirdi... sen de bahçede Zerdüşt dininin ayinini tazele!

Gül, Süleyman gibi havaya binince, bülbül seher çağı Davut nağmesiyle feryada koyulunca.

Devrinin Asaf'ını, Süleyman mülkünün veziri, dinin imadı Mahmud'u hatırlayıp şarap iste!

Hafız, getir şarabı... biz, daima suçları örten Tanrı'nın bağışlamasına güvenmişizdir, güveneceğiz de.

Kenûn ki der çemen amed gul ez 'adem bevucud
Benefşe der kadem-i o nihad ser be sucud

CCXLIV *

2040 Gönül kanımız, gözlerimizden yüzümüze akıp durmada. Gözümüzden yüzümüze neler gidiyor, neler çekmekteyiz; ne diyeyim?

Gğsmzde yle bir hava gizlemişiz ki; gönlümüz yele giderse, ancak o vakit o havadan kurtulur.

Benim ay yüzlü merhametli sevgilim, güzelim elbiselerini giydi mi, doğu güneşi bile hasetinden elbisesini yırtar.

Yüzümüzü sevgilinin yolundaki topraklara koyduk. Aşına sevgili, yüzümüze bassa, yeridir.

Gzyaşımız yle bir sel ki, kim rastlayıp halimizi görse; yüreği taş bile olsa erir, halimize acır, merhamete gelir.

2045 Gece gündüz gözyaşlarımla savaşımız var; neden onun ci-varına gidiyr?

Hafız, tekke sahibi sofiler gibi daima doğru ve sağlam bir yürekle, zevk ve sefalarla meyhaneye gitmekte!

Ez dide hun-ı dil heme berruy-ı ma reved
Berruy-ı ma zi dide i guyem iha reved

CCXLV*

Nefes tükendi, ömür bitti de senden emelime nail olamadım. Ne yazık, bahtım bir türlü uykudan uyanmıyor.

Sabah rüzgârı gözüme mahallenden öyle bir toprak serp-
ti ki, hayat bile gözüme görünmemekte.

Senin sülün boyunu sarmadıkça dilek ağacım meyve ver-
meyecek vesselam!

2050 İşimiz ancak sevgilinin gönül alan yüzüyle. Yoksa başka bir
veçhile işimiz bitmez.

Gönül zülfünde konak tuttu, orasının hoş ve mamur bir ülke
olduğunu gördü de o belalar çeken garipten gayrı bir haber bile
gelmiyor.

Doğruluk şestinden binlerce dua oku attım. Ne fayda ki,
birisi bile hedefe varmadı.

Seher rüzgârına söylenecek çok hikâyelerim var, ama bah-
tım bu gece bir türlü seher de olmuyor.

Bu hayalle ömrümün çağı sona erdi, hâlâ kara zülfünün be-
lası sona ermedi.

2055 Hayli zamandır Hafız'ın gönlü herkesten ürkmüştür.
Onun için şimdi sevgilinin zülfündeki halkadan dışarı çıkma-
makta.

Nefes beramed-u kar ez tu bernemiyayed
Figan ki baht-ı men ezhab dernemiyayed

CCXLVI *

Kim yeni terleyen bıyığına, sakalına sevdalanmışsa, ölünceye kadar bu daireden dışarıya ayak atamaz.

Mezarımdan lale gibi kalkınca, yine süveydamda senin sevda dağın olacaktır.

Ey misli bulunmaz inci, sen nerdesin, ne âlemdesin? Derdinden halkın gözyaşları deniz haline geldi!

Her kirpiğimden bir ırmak akmakta, ırmak kıyısını görmek, seyir seyran etmek istiyorsan gel!

2060 Gül ve şarap gibi bir an olsun perdeden çık da gel... çünkü bir kere daha görüşemeyeceğiz galiba.

Büklüm büklüm zülfünün uzayıp giden gölgesi başımdan eksik olmasın. Şeyda gönül ancak bu sayede karar ediyor.

Gözün naz edip Hafız'a meyletmiyor. Evet... ağırbaşlılık; bu da güzel nergisin bir vafıdır, hakkı var!

Her kira ba hat-ı sebzet ser-i sevda başed
Pay ezin daire birun nekunem ta başed

— R —

CCXLVII

Kaybolmuş gitmiş Yusuf, Ken'an iline yine gelir. Kulbe-i ahzan bir gün olur yine gülistan kesilir... gam yeme!

Ey gamlar çeken gönül, dertlenme... halin düzene girer.. gönlünü bozma, bu perişan baş yine bir hale yola girer.

2065 Felek, iki gün muradımızca dönmediyse, devran hep bir türlü dönmezse... gam çekme!

Hemen sağlık olsun... ömrünün baharı bitmezse, ecelin gelmezse; ey güzel nağmeli bülbül, yine çimen tahtında gül şemsiyesini başına tutarsın!

** Gönül, yokluk seli varlık yapısını kökünden yıkıp götürse bile, mademki kaptanın Nuh'tur, tufandan gam yeme!

Kendine gel... gayb sırlarını bilmezsin sen, ümidini kesme... elemelenme, perde ardında gizli oyunlar var!

Kâbe'ye varmak iştiağıyla yürürken çölde ayağına mugaylân dikenleri batarsa, aldırış etme!

2070 Konak pek korkulu, maksat da çok uzak, ama gam yeme. Hiçbir yol yoktur ki, sonu olmasın!

Gam yeme, insanı halden hale soka Tanrı, sevgilinin ayrılığındaki halimizi de tamamıyla bilir, rakibin verdiği zahmetleri de!

Hafız, yoksulluk bucağında karanlık gecelerde virdin, dua ve Kuran oldukça gam yeme!

Yusuf-ı gum-keşte baz ayed be Ken'an gam mehor
Kulbe-i ahzan şeved ruzi gülistan gam mehor

CCXLVIII

Bayram, gl mevsiminin sonu... dostlar bekliyorlar; saki, yeni ay görünce padişahın yüzüne bak da bana şarap sun!

Ramazan geldi, gl mevsimindeki işretten ümidimi kesmiştim... Fakat oruç tutan temiz erlerin himmeti yardım etti de gl ramazandan sonra da bir mddetik kaldı!

2075 Cihana gönül verme; bir sarhoşa kadehin feyzini ve mura-dına erişmiş Cemşid'in hikâyesini sor!

Elimde can nakdinden başka bir şeyim yok, şarap nerde? Getir de onu da sakinin bir göz, kaş işaretine vereyim.

Kutlu bir devlet, kerem sahibi bir padişah... Yarabbi, zamanın kem gözünden sen koru!

Bu kulun şiirleriyle şarap i. Senin murassa kadehin bu padişahlara layık iri inciyle bir başka türlü bezenir.

* Sahur zamanı geçtiyse ne çıkar? Sabah şarabı var ya. Sevgilinin âşıkları şarapla iftar etsinler artık!

2080 Sen kerem sahibisin, affın ayıpları örter.. bizim kalp akçemize de acı, ayarı düşük bir akçe zaten!

Korkarım ki mahşer günü, şeyhin tespihiyle şarap içen rindin hırkası at başı beraber gider, ikisinin de bir değeri olmaz.

Hafız, oruç zamanı geçti, gl mevsimi de geçiyor. are yok, hemen şarap içmeye koyul, iş işten geçti gayrı!

'İydest-u ahır-ı gul-u yaran derintizar

Saki beruy-ı şah bibin mah-u mey biyar

CCXLIX

Ey sabah yeli, sevgilinin yolundaki topraktan bana bir koku getir... gönlümün derdini al git. Sevgiliden müjde ver!

Sevgilinin ağzından, cana can katan bir nükte söyle... esrar âleminden, içinde hoş haberler bulunan bir koku getir!

2085 Sevgilinin nefesleri nefhalarından bir şemmecik getir de di-
mağımı lütfunla güzel kokularla kokulu bir hale getireyim.

Ey rüzgâr, vefakârlığın için olsun, o aziz sevgilinin yolun-
dan, ağyardan tozmayan bir toprak getir.

* Hamlık, bönlük, canlarıyla oynayanların âdeti değildir.
Bizim onlarla işimiz yok, sen bize o ayyar sevgiliden bir ha-
ber ver!

* Bülbül, sen zevk ve sefa içindesin. Buna şükranе olarak
kafeste mahpus bulunan kuşlara gül bahçesinden haber getir!

Nice demir gönül, maksat yüzünü görmedi. Saki, o ayna-
ya benzer kadehi sun!

2090 Sevgiliden ayrı geçirdiğim demlerdeki sabrım, gönlümün da-
mağını acıttı. O şekerler yağdıran tatlı dudaktan bir işve getir!

Hafız'ın hırkası neye yarar ki? Şarapla boya da sonra Ha-
fız'ı çarşının başından sarhoş ve harap bir halde sürükle, getir!

Ey saba nukheti ez hak-i reh-i yar biyar
Biber enduh-ı dil-u mujde-i dildar biyar

CCL

Ey seher yeli, bana sevgilinin civarından bir koku getir. Gam hastasıyım, canıma bir huzur, bir istirahat ver!

Geçmez, hiçbir ise yaramaz akçemize murat iksirini kat; yani sevgilinin kapısındaki topraktan bana bir nişane ver!

Nazar pususunda gönlümle savaşım var. Sevgilinin kaşıyla başından bir yay, bir ok ver bana!

2095 Gurbetle, ayrılıkla, günün derdiyle yaşlandım artık... taze bir civanın eliyle bana şarap sun!

Bu şaraptan aşkı inkâr edenlere de iki üç kadeh tattır... fakat almadılar mı, durma, hemen bana ver!

Saki, ya bu günün işretini yarına bırakma, yahut kaza ve kader dîvânından bana bir aman fermanı göster!

Hafız dün gece, ey seher yeli, bana sevgilinin civarından bir koku getir deyince, gönlüm elden gitti, kendimden geçiverdim!

Ey saba nukheti ez kuy-ı fulani bemen ar

Zar-u bimar-ı gamem rahat-ı canı bemen ar

CCLI

Ey sırlar söyleyen dudu, dilerim gagandan şeker eksik olmasın.

2100 Başın daima yeşil, gönlün ebediyen hoş olsun. Sevgilinin yüzündeki tüylerden ne güzel bir numune gösterdin bana!

Aşk erlerine anlaşılmaz sözler söyledin. Yarabbi, sen bu muammayı hallet.

Uyanık baht, bir uykuya dalmışız, yüzümüze kadehten gül suyu serp de uyanalım.

Çalgıcının çaldığı bu makam, ne makamdı ki; sarhoşla ayık beraber oynamada!

Sakinin şaraba kattığı bu afyondan içenlerde ne baş kaldı, ne sarık!

2105 Abıhayatı İskender'e vermezler... bu, zorla, parayla olacak iş değil ki!

Gel de mânası çok olan bu kısa sözden gönül ehlinin ahvalini duy, anla!

Çin güzeli düşman, şeyhimiz sarhoş; gönül tuzağa tutulmuş, avcı da gaddar mı gaddar!

Ayıklara sarhoşluk sırlarından bahsetme... can sözünü duvardaki resme söyleme!

Hafız, Şah Mansur'un devleti sayesinde şiir söylemede şöhet buldu.

2110 O padişah kullarına efendilik etti. Yarabbi, sen de onu afetlerden koru!

Ela ey tuti-i guya-yı esrar

Mebada haliyet şekker ziminkâr

CCLII

Ömür laleliği, yüzünün parıltısıyla neşelenen sevgili, gel...
senin ömrünün gl yokken, ömrün bahar çiçekleri dökülüp
gitti!

Gözden yağmur taneleri gibi gözyaşları dökülse yerinde...
çünkü gamınla ömrün çağı, şimşek gibi gelip geçti.

Kimin ömrünün medarı senin ağzının noktasıysa, kimin ha-
yatı bir nokta gibi minicik ağzının sevgisiyle devrederse; ona
yokluk denizinden korku yoktur.

mrm olmadığı halde yaşamaktayım... buna o kadar şaş-
ma, ayrılık günlerini kim mrden sayar ki?

2115 Her yanda hadiseler askerinin bir pususu var. Onun için
Ömür atlısı dizgini koyuvermiş, atını koşturup gider!

şu bir iki an görüşme imkânı eldeyken işimizi düzene koy,
bize lütfet... yarın ömrün ne olacağı belli değil ki!

Ne zamana kadar sabah şarabı içecek, tatlı seher uykusuna
dalacaksın? Uyan da kendine gel. mrn ihtiyaı elden gitti!

Dn yol uğrağında bize bakmadı bile. Biçare gönül, ömrün
geçişini görmedi bile!

Hafız, şiir söyle... cihan sayfasında ömründen yadigâr ola-
rak ancak kaleminden çıkan bu yazılar kalır.

Ey hurrem ez furug-ı ruhet lalezar-ı 'mr

Baz a ki riht bi gul-i 'mret behar-ı 'mr

CCLIII

2120 Ömrüm müsait olursa ve bir kere daha meyhaneye varırsam, artık rintlerin hizmetinden başka hiçbir şeyle meşgul olmayayım.

Ağlaya ağlaya gidip bir kere daha meyhane kapısını göz yaşlarımla sulayacağım gün, ne kutlu bir gündür.

Bu kavim adam tanımıyor. Yarabbi, bir sebep halk et de gevherimi başka bir satıcıya arz edeyim.

Sevgili bunca zamanlık sohbeti tanımadı, hukuka riayet etmedi, geçip gitti, ama hâşâ... ben başka bir sevgilinin ardına düşmem!

Bu gök kubbenin dairesi fırsat verir, felek yar olursa; onu başka bir pergelle, başka bir düzenle yine ele geçiririm ben.

2125 * Şuh gamzesiyle yol kesici zülfü aman verirse, gönlüm huzur istiyor artık.

Gizli sırrımıza bak! Her an başka bir pazar başında tefle, neyle hikâye edilip durmada!

Her an dertten ağlamaktayım. Çünkü felek her saat başka bir mihnetle yaralı gönlüme kastedip duruyor!

Fakat yine diyorum ki, bu işe yalnız Hafız müptela değil ya... daha nice kişiler bu çöle dalıp gittiler!

Ger buved 'ömr be meyhane revem bar-ı diger
Be cuz ez hidmet-i rindan nekunem kar-ı diger

CCLIV

Yüzünü göster de varlığını hatırlından çıkar, beni benden al... yel, yanmış aşıkların varlık harmanını savurup götürsün!

2130 * Gönlümüzü bela tufanına kaptırdık, gözümüzü de. Gam seline söyle, evi temelinden silip sprsn!

Ham ambere benzeyen zülfünü kim okşayabilir? Heyhat! Ey ham gönül, bu tamahı hatırlından çıkar!

Gğse söyle, Fars ateşkedesini söndürsün! Göze buyur, Bağdat'taki Dicle'nin şöhretini, şerefini gidersin!

* Pir-i muganın devleti baki olsun, yoksa ondan ötesi kolay. Ondan başka âlemde ne varsa, hepsine birden de ki: Varın, gidin... benim adımı hatırlınızdan çıkarın!

alışmazsan bu yolda hiçbir durağa erişemezsin. Bir şey elde etmek istiyorsan stada itaat et!

2135 Dün gece, uzun kirpiklerimle seni öldüreceğim, demişti. Aman, bu niyetten caymasın... Yarabbi, hatırlında böyle bir cayma niyeti, böyle bir zulüm düşüncesi varsa, sen defet!

Ölüm günümde bir an görüneceğini vaat et, sonra beni hiçbir şeye aldırılmaz, hiçbir şeyi kayırmaz bir halde mezarıma kadar götür!

Hafız, sevgilinin hatırı pek naziktir, sakın... hem de kapısından git, bu feryat ve figanı terk et!

Ruy binmay-u vucud-ı hodem ez yad biber
Hırlınen-i suhteganra heme gu bad biber

CCLV

Bu gece kadir gecesi; ayrılık mektubu dürüldü. Bu gece, tan-
yeri ağarıncaya dek esenlik ve kutluluk!

Gönül, âşıklıkta ayak dire... çünkü bu yolda ücretsiz iş yok.
2140 Bana ayrılıkla da eziyet etsen, beni zorla da incitsen fayda-
sız. Rintlikten tövbe etmeyeceğim!

* Ey gönlü aydın sabah, Tanrı hakkı için bir doğ... görüyo-
rum ki, ayrılık gecesi derin karanlıklara dalmış!

Gönlüm elden gitti de sevgilinin yüzünü görmedim... fer-
yat bu zulümden, ah bu takatsizlikten!

Hafız, vefa istiyorsan, cefa çek. Çünkü kâr da ticarettedir,
ziyan da!

Şeb-i vaslest-u tay şud name-i hecr
Selamım hiye hatta matla'-il fecr

CCLVI

Yüzünü göster de bana, canından geç, de. Muma benzeyen yalmlı yüzüne karşı âşıkın gönlü bir pervaneye benziyor. Ateş-e buyur, pervaneyi yaksın, yandrsın!

2145 Susuz dudağımızı gr de bizden suyu esirgeme. ldrd-
ğ âşıkın başucuna gel de onu tozdan topraktan kaldır!

Yoksulu terk etme... gümüşü, altını yak, ama derdinle ağ-
lıyor ya... gözyaşlarını gümüş say, yüzünü altın farz et.

Çeng al... Ut yoksa ne zararı var? Tut ki; ateşim aşk, gün-
lm ödağacı, bedenim de buhurdan!

Semaa gir; hırkanı çıkar, oyna. Yok... eğer bunları yapama-
yacaksan; bir bucağa git, hırkanı başına ek, otur!

Sofi hırkanı başından ek, bürünme o hırkaya... Saf şarap
ekmeye bak... paranı, pulunu ver, altınlar sarf ederek bir g-
mş bedenli dilberi aguşuna al!

2150 Sevgiliye, sen benimle yar ol da, iki cihan da benimle dş-
man olsun, ne çıkar, de. Bahta de ki: Bana arkanı dönme... Son-
ra bütün yeryüzünü asker farz et, ne zarar olabilir?

Sevgili, gitmeye niyetlenme, bir an bizimle kal. Irmak kıyı-
sında neşe ara, kadehi eline al!

Kendini yanından gitmiş, benden ayrılmış say. O vakit g-
nldeki ateşten benzimi sapsarı, dudağımı kupkuru, gönlümün
ve gözümün ateşinden kucağımı sulara gark olmuş farz et! Sen-
siz işte bu hale gelirim ben de!

Hafız, meclisi beze de vaize söyle: Gel, meclisimizi gr de
minberi bırak artık!

Ruy binma vu mera gu ki zi can dil bergir
Piş-i şem' ateş-i pervane be can gu dergir

CCLVII

Seher yeli, ne olur... Sevgilinin durağına uğramaktan çekinme,
bir uğra da âşık oradan bir habercik ver, bu lütfu esirgeme!

2155 Ey gül, bahtınca açıldın; şükranе olarak vuslat yelini bül-
bülден esirgeme bari!

* Sen daha yeniayken ben sana âşıktım, şimdi dolunay ol-
dun, bana görünmeden çekinme!

Cihan da ehemmiyetsiz bir şey, cihandakiler de... artık sen
de marifet ehlinden bu ehemmiyetsiz şeyi kıskanma!

Tatlı dudağın şeker kaynağıyken söz söyle, dududan şeke-
ri diriğ etme!

* Güzel huylarını dünyaya yayan, ancak şairdir. Şairden cai-
zeyi, azığı esirgeme!

2160 Adının iyilikle anılmasını istiyorsan, söz budur. Söze kar-
şılık gümüşü, altını kıskanma!

Gam tozu yatıştır, hal düzelir Hafız... yalnız sen, bu yoldan
gözyaşını eksik etmeye gör!

Saba zi menzil-i canan guzer dirig medar
Vezo be 'aşık-ı bidil haber dirig medar

CCLVIII *

Sana bir öğüt vereyim. Dinle, bahane bulup kulak asmazlık etme! Seni esirgeyen öğütçü ne derse kabul et!

Gençlerin yüzlerini seyret, zevk al. Çünkü yaşlı âlemin hilesi, ömür pususuna yatmıştır, fırsat gözlemektedir.

İki cihanın zevk ve lezzeti âşıklara göre ancak bir arpa değerindedir. Hatta iki cihanın lezzeti daha değersiz bir meta... bu bir arpa ona nispetle pek yüksek bir fiyattır.

2165 İyi bir dostla düzenli bir saz istiyorum... bu suretle zir ve bem naleleriyle derdimi söyleyeceğim.

Şarap içmemek, günah etmemek niyetindeyim, ama eğer takdir tedbirime uygun düşerse!

Ezeldeki taksimi biz yokken yaptılar. Az bir miktar dileğine uygun düşmediyse ne yapalım, hoş gör, dahl etme!

Saki, misket şarabını lale gibi benim de kadehime dök de sevgin hatırımdan çıkmasın!

Saki, o parlak şarap kadehini sun... hasetçiye de de ki: Vezirin keremini gör de öl, geber!

2170 Tövbe etmek azmiyle kadehi yüz kere elimden bıraktım! Fakat sakinin göz ucuyla bakışı beni tövbemde sebat etmeye bırakmıyor ki!

İki yıllık şarapla on dört yaşındaki sevgili... bana bunlar kafi! Ne yapacağım bunlardan başka büyükle, küçükle düşüp kalkmayı!

Bizim ürküp kaçan gönlümüzü kim zapt edebilir? Zincirden boşanmış Mecnun'dan haber verin!

Hafız, bu mecliste tövbeden dem vurma... sonra seni yay kaşlı sakiler oklarlar.

Nasihati kunemet bişnev-u behane meğir
Her ançi naşih-ı muşfik biguyedet bipezir

CCLIX*

Yine usul boylu selvinin dalında sabırlı bülbül şakıdı. Kem
göz gülün yüzünden ırak olsun!

2175 Ey gül, sen güzellik padişahısın... buna şükret de şeyda ve
âşık bülbüllere gurur gösterme!

Ayrılığından şikâyet etmiyorum... çünkü ayrılık olmasa vus-
latın bir lezzeti kalmaz.

Başkaları işretle, zevkle neşelenirler. Bizim neşemizse, sev-
gilinın gamı.

Zahit hurilerle köşklere mitlenmekte. Bizim kşklerimiz
meyhane, hurimiz de sevgili!

Çeng nağmeleriyle şarap iç, gam yeme. Biri sana şarap içme
derse, de ki: Tanrı, bağışlayıcıdır.

2180 Hafız, ayrılık derdinden niçin şikâyet ediyorsun? Ayrılık-
ta vuslat vardır, karanlıkta nur!

Diger zîşah-ı serv-i sehi bulbul-i şabur
Gulbang zed ki çeşm-i bed ez ruy-ı gul bedur

— Z —

CCLX

Dudağını isteyip durmaktayım, fakat henüz muradıma erişemedim. Lal dudaklarının kadehinden içerim ümidiyle hâlâ şarap içip duruyorum.

Daha ilk günü saçlarının aşkıyla dinim elden gitti. Bu seveda ile sonum neye varacak? Bilmem!

* Saki o ateş renkli sudan bir yudum sun. Çünkü aşkıyla pişmiş erler arasında ben henüz hamım...

Bir gece yanıldım da zülfüne Hutten miski dedim. O vakitten beri her an vücudumdaki kıllar, bana ayrı ayrı kılıç vurmada.

2185 Bir gün sevgili nasılsa yanılmış da adımı anmış. O günden beri adımdan gönül ehline can kokusu geliyor.

Güneş, halvetimde senin yüzünün zıyasını görelî gölge gibi kapıma, damıma vurup durmada.

Lal dudaklarının sakisi, ezel günü bana öyle bir yudum şarap sundu ki; hâlâ o kadehin sarhoşuyum, ayılamadım gitti.

Ey bana, canını ver de rahatla diyen, canımı sevgilinin dertlerine verdim, ama hâlâ huzurum, rahatım yok!

Hafız, lal dudaklarının hikâyesini kaleme alalı her an kaleminden abıhayat akmada!

Berneyamed eztemenna-yı lebet kamem henüz

Ber umid-i cam-ı la'let durdi aşamem henüz

CCLXI

2190 Ey nazlı güzellik selvisi, ne güzel naz ederek gidiyorsun. Âşıklar her an senin bir nazına karşı binlerce niyaz etmekte.

Güzel yüzün kutlu olsun... naz elbisesini ezelden tam boyuna göre seğmişler!

Amber zülfünün kokusunu dileyene söyle; ödağacı gibi sevda ateşinde yansın, yakılsın!

Pervanenin gönlü ęeraęla yanar. Fakat benim gönlüm, senin yüzünün ęeraęı olmayınca yanıyor.

Mihengim rakibin kınamasıyla bozulmaz, hatta beni altın gibi makasla paręa paręa etseler bile!

2195 Civarının Kâbesinde vakfeye duran gönül, o harımın neğsiyle Hicaz'ı bile anmıyor.

Mademki kaşlarının mihrabı yok ve olmadıkęa da namaz kılmam caiz değil; her an gönül kanıyla abdest almaya ne hacet?

Sofi dn sen yokken, şarap içmeye tövbe etmişti. Fakat bu gün meyhane kapısını açık görünce tövbesini bozuverdi!

Hafız; dün gece sakinin dudağından bir sır duydu da yine şarap gibi ellerini ęırpa ęırpa kp dibine gitti!

Ey serv-i naz-ı husn ki hoş mirevi benaz
Uşşakra benaz-ı tu her lahza sed niyaz

CCLXII

Gözümü sevgilinin yüzüne açtım... Ey kulların işini düzene koyan. Ey kullara lütuf eden Tanrı, sana nasıl şükredeyim?

2200 Belaya düşmüş muhtaç bir kula de: Yüzünü tozdan topraktan temizleme. Niyaz civarının toprağı murat kimyasıdır.

** Ey göz, bir iki katre gözyaşı saçtın, ama karşılık olarak ne devlet elde ettin? Gel de bu devlete karşı nazlan, işvelen artık!

Âşık ciğer kanıyla temizlenmezse; aşk müftüsünün fetvasına göre, namazı sahih olmaz.

** Maksat aşk cilvesinden ibaret; yoksa Mahmud'un devlet yüzü, Eyaz'ın zülfüne muhtaç değil ki!

Gönül, yol müşküllerinden yüz çevirme. Yol eri yokuşu, inişi düşünmez.

2205 Bu geçici durakta eline kadehten başka bir şey alma... bu oyun saraycağınızda aşktan başka bir şeyle oynama.

Seher rüzgârına ne inanayım, ona sırrımı nasıl söyleyeyim? Bu bahçede usul boylu selvi gibi sırra mahrem değil ki!

Güzelliğın, başkalarının sana âşık olmasına muhtaç değil... hepsinden müstağni, müstağni ama, ben bu aşktan dönecek, vazgeçecek adam değilim!

Gönlümün yanışından neler çekiyorum, sana ne söyleyeyim? Ben gammaz değilim, bunu gözyaşlarımdan sor!

* Yarım pşle gönül ehlinden bir dua al da düşmanın hilesini canından da defetsin, teninden de!

2210 Hafız, bir yerde gazel okumaya başladı mı, orada Zühre'nin gazel okuması kaale bile alınmaz; o kadar ehemmiyetsiz kalır!

Menem ki dide bedidar-ı dost kerdem baz
i şukr guyemet ey kar-saz-ı bende-nevaz

CCLXIII

Binlerce defa şükrolsun, seni dilediğim gibi ihlasla gönlüme hemdem olmuş gördüm.

Yol erleri, bela yoluna çekinmeden giderler. Yol erine inişten, yokuştan ne gam!

Sevgilinin derdini rakibin ağzına düşürmeyip gizlemek daha iyi. Çünkü kin güdenlerin gönlü sırra mahrem olamaz.

Kaza ve kader bezeyicisinin kopardığı bu fitne ne fitneydi? Sevgilinin mest nergisleri naz sürmesiyle sürmelendi!

2215 Meclis sevgilinin yüzüyle aydın ya, buna şükret de eğer bir cefa چراغی gelirse çekinme; yan yakıl!

Hafız'ın gazellerinin şöhreti Şiraz'ı aştı, Hicaz'la Irak'a aşk zemzemesi saldı!*

Hezar şukr ki didem bekam-ı hişet baz
Zi ruy-ı sıdk-u safa keşte badilem demsaz

* Bu gazel, CCXII'nci gazelle karışmıştır. Bütün nüshalarda bu karışıklık vardır. O gazelin 9, 10 ve 11'inci beyitleri, yani son üç beyti aynen tekerrür ediyor, bu beyitleri almadık.

CCLXIV

Kalk, kafatası toprakla dolup toprağı dökülmeden şarap kadehine neşeli şarabı doldur.

Mademki son konağımız, sükût edenlerin vadisidir.. Şimdi feleklerin kubbesine naralar at!

Ey selvi boylu, terütaze başın için, ben toprak olunca nazı bırak da bu toprağı bir gölge sal!

2220 Sevgiliye kötü nazarla bakmak doğıru değıldir. Yüzüne temiz bir aynadan bak!

Yılana benzer zülfünden zehirlenen gönlümüzü dudağınla tedavi et, bir panzehir ver!

Bilirsin ki, bu tarlanın tapusu kimseye kalmaz; sebatı da yoktur.. sen de bütün bu varlığı kadehin ciğerinden bir ateş sal!

* Gzyaşımınla yıkandım, çünkü yol ehli olanlar, önce temizlen de o tertemiz güzele sonra bak derler.

Yarabbi, o kendini gören zahit, ayıptan başka bir şey görmemekte... onun idrak aynasına bir ah buğıusu ver!

2225 Hafız, sevgilinin kokusuyla elbiseni gl gibi yırt; o can ve ten libasını da, o çevik ve usul boylu güzelin yoluna at!

Hız-ı u der kase-i rez ab-ı tarabnak endaz

Pişter zan ki şeved kase-i ser hak endaz

CCLXV

Gönülleri kana bulananların halini kim söyler, felekten şarap küpünün kanını kim arar, sorar?

Eğer yine sarhoş nergis biter, açılırsa; şaraba tapanların gözlerinden utansın!

Lale gibi kadeh dolandıran, daima şarap içen, artık bu cefadan dolayı yüzünü kanla yıkasın!

Çengin perde ardında söz söylemesi kafi. Saçını kesin de artık ağlayıp inlemesin.

2230 Şarap küpünde oturan Eflatun'dan başka bize hikmet sırlarını kim açabilir ki?

Dudağından bir kadeh koklamazsa, gönlüm koncalar gibi açılmaz vesselam!

Hafız ölmez, sağ kalırsa; küp Kâbesinin etrafında canla başla döner, tavafta bulunur.

Hal-i hunin-dilan ki guyed baz

Vez felek hun-ı hum ki cuyed baz

CCLXVI

Gönlüm kavgacı, vaadinde durmaz, kan dökücü, hilebaz
bir esmer güzeline kapıldı.

Güzeller gömleklerinin nlerini açtılar da ggslerini gs-
terdiler mi, bu hale binlerce takva elbisesi, binlerce zahitlik hır-
kası feda olsun!

2235 Saki, melek aşk nedir bilmez ki... sen bir kadeh iste de ade-
min toprağına şaraptan gl suyu dk!

** Aşk ateşini artıran sözlere kul olayım... o sözler, yalım-
lı ateşe soğuk su serpen sözler değildir.

Yoksul, yorgun bir halde kapına geldim; merhamet et. Sev-
ginden başka bir armağanım da yok!

** Savaşta kolunun kuvvetine mağrur olma. Çünkü binler-
ce düzen, padişahın hükmüyle ehemmiyetsiz kalır.

Gel, gel... dün akşam meyhane hatifi bana dedi ki: Rıza ma-
kamında ol, kazadan kaçma!

2240 Kefenime bir kadeh bağıla da mahşer sabahı şarapla kıya-
met korkusunu gönlümden atayım!

* Beninin hayalini kendimle mezara götüreceğim; toprağım
beninden amberlere bulansın!

Âşıkla maşuk arasında hiçbir hail yoktur. Sen, perdesin...
Hafız, aradan kalk!

Dilem remide-i luliveşest şur-engiz

Durug-va'de vu kattal-vaz'-u reng-amiz

CCLXVII *

Gel, gemimizi şarap ırmağına at... gencin de canına velvele sal, ihtiyarın da!

Saki, beni şarap gemisine at. Atalar sözüdür, iyilik et de denize at demişler.

2245 Yanıldım, meyhane yolundan döndüm. Yine kerem et, beni doğru yola getir.

Saki, o gül renkli misk kokulu şarabı getir. Gül suyunun gönlüne haset kıvılcımı sal.

Gerçi sarhoşum, harabım, ama lütfet de bu harap sarhoşun yüzüne bir bak!

Gece yarısı güneş istersen, gül yüzlü üzüm kızının yüzünden nikabı kaldır.

Ölüm günü beni toprağa gömmelerine müsaade etme... beni meyhaneye götür, bir şarap küpüne at!

2250 Hafız, feleğin cevrenden gönlün daraldı, cana geldi. Mihnet şeytanlarına şehab oklarını fırlat!

Biya vu keşti-i ma der şat-ı şerab endaz

Huruş-u velvele der can-ı şeyh-u şab endaz

CCLXVIII *

Gel de hasta gönül yine derman bulsun... gel de l tene tekrar hayat gelsin.

Gel... ayrılığın gözümü öyle bağladı ki, belki vuslatının kapaısı açılırsa, gözüm de açılır.

Gam, zenci askeri gibi gönül ülkesini zapt etti. Artık bu gönül, ancak senin aydın yüzünle cilalanır.

Senden ırak olsun... geceler gebedir sözüne uyuyor da bakalım ne doğacak diye, sabaha kadar yıldızları sayıp duruyorum.

2255 Hafız'ın kabiliyetli tabiat bülbülü, vuslatının gl fidanı kokusuyla yine şakımaya başladı!

Dera ki der dl-i haste tevan derayed baz

Biya ki der ten-i murde revan derayed baz

— S —

CCLXIX

Gönül, sana yoldaş olarak iyi talihin yeter... yol çavuşu olarak da Şiraz bahçesinin rüzgârı kafi!

Derviş, artık sevgilinin konağından sefer etme. Manevi seferle hanekah bucağı yeter sana!

Alıştığın yurtla, eski dosta verdiğin ahit, sefere düşenlere katılmaman için kafi bir özürdür.

Gönlün bir bucağından bir dert, bir keder pusudan çıkarsa, pir-i mugan kapısının harimine sığın... bu kafidir.

2260 Meyhanenin başköşesine kurul, şarap içmeye bak. Cihandan bu kadar mal, mevki kazanman yeter!

Fazla dileme, işini sarpa sardırma... lal renkli şarap sürahisiyle ay gibi bir sevgili sana kafi!

Felek, murat dizginini nadanların eline verir. Sense fazilet ve bilgi ehlinin, muradına erişmenin için bu günah yetişir!

Hafız, başka bir virde hacet yok, gece yarısındaki dua ile sabah evradı sana yeter!

Başkalarının minnetini çekmeyi huy edinme. İki âlemde de Tanrı'nın rızasıyla padişahın ihsanı sana kafidir.

Dila refik-ı sefer baht-ı nik-hahet bes

Nesim-i ravza-i Şiraz peyk-i rahet bes

CCLXX

2265 Bize cihan gülistanında bir gl yanaklı dilber yeter. Bu çayırılıkta, bu çimenlikte o salına salına yürüyen selvi boylunun gölgesi kafi.

Riya ehlinin sohbetinden uzak olayım, cihandaki ağırlıklardan bize ancak ağır bir kadeh yeter.

Cennet kşkn amel karşılığı olarak bağışlıyorlar. Biz rindiz, elimizde bir şey yok... bize muğların ibadet bucağı yetişir.

Irmak kenarına otur da ömrün akışına bak! Çünkü bize bu fani dünyanın geçiciliğine şu işaret kifayet eder.

* Cihan pazarının parasına, puluna bak... bir de cihanın miynet ve eziyetini gr. Eğer bu kr ve ziyan sana yetmezse bize yeter!

2270 Sevgili bizimle olunca daha fazla bir şey istemeyiz. O canmunisinin sohbetine nail olma devleti kafi!

İlahi, beni kapından cennete yollama. Civarın varlıktan da hoş, mekndan da. Ve o civar yetişir bana.

Hafız, nasipten şikâyet insafsızlıktır. Bize su gibi revan bir tabiatla akıp giden gazeller kafi.

Gl-'izari zi gulistan-ı cihan mara bes
Zin çemen saye-i an serv-i revan mara bes

CCLXXI

Siyah zülfünden öyle bir şikâyetçiyim... onun yüzünden öyle perişanım ki, sorma!

Hiç kimse vefa vaadiyle gönlünü, dinini terk etmesin... ben bunu yaptım; fakat o kadar pişmanım ki, sorma.

2275 Sonunda kimsenin incinmesine sebep olmayacak bir yudum şarap elde etmek için nadanlardan öyle zahmet çekmekteyim ki... sorma!

** Zahit, bizden uzak geç de selamette ol. Çünkü bu lal renkli şarap gönlümde canımı elimden öyle bir alıyor ki, sorma artık!

Böyle köşeye çekilip selamete erişmek hevesindeyim... fakat o fattan göz öyle bir işvelendi ki, hiç sorma!

Bu yolda öyle dedikodular var ki, canı mahveder. Bu kav-gaya düşenlerden kimseyle mukayyet olma; ne bunu gör, ne onu sor!

Felek topundan, nedir bu hal, diye sorayım dedim. Dedi ki: Sorma çevgândan çektiklerimi!

2280 Dedim ki: Zülfünü kimin kiniyle böyle büklüm büklüm bir hale getirdin? Dedi ki: Hafız, bu hikâye uzun bir hikâyedir. Kuran hakkı için sorma bunu!

Darem ez zulf-i siyaheş gile çendan ki mepurs

Ki canan zo şudeem bi ser-u saman ki mepurs

CCLXXII t

Sevgili, sana kim dedi, bizim halimizi sorma, yabancı gibi davran, hiçbir bildiğın halini hatırını soruşturma!

Lütfun umumidir, huyun keremdir. Lütfet, kerem eyle de hiçbir suç yapmadığımız halde bizi bağışla, maceramızı sorma!

Aşk derdi nasıldır? İster misin bunu apaçık ğrenmeyi? Sabah rüzgârından sorma; kılıçtan sor!

Sana yoksulun halini sorma diyen kişinin, yoksulluk âlemin-den hiç haberi yokmuş!

2285 İbadet yurdunda hırka giymiş zahitte istek akçesi arama... Sorma müftüden kimyayı!

* Âlem doktorunun defterinde aşk derdine ait bir bap yok. Gönül, derde alış, devanın adını bile sorma!

Biz ne İskender'in hikâyesini okuduk, ne Dara'nın... bizden sevgi ve vefa hikâyesinden başka bir şey sorma!

Hafız, gl mevsimi erişti, marifet satmaya kalkışma... fırsatı ganimet bil; nasıl oldu, niçin oldu suallerine girişme!*

Cana tura ki goft ki ahval-i ma mepurs
Bigane gerd u kıssa-i hiç aşına mepurs

* Bu gazel, Halhalı'de şüpheciler arasındadır.

CCLXXIII t

Öyle bir aşk derdi çekmişim, öyle bir ayrılık zehri tatmışım
ki, sorma!

2290 Âlemi gezip dolanmış, sonunda öyle bir dilber seçmiştim
ki... sorma!

Sorma, kapısının toprağı, havasıyla gözyaşlarım nasıl ak-
makta!

Sorma dün gece ağzından çıkan ve kulaklarımla duyduğum
sözleri!

Yine bana bakıp söyleme diye dudağını ısıırıyorsun? Ben,
öyle bir lal dudak ısırmışım ki, sorma!

Sensiz yoksulluk kulübemde öyle eziyetler çektim ki, sorma!

2295 Sorma, Hafız gibi aşk yolunda gurbete düşüp ne makama
eriştığımızizi!

Derd-i 'ışki keşideem ki mepurs

Zehr-i hecri çeşideem ki mepurs

CCLXXIV t

Ey sabah rüzgârı, Aras ırmağı kıyısına uğrarsan; o vadinin toprağını p, nefesini misk haline getir.

Selma konağına bizden her an yüzlerce selam olsun. Orasını sarbanların sesleriyle, çan sadalarıyla dopdolu görürsün.

Sevgilinin mahmeline p de sonra benden arz et: Yandım ayrılığından, ey merhametli dost, feryadıma yetiş!

Ben, nasihatçilerin sözlerine kulak asmaz, öğütlerini rebap dinler gibi dinlerim. Ayrılık, kulağımı öyle bir burdu ki, bu nasihat kafi bana artık!

2300 Gece sabaha kadar şarap iç, aşk yolundaki gece yolcularının asesbaşıyla aşinalıkları vardır.

Aşkla oynama. Oyuncak değıl ki... gönül, başınla oyna. Çünkü aşk topu, heves çevgânıyla çelinemez.

Aklı başında olanlar, ihtiyarlarını kimseye vermezler; ama gönül, isteğıyle sevgilinin sarhoş gözüne can vermekte!

Dudular şekeristanda muratlarına eriştiler, zevk edip durmaktalar. Zavallı sinekse tahassrnden başına vurmakta!

Sevgilinin kalemine Hafız'ın adı gelirse... yok mu? Şahımın tapısının eşiğinden bu istek de bana kafi!

Ey saba ger bigzeri ber sahil-i Rod-ı Eres

Buse zen ber hak-i an vadi vu muşkin kun nefes

— § —

CCLXXV

2305 Ay gibi yüzünde bütün güzellikler, letafetler. Yalnız merhameti, vefası yok. Sen bunları da ver Yarabbi!

Sevgilim güzel ve çocuk. Oynarken beni öldürürse, şeriat-ta günahı da olmaz.

İyisi mi gönlümü ona tamamıyla vermeyeyim. Çünkü iyiyi, kötüyü görmemiş; onu da hor tutar, görüp gözetmez.

Siyah gözlerinden kanlar damlıyor, ama şeker gibi dudaklarından süt kokusu gelmekte; ağzı süt kokmakta.

On dört yaşında şuh ve şirin bir güzelim var. Ayın on dördü bile ona kulağı küpeli bir köle!

2310 O yeni yetişmiş gülün ardına düşüp nerelere gitti Yarabbi? Nice demdir gönlümüzü göremiyoruz.

* Gönlümü alan sevgilim böyle kalp kırıp durursa, padişah pek yakında onu cellatlığına tayin eder!

O inci, Hafız'ın sedef göğsüne düşer, orada karar kılarsa; canımı şükranе olarak sarf ederim!

Mecma'-i hubi vu lutfest 'izar-ı çu meheş
Leykineş mihr-u vefa nist Hudaya bidiheş

CCLXXVI

Yarabbi, bana ihsan ettiğın bu gülmsezen taze gülü sana ısmarlıyorum. Çayır çimenin hasetçi gözünden sen sakla, bekle!

Vefa diyarından yüzlerce konak uzak, ama yine feleğın afetleri canından da ırak olsun, teninden de.

2315 Ey seher yeli, Selma'nın menziline varırsan bana bir selam getir. Senden bunu umuyor, bunu gözlyorum.

O siyah zülüfleri edeple aç da bir misk kokusu getir... fakat o zlf, aziz gönüllerin bulunduğ yerdir, sakın hoyratça oynama!

Ona tarafımdan de ki: Gönlümün kaşınla, göznle, hattınla, yüzünle hukuku var. Gönlüm, o amberi bile kesada veren saçlarda; aziz tut onu!

Sevgilinin dudağ anılarak şarap içilen yerde kendisinden geçmeyen sarhoş, alçak bir kişidir.

Meyhane kapısında ne şeref kazanılır, ne mal. Orası kazanç yeri değil! Kim bu suyu içerse, varını yoğunu denize fırlatır, atar.

2320 Elemden korkana aşk kederi helal değildir. İster başımız ayağında olsun, ister dudağımız ağzında, bizce ikisi de bir!

Hafız'ın şiirinin her beyti, bir beytlgazeldir. Aferin gönüller çeken nefesine, aferin latif sözlerine!

Yarab in nov-gul-i handan ki supurdi bemeneş

Misiparem betu ez çeşm-i hasud-i çemeneş

CCLXXVII

Irmak kıyısı, söğüt gölgesi, şiire kabiliyetli bir tabiat, güzel bir sevgili... şirin ve şuh bir dilber, gül yanaklı nazenin bir saki...

Ey başımıza doğmuş talih, ey uyanmış baht! Bu zamanın kıymetini bilersen; bu işret, bu zevk ve sefa helal olsun sana... kendine gel, ne hoş bir zamandasın!

Bir dilberin aşkına düşüp de gamlanan, kederlenen kişiye söyle: Çok hoş bir işte, güçtesin... Nazar değmesin, ateşe çöreotu at da tütsülen!

2325 Şairlik tabiatımın gelinini bakir fikirlerimle bezemekteyim. Belki bu suretle bir müddet sonra elime güzel bir dost düşer!

Sohbet gecesini fırsat bil, muradınca neşelen... gönülleri aydınlatan ne güzel bir mehtap... ne hoş bir lalelik!

Sakinin gözünde öyle bir şarap var ki, akı bile sarhoş etmekte, akla bile sarhoşluktan sonra sersemlik vermekte. Aferin, aferin.

Hafız, ömür gafletle geçti gitti. Gel bizimle meyhaneye de güzel dilberler sana iyi bir iş öğretsinler bari!

Kenar-ı ab-u pay-ı bid u tab'ı şî'r-u yari hoş
Mu'aşir dilberi şirin-u saki gul-'izari hoş

CCLXXVIII

Sevgili, senin her halin latif, her Şeyin hoş. Gönlüm, Şekerler çiğneyen o yakut dudakların iŐvelerinden ne güzel bir zevk içinde.

2330 Őiven, naz ve edaların Şirin; yüzündeki tüyler ve ben alımlı. Kaşın gözün güzel, boyun bosun hoş.

Hayalimin gülistanı bezensin... gönlümün dimağını yase-minin revacına kesat veren zülfünün kokusu bürümüŐ!

AŞk yolunda yokluk selinden bir geçit bulunamaz ki. Fakat ben seni seyreder, onunla eğlenirim.

Gözüne nasıl Őkredeyim, bitmem ki! Hasta olduğu halde yine lütfeder de güzel yüzünle derdime derman olur!

Yokluk lnn her yanında bir tehlike var, ama âşık Hafız senin sevginle yola düşmüş, ne hoş bir surette gitmekte!

Ey heme Şekl-i tu matbu'-u heme cay-ı tu hoş
Dilem ez 'işve-i yakut-ı Şeker-hay-ı tu hoş

CCLXXIX

2335 Sofi gül devşir, yamalı hırkayı dikene bağışla. Bu acı zahitliği tatlı şaraba bahşet.

Sofiyane herzeleri, akla sığmaz saçmaları, çeng ahenginin yoluna koy. Tespihi, taylasanı şaraba ve sarhoşluğa ver!

Güzelle sakinin satın almaya tenezzül etmedikleri şu ağır zahitliği yeşillik halkasında bahar rüzgârına terk et.

Ey âşıklar beyi, yolumu lal renkli şarap vurdu. Fakat kanımı ondan isteme, öç almaya kalkışma. Sevgilinin derin çene çukuruna bağışla!

Yarabbi, gül mevsiminde kulun suçunu affet, bu macerayı selviye ve ırmak kıyısına bağışla!

2340 Ey maksat kaynağına yol bulan, muradına erişen; bu toprak kula da şu denizden bir katrecik ver.

Gözün güzelleri görmedi, âşık olmadın. Bunun şükranesi olarak bizi Tanrı'nın affına, lütfuna terk et!

Saki, sevgili sabah şarabı içerse, de ki: Geceleri uyumayan Hafız'a da bir altın kadeh sun!

Sufi guli biçin-u murakka' behar bahş
Vin zuhd-i telhra bemey-i hoşguvar bahş

CCLXXX

Bağcıya beş günlük gül sohbeti lazımsa, aylık dikenine sabretmesi gerek.

Gönül, zülfünün bağında perişanlıktan ağlayıp inleme. Akıllı kuş tuzaağa düştü m, tahammül etmeli.

2345 Böyle bir zlf, böyle bir yüz varken; yaseminin yüzüne, sümbülün kıvrıcık saçlarına bakıp dalana bu zülfü, bu yüzü görmek haram olsun!

lemi yakıp yandıran rindin mülk işleriyle ne işi var? İdar-i işlerinde tedbir ve düşünce lazım.

Tarikatta takvaya dayanmak, bilgiye güvenmek kâfirliktir. Yol erinin yüz türlü hüneri bile olsa yine ona tevekkül gerek!

Bu perişan gönüle kıvrıcık ve sümbül gibi saçlar lazımsa, onları elde etmek için o zalim nergislerin nazını çekmesi icap eder.

Saki, niçin kadehi dndrmyorsun, bu gecikme ne vakte dek sürecek? Devir âşıklara dönünce teselsül gerek.

2350 Hafız, saz olmadıkça şarap içmeyen kim? Yoksul âşık için bu kadar çeki düzene ne lüzum var?

Bagban ger penç ruzi sohbet-i gul bayedeş
Bercefa-yı har-ı hicran sabr-ı bulbul bayedeş

CCLXXXI

Şehirde bahtımızı denedik. Helak vadisinden pılı pırtımızı çekip gitmeliyiz.

Nice demdir elimi ısırp ah etmekten parça parça olmuş temimi, gül gibi ateşlere yaktım, yandırdım.

Dün gece duydum, bir bülbül ne güzel şakırmaktaydı; gül de dalında kulağını açmış, dinliyordu.

Bülbül diyordu ki: Ey gönül, şad ol. Huyu sert olan sevgili, talihi, mazhariyeti yüzünden çok elemlere düşer, ıstıraplar çeker.

2355 İster misin, âlemin iyisi, kötüsü sana dokunmasın... kötü ahitleri bırak, sert sözleri terk et.

* Sevgili, ayrılığından ve gönlümdeki yanıştan bütün malımı, canımı ateşlere atmanın tam zamanı!

Hafız, eğer insan daima muradına erişse ve elindekini kaybetmeseydi, Cemşid de tahtından olmazdı.

Ma azmudeim derin şehir baht-ı his
Birun keşidbayed ezin varta raht-ı his

CCLXXXII

Lale mevsimi kadehi eline al, rıyayı bırak. Gl ümidiyle bir an sabah rüzgârına hemdem ol!

Sana bütün yıl şarap iç, şaraba tap demedim ya... Üç ay iç, dokuz ay zahitlik et!

2360 Seni aşk yoluna götüren pîr, şarap iç deyip, seni şaraba havale ederse; iç, Tanrı'nın rahmetini bekle!

Cem gibi gayb sırrına erişmek istersen, gel de dünyayı gösteren kadehle hemdemlik et.

Dünyanın işi, konca gibi yumulup açılmamaktır. Fakat sen bahar yeli gibi düğümleri açıcı ol.

Kimseden vefa umma. Yok, eğer söz dinlemiyorsan; var abes yere Simurg'la kimyayı ara dur!

Hafız, yabancılardan itaatine talip olma. Aşına rintlerle dş kalk.

Bedevr-i lale kadeh gir-u biriya mibaş

Bebuy-ı gul nefesi hemdem-i saba mibaş

CCXXXIII

2365 Dudağı tatlı bir güzel, kulak memeleri yasemin gibi latif bir
dilber kararımı da aldı, aklımı da, takatimi de!

Peri gibi güzel, çevik, şuh bir nazenin... güzel elbiseler gi-
yinmiş ay gibi parlak ve nazlı bir dilber...

Ama nasıl güzel, bir bilsen... sevdasının ateşindeki hararet-
le tencere gibi kaynayıp durmaktayım.

Elbise gibi ben de onu bir kucaklayabilsem; gömlek gibi hu-
zura erer, rahata kavuşurum.

Kemiklerim bile çürüse, sevgili yine gönlümde kalacaktır.

2370 Göğsüyle omzu yok mu, göğsüyle omzu... gönlümü de aldı,
dinimi de; gönlümü de kaptı, dinimi de!

Hafız, senin derdinin dermanı, senin derdinin dermanı, sev-
diğinin bal gibi dudağı, bal gibi dudağı, bal gibi dudağı ves-
selam!*

Biburd ez men karar-u takat-u huş

But-i şirin lebi simin binaguş

*

Bu gazel, tetimmede bir kere daha var.

CCXXXIV

Gönlüm ürküp kaçtı da bu yoksul hâlâ gaflette... o başı dönmüş avcı kuşa ne oldu acaba?

Gönül o kâfir mezhepli, o yay kaşlı güzelin eline düştü, imanının başına neler gelecek diye söğüt gibi titreyip durmaktayım.

Deniz gibi hiçbir Şeyden bulanmamayı ummaktayım, bu hayale kapıldım... heyhat. Hele bak olmayacak düşüncelere kapılan Şu katrenin başındaki sevdalara!

2375 Meyhaneye ağılaya ağılaya, başım önümde gidiyorum... Çünkü elimde oraya layık bir Şey yok, utanıyorum halimden.

O zahitliğı, o takvayı öldüren kirpiklere kurban olayım... neşterinden abıhayat dalgalanmakta!

Muayene için yaralı gönlümün nabzına el sürseler, doktorların yenlerinden binlerce kan kaatresi damlar.

* Ne Hızır'ın mlk kalır, ne İskender'in. Ey yoksul, bu alçak dünya için dalaşma!

Hafız, o kemere öyle her yoksulun eli erişemez. Eline Karun hazinesinden daha fazla bir hazine geçirmeye bak!

Dilem remide Şud u gafilem men-i derviş

Ki an Őikari-i ser-geştera i amed piş

CCLXXXV

2380 Dün gece meyhane bucağından bir hatif seslendi, dedi ki:
Günahı bağışlarlar, şarap içmeye bak.

Tanrı'nın lütfu, işini işler durur. Melek de rahmet müjdesini getirdi zaten.

Tanrı'nın affı, suçumuzdan fazla. Sen gizli sırrı ne bilirsin?
Sus!

Bu ham akli meyhaneye götür de lal renkli şarap biraz karnını kaynatsın, coştursun!

Sevgilinin vuslatını çalışmayla vermezler; doğru... doğru ama, gönül sen yine elinden geldiği kadar çalış, çabala!

2385 Kulağında sevgilinin saçlarının halkası, yüzüm de meyhanecinin kapısındaki toprakta... işte hep bu böyle!

Hafız'ın rintliği, ayıpları örten padişahın keremine nispetle o kadar g ç, o kadar büyük ve o kadar affedilmez bir suç değil.

Din padişahı Şah Şuca  yle bir padişah ki, Ruhulkudüs bile emrini kulağına halka etmişt r.

Ey arş padişahı Tanrı, sen onun muradını ver, kem gözden sakla, gözet!

Hatifi ez guşe i meyhane duş
Guft bibahşend guneh mey binuş

CCLXXXVI

Ne hoştur şiraz; ne hoştur o misli bulunmayan şehir. Yarabbi, sen zevalden koru!

2390 Rknâbad'ımız daima şen olsun... arı duru suyu, Hızır ömrünü bağışlanıakta.

Caferâbad'la Musalla arasından esip gelen şimal rüzgârı, seher yelinin kokusuyla karışır da gelir.

* şiraz'a gel de kemal sahibi adamlarından Ruhulkudüs feyzini iste.

Seher yeli, o sarhoş ve şuh esmer güzelden haberin var mı, ne halde acaba?

Yarabbi, beni bu uykudan uyandırma. Hayaliyle ne hoş halvetteyim.

2395 O tatlı dilber kanımı bile dökse, gönül hoş gr... ana sütü gibi helal et.

Kim orada Mısır şekerinin adını andı da. şiraz'daki tatlı dilberler, onu utandırmadılar?

Hafız, mademki aynlıktan korkuyordun, neden vuslat günlerine şkretmedin?*

Hoşa şiraz-u vez'-ı bi misaleş
Hudavenda nigahdar ez zevaleş

* Bu gazel tetmmeye de alınmıştır.

CCLXXXVII

Bülbülün daima düşüncesi, gülün kendisine yar olmasında... fakat gül de, ona nasıl işvelenir, nasıl cefa ederim acaba, diye düşüncede.

Güzellik, daima âşık öldürmekle olmaz. Efendi ona derler ki, kulunun derdine derman olur.

2400 Kötü bir saksı, lalin kârına kesat vermekte, onu değerden düşürmekte. Bu ziyan yüzünden lalin gönlü kan denizi olsa da dalgalansa yeri.

Bülbül, gülün feyziyle söz öğrendi. Yoksa bütün bu sözler, bu gazeller gagasında hazır değildi ya!

Ey sevgilimizin sokağından geçen, sakın... bu mahallenin duvarı başlar yarar!

Yarabbi, o sefere çıkmış sevgiliyi her neredeyse sen koru... yüzlerce gönül kafilesi onun yoldaşı.

Gönül, zahitlik sohbeti sana hoş geldi, ama aşk daha azizdir, aşkı bırakma.

2405 Sofi, bir iki kadehle külahını eğdi... iki kadeh daha içerse sarığı da çözülür, karmakarışık olur.

Hafız'ın gönlü sana alışmıştır, vuslat nazıyla yetişmiştir... onu incitmeye kalkışma!

Fıkr-i bulbul heme anest ki gul şud yareş
Gul der endişe ki çun 'işve kuned der kareş

CCLXXXVIII t

Şefkat sahibi bir yoldaşsan, ahdinde dur... evde de bizimle dost ol, hamamda da, gülistanda da.

Perişan zlflerinin bklmlerini rüzgârın eline verme; âşıkların gönülleri perişan olursa olsun deme!

Hızır'la düşüp kalkma hevesindeysen, abıhayat gibi İskender'in gözünden gizlen!

2410 Aşk Zebur'unu terennüm etmek, her kuşun harcı değil... sen gel de bu gazel okuyan bülbülün yeni açılmış gl ol.

Hizmet ve kulluk bize düşer... sen sultanlık ededur!

Sakın bir daha Kâbe haremindeki hayvanlara kılıç ekme. Gnlmze neler ettin, pişman ol gayrı!

Sen meclisin mumusun, bir dilli, bir gönüllü ol... pervane-nin hayaline ve savaşmasına bak da gl.

Dilberliğin, güzelliğin kemali âşık-larladır. Nazar şivesiyle âşıklar kazan da zamanın nadir güzellerinden ol.

2415 Hafız, sus... sevgilinin cev-rinden nale etme. Sana kim dedi güzel yüze hayran ol diye?

Eger refik-ı şefiki durust peyman baş

Harif-i hane vu germabe vu gulistan baş

CCLXXXIX t

Sevgili, yine gel de daralmış gönlüme bir can yoldaşı ol...
bu yanan âşıkın gizli sırlarına sırdaş kesil!

Aşk meyhanesinde satılan şaraptan bize iki üç kadehçik sun...
isterse ramazan olsun, ne çıkar?

Ey sülûk eri arif, mademki hırkanı ateşlere attın, çalış da
âlem dilberlerinin başı ol!

Bir gün o sevgili sana, gönül seni gözlemekte derse; sevgi-
liye, hemen şimdi geliyorum, azıcık bekle, de!

2420 O ruh bağışlayan lalin hasretiyle gönlüm kan kesildi. Ey
sevgi hokkası, ey gönül, yine o nişanı koru, cefa yüzünden ve-
fayı terk etme!

Ey gözyaşı seli, gönlüne elemden bir toz konmasın diye mek-
tubun ardınca sen de kös yürü!

Hafız, cihanı gösteren kadehe heves ediyorsa, söyle ona; Cem-
şid'e benzeyen vezirin huzurundan ayrılmasın!

Baz ay-u dil-i teng-i mera munis-i can baş
Vin suhtera mahrem-i esrar-ı nihan baş

CCXC t

Seher vakti gayb hatifinden kulağıma şu müjde alındı: Zaman, şah şuca'nın zamanı... şarabı pervasızca i!

Nazar ehlinin ağızlarında bin türlü söz, fakat dudakları yumulmuş bir halde bir bucağı çekildikleri devir, geçti artık!

2425 Gizlemekten gönlümüzün çömlek gibi kaynadığı maceraları, artık eng sesleriyle söyleyip ilan edelim.

Muhtesibden korkup evlere sığınmuş olan şarabı, sevgilinin yüzüne bakarak aşikâre ve "afiyetler olsun" naralarıyla içelim!

şehrin imamı sırtında seccade taşıyordu ya... dün gece meyhanesokağından omuzlamışlar... Öyle götürüyorlardı.

Gönül, sana kurtuluş yoluna bir delalet edeyim. Bir hayırda bulunayım, dinle: Gnahla vnme. Fakat zahitlik de satma!

Padişahın aydın rey ve tedbiri tecelli nuruna mazhardır. Onun yakınlığını istiyorsan, niyetini sağılamlaştır da öyle alış!

2430 Gönlün, onun ululuğunu vmeden başka bir şeyi vird edinmesin. Çünkü onun gönül kulağı, memleketin harabelerine mahremdir, gnllerdekini duyar.

Memleketi idare işini padişahlar bilir. Hafız, sen bir bucakta oturan yoksulun birisin... coşma, kendine gel!

Seher ki hatif-i gaybem resid mujde beguş
Ki devr-i şah şuca'est mey dilir binuş

CCXCI t

Dün gece bana iş bilir, akıllı bir dost gizlice, “pir-i muganın sırrını sizden gizlemek doğru değil” diyerek şunları söyledi:

Tabiatına uyup işe pek sarılma, oluruna bırak... çünkü dünya, bir işe sarılana zahmet ve meşakkat verir.

Ondan sonra da bana bir kadeh sundu ki, pırıltısından gökteki Zühre raksa geldi de çeng çalarak “afiyetler olsun” demeye başladı!

2435 Yavrum, öğüt dinle, dünya için gam yeme. Sana inci gibi bir söz söyledim. Mümkünse, kulağına küpe yap!

Gönlün kanlara bulansa bile, kadeh gibi dudağın gülsün... halka öyle görün. Sana bir zahm erişince hemen çeng gibi fer-yada başlama.

Bu perdeye aşına olmadıkça, hiçbir remiz, hiçbir nükte duyamazsın. Namahrem kişinin kulağı, meleklerin haberlerini işitmez.

Aşk haremde dedikodudan bahsetmek olmaz, orada bütün azanın göz kulak kesilmesi lazım.

Nüktedanlar meclisinde kendini göstermeye kalkışmak mü-nasip değildir. Ey akıllı, ya bildiğini söyle; ya sus!

2440 Saki, şarap sun... Hafız'ın rintliklerini suç bağışlayan, ayıp örten sahipkırın vezir anladı.

Duş ba men guft pinhan kar-dani tiz-huş
Vez şuma pinhan neşayekerd sırr-i meyfuruş

CCXCII t

Öyle sert bir şarap isterim ki, kuvveti insanı yıksın, kendinden geçirsin... ben de bu suretle bir an olsun, dünyayı da unuttayım, kötülüklerini de... biraz olsun huzura kavuşayım!

şarap sun... Çeng alan Zühre'nin oyunuyla Mirrih'in silahşorluğuna güvenip feleğin hilesinden emin olmaya gelmez. Kimse kaderden kurtulamaz.

Aşağılık kişileri doyurup besleyen zaman sofrasında huzur ve istirahat balı yoktur. Gönül, tamahını, hırsını bu sofranın acısından da kes, tatlısından da.

Behram-ı Gr'un avlandığı yayı at da al eline Cem kadehini. Çünkü ben, bu sahrayı çok döndüm, dolaştım. Ortada ne Behram var, ne mezarı!

2445 Yoksulları görüp gözetmek, ululuğa zarar vermez. Süleyman bile o kadar ululuğuyla beraber karıncaya lütuflarda bulunur, iltifatlar ederdi.

Gel de saf şarapla sana zamanın sırrını göstereyim, ama bir şartla: O sırrı gönül gözleri kr olan tabiatsızlara gstermeyeceksin.

Sevgilinin yay kaşları Hafız'dan yüz çevirmez, ama bu kuvvetsiz kollarını görünce gülümser durur!

şerab-i sust mihadem ki merd-efken şeved zureş
Ki ta yek dem biyasayem zi dunya vu şer-u şureş

CCXCIII t

Sarhoş sevgilimin derdinden pek harabım... gamzeleri yaralı gönlüme oklar saplamakta.

Sevgili, haça benzeyen zülüflerini dağıtırsa, nice Müslümanlar şaraba düşer, kâfir olur!

2450 Sana bağladım, gönlümü başkalarından aldım. Seninle aşına olanın ne yabancıyla işi var, ne bildikle!

Bu âşika inayetle bir bak. Lütfun yardım etmedikçe hiçbir işi ileri gitmiyor.

Ey güzellik ve alım ülkesinin padişahı, lal dudağın yaralı gönlüme tuz ekerse ne olur?

Sarhoş gözlerin önümden, ardımdan pusu kurdu da sabrımın harmanını yele verdi, savurdu!

Âşık, kapı ardında oturup beyhude yere gam yeme. Senin gam yemenle rızık ne eksilir, ne artar!

2455 * Mademki bu faydasız savaşma bir fayda vermeyecek... şu halde ey olmayacak düşüncelere dalan, derde düşüp gönlünü incitme!

* Tanrı hakkı için ne olur, bu âşık Hafız'ın halini bir sor. Yoksul, hal hatır sorarsa, şaşılmaz... fakat padişah sorarsa, hiç şaşılmaz!

Men herabem zi gam-ı yar-ı herabati-i hiş
Mizened gamze i o navek-i gam ber dil-i riş

CCXCIV*

Seher yeli, sevgilinin amber saçan zülfüne ulaşıp o güzelim saçları eğip büktü m, gayrı esip hangi hasta âşıka dokunsa, o âşık taze can bulur.

Nerde bir hemdem ki, gönül sevgiliden ayrı bulunduğu demlerde neler çekiyor, bir iyice anlatayım.

Zamane, gl yapraklarından senin yüzüne bir nazire düzdü, ama o nerde, yüzün nerde? Bunu o da gördü de utancından konca içine sakladı, gizledi.

2460 Sen uykudasın... yoksa hakikatte aşkın ne ucu vardır, ne bucağı... Maşallah bu sonu olmayan yola!

Kâbe, âşıklarından özür diler mi, diler... Çünkü o yanık gönüllülerin canı, oraya varmak için çöllerde yanıp yakıldı!

Bu Beytlhazen hastasına sevgilinin çene çukuruna düşmüş olan gönül Yusuf'unun namını, nişanını kim getirir acaba?

O zülfü tutup vezirin eline teslim edeyim. Hafız'ın gönlü, onun hilesinden hud'asından yandı artık!

u berşikest saba zulf-i 'anber-efşaneş
Beher şikeste ki peyvest taze şud caneş

CCXCV *

Hatalar bağışlayan, suçlar örten padişahın zamanında Hafız, sürahiyle şarap içmekte, müftü kadehle!

2465 Sofi, muhtesibi omzunda şarap testisini götürür görünce, tekke bucağından kalkıp geldi, küp dibine oturakodu.

Seher çağı, pir-i mugandan kadı ve şeyhin ahvalini, onların Yahudi gibi gizli gizli şarap içişlerini sordum.

Dedi ki: Mahremsin, ama bu söz söylenemez. Dilini kıs, sırrı gözet, şarap içmeye bak!

Saki, bahar geliyor, şarap parası kalmadı. Düşün taşın, bir çaresini bul... dertten gönlümün kanı coşmakta!

Aşk, müflislik, gençlik ve ilkbahar... artık özrümü kabul et, suçumu kerem eteğiyle ört!

2470 Niceye dek mum gibi dil uzatıp duracak, şikâyetle buluncaksın? İşte murat pervanesi geldi çattı. Âşık, sus artık!

Ey suret ve mâna padişahı, senin gibisini ne bir göz görmüştür, ne bir kulak işitmiştir.

Genç bahtın bu yaşlı feleğin köhne gök hırkasını miras alıncaya kadar sağ ol. Felek yok olsa bile, sen yok olma!

Der 'ahd-ı padşah-ı hata bahş-u curm-puş
Hafız kırabe-keş şud-u mufti piyale-nuş

— 'A —

CCXCVI

Aşkında vefakârlık göstermede mum gibi güzeller içinde meşhurum. Mum gibi aşk yolunda canıyla, başıyla oynayanların ve rintlerin mahallinde gecelemekteyim.

*Aydınlığının ateşinde mum gibi ağlayıp duruyorum. Bu yüzden gama tapan gözüme ne gece uyku giriyor, ne gündüz!

2475 Aşkın suyu ve ateşi arasında mum gibi erimeye başlayalı dağa benzeyen sabrım, derdinin eline düştü de mum gibi yumuşadı.

Sabır ipliğim gam makasıyla kesildi, öyleyken yine aşk ateşinin içinde mum gibi gülüp durmaktayım.

Kızıl gözyaşları atım bu kadar hızlı koşmasaydı gizli sırrım, âleme mum gibi apaydın yayılır mıydı?

Mum gibi gözyaşı yağmurları yağdıran bu zayıf ve perişan gönlüm, su ile ateş arasında yine senin hararetli bir âşıkındır.

Âlemi bezeyen yüzün olmadıkça gündüzüm gece gibidir. Aşkım kemalde olduğu halde, yine mum gibi noksanın tam içindeyim. Günden güne eriyip gidiyorum!

2480 Ey nazenin sevgili, bir gece vaslında beni devlete ulaştır da yurdum cemalinle mum gibi aydınlansın.

Sabah çağına erişmiş mum gibi senin vuslatına ermek ümidiyle yandım, yakıldım. Bir nefeslik ömrüm kaldı. Sevgili, yüzünü göster de canımı mum gibi feda edeyim.

Ayrılık gecesi, bana bir vuslat habercisi yolla. Yoksa derdinden mum gibi bütün âlemi yakar, yandırırım.

Hafız, senin sevgi ateşini öyle bir başına aldı ki... gönül ateşini gözyaşlarımla mum gibi söndürmeme imkân mı var?

Der vefa-yı 'ışk-ı tu meşhur-ı hubanem çu şem'
Şeb-nişin-i kuy-ı ser-bazen-u rindanem çu şem'

CCXCVII

Seher çağı, doğunun mumu, misilsiz yaradılış köşkünün halvet bucağından görünüp her tarafta şuleler salınca.

2485 Felek, ufkun koynundaki aynayı çıkarır.. o aynada kâinatın yüzünü binlerce çeşit olarak gösterir.

Zühre, felek Cemşid'inin çalgı odasının köşelerinde erganuna düzen verir, çalmaya başlar.

Çeng, şeker nerde, hani, diye feryada başlar. Kadeh, men eden niçin gitti, ne oldu, diye kahkahalarla gülmeye koyulur.

Devranın ahvaline bak da işret kadehini eline al. Çünkü her halde bu durum, durumların en iyisidir.

Dünya güzelinin zülfü, baştan başa tuzaktır, baştan başa hile. Âşıklar bu ip için savaşa düşmezler.

2490 Cihan faydasını elde etmek ister, âlemde faydalanmak dilerse, padişahın ömrüne dua et. Çünkü o, ihsanlarda bulunan kerem sahibi ve faydalı bir varlıktır.

Ezel lütfuna mazhar, istek gözünün nuru, ilimle ameli bir araya getirmiş olan cihanın canı Şah Şuca'dır.

Bamdadan ki zi halvet-geh-i kah i ibda'
Şem'-i haver fukened ber heme etraf şua'

CCXCVIII t

Şah Şuca'nın ululuğuna, devletine, mevkiine ant olsun ki,
mal ve mevki için kimseyle kavgam gürültüm yok.

Evdeki şarap bana yeter, meyhane şarabını sunma. Ey töv-
be yoldaşı, şarap arkadaşım geldi. Artık sana elveda!

Allah için, hırkamı şarapla yıkayın. Çünkü ben bu zahit-
likten bir hayır kokusu bile duymuyorum.

Ben muti bir kulum, sen de emrine itaat edilen bir padi-
şah... bu nimete şükranе olarak âşıklara bir bak! Onları bir
gör, gözet!

Senin kadehindeki bir yudum şarabın feyzine susamışız, fa-
kat ne küstahlık ediyoruz, ne baş ağrıtıyoruz!

** Zamane hüneri satın almıyor, bende de bundan başka
bir meta yok. Bu kesat meta ile nereye ticarete gideyim?

Tanrı, Hafız'ın alnını, yüzünü Şah Şuca'nın ululuk kapısı-
nın toprağından ayırmasın!

Kasem be haşmet-u cah-u celal-i Şah Şuca'
Ki nist ba kesem ez behr-i mal-u cah niza'

— G —

CCXCIX

Seher çağı âşık bülbül gibi dimağıma ilaç bulmak, aklımı tedavi etmek ümidiyle gül bahçesine gittim.

2500 Güzelim gülün cilvesine baktım. Adeta karanlık gecede apaydın bir çerağa benziyordu.

Gençliğine, güzelliğine öyle mağrurdu ki, bülbülün gönlünden haberi bile yoktu...

Güzel nergis hasretle gözyaşları dökmekte, lale sevda ile canına, gönlüne yüzlerce dağ vurmaktaydı.

Ssen serzenişle kılıç gibi dilini uzatmış, şakayık gammazlar gibi ağzını açmıştı.

Kâh şaraba tapanlar gibi eline sürahiyi, kâh sarhoşların sakisi gibi kadehi alıyordu.

2505 Hafız, neşeli işret âlemini, gençlik çağını gl gibi ganimet bil; elçiye ancak haber vermek düşer!

Seher be buy-ı gulistan demi şudem der bag
Ki ta çu bulbul-i bidil kunem ilac-ı dimag

— F —

CCC

Talihim yardım eder, sevgiliye ulaşma devletine erer de eteğini elime geçirirsem, ne mutlu bana... yok, eğer eteğini vermez de beni öldürürse, bu da ne şeref!

Şiirlerim, maceramı her tarafa götürür, her yerde yayar durur, ama yine bu ümitlerle dolu gönlüm, âlemde kimseden kerem ümidine düşmedi.

* Sevgilinin kaşı, benim hayalime nasıl olur da meyleder? Kimse bu yayla murat okunu atıp da hedefe erıştirmedir ki.

Taş yürekli güzellerin sevgilisini ne vakte kadar naz ü naim ile besleyip durayım? Bu hayırsız oğullar, babalarını anmıyorlar bile.

ۛ10 Ben zahitlik hayaliyle bir bucakta oturmak istiyorum, ama şaşılacak şey şu ki, her yandan bir muğbece çeng ve tefle çıkıp beni benden alıyor.

Kaşlarının büklümünden gönlüme bu açıklık, bir ferah gelmedi gitti. Vah yazıklar olsun, aziz ömür bu eğri hayalle telef oldu!

Zahitlerin hiçbir şeyden haberi yok; nakış oku, maval okuma. Münfesih, riya sarhoşudur; şarap sun, korkma!

Şehir sofisine bak, şüpheli lokma yiyip durmada. Bu yemi hoş hayvanın kuskunu sırtından eksik olmasın!

Hafız, eğer Ehlibeyt yoluna doğrulukla ayak basarsan, Necf Şahnesi'nin himmeti yoluna kılavuz olur.

Tali' eger meded dehed dameneş averem bekef
Ver bikeşem zihi tarab ver bikuşed zihi şaref

— K —

CCCI

- 2515 Emin bir yer, tortusuz şarap, esirgeyici bir dost. Eğer bunlar daima ve kolayca eline geçerse; ne mutlu sana, talihlisin!
Ben bu ince şeyi binlerce defa tahkik ettim: Cihan da hiç ender hiç, cihanın işleri de!
Eyvah, yazıklar olsun ki, bu zamana kadar bilmiyordum. Meğer saadet kimyası yoldaşmış.
Emin bir yere var da fırsatı ganimet say. Çünkü yol kesiciler, ömür pususunda bekliyorlar.
Gel... sevgilinin dudağıyla kadehin gülümsemesine tövbe etmek, öyle bir hikâye ki, akıl bir türlü tasdik etmiyor
- 2520 Kıl gibi ince belin benim gibi birisinin eline düşmez. Düşmez ama, yine ben bu ince hayali kurmaktan hoşlanıyorum!
Çene çukurunda öyle bir alım var ki, yüz binlerce derin düşünce onun künhüne erişemez.
Gözyaşım akik rengine boyansa, şaşılacak şey mi? Gözümdeki mühür de akiğe benziyor.
Güldü de dedi ki: Hafız, senin şairane tabiatına kulum ben. Bir bak, beni ne derece yedek aptal saymada!

Makam-ı emn-u mey-i bi gaş-u refik-ı şefik
Geret mudam müyesser şeved zihi tovfik

CCCII

Sana ayrılık destanını iyiden iyiye anlatırım, ama kalemin dili ayrılığı anlatamaz ki.

2525 Yazıklar olsun, ömrüm vuslat ümidiyle sona erdi de ayrılık zamanı hâlâ sona ermedi.

Başım eşiğindedir diye övünür, başımı feleklere yükseltirdim, bugünse ayrılık eşiğine koydum!

Vuslat havasında nasıl kol kanat açayım? Gönül kuşum ayrılık yuvasında tüylerini döktü!

Şimdi ne çarem var? Sabır sandalım ayrılık yelkenini açtı da gam denizinde bir girdaba düştü gitti.

Ucu, kıyısı olmayan ayrılık denizinde iştiağının dalgalarıyla ömür gemisinin batmasına çok bir zaman kalmadı.

2530 * Ah bir elime geçse, ayrılığı öldürürdüm. Ayrılık günü de kararsın, ayrılığın evi barkı da yıkılsın, mahvolsun!

* Hayal alayına yoldaşım, sabırla hemdem... ayrılık ateşine düşmüşüm, fırkatle eşim!

Nasıl olur da canla başla vuslat davasına girişebilirim ki, bedenim kazaya sataşmış, gönlüm ayrılığa düşmüş!

İştiağ ateşiyle sevgiliden ırak, gönlüm kebab oldu. Ayrılık sofrasında daima ciğer kanı yiyip durmaktayım.

Felek başımı aşk çemberine esir olmuş görünce, sabrımın boynunu da ayrılık ipiyle bağladı.

2535 Hafız, eğer bu yol iştiağ ayağıyla gide gide bitseydi, kimse ihtiyarını ayrılık eline vermezdi!

Zeban-ı hame nedared ser-i beyan-ı firak
Ve gerne şerh dehem ba tu dastan-ı firak

— K —

CCCIII

Şarap içersen, bir yudumunu da yere saç. Başkasına faydası dokunan günahtan hiçbir korku yoktur.

Yürü, neyin varsa harca, ye, esirgeme. Çünkü zaman, hiç esirgemedenden helak kılıcını vuracak!

Ey naz  naim ile beslenip yetişen selvi boylum, ayağının toprağı hakkı için, öldüğüm gün kabrime gel, ayağını toprağımdan çekme!

İster cehennemlik olsun, ister cennetlik... ister insan olsun, ister peri... yol ehlinin hasislik etmesi, hepsinin mezhebince küfürdür.

2540 Bu gök kubbeyi kuran mühendis, şu altı taraflı kiliseyi öyle bir kurmuştur ki, kimse bu kilisenin çukurundan kurtulamaz!

zm kızının hilesi aklı öyle bir şaşırttı ki... dilerim asma ardağı kıyamete kadar harap olmasın!

Hafız, meyhane yolunu tuttun da bu cihandan ne de hoş gelip geçtin. Gönül ehlinin duası, tertemiz gönlünün enisi olsun!

Eger şerab hori cur'ai feşan ber hak
Ezan gunah ki nef'i resed be gayr i bak

CCCIV t

Sevgili, yaralı gönlümle dudağının arasında tuz ekmek hakkı var... dudağın gönlümün yarasına nice defalar tuz ekti... bu hakkı koru, gözet... ben gidiyorum, artık allahaismarladık!

Sen melekut âleminde meleklerin daima anıp durduğu temiz bir gevhersin. Melekler seni daima hayır dua ile anmaktalar.

2545 İhlasımda şüphe varsa bir sına, mihenge vur beni. Hiç kimse mihenk taşı kadar halis altının ayarını anlayamaz.

Sarhoş olayım da sana iki öpücük vereyim, demiştin. Vaadin haddi aştı; fakat biz ne iki gördük, ne bir!

Gülen fıstığa benzeyen ağzını aç da şekerler dök. Ağzın var mı, yok mu? Bu hususta halkı şüpheye düşürme!

Muradımdan gayrı bir surette dönerse, feleği altüst ederim. Ben çarkı feleğe zebun olacak adam değilim!

Ey engel, mademki sevgilinin, Hafız'ın yanına varmasına mani oluyorsun... bari sen de ondan bir iki adımcık uzak dur!

Ey dil-i riş-i mera ba leb-i tu hakk-ı nemek
Hak nigeş dar ki men mirevem Allah ma'ak

CCCV *

2550 Binlerce düşmanım olsa da helakime kastetse, sen dostum
olduktan sonra düşmanlardan korkum yok!

Beni ancak vuslat ümidi diri tutmakta... yoksa benim için
her an ayrılığından helak olma korkusu var.

Rüzgârdan nefes nefes kokunu duymasam, gl gibi zaman
zaman gamdan yakamı yırtarım.

Hayalin varken gözlerime uyku mu girer? Heyhat! Gönül
ayrılığına sabır mı edebilir? Hâşâ!

Senin açtığın yara, başkalarının koyduğu merhemden; se-
nin vereceğın zehir, başkalarının panzehirinden yeğdir!

2555 Beni kılıcınla vurup öldürmen, bence ebedi bir hayattır. n-
k sana feda olmak canıma pek hoş gelir.*

Benden dizgin çevirme. Terki bağına öyle bir sanılmışım ki,
kılıçla vursan, başımı siper eder, yine elimi çekmem.

Sen nasılsan olduğın gibi, seni kim görebilir ki? Herkes seni
ancak kendi idrakince anlar.

Hafız, yoksulluk yüzünü kapıda toprağın korsa, halkın g-
znde cihanın azizi olur.

Hezar dşmenem er mikunend kasd-ı helak
Gerem tu dosti ez dşmenan nedarem bak

* Sudî, bu beyitteki kaidesizlikleri işaret ve bu gazelin dîvânlarda bulunma-
dığını kaydederek Hafız'ın olmadığı ihtimalini kuvvetle söyler ve ancak şa-
rihler şerh ettiğini için aldığın ilave eder. (C. 2, S. 163)

— L —

CCCVI

Tanrı sana iyilikler, hoşluklar versin ey şimal rüzgârı, bize
vuslat çağı gibi esip gelmektesin.

2560 Selma ne oldu, Ziselem'deki sevgili ne âlemde? Komşula-
rımız nerde, halleri nice?

Meclis yeri şarap içen erlerle dudağına kadar dolu kadeh-
lerden hali kaldı.

Yurt mamurken yıkıldı gitti. Ne halde olduğunu yerde ka-
lan eserlerinden sorun!

Şimdi artık ayrılık gecesi gölge saldı. Bakalım geceleyin gi-
den hayal yolcularından ne doğacak?

Aşk hikâyesinin sonu gelmez. Söz şöyle dursun, hal diliyi-
le bile anlatılmasına imkân yok!

2565 Güzelimiz kimseye bakmıyor. Ah bu azametten, ah bu rüt-
beden, bu ululuktan!

Sevgili, güzelliğin son derecesine vardın da muradına eriş-
tin. Tanrı senden kem gözleri ırak etsin. Tanrı seni nazardan
korusun!

Hafız, ne vakte kadar aşk derdine sabredip duracaksın? Âşık-
ların feryadı hoştur; feryat et, ağla, inle!

Ey koruluğun habercisi rüzgâr, Allah seni korusun. Mer-
haba, merhaba. Gel, gel!

Hoş-haber baş ey nesim-i şimal
Ki be ma miresi zeman-ı visal

CCCVII

O boy bosun, o halin tavrın tavsifi için ne nükte söyledimse, her işiten, Allah için de ne güzel, bundan ötesi olamaz, dedi.

2570 Aşk ve rintliği elde etmek önce kolay göründü, ama niha-
yet bu faziletleri kazanma uğrunda canım yanıp yakıldı.

Dedim ki: Sevgili, zayıf canıma ne vakit acıyacaksın? Dedi
ki: Canın aramızda hail olarak kalmadığı zaman!

Hallac, bu nükteyi dam üstünde ne hoş da terennüm etti.
Bu çeşit meseleleri Şafiî'den sormayın!

Öyle bir sevgiliye gönül vermişim ki; pek şuh, pek nazik,
pek güzel... yaradılışı hoş, huyları mükemmel!

Sarhoş gözün için bir köşeye çekilmiştim, şimdi de kaşla-
rın gibi sarhoşlara mail oldum!

2575 Gözyaşlarımdan yüzlerce defa Nuh tufanını gördüm, fakat
gönlüme nakşedilmiş olan suretin asla zail olmadı gitti.

Sevgili, Hafız'ın kolları nazar için bir muskadır. Yarabbi,
o kolların, onun boynuna dolandığını ne vakit göreceğim?

Her nukte-i ki guftem der vasf-ı an şemail

Her ko şinid gufta lillahi derru kail

CCCVIII

Gül vakti şaraba tövbe ettiğimden utanmaktayım. Dilerim, kimse yaptığı eğri işten utanmasın!

Benim takvam ve zahitliğim yol tuzağıdır ve ben bu bahiste hiçbir suretle ne güzelden mahcubum, ne sakiden!

Sevgilinin huyu keremdir, belki bizim suçumuzu sormaz. Çünkü sualinden halimiz perişan, cevabından da mahcubuz!

2580 Dün gece gözümün saraycığından öyle kanlar aktı ki, uykunun gece yolcularından utandık.

Sen güneşten de güzelsin ve Tanrı'ya şükrolsun, sana âşık olduğumdan dolayı güneşten hiç de utanmıyorum.

Sarhoş nergis başını önüne eğerse, layıktır. Çünkü o azarlarla dolu gözün şivesinden utandı.

Hızır'ın içtiği abıhayat, Hafız'ın şiirinden ve su gibi akıcı ve temiz tabiatından utandı da onun için karanlıklar diyarına girdi.

Be vakt-ı gul şudem ez tovbe-i şerab hacil
Ki keş mebad zi girdar-ı naşevab hacil

CCCIX

Sevgi kokusunu da kokladım, vuslat ŐimŐeęini de gördüm.
Sen gel ey Şimal rüzgârı, senin kokuna kurban olayım ben!

2585 Ey sevgilinin devesini mavallarla süren, dur, konakla. Y-
znn iŐtiyakıyla sabretmeme imkân yok, fakat takatım de kal-
madı. Birazcık dinlenelim.

Vuslat günü perdesini saldı... buna Őkredelim de ayrılık
gecesini anmayalım. O gecenin macerası söylenmese daha hoş!

Sevgili, mademki bizimle uzlaŐtı, zrlere dilemekte... ne ya-
parsa yapsın, artık rakibin cevrimini çekebiliriz.

Gel, gözün gller seçen yedi perdesini de bu hayali iş yur-
dunu bezemek için yaydık, dŐedik.

Daralmış gönlümde ağzının hayalinden başka bir Şey yok.
Dilerim, kimse benim gibi olmayacak hayal peşine düşmesin!

2590 Garip Hafız, senin aşkının Őahidi oldu, fakat lütfet, meza-
rımıza bir uğra... kanımız sana helaldir.

Őememtu ravh-ı vedadi veŐemtu berk-ı visal
Biya ki buy-ı tura mirem ey nesim-i Şimal

CCCX t

Civarına ulaşmak imanını bulursam, vuslatının devleti sayesinde işim düzene girer.

O iki güzel nergis karanımı elden aldı... iki sürmeli sihirbaz göz huzurumu giderdi.

Gönül, sevginin gevheriyle cilalanırsa; elbette hadiseler pasından arınır, temizlenir.

Halim kötü, kendim düşkünüm; gam kılıcınla öldürüldüğüm zamandır ki, hayat bulacağım.

2595 Ey huzuruna canımı, gönlümü vakfettiğim sevgili, ne suç işledim ki; kulluğum tapında kabule geçmiyor?

Bu parasız, pulsuz... bu güçsüz, kuvvetsiz âşık, senin kapındadır. Fakat hiçbir suretle ne girmeme imkân var, ne gitmeme!

Nereye gideyim, ne yapayım, çaremi nerden arayayım? Zamanenin gamından, devranın derdinden usandım artık.

Gamın gönlümden daha yıkık bir yer bulamadı da bu daralmış gönlümü kendisine konak yeri yaptı, bu dertli gönüle kondu!

Hafız, aşk derdine alış, sus. Akıllılara aşk remizlerini faş etme!

Eger be kuy-ı tu başed mera mecal-i vusul

Resed be dovlet-i vasl-ı tu kar-ı men beusul

CCCXI *

2600 Ey yüzü cennet, lali Selsebil olan sevgili, Selsebil senin yoluna canını da sebil etmiştir, gönlünü de!

Dudağının çevresinde yeşeren tüyler, Selsebil ırmağının kıyısına toplanmış karıncalara benzer.

Gözünün okundan her bucakta benim gibi yüzlerce şehit var!

Yarabbi, ateşİ İbrahim Peygamber'e nasıl gülİstan haline getirdiysen, bu gönüldeki ateşİ de öylece soğut, güllük glİstanklık yap.

Dostlar, sevgilinin yüzü pek güzel, fakat gayrı benim mecalim kalmadı!

2605 Ayağımız topal, durağımızsa cennet kadar uzak... elimiz kısa, hurma ağacın ta tepesinde.

Hafız, sevgilinin aşkının pençesiyle filin ayağı altına düşmüş karıncaya döndü!

Âlem padişahı var olsun, yücelsin naz  naimle baki olsun. Ne dileğİ varsa, Tanrı versin!

Ey ruhat n huld-u la'et Selsebil
Selsebilet kerde can-u dil sebil

CCCXII *

Cihan padişahı, din yardımcısı, kemal sahibi padişahlar padişahı, âlim ve adil Muzaffer oğlu Yahya.

Yeryüzüne can penceresiyle gönül kapısını açan, herkesin canına can katan, gönlüne neşeler veren, İslam'ın sığındığı dergâhındır.

2610 Seni ululamak cana da vaciptir, akla da. Nimet ve ihsanların, bütün kevn ü mekâna yayılmıştır.

Ezel gününde ayın yüzüne kaleminden bir katre mürekkep sıçradı da o yüzden bütün meseleler halledildi.

Güneş, o siyah beni görünce gönüle dedi ki: Keşke o makbul kara kul ben olsaydım!

Padişahım, felek senin meclisinde raks ve semadadır. Sen de neşe elini bu zemzemenin eteğinden kesme, daima neşelen.

Şarap iç, cihanı bağışla. Kötülüğünü isteyenler kement gibi zülfünle zincirlere giriftar oldular.

2615 Feleğin devranı, hep adalet yolundadır. Gönlün hoş olsun, zalim artık konağına yol alamaz.

Hafız, cihan padişahının kalemi ızzatları taksim edicidir. Geçim için batıl düşüncelere dalma!

Daray-ı cihan Nusret-i din Husrev-i kamil
Yahye ibn-i Muzaffer Melik-i 'alim-i 'adil

— M —

CCCXIII

Başım hoş ve yüksek sesle söylüyorum: Ben hayat nefhasını kadehten aramaktayım.

Zahitliğin asık suratı şarap içenlerin yüzünde yoktur, iyi huylu sarhoşların müridiyim.

Pir-i mugan da yüzüme bir kapı açmazsa, hangi kapıya başvurayım, nerden bir çare arayayım?

2620 Bu çayırılıkta kendi kendisine bitti diye beni kınama. Nasıl yetiştiriyorlarsa, öyle bitmekteyim.

Sen arada hanekahı, meyhaneyi görüp durma. Tanrı şahit ki; nerde olursam olayım, yine onunlayım.

İstek yolunun tozu, murat kimyasıdır. O amber kokulu toprağın kuluyum.

O yüce boylu sarhoş nergisin iştihakıyla lale gibi elimde şarap kadehi, ırmak kıyılarına düştüm!

Sevgilinin kaşları beni top gibi çevgânına çekti, ama ben yine avarelikle bir efsane oldum.

2625 Şarap getir; Hafız'ın fetvasıyla temiz gönülden riya tozunu kadeh feyziyle yıkayıp arıtacağım.

Serem hoşest-u bebang-i bulend miguyem

Ki men nesim-i heyat ezpiyale micuyem

CCCXIV

Gönlümü kirpiklerinle oklama da hasta gözlerine feda olayım.

Güzelliğin nisabı kemalini bulmuş; ben bir fakir, bir yoksulum; bana zekât ver.

Kadehimi doldur.. aşk devletinin sayesinde yaşlı bile olsam, yine bahtım genç!

Göğsümün sahası sevgiliyle öyle bir doldu ki; hatırımdan aşk düşüncesi bile kaybolup gitti!

2630 Amel defterimi yazan kâtip, sakın o deftere çalgı ve şarap hesabından başka bir şey yazmasın!

Kim senin kimseyi sormadığı bu kavga kıyamet gününde, ben pir-i muganın ihsanına minnettarım, onun iyiliklerine şükretmekteyim.

Zahit, beni ne vakte kadar çocuklar gibi cennetteki elmayla, bal ve süt nehirleriyle kandırıp duracaksın?

Şarap satanlarla kararlaştırdım; gam günü elime kadehten başka bir şey almayacağım.

Ne hoştur o an ki, sarhoşluğun verdiği istiğna ile sultana da aldırış etmez olurum, vezire de!

2635 Davacı beni hor hakir görür, ama Hafız gibi benim göğsümde hazineler var!

Ben o kuşum ki, sabah akşam ıslığım arş damından gelmektedir.

Mezen ber dil zi nevk-i gamze tirem

Ki piş-i çeşm-i bimaret bimorem

CCCXV

Elimden gelirse; sevgiliyle oturacak, vuslat şarabını içecek,
hayat bahçesinden gül dereceğim.

Sofiyi yakıp yandıran acı şarap, vücudumun temelini silip
süpürecek... saki, dudağını dudağıma koy da tatlı canımı alı-
ver gitsin!

Deli mi oluyorum yoksa? Aşkınla geceleri ayla konuşmak-
ta, rüyada perileri görmekteyim!

2640 Kimi anarsan, o andığın kişi ihsanından bir feyze nail oldu.
Bu kulun halini de hatırla, beni de an; eski bir hizmetkârınım
senin.

Dudağın, sarhoşlara şekerler verdi, gözün sarhoşlara şarap
sundu. Mahrumiyetin son derecesine düşen sadece benim. Ben
ne buna nail oldum, ne ona!

Aşk remzini Hafız'dan sor, sarhoşluğun şerhini benden iste.
Çünkü ben her gece sürahiyle, kadehle ayın da hemdemiyim,
Ülkelerin de!

Her şiir düzenin sözü makbul düşmez. Fakat şaşılacak de-
recede güzel olan sln ben tutarım, çünkü şahinim çeviktir.

İnanmıyorsan var git, Çin ressamından bir sor. Mani bile misk-
ler saçan kalemimle yazdığım şiirin bir nüshasını istemekte!

2645 Vefakârlık, doğru sözlülük her yiğidin harcı değil. Ben hem
vefakâr, hem de sözünün eri olan hak ve din Celal'ine kulum.

Eger berhized ez destem ki badildar binşinem
Zıcam-ı vasi mey nuşem zibag-ı 'ayş gul çinem

CCCXVI

Hiç ucu, sonu olmayan zamane derdine erguvan renkli şaraptan başka bir deva göremiyorum ben.

Pir-i muganın hizmetini terk etmeye ne niyetim var, ne de böyle bir söz söylüyorum. Neden mi? Çünkü bunu işime uygun görmüyorum.

Bu sersemliğimi gördükleri halde kimse bana bir yudumcuk şarap bile vermiyor. Bir bak hele, âlemde bir tek gönül ehli bile göremiyorum ki!

İşret irtifasını güneş gibi kadehle al, fırsatı fevt etme. Çünkü zamanedeki talihin biteviye böyle gideceğini; işrete, zevk u sefaya müsaade edip duracağını ummuyorum.

2650 Tanrı ehlinin nişanı âşıklıktır, onu terk etme, kendine gel... Şehir şeyhlerinde bu nişaneyi göremiyorum.

Gönlümü sevgilinin kıl gibi beline bağladım, ama o belin nişanını benden sorma... ben zaten kendimi göremiyorum, zaten kendimi kaybetmişim!

Boyun gözümün ırmağından ayrılalı, selvinin yerinde ancak akıp giden bir ırmak görmekteyim.

Binlerce defa yazıklar olsun bu iki hayran gözüme. İki ayna ile bile yüzünü apaçık göremiyorum.

Bana Hafız'ın cönkü kâfi... Çünkü bu denizden başka yerde gönüller alan söz metayı yok!

Gam-ı zemanе ki hiçeş geran nemibinem

Devaş cuz mey-i çün ergavan nemibinem

CCCXVII

2655 Pılı pırtımı meyhaneye çekip orada rahatça oturayım; şimdiki zamanda bunu uygun görüyorum.

Srahiyle bir kitaptan başka ne dostum olsun, ne hemdemim. Bu suretle de cihanın hilebaz ve gaddar adamlarını az göreyim hiç olmazsa.

Şaraplara bulanmış hırkamla nice mrailerik ettim, ne kadar takvadan dem vurdum... gayrı sakinin yüzüyle kızıl şaraptan utanıyorum doğrusu.

Şarap kadehini alıp mrailerden uzaklaşayım... yani cihan halkının arasından bir temiz yürekli dost seçeyim.

lemden elimi eteğimi çekip toplamak nasip olur, elime bir fırsat düşerse; selvi gibi ben de halktan başımı kurtarıp hr olayım.

2660 * Benim bu daralmış göğsüm, onun gam yükünü nerden taşıyabilecek? Heyhat! Yoksul gönlüm bu ağır yükün eri değil!

* Zamanın vezirine kulum, gönlümü incitme benim. Yoksa felekten bile şikâyet edip halimi ona arz etsem, cm alır!

Gönlümde sitem tozları var. Yarabbi, güneş gibi âlemi aydınlatan güneşimin tozlanmasını hoş görme, onu tozlandırma!

Haliya maslahat-ı vakt deran mibinem

Ki keşem raht be meyhane vu boş binşinem

CCCXVIII

Kara kirpiklerinle dilime binlerce rahne vurdun; gel de hasta gözlerinden de binlerce dert devşireyim.

Ey gönlümle düşüp kalkan sevgili, dostlarını hatırlamıyor musun? Ben de dilerim, seni hatırlamadan yaşadığım günü görmeyeyim!

2665 Âlem yaşlıdır, temelsizdir. Ferhat'ı bile öldüren bu zalimden feryat! Beni de hileleriyle şirin canımdan usandırdı!

Ayrılık ateşinin hararetiyle gül gibi terlere battım, ey geceleri uyumayıp esen rüzgâr, bana sevgilimin bir kokusunu getir!

Fani olan bu dünya da sevgiliyle sakiye feda olsun, baki olan öteki dünya da! Âlem sultanlığını bile aşka feda olmuş görmekteyim.

Benim yerime başka birisini seçer mi, seçer... hüküm onun. Fakat eğer ben sevgili yerine canımı ihtiyar eder, hayatımı ondan üstün görürsem; can ve hayat haram olsun bana!

Bülbül sabahı kutlamakta, saki nerdesin? Kalk... dün geceki rüyanın hayali başımda dönüp duruyor!

2670 Can verdiğim gece başucumdaki mum sen olursan, göçtüğüm gece yatağımdan doğruca hurilerin köşküne giderim.

Bu mektubumda yazdığım iştihak sözleri, yalan yanlış sözler değildir, hepsi de tamamıyla doğrudur. Çünkü bunları bana Hafız telkin etti, yoksa ben nereden bileceğim ki?

Bemujgan-ı siyeh kerdi hezaren rahne der dinem
Biya kez çeşm-i bimaret hezaran derd berçinem

CCCXIX

Davacıların danlış ve kınayışlarını düşünüp ekinirsem; sarhoşlukta, rintlikte bulunamam, sarhoşluğun ve rintliğin hakkından gelemem ki.

Rintliliği yeni öğrenenlerin zahitliliği hiç de kötü bir yol değil, ama bir kere âlemdede adım kötüye çıkmış, artık ne iyilik düşünebilirim?

Bana başı dönmüş, kendinden geçmiş âşıklarn padişahı de. Çünkü akıl eksikliliği bakımından bütün âlemdeliklerden ileri-yim ben!

2675 Kanıma parmak ban da alnına bas ey kâfir dinli sevgili, âlem de senin kurbanın olduğumu anlasın!

Sen bana bir itikat et, beni hoş gr de bırak artık Tanrı için olsun... bu hırka içinde dervişlikten ne kadar uzak olduğumu ne bil, ne ğren!

Rüzgâr, şu kanlar yağdıran şrimi sevgiliye ulaştır... o, kara kirpikleriyle can damarımdan yaraladı beni!

Ben ister rint olayım, ister şeyh. Kimseyle alışverişim yok. Sırrımın Hafız'ıyım, vaktimin arifi!

Ger men ezserzeniş-i mudde'iyan endiem
şive-i mesti vu rindi nereved ezpişem

CCCXX

Sofi, gel de riya hırkasını çıkaralım, şu mürailik nakşına bir butlan çizgisi çekelim.

2680 Tekkemize gelen nezir ve niyaz paralarını şaraba harcedelim, riya hırkasını sürüyüp meyhane suyuna atalım.

Gayb perdesi altına gizlenmiş olan kaza sırrının yüzündeki örtüyü de sarhoşça çekip açalım.

Sarhoş bir halde sıçrayıp arifler meclisinden şarabı yağma edelim, meclisteki güzeli de çekelim, kucaklayalım.

Şimdi cihandan kâın almaya bak. Can pılı pırtısını öbür dünyaya çektiğimiz gün Tanrı elbette günahtan bağışlar.

Nerde sevgilinin kaşının bir işvesi ki, yeni ay gibi felek topunu o altın çevgânla çelelim.

2685 Yarın bize cennet bahçesini vermezlerse; cennet köşkünden gılmanı, cennet bahçesinden huriyi çekip alalım.

Hafız, bu çeşit laflar etmek bizim hakkımız değil. Bilmem neden ayakımızı kilimimizden dışarıya uzatıyoruz?

Sufi biya ki hırka-i salus berkeşim

Vin nakş-ı zerkra hat-ı butlan beser keşim

CCCXXI

Dostlar gl vakti işrete koyulmamız daha iyi. Gönül ehlinin sözüdür bu, canla başla dinleyeyim.

Kimsede bir kerem, bir ihsan yok, halbuki zevk ve neşe zamanı geçmekte... aresi şu: Seccadeyi şaraba satalım.

Ferahlar bağışlayan ne hoş hava; Yarabbi bir güzel gönder de yüzünü seyrederek gl renkli şarap içelim.

2690 Felek erganuncusu, hüner ehlinin yolunu vurmakta... bu gussadan nasıl ağılamayalım, niçin coşmayalım ki?

Gl coştu, açıldı, bizse onu şarapla teskin etmedik. Hasılı mahrumiyet ve heves ateşiyle coşmaktayız.

Lale kadehinden mevhum bir şarap imedeyiz; kötü göz ırak olsun, çalgısız, şarapsız sarhoşuz!

Hafız, bu şaşılacak hal kime söylenebilir? Öyle blblleriz ki, gl mevsimi susmaktayız!

Dostan vakt-i gul an bih ki be'işret kuşım
Suhan-i ehl-i dilest in ki becan binyuşım

CCCXXII

Toz gibi olan tenim, can çehresine hicap olmakta. O yüz-
den perdeyi attığım an, ne güzel bir andır.

2695 Bu çeşit kafes, benim gibi güzel bir kuşa layık değil. Rıd-
van gülşenine gideyim, ben o yeşilliğe layığım.

Niçin geldim, nerdeyim? Belli olmadı gitti. Yazık, yazık...
kendi işimden bile gafilim.

Mukaddeslik âlemi fezasını nasıl dönüp dolaşayım? Terkip
yurtcağızında ten kaydıyla mukayyetim!

Yüreğimin kanından iştियak kokusu gelirse, taaccüb etme.
Huten ahusuyla derdimiz bir, aynı derde tutulduk!

Altın sırmalarla bezenmiş gömleğime bakma. İçinde gizli
hararetler var.

2700 Gel, Hafız'ın varlığını ortadan kaldır da sen varken kim-
se benden “benim” sözünü işitmesin!

Hicab-ı çihre-i can mişved gubar-ı tenem
Hoşa demi ki ezon çihre perde berfukenem

CCCXXIII

Kırk yıl, hatta daha ziyade bir zamandır bu sözü söyler dururum. Ben pir-i muganın kullarının en aşağısıyım.

Şarap satan yaşlı adamın lütfuyla kadehim, saf ve aydın şaraptan asla boş kalmadı.

Aşkın ve temiz rintlerin devletleri sayesinde daima meyhanelerin başköşelerinde otururum.

Tortulu şarap içiyor diye hakkımda kötü zanda bulunma; elbisem şaraba bulanmış, ama eteğim tertemiz!

2705 Benim gibi bir bülbülün, ş tatlı dille bu kafeste süsen gibi susup durması yazıktır!

Fars diyarının suyu, havası, ne tuhaf... aşağılık kişileri yetiştiriyor, yüceltiyor. Nerde bir temiz yoldaş? Otağımızı buradan söküp götürelim artık!

Hafız, kadehi ne vakte dek hırka altında çekeceksin ki? Hâce'nin meclisinde yaptığın işin perdesini kaldırayım da gör!

Çil sal reft-u biş ki in laf mizenem

Kez çakeran-ı pir-i mugam kemterin menem

CCCXXIV

Dinim, bilgim tamamıyla elimden gitmeden gel de söyle:
Aşkından ne fayda gördüm ki?

Derdin ömrümün harmanını yele verdi, ama aziz ayağının
toprağına ant olsun ki, ahdimi bozmadım.

2710 Zerre gibi hor hakirim, ama bir bak, aşk devletiyle senin
yüzünün havasına düşerek nasıl da ta güneşe kadar yükseldim,
ta güneşe ulaştım!

Şarap sun... bir ömürdür, huzur ve istirahatla afiyet buca-
ğında bir işret etmedim gitti.

Ey öğütçü, akıllı adamlardansan sözünü toprağa salma, bey-
hude yere öğüt verme; çünkü ben sarhoşum, kulağıma öğüt
girmez!

Sevgilinin huzurunda utangaçlığımdan nasıl başımı kaldı-
rayım? Elimden ona layık bir hizmet gelmedi ki!

Hafız yanıp yakıldı da o gönüller okşayan sevgili, hatırını
kırdım, bari bir merhem olsun yollayayım, demedi!

Begayr ezan ki bişud din-u daniş ezdestem
Biya bigu ki zı'ışket çi tarf berbestem

CCCXXV

2715 Dün gece bir hasta gibi halsiz ve mahmur bakan gözlerin
beni benden alır, takatsiz bir hale koyardı; fakat yine dudağı-
nın lütfuyla canlanır, kendime gelirdim.

Miskler kokan ve misk gibi siyah olan hattına bugünden
âşık değilim! Nice zamandır bu hilali kadehle sarhoşum ben.

Sebatımdan dolayı şu hal bana ne hoş geldi: Cevretsen de
yine senden vazgeçmedim, yine senden usanmadım!

Bu meyhane sakisinden takva umma, ibadet gözleme. Çn-
k yaratıldığım andan beri; rintlerin hizmetinden dem vur-
maktayım.

Âşıkın yolunda ölümden sonra da yüzlerce tehlike var. Bunu
düşün de sakın ömrüm bitti, artık kurtuldum deme!

2720 Bundan böyle hasetçinin oku ucundan ne gam... yay kaş-
lı sevgilime kavuştum artık!

Akık hokkasına benzeyen dudağını öpmek gayrı bana he-
laldir. Çünkü zulümlerde, cefalarda bulunduğun halde sevgin-
den geçmedim, vefayı bırakmadım,

Hafız'ın ilim rütbesi feleğe kadar yükselmişti... fakat senin
yüce şimşada benzer boyunun gamı, beni böyle alçalttı işte.

Bir asker güzeli gönlümü alıp gitti. Padişahın inayeti elimi
tutmazsa vay halime!

Duş Bimari-i çeşm-i tu biburd ezdestem

Leykin ez lutf-i lebet suret-i can mibestem

CCCXXVI

Nice zamandır meyhanede hizmet etmekteyim. Yokluk el-bisesine büründüğüm halde devlet ehlinin işini işlemekteyim.

2725 Güzel yürüyüşlü sülünü, ne vakit vuslat tuzağına düşüre-
ceğim diye pusuya girmiş, fırsat kolluyorum.

Vaizimiz hak kokusunu bile duymamış, bu sözü iyice işit. Gıybet etmiyorum ha, yüzüne karşı da söylemekteyim zaten.

Civarının toprağı, bundan fazla zahmetimize tahammül et-
mez doğrusu. Lütuflarda bulundun güzelim, allahâısmarladık.
Ben de zahmeti azaltıyorum artık.

* Güzelin zülfü bela tuzağı, bakışı bela okudur. Güzel, sana
ettiğim nasihatleri bir hatırla!

Ey ayıpları örten kerem sahibi, kötü görenlerin gözlerini
ört, halvet bucağındaki cüretlerini yüzlerine vurma, sırlarımı
açma!

2730 Bir toplulukta Hafız'ım, bir mecliste ayyaş; halkla oynadı-
ğım şu oyuna bir bak hele!

Ruzgari şud ki dermeyhane hidmet mikunem
Der libas-ı fakr kar-ı ehl-i dovlet mikunem

CCCXXVII

Ben güzelleri sevmeyi ve şarap içmeyi terk edemiyorum, yüz-
lerce defadır tövbe ettim, artık tövbe de edemeyeceğim.

Cennet bağını, Tuba gölgesini, köşkleri, hurileri sevgilinin
yurdunun toprağıyla bir göremiyorum.

Nazar ehlinin telkini, dersi, bir işaretten ibarettir. Bir kina-
yedir söyledim, gayrı bunu tekrarlayamam.

Meyhanede baş kaldırmadıkça, meyhaneye varmadıkça ba-
şımdan bile haberim yok mu yok!

2735 şeyhim hiddetle, haydi, artık bırak aşkı, dedi. Kardeş, sa-
vaşa hacet yok, bu işi yapamıyorum!

ğt beni kınadı da; haramdır, şarap içme, dedi. Dedim
ki: Ben, bir eşeğin sözüne baş üstüne diyemem ki!

Bu takvam yeter... şehir, güzelleriyle minber üstünde naza,
işveye girişemiyorum.

Hafız, pir-i muganın eşiği devlet kapısıdır. Bu kapının top-
rağını öpmekten vazgeemiyorum!

Men terk-i 'işk- bazi vu sagar nemikunem

Sed bar tovbe kerdem-u digar nemikunem

CCCXXVIII

Bir gece elimizi kaldıralım, bir duada bulunalım da ayrılığın derdine bir yerden çare bulalım.

2740 Gönül, yoldaşların elinden hastalandı. Bir yardımcı çıksa da bir doktora götürsek, bir devada bulunsak.

Neşenin kökü kurudu, meyhane yolu nerde? O suyla, o hava ile neşeyi bir geliştirelim, kendine gelsin, boy versin!

Suçsuz olduğum halde beni incitip, kılıçlayıp gideni, Allah için olsun yine getirin de bir sefa bulalım.

** Nefis yolunda gönlümüz puthane oldu. Bir ah oku atalım, bir savaşta bulunalım.

Gönül, rintlerin gönlünden yardım iste. Yoksa bu pek güç bir iş, bir hatada bulunmayalım sakın!

2745 Anlayışı dar kuşun gölgesinden hiçbir şey elde edilmez. Bir devlet kuşunun kutlu gölgesini isteyelim.

Gönlüm sabır perdesini kaldırdı; güzel sözlü Hafız nerde? Gelsin de gazeliyle zevk u sefa edelim.

Ma berarım şebi dest-u du'ayi bikunim

Gam-ı hicran-ı tura çare zicayi bikunim

CCCXXIX

Bizden ne iyilik bekliyor, ne ibadet arıyorsun ki? Sarhoşlara “sala” dedik, onları işret meclisine çağırdık... sarhoş gözü-nn hükmettiği şu devirde selameti; hadi, hayra karşı, güle güle, diye dualar ederek yolladık gitti!

Meyhane kapısını a. Çünkü hiç bu tekkede feyiz kapısı açılmadı; ister inan, ister inanma. Söz bundan ibaret, işte onu da söyledik!

Saki, gözünden harap oldum, yıkıldım; ama dosttan gelen belaya binlerce defa, merhaba, hoş geldin, dedim.

2750 Boyuna şimşir dedim, ama sözümden de o kadar utandım ki... neden bu benzetişte bulundum, niçin böyle bir bühtan ettim acaba?

Eğer bana acımazsan, sonucu pişman olursun. Bu söze nişan koy, bunu sana nerde söylediğimi hatırında tut!

Ciğerim nafe gibi kan kesildi, saçını Çin’e benzeterek söylediğim yanlış sözün cezası bundan da aşağı olmazdı elbette.

Hafız, sen ateş kesildin, fakat sevgiliye hiçbir tesiri olmadı ki! Sanki sabah rüzgârına gülün vefasızlığını sylemişiz!

Salah ez ma i micuyi ki mestanra sela guftım
Be dovr-i nergis-i mestet selametra du'a guftım

CCCXXX

Sen sabaha benziyorsun, ben de seher vaktinde yapayalnız yanıp yakılan muma. Bir gül, bir açıl da gör; nasıl sana can veriyorum.

2755 Gönlümde serkeş saçlarının dağı varken, ölsem bile toprağım menekşelik kesilir.

Bir kerecik bak diye, gözümü senin murat eşiğine diktim, gözlerim sende. Sense beni gözden çıkardın gitti.

Ey gam askeri, sana nasıl şükredeyim? Tanrı korusun, bari sen kimsesizlik günümde başımdan ayrılmıyorsun.

Gözbebeklerime kul olayım, gönlü kara, merhametsiz olmakla beraber gönülden çektiklerimi sayıp dökmeye başladım mı, bana acıyıp da binlerce katre yağıdıyor, halime ağlayıp duruyorlar!

Güzelimiz herkese görünmekte, cilvelenmekte... fakat benim gördüğüm bu cilveyi göreni yok, bana görüldüğü gibi kimseye görünmüyor!

2760 Sevgili, Hafız'ın toprağına rüzgâr gibi uğrarsa, o daracık yerin içinde şevkimden kefenimi paramparça ederim!

Tu hemçu subhi vu men şem'-i halvet-i seherem
Tebessümi kun-u can bin ki çun hemisupurem

CCCXXXI

Bu yıkık konaktan yürüyeceğim, canımın rahatını araya-
cağım, sevgilinin ardına düşüp gideceğim gün ne kutlu gündür!

Bilirim, gerçi garip hiçbir yere yol bulamaz. Fakat ben o da-
ęnık saçların kokusuna uyup gideceğim.

Gitmeye kudretim yok, ama seher yeli gibi hasta gönülle, ta-
katsiz bedenle o salınan selvinin havasına uyup yola dşceğim.

Gönlüm, İskender zindanının vahşetinden bıktı artık.
Dengimi bağladım, Süleyman ülkesine kadar yollanacağım.

2765 Yolunda kalem gibi başımin kesilmesi bile icap etse; yara-
lı gönülle, ağlar gözle yola dşceğim.

** Bu gamdan günün birinde kurtulursam, nezr ettim, mey-
hane kapısına kadar neşeli ve gazel okuya okuya gideceğim.

Onun aşkıyla zerre gibi raks ederek ta parlak güneş eşme-
sinin kıyısına kadar varacağım.

* Atlılar, ağır ykllerin halini anlamazlar, onlara ne gam var
ki? Ey zahitler, bir himmet edin de hoş kolay, sağ esen gideyim.

Hafız gibi ayrılık lnden dışarı çıkmaya bir yol bulamaz-
sam, devranın vezirine uyar, onun maiyetine karışır, onlarla yol-
daş olur da giderim.

Hurrem an ruz kezin menzil-i viran birevem

Rahat-i can talabem derpey-i canan birevem

CCCXXXII

2770 Açık söylüyorum, bu sözümünden de neşelenmekteyim,
gönlüm sevinçle dolu, aşk kuluyum, iki cihandan da hürüm!

Mukaddeslik gülşeninin kuşuyum. Bu hadise tuzacağına nasıl düştüm, bu ayrılığı nice anlatayım?

Ben melektim, cennet de makamımdı. Beni bu çok harap yere Adem getirdi!

Senin civarının havasıyla Tuba ağacının gölgesi de hatırımdan çıktı, hurinin gönül alıcılığı da, havuz kıyısı da!

Gönlümün levhinde sevgilinin elif boyundan başka bir harf yok. Hocam, başka bir harf belletmediyse, ben ne yapayım?

2775 Bahrımın yıldızını hiçbir müneccim tanımadı. Yarabbi, ben bu cihan anasından ne talihle doğdum ki?

Aşk meyhanesinin kapısına kulağı küpeli bir kul olalı, her an yem bir gam beni kutlamaya gelmekte!

Gözbebeğim gönlümün kanını içmekte; layık da. Neden insanların gözbebeğine gönül verdim?

Hafız'ın yüzünü saçlarınla gözyaşından arıt. Yoksa bu daimi sel, temelimi yıkacak!

Faş migüyem-u ezgufte-i hod dil-şadem

Bende-i 'ışkam u ezher du cihan azadem

CCCXXXIII

Ben kim oluyorum ki; o güzel hatırından geçeyim, senin gönlüne gelmiş olayım? Ey kapısının toprağı başımın tacı güzel, sen lütuflarda bulunuyorsun.

2780 Sevgili, kula bakmayı, kulu görüp gözetmeyi sana kim gretti, söyle. Çünkü ben yoldaşlardan böyle bir şey ummuyorum doğrusu.

Ey kutsi kuş, himmetini yoluma kılavuz et! Çünkü gideceğim yol uzun, ben de yeni sefere çıkmış birisiyim.

Ey seher yeli, selamını ona arz et; seher çağlarında beni dua-dan unutmasın!

O kutlu günü istiyorum ki; bu konaktan gm bağlayıp kaldırayım, dostlar beni artık senin civarından sorsunlar!

Hafız, vuslat devletini dilerken gözümden akan yaşları de-niz haline getirsem ve o denizde dalgalanıp yzsem bile değer.

2785 Nazım mertebesi yüksektir, cihanı istila eder... zamanın pa-dişahına söyle de meydana getirdiğim bu incileri gsn!

Men ki başem ki beran hatır-ı 'atır guzerem
Lutfha mikuni ey hak-i deret tac-ı serem

CCCXXXIV

Elimin kısalığı yüzünden yük altındayım. Bu yüzden yüce boylulardan utanıyorum.

Kıl gibi ince belin elime girerse ne âlâ... yoksa başımı şey-dalığa verdim gitti!

Kâinatın ahvalini gözümünden sor. Çünkü geceleri sabaha kadar yıldız saymadayım.

Beni zamane sırrından agâh etti... bundan dolayı şükranе olarak kadehin dudağından öpüyorum.

2790 Koluma çok şükretmedeyim, ondan çok memnunum... halkı incitmeye kudretim yok!

Şarap satanlara dua edersem, ne var ki? Nimet hakkını ödüyorum.

Hafız gibi sarhoş bir kafam var. Fakat yine ondan lütuf göreceğimi umuyorum.

* * Gözyaşı yerine inciler yağdırsam, sen yine onları toprağımdan almak bile istemiyorsun!

Zidest-i kuteh-i hod zır-i barem
Ki ezbala-bulendan şermsarem

CCCXXXV

Yıllardır aklın fetvasıyla ihtirası zindana kapatmak için rint-
lerin gittikleri yola gittim, onların izlerini izledim.

2795 Ben Anka'nın konağına varmak için kendi kendime yola
girmedim ki. Bu konakları Süleyman'ın kuşuyla geçtim.

Neye alıştınsa onları terk et, onlara aykırı olan şeylere ya-
pış da muradına er. Çünkü ben bu cemiyete, o dağınık saçla-
ra uydum da eriştim.

Sakinin dudağını öpmeye tövbe ettim. Fakat şimdi neden
bilmezlere kulak astım diye dudağımı dişleyip durmaktayım.

Takva ve sarhoşluk ne benim elimdedir, ne senin elinde! Ezel
sultanı, neyi yap dediyse yaptım!

Bir hayli müddet meyhane kapıcılığında bulundum, ama
yine Tanrı lütfundan ümidimi kesmemekte, yine Firdevs cen-
netine tamah etmekteyim.

2800 Kocalmış olduğum halde Yusuf, sohbetiyle bu ak saçlı ba-
şımı okşamakta, beni ağırlamakta. Bu devlet, Kulbe-i ahzan-
daki sabrımın ecridir.

Kuran'ın devleti sayesinde nail olduğum nimete felek mih-
rabında hiçbir Hafız nail olmamıştır.

Gazel dîvânının başköşesinde otursam, şaşılacak ne var ki?
Yıllardır Sahib-i dîvânın kulluğunda bulundum.

Salha peyrevi-i mezheb-i rindan kerdem

Ta be fetvi-i hired hurs be zindan kerdem

CCCXXXVI

Akşam garipliği bastı, namaz vakti oldu da ağlamaya başladım mı, gariplere layık mersiyeler tutturur, efsaneler söylerim.

Sevgilimi ve ülkemi hatırlayıp öyle ağlayayım ki yeryüzünden sefer âdetini kaldırayım!

2805 Sevgilinin diyarındanım, garip elden değil... Tanrı, bir kere daha beni arkadaşlarıma ulaştır!

Yoldaş, Tanrı için olsun, bana yardım et de bir kere daha meyhane civarında bayrağımı yükselteyim.

Akıl, yaşlılığı nasıl hesaba katabilir ki, yine çocukluk çağında bulunan bir güzelle aşk oyununa giriştim.

Azizim sabah rüzgârıyla şimal rüzgârından başka beni tanıyan yok. Rüzgârdan başka demsazım yok ki!

Sevgilinin konağının havası abıhayatımızdır. Ey sabah rüzgârı, Şiraz toprağından bir esinti getir!

2810 Gözyaşlarım aktı ve ayıbımı yüzüme karşı söyledi, sırrımı faş etti gitti. Kimden şikâyet edeyim? Beni kovalayan evimde, ev halkından!

Sabah çağı Zühre'nin çenginden duydum, diyordu ki: Lehçesi ve sesi hoş Hafız'ın kuluyum ben!

Nemaz-ı şam-ı gariban çü girye agazem
Be muyeha-yı garibane kıssa perdazem

CCCXXXVII

Seher çağında şaraptan tövbe etmeyi kurdum. Fakat töv-
beleri bozan bahar mevsimi geliyor, ne yapayım?

Dosdoğru söylüyorum; erler şarap içsinler de ben karşıdan
bakayım, bunu görmeye tahammülüm yok.

Lale zamanı musiki meclisinden kaçır, bir kenara çekilir-
sem; aklımdan zorum var, beni tedavi edin!

2815 Mademki sevgilinin yüzünden murat gülü açıldı, artık düş-
man başını hangi taş pekse ona vursun!

Gl tahtına bir güzeli sultan gibi çıkarıp ona smblden
gerdanlık, yaseminden bilezik takacağım.

Meyhane yoksuluyum. Fakat bir bak; sarhoş oldum mu,
feleğ nazlanır, yıldızlara hâkim kesilirim.

Padişah meclisini hatırlayıp konca gibi gülümseyerek ka-
dehi alır, neşemden libasımı yırtarım.

Haram lokmadan çekinmemin imkânı ve yolu yokken, ne-
den şarap içen rindi kınayayım?

2820 Hafız, gizlice şarap içmekten usandı... sırrımı çeng ve ney
sesiyle açığa vuracağım.

Be 'azm-i tovbe seher guftem istihare kunem
Behar-ı tovbe-şiken miresed çi çare kudem

CCCXXXVIII

Ben güzeli ve şarabı terk edecek rint değilim. Muhtesib de bilir ki, ben bu işleri pek az yaparım.

Tövbekârları defalarca ayıpladığım halde, deliyim gül mevsimi şaraba tövbe edersem.

Sabah rüzgârı gül mecmuasını lütuf suyu ile yıkadıktan sonra, artık ben defter sayfasına bakarsam, bana sapık ve tabiat-sız adını tak!

Lale, eline şarap kadehini almış, nergis sarhoş... Fakat günahkârlıkla sadece bizim adımız çıkmış. Davam çok, ama Yarabbi, kimi hâkim yapayım?

2825 Aşk bir incidir, meyhane deniz, ben de dalgıç! O denize bir kere daldım, bakalım nereden başımı çıkaracağım?

Yokluk tozlarına bulandım, ama eteğimi güneş çeşmesiyle bile ıslatmak himmete sığmaz!

Yoksullukta bile elimde sultan hazinesi var. Aşağılık kişileri yetiştiren feleğin dönüşüne niçin tamah edeyim?

Ey şehri birbirine katan güzelim, bir an olsun dizginini zapt et de yoluna gözyaşlarımı serpeyim, yüzümü döşeyeyim... Yolunu incilerle, altınlarla bezeyeyim.

* Gözyaşlarından yakut ve lale dolu hazinelerim var. Neden yıldızı yüce güneşin feyzine göz dikeyim?

2830 Feleğın ahd ü peymanına o kadar itibar edilmez. Bundan böyle ahdedersen de kadehle ederim, şart edersem de!

Sevgili, âşıkların ateş içinde kalmalarını istiyorsa, Kevser çeşmesine bile bakarsam gözüm kör olsun!

Dün gece lal dudakları Hafız'a işvelendi, ama ben bu masallara inanacak adam mıyım?

Men ne an rinedem ki terk-i şahed-u sagar kunem
Muhtesib daned ki men in karha kemter kunem

CCCXXXIX

Gül mevsiminde şarabı terk edeyim... hâşâ, ben akıllılıktan dem vurmaktayım. Bu işi nasıl yaparım?

Nerde mutrib? Gelsin de bütün zahitlik ve bilgi mahsulünü çeng ve ney sesine feda edeyim?

2835 Gönlüm medrese kıyl ü kaalinden iğrendi, yeter... bir müddet de sevgiliye ve şaraba hizmet edeyim.

Sabah rüzgârı habercisi nerde? Gelsin de o talihi kutlu, o kademi yomlu vefadara ayrılık gecesinin şikâyetlerini söyleyeyim.

Zamane ne vakit vefakâr oldu ki? Şarap kadehini getir de Cem ve Kavus'un maceralarını anlatayım.

Amel defterimin karalığından korkmam. Mahşer günü, onun feyziyle bunun gibi yüzlerce defteri düzer, devşiririm!

Sevgilinin Hafız'a ariyet olarak verdiği bu canı da bir gün yüzünü görüp ona teslim edeceğim.

Haşa ki men be mevsim-i gul terk-ı mey kunem
Men laf-ı 'akl mizenem in kar key kunem

CCCXL

2840 Beni yolunun toprağı gibi cefa ayağının altına alan sevgi-
linin ayağını bastığı toprağı öpüyor, kademini incittiğinden do-
layı özürler diliyorum.

Ben senin cefandan ağılayacak adam değılim. İtimat edilir
bir kul, devletini diler bir köleyim.

* Uzayıp giden ümidimi saçlarının bklmlerine bağıladım.
Allah saklasın da o uzun saçların istek elimi kısaltmasın!

Bir zerre toprağıım, senin civarındayım, halim de iyi. An-
cak sevgili, ansızın rüzgâr beni buradan atıverecek... bundan
korkuyorum.

Ben mukaddesler âlemindeki tekkenin sofisiyim; fakat şim-
di muğların manastırına yolladılar.

2845 Seher çağı meyhane piri bana cihanı gösteren bir kadeh ver-
di de o ayna ile senin güzelliğinden agâh etti.

Bu yolda oturduğıuma bakma; kalk, benimle meyhaneye
doğıru gel de oradakilerin arasında ne makamım var, bir gr!

Sarhoşça geçip gittin, Hafız'ını düşünmedin bile. Ahım g-
zellik eteğini tutarsa, yazık!

** Seher vakti doğı padişahı, bütün padişahlığımla beraber
Turanşah'ın kuluyum, diyordu. Ne de hoşuma gitti bu sözü ya!

An ki pamal-i cefa kerd  hak-i rahem
Hak mibusem-u 'zr-i kademeş mihahem

CCCXLI

Her ne kadar yaşlı, gönlü hasta, kudretsiz bir hale geldiysem de yüzünü andığım zaman yine gençleştim.

2850 Tanrı'ya şükrolsun, Hak'tan ne dilediysem oldu, himmetimin son haddine varıncaya kadar muradıma eriştim.

Ey taze gül fidanı, ben senin sayende cihan bağının bir fidanı oldum. Sen de devlet meyvelerini devşir, ye; dilerim Tanrı'dan, muradına eriş!

Evvelce âlemin altından da haberim yoktu, üstünden de. Fakat senin gam mektebinde bu derece âlim, bu kadar ince ve derin şeyleri bilir bir hale geldim.

Ne kadar şöyle böyle olduysam; nihayet kısmet, nihayet nasip beni yine meyhaneye havale etmekte!

Ben yılların, ayların geçmesiyle yaşlanmadım ki. Sevgili, vefasız... bana uğramayıp ömür gibi geçip gitmede... o yüzden yaşlandım ben.

2855 Pir-i mugan dergâhının salıkları arasına katıldığım günden itibaren gönlüme mâna kapısını açtılar.

* Ebedi devletin anayolunda baht tahtına elimde şarap kadehi olduğu halde tam dostların diledikleri gibi oturdum.

* Gözünün fitnesi eriştiği zamandan beridir ki, âhir zaman fitnelerinden emin oldum.

Dün inayet, müjdeledi: Hafız, gel... günahlarının affedileceğine ben kefil oldum.

Her çend pir-u haste- dil-u natevan şudem
Her geh ki yad-ı ruy-i tu kerdem cuvan şudem

CCCXLII

Gel, gel de gller saçalım, kadehe şarap dökelim, feleğın ta-
vanını yarıp yıkalım da başka bir şekilde yeniden kuralım!

2860 Gam, âşıkaların kanını dökmek için asker çeker, akın eder-
se; saki ile beraber saldıralım, kökünü kazıyalım.

Erguvan renkli şarap kadehine gl suyu karıştıralım, güzel
kokulu rüzgârın buhurdanına şeker atalım.

Elinde böyle bir güzel saz varken ey çalgıcı, güzel bir şey
çal da ellerimizi salarak gazel okuyalım, ayaklarımızı vurarak
raks edelim!

* Ey sabah rüzgârı, vücudumuzun toprağın o âlicenap sev-
giliye savur. Belki bu suretle o güzeller padişahını görmeye mu-
vaffak oluruz.

Birisi akıldan dem vurmakta, öbürü tasavvuf ıstılahları sy-
leyip durmakta... gel de bu davaları hüküm sahibine bırakalım.

2865 Ebedi cenneti istiyorsan, bizimle meyhaneye gel; seni bir gün
kp dibinden Kevser havuzuna atıverelim.

Şiraz'da güzel söz söylemeye, hoş söz okumaya çalışmaz-
lar. Gel Hafız, kendimizi başka bir diyara atalım.

Biya ıa gul bereşşanım-u mey der sagar endazım
Felekra sakf bışkafım-u tarhı nov derendazım

CCCXLIII

Saki, gel yine... huzuruna erişmek istiyorum. Kulluğuna müş-
takım, devletine duacıyım.

Ziyasında kutluluklar olan kadehinin feyziyle bana şu şaş-
kınlık zulmetinden çıkacak yolu göster.

Günah denizine batmışım, ama aşk yüzgeci olalı, aşkla bi-
lişeli merhamete erişenlerdenim ben.

2870 Hâkim, bu rinttir, adı kötüye çıkmıştır diye beni ayıplama.
Kısmet dîvânında alnıma bu yazılmıştı, ne yapayım ben?

Şarap iç, âşıklık çalışmakla, istemekle kazanılmaz. Bu ih-
san bana yaratılıştan miras.

Vatanımdan ömrümde çıkmamış, gurbete gitmemiş oldu-
ğum halde, seni görmek sevdasıyla gurbete niyetlendim.

Yolda deniz var, dağ var... bense hem hastayım, hem zayıf.
Ey kademi kutlu Hızır, sen himmet et, sen yardımına eriş!

Zahiren senin devlet kapından uzağım, ama canla, gönül-
le daima orada oturanlardanım.

2875 Hafız, senin huzurunda can verecek. Ecel mühlet verirse,
işte bu hayali kuruyorum.

Baz ay sakiya ki heva-hah-ı devletem

Muştak-ı bendeg-i vu du'a-guy-i devletem

CCCXLIV t

Yolum yine muğların meyhanesine düşerse, hırkayla seccadenin parasını hemen şaraba harcedeyim.

Bugün zahitler gibi tövbe kapısının halkasını çalarsam, meyhanane hazinedarı yarın bana kapıyı açmaz.

Pervane gibi bir fırsat bulursam, çerağa benzeyen o yanaktan başka bir şeyin etrafında uçup dolaşmam.

Hurilerin sohbetini istemem, çünkü senin hayalini kurmak varken başka bir şeyle mukayyet olursam bu, kusurun ta kendisidir.

2880 Kan kesilmiş gönlümün maceralarını kimseye söylemem. Senin derdinin kılıcından başka hiçbir herdemim yok.

Gözyaşlarım akmasa, belki aşkının sırrı gönülde gizli kalır, âleme duyulmazdı.

Belki bir doğan beni avlar ümidiyle kuş gibi toprağının kafesinden uçup havalandım.

* Çeng gibi beni kucağına alıp gönlümün muradını vermesen bile, bari bir an olsun ney gibi beni dudağınla okşa!

Hafız'ın teninde her kıl bir baş olsa, zülfün gibi hepsini de ayaklarının altına atardım.

Der herabat-ı mugan ger guzer ufted-bazem

Haşıl-ı hırka vu seccade reyan derbazem

CCCXLV t

2885 Yine senin ikiye ayrılmış zülfün elime düşerse, çevgânınla top gibi ne başlarla oynardım ben?

Saçların bana bir uzun ömür; ama ne fayda ki, o uzun ömürden elimde bir kıl bile yok.

Ey çerağ, bu gece bana bir huzur ve istirahat fermanı ver de huzurunda gönül ateşiyle mum gibi yanıp eriyeyim.

Senin bir gülmeneye sürahi gibi can verdiğim zaman; dilerim, namazımı senin sarhoşların kılsın.

Ben, kötülüklere bulaşmış bir adamım. Namazım da doğru ve makbul bir namaz değil. Onun için meyhanede yanıp yakılmam eksik olmuyor.

2890 Hayalin mescitte hatırıma geldi mi, iki kaşını mihrap edim; meyhanede geldi mi, ruda yüz tutarım.

Bir gece halvetimizi yüzünle aydınlatırsan, sabah gibi başımı tan yerinde yükseltirim.

Eyaz'ın sevdasıyla baştan olursam, bu yolda işin sonu Mahmud olur.

Hafız, gönül derdini kime söyleyeyim? Bu yolda sırrıma kadehten başka birisinin hemdem olması yaraşmaz ki!

Ger dest dehed der ser-i zulfeyn-i tu bazem
Çün guy çi serha ki beçevgan-ı tu bazem

CCCXLVI t

Âşıklık, gençlik, lal renkli şarap... ağyarsız bir meclis, hem-dem dost ve daimi işret...

2895 Şeker ağızlı saki, tatlı sözlü çalgıcı ile her hali, her hareketi iyi bir arkadaş ve iyi şöhretli bir yoldaş...

Letafette, temizlikte, saflıkta abıhayatı imrendiren güzel bir sevgili... güzellikte, alımda dolunayın bile haset ettiği bir dilber...

Cennet köşkü gibi gönüller çeken bir meclis yeri, çevresi cennet bağına benzeyen bir gül bahçesi...

Oturanlar herkesin iyiliğini isterler, hizmet edenler edeplidir... sevgililer sır saklar; âşıklar dostların dileğine uyarlar.

Gül renkli şarap keskin, acı, içimi güzel ve baş ağrıtmaz... mezesi, sevgilinin lal dudağı... adeta halis yakutu andırmada!

2900 Sakinin gamzesi akıllar yağmalamaya kılıç çekmiştir... sevgilinin zülfü, gönül avlamaya ağ kurmuştur.

Hafız gibi latifeci, tatlı sözlü bir nükteci; Hâce Kıvam gibi âleme ihsan nedir öğreten, cihanı aydınlatan bir zat da o mecliste.

Gayrı bu işreti istemeyene gönül hoşluğu nasip olmasın. Bu meclisi aramayana hayat haram olsun!

'İşkbaziy yu cuvaniyy-u şerab-ı la'l fam
Meclis-i uns-u harif-i hemdem-u şurb-i mudam

CCCXLVII t

Merhaba ey izi kutlu, verdiği haberler mübarek kuş! Hoş geldin, ne haber, sevgili nerde, yol ne tarafta?

Yarabbi, ezeli lütfun bu kafilenin kılavuzu olsun; düşman bu kafile yüzünden tuzığa düştü, sevgili murada erişti.

2905 Benimle sevgilinin macerasına son yoktur. Başlangıcı olmayan şey, sona varabilir mi hiç?

Sevgilinin saçları, bizim zünnar kuşanmamızı emrediyor. Git ey şeyh, artık tenimize hırka haram oldu!

Azım kuşum Sidre'nin üstünde ötüp dururken, nihayet yavaşındaki ben onu tuzığa düşürdü!

Hasta gözlerim nasıl uykuya dalabilir? Uzayıp giden bir hastalığa düşen ve ölüm haline gelmiş olan kişi nasıl uyuyabilir ki?

Sevgiliye dedim ki: Ben âşıkım, fakat sen acımıyorsun bana... devam bu. İşte sen, işte zaman... bir gün olur, sözümü tasdik edersin elbette!

2910 Gül, ululanmayı hadden aşırdı, bir yüzünü göster de haddini bilsin! Selvi nazlanıp durmakta, fakat nazı hiç de hoş değil; bir salın da akli başına gelsin!

Hafız, kaşlarına mail olsa yaraşır. Çünkü söz ehli mihrap köşesine oturur.

Merhaba tayir-i ferruh- pey-i ferhunde-peyam

Hayr makdem çi haber yar kuca rah kudam

CCCXLVIII t

Bize müjdelere olsun; selamet Ziselem'e gelip kondu. Büyük nimetleri itiraf eden, Tanrı'ya hamd eder; hamd olsun.

Nerde bu fethi muştulayan muştucu? Ayaklarına altın, gümüş gibi canımı saçıyım!

Padişahın geriye dönmesiyle Şu acayip zaman gelip çatı. Artık düşman yokluk diyarı harimine hareket etti!

2915 Ahdini bozan, mutlaka günün birinde perişan olur. Çünkü ahitler akıl ve kemal sahiplerine borçtur.

Düşman mit bulutundan bir rahmet umardı; ama yalnız ağıladı, gözyaşlarından başka aşikâr bir yağmur zuhur etmedi.

Düşman, Firavun gibi gam Nil'ine düştü. Felek de onu kınadı da dedi ki: Şimdi nadim oldun, ama nedametın faydası yok gayrı!

* Saki, ay yüzlü bir güzel, sırra mahrem bir hemdemdi... Hafız da şarap içti, şeyh de, fakih de!

Buşra izisselameti hallet bihin nidem

Lillahi hamde mu'terifin gayeten ni'am

CCCXLIX t

Yüzünün hayali göz gülşenine uğrayınca, gönül bakmak için göz penceresine gelir.

2920 Gel de ayaklarına saçmak üzere gönül hazinesinden göz penceresine laleler, inciler getireyim!

Kurulup oturmana layık bir yer görmüyorum. Bütün dünyada karar edeceğin yer ancak benim, göz bucağım da işte sana layık ve hazır bir makam!

Seher çağında eğer ciğerimin kanı gözümün eteğini tutmasaydı, akan gözyaşlarım beni âleme rüsva edecekti!

Seni daha ilk gördüğüm gün gönül, eğer bana bir zarar erişirse; kanım, vebalim gözün boynuna demişti.

Vuslatına erişmek ümidiyle dün gece seher vaktine kadar aydın göz چراغımı rüzgârın yoluna tuttum!

2925 Erlik hakkı için, Hafız'ın dertli gönlünü erler yıkan göz okunla vurup yaralama!

Hayal-i ruy-i tu çun bugzered begülşen-i çeşm

Dil ezreh-i nazar ayed be suy-i revzen-i çeşm

CCCL t

Ey yürüyen servi, sensiz gl ne yapayım, gleni ne edeyim? Smbln saçlarını ne diye çekeyim, ssenin yanağına niçin bakayım?

Dmanların kınamasından çekinip yüzüne bakamadım. Ah, ne yapayım? Ayna gibi yüzüm demirden değil ki!

Yürü be ğtç, arap içenleri kınayıp durma. Bunu kade-re hükmeden yapıyor, ben ne yapabilirim ki?

Gayb pususundan gayret imeği böyle akıp durdukça, sen söyle, bu harmanı yanmış açık ne yapsın?

2930 Türklerin padişahı münasip gördü, beni kuyuya attı. Rs-tem'in lütfu imdadıma yetiip elimi tutmazsa, ne çarem var?

Tur dağının ateşi bir çerağ yakıp yardım etmezse, Eymen vadisinin karanlık gecesinde ne yapabilirim ki?

Hafız, güzelim cennet, babamdan miras kalan yurdum. Bu viran yuvamda oturup ne yapacağım?

Bitu ey serv-i revan bagul-u gulen i kunem

Zulf-i sunbul i keem 'arız-ı susen i kunem

CCCLI t

Bu gurbet konağından evime, yurduma varırsam; niyetim şu: Oraya bir daha gidersem, akıllı uslu gideceğim.

Bu seferden sağ esen vatanıma kavuşursam; yoldan gelir gelmez doğruca meyhaneye gitmeyi nezr ettim.

2935 Bu seyirden, bu sülûkten ne keşfe nail oldum? Bunu anlatmak için tekke kapısına utla, kadehle gideceğim.

Aşk yolundaki bilişler kanımı döküp içseler bile yabancıya şikâyet edersem, namerdim!

Bundan böyle elim sevgilinin zincir gibi saçlarındadır... niceye bir divane gönlün dileğine uyacağım?

Mihraba benzeyen kaşlarını bir daha görürsem; şükür secdesi edecek, sadakalar vereceğim.

Ne mutlu demdir o dem ki Hafız, vezirin sevdasıyla meyhaneden sarhoş olarak çıkar, sevgiliyle köşke giderim!

Ger ezin menzil-ı gurbet besuy i hane revem

Diger anca revem-u 'akıl-i terzane revem

CCCLII t

- 2940 Niçin lkemin, yurdumun sevdasına düşüp gitmeyeyim?
Neden sevgilimin mahallesine toprak olmayayım
Mademki gariplik ve mihnet derdine tahammül edemiyo-
rum, bari şehrimde gideyim de kendimin sultanı olayım!
Vuslat hariminin mahremlerinden olup padişahımın kulla-
rı arasına katılayım.
mrmn sonu ne zaman gelecek, belli değil... bari gide-
yim de ecel gününde sevgilimin yanında bulunayım, bu daha
doğru!
- İşim gücüm daima âşıklık ve rintlikti... artık çalışayım, ken-
di işime koyulayım.
- 2945 Ağır bir uykuya dalmış olan bahtımın, hiç de düzgün git-
meyen işimin elinden şikâyet edeceksem; kendi sırrımı kendi-
me söyleyeyim!
Belki ezeli lütuf, yol gösterir, yoksa ey Hafız, ebede kadar
kendimden utanır kalırım!

ıra ne derpey-i 'azm-i diyar-ı hod başem
ıra zi hak-i ser-i kuy-ı yar-ı hod başem

CCCLIII t

Öyle ağlayayım ki, gözlerim deniz kesilsin. Sabrı da sahra-
lara atayım, bu suretle gönlümü denizlere salayım!

Günahkâr ve daralmış gönlümden bir ah edeyim de
Adem'le Havva'nın bile günahını ateşe yakayım!

Feleğin okunu yedim; saki şarap ver. Sarhoş olup Cevza
tirkeşinin kuşak bağıını düğümleyeyim, bir daha kimseye ok
atamasın!

1950 Bu tahtirevana içtiğim şarabın bir yudumunu saçayım, şu
gök kubbeye çeng nağmelerini yükselteyim.

Sevgili nerdeyse gönül hoşluğu orda. Cehd edeyim de ken-
dimi oraya ulaştırayım.

Ey külâhı güneş olan ay! Elbisenin düğmelerini çöz de bu
sevda çeken başımı zülfün gibi ayaklarına koyayım.

Hafız, ömre dayanmak mademki yanlış... neden bugünün
zevkini yarına bırakayım?

Dide derya kunem-u sabr besehra fukenem
Vanderin kar dil-ı hiş bederya fukenem

CCCLIV t

Fırsat düşer de sevgilimin tabanının bastığı toprak elime geçerse; gözümün levhine güzel bir yazı yazar, bir resim yaparım!

2955 Sevgilinin fermanı gelir de canımı isterse, mum gibi hemen bir nefeste canımı teslim ediveririm.

Sevgili, kalp gönlümü beğenmezse, yoluna gözlerimden geçer akçe saçarım.

Bu toprak kuldan eteğini silkme, beni çiğneme. Ölümüm-den sonra yel bile tozumu bu kapıdan savuramaz benim.

Seni kucaklamak ümidiyle gözyaşlarına gark oldum... fakat gözyaşındaki dalganın bir gün beni senin kıyına atacağını umuyorum.

Bugün benim vefakârlığımı hor görme, benden kaçma. Derdimden ellerimi kaldırıp dua edeceğim geceyi düşün de çekin!

2960 İkiye ayrılmış siyah saçların, âşıkların gönüllerini alacaklarına dair seninle ahdettiler, karar verdiler.. fakat benim kararımı aldılar!

Ey rüzgâr, o şaraptan bana bir koku getir. Çünkü sersemliğimi, ancak o şifalı koku giderebilir!

Hafız, sevgilinin lal dudağı benim aziz canımdır. O can dudakları dudaklarıma almak bir ömürdür, ömür!

Ger dest dehed hak i kefi pay-i nigarem

Berlevh-i basar hatt-ı nigari binigarem

CCCLV t

. Bir ömürdür sevgilinin vuslatını aramakta, her gün o yolda adım atmakta, her an şefaât elimi bir şöhrətli kişiye uzatmaktayım.

Sevgi ateşini günden güne artıran ay yüzlü sevgilim olmadıkça günümü geçirmek istemem. Bunun için de her gün bir yola tuzak kurar, her an tuzağa bir kuş korum.

1965 Evreng nerde, Gülçehre nerde? Vefa'nın aşkı nerde, sevgilisi Mihr ne yanda? Şimdi açıklıkta nöbet benim, aşk davasında bulunan yalnız benim, ben!

Bilirim, bu her sabah, her akşam çektiğim kanlar saçıcı ahlar, nihayet derdi sona erdirir, hikâyeyi rengin bir hale sokar elbet.

O usul boylu selvinin gölgesinde agâh olmak ümidiyle her yanda salına salına yürüyen bir güzele aşk gülbankıyla hitap eder dururum.

Gönüllere huzur veren sevgili, gönül muradını vermez. Bunu bilirim, bilirim ama, yine bir hayale kapılır, yine durmadan fala bakar, hayra yorarım!

Kendimden geçmiş, kendimi kaybetmişim, Hafız gibi şaraba da tövbeliyim. Böyle olmakla beraber yine ruhaniler meclisinde arada bir, tek bir kadehçik şarap içmekteyim.

'Ömrîst ta ender taleb her ruz kami mizenem
Dest-i şefaât her demi bernik- nami nizenem

CCCLVI t

- 2970 Dün gece uyku yolunu gözyaşı selleriyle keserdim; yüzünü gözünü, kaşını saçını anarak su üstüne bir resimdir yapardım.
Sevgilinin kaşları gözümün önündeydi. Ben de hırkamı yakarak mihrap köşesini anıp şarap içiyordum.
Gözümün önünde sevgilinin yüzü cilve etmekteydi... ben de adeta uzaktan mehtabı pyordum.
Gözüm sakinin yüzündeydi, kulağım çengin sözünde. Bu bakış, bu dinleyiş için gözümle, kulağım la tefe’l etmekteydim.
Sabah ağına kadar uykusuz gözlerimde yüzünün hayali vardı.
- 2975 Şiir dalından uçup bir yere gitmiş, konmuş olan düşünce kuşlarını senin saçlarından yapılma mızrapla harekete getirir, tekrar havalandırırdım.
Saki bu gazelimi okur, bana kadeh sunardı. Ben de bu teraneyle şarap ierdim.
Hafız’ın hali hoştı, iyi bir bahtla dostların ömrü, dostların devleti için hayırlar yorar, hayırlar dilerdi.
- Di şeb beseyl-i eşk reh-i hab mizedem
Nakşı beyad-ı hatt-ı tu berab mizdem

CCCLVII t

Sen beni her gördükçe derdimi arttırmadasın, benimse seni her gördükçe meylim, sevgim artmada.

Halin nedir diye hiç sormuyorsun. Bilmem başında ne hava var? Derdimi bilmiyor musun ki, dermanım için çalışmamaktasın!

2980 Beni topraklar üstünde bırakıp gitmen hiç de doğru bir şey değil. Bir uğra da yine halimi sor, yoluna toprak olayım sevgili!

Ölüp toprağa girmedikçe elimi eteğinden çekmem. Hatta o vakit bile mezarıma uğrarsan, tozum eteğini tutar

Aşkının derdinden artık soluk bile alamaz oldum, nefesim bile çıkmıyor. Benden öcünü aldın; hâlâ, biraz nefes al, rahatla, demiyorsun. Bu, ne vakte kadar sürecek?

Bir gece, karanlıklar içinde gönlümü saçlarında arıyordum, fakat aynı zamanda yüzünü de görmekteydim, lal dudaklarından şarap da içmekteydim!

Nihayet seni ansızın aguşuma çektim, saçların dağıldı, hal- kalandı. Dudağımı dudağına koydum, canımı da feda ettim, gönlümü de!

2985 Sen Hafız'a vefakâr ol da düşmana; git, öl artık, de. Senden bu sevgiye nail olduktan sonra soğuk sözlü düşmandan ne korkum var!

Mera mibini vu der dem ziyadet mikuni derdem
Tura mibinem-u meylem ziyadet mişaved her dem

CCCLVIII t

Yeni yetişmiş bir gencin yüzüne âşıkım, bu derdin devleti-
ni Tanrı'dan dualar ederek diledim.

Âşıkım, rindim, güzellere bakmaktayım... bak, ne kadar h-
nerlerle bezenmişim; bilesin diye apaçık söylüyorum.

şaraba bulanmış hırkamdan utanıyorum. O hırkayı yüz
türlü oyunla, dervışler gibi tarikat çeyizleriyle, yamalarla ss-
lemişim!

Ey mum, sevgilinin derdiyle güzelce yan yakıl; hemen şim-
di ben de geliyorum, kemerimi bu iş için kuşandım!

2990 Öyle bir hayranım ki; elimde ne iş kaldı, ne g! Fakat gün-
lmde, canımda ne varsa eksilttike, derdimi ve mihnetimio-
ğalttım ya!

Hafız gibi elbisemin yakasını, göğsünü yırtar, meyhaneye
Öyle giderim; belki o yeni yetişmiş sevgili beni sarar, koar.

'Aşık-ı ruy-ı cuvanı hoş-i nov-hasteem

Vaz Huda dovlet-i in gam be du'a hasteem

CCCLIX t

Saçlarını rüzgârın eline verip dağıtma da beni havalandırma,
perişan etme. Naza başlama da varlığını kökünden sökme!

Yanağını yalımlandır da beni gülden vazgeçir; boyunu yükselt de selviyi seyretme kaydından geceyim!

Şehirde meşhur olma da beni deli divane edip dağlara düşürme; Şirin işvelerini gösterme de beni Ferhat etme.

2995 Başkalarıyla şarap içme de ciğer kanımı içmeyeyim. Benden baş çekip çekinme de feryadımı göklere yükseltme.

Saçlarını halka halka dökme de beni bağlara, kayıtlara sokma. Yüzünü o kadar güzelleştirme de beni berbat etme!

* Yabancı bir dost gibi durma da beni kendimden geçirme. Ağyarın gamını yeme de neşemi bozma.

Melek gibi dolaşma da Hafız'ı öldürme. Ram ol da kutlu talih bana yardım etsin.

Zulf ber bad medih ta nedeği ber badem

Naz bunyad mekun ta nekeni bunyadem

CCCLX t

Kalk, meyhane kapısından bir feyiz dileyelim, sevgilinin yoluna oturalım, bir murat isteyelim.

3000 Galiba vuslat yoluna gidecek ağıımız yok, yoksullukla meyhane kapısına varalım da azık dileyelim.

Kanlı gözyaşlarımız akmakta, ama ona elçi olarak yollamak için yüreğı temiz birisini arayalım.

Aşkının derdinden bir yardım istersek, derdinin dağındaki lezzet gönlümüze haram olsun!

Beninin noktasını göz levhine nakşetmeye ne imkân var, ne de layık. Fakat gözbebeğinden bir mürekkep istesek, belki nakşedebiliriz.

Gamını ancak neşeli gönölde bulmak imkânı var. Biz de gamına nail olmak ümidiyle neşeli bir gönöl arayalım.

3005 Hafız, medrese kapısında ne vakte kadar oturup duracaksınız? Kalk da meyhane kapısından bir feyiz, bir fütuh isteyelim.

Hiz ta ezder-ı meyhane guşadi talebim

Ber reh-i dost nişinim-u muradi talebim

CCCLXI t

Gerçi gönül ateşiyle şarap küpü gibi coşup kaynamaktayım,
fakat dudağımı mühürledim, kan yutuyorum da yine sükût et-
mekteyim.

Sevgilinin dudağına tamah etmekten maksat hayat kazan-
maktır. Bir bak bana, bu işte nasıl candan çalışmaktayım.

Gönül gamından nasıl azat olabilirim ki; her an kulağım-
da bir sevgilinin siyah saçları halka... her an bir güzele kul
oluyorum.

İbadetime güvendiğim yok, hâşâ... şu kadar var ki; arada
bir, bir kadehçik şarap içmekteyim.

3010 Düşmanın yağmına ümidim var, kıyamet gününde Tanrı'nın
affının feyzi günah yükünü sırtımda bırakmaz.

Babam cennet bahçesini iki buğday tanesine sattı; ben ne-
den bir arpaya cihan mülkünü satmayayım?

Hırka giymem pek dindar olduğumdan değil. Yüzlerce giz-
li ayıbı bir perdeyle örtüyorum.

Şarap küpündeki halis şaraptan başka bir şey içmemek is-
tiyorum; pir-i muganın sözünü dinlemeyeyim de ne yapayım?

Meclisteki çalgıcı aşk yolundaki çalgıyı böyle çalıp durur-
sa, Hafız'ın şiirini bile aklımdan çıkarır.

Gerçi ez ateş-i dil çün hum-ı mey dercuşem
Muhr ber leb zede hun mihorem-u hamuşem

CCCLXII t

3015 Ben güzel yüze, gönüller çeken alımlı saa âşıkım... Sarhoş gze, saf ve tortusuz şaraba hayranım.

Âşıklıkta sazdan, yanıştan başka bir çare yok. Mum gibi ayak üstünde durmakta, yanmaya hazırlanmış bulunmaktayım. Beni ateşle korkutma!

Ben cennetteki Adem'im, ama şimdi hâlâ ay gibi güzellerin aşkına esirim.

Bahtım yardımda bulunur da pılı pırtımı sevgilinin civarına çekersem; oturup kalkacağım yerden tozu, toprağı, huriler saçlarıyla sprrlەر.

Şiraz lal dudağın madenidir, güzelliğın çıktığı yerdir. Ben-se... müflis bir kuyumcuyum, işte bu yüzden hatırım perişan!

3020 Bu şehirde o kadar sarhoş göz gördüm ki, hakikaten artık şarap içmiyorum, sarhoşum zaten!

* Altı tarafı da hurilerin işveleriyle dolu bir şehir. Altı taraf-taki bu güzellerin hepsini de alırdım, fakat elde avuçta bir şeyim yok ki!

Bana, ezeli ahde ait bir söz söyle, dedin... dur hele, iki kadeh çekeyim de söyleyeyim!

Hafız, tabiatının gelini cilvelenmek istiyor. Fakat bir aynam yok ki... onun için ah etmekteyim.

Men dostdar-i ruy-i hoş-u muy-i dil-keşem
Medhuş-i çeşm-i mest-u mey-i saf-ı bigaşem

CCCLXIII t

Dün gece, yüzünün sevdasını başımdan atayım, bu sevgiden gayrı vazgeçeyim, dedim. Sevgili dedi ki: Nerde zincir? Şu deliyi bağlayalım, bir çaresine bakalım bunun!

3025 Boyuna selvi dedim de kızıp çekildi gitti. Dostlar, sevgilim doğru sözden inciniyor, ne yapayım, ne işleyeyim?

Sevgili, vezinsiz bir nüktedir söyledim, beni mazur gör. Lüt-fet, bir işvelen de tabiatı mevzun bir hale getireyim.

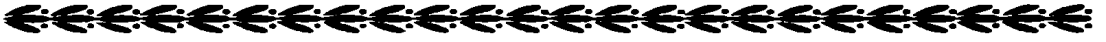
Hiçbir suçum olmadığı halde, sevgilinin o nazik tabiatından utangaçlık çekerim, benzim sararıp durur. Saki, bir kadeh sun da yüzümü gül gibi kızartayım.

Ey Selma konağının yeli, Allah için olsun, ne vakte kadar konak yerlerini birbirine katacak, yurt yerlerini gözyaşlarımla Ceyhun'a çevireceğim?

Sevgilinin sonsuz güzelliğinin hazinesine nail olduktan sonra, artık kendim gibi yüzlerce yoksulu Karun ederim.

3030 Ey sahipkıran padişah, kulun Hafız'ı unutma da o günden güne artan güzelliğinin devletine dua edeyim.

Duş sevda-yi ruheş guftem zi ser birun kunem
Guft ku zencir ta tedbir-i in mecnun kunem

CCCLXIV t

Biz kötü söylemez, batıla meyletmez, kimseyi yasa giriftar eylemez, kimseye mor yas elbisesi giydirmeyiz.

Bilgimizin defterine yanıtacak Şey yazmayız, Hakk'ın sırrını da oyun ve hokkabazlık kâğıtlarına katmayız.

Yoksulla zengini azla, okla ayıplamak kötü bir Şeydir. En uygun iş Şu: Hibir suretle kötü işte bulunmayalım.

Felek hnerlilerin gemisini paralar. Bu muallak denize dayanmamamız daha doğru ve iyi!

3035 Yoldaşların huzuruna atımızı sırata sırata bir hoş koşar, yağız atla sırmalı eyeri düŐünmeyiz bile!

Padişah rintlerin bir yudumcuk Şarabını hürmetle imezse, biz de ona süzme ve halis Şarap vererek iltifatta bulunmayız.

Bir haseti, hicvederek bir yoldaşı incitirse de ki: Gönlünü hoş tut, biz ahmağın sözüne kulak asmayız zaten!

Hafız, düşman yanlış bir söz söylerse, aldırış etmeyiz; doğru söylerse, zaten doğru söze darılmaz, savaŐmayız!

Ma neg'uyim bed-u meyi be nahak nekunim

Hane-i kes siyeh-u delk-ı keş ezrak nekunim

CCCLXV t

Yüzünün hayalini gözümün iş yurduna nakşettim. Senin gibi bir güzeli ben ne gördüm, ne de işittim!

3040 Seni aramakta şimal rüzgârına eş oldum, onunla at başı koşmaktayım. Ama o salına salına yürüyen selvi boyunun tozuna bile erişmedim!

Benim böyle vahşi ceylan gibi dağlara düşüp adamlardan ürkmeme sebep, kara gözlerinle gönüller çeken gerdanındır; suç hep onlarda!

Bal çeşmesine benzeyen ağzının iştihakıyla ne gözyaşı taneleri saçtım; şarap satan lal dudaklarından ne işveler satın aldım!

Bakışlarınla yaralı gönlüme ne oklar attın, civarında ne mihnet yükleri taşıdım!

Ey seher yeli, sevgilinin civarından bir toz getir bana... yaralı gönlümden gelen kan kokusunu o toprakta duydum.

3045 Civarından bir rüzgâr geldi geçti. O rüzgârın getirdiği kokuyla konca gibi kanlı gömleğimi yırttım!

Vuslat gecesine ererim ümidiyle dert ve mihnet gününde oturdum, ama ağzının hükmettiği bir devirde gönlümün muradından tamahı kestim ben!

Ayağının toprağıyla Hafız'ın gözünün nuruna ant olsun... yüzün olmadıkça göz چراغından bir aydınlık bile görmedim.

Hay al-i ruy-ı tu der kargah-ı dide keşidem
Be suret-i tu nigari nedidem-u neşinidem

CCCLXVI t

Sevgiliyle ahdim var: Can bedenimde oldukça, civarını arzula-
yan âşıklarını kendi canım gibi aziz tutacağım.

Gönlümün dileğince bir halvetim var: Artık kötü söyleyen-
leri ne düşüneyim; ne derlerse, ko desinler!

3050 Evimde bir selvim var ki, boyunun sayesinde bahçedeki sel-
viden de fariğim, ayırılıktaki şimşirden de.

** Gzellerden yüz bölük asker gönlüme kastederek pusu-
ya girse, yine korkum yok. Tanrı'ya şükürler, minnetler olsun,
benim ordular bozan bir gönlüm var.

** Lal dudaklarının hatemiyle Sleymanlıktan dem vursam
yeri var. İsm-i azam benimle olunca Şeytan'dan korkar mıyım?

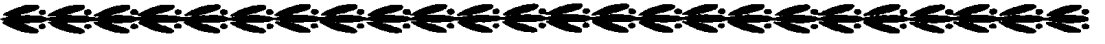
* Ey arif pîr, beni meyhaneye gidiyor diye ayıplama. Kade-
hi terk etmeme imkân yok. Tövbe etsem bile tövbe tutmayan
bir gönlüm var!

Ey rakip, Allah için olsun, bu gece gözünü yum. Onun s-
kt eden lal dudaklarıyla gizlice konuşacağım yüzlerce bahis var!

3055 Hamd olsun Allah'a, sevdiğim ikbal gülşeninde salınıp gez-
dikçe ne laleye meylim var, ne Van glne, ne de yaban gl-
nn yaprağına!

Hafız, yüzlerce mihnetten, yüzlerce meşakkatten sonra, şe-
hirde rintlikle meşhur oldu. Fakat mademki âlemde Emind-
din Hasan'ım var, ne gam!

Mera 'ahdist ba canan ki ta can derbeden darem
Hevadarana kuyesra  can-ı histen darem

CCCLXVII t

Gizli işret yolunda hoş bir güzelim var ki, zülfüyle yanağı
yüzünden adeta ateşte nalım var!

Âşıkım, rindim, pervasız şarap içmekteyim. Bütün bu rüt-
be ve mevkileri o periye benzer huri yüzünden kazandım.

Rintlerin köşküne bir adım atsan yok mu? Şeker gibi şii-
den mezem var, tortusuz saf şarabım!

3060 Sen, beni böyle hor hakir tutar, bana cefa edersen; ben de
seher çağında ah eder, zülfünü perişan bir hale korum!

Sevgilinin bu pas renkli hattı, bu çeşit yüz gösterip durur-
sa; sarı yüzümü kanlı gözyaşlarıyla bezeyeceğim.

Bakış oklarıyla saçlarının ipini getir ki, benim mecruh ve
belalar çeken gönülle savaşlarım var!

Hafız, mademki âlemin gamı da geçer, neşesi de... hatırını
hoş tutman daha iyi!

Der nihanhane-i 'işret sanemi hoş darem
Kezser-i zulf u ruhaş na'l derateş darem

CCCLXVIII t

Gerçi saçlarından işim düğümlendi, ama düğümlendiği gibi keremiyle açılacağını da umuyorum.

3065 Yüzümün kızılığını neşeden sanma. Şarap kadehi gibi gönlümün kanı yanağıma aksetmiş!

Çalgıcının çaldığı perde ihtiyarımı elden alacak. Ah eğer bu perdeye girmeme müsaade etmezlerse!

Ben öyle bir sihirbaz şairim ki, söz afsunuyla kamış kaleminden daima ballar, şekerler yağıdırmadayım.

** Yüzlerce ümitle bu çöle ayak bastık, ey kaybolan gönlümün kılavuzu, bizi terk etme!

Öyle hızlı gitmekteisin ki, seni yel uğrağında bile görmeme imkân yok. Bilmem ki, sevgiliye kiminle bir haber göndereyim, kime şunu söyle diyeyim?

3070 Bahtımın gözü, sevgilinin efsanesiyle uykuya daldı. Nerde bir inayet rüzgârı ki, beni uyandırsın!

Geceleyin bu perdeden içeriye onun düşüncesinden başka kimse girmesin diye, bütün gece gönlü hareminin bekçisi oldum.

Dün gece, Hafız, baştan başa riyadan ibaret diyordu. Fakat kapısının toprağından başka neyle, ondan gayrı kiminle uğraşıyorum, başka ne işim gücüm var ki?

Gerçi uftad zizulfeş girehi derkarem

Hemçunan çeşm-guşad ezkeremeş midarem

CCCLXIX t

Maddi, manevi, elimizde avucumuzdakini hep meyhane yoluna sarf ettik. Ettiğimiz duaların hepsini sevgiliye bağışladık!

Deli gönüle vurduğumuz şu dağ, yüzlerce akıllı zahidin harmanına ateş salar.

3075 Yüzümüzü bu virane dünyaya koyduğumuz günden beri, ezel padişahı aşk gamının hazinesini bize verdi.

Hırka giyip ona göre amelde bulunmayanlardan daha ziyade münafık kimse yok... münafıklıktan kaçınmak için hırka giymekle beraber bu rindane şiveye büründük.

** Bu başı dönmüş gemi nasıl gidebilir, imkân mı var? Canımızı o tek incinin sevdasına verdik!

Tanrı'ya şükrolsun ki, akılla anlayışlı diye lakap taktığımız da bizim gibi âşıkmuş, bizim gibi dinsizmiş!

Hafız gibi senin bir hayaline razıydık. Fakat Yarabbi, ne yoksulca himmete, ne bigâne meşrebe malikiz ki!

3080 * Bundan böyle güzel sevmeme, onların sevgisini gönlüme almama imkân yok; bu evin kapısını sevgilinin dudağıyla mühürledik.

Ma hasıl-ı hod ber der-i humhane nihadım

Mahsul-i du'a derreh-i canane nihadım

CCCLXX t

Yolunun toprağına yüzlerce defa yüz koyduk. Halkın te-
vecchn de bir tarafa attık, nefretini de.

* Zayıf gönlümüze cihanın yükünü yklemedik. Bu bağlan-
mış yükü, dengi bir kenara koyuverdik.

Medresenin damını, kemerini; kıyl  kaalini, mbahasesi-
ni kadeh ve ay yüzlü saki yolunda terk ettik.

Takva mülkünü askerle almadık, saltanat tahtını gçle kuv-
vetle elde etmedik.

3085 Sevgilinin gözünün denizindeki dalga ne oyun oynayacak
acaba diye, sihirbaz gözlerinin işvelerine vurulmuşuz.

Serkeş zülfü olmayınca karasevdaalı başımızı, aşk sersemli-
ėiyle menekşe gibi dizimize koymuşuz.

Ümit bucağında hilal gzleyenler gibi istek gözünü o mu-
kavves kaşa tuttuk.

** Bir işarete bulun, bir emret... iki ümitli gözümüzü o mu-
kavves kaşlara diktik, beklemekteyiz.

Hafız, kaybolmuş gönlün nerde, dedin... nerde olacak? O
büklüm büklüm saçların halkalarında.

Ma piş-i hak-i rah-ı tu şed r nihadeim
Ruy-u riya-yı halk beyek su nihadeim

CCCLXXI t

3090 Biz gamsız sarhoşlar, gönlümüzü aldırmışız. Aşkla halda-
şız, şarap kadehiyle solukdaş!

İşimiz, sevgilinin kaşlarıyla açılalı beri, bize nice melamet
yayları çektiler!

Ey gül, sen daha dün gece sabah şarabı dağını göğsüne dağ-
ladın. Fakat biz o şakayıkları ki, bağrımız dağlı doğduk!

Pir-i mugan tövbemizden incindiyse de ki: Şarabını bulan-
dırma, saf tut... özür dilemek için huzurunuzdayız.

Ey yol kılavuzu, iş senden biter, medet et, insafa gel; çok
düşkünüz biz!

3095 Lale gibi ortada yalnız şarapla kadehi görme... yıkık gön-
lümüze vurduğumuz şu dağı da gör!

Hafız, şiirindeki bu renk, bu hayal ne, dedin. Yanlış bir şey
görme, biz yine aynı kuluz ve sadece bir levhten ibaretiz!

Ma bigaman-ı mest dil ezdest dadeim

Hem-raz-ı 'ışk-u hem-nefes-i cam-ı badeim

CCCLXXII t

Biz bu kapıya rütbe, mevki sahibi olmak için değil, kötü hadiselerden sığınmak, emin olmak için gelmişiz.

Aşk konağının yolcularıyız. Yokluk sınırından varlık ülkesine kadar bunca yolu, hep aşka ulaşmak için aşmışız.

Hattının yeşilliğini gördük de cennet bahçesinden kalktık, bu muhabbet otunu elde etmek için geldik!

3100 Hazinedarı Ruhulemin olan bu kadar hazineye sahip olduğumuz halde, padişah sarayının kapısına yoksullukla gelmişiz.

Ey tevfik gemisi, hilm lengerin nerde? Biz bu kerem denizine günahlara gark olarak geldik.

Yzsuyumuz gitmede... ey hataları örten bulut, gel, bir rahmet yağmuru getir... Çünkü sorgu hesap dîvânına defterimiz kapkara geldik.

Hafız, bu yn hırkayı çıkar, at... Çünkü kervan izini izleyerek ah ateşiyle geldik... sonra hırkan da yanar, sen de yanarsın!

Ma bedin der ne pey-i haşmet-u cah amedim
Ezbed-i hadise inca bepenah amedeim

CCCLXXIII t

Bırak da meyhane sokağından geçelim, çünkü bir yudum-
cuk şarap için hepimiz bu kapıya muhtacız.

3105 Mademki ezel gününde aşktan, rintlikten dem vurduk. O
yoldan başka bir yola gitmememiz lazım!

Cem'in tahtının yele gittiği bir yerde gam yemektense, şa-
rap içmek yeğdir.

Belki bir gün beline sarılırsınız, kemerine ulaşırsınız diye, kızıl ya-
kut gibi gönül kanına bulanmışsınız.

Vaiz, perişan âşıklara nasihat verme. Biz, dostun civarın-
daki toprağı bulmuşken, artık cennete bakamayız.

Sofiler bile vecd ve hale düşüp raksa girmişler... biz de kal-
kıp raksa koyulalım.

3110 İçtiğin şaraptan yere saçtığın yudumla yeryüzü kıymetlen-
di; inciye, lale sahip oldu. Vah bize ki senin yanında toprak-
tan da horuz.

Hafız, mademki vuslat köşkünün yücesine yol yok, bu ka-
pının eşiğinin toprağına baş koyalım, bunu yeter görelim,

Bugzar ta zîşarî'-i meyhane bugzerim

Kez behr-i cur'a-i heme muhtac-ı in derim

CCCLXXIV t

Kalk da sofi hırkasını meyhaneye, bu yamalı hırkayla tasavvuf hezeyanlarını bitpazarına götürelim.

* Bistami hırkayla sofi âdetlerini, tasavvuf laflarını rint kâ-lenderlere sefer armağanı sunalım.

Hadi, sabah çengini münacaatta bulunan pirin kapısına götürelim de bütün halvettekiler sabah şarabını içmeye konyulsunlar.

3115 * Seninle Eymen vadisindeki ahdimize vefa ederek, Musa gibi “Rabbim, bana görün, seni göreyim” diye diye buluşma yerine gidelim.

Senin şöhret davulunu ta arş üstünde çalalım. Aşk âlemini ta göklerin üstüne çıkaralım.

Senin civarının toprağını başımızın üstüne alalım da övmek için yarın, kıyamet sabahında mahşer sahrasına götürelim.

Gönül, eldeki vakti fırsat bilip bir işe koyulmazsa, bütün bu vakitlerden elimize ancak utangaçlık geçer, ancak onu elde edebiliriz sonra!

Bu pisliklere bulaşmış hırkayla, bu fazilet ve keremle yine kerametlerin adını anar, evliyalıktan bahsedersek, ayıptır doğrusu!

3120 * Bu gök kubbeden, bu felekten fitneler yağmakta... kalk da meyhaneye gidelim, bütün afetlerden oraya sığınalım.

İstek çölünde kaybolmak niceye dek sürecektir? Bir yol soralım da gidilecek yerlere gidelim artık.

Zahit, yolumuza melamet dikenleri korsa, biz de onu gül bahçesinden çıkarıp melamet zindanına hapsederiz.

Hafız, her alçak kişinin kapısına yüz suyu dökme. Hacetleri reva eden, muratlar veren Tanrı'ya arz etmemiz daha doğru, daha yerinde bir iş!

Hız ta hırka-i sufi be herabat berim
Delk-u tamat be bazar-ı hurafat berim

CCCLXXV t

Elimde pir-i mugandan fetva var, hem bu fetvanın mazmunu çok eski bir söz: Sevgilinin bulunmadığı yerde şarap haramdır.

3125 Bu mürailik hırkasını yırtacağım. Ne yapayım? Ruha ağyarın sohbeti elim bir azap.

Sevgilinin dudağı belki bana da bir cur'a saçar diye, yıllar oldu meyhane kapısında oturup durmaktayım.

* Galiba eski hizmetim hatırından çıktı... ey seher rüzgârı, eski ahdi bir hatırlat, ne olur?

* lmmden yüzyıl sonra bile olsa mezarıma uğrarsan, çürümüş kemiklerim toprağımdan raks ederek baş gösterir!

Dilber, önce bize yüzlerce mit vererek gönlümüzü aldı. Elbette ahlakı güzel kişi ahdini unutamaz.

3130 Konca de ki: Kapanmış, bir türlü açılmaz olmuş iş yüzünden gönlünü daraltma. Sabah ağından ve rüzgârın nefeslerinden yardım görür, açılırsın.

Gönül, iyileşme ümidini başka kapıdan ara. Âşıkın hiçbir derdi, doktorun tedavisiyle iyileşmez.

Marifet gevherini elde et ki, kendinle beraber gtresin; altın ve gümüş, başkalarının nasibidir.

şiddetli bir tzak... meğerki Tanrı'nın lütfu medet etsin. Yoksa hiç kimse melun şeytan'ın hilesinden kurtulamaz.

Hafız, altının, gümüşün yoksa ne çıkar? şükret. şairlik kapısından ve tab'ı selimden daha iyi ne devlet var?

Fetvi-i pir-i mug-an darem-u kavlist kadim
Ki heramest mey anca ki ne yarest nedim

CCCLXXVI t

135 Derdim de sevgiliden, dermanım da... gönül de ona feda oldu, can da.

Hani alım, güzellikten daha hoştur derler ya; sevgilimizde bu da var, o da!

Aşk hikâyesini gizli söylüyorum, ama nihayet aşikâre de söyleyeceğim!

İki âlem de onun yüzünün bir zıyasından ibaret. Bunu sana gizli de söyledim, aşikâr da.

Anılsın o sevgilinin kanımıza kastederek ahdi de bozduğu, peymanı da.

140 Cihanın işine dayanılmaz, hatta döneke feleğe de dayanmak caiz değil.

Mademki vuslat geceleri sona erdi, hicran günleri de geçer elbet.

Muhtesib de Hafız'ın âşık olduğunu bilir, Süleyman ülkesinin Asaf'ı da!

Şarap getir. Âşık değil kadıdan, padişah yasağından bile korkmaz.

Derdem ezyarest-u derman nîz hem

Dil feda-yı o şud-u can nîz hem

CCCLXXVII t

Görüşmek de müyesser oldu, pp koçmak da... bahtım-
dan da hoşnudum, zamandan da.

3145 Yürü zahit, talih bana yar oldukça kadeh de elimden dş-
mez, sevgilinin saçları da.

Biz kimseyi rintlikle, sarhoşlukla ayıplayamayız... güzelle-
rin lal dudakları da hoş, tatlı ve lezzetli şarap da.

Gönül, sana müjde vereyim: Muhtesib öldü... dünya şarap-
la, şarap içen güzellerle dopdolu.

Kötü göz, pusuda bizi gözleyip dururdu, nihayet düşman
da aradan kalktı, gözyaşlarımız da akmaz oldu.

Gönlü perişan etmek hiç de akıl kânı değil; bir cönk iste, s-
rahiyi de getir.

3150 Aşk toprağındakilere dudağından bir katre şarap saç da top-
rak lal rengine girsin, misk haline gelsin.

Mademki bütün âlem sana ulaşmak ümidiyle diri. Ey g-
neş, üstümüzden glgeni eksik etme!

Lalenin de yzsuyu güzelliğinin feyziyle, gülün de. Ey l-
tuf bulutu, bu toprak kula da bir feyiz rahmeti ver!

* Mülk ve dinin Brhanı... vezirliği sayesinde zaman, hem
devlet ve kudret hazinesi haline geldi, hem deniz zenginleşti!

* Yeryüzü, adalet çevgânına kapılmış bir top... hatta bu yüce
gök kubbe bile!

3155 Âdet olduğu veçhile aylar, yıllar gelip geçtikçe... güzler, baharlar birbiri ardından geldikçe

* Ululuk köşkü, ululardan da hali kalmasın, selvi boylu, gül yanaklı sakilerden de!

Hafız, saçlarına esir oldu, Tanrı'dan da kork, Süleyman iktidarına malik vezirin adaletinden de!

Didar şud muyesser-u bus-u kinar hem
Ezbabt-ı hod beşukrem-u ezruzgar hem

CCCLXXVIII t

Sevgililerden dostluk umuyor, vefa gzetiyorduk. Zaten bu zannımız yanıştı bizim.

şimdilik dostluk tohumunu ektik, gittik... bakalım bu ağağ ne vakit meyve verir?

3160 Dedikodu dervişlerin âdeti değil, yoksa seninle ne maceralarımız var!

* Gözünde savaş hileleri varmış... biz yanıldık, sulh edecek sanmıştık!

* Güzellik fidanın kendi kendine gönüller parlatır bir hale gelmedi. Onu himmet nefesiyle biz yetiştirdik.

Ne zulümler gördük de kimseciklere şikâyet bile etmedik; hiçbir suretle hürmeti bırakmadık.

Sevgili dedi ki: Hafız, bize sen gönül verdin... hulasa biz kimseyi zorla kendimize âşık etmedik ki.

Ma zi yaran çeşm-i yari daştım

Hod galet bud ani ma pindaştım

CCCLXXIX t

3165 Beni kılıçlayıp öldürse, elini bile tutmam. Oklasa bile bunu canıma minnet bilirim.

Yay kaşlı sevgiliye söyle; beni oklasın da onun eliyle, onun koluyla öleyim bari!

Âlem derdi beni elden, ayaktan düşürürse, kadehten başka kim elimi tutar ki?

Ey ümit sabahının güneşi doğ; doğ ki, ayrılık gecesinin elinde esir kaldım ben.

Harabat piri feryadıma yetiş, yaşlıyım. Bir yudum şarapla beni gençleştir!

3170 Dün gece ayağından başımı kaldırmayacağıma dair zülfüne ant içtim.

Ben o kuşum ki, her sabah, her akşam nağmelerim arşın yücesinden duyulmaktadır.

Hafız, şu takva hırkasını yak da ateş haline gelince onu yakmayayım; yoksa sonra sen de yanarsın!

Betirem ger kuşed desteş neçirem

Ve ger tirem zened minnet pezirem

CCCLXXX t

Vuslatının müjdesini ver de candan geceyim... kutsi bir kuşum ben, bu cihan tuzağından sıçrayıp çıkayım.

Sevgili, bana “kulum” dersen, muhabbetinle kevn ü mekân efendiliğinden vazgeçerim.

3175 Yarabbi, beni ortadan kaldırmadan lütfet, hidayet bulutundan bir rahmet yolla.

Mezarımızın başında şarapsız, çalgısız oturma da seni görmek ümidiyle, senin kokunla mezarımdan raks ederek kalkayım.

Ey salınışı tatlı güzelim, kalk, yüce boyunu göster de Hafız gibi candan da geceyim, cihandan da!

Yaşlıyım, ama bir gece sen beni adam akıllı bir sar da seher çağında koynundan genç olarak çıkayım.

Mujde-i vasl-ı tu diğ kez ser-i can berhizem

Tayir-i kudsem-u ez dam-ı cihan berhizem

CCCLXXXI t

Gerçi padişah kullarıyız, ama sabah çağı ülkesinin de padişahlarıyız.

3180 Hazine koynumuzda, kesemiz bomboş... fakat dünyayı gösteren kadehimiz, yolların toprağı!

Huzur ayıklarıyız, gurur sarhoşları... tevhit deniziyiz, günaha gark olmuşuz.

Baht güzeli cilvelenirse, biz ona yüzü ay gibi apaydın bir aynayız.

Her gece uyanık baht padişahının tacını, külahını gözetmekte, korumaktayız.

Sevgiliye, himmetimizi ganimet bil... çünkü sen uykudasın, uyanık olan biziz, gözcülük eden biziz, de!

3185 Şah Mansur bilir ki, biz himmet yüzümüzü nereye koysak, Düşmanları kandan kefenlere sarar, dostlara da fütuhat elbiseleri hazırlarız.

Riya ve tezvîr bizde yok. Biz kızıl aslanlarız, kara yılanlarız.

Söyle de Hafız'ın borcunu versinler. Vereceğini itiraf etmişsin, biz de şahidiz.

Gerçi ma bendegan-ı Padşehim
Padşahan-ı mülk-i subhgehim

CCCLXXXII t

Seher çağında Cevza burcu, hamailini önüme koydu da dedi ki: Padişahın kuluyum, buna ant içiyorum.

3190 Saki, gel... yaver talihimden ne murat istediysem, Tanrı müyesser etti.

Bir kadeh ver de padişahın aşkına içeyim. Yine yaşlı başımda gençlik ateşi var!

Hızır'ın abıhayatını anıp yolumu kesme. Ben padişahın kadehinden Kevser havuzunun şarabını içmekteyim.

Padişahım, fazilet ve hüner tahtını göklere yüceltsem, yine bu tapının kuluyum, yine bu kapının yoksulu!

Yıllarca meclisinde şarap içtim. Ona alışan tabiatımın bu huyunu terk etmesine, bundan vazgeçmesine imkân mı var?

3195 Eğer bu sözüme inanmazsan, Kemal-i Isfahanî'nin sözünden bir delil getireyim; o der ki:

Gönlümü senden alır, sevgini terk edersen, kimi seveyim, o gönlü nereye götüreyim, ne yapayım?

Hamailim, Muhammed oğlu Gazi Mansur'dur! Bu kutlu adla düşmanlara muzafferim ben.

Elest gününde padişahın aşkına düştüm... ömrümce de bu ahde vefa edecek, bu sevgiyle geçip gideceğim.

* Felek, Süreyya dizisini padişahın adına dizmişse, ben inci gibi şiirlerimle onu neden methetmeyeyim, kimden aşağıyım, kimden küçüğüm ki?

3200 Şahin gibi padişahın elinden lokma yedim; gayrı güvercin avlamaya tenezzül mü ederim?

Ey aslanlar tutan, aslanlara galip gelen padişahım, sayende huzur ve istirahat ülkesine yerleşsem, nem eksilir ki?

Kolum kanadım yok, böyle olduğu halde şaşılacak şey şu: Başımda Simurg'un konağına ulaşmaktan başka bir hava yok.

Şiirim, senin methinin bereketiyle yüzlerce gönül ülkesi zapt etti. Sanki bu hünerli dilim, senin kılıcın.

Sabah rüzgârı gibi bir gül bahçesinden geçtiysem, selviye âşık olduğumdan... çama müştak bulunduğumdan geçmedim.

3205 Senin kokunu duymuştum, neşe meclisindeki sakiler de yüzünü hatırlatıp bana bir iki kadeh şarap sundular.

Fakat ben bir iki üzümün suyu ile sarhoş olmam ki... meyhanede yetişmiş kart bir adamım ben!

Feleğın dönüşüyle birçok devam var. Bu hususta padişahın insaf ve adaleti hüküm versin!

Tanrı'ya şükrolsun yine bu tapının ycesindeyim; yine arş tavusu iri kanatlarımın sesini duymada.

Sevginden başka bir şeyle uğraşırsam, adım âşıkla dîvânından silinsin.

3210 Aslan yavrusu gönlümü kapmak için üstüme saldırdı; fakat ben zayıf olsam da, olmasam da zaten bir kere aslana avlanmışım, onun avıyım.

Padişahım, yüzüne âşık olanlar zerrelerden çok... ben nereden vuslatına erişeceğim Zerreden de aşağıyım ben!

Güzelliğini inkâr eden kim? Göster bana... göster de gözünü bıçakla oyayım!

Bana saltanat güneşinin gölgesi vurdu... artık doğ güneşle işim yok.

Bu sözlerden maksat, alışverişi kızıştırmak değil ha... ne cilt ve satmaktayım, ne iş ve almakta!

3215 Hafız, Peygamber'i ve Ehlibeyt'ini candan sever. Hüküm sahibi padişah da buna şahittir.*

**Cevza seher nihad hemayıl beraberem
Ya'ni gulam-ı Şah'em-u sovkend mihorem**

* Bu beyit Halhalî'de yok. Sudî şerhinden (C. 2, S. 227) ve bizdeki iki yazmadan aldık. Bu kaside Ayasofya nüshasında "H" harfının sonunda yazılmış. Bu beyit, o nüshada da yok.

CCCLXXXIII t

Defalarca söyledim, yine de söylüyorum: Ben âşıkım, fakat bu yola kendiliğimden koşmuyorum ki, Tanrı takdiri bu!

Dudu gibi beni aynanın önüne koydular. Aynanın ardındaki ezel üstadı neyi söyle diyorsa, onu söylüyorum.

İster diken olayım, ister gül... yeşilliği bezeyen birisi var, o beni nasıl yetiştiriyorsa, öyle bitmekteyim.

Dostlar, hayran bir âşıkım... ayıplamayın, bir incim var, değer bilen bir müşteri arıyorum.

3220 Gerçi şaraba bulanmış hırka giymem ve şarap içmem ayıptır. Ama yine siz tayip etmeyin, şarapla hırkamdaki kiri, riya-yı yıkamaktayım.

Âşıkların gülmesi de başka bir yerdendir, ağlaması da. Geceleri terennüm etmekteyim, seher çağları mersiye okuyup ağlamakta.

Hafız, bana meyhane kapısının toprağını koklama, dedi. Ona de ki: Ayıplama, ben o topraktan Hutten miskin koku-sunu almaktayım.

Barha gufteem-u bar-i diger miguyem
Ki men i dil-şude in reh ne behod mipuyem

CCCXXXIV t

Güzelim, aşkının derdine ne çare bulayım? Ne vakte kadar derdinle geceleri feryat edip duracağım?

Divane gönül, nasihat duyacak, öğüt alacak dereceyi aştı. Saçlarını zincir yapar da bağlarsam, belki uslanır.

3225 Ayrılık zamanında neler çektiğimi bir mektupta yazmak imkânı yok, heyhat!

Saçlarının yüzünden ne perişan oldum... nerde o mecal ki, bunların hepsini anlatayın?

Canı görmek arzusuna düştüm mü, gözümde senin güzel yüzünü tasvir eder, nakşeylerim.

Vuslatına bu suretle erişeceğimi bilsem, yolunda dini de oynar, gönlü de oynar, vuslatına erişirdim.

Vaiz yanımdan uzaklaş, beyhude sözler söyleme... ben artık tezvirlerle kulak asacak adam değilim.

3230 Hafız'ın bu bozuk düzen halden kurtulmasına, ıslah olmasına imkân yok. Mademki takdir böyle, ne tedbirde bulunabilirim ki?

Sanema ba gam-ı 'ışk-ı tu çi tedbir kunem

Ta bekey dergam-ı tu nale-i şeb-gir kunem

CCCLXXXV *

Muğların meyhanesinde Tanrı nurunu görüyorum. Ne şaşılacak şey. Bir bak; nerden, nasıl bir nur görmekteyim.

Ey emir-i hac, bana cilvelenme, övünme. Çünkü sen evi görüyorsun, ben ev sahibini görüyorum!

Güzellerin saçlarından misk elde etmek ümidindeyim, ne olmayacak şey, ne abes düşünce! Mutlaka yanlışı görüyorum.

Gönül yanığı, akıp duran gözyaşı, seher çağındaki ah, geceleyin feryat... bütün bunları sizin lütfunuzla görmekteyim.

Her an yüzünün başka bir nakışı, başka bir tecellisi hayalimin yolunu vurmakta... seni görünce aklım, hayalim dağılmakta. Bu perdede neler görüyorum, kime söyleyeyim?

Her seher çağı sabah rüzgârından gördüklerimi, kimse ne Hutun miskinenden gördü, ne Çin nafesinden!

Dostlar, Hafız'ın size baktığını ayıplamayın, ben görüyorum ki, o sizin dostlarınızdan, âşıklarınızdan!

Derherabat-ı mugan nur-ı Huda mibinem

În 'aceb bin ki çi nuri zi kuca mibinem

— N —

CCCLXXXVI

Benim uzun boylu işveci, hilebaz sevgilim, uzayıp giden zahitlik hikâyemi kısalttı, beni zahitlikten vazgeçiriverdi.*

Gönül, gördün mü? Bu kadar yaş yaşadıktan, zahitlik ettikten, ilim öğrendikten sonra sevgiliyi gören gözün, bana neler etti, başıma ne işler açtı?

3240 Riya hırkasıyla aşkımı gizleyeyim dedim, ama gözyaşları gammaz... nihayet sırrımı faş etti gitti!

Sevgili sarhoş, âşıkları anmıyor bile... yoksullara iltifat eden sakimin kulakları çınlasın. Allah ona hayırlar versin!

Yarabbi, nefhasıyla kerem kokusunu getirecek, işlerimi düzene koyacak olan o seher rüzgârı ne vakit esecek ki?

İmanın da harap olacağından korkuyorum, nihayet kaşların namazımın huzurunu bozmakta.

* Zahit senin niyazın da bir işe yaramıyor, benim geceleri sarhoşluğum ve yana yakıla niyaz edişim de!

3245 Hafız, ağlamadan yandı. Ey seher yeli halimi, dostları görüp gözeten, düşmanları yakıp yandıran padişahıma arz et!

Kendime mum gibi gülerek ağlıyorum. Bakalım taş yürekli sevgili, bu yanıp yakılmam sana neler edecek?

Bala bulend i 'işve-ger-i nakş-baz-ı men
Kutah kerd kıssa-i zuhd-i dıraz-ı men

* Ayasofya nüshasında "Teümme" de bu gazelin yalnız ilk beyti var. Diğer beyitleri yok.

CCCLXXXVII t

Bir cilvelen de sihirbazların alışverişini kesada ver... bir göz
ucuyla bak da Samirî pazarının parlaklığını söndür!

Âlemin başını, sarığını yele ver, dilberlik usulünce külahı-
nın köşesini bir yık hele!

Zülfüne söyle, âdeti olan serkeşliği bıraksın; bakışına söy-
le, sitemkârlığın kalbini kırsın!

250 Dışarı çık, salına salına yürü de güzellik topunu kap, kim-
seye bırakma. Hurilere, müstahak oldukları şeyi ver, perilerin
güzelliğini hiçe indir.

Ceylan bakışlarıyla güneş aslanını teshir et... iki büküm kaş-
larıyla Müşteri'nin yayını kır!

Rüzgârın nefesiyle sümbülün zülüfleri koku salarsa, sen am-
ber kokulu saçlarıyla ona layık olduğu değeri veriver!

Hafız, bülbül fasahattan dem vurursa, Farsça şîirlerinle had-
dini bildiriver!

Kinşme-i kun-u bazar-ı sahiri bişiken

Begamze revnak-ı bazar-ı Samiri bişiken

CCCLXXXVIII t

Rintlere bundan daha iyi bir bakışla bak... meyhane kapısına bundan daha iyi bir tarzda uğra!

3255 Dudaklarının hakkımda şu lütfu pek, ama pek güzel... fakat bundan biraz daha güzelini, biraz daha iyisini bekliyorum.

Sihriyle cihan işlerinin düğümünü çözen sevgiliye de ki: Bu mühim ve ince işe biraz daha iyi bak, hele bir parça daha himmet et!

O güzele gönül vermeyeyim de ne yapayım? Zaman anası bundan daha iyi, bundan daha güzel bir oğul doğuramaz ki!

ğt bana dedi ki: Aşkın gamdan başka ne hüneri var? Yürü be akıllı hocam, senin bundan daha âlâ bir hünerin var mı ki?

Sana, kadehi eline al, sakinin dudağın p, diyorum ya... canım efendim, dinle... başka kimse bundan daha iyi bir söz söyleyemez.

3260 Hafız'ın kalemi, şeker gibi meyveler veren bir nebattır, bu meyveleri de devşirmeye bak... Çünkü bu bahçede bundan daha iyi meyve yok!

Mifuken berşaf-ı rindan nazeri bihter ezin
Berder-i meykede mikun guzeri bihter ezin

CCCLXXXIX t

Yolunun toprağı olsam, benden eteğini silker; gönlünü ver bana desem, yüzünü çevirir.

Rengin yüzünü gül gibi herkese gösterir. Ört, saklan desem, benden örtünür, benden saklanır.

Gözüme, bir an doya doya bak artık, dedim. Dedi ki: Benden kanlı ırmaklar mı akıtmak istiyorsun?

O kanıma susamış, ben dudağa susuzum. Bakalım sonu neye varacak? Ya o benden maksadına erişir, ya ben ondan!

3265 Ferhat gibi acılıkla, elemle can versem de korkum yok. Benden birçok şirin hikâyeler kalacak ya!

Huzurunda mum gibi eriyip can versem, sabah gibi elemime güler; bu halinden alınıp incinsem, nazik hatırı incinir.

* Dostlar, ağzından bir öpücük almak için can verdim, fakat razı olmuyor. Bakın, cüzi bir şey için bu alışverişte nasıl geri kalıyor.

Hafız, sabret, eğer gam dersini bu çeşit alırsam, aşk her köşede, her bucakta benden efsaneler söyleyip duracak, beni âleme destan edecek.

Çün şevem hak-i reheş damen biyefşaned zimen
Ver biguyem dil bigerdan ru bigerdaned zimen

CCCXC t

Lal renkli şarabı çek, ay alınlı güzellerin yüzüne bak... şu zahitlerin mezhebine aykırı hareket et, bu güzellerin güzelliklerini seyret!

3270 Şu yenleri kısa sofilerin el uzunluğuna bir bak hele... bulaşık harflerinin altında adam avlamak için nükteleri var!

İki cihanın harmanına da baş eğmiyorlar. Yoksulların, başak devşirenlerin ululuğuna bak!

Sevgili misk gibi siyah ve kokulu kaşlarını çatmış, o kaş çatılışı bir türlü düzelmiyor... gönül ehlinin niyazına bak, nazeninlerin nazını seyret!

Vefaya dair kimseden bir söz duymuyorum. Dostların, hemdemlerin sohbetindeki vefakârlıklarına bak hele!

Benim için kurtuluş çaresi aşka esir olmaktır. İşin önünü görenlerin, sonunu görüp gözetmemelerine bak!

3275 Aşk cılası, Hafız'ın hatırındaki tozu, pası giderdi. Temiz dinlilerin ve temiz kişilerin niyetlerindeki temizliği seyret!

Şerab-ı la'l keş-u ruy-ı meh-cebinan bin
Hilaf-i mezheb-i inan cemal-i anan bin

CCCXCI t

Allah için olsun, hırka giyen zahitlerle az otur; varını yonunu elden aldırılmış rintlerden yüzünü gizleme!

O hırkada ne kirler var, ne kirler! Ne hoştur, ne mübarektir şarap satanların elbiseleri!

Tabiatın nazık; hırka giyenlerin kabalıklarına tahammül edemezsin sen!

Gel de şu mürailerin hilesine bak. Sürahinin gönlü kan kesildi; çeng coştı, kükredi!

3280 Mademki beni sarhoş ettin, çekingen durma... mademki bana ballar, şerbetler sundun, zehir içirme!

Ben, sofiye benzeyen şu adamlarda bir dert bile görmedim. Tortulu şarap içenlerin işretleri saf olsun!

Hafız'ın yüreğinin yanıklığından çekin kaynayan bir çömlek gibi göğsü var.

Hudara kem nişin bahırka-puşan

Ruh ezrindan-ı bisaman mepuşan

CCCXCII t

Aşk uğrunda uğraşmakla şehirde şöhret buldum, kimsenin kötülüğünü görmekle gözümü bulaştırmadım.

Kendime tapma suretini yıkmak için, şaraba taparak varlığımı su üstündeki suret gibi sebatsız ve kararsız bir hale getirdim.

3285 Vefakârlıkta bulunanın, halkın kınamasını hoş görelim, hoş olalım. Çünkü yolumuzda incinmek kâfirliktir.

Meyhane pirine, kurtuluş yolu nedir diye sordum. Şarap kadehini istedi; sır örtmek, dedi.

Güzel yüze sevgiyi, sevgilinin hattından öğren. Güzellerin yanakları etrafında dönüp dolaşmak ne hoş!

Bu meclisi bırakacak, meyhaneyi tavaf edeceğim. Çünkü amelsizlerin vaizini işitmemek vaciptir.

Hafız, sakinin dudağıyla şarap kadehinden başka bir şey öpme. Zahitlik satanların ellerini öpmek hatadır.

3290 Gönlün âlem bağını dilemekten maksadı ne? Gözbebeği eliy-le yüzünden gül dermek.

Menem ki şohre-i 'ışkem be'ışk verziden

Menem ki dide neyaludeem bebed diden

CCCXCIII t

Yarabbi, o miskler kokan ceylanı yine Hutent'e getir... o usul boylu ve salına salına gezen selviyi yine çimenliğe ulaştır.

Pörsümüştü, perişan olmuş bahtımızı bir rüzgârla okşa, yani o tenden çıkıp gitmiş olan canı yine tenimize ver!

Ayla güneş bile konak yerine senin emrinle erişir... ay yüz-lü sevgilimi de yine bana eriştir.

Taşla kil, gözyaşlarımın tesiiyle akik haline geldi Yarabbi o kutlu yıldızı yine Yemen diyarına getir!

3295 Ey kutlu kuş, gördün ya halimi. Lütfet, o Anka'ya bu kuz-gunun, bu karganın halini söyle.

Söz bundan ibaret: Sensiz yaşamayı istemiyoruz. Ey haber-ler getirip götüren rüzgâr, bunu duy da sevgiliye arz et!

Onun vatanı, Hafız'ın göğsüydü... Yarabbi, gariplikten kur-tar, muradına eriştir de yine vatanına ulaştır!

Ya Rab an ahu-yı muşkin be Hutent baz resan
Van sehi serv-i Hıraman beçemen baz resan

CCCXCIV t

Şimşir boyluların, şirin ağızlıların husrevi, tersine kıvrılmış
kirpikleriyle saflar bozanların kalplerini kıran sevgili,

Sarhoş bir halde geçti. Geçerken bu yoksula bir baktı da,
ey bütün tatlı sözlü şairlerin gözü, gözlerinin nuru, dedi.

3300 Ne vakte dek kesende altın, gümüş bulunmayacak? Benim
kulum ol da bütün gümüş bedenli güzeller sana muti olsunlar!

Zerreden de aşağı değilsin ya... alçalma, sevgiyle uğraş da
çarh vurarak güneşin halvet yurduna eriş!

Âleme dayanma... bir kadeh şarabın varsa, Zühre alınlı, na-
zik bedenli güzellerin aşkına çek!

Ruhu şad olsun, benim sarhoş pirim dedi ki: Ahdinde dur-
mayanların sohbetlerinden çekin!

Seher çağı, sabah rüzgârına lalenin gönlündeki derdi söy-
lüyordum. Bu kanlı kefenliler, kimin şehitleri, diye sordum.

3305 Dedi ki: Hafız, sen ve ben, bu sırrın mahremi değiliz. Lal
renkli şarapla ağızları tatlı güzellere kani ol!

Sevgilinin eteğini eline geçir, düşmanlıktan vazgeç. Tanrı eri
ol, şeytanları bırak!

Şah-ı şimşad- kadah husrev-i şirin-dehenan
Ki bemujgan şikened kalb-i heme saf-şikenan

CCCXCV

Gül yaprağına misk kokulu sümbülden nikap ört, yani yüzünü saçlarınla gizle de bütün âlemi harap et.

Uykulu sarhoş nergisleri işvelerle aç, güzel nergisin gözlerini hasetinden kapat.

Yüzündeki terleri saç, bahçenin her yanını göz çanaklarımız gibi gül suyuyla doldur.

3310 Gül mevsimi ömür gibi gelip geçmekte... saki, gül renkli şarabı döndürmede acele et.

Menekşenin kokusunu duy, sevgilinin saçlarına sarıl... lalenin rengine bak, şarap içmeye koyul!

* Senin âşıkları öldürmek âdetindir, âdetine başla da düşmanlarla şarap iç, bizi de azarla!

Hafız dualarla vuslat istemekte... Yarabbi, hasta gönüllü âşıkların duasını müstecab et.

Habbeler gibi gözünü kadehe aç; bu yıkık dünyayı habbe-ye benzet. Âlemin yokluğu, geçiciliği hususunda onlardan ibret al!

Gül -berkra zisunbul-i muşkin-nikab kun
Ya'ni ki ruhu bipu-u cihani herab kun

CCCXCVI t

- 3315 Kapıdan içeri gir, gece yurdumuzu aydınlat, ruhaniler meclisinin havasına güzel kokular saç!
Gönlümü, canımı sevgilinin gözüne, kaşına verdim. Gel, gel de kemere bak, pencereyi seyret.
Ayrılık gecesi yıldızı, nur saçmamakta. Köşkün üstüne çık, yolu aydınlat.
Cennet haznedarına de ki: Bu meclisin toprağını al, firdevs buhurdanlığına ödağacı olarak hediye götür.
Boşboğaz nefis çok hikâye bilir, söyler durur, sonu gelmez ki. Saki, sen işini boşlama, kadehe şarap doldur.
- 3320 Fakih, nasihat eder, aşkla oynama derse; ona bir kadeh sun da akli başına gelsin.
Yeşillikteki güzellerin hepsi senin güzelliğine meftundur. Ya semine işveler sat, çama cilveler göster.
Bu taçtan, bu hırkadan canım sıkılıyor. Sofiyane bir işvey-le artık beni kalender et.
* Güzellik şuaı, anlayış gözüne perde çekti. Gel de güneş otağını nurlandır!
* Senin vuslat şekerine tamah etmek haddimiz değil. Bari bizi şeker gibi laline havale et.
- 3325 * Kadehin dudağını öp de sonra sarhoşlara ver ve bu nazikâne hareketle seninle konuşup görüşenleri neşelendir.
İşrete ve ay yüzlülerin aşkına düştükten sonra yapacağın işlerden biri de şu olmalı: Hafız'ın şiirini ezberlemek.

Zider dera vu şebistan-ı ma münevver kun
Heva-yı meclis i ruhaniyan mu'attar kun

CCCXCVII t

Gözümün nuru, bir sözüm var, dinle: Kadehin doluysa durma; içir, iç!

Yaşlılar, sözü tecrübelerine dayanırlar da söylerler. İşte ben de söylüyorum: Oğul kendine gel, öğüt dinle, sen de bir gün olur, yaşlanırsın.

Merak etme, aşk akıllı kişiye nasip olmaz, Sevgilinin zulfünü elde etmek istiyorsan, akıldan vazgeç, bırak akı!

3330 Tespihle hırka sarhoşluk lezzetini vermez sana... bu işte şarap satanın himmetini dinle!

Musiki erbabı perişan oldu, saz ve çalgı kalmadı. Ey çeng feryat et, ey tef coş!

Aşk yolunda Şeytan vesvesesi çoktur. Beri gel de gönül kuşağını meleğe ver!

* Dostlara ömrünü, malını bağışlamaktan çekinme, bunlardan ne çıkar ki? Öğüt dinleyen sevgiliye yüzlerce can feda et!

* Saki, kadehin boş kalmasın, hep saf şarapla dolsun... bu tortulu şarabı içene de inayet gözüyle bir bak!

3335 Altınlarla dokunmuş elbiseler giyerek sarhoşça geçip giderken, şu yün hırkaya bürünmüş olan Hafız'a da bir öpücük nezr et!

Ey nur-ı çeşm-i men suhani hest guş kun

Çün sagarat purest binuşan-u nuş kun

CCCXCVIII t

Sana nail olurum ümidiyle her zaman bedenimdeki elbiseyi gl gibi yakamdan ta eteğime kadar yırtarım.

Gl, sanki gülşende tenini gördü de sarhoşlar gibi üstündeki elbiseyi yırtıverdi.

Ben derdinden canımı gç kurtarıyorum, ama sen gönlümü ne kolay da aldın!

Düşmanların sözüyle dosttan yüz çevirdin. Halbuki hiç kimse dosta düşman olmaz.

3340 Elbise içinde vücudun, kadehteki şaraba benziyor. Göğsündeki gönül de gümüş içindeki demir gibi!

Ey kızıl gözyaşları, gözden kan gibi ak... gönüldeki ateş, zaten halka malum oldu artık!

Yapma... sonra ciğerler yakan ah, bacadan duman çıkar gibi gğsmnden çıkar!

Gönlümü kırıp ayaklar altına atma... O senin saçlarında yurt tutmuş.

Hafız, gönlünü saçlarına bağışlamıştır. Onu kırıp da ayaklar altına atma sakın!

 gul her dem bebuyet came derten
Kunem ak ez giriban ta bedamen

CCCXCIX t

3345 Gül padişahının bayrağı, çimenlikten göründü. Yarabbi, kudumu selviye de mübarek olsun, yasemine de!

Bu tahta oturuş hakikaten hoş, hakikaten tam yerinde... artık bu suretle herkes de yerine oturur, yerleşir, haddini bilir.

Süleyman hatemine akıbetinin hayrolduğunu müjdele. İsm-i azam onu Şeytan'ın elinden kurtardı.

Bu ev ebediyen mamur olsun... Kapısının toprağından her an rahmani kokusuyla Yemen rüzgârı esip durmakta.

Peşengoğlu'nun şevketi ve dünyayı teshir eden kılıcı, bütün şehnamelere yazıldı, meclislerin hikâyesi oldu.

3350 Yağz felek atı, üzenginin altında sana ram oldu... Ey tek binici, meydana ne hoş da geldin; çevgânınla vur, çel topu!

Kılıcın ülke ırmağına akan sudur. Adalet ağacını dik, kötü isteklilerin kökünü sök!

Bundan sonra senin güzel kokulu huyun yüzünden Hutun miski, İrec ovasında meydana gelse, hiç de şaşılmaz.

Halvettekiler, senin güzel cilveni bekliyorlar. Külâhının kenarını yık, yüzündeki nikabı kaldır, kendini göster!

Akılla meşverette bulundum, dedi ki: Hafız, şarap iç. Saki, emin meşveretçinin sözüne uy da sun kadehi!

Rayet-i sultan-ı gul peyda şud eztaf-ı çemen

Makdemeş ya Rab mubarek bad berserv-u semen

CD t

3355 Bilir misin devlet nedir? Sevgiliyi görmek, onun civarında yoksulluğu padişahlıktan üstün tutmak!

Cana tamah etmemek kolaydır, ama can dostlarından ayrılmak gç.

Konca gibi bu daralmış gönülle bağa gitmek, orada iyi bir ad, san kazanmak için gömleğimi paralamak istiyorum.

Orada kh rüzgâr gibi gülle gizlice konuşmak, kh sevda sırlarını blbllerden duymak arzusundayım.

Sevgilinin dudağını öpme fırsatı elindeyken fevt etme. Yoksa sonra pişman olur, elini dudağını ısırır durursun.

3360 Sohbeti ganimet bil. Çünkü bu iki konaklık duraktan geçip gittin mi, bir daha buluşmamıza imkân yok!

Hafız, Mansur Padişah'ın hatırından ıkmaşa benzer. Yarabbi, ona yoksulları görüp gözetmeyi sen hatırlat!

Dani ki ist dovlet didar-ı yar diden
Derkuy-ı o gedayi berhusrevi guziden

CDI t

Derdimi doktorlara ne kadar söylediysem de yoksul garip-
ler, bir derman bile edemediler.

Muhabbet hokkası eskisi gibi eski mührüyle, eski nişanı-
la durmuyor. Aman Yarabbi, rakiplerin muradı hasıl olmasın!

Her an rüzgârın elinde bulunan güle, yapma, bülbüllerden
utan, de!

3365 ** Gizli derdimizi sevgiliye söyledik, zaten dert doktorlar-
dan gizlenemez ki!

Yarabbi, ecelden aman ver de âşıkların gözleri yine sevgi-
lilerin yüzünü görsün.

Ey ihsan sahibi, niceye dek lütuf sofranda nasipsizlerden
olacağız biz?

Hafız, edepli kişilerin öğütlerini dinleseydin sen de âlemin
divanesi olmazdın?

Çendan ki guftem gam ba tebiban
Derman nekerdend miskin geriban

CDII t

Ayrılığından yanıyorum, artık yüzünü cefadan çevir.. ayrılık bize bir bela oldu; Yarabbi, belayı sen defet.

3370 Ay, yağız felek atına binmiş, cilvelenmekte. Atına bin de ay tepetakla gelsin!

Bir gece külahını yık, kaftanının bir düğmesini ilikleyip kollarını giymeden şöyle bir sırtına at, salına salına bir yürü; aklı da yağmala, dini de!

Smbln inadına halka halka saçlarını dk. Çayırılığın çevresini sabah rüzgârı gibi bir ttsle, kokulara boğ!

Ey sarhoşların gözlerinin nuru güzel, bekliyorum işte. Hadi, ya güzel bir çeng nağmesi çal, yahut şarap kadehini doldur!

Felek, yanağına ne güzel bir yazı yazmakta. Yarabbi, sen sevgilimize kötü yazı yazma, yazdınsa da boz!

3375 Hafız, güzel yüzllerden nasibin ancak bu kadar. Razı değilsen, kaza ve kaderin hükmünü değıştir!

Misuzem ezfiraket ruy ezcefa bigerdan

Hicran bela-yı ma şud ya Rab bela bigerdan

CDIII t

Sana gönüller alan bir nükte söyleyeyim: O ay yüzlü güzelin benine bak; o zincir gibi saçlara bağlanmış olan aklı, canı gör!

Gönlü ayıpladım da dedim ki: Vahşiye benzeme, sahralara düşme. Dedi ki: O ceylanın, aslanları bile teshir eden gözlerine, işvesine bak da bu sözü sonra söyle!

Saçlarının halkası sabah rüzgârının seyran yeri. Bir bak, gönül sahiplerinin canları, orada bir tek tele bağlanmış!

Güneşe tapanların sevgilimizden haberleri bile yok. Ey bizi kınayan, Allah aşkına git de bir o yüzü seyret!

3380 Gönül çalan saçları, sabah rüzgârının bile boynunu bağladı. O Hintlinin, onu seven yolcuya yaptığı hileye bak hele!

Onu araştıra araştıra kendimden geçtim. Benzerini ne kimse görmüştür, ne de görür; hele bir iyice seyret!

Hafız, mihrap bucağında ağlayıp inlese, yeri var. Ey kınayan, Allah aşkına o mukavves kaslara bak!

Felek, Şah Mansur'un muradından baş kaldırma. Kılıcının keskinliğine bak, kolunun kuvvetini gör!

Nukte-i dil-keş biguyem hal-i an meh-ru bibin
'Akl-u canra haste-i zencir-i an giysu bibin

CDIV t

Şarap ve kadeh düşüncesinden daha hoş ne düşünce olabilir ki? Bakalım, bu işin sonu neye varacak hele!

3385 Anlayışı dar, düşünüşü kıt kuşa de ki: Yürü, kendi derdi-ne düş... tuzak kuran adamın merhameti ne olabilir ki?

Gönül derdi ne vakte dek sürecek, bu derdi ne zamana kadar çekeceğiz? Zevkimiz, huzurumuz kalmadı. Ne gönül olsun de, ne ömür... ne olacak ki?

Şarap iç, gam yeme, mukallidin öğüdünü dinleme. Avam sözünün ne değeri olabilir?

Elinin emeğini meramına sarf etmek daha iyi. Sonunda ister istemez, ne olacak; bilirsin ya.

Meyhane piri, dün gece kadehin yazısından akıbetin ne olacağına dair bir muamma okuyup duruyordu.

3390 Hafız'ın gönlünü tefle, çengle yoldan çıkardım. Acaba cezam nedir, ne mücazata uğrayacağım ki?

Hoşter ezfıkr-i mey-u cam çi hahedbuden
Ta bibinem ki serencam çi hahedbuden

CDV t

Sabah çağı... saki, kadehi şarapla doldur. Çabuk ol, felek durmuyor.

Fani âlem harap olmadan bizi gül renkli şarap kadeh ile harap et.

Şarap güneşi, kadeh maşrıkından doğdu. Eğer biraz zevk ve huzur diliyorsan uykuyu bırak.

Bir gün felek toprağımızdan testiler yapacak. O günden önce sen kafamızı şarapla doldur, bizi sarhoş et!

3395 Biz, zahitlik, tövbe ve uydurma şeylerin ehli değiliz. Bize saf şarap kadehinden haber ver!

Hafız, doğru iş şaraba tapmadır. Kalk, doğru işe sağlam bir yürekle sarıl!

Subhest sakiya kadehi pur şerab kun

Devr-i felek direng nedared şitab kun

CDVI *

Bahar mevsimi geldi. Gl insana nee vermekte, adeta şarabın parlaklığını gidermekte. Gln yüzüne bakıp neeleri, gönüldeki gamı kökünden sk, çıkar!

Sabah rüzgârı esmeye baladı; konca havalandı, kendisinden geçti, elbisesini yırttı, açıldı.

Gönlü saf sudan doğruluk yolunu öğren... hürriyeti de saf bir gönülle selviden iste!

3400 Sabah rüzgârının yüzünden sevgilinin gl gibi cemalının etrafındaki halka halka dağnık saçlara bak... yasemin gibi yüzüne dökülen sümbül saçları seyret!

Kutlu bir talihle konca gelini haremden çıkıp geldi... bu güzellikle şüphe yok, gönlü de alır, dini de!

Âık bülbülün Beytlhazenden duyulan feryat ve figanı, hep gülün vuslatına erişmek içindir.

Hafız'ın sözüne uyup hüner sahibi yaşlının fetvası ile güzellerden ve şarap kadehinden bahset!

Behar-u gul tareb-engiz ket-u badeiken
Beadi-i ruh-i gul bih-i gam zidil berken

CDVII *

Sevgili, ay gibi parlak yüzün, güzellik ilkbaharıdır. Benin güzelliğin merkezi, hattın güzelliğin medarıdır.

3405 Mahmur gözlerinde sihir afsunu gizli... kararsız saçlarında güzellik karar etmede.

Güzellik burcundan senin gibi bir ay doğmadı. Güzellik ırmağının kıyısında boyun gibi bir selvi serpilip yükselmedi.

Gönül alıcılığın hüküm sürdüğü devir, alımınla neşelendi. Güzellik zamanı, güzelliğinle kutlulandı.

Cihanda, saçının tuzağıyla beninin tanesi yüzünden güzelliğe avlanmayan bir tek gönül kuşu bile kalmadı.

Tabiat vadisi seni daima canla, gönülle güzellik kucağında büyütür, naz ü naimle besler, yetiştirir.

3410 Dudağının çevresindeki menekşe, güzellik kaynağından abıhayat içmiştir; bu yüzden de zaten terütazedir.

Hafız, benzerini görmekten ümidini kesti. Güzellik ülkesinde senden başka hiçbir kimse yok!

Ey ruy-ı mah-ı manzar-ı tu nev- behar-ı husn

Hal-u hat-ı tu merkez-i husn-u medar-ı husn

CDVIII *

Mademki geldin, hastanın başucunda bir fatiha oku... dudaklarını aç, lal dudakların ölüye bile can bağışlamakta.

Hal hatır sormaya gelip fatiha okuyarak giden dostu söyle; bir nefesçik sabretsin de ardından ruhumu da yollayayım!

Ey hastaya doktorluk eden sevgili, dilime bir bak. Göğsümden çıkan duman, dilime bir gönül yükü kesilmiş (o kadar halsizim ki, o duman bile bana yük olmada)!

3415 Sıtma, kemiklerimi güneşten daha hararetli bir hale getirip gitti. Ama kemiklerime kadar işlemiş olan sevgi ateşi, sıtma gibi beni bırakıp gitmiyor ki!

Gönlümün hali de benim gibi... o da ateşte vatan tutmuş... onun yüzünden gözlerim, gözlerin gibi hasta ve halsiz bir hale gelmiş.

Hararetimi gözyaşlarıyla söndür, nabzıma da bir bak, hiç hayattan eser var mı ki?

Bana daima iştret etmem için bir şişe veren, şimdi neden şişemi her an doktora göstermekte acaba?

Hafız, şiirin bana abıhayat içirdi. Gel, doktoru bırak da benim şiirimi oku!

Fatihai çü amedi berser-i hastei bihan

Leb biguşa ki midehed la'l-i lebet bemurde can

— V —

CDIX

- 3420 Sevgilinin yanağını kaplayan ve ayın tutulmasına sebep olan hat, hoş bir halka; ama ondan kimseye yol yok!
Kaşı devlet mihrabı... oraya yüz sür, ondan hacetini iste!
Ey Cem meclisinde şarap içen, gönlümü temiz tut... çünkü o kadeh cihanı gösteren öyle bir ayna ki; ah onun elinden!
Gam padişahı elinden ne geliyorsa yaptı, fakat benim korkum yok... çünkü şarap satanlara sığınmışım ben!
Sofi beni aşk yolundan çıkardı da meyhane yoluna soktu... şu dumana bak, amel defterim bu yüzden kapkara bir hale geldi.
- 3425 Saki, şarap çerağını güneş yoluna tut da de ki: Hadi, sabah çağı şulesini bununla nurlandır.
Saki, amel defterimize bir su serp, bu suretle belki ondaki günah harflerini arıtırız.
Hafız, uşşak meclisinin sazını rast etti (âşıklar meclisine ne lazımsa hepsini düzdü, koştı); dilerim bu meclis sahasından eksik olmasın, hep bu hizmette bulunsun dursun!
Şehir yoksulu, bu hayali kurup duruyor, fakat bilmem bir gün olur da padişah onu hatırlar, anar mı?

Hatt-i 'izar-i yar ki bigrift mah ezo
Hoş halkaist leyk beder nist rah ezo

CDX

Harabat pirinin canına ve onun üzerimizdeki nimeti hakkına ant olsun ki, başımda ona hizmet etmek havasından başka bir şey yok!

3430 Cennet, suçluların yeri değil... doğru, doğru ama, sen getir şarabı, yine onun lütfuna gvenmekteyim ben!

Bu bulutun yıldırım çerağı aydın olsun! Harmanıma onun sevgi ateşini saldı, beni yakıp yandırdı!

Şarap sun... dün gece gayb âleminin meleğı müjde verdi: Onun rahmetindeki feyiz umumidir.

Meyhane kapısında bir baş gördün mü, sakın ayağıyla basma. Niyeti nedir, bilinmez ki!

Ben sarhoşum, fakat yine hor bakma. Çünkü günah da onun dileğı olmadıkça yapılamaz, zahitlik de!

3435 * Gönlüm bir türlü zahitliğe, tövbeye akıyor; ama yine Hâce'nin kutlu adıyla, onun devletindeki kuvvete sığınarak hele bir çalışalım, gayret edelim bakalım!

Hafız'ın hırkası daima şarap için rehinde... mayası meyhane toprağıyla mı yoğrulmuş yoksa?

Becan-ı pir-i herabat-u hakk-ı ni'met-i o

Ki nist der ser-i men cz heva-yi hidmet-i o

CDXI

O yay kaşlı güzelin elinden gözlerimden kanlar akmakta... bu gözlerin, o kaşların yüzünden cihan baştan başa fitnelerle dolacak!

O güzelin gözlerine köleyim ki; gülşeni, güzelim sarhoşluk uykusu ile bezenen yüzü... miskler saçan sayvanı da kaşları!

Onun tuğra gibi kaşları varken, ay kim oluyor ki, gök kubbeden kaşını göstermekte? Bu dertle vücudum hilal haline geldi!

3440 Yoldaşlarımızın haberleri bile yok... halbuki bize o gözlerden, o alından her an binlerce haber gelmekte, aradaki vasıta da kaşları!

Bir bucağa çekilip halktan kesilenlerin canlarına, sevgilinin alnı ne de tuhaf bir gül bahçesi! Kaşları, çayırılığa benzeyen hattına doğru salınıp durmada!

Ara, bunun güzelliği şöyle, şunun kaşları böyle diye, hiç kimse huriyi, periyi övmez, söylemez.

Ah kâfir gönüllü sevgili, saçlarının nikabını örtmüyorsun; korkuyorum, o gönüller alan mukavves kaş, benim kıblemi, mihrabımı döndürecek!

Hafız, sevgide akıllı uslu bir kuştı, ama o yay kaşlı güzelin ok bakışları onu avladı gitti!

Mera çeşmist hun-efşan zidest-i on keman ebru
Cihan pur fitne hahedşud ezin çeşm-u ezon ebru

CDXII

3445 Padişahım, padişahlık tam senin hakkın... sultanlık elbisesi, boyuna bosuna göre biçilmiş... padişahlık tacı, senin eşsiz bir inciye benzeyen zatından ziyalanmakta!

Ay gibi yüzün, padişahlık klahından görünerek fütuhat güneşine her an yeni bir tulû bahşetmede.

Gökyüzündeki güneş âlemin gözü ve şerağı, ama onun gözünü ıřıklandırان da senin ayağının toprağı!

Feleğe benzeyen Anka, şadırın nereye gölge salarsa, orasını devlet kuşunun cilvegâhı yapar!

şeriat ve hikmet kaidelerinde binlerce ihtilaf olduğu halde senin bilgili gönlünden bir nüktesi bile fevt olmadı, hepsini de biliyorsun.

3450 * Güzel ve tatlı sözlü dudunun, yaņı senin şekerler şiğneyen kaleminin belagat gagasından abıhayat damlamakta.

* İşkender'in istediği, fakat feleğin vermediği abıhayat yok mu? Senin canlara can katan kadehindeki şaraptan bir yudumdu o!

Padişahım, Hafız bu kocalıkta senin suçları bağışlayan ve insana canlar veren affını umarak gençliğe, gençlik işlerine koyuldu!

Ey kaba-yi padşahi rast berbala-yı tu
Tac-ı şahira furug- ez lu'lu-i lala-yı tu

CDXIII t

Ey güneş, yüzüne bir ayna olan sevgili; siyah misk, senin benine buhurdan tutmakta!

Göz evimi yıkadım, arıttım, ama ne fayda... bu bucak, hayaline layık bir yer değil ki!

3455 Ey güzellik güneşi, naz ü naimin en yüce makamına erişmişsin... dilerim Tanrı'dan, kıyamete kadar zeval bulma!

Ey dertli gönül, sabah rüzgârı halinin pek perişan olduğunu anlattı! Sevgilinin saçlarının bükümlerinde ne haldesin, ne âlemdesin?

Gül kokusu yayıldı, bahar geldi... sen de artık barış kapısından gir! Bizim baharımız, senin kutlu yüzün!

* Nerde hilale benzeyen kaşlarının bir işvesi ki, gökyüzü, kulağı küpeli kullarımızdan olsun!

* Nerde vuslatının bayramına ait bir müjde ki, bahtımı tebriğe gideyim!

3460 * Nura merkez olan bu siyah gözbebeğim yok mu? Görüş bahçesinde beninin bir aksinden ibaret!

Hâce'ye hangi cevri, hangi cefayı arz edeyim? Benim niyazımı mı, senin küskünlüğünü mü?

Hafız, bu aşk kemendinde nice serkeşlerin başları var. Ham sevdaya kapılma, bu aşk senin harcın değil!

Ey aftar ayine-dar-ı cemal-i tu

Muşk-ı siyah mecmere-gerdan-ı hal-i tu

CDXIV t

Miske benzeyen saçların menekşeyi hasetinden kıvrım kıvrım kıvrandırır.. gönüller açan gülşn koncanın perdesini yırtar, şerefini giderir!

Güzel kokulu gülüm, bülbülünü yakıp yandırma... saf bir gönülle her gece sabahlara kadar sana dua edip durmakta.

3465 ** Meleklerin nefeslerinden bile usanmış olduğum halde, senin uğrunda bütün âlemin dedikodusunu çekmekteyim.

** Yüzüne olan aşkım, vücudumun mayası... kapının toprağı cennetim... aşkın başımın yazısı, rahatım da rızanı tahsil-den ibaret!

** Aşk yoksulunun hırkasının yeninde hazine vardır. Kim senin yoksulun olursa, tez saltanata erişir.

Gözümün şahnesi, hayalinin kurulup yaslandığı yer... orası bir dua yeri, senin yerin... dilerim, sensiz kalmasın!

Başımdaki şarap kavgasıyla aşk ateşı, ancak bu heveslerle dolu kafam sarayının kapısına toprak olursa gider!

3470 * Aşk devletine bak ki, senin yoksulun yokluk ve ululuk devletiyle saltanat tacına bile ehemmiyet vermemekte, onu bile yerlere çalıp kırmakta!

* Zahitlik hırkasıyla şarap kadehi birbirine hiç de uygun değil... değil ama, bütün bunları seni razı etmek için yapmaktayım.

Yanağın ne de güzel bir çimenlik... hele güzellik baharında olursa. Güzel sözlü Hafız da bülbülün olmuş!

Tab-ı benefşe midehed turra-i muşk-say'ı tu
Perde i gonce midered hande-i dil-guşay-ı tu

CDXV t

Sevgili, Çin nefesinin kan diyeti senin yolunun toprağı... güneş, külahının köşesinin gölgesinden gelişip yetişmede.

Nergis, niyaz ve işvede hadden aştı; çık, bir salın ey kara gözlerinin işvesine canlar feda olasıca güzel!

3475 Kanımı iç... çünkü sende bu güzellik varken hiçbir meleğin gönlünden sana günah yazmak gelmez!

Cihan halkının huzuruna da sebep sensin, rahatça uyumasına da... onun için de gözle gönül, senin dayanıp yaslandığın yerdir.

Ay gibi yüzünün aydınlığına hasretim, bu yüzden her gece yıldızlarla işim gücüm, alışverişim var.

* Beraber oturup kalkan dostların hepsi nihayet birbirlerinden ayrıldılar. Fakat biz, ikbal ve devletin bile sığındığı eşîğinden bir türlü ayrılmadık gitti!

Hafız, ümidini kesme... nihayet ahının dumanı, günün birinde gam harmanını ateşler elbette!

Ey hun-beha-yı nafe-i Çin hak-i rah-ı tu

Horşid saye-perver-i tarf-ı kulah-ı tu

CDXVI t

3480 İşretin gl fidanı yeşerip yetişmekte, gl yanaklı saki hani?
Bahar yeli esmekte, lezzetli, zevkli şarap nerde?

Her yeni gl bir gl yzly andırıp duruyor... fakat söz
duyan kulak nerde, kimde ibret gözü var?

İşret meclisinin galiyesi yok, ey nefesi hoş sabah rüzgârı, sev-
giline misk kokulu zülfü nerde?

Sabah rüzgârı, gülün güzellik şalımına tahammülüm yok;
gönül kanına el bandım, Tanrı hakkı işin, nigâr ne yanda?

Seher mumu bazen yanağından dem vuruyor; dili uzadı. Cev-
heri has hançer nerde?

3485 Sevgili, lalimden öpmek istemez misin, dedi. Bu istekle l-
dm, ama kudret nerde, ihtiya hani?

Hafız, şirinlik bakımından hikmet hazinesinin hazinedarıy-
sa da aşağılık zamanenin gamından şiir söyleme kabiliyeti ner-
de ki?

Gulbun-i 'ayş midemed saki-i gul-'izar ku
Bad-ı behar mizeved bade-i hoş-guvar ku

CDXVII t

Feleğin yemyeşil tarlasıyla hilal orağını gördüğüm zaman
hatırıma kendi ektiğim geldi... devşirme zamanını düşündüm!

Uğru gece yıldızına dayanma ki; bu ayyar, Kavus'un tacı-
nı da çaldı, Keyhusrev'in kemerini de!

Dedim ki: Ey baht, uyumaktasın. Halbuki gün doğdu. Dedi
ki: Bütün bunlarla beraber Tanrı'nın ezeli rahmetinden ümit
kesme!

3490 Gök gecesi Mesih gibi pak ve mücerret olarak dünyadan
gidersen, چراغından güneşe bile yüzlerce ışık erişir.

De ki: Ey gökyüzü ululuk satma ki, aşk meydanında Ay'ın
harmanı bir arpaya, Pervin'in salkımı iki arpaya!

Altın ve lal küpe kulağa ağırlık verirse de, sen yine bu na-
sihati kulağına küpe et: Fırsatı kaçırma, güzellik çağı geçicidir.

Yanağındaki benden kem göz uzak olsun; güzellik sahasın-
da öyle bir beydak sürdü ki, aydan da mükâfatını aldı, gün-
den de!

Zahitlik ve riya ateşi din harmanını yakacak... Hafız, şu yün
hırkayı at da yürü!

Mezra'-i sebz-i felek didem-u das-ı meh-i nov
Yadem ezkişte-i hiş amed-u hengam-ı dirov

CDXVIII t

3495 Sevgilim dedi ki: Yeni ay görmeye dışarı çıktın ha?.. ay kaş-
larımdan utan, hadi git!

Bir ömürdür gönlün ülkemizde esir.. dostlarının halini ha-
tırını görüp gözetmekte gaflet etme!

Siyah saçlarımıza akıl kokusunu satmaya kalkma. Orada
binlerce misk nefesi yarım arpaya!

Bu çok eski tarlada vefa ve sevgi tohumunun değeri, hasat
zamanı gelince belli olur.

Saki, şarap sun da sana yıldızların seyrine, ayın gedilip ye-
nilenmesine dair bir remiz söyleyeyim!

3500 Her ay başında hilalin şekli, Siyâmek'in tacından, Zev'in
külahının parçalarından nişan vermektedir.

Hafız, pîr-i muganın tapısı vefa ve aman yurdudur. Aşk s-
znn dersini ondan oku, ondan duy!

Gufta birun şudı betemaşa-yı mah-ı rov
Ezmah-ı ebruvan-ı menet şerm dar rov

CDXIX t

Ey doğrular habercisi, selvimizden haber ver; gülün ahvalini şakıyan bülbüle söyle!

Bu yoksula o varlık sahibinin hikâyesini oku; bu dilenciye o padişahın hikâyesini söyle!

Biz, Elest sesinin mahremleriyiz... aşına dosta aşına sözünü arz et!

3505 * Sevgili, o ikiye ayrılmış, miskler saçan saçlarını dökünce söyle, bize neler etmek istedi?

Kim onun yolundaki toprak tutya değildir derse, ona de ki: Gel de bu sözü yüzümüze, gözümüze karşı söyle bakalım!

* Bizi meyhaneden men edene de ki: Gel de bu macerayı pirimin huzurunda söyle!

** Bülbül, dün gece gözümün önünde ağlayıp duruyordu. Ey seher yeli, bilmiyor musun ki... başından neler geçti acaba? Bir söyleyiver!

Bir kere daha o devlet kapısına yol bulur, uğrarsan; selamımızı, dualarımızı arz et ve de ki:

3510 * Biz kötüyse de kötülüğümüze karşı mücazatta bulunma; yoksulun suçunu söylersen bile padişahçasına söyle!

** Aşk yolunda zenginle fakirin arasında bir fark yoktur; ey güzellik padişahı, yoksullarla da konuş!

* Zülfünün tuzağından canları silkip de azat edince, acaba o garip gönlümüzün başına neler geldi? Söyle ey seher yeli, söyle!

* Marifet erbabının hikâyesi canlara can katar. Var, bir remiz sor... gel, bir söz söyle!

** Testideyken işvelenip sofinin gönlünü kapan şarap, ey saki, söyle... ne zaman kadehte cilvelenecek!

3515 Hafız, eğer onun meclisine varmak için sana müsaade ederlerse; Allah için olsun, şarap iç, riyayı bıraktım artık de!

Ey peyk-i rastan haber-i serv-i ma bigu
Ahval-i gul bebulbul-i destan-sera bigu

— H —

CDXX

İnce keten libaslar giyinip eteğini çekerek gitti. Yüzlerce ay yüzlü güzel, hasetinden keten gömleklerinin yenini, yakasını yırttı!

Şarabın verdiği hararetle yanağındaki ter taneleri, gül yaprağına damlamış çiğ tanelerine benziyordu.

Yakut gibi cana can katan dudakları, letafet suyundan doğmuş... güzel ve salına salına yürüyen şimşir boyu, naz ü naimle beslenip yetişmiş!

Fasih ve tatlı bir söz, yüce ve usul bir boy, latif ve gönüller çekici bir yüz, süzgün gözler...

3520 Bir o gönüller çeken lal dudaklarına bak; bir o gönüllere ıstıraplar veren gülüşü seyret... güzel yürüyüşünü gör, o mevzun adımlara bak!

O kara gözlü ceylan, tuzağımızdan gitti... dostlar, bu ürküp kaçan gönüle ne çare edelim?

Elinden geldikçe nazar ehlini incitme sakın ey seçilmiş sevgili... dünyanın vefası yoktur.

O gönül aldatan gözünün azarını niceye bir çekeyim? Ne olur ey iki gözümün nuru, bir gün de bir göz ucuyla, bir işveyle bakıver!

Eğer mübarek hatırın Hafız'dan incindiye lütfet; söylediklerimize, duyduklarımıza tövbe ettik, yine gel!

Damen keşan hemireft derşerb-i zer-keşide
Sed mah-ru zireşkeş ceyb-i kasab deride

CDXXI t

3525 Vuslatı ebedi mrden daha iyi... Yarabbi, hakkımda hayırlısı neyse onu ver!

Beni kılıçladı da yine kimseye bir Şey söylemedim. Dostun sırrının düşmandan gizli tutulması iyidir.

Bir gece, kulağımdaki inci kpeden daha iyi bir inciye âlemde kimse görmemiştir, diyordu.

Gönül, devletin ebedisi iyidir mazmununca, daima sen de onun civarının yoksulu ol!

Zahit beni cennete çağırma; bu elma gibi Çene topağı, o bahçeden daha güzel bence!

3530 Bu yurttaki kulluk dağıyla ölmek, sevgilinin canına ant olsun, cihan mülküne sahip olmadan yeğ!

Selvi boylumuzun ayağıyla ezilen gülün toprağı bile erguvanın kanından iyi.

Allah işin doktorumuza sorun: Bu hasta ne vakit iyi olacak ki?

Ey genÇ sevgili, yaşlıların öğüdünden baş Çevirme; yaşlıların tedbiri, gencin bahtından daha iyidir.

Zinderud abıhayattır, ama bizim Şiraz'ımız, Isfahan'dan da güzel!

3535 Söz, sevgilinin ağızında incidir, ama Hafız'ın Şiirleri ondan da hoş!

Visal-i o zi 'ömr-i cavidan bih

Hudavenda mera an dih ki an bih

CDXXXII t

Muğların sarayının kapısı silinmiş, süpürülmüş, sulanmış... oraya bir pir oturmuş; yaşlıyı genci çağırırmaktaydı.

Testi taşıyanların hepsi, kulluk kemerini bağlanmışlar, hepsi ona kul olmuşlardı... fakat pir-i muganın külahının dilimi buluta çadır kurmuştu, onun kadri gökler kadar yüceydi.

Kadehin, sürahinin ziyası ayın yüzünü örtmüş; muğbeçelerin yanakları güneşin yolunu kesmişti.

* Rahmet meleği, işret kadehini eline almış, hurilerle perilerin yüzlerine şarap katrelerinden gülsuyu serpmişti.

3540 ** Baht gelini, o gelin odasında binlerce naz ü eda ile perçemlerini kesmiş, gül yaprağına gülsuları saçmıştı.

Edalı güzellerin kopardıkları kavgadan kıyametten şeker kırılmış, yasemin dökülmüş, rebap çalınmıştı.

Selam verdim, bana güler bir yüzle dedi ki: Ey şaraba düşkün müflis mahmur!

Himmetin de zayıf, tedbirin de... bu yüzden senin şu yaptığın işi kim yapar? Onun bucağından çıktın da harap bir yazıya çadır kurdun!

** Beni bir yudum şarapla neşelendirdi de sonra dedi ki: Uykulara dalmış bahtın kucağında ne uyuyorsun?

3545 Felek, Şah Nusretüddin'in yedekçisidir. Gel, bak da gör; felek nasıl atının üzengisini tutmakta.

Aklı bile gayb âleminden ilham aldığı halde, şeref bulmak için arşın yücesinden onun eşiğini yüzlerce defa öpmekte.

Hafız, meyhaneye gel de sana duaları kabul edilmişlerden yüzlerce saf göstereyim.

Der-i seray-ı mugan ruftebud-u ab zede
Nişeste pir-u selayi beşeyh-u şab zede

CDXXIII t

Dün gece yarı uykulu, mahmur... hırkayla seccade ıslak ve şaraba bulanmış bir halde meyhane kapısına gittim.

Şarap satan muğbeçe hayıflanarak geldi, dedi ki: Ey uyuklayarak yola giden, uyan!

3550 Bir yıkan, arın da ondan sonra salına salına meyhaneye gel ki; bu harap tekke senin yüzünden pislenmesin.

Niceye dek dudakları tatlı dilberlerin havasına uyacaksın; niceye dek ruh cevherini erimiş yakuta bulayacaksın?

Yaşlılık konağından tertemiz geç, kocalık elbisesini de gençlik elbisesi gibi bulaştırma.

Aşk yolunun yüzgeçleri, bu derin denize gark oldular da yine suya bulanmadılar, yine ıslanmadılar.

Temizlen, arın, tabiat kuyusundan çık. Çünkü toprakla su berrak görünmez, neşe vermez.

3555 Dedim ki: Ey cihanın canı, bahar mevsiminde gül defteri halis şarapla ıslansa, berrak şaraba bulansa ayıplanmaz.

Dedi ki: Hafız, dostlara muamma satmaya, nükte yapmaya kalkışma. Ah bu çeşit itablarla bulanık lütuftan!

Duş reftem beder-i meykede hab-alude

Hırka ter damen-u seccade şerab alude

CDXXIV t

Benden ayrılma, çünkü gözümün nurusun, canımın sevgi-
lisi, ürkmüş kalbimin munisisin.

Âşıklar senin eteğinden el çekmezler. Onların sabır gömlek-
lerini yırttın sen!

Kem gözlerden zarar gelmesin, nazar değmesin sana.
Çünkü güzelliğin son haddine varmışsın.

3560 Ey zamane müftüsü, onu sevme diye, beni men ediyorsun.
Seni mazur tutarım, çünkü görmedin onu!

Hafız, dostun sana ettiği serzenişler ne? Yoksa ayağını yor-
ganına göre uzatmadın mı ki?

Ezmen cuda meşov ki tuem mur-ı didei
Mahbub-ı can-u munis-i kalb-i remidei

CDXXV t

Ansızın perdeden çıktın; arı, hayayı bıraktın... yani ne yapmak istiyorsun? Sarhoş olup evden dışarı fırladın, meramın ne?

Saçlarını sabah rüzgârının eline vermiş, kulağını engelin sözüne asmışsın... böylece herkesle görüşmekte, öpüşmekte, maksadın ne yani?

Güzeller padişahısın, yoksullarla düşüp kalkıyorsun. Mertebenin kadrini anlamadın mı yoksa ki?

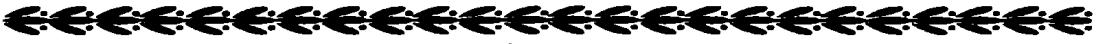
3565 Saçlarını evvelce sen benim elime vermedin mi? Sonra neden beni ayaklar altına düşryorsun, ne istiyorsun ki?

Sözün, ağızının varlığını... kemerin, belinin mevcudiyetini bildirdi. Sense bana kılıç çekmişsin; ben ne yaptım sana?

Herkes güneş yüzünün bir çeşit nakşıyla meşgul... nihayet herkese bir yaman oyun oynamışsın, meramın ne yani?

Hafız, sevgili senin dar gönlüne gelip kondu. Halbuki sen evden ağıyarı silip sprmemişsin, yani bu ne?

Nagehan perde berendahteı ya'ni çi
Mest ezhane birun tahteı ya'ni çi

CDXXXVI t

Sevgilinin, gönlümün dilediği lal dudaklarından kâm almak-
tayım... işretim, neşem daimi... Tanrı'ya hamd olsun, işim mu-
radımca!

3570 Ey serkeş bahtım, sevgiliyi sıkıca sar... kâh şarap kadehini
çek, kâh gönlün dilediği lal dudakları em!

Cahil pirlerle sapık şeyhler, bizi kınaya kınaya efsane etti-
ler gitti!

* Zahidin sözlerini tutmaya tövbeler olsun, ibadet edenin
işlerini işlemeye de estağfurullah!

Sevgili, ayrılığını nasıl anlatayım? Bir göz, yüzlerce gözya-
şı... bir can, yüzlerce ahu feryadı.

Dudağının iştियakı, Hafız'ın aklından gece virdini de çıkar-
dı, seher çağındaki dersi de!

'Ayşem mudamest elhamdulillah

Karem bekamest elhamdulillah

CDXXVII t

3575 O ay yüzlünün civarında gökten kılıçlar yağsa, yine boy-numuzu koymuş, teslim olmuşuz... hüküm Tanrı'nındır.

Takva yolunu, yordamını ben de bilirim, ama sapık baht-la başa çıkamıyorum, elde ne çarem var ki?

Ben rint ve âşık olayım, sonra da tövbe edeyim ha? Estağ-furullah, estağfurullah.

Biz şeyhi, vaizi pek az tanırız. Ya şarap kadehi sun, ya hi-kâyeyi kısa kes!

Sabır acı, ömür de fani. Ah, ona kavuşmak nasıl mümkün olacak? Bunu bilseydim!

3580 Sevginden bize bir akis bile düşmüyor, ey ayna yüzlü sev-gili. Ah elinden, ah!

* Hafız, ne ağlayıp inliyorsun? Eğer vuslat istiyorsan, her an kan yutman gerek!

Ger tig bared derkuy-ı an mah
Çerden nıhadim elhukmu lillah

CDXXVIII t

Sevgiliye yüreğimin kanıyla mektup yazdım, dedim ki: Sevgili, ayrılığınla dünyayı bir kıyamet gördüm.

Ne türlü sınıadımsa, çaresi olmadı, bir fayda elde edemedim. Zaten sınanmış şeyi sınavan, ancak nadim olur.

Bir doktordan sevgilinin ahvalini sordum, dedi ki: Yakınlığında azap vardır, uzaklığında pişmanlık!

3585 Ayrılığınla gözümde yüzlerce alamet var. Aşkına alamet, sadece bu akıp duran gözyaşlarım değil ki!

Dedim ki: Civarında dönüp dolaşsam, beni kınıyorlar. Dedi ki: Vallahi zaten biz kınanmadık bir sevgi görmedik ki.

Hafız mademki seni istiyor, sevgili, tatlı canın için ona bir kadeh sun da ihsanından tatsın.

Ezhun-ı dil nubiştem nezdiyk-i yar name

Inni ra'eytu dehren min hecrikel kıyame

CDXXIX t

Bir seher ağı, gecenin sarhoşluğundan mahmur bir halde
Çeng ve çegane nağmeleriyle şarap kadehini ele aldım.

Akla şaraptan yol azığı verdim, onu varlık şehrinden yola
saldım.

3590 şarap satan sevgilim bana öyle bir yudum şarap verdi ki,
zamanenin hilesinden emin oldum.

Yay kaşlı sakiden duydum, dedi ki: Ey melamet okuna he-
def olan,

Eğer arada kendini görürsen, kuşak gibi sevgilinin beline
sarılсан bile bir fayda elde edemezsin!

Yürü, bu tuzağı başka bir kuşu avlamak için kur. Çünkü
Anka'nın yuvası çok yüksekte!

Nedim, algıcı, saki... hepsi o. Su, toprak hayali, yolda bir
bahaneden ibaret!

3595 şarap gemisini ver de bu kenarı görünmeyen denizden kur-
tulalım.

Hafız, varlığımız bir muammadan ibaret. Hakikati de an-
cak afsun ve efsane!

Sehergahi ki mahmur-ı şebane

Giriftem bade baeng-u egane

CDXXX t

Ne kutludur gönlün dilediği amber kokulu rüzgâr ki, senin havanla seher çağı erkenden esip tozdu.

Ey vuslatı mübarek kuş, yola kılavuz ol. O kapının toprağına iştihakımdan gözlerim eridi, su oldu.

Gönül kanına gark olan bu zayıfı hatırlayarak ufuktaki hilale bakın!

3600 Sensiz yaşıyorum, bu ne utanılacak şey. Meğerki sen affedesin, yoksa bu günahın özrü ne olabilir?

Sabah rüzgârı seher çağında aşka düşerek kara elbisesini yırtıp atmayı âşıklarından öğrendi.

Yüzünün aşkıyla bir gün âlemden gidersem, toprağımdan yeşil ot yerine kıvıll güller biter.

Senden uzağım. Bundan dolayı şikâyet etmekteyim, nazik hatrın incinmesin. Dur bakalım, Hafız'ın şikâyete yeni başladı.

Hunuk nesim-i mu'anber şemame-i dildah

Ki derheva-yı tu berhast bamdad begah

CDXXXI t

Yüzünün erağına mum bile pervane kesildi. Yanağında-
ki ben, beni benden aldı.

3605 Akıl aşk delilerinin bağlanmasını emrederken, saçının hal-
kasına düşmek ümidiyle deli divane oldu!

Pervane yüzünün erağından haber getirince, mum muştı-
luk olarak hemence canını sabah rüzgârına veriverdi.

Saçının ümidiyle can yele giderse, ne çıkar? Sevgiliye bin-
lerce aziz can feda olsun!

Ateşe benzeyen yüzünde, o güzele nazar değmesin diye zer-
lik yerine siyah beninden başka, daha iyi bir şey yakıldığını kim
gördü ki?

Dün gece sevgilimi yabancının elinde görünce, kıskanlığım-
dan elden ayaktan düştüm, yerlere yıkıldım.

3610 Ne oyunlar yaptım, ama fayda vermedi gitti; afsunumuz
ona efsane geldi.

Sevgilinin dudağının hüküm sürdüğü zamanda sevgiliyle ah-
dim var: Ağzıma kadeh sözünden başka bir söz almayacağım!

Medreseden, tekkeden bahsetme... Hafız'ın başına yine mey-
hane havası düştü!

Çerag-ı ruy-ı tura şem' keşt pervane
Mera zihal-i tu bahal-i hiç perva ne

— Y —

CDXXXII

Ey uzun saçlarının zinciriyle gelen sevgili, dilerim, fırsatın fevt olmasın... çünkü belli ki divaneyi okşamaya, halini hatırını sormaya gelmişsin!

Mademki niyaz ehlini görmeye, gözetmeye, hatırını sormaya geldin, bir an olsun âdetini terk et, nazı bırak!

3615 İster barış, ister savaş, herhalde senin uzun boyuna kurban olayım. Sana barışta da naz yaraşıyor, savaşta da!

Lal dudaklarında su ile ateşi birbirine katmışsın... kem göz değmesin, ne güzel hokkabazlıkların, ne hoş oyunların var!

Aferin merhametli yüzüne, sevaba nail olmak için bakışlarınla öldürdüğün âşıka namaz kılmaya gelmişsin!

Sana karşı zahitliğimin ne ehemmiyeti olabilir ki? Gönlümü yağma etmek için o halvet yurduna sarhoş, perişan bir halde geliyorsun.

Sevgili dedi ki: Hafız, yine hırkan şaraba bulanmış... yoksa sofiler mezhebinden çıktın mı ki?

Ey ki ba silsile-i zulf-i diraz amedeti

Fırsatet bad ki divane-nevaz amedei

CDXXXIII

3620 Gönül, sevgilinin kuyuya benzeyen çene çukurundan çıkar-
san, nereye gidersen git, pek tez pişman olur çıkarsın!

Aklını başına al. Eğer nefis vesvesesine kulak asarsan, Adem
gibi cennet bahçesini terk etmek mecburiyetinde kalırsın.

Abıhayat çeşmesinden susuz çıkarsan, felek sana bir kat-
re bile su vermese yeri var!

* Ālemi aydınlatan güneş gibi belki evinden çıkarsın diye,
hasretinle sabah gibi can vermekteyim.

Koncanın açılıp gl haline gelmesi gibi sen de aılasın diye,
seher yeli gibi sana ne vakte dek himmet nefesini yollayıp du-
racağım.

3625 Ayrılığının karanlık gecesinde canım dudağıma geldi. Par-
lak ay gibi doğmanın tam zamanı artık!

Salına salına yürüyen selvi gibi belki çıkarsın diye, kapının
toprağına gözyaşlarımdan iki yüz ırmak akıttım.

Hafız, gam yeme... ay yüzlü Yusuf, elbette yine gelir ve sen
de elbette Kulbe-i ahzanından çıkar, kurtulursun!

Ey dil ger ezan ah-ı zenehdan bederayi
Her ca ki revî zod peşiman bederayi

CDXXXIV

Seher çağında sevgiliye olan iştîyakımı rüzgâra söylüyordum.
Şöyle bir hitap geldi: Tanrı'nın lütuflarına emin ol!

Sabah zamanı edilen dua ile geceleri çekilen ah, maksat hazine-
sinin anahtarıdır. Bu yolda böyle yürü de sevgiliye kavuş!

3630 Kalemde aşk sırrını izhar edebilecek dil ne gezer? İştîyak
sözü, anlaşılamaz ki. O söz anlatılmadan da ötedir!

Ey Mısır Yusuf'u, seni saltanat işleri meşgul etti. Oğul sevgisi,
seni ne hale getirdi diye ne olur... babanın halini de bir sor!

İki yüzlü kart cihanın yaradılışında merhamet yoktur. Onu
sevmekten ne istiyor, ne umuyorsun ki? Niçin ona düşüyor, niçin
ona bağlanıyorsun ki?

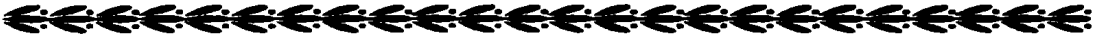
Senin gibi himmeti yüce devlet kuşu, ne vakte dek kemik
hırsına düşecek? Ehil olmayanların üstüne saldıgın devlet gölgesine
yazık!

Bu dünya pazarında bir fayda varsa, yine kanaatkâr derviş
elde eder. Yarabbi, sen bana nimet olarak dervişliği, kanaati
ihسان et!

3635 Hafız güzellere gönül verme, Semerkand Türklerinin Ha-
rezmlilere yaptıkları vefasızlıkları gör de ibret al!

Seher babad mîguftem hadis-i arzumendi

Hitab amed ki vasık şov beeltaf-ı Hudavendi

CDXXXV

Bir ay yüzlü güzelin kaşıyla yanağında yeni biten tüylerinin hayaline düştüm, yine yeniden bir genç sevdim.

Gönlümün dizginini öyle birisine verdim ki, ne ta için kimseye rağbeti var, ne taht için.

Meclisleri bezeyen bir güzelin başıyla gözü arzusuna düştüm de başım elden gitti, gözlerim de beklemeden yandı yakıldı.

Güzelleri sevme fermanım, o yay kaşının tasdikine mazhar olur diye ummaktayım; bu ne hayal!

3640 Gönül gamlandı. Hırkamı ateşlere atacağım. Gel de gr...çünkü bu, seyre değ.

Ölüm günümde tabutumu selvi ağacından yapın. Çünkü bir yüce boylunun dağıyla gitmekteyim.

Güzellerin bakış kılıçlarını çektikleri yerde, bir başın ayaklar altına düşmesine şaşma!

* Geceleyin yüzü bana ay olurken, yıldıızın aydınlığına ihtiyacım mı olur?

Ayrılık nedir, buluşma ne? Sen sevgilinin rızasını iste... zira ondan, kendisinden başka bir şey dilemek yazıktır!

3645 Hafız'ın cnk bir denize düşse, balıklar zevklerinden o şiirlere saçmak için inciler çıkarırlar.

Beeşm kendeem ebru-yı mah-simayı

Heyal-i sebz-hati nakş besteem cayı

CDXXXVI t

Bütün muğ mabetlerinde benim gibi bir şeyda yok: Hırka
bir tarafta şaraba rehin olmuş, defter bir yanda!

Gönül, padişahın aynası, ama tozlanmış. Tanrı'dan tedbi-
ri isabetli ve aydın birisiyle arkadaşlık etmek istiyorum.

Bir daha meclisi bezeyen bir güzel olmadıkça şarap içme-
ye şarap satan dilberin huzurunda tövbe ettim.

Eteğime, gözümünden dereler, ırmaklar akıttım. Belki kuca-
ğıma bir suna boylu selvi dikerler!

3650 Getir şarap gemisini... sevgilinin yüzü olmadıkça gözümün
her köşesi gönül gamından bir deniz kesildi.

Bu hikâyeyi belki mum, dile getirir. Yoksa pervanenin söz
söylemeye meyli yok!

Nergis, gözünün şivesinden bahsettiyse, incinme. Nazar ehli,
bir körün ardına düşmez ya.

Seher çağı meyhane kapısında bir Hristiyanın tefle, neyle
söylediği şu söz ne kadar hoşuma gitti:

Eğer Müslümanlık Hafız'ın Müslümanlığı ise, vay bugünün
ardında bir yarın varsa, vay!

Derheme deyr-i mugan nist çü men şeydayi
Hırka cayi girov-i bade vu defter cayi

CDXXXVII t

3655 Sen bir su kıyısında heva ve hevesine uyup oturmaya gr,
yoksa suda ne görürsen kendini görürsün; her gördüğün, yap-
tığının aksidir.

Sen Tanrı'nın seçilmiş kulusun. Kullar arasından seni seçen
Tanrı hakkı için, sen de bu eski kulun üstüne kimseyi seçme!

Edep ve haya seni ay yüzlülerin padişahı yaptı. Aferin sana,
sen bunun gibi daha yüzlerce mertebeye layıksın.

Rakibin cefasına sabretmeyeyim de ne yapayım? Âşıklara
sabırdan, tahammlden başka çare yok ki!

Ne şaşılacak şey, sen bir gl olduğn halde dikenle oturmak-
tasın. Olsa olsa bunu zamana uygun görüyorsun da ondan!

3660 Emaneti iman selameti ile verirsen kayırmam. Ardında din-
sizlik olmazsa âşıklık kolay!

Bu ihlas sahibi kuldan garazsız bir söz işit; çünkü sen ha-
kikati gören büyüklerin makbul bir güzelsin.

Sen glden daha hoş, nesrinden daha tazesin. Böyle oldu-
ğ halde seyir için bahçeye salına salına gidişine hayıflanıyo-
rum doğrusu.

Bu seyrangâhta bir an oturursan, sağdan soldan gzyaşla-
rımın nasıl habbelerle oynadığın görürsün.

Sen gönlü pak, tabiatı pak bir zahitsin, kötü kişilerle otur-
maman daha iyi.

3665 Bu akan gözyaşı seli Hafız'ın gönlündeki sabrı alıp götür-
d. Takatim kalmadı gayrı, ey gözbebeğim, ayrıl benden!

Ey Çigil güzeli, sen bu naziklikle, bu güzellikle Hâce Cela-
leddin'in meclisine layıksın.

Tu meger derleb-i abi beheves binşini
Verne her fitne ki bini heme ezhod bini

CDXXXVIII t

Sevgili senin âşıkınım, seni istemekteyim... biliyorum ki, bunu bilirsin. Zira öyle zekisin ki, hem görülmedik şeyleri görmekte, hem yazılmadık şeyleri okumaktasın!

Âşıkları kınayan, âşıkla maşuk arasında ne var, ne bilir ki? Görmeyen göz, bir şey göremez ya, hele gizli sırları hiç göremez!

Saçlarını döküp gel de sofiyi raksa şok... hırkasının her parçasından binlerce put dök!

3670 * İştıyak çekenlerin işleri, o gönüller bağlayan kaşların yüzünden açılır, düzene girer. Allah için olsun, bir nefes otur, kaşlarını çatma, ne olur ki!

Melek, Adem'e secde ederek senin tapını öpmeyi, sana tazimde bulunmayı niyet etti.

Çünkü senin güzelliğine insanlıktan da öte ve hiçbir insanda bulunmaz bir şey buldu.

Gözümüzün ışığı, sevgilinin saçlarından esip gelen rüzgârla aydınlanmakta. Yarabbi, dilerim bu topluluk, dağınık rüzgârından gam görmesin!

Yazıklar olsun... gece iştreti, seher yeli gibi gelip geçti. Gönül, ayrılığa düşersen, o zaman vuslatın kadrini bilir, anlarsın.

3675 Yoldaşlardan usanmak iş bilirlik değildir. Kolaylık zamanını düşünerek yol zahmetlerini çek!

Hafız, sevgilinin saçlarının halkası seni aldatmakta... sakın ha; olmayacak ikbal halkasını harekete getirme!

Heva-hah-ı tuem cana vu midanem ki midani
Ki hem na-dide mibiniyy-u hem nenvişte mihani

CDXXXIX t

Gl, seher ağı Şu sözleri söyledi: Şarap iste, glleri sa, felekten ne Şikâyet edip durur, ne istersin? Ey bülbül, sen ne diyorsun?

Gl bahçesine git, orada otur da güzelin dudağını em, sa-kinin yanağını p, Şarap i, gl kokla!

Sevgili, Şimşad boyunla salın, gl bahçesine doğru yürü de selvi, boyundan gönül alma tarzını ğrensın!

3680 Ey râna gl fidanı, bakalım, gülümseyen koncan kimi devlete erdirecek; kimin için boy atmakta, kimin için yetiŐip geliŐmedesın!

Güzellik mumu rüzgâr uğrağı olan bir yerdedir, bir nefeste snp gider. Kendine gel de iyilik sermayesiyle bir hüner elde et!

Bugün alışveriş pazarın revaçta, alıcılar kaynaŐıp duruyor... ticaret etmeye bak, iyilik sermayesiyle bir hazine elde et!

Her büklümü yüzlerce Çin miskine değen o saçların güzel huydan da bir nasibi olsaydı ne hoş olurdu!

Her kuş padişahın gülşenine bir nağmeyle geldi: Bülbül Şa-kıyarak, Hafız dualar ederek!

Mey hah-u gul efşan kun ezdehr i micuyi
İn guft sehergeh gul bülbül tu i miguyi

CDXL t

3685 O aydın ve parlak gözbebeğine, o gözümüzün bebeği dil-
bere güzel aşinalık yeli gibi selam!

O zahitlik halvetinin mumuna zahitler gönlünün nuru gibi
dua!

Bizimle düşüp kalkanların hiçbirisini yerinde görmüyorum.
Hepsi de bizi bırakıp gitmiş... saki, nerdesin? Gönlüm dertten
kan kesildi!

Pir-i muganın civarından yüz çevirme, müşkülleri açma anah-
tarını orada satarlar, orada!

Gösterin, sofiyi yere yıkan şarabı nerde satıyorlar? Riyakâ-
rane zahitliğin elinden ıstıraplara düştüm.

3690 Yoldaşlar, sohbet hukukunu öyle bozdular ki; hiç bizimle
bildik değillermiş sanki!

Âlem gelini tam güzel, her şey yerinde ama vefasızlığı had-
den aşırı!

Hasta gönlümün bir himmeti varsa, o da şu: Taş yürekli-
lerden hiç mumya dilemez!

Ey tamahkâr nefis, beni bırakırsan, şu yoksulluğumda bile
çok padişahlık ederim ben!

Sana kutluluk kimyasını öğreteyim: Kötü arkadaştan ay-
rılık, ayrılık!

3695 Hafız, feleğin cefasından şikâyet etme. A kul, Tanrı işini ne
bilirsin sen?

Selami çü bad-ı hoş-ı aşinayi
Bedan merdum-i dide-i ruşeyayi

CDXLI t

Gel, bize bu kin gdş bırak... aramızda eski bir sohbet hakkı var.

ğt dinle; bu inci, hazinendeki mcevherattan çok iyidir.

Mflisler mahmur. Allah için olsun, eğer dn geceden kalma şarabın varsa, feryatlarına yetiş!

Fakat sen rintlere nasıl olur da görünürsün ki? Ayla güneş bile senin aynaların!

3700 Ey şeyh, rintlerin kötülüğünü söyleme, aklını başına al... Çünkü Tanrı dostuna kin gdyorsun!

Ateşli ahımdan korkmuyor musun? Bilmiyor musun ki, yn hırkan var!

Hafız, gğşndeki Kuran'a ant olsun, senin şiirinden daha hoş bir şey görmedim ben!

Biya bama mekun in kinedari

Ki hakk-ı sohbet-i dirine dari

CDXLII t

Hayli zamandır bizi bekletiyorsun, sana ihlası olanlara, başkalarına yaptığın muameleyi yapmıyorsun!

Bana hoşnutluk gözünün ucuyla bile bakmadın... nazar sahibi âşıklara iltifatın böyle mi senin?

3705 Mademki elini hüner sahiplerinin gönül kanlarıyla kınaldın, kimse görmesin, bileğini örtmek daha doğru!

Seher yeli, gülle bülbüle güzelliğinden bir yaprak okudu, ondan itibaren hepsinin elbiselerini yırttırdın; hepsini feryat ve figana getirdin!

Gönül, sen tecrübe babası, öyle olduğu halde niçin bu oğlanlardan sevgi ve vefa tamahına düşüyorsun?

Gerçi rintlik ve yıkıklık bizim suçumuz. Suçumuz ama, bir âşıktan duydum: Kulu rint eden de senmişsin, yıkıp harap eden de!

Ey gözüm, ey gözümün ışığı, nazar bahçesinin nergisi sensin.

3710 Öyle olduğu halde bu gönlü hasta âşıka neden iltifat etmiyorsun?

Riya ile bulaşmış hırka giyenlerden huzur zevki istiyorsun ha?.. acayip şey, haberi olmayanlardan bir sır ummaktasın!

Cem kadehinin aslı, başka bir âlemin madenindendir. Halbuki sen, onu testiciler çamurundan sanıyorsun!

* Mademki gümüş bedenlilerden vuslat tamahındasın, altın ve gümüş kesesini tertemiz etmelisin!

Hafız selamet gününü melametle geçirme, kendini zahmetlere sokma. Bu gelip geçen felekten ne umuyor, ne bekliyorsun ki?

Rzgarist ki mara nigeran midari
Muhlisanra ne bevaz'-ı digeran midari

CDXLIII t

3715 Ey seher yeli, sende o misk kokulu saçların kokusu var, o sevgilinin kokusunu getiriyorsun. Dilerim, bir armağan olarak ebedi ol, zeval bulma!

Güzellik ve aşk sırlarının incisi gönlümde. Hoş tutarsan, eline teslim edebilirim.

Boyuna bosuna, kaşına gözüne, huyuna husuna hiçbir şey demeye imkân yok. Yalnız şu kadar var: Arkadaşların kaba huylu!

Ey gül, can kulağını saçma sapan sözler söyleyen kuşlara vermişsin, bülbülün nağmelerini nerden beğeneceksin sen?

Bir yudumuyla sarhoş oldum, afiyetler olsun... testindeki bu şarap hangi küpten böyle?

3720 Ey ırmak kıyısındaki selvi, serkeşliğine nazlanıp durma... ona rastlarsan utancından başın aşağı iner.

* Güneş gibi güzellik ülkelerinden dem vurmak sana düşer. Ay yüzlü kölelerin var senin!

* Güzellik satma elbisesi ancak sana yaraşır; gül gibi tamamıyla renkten, kokudan ibaretsin.

Hafız, aşk incisini tekke bucağında arama... arama fikrindeysen, dışarıya ayak at!

Saba tu nukhet-i an zulf-i müşk-tu dari

Beyadgar bimanı ki buy-ı o dari

CDXLIV t

Ey âşıkaların hicrana düşmesini reva gören sevgili, sen onları daima kendinden ayrı tutmaktasın.

3725 Bu yolda Tanrı'dan lütuf ummaktasın ya. O lütuflar için olsun, sen de lütfet de aşk çölündeki susuzları vuslat suyunla kandır!

Gönlümü aldın, götürdün... canım güzelim, helal ettim, ama onu beni görüp gzettiginden daha iyi gr gözet, benden daha hoş tut!

Kadehimizden başkaları içip duruyor. Reva görüyorsan, ne yapalım; hoş, tahammül ederiz biz!

Ey sinek, Simurg'un tapısı senin uçuş dolaşacağıın yer değıl. Hem kendi namusunu berbat etmekte, hem bize zahmet vermekte.

Sen, bu kapıdan kendi kusurun yüzünden mahrum kaldın, kimden ağılıyor, neden feryat ediyorsun?

3730 Hafız, padişahlardan hizmet karşılığı rütbe isterler. Çalışmadan, bir iş yapmadan ne ihsan ummaktasın ki?

Ey ki mehcuri-i uşşak reva midari
Aşıkânra ziber-i hiş cda midari

CDXLV t

Ey meyhanede konak tutan, elinde bir kadeh var mı, zamanının Cem'isin!

Geceyi gündüzü, sevgilinin saçıyla, yüzüyle geçiren! Fırsatın fevt olmasın, ne hoş bir sabahın, ne güzel akşamın var!

Ey seher yeli, gönlü yanmış âşıklar yol üstünde beklemekteler.. eğer o sefer eden sevgiliden bir haberin varsa lütfet!

* Yeşil ve terütaze benin ne de hoş bir işret tohumu; fakat yazıklar olsun, çimenliğinin kenarında ne tuhaf bir tuzağın var!

3735 Kadehin gülümseyen dudağından can kokusunu alıyorum; koku alacak burnun varsa, sen de duy hocam!

* Bir garip de senden adını sorarsa, ne olur ki? Bugün bu şehirde zaten ad, san sahibi yalnız sensin!

Hafız gibi geceleri uyumayan bir kulun var, birçok seher duaları canına munis olacak elbette.

Ey ki derkuy-ı herabat makami dari
Cem-i vakt-i hodi er dest becamî dari

CDXLVI t

Savaş günü felek sana ne güzel de yardım etti. Bakalım nasıl şkredecek, ne şkrane vereceksin?

Aşk diyarında padişahlık şevketini satın almazlar! Kulluk göster, kölelik izhar et!

3740 Tevazu gösteren kişinin elini Tanrı tutar. Bu çeşit adama de ki: Senin de düşkünlerin gamını yemen, senin de onlara acıman lazım!

Saki, işret müjdesiyle kapıdan gir de bir an olsun gönlüm-
den dünya gamını gider!

Ululuk ve rütbe caddesinde tehlikeler çoktur. Bu belden, yükü hafif olarak gemen daha iyi!

Sultanda asker düşüncesi, ta ve hazine sevdası. Derviştey-
se, gönül istirahatı ve kalenderlik bucağı!

Müsaade edersen, sana sofice bir söz söyleyeyim gözümün
nuru; barış, padişahlık kavgasından iyidir.

3745 Murada erişme, fikir ve himmete göredir. Padişahtan ha-
yırlı nezirde bulunmak, Tanrı'dan da muvaffakiyet!

Hafız, yüzünden yoksulluk ve kanaat tozunu yıkama. n-
k bu toprak kimyagerlikten de daha iyi.

Hoş kerd yaveri feleket ruz-ı daveri

Ta şükr n kuniyy-u i şkrane averi

CDXLVII t

İnsan da aşka tabidir, peri de. Sen de iradeni aşka ver de saadete nail ol!

Nazara istidadın yoksa vuslat arama. Çünkü körlük zamanında Cem kadehi fayda vermez!

Hocam, çalış, aşktan nasipsiz kalma. Çünkü bir kulda hünersizlik ayıbı olursa, o kulu kimse satın almaz.

3750 Sabah şarabı içmek ve seher çağının şeker gibi tatlı uykusuna dalmak ne vakte dek sürecektir? Gece yarısı tövbe edip suçlarının özrünü serd etmeye, seher vakitleri ağlamaya koyul!

Gel de bizden güzellik sermayesiyle saltanat al, bu alışverişten gaflet etme, sonra nedamet eder, vah yazıklar olsun der durursun!

Halvettekilerin duaları belayı defeder. Neden bize bir göz ucuyla olsun bakmıyorsun ki?

Hicranına da şaşıyorum, vuslatına da, bilmem ne çareye başvurayım? Ne göz önündesin, ne gözden kayıpsın?

Her sabah, her akşam başka birisinin meclisine mum olmakta, başka bir yabancının meclisini aydınlatmadasın, bu kıskançlıkla binlerce mukaddes can yanıp yakıldı!

3755 * Asaf'ın tapısına benden kim haber götürür de der: Benim Fars diliyle söylediğim şu iki mısraı duy ve ezberle!

** Aşka dair duyduğum her haberin kapısı hayrete açılmakta... Mademki hiçbir şeyden haberim olmayacak, gayrı bundan böyle sarhoşluğa vurayım da hiç haberim olmasın bari.

Gel... cihanın vaziyetini sen de benim gibi görür, sen de benim gibi sınarsan; şarap içer, gam yemezsin!

Güzellik başındaki ululuk külahın hiç eğrilmesin... Çünkü talihin ziynetisin, tahta ve altın taca layıksın.

* Sabah galiye ezerek, gl salınıp kendisini göstererek gelir gider, ama ancak saçıını görmek, ancak yüzünü seyretmek için.

3760 Aşk yolu, son derecede tehlikeli bir yoldur. Bir emin yere varamazsan, eyvahlar olsun!

Hafız'ın himmeti bereketiyle ümidim var, elbette yine bir mehtaplı gecede Leylamı görür, sevgilime kavuşurum!

Tufeyl-i hesti-i 'işkend ademiyy-u peri
İradeti binema ta se'adeti biberi

CDXLVIII t

Misk gibi siyah ve kokulu hattıyla ay gibi yüzüne nikap salan güzel, lütfettin, güneşe bir gölgedir saldın!

Bakalım, yanağının parlaklığı ve rengi ileride bize neler edecek? Daha yeni güzelleşmeye başladın!

Halluh güzellerinden güzellik topunu çeldin, şad ol! Key-husrev kadehini iste gayrı, Efrasyab'ı alt ettin!

3765 Yanağının mumuyla herkes bir çeşit aşk oyununa girdi; fakat onlardan yalnız pervaneyi yaktın yandırdın.

Sarhoşluktan harabım, ama yine ibadetimi reddetme... çünkü beni sevap ümidiyle bu aşka giriftar ettin!

* Aşk hazineni yıkık gönlümüze kodun; bu yıkık bucağa devlet gölgesi saldın.

* Kılıcının suyundan el aman; onunla aslanları susuz öldürdün, yiğitleri suya attın!

* Yüzünü rüyada bile kimse görmesin diye, uyanıkların uykusunu aldın da sonra kabahati uyku askerlerinin üstüne attın!

3770 * Bir cilvelendin, yüzünden nikabını attın... hurilerle perileri utançlarından hicaplara düşürdün!

Süleyman tahtına kurulmuş, maksat güzelinin yüzündeki nikabı açmış, ona erişmişsin; gayrı âlemleri gören kadehle şarap içmene bak!

Mahmur nergislerinle ve şaraba tapan lalinin hileleriyle halvet bucağında olan Hafız'ı şaraba düşkün bir hale getirdin sen!

* Gönlümü avlamak için tebaasının hâkimi olan padişahlar gibi saçlarının zincirini boynuma saldın!

* Dara şevketine sahip olan padişah, ululuğunu bildirmek için güneşin tacını kapının toprağına attın!

3775 Ey Nusretüddin Şah Yahya, mülk ve saltanatının düşmanını ateş gibi kılıcın hararetiyle sulara atıp gark ettin!

Ey bermah ezhat-ı muşkin nikab endahti

Lutf kerdi saye-i beraftab endahti

CDXLIX t

Sevgilinin canına ahdolsun, eğer canımı vermeye imkân bulsaydım, eğer canım elimde olsaydı, can bile kullarına en adi bir peşkeş olurdu.

Saçları gönlümün ayağını bağlamasaydı, bu kapkara toprak yurdunda karar mı ederdim?

Güzellikte yüzü gökyüzündeki güneş gibi benzersiz, bir tane... fakat ne yazık, keşke gönlündeki bir zerre sevgi olsaydı!

Değeri bulunmaz ömür ebedi olsaydı, ayağının toprağının pahası nedir, söyledim!

3780 Ne olurdu, nur ışığı gibi kapımdan girseydi de gözlerime hükmü yürüseydi!

Hür süsen gibi selvinin de dili olsaydı, boyuna bosuna kul olduğunu itiraf ederdi!

Seher çağında şakıyan bülbüllere hemdem olmasaydı Hafız'ın feryadı perdeden dışarı mı çıkar, âleme mi yayılırdı?

Vuslat nerde? Ondan vazgeçtik, hayalini rüyada bile göremiyorum... vuslatı nasip olmuyor, bari hayalini görmek nasip olsaydı!

Becan-ı o ki gerem dest-res becan budi

Kemine pişkeş-i bendeganeş an budi

CDL t

Sevgililerle dolu bir Şehir, her tarafta bir dilber. Dostlar, âşık olacaksınız, aşka sala!

3785 Feleğın gözü bundan daha güzel bir genç göremez, kimse-
nin eline bundan daha güzel bir sevgili dşemez.

Kim candan terekp etmiş bir cisim görmüştür ki? Dile-
rim, eteğine bu topraktakilerin tozu konmasın!

Benim gibi bir dşn niçin huzurundan sürüyorsun? Ni-
hayet dileğim bir pş, yahut bir kucaklama!

Şarap saf, hemen içe gr. Hoş bir vakitteyiz, acele et. Baş-
ka bir yıl bir bahara daha erişme ümidi kimde var?

Gl bahçesindeki erlerin her biri, sevgilinin yüzünü hatırlayarak lale ve gl gibi ellerine birer kadeh almışlar.

3790 Bu düğümü nasıl czeyim; bu sırrı nasıl açaım? Bu bir dert,
ama pek yaman bir dert... bir iş, ama pek güç bir iş!

Hafız'ın saçlarının her teli, bir şuh zülfünün elinde... by-
le bir diyarda oturabilmek mşl!

Şehrîst pur harıfan vezher taraf nigari
Yaran sela-yı 'ışkest ger mikunid kari

CDLI t

Nevruz rüzgârı, sevgilinin civarından esip gelmekte...
eğer bu rüzgârdan yardım dilersen, gönül چراغını aydınlatır,
parlatırsın!

Gül gibi sen de altın kırıntılarına maliksen, hiç durma. Al-
lah için olsun, işrete harcet... çünkü altın kazanma sevdası Ka-
run'u yanılttı, perişan etti!

Sana gizlice bir nasihattir ediyorum; konca gibi kendinden
geç, ululuğu bırak... çünkü Nevruz-u sultanînin hükmü beş gün-
den fazla bir müddet sürmez!

3795 Can gibi saf bir şarabım varken sofî bahane bulup durur. Ya-
rabbi, dilerim hiçbir akıllı uslu kişiye kötü baht nasip olmasın.

Murat vermenin yolu nedir? Muradını terk etmek. Asıl ser-
verlik külahı, dünya ile ahreti bırakma terkilerinden dikip giy-
diğin külahtır.

Bilmem ki, kumru ırmakların kıyısında neden feryat edip
durur? Acaba o da benim gibi gece gündüz dertli mi ki?

Tatlı dilli güzel sevgilim benden ayrıldı... ey mum, artık yal-
nız oturadur! ister yan, ister yakıl, feleğin hükmü bu!

Gül bahçesine git de bülbülden aşk remizlerini belle... mec-
lise gel de Hafız'dan gazel söylemeyi öğren!

**Zi kuy-i yar miyayed nesim-i bad-ı nev-ruzi
Ezin bad er meded hahi çerag-ı dil berefruzi**

CDLII t

3800 Ey daima kendisini beğenen, mağrur olup duran kişi, sende aşk yoksa mazursun.

Aşk delilerinin etrafında dönüp dolaşma, sen şerefli bir akulla şöhret bulmuş kişisin.

Sende aşk sarhoşluğu yok; şarap sarhoşusun sen!

Âşıkların hastalığına alamet sapsarı bir yüzle dertli dertli ah edıştır.

Hafız, addan sandan geç, şarap kadehini iste, çünkü sen mahmursun, mahmur!

Ey ki dayım behiş magruri

Ger tura 'ışk nist ma'zuri

CDLIII t

3805 Aşk ve sarhoşluk sırlarını davacı kişiye söylemeyin de kendine tapma derdinden kurtulmasın. Aşktan, sarhoşluktan haber almadan ölüp gitsin!

Rüzgâra benzer zayıflığı, kudretsizliği hoş gör. Bu yolda hastalık, sağlıktan yeğdir.

Faziletini, aklını gördükçe marifetten mahrumsun, irfanın yok, öylece otur dur... bak, sana bir nükte söyleyeyim: Kendini görmedin mi kurtuldun gitti!

Sevgilinin eşiğindeyken kökü düşünme, yoksa yüceliğin en yücesinden alçaklık toprağına düştüğün gündür.

Âşık olmaya bak. Çünkü cihan, günün birinde varlık iş yurdunda maksat nakşı okunmadan sona eriverir!

3810 Tarikat mezhebinde hamlık, kâfirlik alametidir. Evet, devlet yolu çeviklik, çabukluktur.

Selamet bucağında gizlice oturmaya imkân mı var? Nergislerin bize aşk remizlerini söyleyip duruyor.

Serkeşlikten bizimle bir zamancağız bile oturmamıştın hani. İşte biz daha o gün bu fitnelerin koptuğunu görmüştük!

Diken canı üzer, insana elem verir, ama gül bu eleme karşılık özür diler, insanı neşelendirir... sarhoşluğun zevkine karşılık şarabın acılığının ehemmiyeti yoktur.

Hafız, sarhoş saçlarını gözleriyle gördü de o kadar yüceliğiyle beraber alçaklık ayağına düştü, ayaklar altında kaldı!

3815 Sofi kadehle şarap içmede, ibadet eden sürahiyle. Ey yenileri kısa zahitler, ne vakte dek süreceksin bu eli uzunluk.

Ba mudde'i meguyid esrar-ı 'ışk-u mesti
Ta bihaber bimired derderd-i hod-peresti

CDLIV t

Ŗu nükteyi duy da kendini gamdan kurtar: Sana ait olmayan, senin nasibin bulunmayan rızkı istersen, kanlar içmiŖ olursun!

Mademki nihayet testicilere toprak olacaksın, bari Ŗimdi testiye Ŗarapla doldurmaya bak!

Cennet isteyen adamlardansan, periden doęmuŖ gibi güzel birkaç kiŖiyle iŖret et!

Ulular makamına lafla dayanılmaz. Meğerki bütün ululuk sebeplerini hazırlamıŖ, elde etmiŖ olasın.

3820 Ey Ŗirin ağızların Husrev'i, bu sana gönül veren Ferhat'a bir baksan, sevaba girersin.

Gönlün feyiz yazısını ne vakit kabul edecek? Heyhat! Meğerki karmakarıŖık nakıŖlardan arınsın.

Hafız, iŖini Tanrı keremine bırakırsan, Tanrı vergisi olan bahtla nice iŖretlerde bulunursun.

** Ey seher yeli, Hâce Celaleddin'in kulluğunda bulun, ona hürmet et de âlemi yaseminler, hr ssenlerle doldur.

BiŖnov in nukte ki hodra zi gam azade kuni
Hun hori ger taleb-i ruzi-i nenhade kuni

CDLV t

Ey hiçbir şeyden haberi olmayan, çalış çabala da aşktan haberdar ol... yolcu olmadıkça nerde kılavuz olacaksın sen?

3825 Oğul, kendine gel de çalış, hakikatler mektebinde bugün aşk edibi olasın!

Yol erleri gibi varlık bakırından elini yıka, arın da aşk kimyasını bulup altın haline gel!

Uykun, yemeğin... huzur ve istirahatın, seni kendi mertebenden uzaklaştırdı gitti!

Huzurunu, istirahatını terk edersen; kendine gelir, mertebeni bulursun.

Tanrı aşkının nuru gönlünle canına aksederse, Tanrı'ya ant olsun, gökyüzündeki güneşten daha parlak, daha güzel bir hale gelirsin!

3830 Bir an Tanrı denizine dal, yedi denizin suyu bir tek kılını bile ıslatır sanma!

Ululuk sahibi Tanrı'nın yolunda başsız ayaksız bir hale geldin mi baştan ayağa kadar Tanrı nuru olursun!

* Her bakışta Tanrı cemalini görürsen, gayrı hiç şüphe etme, nazar sahibi oldun gitti.

Varlığının yapısı, mevhum varlığın, benliğin altüst olursa; ben de altüst olur, yıkılır, mahvolurum sanma, gönlüne böyle bir şüphe getirme sakın!

Hafız, başında vuslat havası varsa, hüner ehlinin kapısına toprak olman gerek!

Ey bihaber biguş ki sahib-haber şevi
Ta rah-rev nebaşiyi key rahber şevi

CDLVI t

3835 Gönül, aşk civarında bir kere bile uğramıyorsun; bütün se-
bepler elinde, fakat hiçbir işe girmiyorsun.

Bu kadar güzel bir meydanın var da bir top bile elmiyor-
sun, böyle bir doğan elinde de bir av bile avlamıyorsun!

Latif ve şarapla dolu kadehin var, şarabı toprağa döküyor-
sun, mahmurluk belasını düşünmüyorsun bile!

Senin maksat yeninde yüzlerce misk gizli... fakat sen onu
bir sevgilinin saçlarına feda etmiyorsun ki!

iğerindeki bu kan dalgalanıp durmakta, öyle olduğu hal-
de onu bir sevgilinin yüzünü boyamaya sarf etmiyorsun.

3840 Sabah rüzgârı gibi bir dostun civarından gemiyorsun ki,
onun için huyun misk gibi kokmadı gitti.

Korkarım bu gl bahçesinde bir gl bile dermeyeceksin...
sevgilinin bağındaki bir dikene bile tahammül etmiyorsun, ne
yapayım?

Yürü be Hafız, sevgilinin kapısında bütün âşıklar kulluk
ediyorlar da sen etmeyeceksin ha!

Ey dl beku-yı 'işk guzarı nemikuni

Esbab cem' dariy-u karı nemikuni

CDLVII t

Aşk kadehinin mahmuruyum, Saki bir şarap sun... kadehi doldur; rintler meclisinin şarapsız bir parlaklığı, bir neşesi yok!

Ay gibi yüzüne perde ardından âşık olmak yakışmıyor, onu gizlice sevmek hoş değil. Çalgıcı, bir şey çal, saki, bir şarap sun!

3845 * Boyum halka şekline girdi; bundan böyle engel, beni başka bir kapıya sürmez elbette!

Bekliyoruz, ümidimiz var, bir gün elbette yüzünü göreceğiz... vuslatına da elbette bir gece, düşümüzde olsun erişeceğiz.

O iki gözün mahmuruyum ben, bu mahmurluğum nihayet bir kadehe de değmez mi?

O iki lal dudağın hastasıyım ben, hastalığım nihayet bir cevaba da değmez mi?

* Hafız, güzellerin hayaline neden gönül verirsin ki? Susuzun bir serap ışıltısıyla suya kandiği nerde görülmüş?

Mahmur-ı cam-ı 'ışkem saki bidih şerabi

Purkun kadeh ki bimey meclis nedared abi

CDLVIII t

- 3850 Bülbül, dün gece selvi dalından Pehlevî glbankıyla mâna makamlarının dersini vermekte,
Gl, tevhit nüktesini ağaçtan duyman için Musa ateşini gösterdi, demekteydi.
Bahçedeki kuşlar; vezir Farsça gazeller dinleyerek şarap içsin diye, kafiyele nağmeler okuyorlar, latifeler ediyorlardı.
Gözün bir bakışla halkın evini barkını yıktı. Mahmurlaşma, ayılma. Sarhoşluğun daha hoş.
Koca köylü, çocuğa ne güzel de dedi: Gözümün nuru, ektiğinden başka bir şey biemezsın ki.
- 3855 Bu tersine dönmüş bahttan şu acayip hikâyeyi duy: Sevgili, bizi İsa nefesleriyle öldürdü!
Cemşid bile dünyadan bir kadeh hikâyesinden başka bir şey götürmedi. Sakın, sakın dünyaya gönül verme!
Bir hasır, yoksulluğum ve emin olarak uyumam ne de hoş, ne de güzel. Bu çeşit yaşayış padişahların harcı değil!
Saki, galiba Hafız'a fazla şarap sundu ki, başındaki molla sarığının ucu yine perişan oldu!

Bulbul zi şah-ı serv begulbang-ı Pehlevi
Mihand duş ders-i makamât me'nevi

CDLIX t

Güzelim, cennet senin civarından bir hikâye. Hurilerin güzelliğini övüp anlatış, yüzünden bir rivayettir.

3860 İsa'nın ölüleri diriltten nefesleri, lal dudaklarına mahsus bir huy, Hızır'ın içtiği abıhayat, tatlı dudağından bir hikâyedir.

Gönlümün her parçası bir dert, bir gam hikâyesidir; huylarından her satır, rahmetten bir ayettir.

Gülü senin güzel kokun yetiştirmeseydi, gül senin kokunla kokmasaydı ruhaniler meclisine nerden koku salardı?

Sevgilinin kapısının toprağı isteğiyle yandım yakıldım da ey seher yeli, beni korumadın, bunu unutma sen!

Gönül, ömrün ve bilgin saçma sapan şeylere sarf oldu gitti... yüzlerce hünerin vardı, fakat hiçbirisiyle muradına nail olmadın vessalam!

3865 * Yanmış, kebab olmuş gönlümün kokusu bütün dünyayı tuttu. Gönlümün bu ateşi de elbette âleme sirayet edecek.

* Ateşler içinde yüzünün hayali gelecekse, sun saki kadehi, cehennemden bir şikâyetimiz yok!

Hafız'ın bu dert ve mihnet dersinden maksadı nedir, bilir misin? Senden bir naz, bir işve; padişah'tan da bir lütuf, bir ih-san elde etmek!

Ey kıssa-i behişt zi kuyet hikâyeti

Şerh-i cemal-i hur zi ruyet rivayeti

CDLX t

O yüzündeki ayva tüyleri miske benzeyen güzel, bize bir mektup yazsaydı, felek varlık bayrağımızı drp bkmez, bizi mahvetmezdi!

Ayrılık vuslat meyvesi verir; verir ama, ne olurdu âlem ekin-ciği bu tohumu hiç ekmeseydi!

3870 Birisinin bu dünyada huri gibi bir sevgilisi, cennete benzer bir sarayı var mı, veresiye olmayan peşin bağışlanmayı buldu gitti!

Gönül Kâbesini puthane haline sokan yalnız ben değilim ya... her adım başında bir tekke, bir kilise var!

Aşık meyhanesinde zevk etmenin imkânı yok... altınlarla bezenmiş yastık yoksa, ne yapalım? Bir kerpiç parçasını yastık ediniriz, olur gider.

Bir şişe şarapla tatlı dudaklı bir sevgiliyi ve çayır çimeni İrem bağıyla Şeddat'ın gururuna bile satma!

Ey akıllı, bilgili gönül, bu alçak dünyanın derdi ne vakte dek sürecek? Bir güzelin çirkin birisine âşık olması yazık doğrusu!

3875 Hırkanın ktlklere bulanması, cihanın yıkılmasına sebep-tir. Nerde bir yol eri, bir gönül ehli, bir temiz yaradılışlı?

Hafız, elinden senin saçlarını yine bıraktı, bilir misin? Tak-dir böyleydi, bırakmasın da ne yapsın?

An galiye hat ger ber-i ma name nuvişti
Gerdim varak-ı hesti-i ma der nenuvişti

CDLXI t

Sevgili, güle benzeyen yanağına çektiğin bu güzel yazı yok mu, onunla güle de butlan çizgisi çekmektesin, gül bahçesine de!

Göz evimin haremde gizlice oturmakta olan gözyaşları-mı, o yedi kat perdeden pazarlara çekmekte, onu da, beni de rüsva etmekte!

Sabah rüzgârı gibi aheste aheste yürüyüp gidenleri, saçla-rının kokusuyla tatlı bir surette zincirlere bağlayıp yavaş ya-vavaş çekmekte, yürütmektesin!

3880 Her an o şarap renkli dudakların, o sarhoş gözlerin yadıy-la beni halvet bucağından meyhaneye çekiyorsun!

Başının, terkimizde olması gerek, dedin... bu gayet kolay, eğer bu yükü çekmek zahmetine katlanırsan pekâlâ!

Gözüne, kaşına karşı ne tedbirde bulunayım, bilmem ki? Bu hastaya çektiğin şu yaydan eyvah eyvah!

Ey teni taze gül, bu dikenden eteğini çekiyorsun. Fakat gel, gel de yüzünden kötü gözlerin mazarratını defedeyim, sana na-zar değmesin!

Hafız, şarap içiyorsun, sevgilinin saçlarını çekip okşuyor-sun, dünyada bundan başka ne zevk, ne nimet istersin ki?

İn hoş-rakam ki bergul-i ruhsar mikeşi

Hat bersahife-i gul-u gulzar mikeşi

CDLXII t

3885 Ömür, hiçbir Şey elde etmeden hava ve hevesle geçti gitti. Oul, Şarap kadehini sun. Dilerim, mrn uzun olsun, yaŐlanasın.

Bu Şehirde ne Şekerler var ki; tarikat doğanları bile sinek avlamaya razı oldular, bununla kanaat ettiler!

* Dün gece kapısının köleleri arasına katılmış, gidiyordum. Beni gördü de dedi ki: A biçare aşık, hele sen kimsin, kim oluyorsun?

lemdede misk nefesli olmakla, bilgi, hüner ve faziletle Şöhret kazanan kişinin, nafe gibi kan kesilmiş bir gönüle sahip olması, kanlar yutup ıstıraplara tahammül etmesi, bunu hoş görmesi lazım!

Kanadını a, Tuba ağacında t... senin gibi bir kuşun kafeste esir olması ne yazık!

3890 Kervan gitti, sen hâlâ pusu yerinde uyuyup duruyorsun! Vah yazıklar olsun, bunca an sesinden haberin bile yok!

Tur dağından bir ŐimŐektir parladı, ben gördüm... gideyim de sana bir yanar ateş parçası getireyim!

* Güzel kokmak ve buhurdan gibi bir an olsun sevgilinin eteğini tutmak için, canımızı ateşlere attık!

Hafız, senin havanla niceye bir her yana koşup duracak? Ey maksadım, ey meramım sevgili, Tanrı bana sana ulaŐacak bir yol müyesser etsin!

'ömr bugzeşt bebihaŐılı vu bulhevesi

Ey puser cam-ı meyem diğ ki bepiri biresi

CDLXIII t

Ey kutluluk sabahının rüzgârı, bildiğin tarzda, münasip gördüğün bir zamanda sevgilinin civarına uğra!

3895 Sen sır habercisisin, gözümüz yolunda. Erlikle, buyrukla değil de bildiğin gibi var.

Sevgiliye tarafımdan de ki: Zayıf canım elden gitti. Tanrı hakkı için, cana can katan lal dudaklarından bildiğin tarzda bir lütfet!

Ben, şu iki harfi öyle yazdım ki; sende başka kimse bilmiyor. Sen de kerem et, öyle oku ki, kimse duymasın!

* Sevgili, kılıcının hayali bize susuzla su gibi... kılıca o kadar iştiağımız var. Sen, kendi esirini tuttun, bildiğin gibi öldür!

Altınlarla bezenmiş kemerine nasıl ümidimi bağlayayım? O arada bir ince hayal var sevgili, onu ancak sen bilirsin, belin o kadar ince senin!

3900 Hafız, bu aşk alışverişinde, bu aşk dilinde Türkçe de bir, Arapça da... bildiğin dille şu sözünü anlatmana bak!

Nesim-i subh-ı se'adet bedan feşan ki tu dani
Guzer beku-yı fulan kun deran zeman ki dani

CDLXIV t

Gönül, gl renkli şaraptan harap oldun mu; paran pulun, malın hazinen olmadığı halde Karun'dan yüzlerce mertebe daha ulu bir makama erersin!

Yoksullara sadaret bağışlayan yerde, mertebe bakımından herkesten üstün olmanı ummakta, bunu gzetmekteyim.

Leyla konağının yolunda nice tehlikeler var... daha ilk adımda Mecnun olman şart!

Sana aşk noktasını gösterdim, aklını başına al, şaşırma... yoksa dikkat edersen, daireden çıktığını görürsün.

3905 Kervan gitti, sen uykudasın, nde de bir çöl var. Nasıl gi-deceğini, ne yapacağını, ne edeceğini kime soracaksın?

Padişahlık tacını istiyorsan, içindeki cevheri göster! Yoksa ister Cemşid'in soyundan ol, ister Feridun'un... para etmez.

Bir kadeh i, bir yudumcuk da feleklere sa! Ne vakte kadar zamanın gamından, gussasından ciğेरinin kanını içip duracaksın?

Hafız, yokluktan feryat etme. Eğer şiir bu feryattan ibaretse, hiçbir iyi kalpli senin mahzun olmanı istemez.

Ey dil an dem ki herab ezmey-i gulgun başı
Bizer-u genc besed haşmet-i Karun başı

CDLXV t

İlkbahar geldi, gönlünü hoş etmeye çalış. Çünkü daha nice güller açılır, fakat sen toprak altında olursun.

3910 Çeng de nağmeleriyle sana bu nasihati verip duruyor; ama vaiz, eğer kabiliyetin varsa fayda verir!

Bu zamanda kiminle oturmalısın, ne içmelisin, bunu ben söylemiyorum. Eğer akıllıysan, anlayışın varsa; kendin bilir, anlarsın!

Yeşillikte her yaprak, Tanrı'nın kudretini anlatan bir defterdir. Hepsinde de gafil olursan yazık doğrusu!

Bizim yerimizden sevgiliye kadar korkularla, tehlikelerle dolu bir yol var. Fakat konakları bilersen, gitmesi kolay!

Gece gündüz dünya derdine kapılırsan, bu dert ömrünü beyhude şeylerle heder edip gider!

3915 Hafız, yüce bahtın yardım ederse, o ahlakı güzel güzeli anlarsın elbette!

Nevbeharest deran guş ki hoş-dil başi
Ki besi gul bidemed baz-u tu dergil başi

CDLXVI

Binlerce cehd ettim ki, benim sevgilim olasın, kararsız gönlümün muradını veresin!

Geceleri uyumayan gözlerinin ışığı, seni arzulayan hatırıma enis olmanı umdum durdum.

İstedim ki, güzellik ve alım padişahları kullarına nazlanırsa, sen onların içinde benim efendim, benim padişahım olasın!

Âşıklar, güzellerin ellerini tuttukları çimenlikte, elinden gelirse, sen de benim elimi tutasın!

3920 * Bir gececik olsun âşıkların Kulbe-i ahzanıma gelesin, bir an olsun yaslı gönlüme yar olasın.

İşvesinden gönlümün kan kesildiği o akik dudaklardan şikâyet edersem, sırdaşım olasın!

Senin gibi bir ahuyu bir an bile olsa avlarsam, güneş ceylanı bile benim adi bir avım olur.

İki dudağından üç öpücük vermeyi kararlaştırmışsın. Bak, eda etmezsen borçlum olursun.

* Bir gece yarısı hiç olmazsa rüyada göreceğim miyim? Akan gözyaşlarım yerine, kucağıma sen gelmiş oturmuşsun!

Hezar cehd bikerdm ki yar-ı men başi
Murad-bahş-ı dil-i bikarar-ı men başi

CDLXVII t

3925 Kudretin yettikçe vakti ganimet bil... canım efendim. Eğer anlarsan, hayattan maksat bu fırsat, bu sıhhat anından ibarettir.

Felek birisine muradını verdi mi, karşılığında ömrünü alır. Cehd et de devletten zevk al.

Âşıkların öğüdünü duy da neşe kapısından gir. Çünkü bütün bu devlet fani dünyanın zahmetine değmez!

Zahidin yanında rintlikten dem vurma. Namahrem doktora gizli derdin hali söylenilmez.

Ey bahçıvan, ben bu âlemden geçince, toprağıma sevgiliye benzer bir selviden başka bir şey dikersen, haram olsun!

3930 * Pişman zahidi şarap zevki öldürecek. Ey akıllı kişi, sonu pişmanlık olacak bir iş işleme!

Ey şeker ağızlı sevgili, inat etme de geceleri uyumayan âşıkların duasını al... Süleyman Peygamber'in hatemi bile bir ismin penahındadır.

Aziz Yusuf'um gitti. Kardeşler, bir merhamet edin, Ken'an Piri'nin halini pek perişan gördüm.

Küpleri kıran muhtesib bilmez ki, sofinin evde çekilmiş kıpkızıl şarabı var.

Sevgili, sen gidiyorsun, ama kirpiklerin halkın kanını döküyor. Pek hızlı gidiyorsun. Korkarım, yorulup kalacaksın.

3935 Gönlümü gözünün okundan sakladım, fakat okçu kaşların onu alıp gözlerinin önüne getiriyor!

Perişan Hafız'ı ihsanıyla derle, topla ey saçlarının büklümleri perişanlığın toplantı yeri olan sevgili!

Vaktra ganimet dan an kader ki bitvani
Haşıl-ı heyat ey can in demest ta dani

CDXVIII t

Seher ağı bir yolcu, bir yerde yoldaşın birine bu muamma-
yı söyleyip duruyordu:

Sofi, şarap şişede bir erbain çıkardı mı saf olur.

Süleyman Peygamber'in parmağı onun olmadıkça yüzük
kaşının ne haysiyeti olur ki?

3940 Tanrı, yeninde yüzlerce put bulunan hırkadan yüzlerce defa
bizardır.

Mürüvvet gerçi ismi var, cismi yok bir şeydir. Fakat ister
kabul etsin, ister etmesin, sen bir nazenine niyaz edegr!

Ey harman sahibi, bir başak devşirene merhamet edersen,
sevaba girersin.

Gönüller karardı, belki halvette oturan birisi gayb âlemin-
den bir çerağ uyarır.

Ne kimsede yücelme ümidi var, ne dertli bir gnlde der-
man, ne de birisinde din derdi!

3945 * Gerçi güzellerin âdeti kötü huyluluktur, fakat sevgili, bir
dertli âşık iltifat etsen ne çıkar?

* Meyhane yolunu göster de sonum ne olacak, akıbeti g-
ren birisinden sorayım!

Ne Hafız'da ders ve halvet için bir huzur kaldı, ne âlimde
yakın bilgisi!

Sehergeh reh-revi derserzemini

Hemiguft in mu'amma bakanini

CDLXIX t

Hırkamın şaraba rehin olması daha doğru... bu mânasız defterin halis şaraba gark olmuş bulunması daha hoş!

Zaten hayatımı heder ettim gitti. Gayrı anladım: Hiç olmazsa kalan ömrümü meyhane bucağında geçireyim. Orada harap olup yıkılmak daha iyi!

3950 Mademki iş güç düşüncesi dervişlikten uzak. Hem gönül ateşlerle dopdolu, hem göz yaşlarla... bu daha hoş!

Zahidin halini halka söylemem. Bu hikâyeyi nakletsem bile çeng ve rebapla nakletmem daha yerinde.

Feleğin ahvali şimdiki gibi böyle başsız ayaksız oldukça, başta sakinin hevesi bulunması, elde de şarap olması yeğ!

Evet, senin gibi bir sevgiliden el çekemem. Mademki naza katlanıyorum, o büklüm büklüm ve parlak zülfün nazını çekmem daha munasip!

Hafız, mademki yaşlandın, meyhaneden çık. Rintlik, nevheveslik çağına daha uygun.

İn hırka ki men darem derrehn-i şerab evli
Vin defter-i bima'ni gark-ı mey-i nab evli

CDLXX t

- 3955 Selmacık Irak'a konalı; uğrayacağım dertlere, zahmetlere uğrar dururum!
Ey sevgilinin yükünü taşıyan sarban, develerinize binenlere iştihakım arttı!
Irak gençlerinin nağmeleriyle aklını Zinderud'a at, şarap iç!
Saki, yarım batmanlık kadehimi ver. Tanrı seni şarapla dolu kadehle sulasın.
Çeng sesiyle sakinin ellerini çırparak usul tutuşu, yine bana gençliğimi hatırlatıyor.
- 3960 Şu kalan şarabı ver de sarhoş olup kendimden geceyim; geri kalan ömrümü dostlara feda edeyim!
Sevgiliyi göremediğimden içim kan kesildi; dilerim ayrılık günleri mahvolsun!
Bir zamancağız dostlara uy, bu uygunluğu ganimet bil!
* Ey güzel sesli çalgıcı, Farsça şiiri Irak nağmesiyle bir güzelce oku!
* Ey üzüm kızı, sen pek güzel bir gelinsin; fakat arada bir de boşanmaya layıksın.
- 3965 * Güneşle aynı yerde oturmak, her şeyden mücerret olan Mesih'e yaraşır.
Vuslat zamanı gelip geçti de haberimiz bile olmadı; Hafız, gayrı ayrılık gazelleri söyle!
Gözyaşlarım ardınızdan akıp gidiyor, onları hor görmeyin, azımsamayın, ırmaklardan nice denizler meydana gelir.

Suleyma munzu hallet bil 'Iraki
Ulaki minhevaha ma ulaki

CDLXXI t

Gözlerimden yaşlar akarak iştiyakımı yazdım. Gel, gel ki; sensiz gamdan ölmek üzereyim ben.

Çok zamanlar gözlerime Ey Selma'nın konak yerleri. Selmamız nerede, dedim.

3970 Ne şaşılacak vaka, ne garip hadise: Ben öldürüldüğümünden çabalayacağım, mustarip olacağım yerde sabrediyorum da katilim şikâyetinde bulunuyor!

Seni kim tayip edebilir? Gül yaprağına damlayan çiğ tane-si gibi tertemizsin.

Tanrı'nın sanat kalemi suya, toprağa mensup olanları meydana getirince, laleyle güle de senin ayağının toprağından şeref verdi.

Sabah rüzgârı amberler saçıyor. Saki, kalk da temiz ve güzel kokulu üzüm şarabını getir!

Uyuşukluğu bırak, fırsatı ganimet bil. Yolcuların azığı çeviklikdir diye bir atalar sözü vardır.

3975 Senin yüzünü görmezsem, benden eser kalmaz. Evet... Hayatta olduğumu yüzünden anlamaktayım.

Hafız, senin güzelliğini nasıl tavsif edebilir? Tanrı sanatı gibi idrakten ötesin.

Ketabetü kıssatı şevki ve madma'i baki

Biya ki bitü becan amedm zigamnaki

CDLXXII t

Ey incilerle dolu bir hokkayı andıran tebessüm yeri, ey ağız.
Etrafını eviren ve hilale benzeyen hat ne de yaraşmış, aman
Yarabbi!

Şimdilik vuslat hayali... pek hoş geliyor bu hayal, sonun-
da bakalım bize ne işler edecek?

Gönül, elden gitti, göz kanlara bulandı, ten mecruh oldu,
can zebun... aşk yolunda birbiri ardınca gelen ne şaşılacak şey-
ler var, ne şaşılacak şeyler!

3980 Şarap sun, âlemin en günahkârı oldum, ama Tanrı'nın eze-
li lütfundan mit kesilir mi hiç?

Saki bir kadeh sun da beni halvet bucağımdan çıkar, âle-
mi rint ve pervasız gezip dolaşayım hele!

Âlemin hali mademki bir kararda durmaz... Hafız, şikâyet
etme de şimdilik şarap içmeye koyulalım.

Zamanın Asaf'ının devrinde hatır kadehi saf, gönlümüzde
keder yok... kalk saki, beni arı duru ve sudan saf cennet şara-
bıyla sula!

* lke onun devletiyle, onun iştियakıyla övünmektedir. Ya-
rabbi, bu ululukları ebedi kıl!

3985 O Asaf, devlet tahtına ışıklar veren, ululuk ve heybet ma-
deni olan mülk ve milletin brhanı Ebül Maalî oğlu Ebu Nasr'dır

Ya mebsemen yuhaki dercen minelle'ali
Ya Rab i derhor amed gerd-i hatet hilali

CDLXXIII t

Geceler gelip geçtikçe, iki telli, üç telli sazlar çalındıkça Tanrı'nın selamı.

Erak vadisine, o vadide olana, kum yığınlarının yukarı tarafında bulunan Liva vadisindeki eve olsun!

Ben, cihandaki gariplere duacıyım. Durup dinlenmeden, biteviye onlara dua edip dururum.

Gönül, onun saçlarının zincirine düştüm diye ağlama, inleme! Çünkü oradaki perişanlık, topluluğun ta kendisidir.

3990 İhtiyakımdan ölüyorum, bir müjdecî vuslat haberini ne vakit getirecek? Bilseydim!

Yarabbi, hangi durağa yüz tutarsa, onu daimî fazıl ve ih-sanınla koru, gözet!

Her an sevgin rahatımdır... Her halimde zikrin munisimdir.

Hattından, aslî güzelliğinden başka daha yüzlerce güzellik meydana geldi. Yüzlerce yıl yaşa!

Kalbimin süveydası, kıyamete kadar sevdandan, ihtiyakından hali kalmaz!

3995 O kudret nakkaşına aferin! Ay gibi yüzünün çevresine hilali bir hat çekti.

Senin gibi bir padişahın vuslatını nerde bulacağım? Ben, adı kötüye çıkmış laubali bir rindim!

Hafız, senden ne istiyor, maksadı ne? Tanrı bilir... Tanrı bilirken, dilememe ne hâcet?

Selamullahı ma kerrel leyali

Ve cavebetil maşani vel meşali

CDLXXIV t

Güzelliğin, aşkın gibi kemal buldu... Gönlünü hoş tut, hiç kaygılanma; çünkü bu güzelliğe zeval olamaz!

Akıl, bundan daha güzel bir güzellik tasavvur edebilsin... imkânı yok, bu benim vehmime sığmıyor!

4000 Bütün mrmde bir gnceğiz olsun vuslatına erişirsem, bütün ömrümden haz aldım demektir.

Seninle olduğum zaman bir yıl, bana bir gün gibi gelir... fakat sensiz olursam, bir an bir yıl oluyor!

Sevgili, yüzünün hayalini nasıl olur da uykuda görebilirim? Gözüme uyku girmiyor ki? Ben, ancak uykunun hayalini görmekteyim!

Gönlüme acı, güzel yüzünün sevgisiyle zayıf bedenim bir hilal gibi inceldi!

Hafız, şikâyet etme. Sevgilinin vuslatını istiyorsan, ayrılığa bundan fazla tahammül etmen gerek!

Bigrıft kar-ı husnet çn 'ışk-ı men kemali
Hoş baş ezan ki nebved in husnra zevali

CDLXXV t

- 4005 Sevgilimden kim bana bir kalem iltifatı, bir mektup getirecek ki? Nerde sabah rüzgârı? Yine bir kerem ederse, o eder. Şöyle bir mukayesede bulundum; aşk yolunda aklın tedbiri, ancak deniz üstündeki çiğ tanesi gibi!
- Gel, gel... hırkan meyhanelere vakfolmuş, ama bende vakıf malından bir akçe bile bulamazsın!
- Kamış kaleminden şekerler sağıp duran bir şairi, neden bir şeker kamışına bile almazlar bilmem ki?
- Gönlüm riyadan, kilim altında davul çalmaktan usandı artık... böyle gizli ve riyakârane iştense, meyhane kapısına bayrak dikmem daha yeğ!
- 4010 Gel, zevk zamanının kadrini bilenler iki âlemi bile bir kadeh şarapla bir güzellik sohbetine satmazlar!
- Sürüp giden zevk u sefa, aşk âdeti değildir, aşk böyle bir şey olamaz. Eğer bize uygun bir yoldaşsan, dert ve mihnet çekmen gerek!
- Yollarda oturup halkı tedaviye kalkışan doktor aşk sırrını anlayamaz. Yürü ey gönlü ölmüş kişi, bir Mesih nefesli kâmil ele geçir;
- Şikâyet etmiyorum, ama sevgilinin merhamet bulutundan ciğeri yanmışların tarlasına bir katre bile damlamadı gitti!
- Nasıl, niçin sözleri baş ağrısı verir. Gönül, şarap kadehini ele al da ömründen kâm al, bir an olsun zevk ve huzura eriş!
- 4015 Padişahım, Hafız'ın elinde geceleri yalvarış, sabah çağları dua ediştten başka sana layık hiçbir şey yok ki!

Zidilberem ki resaned nevaziş-i kalemi
Kucast peyk-i saba ger hemikuned keremi

CDLXXVI t

Halk sana, ikinci Yusuf'sun, dedi. Fakat ben iyice dikkat ettim, gördüm ki Yusuf'tan da güzelsin.

Ey güzeller husrevi, sana zamanın Şirin'i diyorlar ya... o tatlı gülümsemeyle, ne diyeyim? Ondan da Őirinsin sen!

* Ağzını koncaya benzetmenin imkânı yok. Konca asla bu derecede dar, bu kadar küçük değildir.

Yüz kere o ağızdan, muradını veririm, dedin. Fakat niçin süsen gibi baştan başa dilden ibaretsin, niçin yalnız söz verir, fakat sözünü tutmazsın?

4020 Muradını veririm, ama canını alırım, dersin... korkarım muradımı vermez, canımı alırsın!

Gözün attığı oku can siperinden bile geçirmekte... kim bu derecede kuvvetli yay çeken bir hasta görmüş ki?

Bir an gözden dŐrdđn kişiyi halkın gözünden de göz-yaşı gibi akıtır, halkın gözünden de dŐrrsn!

Hafız, yolunda kalem gibi başıyla yürür; sen neden ltfedip de bir kerecik olsun, onu mektup gibi okumazsın?*

Guftend halayık ki tuyi Yusuf-ı sani
n nik bididem behakikai bih ezani

* Halhalı'de 7'inci beyitte Hafız mahlası yok. Ayasofya'da da tercmemiz gibi. Son beyti Sudı'den aldık.

CDLXXVII t

Selvi gibi gül bahçesine salına salına geldin mi, güller yüzünü kıskanır da her birinin bağına bir diken saplanır!

4025 Saçlarının küfrünün her halkasında bir fitne var, gözünün sihri yüzünden de her bucakta bir hasta!

Ey sevgilinin sarhoş gözü, bahtın gibi uykuya dalma... her yanda ardından bir uyanık âşıkın ahı gelmede!

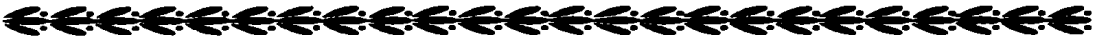
Geçer akçenin sence hiçbir değeri yok, yok ama, yine can nakdim yolunun toprağına feda olsun!

Gönül, daima güzellerin saçlarını düşünüp durma. Kara düşüncelere, olmaz tedbirlere daldın mı, nerde bir daha işin düzelecek?

Başım gitti de bir zaman gelip bu iş başa çıkmadı. Gönlüm elden çıktı da gönlümün derdiyle mukayyet olmadın!

4030 Dedim ki: Nokta gibi aşk dairesinin noktasına gel. Güldü de dedi ki: Hafız, bu ne baş dönmesi ki?

Çü serv eger bihırami demi be gulzari
Hored zi gayret-i ruy-i tu her guli hari

CDLXXVIII t

Ey saki, bulut gölgesi, bahar, ırmak kıyısı... artık ben ne yapmam gerek, söylemeyeyim de gönül ehliysen sen söyle!

Bu suretten birlik ve ihlas kokusu gelmiyor, sofinin bulaşık hırkasını halis şarapla yıka.

Dünya aşāğılık tabiatlıdır, keremine dayanma... ey dünya-yı görmüş, anlamış, tecrübeli kişi; aşāğılık adamdan vefa ve sebat umma!

Kulağına a. Bak, bülbül feryat ederek ne diyor: Hocam, tev-fik gln kokla, ihmal etme!

4035 Eēer sevgilinin yüzünü görmek istiyorsan, gönül aynasını cilala. Yoksa demirden, tunçtan asla ne gl biter, ne nesrin!

* Sana iki nasihat vereyim de dinle, yüz hazine elde et: Zevk ve işret kapısından gir, kimseyi ayıplama peşinden koşup durma!

* Bak, yine bahara eriştin, buna şkrane olarak iyilik fida-nını dik, tevfik gln kokla!

Hafız'ımızdan riya kokusu geliyor, dedin... aferin nefesine, ne de güzel koku aldın!

Sakiya saye-i ebrest-u behar-u leb-i cuy
Men neguyem i kun er ehl-i dili hod tu biguy

CDLXXIX t

Bülbül ve kumru sesiyle şarap içmezsen, seni nasıl tedavi edebilirim ki? İlacın sonu dağlamadır, en son ilaç budur;

4040 Bahar mevsiminin renginden, kokusundan bir azık sakla. Çünkü ardında kış haramileri var, hemen gelip çatarlar.

Gül nikabını kaldırıp bülbül “hu hu” demeye başladı mı, elden şarap kadehini bırakma, hey gidi hey, ne yapıyorsun ki?

Çalgıcıyla sakinin sözüne, tefle neyin fetvasına göre, mirasçılara hazinedarlık etmek küfürdür!

* Saltanat ve güzellik azametinin sebatı ne zaman görülmüş ki? Süleyman’ın tahtıyla Key’in tacından kalan ancak bir sözden ibarettir!

Elde abıhayatın var mı, susuz ölme... sana demedim mi? Her şey sudan dirilir, her şeyin hayatı sudandır!

4045 Zamane hiçbir şey bağışlamamıştır ki, sonradan onu almasın. Aşağılık kişiden mürüvvet umma, onun vereceği şey de hiçbir şey değildir.

Sığınılacak bir yer olan cennet sayvanına “kim dünya işvesine aldanır kalırsa, vay haline” diye yazılmıştır.

Saki, cömertlik kalmadı... sözü keselim, gel. Hâtemi Tayy’ın ruhu şad olsun, onun ruhu için şarap sun!

Hafız, nekes kişi Tanrı’nın kokusunu bile duymaz. Sen kadehi al, kerem yoluna koyul, ihsan et, Tanrı suçları affeder, ben kefilim buna!

Beşavt-ı bulbul-u kumrı eger nenuşi mey
'İlaç key kunemet ahıruddeva elkey

CDLXXX t

Halden anlar iki dostla iki batman eski şarap... herkesle ve her şeyle alışverişı kesmek... Bir kitap ve bir yeşillik bucağı.

4050 Her an bir bölük halk beni kınasa da sözümden dönmem:
Bu durağı dünyaya da değışmem, ahrete de!

Kanaat köşesini dünya hazinesine değışen, Mısır Yusuf'unu ucuz bir fiyatla satmış demektir.

Gel, bu iş yurdunun parlaklığı ne senin gibi bir zahidin zahitliğiyle eksilir, ne benim gibi bir fasikin fasikliğiyle.

Gayb nakışlarıyla bezenmiş kadeh aynasından seyret: Hiç kimse böyle şaşılacak zamanı hatırına bile getirmez.

Hadiseler kasırgasından bu çimenlikte bir gül mü kaldı, bir yasemin mi? Görülmüyor ki.

4055 Gül bahçesinden esip geçen samyelinden sonra bir gül kokusu kalır, bir nesteren rengi görülürse, şaşarım doğrusu!

Gönül, sabret... Tanrı böyle değıerli bir yüzüğü Şeytan elinde bırakamaz elbette!

Hafız, bu bela yüzünden zamanın mizacı bozuldu. Nerde bir hakmin fikri, nerde bir brehmenin tedbiri!

Du yar-ı zirek-u ez bade-i kuhen du meni
Feragatiyy-u kitabiyy-u guş-e-i emeni

CDLXXXI

Bu yoksuldan padişahlar meclisine kim şu haberi götürür:
Şarap içenler mahallesinde öyle erler var ki, iki bin Cem'i bir
kadeh şaraba bile almazlar!

O şarap ham da, bu şarap içen olgunsa; bir ham binlerce
olgundan bin kere yeğdir.

4060 Ey pîr, beni tespih taneleriyle yolumdan alıkoyma... ben ha-
lis şarap içtim, bende ne ar kaldı; ne ad, san kaygısı!

Harap oldum. Adım kötüye çıktı... fakat hâlâ ümidim var,
azizler himmetiyle iyi bir ada sana ulaşırım elbet.

Sen kimya satmaktasın, bizim kalp akçemize de bir bak...
Çünkü elimizde bir hüner, bir sermaye yok, ancak bir tuzak
kurmuşuz, o kadar.

Nereye gidip de şikâyetleneyim, bu hali kime hikâye ede-
yim? Dudağın bizim hayatımızdı, ama dudağını tez aldın, bite-
viye bize vermedin ki!

Sevgilinin vefasına hayretteyim; bizi ne bir mektupta selam-
la andı, ne bir yazıda haber göndererek yad etti!

4065 Sana hizmet etmek, sana kulluk eylemek isterim... lütfet, beni
satın al, satma sakın... çünkü bu kutlulukta bir kul nadir düşer!

Kirpik oklarını at, Hafız'ın kanını dök, böyle bir katilden
kimse öç almaz zaten!

Ki bered be bezm-i sahan zimen-i geda peyami
Ki bekuy-ı bade-nuşan du hezar Cem becamî

CDLXXXII t

Göğüs, ağızına kadar dertle dolu... Yazık, bir merhem olsa bari. Gönül, yalnızlıktan ölüm haline geldi, Yarabbi bir hemdem!

Bu çabucak gelip geçen kâinattan emniyet ve istirahatata kavuşmayı kim umabilir? Saki, bir kadehçik sun da bir an olsun rahata kavuşayım!

Kalk da rüzgârından huriler huyunun kokusu gelip duran şu Semerkand güzeline gönül verelim.

4070 Anlayışlı birisine, şu ahvale bak, dedim. Güldü de dedi ki: Pek güç bir gün, çok şaşılacak bir iş ve perişan bir âlem!

igil güzeli için sabır kuyusunda yandım yakıldım da Türklerin padişahı halimi bilmiyor. Nerde bir Rüstem?

Âşıklık yolunda emniyet ve istirahat, bir beladır. Senin derdine düşüp derman arayan gönül büsbütün yaralansın!

Kendi emelleri için çalışanlarla, naz ehli olanlara rintlik ci-varına yol yok. Bu yola öyle bir yolcu gerek ki, cihanı yaksın yandırsın... ham ve gamsız kişi değil!

Topraktan yaratılan bu âlemde bir tek adam bile ele geçmiyor. Başka bir âlem yaratmak, yeniden bir insan halk etmek lazım!

4075 Aşk iştiğnasına karşı Hafız'ın tövbesinin ne değeri var ki? Bu deniz öyle bir deniz ki, burada yedi derya bile çiğ tanesi gibi ehemmiyetsiz görünmekte!

Sine malamal-i derdest ey diriga hemdemi

Dil zitenhayı becan amed Hudara hemdemi

CDLXXXIII t

Selma, iki zülfüyle gönlümü esir etti. Ruhumsa, ona her gün şikâyet edip durmada!

Tanrı için olsun sevgili, bu âşıkın suçunu bağışla, düşmanlara rağmen beni kendine ulaştır!

Sen, Selma'ya olan aşkımı inkâr ediyor, hoş görmüyorsun ha? Sen de evvel emirde bir sevgiliye kapılsaydın,

Benim gibi gönlün sevgi denizinde aşka gark olsaydı, o vakit halimi anlardın!

4080 Sevgili, yüzünün sevdasına düştük. Derdinden kulların Rab-bine dayandık!

Hafız'ın gönlü, zülfünün büklümlerinde kayboldu gitti. Karanlık gecede kılavuz ancak Tanrı'dır!

Eğer bizden edebe uygun olmayan bir hareket gördüysen, karşılık olarak canımızı ayağına feda edelim sevgili.

Sebet Selma bişudgeyha fu'adi

Ve ruhi kulle yemin li yunadi

CDLXXXIV t

Ey yüzünde padişahlık nurları görünüp duran padişahım,
fikrinde yüzlerce Tanrı hikmeti gizli!

Allah mübarek etsin, nazar değmesin; kalemin bir katre kara
mürekkepten din ülkesine yklerce abıhayat kaynağı akıttı.

4085 İsm-i azamın nurları şeytan'da zuhur etmez. lke de senin-
dir, hatem de... dilediğini buyur!

Süleyman'ın ululuğuna şüphe edenin aklına, irfanına kuş
da güler, balık da!

Doğan, arada bir başına bir klahtır koyar, ama padişah-
lık usulünü yine Kafdağı'ndaki kuşlar bilir!

Gökyüzünün kendi feyziyle su verdiği kılıç, askere minnet
çekmeden, yalnız başına bütün dünyayı zapt edebilir.

Kalemin yar ve ağyar hakkında cana canlar katan muskayı
da güzelce yazar, ömür eksilten, insanı helak eden afsunu da!

4090 Ey şeref ve ululuk kimyasından halk edilmiş olan, ey dev-
leti zeval sadmesinden emin bulunan padişahım.

Kılıcının işığından bir parıltı madene düşse, kızıl benizli ya-
kuta saman sarılığı verir.

Bir ömürdür kadehimde şarap yok... ben şu davada bulu-
nuyorum ya, işte muhtesib de şahidimdir.

Bilirim, halimi sabah çağından sorarsan, gönlün geceleri uyu-
mayanların aczine mutlaka merhamet eder.

Saki, meyhane çeşmesinden su getir de hırkalarımızı tekke riyasından yıkayalım.

4095 İsyân şimşegi Adem Safî'yi bile yakarsa, gayrı bize nasıl olur da günahsızlık davası yaraşır ki?

* Hafız, padişahın senin adını arada bir anıyor ya, gayrı bah-tından şikâyet etme de özür dilemeye gel!

Ey derruh-i tu peyda envar-ı padşahi
Derfıkret-i tu pinhan şed hikmet-i ilahi

CDLXXXV

İlhanilerden Hasan oğlu Şeyh Üveys'in oğlu Sultan Ahmed'in adaleti yüzünden Tanrı'ya hamd etmekteyim.

Han oğlu han, esasen padişah olarak yaratılmış padişahlar padişahı... Ona cihanın canı desen yaraşır.

Göz senin ikbalini görmeden iman getirdi. Tanrı'nın bunca lütuflarına mazhar padişah kutlu olsun!

4100 Ay, sen olmadıkça doğarsa, Ahmed'in devletiyle Tanrı'nın mucizesi onu ikiye böler.

Bahtının cilvesi, padişahın da gönlünü almaktadır, yoksulun da... Nazar değmesin, hem cansın, hem canan!

Kâküllerini Türkler gibi kıvrır! Talihinde hem hakanlık ih-sanı var, hem Cengiz Han'ın gayreti!

Senden uzağız, ama yine yadınla kadehi ele almaktayız. Ruhani seferde konak uzaklığı olamaz.

Fars toprağında işret bahçem açılmadı gitti. Ne mutlu Bağdat'taki Dicle'yle reyhani şarap!

4105 Âşıkın başı maşukun kapısına toprak olamazsa, avarelik mihnetinden nasıl halas bulur?

Ey seher rüzgârı, sevgilinin kapısının toprağını getir de Hafız, onunla gönül gözünü nurlandırısın!

Ahmedullahi 'ala ma'deletis sultani

Ahmed-i Şeyh 'Uveys-i Hasen-i İlhani

CDLXXXVI

Dünyada ne muradın varsa hepsini elde ettin... artık kudretsiz zayıf âşıkların halinden sana ne... elbette onların derdiyle dertlenmez, elbette onlara aldırış bile etmezsin.

Bu kulun canını da iste, gönlünü de... hem de hiç durmadan aliver. Çünkü âşıklara buyruğun yürür!

Miyanın olmadığı halde şuna şaştım ki, her güzeller topluluğunda miyancılık eder durursun.

4110 Yüzüne nakış layık değil... çünkü erguvan gibi yanağında misklere benzer siyah hattın bir kudret nakışı!

Sen hafif ruhlu, latif bir güzelsin, daima şarap iç; hele şimdi büsbütün şarap içmeye koyul... çünkü mahmurluğun var!

Gayrı bizi bundan fazla incitme, gönlümüze bundan fazla cevretme... her dilediğini yapabilirsin... bu sana layıktır da, fakat yapma!

Bu hasta âşıkının canına kastedip yayına bu niyetle yüz binlerce cefa okunu korsan, elindedir; dilersen oklarsın, dilersen bağışlarsın!

Sevgilin merhametliyse, rakiplerin cefasını da çek, hasetçinin de... çünkü bu, dost merhametli olunca kolay gelir!

4115 Bir an bile olsa sevgilinin vuslatına eriştin mi yürü, var... ci-handa bundan muradını elde ettin demektir.

Hafız, bu bahçeden eteklerle gül devşirmedesin... artık bahçıvanın feryat ve figanından sana ne gam?

Tura ki her çi muradest dercihan dari
Çi gam zihal-i men-i zar-ı natevan dari

CDLXXXVII *

Saki, gel! Lalenin kadehi şarapla doldu... sofi âdetleri nice-
ye dek sürecektir, gece masalları ne vakte kadar söylenip duracak?

Kibri bırak, nazdan vazgeç... zaman Kayser'in elbisesinin dü-
rldğn de görmüştür, Keylerin külahının terk edililişini de!

Ayl, aklını başına al; bülbül sarhoş oldu... kendine gel, uyan;
yokluk uykusu ardımızdadır!

4120 Ey ilkbahar dalı, ne de nazikçe, ne de hoş sallanmadasın...
dilerim, kış rüzgârları sana zarar vermesin!

Feleğın sevgisine de güvenilmez, nazına da... vay onun hi-
lesinden emin olana!

Yarın Kevser şarabıyla huriler bizim, bugün de ay yüzlü sa-
kiyle şarap kadehi!

Sabah yeli gençlik çağını hatırlatıyor. Yavrum, gamımızı unut-
turan o can ilacını sun!

Gln ululanmasına, saltanatına bakma... zamanı tez gelip
geçer. Rüzgâr onun her yaprağını ayaklar altına dşeyip gider.

4125 Sun saki, Hâtemi Tayy'ın hatırasıyla bir batmanlık kade-
hi... sun da nekeslerin kara defterlerini drelim!

Sun, erguvana güzellik ve letafet veren şarabı... sun, erguvanının mizacındaki letafet yüzünden terlerle yanağından o rengi, o g zelliğı izhar eden şarabı sun!

Bahçeye git, orada otur, yaslan... selvi, kullar gibi ayak üstünde bekliyor. Kamış, beline kulluk kemerini bağılamış!

Hafız, senin sihri bile aldatan güzel ş irlerinin şöhreti, Mısır ve   in sınırlarına, Rum ve Rey uçlarına kadar vardı, her tarafa yayıldı!

Saki biya ki şud kadeh-i lale pur zimey
Tamat ta be end-u hurafat ta bekey

CDLXXXVIII *

Saki, ramazan içinde de olsak aldırma; her ham kişiyi ol-
gunlaştıran şaraptan bir kadeh sun!

4130 Nice günler gelip geçti de bu yoksul âşıkın eli, ne bir şim-
şir boylu güzelin saçlarını tuttu, ne bir gümüş endamlı dilbe-
rin bileğini!

Oruç, aziz bir konuktur, ama gelişini Tanrı vergisi bil, gi-
dişini de Tanrı ihsanı!

Akıllı, anlayışlı kuş bu zamanlarda tekke kapısında uçmaz.
Çünkü her vaiz meclisinde bir tuzak kurulmuştur.

Kötü huylu zahitten şikâyet etmeme mahal yok... âdet bu-
dur, her sabahın ardından bir akşam gelir!

Sevgilim çayır çimenliğe seyre çıkınca ey seher yeli, benden
ona şu haberi ulaştır:

4135 Gece gündüz kendisi saf şarap içmede... Bu tortulu şarabı
içeni de bir ansa, bir hatırlasa olmaz mı ki?

Hafız, gönlünün muradını zamanın veziri vermezse, sen is-
tediğin kadar uğraş, muradını güç elde edersin!

Zan mey-i 'ışk kezo puhte şevet her hamı
Gerçi mah-ı ramazanest biyaver camı

CDLXXXIX *

Ne olurdu o ay yüzlü güzelin gönlünde merhamet olsaydı...
Öyle olsaydı, halimiz böyle olmadı ya!

Her kılımin ucunda binlerce canım olsaydı, sevgilinin saç-
larındaki kokunun değeri nedir, o zaman söylerdim sana!

Gönlümüzün zevk u sefası daimi olsaydı, bu neşeye zama-
nenin kötülüklerinden bir zarar dokunmasaydı; ne eksilirdi ki,
ne ziyan oturdu ki Yarabbi!

4140 Felek beni yüceltmek, ağırlamak isteseydi; yücelik tahtım
sevgilinin eşiğindeki toprak olurdu!

Keşke sevgili, gözyaşı katreleri gibi perdeden çıkıp görün-
seydi de iki gözümüze hükmü yürüseydi!

Aşk dairesi yolumuzu bağlamasaydı, bize bu daireden çık-
maya müsaade etseydi Hafız, bu dairenin ortasında nokta gibi
dönmez, halas olur giderdi!*

Çi budi er dil-i an mah mihrîban budi
Ki hal-i ma ne çunin budı er çunan budi

* Halhalî'de bulunan bu gazeldeki (S. 228, Gazel 442) 3, 5 ve 6'ncı beyit-
ler, yine Halhalî'de bulunan ve matlaı ayrı, fakat vezin ve kafiyesi aynı
olan başka bir gazelin (S. 247, Gazel 478) 2, 4 ve 6'ncı beyitleridir. İlk
gazel, bizde CDXLVII. t'nci gazeldir. Bu üç beyti, o gazelde geçtiğinden
bu gazele almadık.

CDXC *

Gönül, bir an bile aşktan ve sarhoşluktan geri kalma. Ondan sonra yürü... yokluktan da kurtuldun demektir, varlıktan da!

Bir hırka giymiş kişiyi görürsen; aldanma, işine bak. Hangi kibleyi görürsen gr, hangisine taparsan tap. Çünkü bir kibleye tapmak, kendine tapmaktan yeğdir.

4145 Padişahım, Allah için olsun, medet et. Saçlarının sevdası, beni perişan etti. Bir kara kul ne vakte kadar bu uzun ellilikte bulunacak?

Aşkın, Hafız'ı tufanlara gark edecek. Halbuki sen bu karęalıktan şimşek gibi bir aktın mı kurtuldun sandın ha!*

Ey dil mebaş yek dem hali z'işk-u mesti
Vangeh birov ki resti ez nisti vu hesti

* Bu gazel, Halhalı'nin ve Sudı'nin (C. 2, S. 552) dedikleri gibi aynı kafiye ve vezinde diğer bir gazelle karışmıştır (tercmemiz, Gazel CDLIII. t). Orada geçen beyitleri hazf ettik.

CDXCI *

Korudaki ödağacının kokuları geldi, aşkımı artırdı. Aziz can, sevgilinin kapısındaki toprağa feda olsun!

Sevgilinin haberini duymak saadettir. Kim selamımı Suad'a ulaştıracak?

Şam-ı garibana gel de gözyaşlarımı gör. Şam'da yapıma sırça şişedeki saf şaraba benziyor.

4150 Misvak ağaçlarının bulunduğu yerden bir yomlu kuş uçup yaklaştı mı, Suad'ın bahçelerindeki güvercinler bile ötmez, dikkat kesilirler.

Sevgilinin ayrılık günlerinin bitmesine çok bir zaman kalmadı. Koruluktaki tepelerde çadırların kubbelerini gördüm.

Ne hoştur o gün ki, gelesin de sana; selametle geldin, sefa-lar getirdin; kademin ne hayırlı kadem, ne kadar hayırlı bir ko-nağa kondun, diyeyim!

Senden ayrıldım da ay gibi yüzünü tamamıyla göremedi-ğimden eridim, hilale döndüm!

Necid'de benden ayrıldın, ahdini bozdun... vefasızlık ettin de o andan beri ne uykumda bir huzur kaldı, ne yattığım yer-de bir zevk!

4155 Ümidim var, bahtım yaver olur da seni yakında görürüm... sen bana buyruk yürütür, neşelenirsin, ben de kullukla ifti-har ederim!

Hafız, şiirin latif bir 'inci dizisine benzemekte. Letafet saç-maya başladı mı, mükâfatını Nizamî'nin şiirinden bile alıyor.

'Etet revayihu rend el hıma ve zade garami

Feda-ı hak-i der-i dost bad can-ı gerami

CDXCII *

Seher çağı meyhane hatifi, iyiliğimi isteyerek dedi ki: Beri gel, sen bu kapının eski kulusun.

Cem gibi cur'amızı iç de cihanı gösteren kadeh, seni iki cihanın sırrından agâh etsin...

Meyhane kapısında öyle kalenderler var ki, padişahlık tacını alırlar da, verirler de!

4160 Başlarının altında kerpiç var, ama ayakları yedi yıldızın da üstünde... kudret elini gör, rütbe ve makamı seyret!

Başımız meyhane kapısında. Çünkü meyhanenin damı, duvarı bu alçaklığıyla beraber feleğin bile üstünde!

Hızır kılavuz olmadıkça bu konağı aşmaya kalkışma, çünkü kapkaranlık bir yol... yol yitirmeden kork!

Gönül, sana yokluk saltanatını bağışlarsa, o saltanatın en ehemmiyetsiz hududu aydan balığa kadardır.

Yolun karanlıklar diyarına gitmekte, bir Hızır bul. Çünkü bu yolda yolsuzlar çoktur.

4165 Mademki yokluktan bahsetmeyi bilmiyorsun... bari vezirlik mesnediyle Turanşah'ın makamını elden bırakma. Vezirin mülazemetini terk etme.

Ham tamaha düşmüş Hafız, şu işten utan! Amelin nedir ki, ona karşılık cennet istemektesin?

Seherem hatif-i meyhane bedovlet-hahi
Guft baz ay ki dirine-i in dergahi

CDXCIII *

Dudağını öpmekte ve şarap içmekteyim. Adeta abıhayata
yol bulmuş, abıhayatı elde etmişim!

Ne sırrını kimseye söyleyebilirim, ne onunla birisini görme-
ye tahammülüm var!

Kadeh, dudağını öpüp kanlar içmekte... gül, yüzünü görüp
terlemekte!

4170 Saki, şarap kadehini sun, Cem'i hatırlama. Kim bilir, Cem
ne oldu?

Ey ay yüzlü çalgıcı, çengi çal, perdelerine dokun da ferya-
dından coşayım!

Gül halvetten çıktı, tahtını bahçeye kurdu... sen de zahit-
lik yaygısını konca gibi dür artık!

Saki, sarhoşu sevgilinin gözleri gibi mahmur bırakma... onun
dudaklarını an da şarap sun!

Kadehin kanı iliğinde, damarında olan tenden can ayrılmak
istemez.

4175 Hafız, bir zaman dilini tut da neyden dilsizlerin dilini işit!

Lebeş mibusm-u dermikeşem mey
Be Abızindegani burdeem pey

CDXCIV *

Dün gece rüyada gördüm, bir ay doğuyordu. Yüzünün ak-
siyle hicran gecesi sona erişmekteydi.

Tabir ettim de, sefere giden sevgili geliyor, dedim. Daha pek
tez, pek erken, ama ah ne olur kapıdan giriverse!

Allah selametler versin, benim kutlu sakim daima kapıdan
kadehle, şarapla gelirdi!

Ne hoş olurdu, rüyada diyarını görseydi de bizimle sohbet
ettiği demleri hatırlasaydı ve bu hatırlayış onun bu tarafa gel-
mesine kılavuz olsaydı!

4180 Ezeli feyiz zorla ve altınla elde edilseydi, abıhayat İskender'e
de nasip olurdu!

Anılsın o demler ki; kapımdan, bacamdan her an sevgili-
nin haberi, gzelimin mektubu gelirdi!

Mazlumun biri bir gece adil padişahın kapısına başvursay-
dı, rakibin bu kadar zulmetmeye nerden mecal bulurdu?

Yola düşmemiş hamıar, aşk zevkini ne bilsinler? Sen bir de-
niz gibi geniş ve tahammüllü gönül sahibi bir er, bir yiğit ara!

Sana taş yreklilikte kılavuzluk edenin de ne olurdu, aya-
ęı bir taşa dokunaydı!

4185 Başka bir şair de Hafız gibi şiirler söyleseydi, elbette hüner
ehlini koruyup yetiştiren padişahın makbul olurdu!

Didem behab duş ki mahi beramedı

Kez 'aks-i ruy-i o şeb-i hicran seramedı

CDXCV *

Bir batmanlık şarap kadehini iç de gönlündeki gamı kökünden söküp çıkar!

Şarap kadehi gibi gönlü açık, neşeli ol. Ne vakte kadar dibi dar küp gibi üstü kapalı, bağlı... dert ve mihnete düşmüş bir halde kalacaksın?

Kendinden geçme küpünden bir batmanlık kadehi çektin mi, artık benlik lafından az dem vurursun!

Taş gibi ayaklar altında kal, su gibi renkten renge girip eteğini ıslatma!

4190 Gönlünü bize ver ki, ercesine riyanın da boynunu kırasın, takvanın da!

Kalk, Hafız gibi bir cehd et... belki kendini sevgilinin ayakları altına atarsın!

Nuş kim cam-ı şerab-ı yek meni
Ta bedan bih i gam ezdil berkeni

CDXCVI *

Ey bizi öldürmede mdarası olmayan sevgili, bizim kanımızı, sermayemizi yakıyor da pervaya bile etmiyorsun.

Belaya düşmüş dertliler aşkın öldürücü zehrine sahiptirler, bu kavme kastetmek hatadır, kendine gel, bu niyete düşme sakın!

Bir göz ucuyla derdimize deva etmene imkân varken tedavi etmezsen, bu insafa sığmaz doğrusu!

4195 Gözümüz, seni görmek ümidiyle deniz kesildi... niçin gezmeye çıkmaz, deniz kıyısına gelmezsin?

Senin kerim huyuna ait birçok cevri cefa hikâye ettiler, ama bu sözler garazkârların sözleri olacak, sen yapmazsın bu işleri!

Zahit, güzelimiz sana bir cilvelense, sen de Tanrı'dan şarapla sevgiliden başka bir şey istemezsin!

Hafız, mihraba benzeyen kaşlarına secde et... Çünkü oradan başka bir yerde gönül doğruluğuyla dua edemezsin sen!

Ey ki derkuştan-i ma hiç mudara nekuni
Sud-u sermaye bisuzi ve muhaba nekuni

CDXCVII *

Ey güzeller padişahı, medet yalnızlıktan, medet. Gönül sensiz cana geldi. Artık geri gelmenin zamanı.

4200 Bu gül bahçesinin gülü daima taze kalmaz. Kudretin varken yoksullara yardım etmeye bak!

Dün gece rüzgâra zülfünden şikâyet ediyordum. Dedi ki: Yanlışın var, sen bu malihulyadan vazgeç!

Yüzlerce sabah rüzgârı bile zincirlere vurulmuş, raks edip durmada. Gönül, sevgili işte bu. Kendine gel de beyhude halalara düşme!

İhtiyak ve ayrılık beni sensiz öyle bir hale getirdi ki, elimden sabır da gitti, takat da!

Yarabbi, bu nükteyi âlemde kime söylemeli: O hercai güzel, hem hercai, hem de yüzünü kimseye göstermedi gitti.

4205 Saki, yeşillikte açılan gülün sen olmadıkça bir rengi yok. Şimşad boyunla salına salına gel ki gülistanı bezeyesin.

Ey hastalık döşeğinde derdi, dermanım... ey yalnızlık bucağında yadı munisim olan sevgili!

Biz kısmet dairesinde teslim noktasıyız, sana tabiiz. Lütuf, ne düşündüysen odur; hüküm, ne buyurursan o!

Kendini düşünmek, reyini söylemek, rintlik âleminde olmaz. Bu yolda kendini görmek, reyini söylemek küfürdür.

Bu mavi daire yüzünden ciğerim kanlı... şarap ver de bu müşkülü yine kadehle halledeyim.

4210 Hafız, ayrılık gecesi geçti, vuslatın güzel kokusu geliyor. Neşen mübarek olsun ey şeydalığa âşık!

Ey padşeh-i huban dad ezgam-ı tenhayi
Dil bitu be can amed vaktest ki baz ayi

CDXCVIII *

Bir seher ağı, gl dermek için gl bağına gittim; ansızın kulağıma bir bülbül sesi geldi.

Zavallı, benim gibi bir gln aşkına düşmüş, çimenliği fer-yat ve figanla doldurmuş.

O bağda, o yeşillikte hem gezer, hem de zaman zaman o gülle bülbülün halini düşünürdüm.

Gl, güzelliğin dostu olmuş, bülbül aşkın dostu... ne bun-da bir fazlalık var, ne onda bir değişiklik!

4215 Bülbülün sesi, gönlüme öyle bir tesir etti ki, tahammülüm kalmadı.

Bu bağda nice gller açılır... fakat hiç kimse diken cefası-nı çekmeden bir gl bile koparamaz!

Hafız, feleğin dönüşünden ferah umma... bin ayıbı vardır da bir ihsanı bile yok!

Reftem bebag ta ki biimen seher guli
Amed beguş nagehem avaz-ı bulbuli

CDXCIX

Sabah çağı... ikincikânun bulutundan kırağı taneleri damlamakta. Tam içki zamanı... sabah şarabını içmeye hazırlan, bir batmanlık kadehi sun!

Bizlik, benlik denizine düşmüşüm. Şarap getir de bu bizlik, benlik denizinden, bu varlıktan kendimi kurtarayım.

4220 Kadehin kanını iç, onun kanı helaldir. Kendi işine bak, yapılacak iş bundan ibarettir.

Saki, çabuk ol, şarap sun... gam pusuda. Çalgıcı, vurmakta olduğun perdeyi göster, bırakma.

Şarap ver, çünkü çeng başını kulağıma eğdi de dedi ki: Vaktini hoş geçir. Bu beli bükülmüş yaşlının nasihatini dinle.

Hafız, rintlerin riyasızlığı hakkı için, şarap ver de muganniden “Tanrı ganîdir” sesini duy!

Subhest-u jale miçeked ez ebr-i behmeni

Berk-i sabuh saz-u bidih cam-ı yek meni

TERKİPLER

TERKİB-İ BENT*

Öyle bir padişaktır ki; saltanat da ona dayanır, ona sığınır, din de. Binlerce takdire, tahsine layıktır.

Saltanat hanedanının yeni yetişmiş fidanıdır, din bostanının bir deste gülü.

Hem zamanın padişahlar padişahının soyundandır, hem yer-yüzü halifesinin canı, ruhudur.

Kutluluk eserleri, mutluluk delilleri, yüzünün nuru gibi alnında parlayıp durur.

5 Cihan mülkünde adalet ve insafın padişahlık ziyasıyla yakın yıldızı gibi parlamaktadır.

Felek fırzesi, onun yüce kadrinin yüzüğünde bir yüzük taşına benzer.

Kılıcı, kâfirlikle Müslümanlık arasında bir settir, ama demirden bir set!

Kalem, onun elinde inciler saçar, kılıç da ancak koluna layıktır.

* * *

Ey Tanrı rahmetinin gölgesi, ey padişahlık bahçesinin koncası!

10 Padişahlık bağında senin ahlakına malik bir selvi asla yetişmemiştir.

Hem güzellik göğünün güneşisin, hem ululuk burcunun ayı.

Sabah çağlarında hikmetinden sual edilmeyen Tanrı'dan senin devlet ve ikbalin niyaz edilmektedir.

Felek, emir ve nehyler fermanını senin adınla mühürlemektedir.

Saltanatına temkinin tekellüfsüz bir surette Şahadet etmek-
tedir.

15 Şüphe yok ki, aydan balıĝa kadar her Şey senin adını an-
maktadır.

Felek, birçok güzel Şey meydana getirdiĝi halde sedefinde
senin gibi bir inci yoktur.

* * *

Ey saltanat elbisesi zatıyla bezenen, ey devletinn nuranı yüzü
parlayıp duran padişah!

Devlet gelini, senin gzelliĝine, senin ahlakına çılgınca
âşıktır.

Padişahlık ululuĝundaki nurlar, mübarek yüzünde görünüyor.

20 Bu yüce ve mavi atlas, senin ululuk boyuna bosuna kısa
gelir.

Adaletinn Şöhreti, gök kubbenin dokuzuncu katını da aÇ-
mıŐtır.

Güneş, meclisindeki neşeyle her an Şarap kadehini çekip dur-
makta,

Nergis, kutlu yüzünü görmek için tamamıyla göz kesil-
mekte,

İnci, senin tarafından kabul edilmesi için kulak yumuŐaĝın-
da latif bir hale gelmektedir.

25 Felek, kasrında bir kapıcı; Zühal yıldıŐı, kapında bir bek-
idir.

Tanrı, sana daima yardımcı olsun. Zevk ve sefadan, ayş u
iŐretten başka bir işin gücün olmasın!

* * *

Gönlünde ne istek varsa, zaman kucaĝına getirmiŐtır.

Muvaffakiyet saĝ yanında yoldaşın, Tanrı'nın kuvvet ve yar-
dımı, sol yanında nedimindir.

Tanrı yardımı daima seninle olsun. Seninledir de; hatta savaşlarda aşağılık bir hizmetçindir senin!

30 Abdar kılıcının gayretiyle âlem cennet gibi bezenmiştir.

Dünya durdukça devir senin devrin... zaman durdukça hüküm senin hükmün olsun!

Makamın, yüceliğin ebedi ve her şey muradınca hasıl olsun.

Halk, umumiyetle Hafız gibi, senin meramına erişen bah-tının sayesinde emniyet ve istirahattedir.

İşin, daima ülkeyi ve dini korumak olsun... dünya durdukça bu tarzda ebedi ol, yaşa!

* * *

35 Gökyüzünde senin gibi bir ay; bağda, bahçede senin gibi bir selvi yoktur.

Yüzünle güneşi mukayese ettim de baktım, gördüm ki; güneş de hoş ama yüzün kadar alımı yok!

Güzelliğinden nasıl bahsedeyim? Hiçbir noksanı yok ki!

Şaşırdım kaldım doğrusu, hiçbir övüş yüzüne layık değil senin.

Senin civarına uçan kuş, gayrı yuvasına dönmeyi istemez.

40 Seni candan sevmeyen gönül, şüphesiz bil ki, cansızdır.

Kaşlarının yayında durmayan binlerce ok var ki, hepsi de gönlüm için!

Gözün bize bir kerecik olsun bakmadı gitti... ne yapalım, sarhoş... bütün cihana bakmaya tenezzül etmiyor!

Padişahın nazlısı, nazenini, naz ü edası yüzünden âcizlere, biçarelere aldırış etmemekte!

Zamanın sultanı Nasirüddin, yücelikle, temkinle âleme buyruk vermekte!

* * *

- 45 Saki, eğer bizimle yar olma sevdasıdaysan, bize şaraptan
başka bir şey sunma!
* Seccadeyle hırkayı meyhanede sat da bir katre şarap getir!
* Gönlün uyanıksa, can gülşeninde sarhoşlardan “ya hey”
sesini işit!
* Derman ümidiyle derde katlan... iki âlemi de aşka karşı
hiçbir şeyden ibaret gr!
* Rebap sesiyle ney feryadı, aşk yolunda gönül esrarından
haber verir!
- 50 Aşk yolunda her şeyini vermiş, tertemiz olmuş bir müflis,
binlerce Hâtemi Tayy’dan yeğdir.
O güzel yüzlü sevgili, sultanlar gibi gelmekte, şehir halkı
da ardına düşmüş!
Halk, güzel yüzüne hayran hayran bakmakta, onun da hi-
cabından yanakları terlemiş!
Hafız, senin derdinden niceye dek feryat edecek; gönlüm
niceye bir kırık kalacak?
** Oturursam bile derdinle uğraşır, canla başla canımla, ba-
şımla oynar, aşk oyununa girişirim

şahi ki penah-ı milk-u dinest
Derhord-ı hezar-afırinest

* Altı bentten meydana gelen bu terki-i bendin birinci, ikinci ve (dördüncü bentleri sekizer; üçüncü, beşinci ve altıncı bentleri onar beyittir. Ya sekiz beyitli bentlerde ikişer beyit noksan, yahut onar beyitli bentlerde ikişer beyit fazla ve ilavedir. Son beyit, Halhalı’de şüpheli gazeller arasındadır ve terki-i beyti olan son beyit yoktur (şüpheli Gazeller, S. 42. Gazel 83). Ayasofya nüshasında da bu son beyit, tetimme kısmında ve gazeller arasında bulunmakla beraber terki-i beytini de muhtevidir. Biz bütün terki-i, bizdeki iki yazma ile Ahmed ibni Huseyn hattıyla 1315 Hicri’de Tebriz’de güzel bir surette basılan nüshayı karşılaştırarak tercüme ettik.

TERCİ-İ BENT*

- 55 Ey dostluğu, sevgiyi yele veren sevgili, bu muydu vefâ, bu
muydu ahdinde durma?
Nihayet dertli ve mecruh gönlümü ne vakte kadar gam eliy-
le horlayacaksın?
Zülfünden perişanlıktan, kararsızlıktan başka hiçbir şey elde
etmedim.
Ey aziz can, zayıflara nice yedek cevr ü cefa edeceksin ki?
Belki acırsın, merhamete gelirsin de sitemden, cefadan el
çekersin dedim,
60 Sen, beni cevr ü cefa ile yaktıkça ben sana düştüm, vefakâr-
lıkta bulundum.
Mademki bitkin âşık acıyacağın bir gün gelmeyecek, ma-
demki böyle bir şey ummaya imkân yok!
Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlü-
mün muradını elde ederim!

* * *

- Saki, o geceden kalma şaraptan iki üç âşıkane dolu sun!
Başımda bir parçacık akıl varken muğların şarabını elden
bırakma!
65 Çayırıltaki kuşlar, yuvalarından davudi seslerini yükselt-
tiler, ötüşüp şakımaya başladılar.
Çalgıcımız, sen de bir nefes bile elinden tefi, çengi atma!
Sevgilinin vuslatını anarak ödağacı gibi gönül yanıklığıy-
la terennüm et!
Hafız, neşeyle şarap iç, ne vakte kadar zamanenin gamını
yiyeceksin ki?
Nice zamandır gönül derdinin ateşi göğüste alev alev yan-
mada!

- 70 Mademki ayrılık denizinin ne ucu var, ne kıyısı...
Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlü-
mn muradını elde ederim!

* * *

Aşkın cevır  cefasıyla, aşkın elem ve zahmetiyle ölsem
bile yine gamından vazgeçmem, yine gönlüm aşkından vaz-
geçmez.

Feryadım gökyüzüne erişirse, şüphe yok, ayın da gönlünü
demlendirir, günün de!

Yay kaşları, bakışlarla beni oklayıp durmadadır.

- 75 Kâtibim yaşlı felek olsa, yine aşk ve iştıyakımı kalemle ifa-
deye imkân yok.

Çocuğum, ama aşk derdiyle yaşlıyım... yaşlıyım, ama aşk
derdiyle çocuk!

Sadî gibi oturup sabretmeyi kuruyorum.

Mademki sitemkâr zaman beni senden uzaklarda gam ba-
ğına bağladı, esir etti...

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlü-
mn muradını elde ederim!

* * *

- 80 Ey işveli, edalı güzellerin hasetini çeken sevgili, ay gibi y-
znden peçeyi kaldır

Da bütün cihandan geçeyim, yine tvbemi bozayım!

Sevgili! Sırrım, göz uğrağı olan yollardan faş oldu, sırrım
gözyaşlarımla halka yayıldı gitti!

Aşkta ayrılık zamanı geldi çattı, bilmem sonum nereye va-
racak?

Gamınla eş olan herkes, ömrünün sermayesini yele verdi!

85 Aşk ateşiyle gam buhurdanında ödağacı gibi yan yakıl ey
gönül!

Mademki o yüce boylunun ayağını öpmek için elime bir
fırsat düşmüyor;

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlü-
mün muradını elde ederim!

* * *

Ey yasemin bedenli, gül endamlı sevgili, akşam güneşi, se-
nin yüzünü görüp utanmada.

Yine gel ki, canlar yakan ayrılık gönlümden kararı da aldı,
huzuru da.

90 Tane gibi olan beninle tuzağa benzeyen zülfün yüzünden
gönlümün kuşu tuzağa düştü!

Çalışıp çabalamayla muradımı elde edemeyince çaresiz ay-
rılığa razı oldum.

Şimdilik ayrılık derdiyle baş başayız... bilmem sonu nere-
ye varır?

Sensiz olunca sanki âlemde nasibim, ancak mihnet ve dert!

Hafız, sevgiliyle sohbetten, şaraptan ve kadehten başka şu
varlığın ne gayesi, ne maksadı var?

95 Ey gönlümün huzuru sevgili, mademki şimdilik gönlümün
muradına erişmem mümkün değil...

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlü-
mün muradını elde ederim!

* * *

Ey kararsız canımın rahatı, ey ümitlerle dolu gönlümün
ümidi,

Gamınla şadım... her halimde gamımın yanıklığı, bana mu-
nis olmada.

Yanımdan ayrılıp gideli adeta kendimden geçmişim...

100 şimdilik vuslat arzusıyla ömrümü aynlıkta geirmedeyim.

Bu gece dn geceden fazla ağlamakta, gözyaşlarımı tufan gibi akıtmaktayım.

Ecel yakamı tutmadıka elimi eteğinden çekmem.

Bu bitkin, bu yaralı gönlümün muradı mademki çalışmak-la hasıl olmadı...

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlümün muradını elde ederim!

* * *

105 Ey açtığı yara gönül derdine merhem... ey aşkı, gnle munis ve mahrem olan sevgili,

Zülfün, can boynuna kement... lalin, gönül yüzüğüne taş.

Kaşın, can şahnesiydi; o da gözün gibi gönül diyarına hâkim kesildi.

O gönlümüzde, biz ateşler içinde... fakat gönlümüzün kaydında değiliz, onun derdiyle dertlenmekteyiz!

Bu ayrılık yüzünden başımı alıp bu cihandan gideceğim gün, yahut gönlümü kaybedeceğim an yaklaştı!

110 Hafız, gönül âlemindeki huzurdan bir nur bulsan ne olurdu ki?

Mademki onun vuslat diyarı kolay kolay gönle müsahhar olmuyor...

Sabırdan yüz çevirmemem daha iyi... olur ya, belki gönlümün muradını elde ederim!

Ey dade bebad dost -dari
İn bud vefa vu 'ahd-ı yarı

* Tebriz basmasını esas ittihaz ederek tercüme ettiğimiz bu terci-i bendin ikinci ve beşinci bentleri dokuzar, diğer bentleri sekizer beyitlidir. Herhalde dokuz beyitli bentlerde birer beyit ilavedir. Hafız edasını taşıyan ve bilhassa beşinci bendin ilk beytinde, kendisinin ölümünden sonra dîvânını tertip eden Gülendam'a da adıyla hitap eyleyen bu terciin Hafız'a aidiyetini zannediyoruz.

MESNEVİLER

I

MESNEVİ

Eyvah vahşi ceylan, nerdesin? Seninle çok aşinalığım var!

* Biz, seninle iki kimsesiz, iki perişan, iki garibiz... önümüzde de, ardımızda da yırtıcı hayvanlar ve tuzak var!

Gel de birbirimizin halini bilelim, gel de dertleşelim, mümkünse muradımızı elde etmeye uğraşalım.

Çünkü görüyorum ki, bu uygunsuz çölün emin ve hoş bir çayırılığı, çimenliği yok!

5 Söyleyin dostlar, kimsesizlerin yoldaşı, gariplerin dostu kim olacak?

Meğer kademi kutlu Hızır zuhur ede, himmeti bereketiyle bu yol tükene;

Yoksa ihsan ve mürüvvet zamanı geldi mi ki? Çünkü falımda “La tezernî ferden” ayeti çıktı.

Bir yolcu, günün birinde bir yerden geçiyorken, yol üstünde oturmuş olan bir rint ona iltifat etti de dedi ki:

Ey salık, dağarcığında ne var? Tanen varsa gel, bir tuzak kur bakalım!

10 Yolcu cevap verdi: Tuzağım var, ama avım Simurg olmalı!

Rint, iyi ama nişanını nasıl elde edeceksin? Bizce yuvasının bir nişanesi yok ki, dedi.

Bunun gibi o usul boylu selvi de mademki kervana katılıp gitti. Bir selvi dalına çık da yolunu, izini gözle!

** Gitti, gitti de neşemi hüzne çevirdi. Hiç kardeş kardeşe böyle şey yapar mı?

Şarap kadehini elden bırakma, gül dibinden ayrılma... fakat bu kötü sarhoş zamaneden de gafil olma!

15 Güneş bile onun yoluna saça saça kesesini boşaltmışken, benim bu saçtığım şeyler tartıya mı gelir, değeri mi olur?

O, ayrılıp gittikten sonra teselli bulmak için artık bir kaynak başı, bir ırmak kıyısı, gözyaşları ve kendi kendine konuşup görüşme gerek!

Sevgililer, gidenlerini anarak bahar bulutlarına uymalı... bu lazım!

Sevgili, bana ayrılık kılıcını öyle bir vurdu ki, sanki benimle hiç aşinalığı yokmuş!

* Akarsular önüne ağlayıp çağlayarak geldi mi, sen de gözyaşlarınla onlara yardım et!

20 * O eski hemdem, bize hiç müdarada bulunmadı. Aman Müslümanlar, aman... Tanrı için merhamet edin!

Belki kademi kutlu Hızır, bu garibi o garibe ulaştırabilir.

Sen de artık inciği gör, katır boncuğundan vazgeç; şöhreti olmayan, duyulmayan yolu bırak!

Ben balığa benzeyen kalemimle yazmaya başladım mı, bana “Nun velkalem” ayetinin tefsirini sor!

Dostlar, birbirinizin kadrini bilin. Şerhi biliyorsunuz; metni ezbere okuyun!

25 Size öğüt verenin sözü bundan ibaret; ayrılık hâkimi pusuda.

Ruhumu sözümle yoğurdum, ondan meydana gelen tohumu da ektim.

Ruhla sözün birleşmesinden meydana gelen bu terkip, insana ferah verir. Çünkü şiirin de mayasıdır, canın da!

Bu ümit miskinın kokusunu alın... bu kokuyla canınızı ebedi bir surette güzel kokulu bir hale getirin!

Çünkü bu misk, hurilerin yakaları çininden meydana gelir, insanlardan kaçan ahudan değil!

30 ** Niçin bahtımla bu kadar uğraşıp savaşıyım, neden talihimden, kaderimden kaçıp durayım?

** Ayrılık seli başımdan aştı... artık bu halimle müdaraya imkân yok!

** Şimdi sevgilinin bulunduğu şehrin yolunu tutacağım. Ölssem bile, hiç olmazsa o yolda öleyim.

** Garipler, mezarımı görünce bir an olsun bağ ucumda otursun, dinlenirler ya!

** Garipleri yine garipler anar, garipler hatırlar, çünkü onlar birbirlerine armağandır.

35 ** Yarabbi, çaresizlere sen çare edersin... benim çaremi de sen bilirsin, benden başka çaresizlerin çaresini de sen!

** Gecedен aydın gündüzü nasıl izhar ediyorsan, bu kederden de benim neşemi öyle izhar et!

** Sevgili, senin ayrılığından çok şikâyetim var; fakat bu hikâye buraya sığmaz ki!

Bu vadide akan selin sesini duy. Yüzlerce masumun, yüzlerce batman gelen kanı bir arpaya!

Çocuklar onunla ateşlerini parlatsınlar diye, burada Cebrael'in bile kanadını yakarlar!

40 Gayrı bu makamda kimin söz söylemeye mecali vardır? Aman yarabbi, bu ne istîğna?

Yürü Hafız, bu makamdan bahsetme, sözünü kısa kes; Tanrı daha iyi bilir.*

Ela ey ahu-yı vahşi kucayi
Mera ba tust bisyar aşinayi

* 30-37'inci beyitler, Ayasofya nüshasında "Sakiname"den sonra yazılmıştır. Son dört beyti Sudî şerhiyle bizdeki iki yazmadan aldık.

II

SAKİNAME

Gel, ey saki! Bana insana hal veren, kerametini artıran, kemal bağışlayan şarabı sun.

Çünkü çok perişan düştüm. Ne halim var, ne kemalim; ikisinden de bir sermayem yok.

Saki, o şarabı sun ki; Cem'in camı yokluk diyarında bile onunla her şeyi gördüğünü iddia etmektedir.

45 Gel, ey saki! İnsana Karun hazinesiyle Nuh mr bağışlayan o fütuhat kimyasını

Sun da murada erişme ve uzun bir ömre nail olma kapısını açsınlar.

* Gel, saki! Kadehten vuran aksiyle Keyhusrev'e, Cemşid'e selam gönderen şarabı

Sun da ney sesiyle sana söyleyeyim: Cemşid nerde, Kavus ne âlemde?

Sun o şarabı da kadehin feyziyle Cem gibi bütün âlem sırlarından agâh olayım.

50 Bu köhne kilisenin devrinden bahset, geçmiş padişahlara seslen!

Bu yıkık dünya, Efrasyab'ın sayvanını gören konaktır.

* Onun kumandanı Pîran ne oldu? Şide, o kahraman Türk ne âlemde?

* Yalnız sayvanı, köşkü yele gitmedi; lahdini bile hatırlayan yok!

* B ucu bucağı olmayan l, Selm ve Tur'un askerlerinin kaybolduğı ldr.

55 * Sun saki! Sun kadehteki aksiyle Keyhusrev'e ve Cem'e selam gönderen şarabı.

Cemşid tacına, tahtına rağmen ne hoş da söylerdi: Bu iki kapılı saray bir arpa tanesine bile değmez!

Sun şarabı ey saki! Sarhoş rintlerin mezhebinde ateşe tapanla dünyaya tapan arasında bir fark yoktur.

Sun saki! O harabatta oturan gizlenmiş sarhoş kızı!

Sun şarabı! Rüsva olmak, şarapla, kadehle yıkılmak isterim.

60 Gel, ey saki! Düşünceyi yakıp mahveden şarabı sun... sun o şarabı ki, aslan bile içse, ormanı yakıp yandırır.

Sun o şarabı da gökyüzündeki aslanı bile tutayım, bu yaşlı kurdun tuzağını paralayayım, karmakarışık bir hale getireyim.

* Saki, sun o şarabı ki; cennet hurileri, meleklerin kokusunu o şarapla terbiye etti.

Sun da ateşe ödağacı atayım, aklın dimağını ebediyete kadar güzel kokulara bürüyeyim.

* Saki, insana padişahlık bağışlayan, gönül temizliğine şahadet eden şarabı sun.

65 * Bana şarap sun; belki ayıplardan arınır, bu çukur yerden işret ve zevk âlemine yükselirim.

* Yurdum meleklerin bahçesiyken, neden burada mahpus kalayım?

* Şarap sun da devlet yüzünü seyret; beni harap et de hikmet hazinesine bak!

* Ben o kişiyim ki; kadehi elime aldım mı, âlemde ne varsa hepsini o aynada görürüm.

* Sarhoşken padişahlıktan dem vurur, yoksulken sultanlıktan bahsederim.

70 Sarhoş olunca sır incileri delinebilir. Çünkü insan kendisinde olmayınca sır gizleyemez.

* Hafız, sarhoşça nağmeye başladı mı, Zühre bile gökyüzünden onun nağmesini dinler, beğenir.

* Hanende, nerdesin? Rud sesiyle o husrevanî nağmeyi hatırlat

* Da vecde geleyim, raksa gireyim, hırkamı çıkarıp atayım.

* Kutlulukla o taca, tahta sahip olanı, o padişahlık ağacının en iyi meyvesini öveyim.

75 * Padişahlık tacının temkini onunla... kuşun da huzuru onun yüzünden, balığın da!

* İkbâl sahiplerinin gönülleriyle gözlerinin ziyası o... gönül erbabının candan velinimetini o.

* Ey kutlu nazarlı hüma, ey mübarek haberler veren felek.

* Felek sedefinde senin gibi bir inci yoktur. Feridun'la Cem'e senin gibi bir halef bulunamaz.

* İskender'in makamında yıllarca dur. Gönül bilgisiyle ahvali keşfet.

80 * Feleğin yine bir fitneye girişmeye niyeti var. Fakat ben sarhoşluktan ve sevgilinin gözlerinin fitnesinden ayrılmam ki.

* Birisi savaş günü kılıç vurmasını bilir... felek bir başkasını da kalem sahibi eder.

Çalgıcı, o yeni nağmeye giriş, dostlara rud sesiyle de ki:

* Nihayet düşmana fırsat bulduk, gökyüzünden yardım müjdesi geldi.

* Çalgıcı, saza başla, şiirle, gazelle hikâyeye giriş!

85 * Gam yükü, ayağımı yere dike koydu; usullü vuruşlarla yerinden kaldır!

* Uluların ruhlarını bu suretle şad et, Perviz'i, Barbed'i hatırlat.

* Hanende, o perdeden bir nakış çal da perde ardındaki ne diyor, bir bak, dinle!

* Hanende, nağmelerine başla da çeng çalan nahidi bile raksa sok!

* Bir nağme çal ki; sofi hallensin, vuslat sarhoşluğuna ulaşsın!

90 * Çalgıcı, tefi döv, çengi çal, güzel nağmelerle şarkı söyle.

* Cihanın hilesi apaçık bir hikâye. Bak bakalım, ne doğacak? Geceler gebedir.

* Çalgıcı, elemliyorum... Tek Tanrı hakkı için, iki telli, üç telli sazı... hangisi eline geçerse, onu çal!

* Feleğe hayretteyim. Bilmem sıra kimde; kimi toprak altına alacak?

* Rint muğ bir ateş yaksa bile, bilmem onun yerine kimin çerağı sönecek?

95 * Bu kanlar saçan kıyamet sahasında, sen sürahiyle kadehin kanını dök bari!

** Sarhoşlara nağmelerle bir haber yolla, bir müjde ver. Geçmiş dostlara bir dua, bir selam gönder!

Biya saki an mey ki hal avured

Keramet fezayed kemal avured

KİTALAR

I

Canlarıyla oynayan âşıklar pazarının başında tellallar şöyle bağırırmaktaydılar: Duyun ey rintler mahallesinde oturanlar, duyun!

Üzüm kızı, kendi başının kaydına düşüp gitti, nice gündür gözümüzden kayboldu. Kendinize gelin, amanın, onu bir arayıp tarayalım!

Lal bir elbisesi, habbelerden de yarım bir tacı var. Akı da alıp götürür, bilgiyi de. Ondan emin olup uyumayın!

Bana o acı şarabı verene helva parası olarak tatlı canımı veririm. Cehenneme gitmiş, sinmiş, gizlenmiş bile olsa aldırış etmeyin, siz de gidin!

O, geceleri gezen, acı, sert, gül renkli ve sarhoş bir kızdır; bulursanız tutup Hafız'ın evine getirin!

Berser-i bazar-ı can-bazen munadi mizened

II

Adalet sahibi, deniz avulu, aslan yürekli padişahlar padişahı, ey ululuğu bütün hnerlerle bezenmiş sultanım.

Mesud nn, şah Sultan diye anılan adın bütün âleme yayıldı, her an söylenip durmakta.

Herhalde gayb ilhamcısı ahvalimi sana söylemiş, aydın günümün kapkaranlık bir geceye döndüğünü anlatmıştır.

Felek, üç yılda padişahla vezirden derip devşirdiğim, kazanı biriktirdiğim şeylerin hepsini bir anda bir evgân oyunuyla kaptı gitti!

Dün gece rüyada seher vakti, gizlice padişahımın ahırına gittiğimi gördüm.

Katırım orada bağlıydı, arpa yemekteydi. Torbasını başından attı da bana dedi ki: Tanıdın mı beni?

Bu rüyanın tabiri nedir? Hiç bilmiyorum. Anlayışta senin ikincin yoktur, teksin... sen tabir buyur.

Husreva dad-gera bahr-kef-u şir-dila

III

Sana ahlak defterinden vefa ve ihsana ait bir ayet okuyayım:

Kim cefa eder, ciğerini tırmalarsa, kerem sahibi maden gibi ona altın bağışla.

Yere gölge salan ağaçtan aşağı olma. Kim sana taş atar, incitirse; ona ağaç gibi meyve ver!

Mülayimlik nüktesini sedefden öğren de hatırında tut! Başını kesene inci ihsan et!

Bertu hanem zidefter-i ahlak

IV

Ey yüce aslında neslinde hırs ve kin bulunmayan, ey kutlu yıldızında hile ve riya olmayan!

İhsanını melekten alasın da Şeytan'a veresin... bu nasıl olur da büyüklüğe yaraşıır?

Ey mu'arra asl-ı 'ali cevhered ezhık-d-u hırs

V

Yazıklar olsun... ne olurdu gençlik gününün elbisesi, ebeldilik süsleriyle bezenmiş olsaydı!

Fakat eyvah, ne acınacak, ne dertlenecek hal! Bu ırmaktan hayat suyu akıp gidecek!

Nihayet eşten dosttan ayrılmak gerek... Tanrı'nın takdiri böyle!

Babanın ömrüne ant olsun ki Ferkad'den başka bütün kardeşler birbirlerinden ayrılacaklar!

Diriga hil'at-i ruz-i cuvani

VI

Kendi iyiliğini, kötülüğünü kendinden sor, soruştur. Sana senden başka bir sorucuya ne lüzum var?

Tanrı, kendisinden korkan, kötülükten çekinen kişinin işine kolaylık verir. Ona hesaplamadığı, ummadığı yerden rızık ihsan eder!

Tu nik-u bed-i bod hem ezhod bipurs

VII

Ferhat'la Şirin'e ait söylenip duran hikâyeler, bizim dünyaya kavgalar salan, âlemi birbirine katan aşkımızın cüzi bir miktarından ibarettir.

O siyah saçlarla misk gibi siyah ve güzel kokulu benin yaptıklarını hiçbir uzun kirpik, hiçbir sihirbaz göz yapmadı!

Saki, şarap sun... ezeli takdire tedbir fayda vermez. Ezelde takdir edileni bozmaya imkân yoktur.

Rintlerin kırık dökük kaselerini hor görmeyin... bu erler, cihanı gören kadehe hizmet etmişlerdir.

Güzeller mahallesinin toprağında cana canlar katan bir koku vardır. Arifler can burunlarını orada miskle kokan bir hale getirmişlerdir.

Kargayla kuzgunun kanadı bağlanmaz; onlar avlanmazlar ki. Bu kerameti doğanla şahine yoldaş etmişler.

Saki, nerede nikabı akıl akçesi olan üzüm kızını kucağına çeken, sana kaçan benim gibi bir divane?

Topraktakiler kerem sahiplerinin içtiklerinin bir yudumuna bile nail olamıyorlar; bak şu yoksul âşıklara ettikleri zulme!

Şemme-i ez dastan-ı 'ışk-ı şur-engiz-i ma

VIII

Bülbül feryat etmekte, gülse tatlı tatlı gülmekte... sevgilinin yüzüstü ateŖe attığı bir gönül, nasıl olur da yanmaz ki?

Ben, yüce hırka giyen zahitten hoŖuma gitmeyen Ŗeyler gördüm, ibriŖim tele güzel güzel vurup nağmeler çıkaran çalgıcının kuluyum ben!

Kirpiklerinin okundan çekinmeden ne fayda var ki? Okçu kaŖlarıyla gizli yaramı oklayıp duruyor!

Bülbül ender nale vu gul hande-i hoŖ mizened

IX

Medrese binasına sahip olmanın, ilimden bahsetmenin, kemer ve çardağı bulunmanın ne faydası var? Sahibinde bilgili bir gönül, gören bir göz olmadıktan sonra bunlar neye yarar?

Yezd Kadısı'nın sarayı ilim kaynağı ama, kendisinin basireti yok! Bu, hiç söz götürmez!

Seray-ı medrese vu bahs-i 'ilm-u tak-u ruvak

X

Saki, kadehi doldur... Çünkü meclisin sahibi dilekleri verir, sırları saklar.

Burası elde bulunan peşin cennet... işreti, zevk u sefayı tale. Zira Tanrı, kula cennette günah yazmaz.

Sevgililer, âşıkların muradına ram olmada, âşıklar edepli... başköşede oturan ünlü kişiler, mecliste saf kuranlar hep iyi ve uygun adamlar.

Çeng meclise uygun, meclisin sahası raks yeri, sevgilinin beni gönül tanesi, sakinin saçı yol tuzağı!

Bundan iyi bir zaman olmaz; saki, işrete koyul... bundan daha hoş bir hal olamaz; Hafız, şarap iste!

Sakiya peyman e pur kun zan ki sahib-mecliset

XI

Ey padişahlar padişahı, felek topu, çevgânına ram olsun...
varlık ve mekân sahası senin gezip tozmana mahsus bir mey-
dan olsun!

Zafer hatununun saçları, perçemine tutuldu, ebedi fetih gözü
de salınıp gezmene âşık olsun. Utarit'in inşası, şevketinin sıfa-
tıdır. Akl-ı Kül, dîvânında tuğrakeş olsun!

Tuba ağacının cilvesi, senin selvi boyuna gıpta etmekte... cen-
net de sarayına haset etsin!

Yalnız hayvanlar, nebatlar ve cansız şeyler değil... emr âle-
minde ne varsa, hepsi fermanına muti olsun!

Husreva kuy-ı felek derham-i çevgan-ı tu bad

XII

Dünyaya ve dünya sebeplerine gönül verme, güvenme, çünkü kimse ondan vefakârlık görmedi.

Bu dkkndan, arıya sokulmadan kimse bal yemedi, bu bahçeden dikenle incinmeden kimse bir taze hurma devirmedi!

Birisi günlerce çalışıp bir çerağ yaktı mı, tam parlayınca hemen bir rüzgâr çıkar, onu sndrverir!

Ona dncesiz gönül veren kişi bir baksa, görür ki, dmanını besleyip bytmektedir!

Dünyayı zapt eden padişahlar padişahı ah Gazi yok mu? Hani kılıcından kan damlardı;

Hani bazen bir saldırıta bir orduyu bozguna uğratır, bazen bir narayla bir ordunun kalbini paralar, ödünç koparırdı...

Hani uluları sebepsiz hapseder, baları sebepsiz kopartırdı.

Hani ldeki aslan bile adını duydu mu, korkusundan yavrusunu bırakır, kaçardı...

Nihayet Şiraz'ı, Tebriz'i, Irak'ı zapt edince vakit geldi, mukadder zuhur etti;

Gözünün ışığı olan oğlu, onun dünyayı gören gözüne mil çekti gitti!

Dil meband berdunyi vu esbab-ı o

XIII

Ey akıllı adam, Amr'ın, Zeyd'in ihsanına gönül bağlama.
Kimse işinin neden açılacağını bilmez.

Yürü, Tanrı'ya dayan... kaleminin ucu, ne nakış çizdiyse
başka bir renk göründü, bilmez misin?

Şah Hürmüz... beni görmeden, ben onu methetmeden bana
yüzlerce lütuflarda, ihsanlarda bulundu da Yezd Şahı kendi-
sini methettiğim halde hiçbir şey vermedi!

Hafız, incinme, padişahların işi böyledir. Hemen âleme rızık
veren Tanrı onlara da muvaffakiyet versin, yardım etsin!

Dil mebind ey merd-i behred bersafa-yı 'amr-u zeyd

XIV

Ey vakitleri tanıyan, bilen arkadaş, sabah rüzgârının bile bulunmadığı bir halvette Hâce'nin kulağına eriştir!

nce araya bir latife sokuştur, bir nkteyle gönlünün rızasını ele alıp onu tatlı tatlı gldr de

Sonra şuncağızı arz et: Kereminden geçinecek bir aylık istersem caiz mi?

Be senn'-i Hâce resan ey harif-i vakt-şinas

XV * *

Bu manzumenin güzelliği, hakkında söz söylemeye hacet bırakmayacak bir derecede... ziyası meydanda durup dururken hiç kimse güneşe delil istemez.

Aferin o nakkaşın kalemine ki, dokunulmamış mâna güzeline bu kadar bir güzellik verdi.

Akıl, güzellikte eşini bulamaz; tabiat, letafette benzerini göremez.

Bu mucize mi, sihr-i helal mi? Hatif mi ilham etti, Cebrael mi vahyetti?

Kimse bu çeşit bir remiz söyleyemez, kimse bunun gibi bir inci delemes!

Husn-i in nazm ezbeyan mustagniyest

XVI * *

O ay yüzlü güzelin yüzü, Rebiyülevvel ayının altıncı cuma sabahıydı ki, gözümden de kayboldu, gönlümden de.

Hicretin yedi yüz altmış dört yılında o müşkül hikâye su gibi halloldu gitti!

Hayıflanmak, dertlenmek ve acılara düşmek nerde fayda verecek? Ömür, bir oyuncakla hiçbir şey elde edemeden geçip gittikten sonra.*

* Sud, bu kıtayı oğluna mersiye olarak kaydediyor (C. 2, S. 715).

XVII

Sarıkluların ulusu, toplulukların ışığı sahipkıran vezir
Hâce Kıvameddin Hasan

İnsanların hayırlısı Muhammed'in hicretinin yedi yüz elli
dördüncü yılında, güneş Cevza burcunda, ay da Sümbüle'dey-
ken...

Rebiyülahir'in* altıncı cuma gününün tam zeval vaktinde
Tanrı emriyle vefat etti.

Melekler âlemi yuvasının hüması olan ruhu, bu nimetler
diyarından cennet bağına uçup gitti.

Server-i ehl-i 'amayim şem'-i cem'-i encümen

* Ayasofya ve Sudî'de... Halhalî'de rebiyülevvel. (S. 267)

XVIII * *

Ebedi Tanrı, bu padişahın daima hayır işlediğini, hiçbir hayrını fevt etmediğini gördü ve

Bu alışverişin tarihi de “Rahman-ı Layemüt” (H. 785) olsun diye ruhunu, rahmetine eş etti.

Rahman-ı Layemut çü in Padşahra

XIX

Devrin asafı, cihanın canı Turanşah, bu dünya tarlasına hayır tohumundan başka hiçbir şey ekmedi.

Safer* ayının yirmi birinde ve haftanın tam ortasında** bu dumanlarla dolu külhanı bırakıp cennet bağına gitti.

Daima hak görmeye, hak söylemeye meyli vardı, vefat yılının tarihini de “Meyl-i behişt” (H. 787) terki binden bul!

Asaf-ı 'ahd-u zeman can-ı cihan Turanşah

* Recep. Halhalî, Şüpheli Kıtalar. (S. 62)

** İranlılara uyup haftanın ilk gününü cumartesi sayarsak, ortası salı; Araplara uyup pazar sayarsak, ortası çarşamba olur

XX

Durağı cennet olsun, kardeşim Hâce Adil, ömründen elli dokuz yıl geçince

Cennet bahçesine sefer etti. Tanrı işlerinden, huylarından razı olsun!

“Halîl-i Adil” (H. 775) terkibini oku da ölüm yılını anla!

Birader Hâce 'Adil tabe mesvah

XXI

Gönül, gördün mü... bu akıllı, bu fikirli oğul, şu renklerle bezenmiş felek kemerinden neler gördü, nelere uğradı!

Felek, kucağına gümüş bedenli bir sevgili verecekken, başına bir mermer taş dikiverdi!

Dila didi ki in ferzane ferzend

XXII

Canım, o cennet meyvesi eline geçti de niçin gönlüne ek-
medin, niye elinden saldın?

Bu hikâyenin tarihini sorarlarsa “Meyve-i behişti” (H. 779)
terkibini oku!

An meyve-i behişti kamed beşestet ey can

XXIII

Kadıların ulusu Mecdeddin İsmail'in fasih kalemi, daima şeriattan dem vururdu.

Haftanın ortasında* Recep ayının on yedisinde** bu düzensiz, nizamsız âlemden çıkıp gitti!

Bil ki, Tanrı rahmetinin sığınılacak yeri, ona konak oldu. Ölüm yılını da “Rahmet-i Hak” (H. 756) terki binden anla.

Mecd-i Din server-i sultan-ı kuzat İsma'il

* XIX'uncu kıtanın ikinci notuna bakınız.

** Ayasofya böyle. Halhâlî'de “yirmi birinde” (S. 267), Sudî'de “on sekizinde” (C. 1, S. 717).

XXIV

Bu kulun can kulağına tek Tanrı'dan bir hatif şöyle bağırdı:

Azizim, bir kimsenin nasibi horluk olursa; hakikaten ne kadar çalışsa, zorlasa rütbe ve mevki elde edemez!

Birinin baht kilimini kara dokudular mı, o zemzemle, kevslerle yıkansa da ağarmaz!

Beg'uş-i can-ı rehi munhii nida derdad

XXV

Bugün bana bir dost selam gönderdi. Demiş ki: Ey şiirleri,
basiret gözünün bebeği şair,

Baht, iki yıl sonra seni yine evine barkına döndürdü, neden
vezirin evinden dışarı çıkmazsın?

Cevap verdim de dedim ki: Beni mazur gör. Bu, ne kibrim-
den, ne gururumdan.

Kadı vekili elinde dava senedi olduğu halde engerek yıla-
nı gibi yoluma puslu kurmuş;

Vezirin eşiğinden çıkar çıkmaz hemen beni yakalayıp rüs-
va edecek, zindana tıkacak.

Birisi beni borç için sıkıştırdı mı kalem vezirin kapısı...

Kullarının kollarındaki kuvvet yardımıyla sille, tokat o he-
rifin kafasını yararım.

Dilerim, o kapı âlemde daimi olsun. Vezir, daima muradı-
na erişsin ve bu gök kubbe kulluğu için kemer kuşansın!

Bemen selam furustad dosti imroz

XXVI *

Yut o yeşil esrar hapını. Kim bir arpa kadar yutarsa, dal-
gaya düşer de Simurg'u bile şişe geçirir!

Yut, o sofiyi marifet deryasına atan hapı! Sofi, ondan bir
zerrecik yer de yüzlerce sarhoşluğa düşer... bir tanecik yutar
da yüzlerce Simurg tutar...

Zanhabbe-i hazra hor kez ruy-ı sebuk-ruhi

XXVII *

Yılın, talihin, malın, halin, aslın, neslin, tahtın, bahtın pa-
dişahlıkla daimi olsun!

Yılın kutlu talihin yaver, malın çok, halin hoş... aslın sa-
bit, neslin baki, tahtın yüce, bahtın da sana ram olsun!

Sal-u fal-u mal-u hal-u aşı-u nesl-u taht-u baht

XXVIII *

Padişahım, muvaffakiyet askeri, senin yoldaşındır. Kalk, âlemi bile zapt etmek istiyorsan yürü, zapt et!

Bu kadar yücelikle, bu kadar ululukla yine de yoksulların halini biliyor, düşkünlerin gönüllerine hizmet ediyorsun.

Bu çivit renkli gök kubbe, hileler dzedursun... sen işini Tanrı boyasına boyamakta, Tanrı iradesine uydurmakta, ona göre hareket etmekte sin.

Alışveriş ederek yedi buçuk kuruşunu on kuruş yapan, pek o kadar kâr etti sayılmaz. Tanrı sana fırsat versin, on kuruşla yedi buçuk kazan!

Padşaha leşker-i tovfık hemrah-ı tuend

XXIX *

Ruhulkudüs, o kutlu melek, zebercet kubbenin üstünde
Bir seher çağı; Yarabbi, ebedi bir devletle
Muhammed oğlu Muzaffer'in oğlu Mansur, padişahlık tah-
tında dünyalar durdukça dursun, diyordu.

.

Ruh-ul kudus an suruş-ı feruh

XXX *

Saki, hayat iksiri olan şarabı sun da şu topraktan yapılan tenimi ebedi bir yaşayış kaynağı, bir abıhayat membaı haline getir!

Gözüm kadehin devrinde, canım avucumda, Vezirin başına ant olsun, onu vermedikçe bunu alamazsın!

Gln, şayırlıkta rüzgârdan etek silkmesi gibi sen de ben-den etek silkme... şnk ayağına canlar saçmak istiyorum.

Çalgıcı, sen de güzellikte ikincisi olmayan o, ay yüzlü sevgiliyi iki telli, üç telli sazlarla neşelendir, hadi!

Sakiya bade ki iksir-i heyatest biyar

XXXI *

Seher çağı, şairlik kudretim pek daralıp sıkıldı da perişan bir halde benden kaçıp gitmeye koyuldu.

Harezmi diyarını düşünerek, Ceyhun kıyılarını hayal ederek Süleyman ülkesinden binlerce şikâyetler ede ede gidiyordu.

Sözün ruhunu anlayan bir tek kişi vardı, o da gidiyordu. Ardından bakıyordum, adeta benim de canım bedenimden gitmekteydi...

Ey benim eski dostum, dedim. Ama beni azarladı; kalbi kırık bir halde ağlaya ağlaya yollara düştü!

Şimdi benimle tatlı tatlı kim konuşacak, şimdi benimle kim dertleşecek? O şeker sözlü, o güzel sesli gidiyor işte, dedim.

Pek çok yalvardım, ama fayda vermedi. Çünkü, artık bana padişahın merhamet nazarı kalmamıştı ki!

Padişahım, lütfet, kerem eyle de onu geriye çağır. Ne yap-sın, o çaresiz âşık, pek büyük bir mahrumiyete uğradı da o yüz-den gidiyor!

Kuvvet-i şa'ire-i men seher ezfart-ı melal

XXXII *

Bu kapkaranlık yurttâ kâh hayretten parmağımı dişleyerek,
kâh ıstıraptan başımı dizime koyarak niceye dek sevgiliye ula-
şırım ümidiyle oturacağım?

Ey devlet kuşu, gel... gel de bir vuslat müjdesi ver. Ümidim
var, yine eski zamanlar gelecek, kavim eski birliğe dönecek el-
bet!

Derin zulmet-sera ta key bebuy-ı dost binşinem

XXXIII *

Ehli sünnet ve cemaatin imamı ve şeyhi, hak ve dinin babası Bahaeddin, durağı cennet olsun...

Dünyadan göçerken fazilet ehliyle akranı arasında yücelmiş olanlara şu beyti okumaktaydı:

Tanrı'ya ibadetle yaklaşılabılır. Kudretin varsa, ibadette ayak dire!

İşte bu yüzden ölüm tarihini de “Kurb-ı taat” (H. 782) terkinin harflerinden hesapla!

Beha-ul Hakk-ı ved Din tabe meşvah

XXXIV *

Yoksulun temiz bir yaradılışı olsaydı, haya yüzünün etrafında döner, dolaşır, dilenmekten utanırdı.

Güneş şununla bununla alay etmeseydi, altın kadehi boş mu kalırdı, tatlı şarap konmaz mıydı o kadehe?

Cihan sarayı yıkılmak için yapılmamış olsaydı, temeli bundan daha sağlam olurdu elbette.

Zamanenin işi kalpazanlık olmasaydı, ayar sahibi vezirin eline geçerdi.

Zamanede bu azizden başka izzet sahibi kimse yoktu... zamanın ona mühlet vermesi. onun daha uzun yıllar yaşaması lazım değil miydi?

Geda eger guher-i pak daştı der aşî

XXXV *

Şah Şeyh Ebu İshak zamanında Fars mülkü, beş kişi yüzünden öyle bir mamurdu ki...

Binicileri Ebu İshak gibi ülkeler bağışlayan bir padişahı. Ömrünü zevk ve sefa ile geçirip gitti!

Biri İslamın mürebbisi Şeyh Mecdeddin'di... gökyüzü, ondan daha yeğ bir kadı hatırlayamaz.

Biri de Tanrı ebdalinin piri Şeyh Eminüddin'di. Himmeti bereketiyle bağlı işler açılır, olmaz sanılan şeyler olurdu.

Birisi de bilgi ülkesinin padişahlar padişahı olan Adud'du ki, Mevakıf'ı Ebu İshak adına yazmıştı.

Bir diğeri de Hâce Kıvam gibi deryadil bir vezirdi ki, kerem ve ihsanıyla âlemde iyi bir ad, san kazandı.

Benzerlerini bırakmayıp gittiler. Ulu ve yüce Tanrı hepsini de bağışlasın!

Be'ahd-ı saltanat-ı Şah Şeyh Ebu İshak

XXXVI*

Ey adalet sahibi, felek kadehindeki bir yudumcuk şarabı içsin... kara yürekli düşmanın, lale gibi kanlara batsın, boğulsun!

Rütbe ve mevki köşkün o derecede yüce olsun ki, vehim yolcularına bile bin yıllık yol haline gelsin.

Ey yücelik ayı, sen bütün âlemin gözüsün, ışığısın, benzerin yok... tortusuz zevk ve huzur şarabı, dilerim kadehinden eksik olmasın.

Methinin havasıyla Zühre nağmelere başlayınca sana haset eden duysun da feryat figana koyulsun!

Dokuz kat gökle ay ve güneş, senin kısmet sofranın alelade çerezi olsun!

Bakir fikir kızım, methine mahrem oldu... öyle bir gelinin nikâh akçesini vermek de sana havale edilsin!

Dad-gera tura felek cur'a-keş-i piyale bad

RUBAİLER

I

Benim gibi sen de bu tuzığa tutulursan; bana döner, şarapla, kadehle çok harap olursun. Biz âşıkız, sarhoşuz, rindiz, âlemi yakmadayız... bizimle oturma, yoksa senin adın da kötüye çıkar!

Ger hem çumen uftade-i in dam şevi

II

Niyaz ederek sümbül gibi saçlarına yapıştım da, bu sevdalı âşıkın bir çaresini bul, dedim. Dedi ki: Dudağıma yapış, saçlarımı bırak... Güzel bir geime sarıl, uzun ömre değil!

Der sunbuleş avihtem ezruy-ı niyaz

III

Önce vefakârlık ederek bana vuslat şarabını sundu. Sarhoş oldum mu cefa kadehini vermeye başladı... gözlerim yaşlarla, gönlüm ateşle dolu bir halde yoluna toprak oldum, yele verip savurdu.

Evvel be vefa mey-i visalem derdad

IV

Gl koncası tabak gibi açılıp nergis şarap hevesiyle kadeh haline gelince; şarap habbeleri gibi şarap havasıyla canından, başından geçen kişinin gönlü, her türlü gamdan, her türlü elem-den kurtulur.

Çn gonce-i gul kırabe-perdaz şeved

V

Sevgilinin yüzüne âşık olduğumdan dolayı beni kınama. Mahmur ve gönlü mecruh rintleri hoş gör. Sofi, mademki yolcuların âdetlerini bilirsın, rintlere fazla nükte satmaya kalkışma.

'İşk-ı ruh-ı yar bermen-i zar megir

VI

Tatlı ağızlı güzeller, ahdlerini sona götürmezler, sözlerinde durmazlar... güzelleri sevenler de canlarını âşıklıktan kurtaramazlar. Sevgili, senin muradına ram oldu mu, âşıklar arasında artık adını bile anmazlar senin!

Şirin-dehenan 'ahd bepayan neberend

VII

Gönlüm her gün başka bir yükün altında. Gözümde de her gün ayrılıktan ayrı bir diken var. Gözümden bu dikenı çıkar-maya çalışıp çabalamaktayım, ama kaza ve kader, bu senin ba-şaramayacağın bir iş, demekte.

Her ruz dilem bezir-i bari digerest

VIII *

Erlîğî Hayber kapısını koparandan, kerem sırlarını Kanber'in efendisinden sor. Hafız, Hak feyzini sadakatle istiyorsan, kaynağını Kevser sakisinden sor!

Merdi zikenende-i der-i Hayber purs

IX *

Şuh, şen güzelle berbat ve neyi alıp bir bucak, kimsenin karışıp görüşmediği bir yer, bir şişecik de şarap bulduk da iliğimiz, damarımız şaraptan kızıştı mı, Hâtem-i Tayy'ın ihsan ve kereminden bir arpa tanesine bile minnetimiz kalmaz.

Başahed-i şuh u şeng-u baberbat-u ney

X *

Gözümüze suretinden başka bir şey görünmemekte; civarından başka bir yere uğrayamıyoruz. Uyku herkese hoş gelir, ama senin hüküm sürdüğün bu zamanda ne çare ki, bizim gözümüze bile girmemekte!

Cuz nakş-ı tu dernazar neyamed mara

XI *

Ne o Çigil mumunun hikâyesini söylemeye imkân var, ne
yanan gönlümün halini anlatmaya kudret! Gönlümün gamı-
nı anlatabilecek bir tek dostum bile yok, o yüzden gam gelmiş,
bu daralmış gönlümde mekân tutmuş!

Ni kıssa-i an şem'-i Çigil bitvanguft

XII *

Ey dost, gönülden düşmanlara cefa etmek isteğini çıkar, vaz-geç bu sevdadan. Onlara aldırış etme. Bir güzel yüzlüyle aydın şarap çekedur. Hüner ehline bağrını aç, naehillerden eteğini çek!

Ey dost dil ezcefa-yı duşmen derkeş

XIII *

Şarap gibi gamdan coşmaya, gam askeriyle savaşmaya ne lüzum var? Bıyığın yeni terlemiş, dudağından şarabı uzaklaştırma... yeşillikte şarap içmek pek hoştur!

Çün bade zigam mebayedet cuşiden

XIV *

Ey rüzgâr, ahvalimi ona gizlice söyle, gönlümdeki sırrı yüzlerce dille anlat. Fakat usandıracak tarzda söyleme sakın; söz arasında şöyle bir yerine getir de söyle!

Ey bad hadis-i men nihaneş migu

XV *

Bu gece derdinle kanlar içinde uyuyacak, huzur ve istirahat yatağına girmeyeceğim. İnanmıyorsan, hayalini yolla da görsün, sensiz nasılım, ne halde uyuyorum?

Imşeb zigamet miyan-ı hon hahemhuft

XVI *

Vefadan dem vuran her dost düşman kesildi; temiz geçinen-
lerin etekleri bulaştı. Gece gebedir derler, ama ne acayip şey!
Hiçbir er yüzü görmediği halde kimden gebe kaldı acaba?

Her dost ki dem zed zivela düşmen şud

XVII *

Sihirde üstadı Babil sihirbazları olan gözünün hatırından sihirler, afsunlar gitmesin. Güzelliği kendisine kulağı küpeli bir köle yapan kulağına da, dilerim Hafız'ın inci gibi şürleri küpe olsun!

Çeşm-i tu ki sihr-i Babulest ustadeş

XVIII *

Boyu hakikaten bir selviye benzeyen ay yüzlü güzel, eline ayna almış, yüzünü bezemekteydi.

Kendisine bir mendil hediye ettim, dedi ki: Bununla vuslatımı mı istiyorsun? Sendeki bu hayal, ne olmayacak hayal?

Mahi ki kadeş beserv mimaned rast

XIX *

Muradıma erişmek için bütün ömrümü zayi eder dururum.
Felekten ne kazandım, ne fayda elde ettim ki? Kime “sana dost
oldum” dediysem, bana düşman kesildi. Vah ne de yaman ta-
lihim varmış!

'Ömr-i zişey-i niurad zayı' darem

XX

Gençlik çağları... şarap içmek, bıyıkları yeni terlemiş gençlerle zevk ve sefaya dalmak daha doğru, daha münasip. Dünya baştan başa yıkık bir kervansaraydan ibaret... yıkık yerde harap olmak daha doğru!

Eyyam-ı şebabest şerab evliler

XXI *

Senin olurum, gönlünü hoş tut, sabret, düşünme, dedin. Fakat sabır nerde ki? Gönül dediğin de bir katre kan ve binlerce endişeden ibaret bir şey!

Gufti ki tura şevem medar endişe

XXII *

Güzellikte benzeri olmayan o ay, o misk benli dilber, elbisini soyununca Őeffaflıktan göğsündeki gönlü bile görmek mümkün: Saf ve berrak suda mermer parçasına benzer katı bir Şey!

Mahi ki naziri hod nedared becemal

XXIII *

Ömür viranesinin çevresine sel bastı, hayat kadehi de dolmaya başladı. Hocam, uyan... zamane hamalı, ömür evinden pılı pırtıyı tatlılıkla çekip durmada!

Siylab girift gerd-i virane-i 'ömr

XXIV *

O neşeyi avlayan kadehi elime sun, o sevgiliye benzeyen kadehi ver! Çıldırđım ben; o zincir gibi kendi kendisine kıvranıp bükülen şarabı getir, sun elime!

An cam-ı tarab-şıkar berdestem nih

XXV *

Halkı cennetle cehenneme bölüştüren, o halledilmez düğümleri halleden Ali, elbette bizi elden ayaktan düşmüş bir halde bırakmaz. Bu kurt gibi kapıcılık, bu zulüm, ne vakte kadar sürecektir? Ey Tanrı Aslanı, kendini göster, düşmanı kahreden pençeni izhar et!

Kassam-ı behişt-u duzah an 'ukde-guşay

XXVI *

Seni öpmek, kucaklamak isteğiyle ldm. Taze ve latif, lal
renkli dudaklarının hasretiyle bittim. Hikâyeyi uzatmayalım,
kıs kıs keseyim. Gel, tekrar gel... seni bekle bekle mahvoldum!

Der arzu-yi bus-u kinaret murdem

XXVII *

Ey açılmamış koncayı utandıran, mahmur nergisi hayran
eden güzel, gül nasıl olur da seninle beraberlik davasına kal-
kışır? O aydan nurlanmakta, aysa senden!

Ey şerm zede gonce-i mestur eztu

XXVIII *

Şarap alıp bir ırmak kıyısına gitmek, gamdan bir tarafa savuşmak gerek... Ömrümüz, gül gibi on günceğizden ibaret... bu müddet içinde dudağımızın gülümser, yüzümüzün terütaze olması lazım!

Barney bekenâr-ı cuy mibayedbud

XXIX *

Belindeki kemere el attım; sandım ki orada bir şey var. Fakat kemerin o belden elde ettiği meydandayken, ben kemerdan ne elde edebilirim ki?

Men bakemer-i tu dermiyan kerdem dest

XXX *

Ay yüzlünün yüzü, güneş gibi parlamaya başladı. Dudaklarında terleyen bıyıklar Kevser kaynağını tozlandırdı. Bütün gönülleri çene çukuruna attı da sonra o kuyunun ağzını amberle kapattı!

Mahem ki ruheş ruşeni-i hor bigirift

XXXI *

Sevgili, sümbül saçlarının gölgesinde yasemin yetişmiş. Yakut dudağın Aden incisini meydana getirmiş. Dudağın gibi sen de küpte beslenmiş olan ve bir ruha benzeyen şarapla can besle, daima şarap içmeye koyul!

Ey saye-i sunbulet semen perverde

XXXII *

Neşe veren şarabı al, gel. Aşağılık rakipten kaç, gizlice gel.
Düşman otur, gitme derse, dinleme! Sen benim sözüme bak,
hadi gel!

Bergir şerab-ı tarab-engiz biya

XXXIII *

Seher yeli, bahçede güle dadılık etmeye başlayınca, gülü gelin bezeyen kadın gibi bezedi. Elinde gölgeden güneşe gidecek kadar bir zaman varsa; durma, hemen bir güneş yüzlü dilberle bir gül gölgesi ara!

Derbag çü şud bad-ı saba daye-i gul

XXXIV *

Bu gül bir sevgilinin, bir solukdaşın göğsünden gelmekte; gönlüm ondan pek neşeleniyor. Renginden de birisinin kokusunu duymaktayım, o yüzden daima onunla hemdem oluyorum.

İn gul ziber-i hem-nefesi miyayed

XXXV *

Felekten her hususta ümitlen, meyus olma. Fakat aynı zamanda da âlemin dönüşünden kork, söğüt gibi titre. Dedin ki: Kara renkten öte bir renk yok, ondan daha iyi bir renk olamaz... âlâ, ama neden kara saçların ağardı öyleyse?

Ezçerh beher gune hemidar umid

XXXVI *

Dünya güzellerini altınla avlamak, meyvelerini altınla güzelce elde etmek mümkün. Âlemin sultanıyken bak, nergis bile nasıl altına baş eğmiş!

Huban-ı cihan şeyd tevankerd bezer

XXXVII *

Gözlerinden sihir ve hile yağmakta. Ne yazık, o gözlerden savaş okları yağıyor. Dostlardan ne tez usandın, ah senin gönlünden... o gönülden daima taş yağmakta!

Çeşmet ki fusun-u reng mibared ezo

XXXVIII *

Âlemden muradını almak istersen, dudağını kadehin dudağından bir an bile ayırma. Cihan kadehinde acıyla tatlı karışıktır. Acıyı kadehin dudağından dile, tatlıyı sevgilinin dudağından!

Leb bazmegir yek zeman ezleb-i cam

XXXIX *

Sen öyle bir dolunaysın ki, güneş bile sana kul olmuş; sana kul olalı da parlak bir hale gelmiş... parlak güneş ve ay, senin yüzünün zıyasından ziyalanmış.

Tu bedri vu horşid tura bende şudest

XL *

Ne dünyanın devleti sitem çekmeye değer, ne sarhoşluğundaki lezzet, elem çekmeye. Hatta ne de cihanın yetmiş yıllık neşesi, bu yedi günlük gama!

Ni dovlet-i dunyi besitem mierzed

XLI *

Keşke baht uygun olsaydı, yahut zaman yardım etseydi! Mademki kocalık, gençliğimin elinden dizgini kaptı; bari o, üzen-gi gibi yerinde dursaydı!

Ey kaşki baht saz-kari kerdi

XLII *

Sevgiliye dedim ki: Dudağın nedir? Abıhayat, dedi. Ya ağzın, dedim. Âlâ ve lezzetli bir şerbet, dedi. Dedim ki: Hafız da senin sözünü söyledi. Ne hoş, ne hoş, diye cevap verdi!

Guftem ki lebet guft lebem ab-ı heyat

MÜFRETLER

I

Allah bilir, vücudumdan ancak bir hayal kaldı. Hayal sanıyorum ya, hatta hayalin de bir hayali!

'Alimallah heyali zitenem biş nemand
Bel kezan niz heyalist ki mipindarem

II

Hicran hikâyesiyle ayrılık destanı henüz bitmedi, fakat ömrümün tomarı duruldu, sona erdi!

Henüz kussa-i hicran-u dastan-ı firak
Beser nereft-u bepayan resid tomarem

III

O taraftan bu aşktan vazgeçmeyi ne kadar istersen, bu taraftan sevgi o kadar çoğalıp durmada!

Feragat zan taraf çendan ki hahi
Vezin canib mahabbet mifezayed

MUAMMALAR

I

Oğul, dünya anasından gönlünü çek, kocasının yarısının sonuna ulaş. Fakat bu derece inceliği, Hafız gibi onun yüzüyle neşelensen, ömrünü zevk ve sefada geçirsen bile kalb sanatı yapmadıkça bilemezsin.*

Berdar dil ez mader-i dehr ey ferzend

* Dünya anası, insan cinsinin umumi anası olun Havva'dır. "h, v, a" harflerinden meydana gelen bu kelimenin gönlü, yani tam ortasındaki harf "v" dir. Bu harf kalkar ve kocası olan Adem kelimesinin son yarısıyla, yani "d, m" harfleriyle birleşir ve her iki cüzü kalb edilirse "Ahmed" kelimesi meydana çıkar. Bu muammayı Ankara Üniversitesi Şarkiyat Profesörü Necati Lügat halledip bize bildirmek lütfunda bulundular, ruhları şad olsun.

II

Ey meclisteki çalgıcı, bizim o güzel sesli sazımızı düzene koy,
al da Sadî'den halimize uygun bir iki beyit oku!

Hafız'ın, yüzüne hayran olduğu sevgilinin adını öğrenmek
istersen, "Saf" a bak, sonra da "Min ba'dî"nin sonunu oku*

Ey mutrıb-ı hoş-han biyar an saz-ı hoş-avazar

* Saf, Kuran'ın 61'inci suresinin adıdır. Bu surenin 6'ncı ayetinde "Meryem oğlu İsa, ey İsrailoğulları, ben size Tanrı elçisiyim, Tevrat'ı tasdik ediyor ve benden sonra Ahmed adlı bir peygamberi muştuluyorum, dedi ya... Ahmed onlara apaçık delillerle gelince, bu açık by dediler." denmektedir. "Min ba'dî" benden sonra demektir ve bu ayette geçer. Bu kelimedenden sonra da "Ahmed" kelimesi gelir ki, Hafız'ın maksadı da bu kelimedir.

MÜTERCİMİN SÖZÜ

Ayasofya nüshasında bu iki beyitlik muammadan sonra bir rubai vezninde, bir de bahri hafiften ve dört beyitlik iki muamma daha var. Bunları fotoğraftan iyi okuyamadım. Tabii hal de edemedim. Zaten lüzumu da yok. Bu iki tanesini de numune olmak üzere aldım. Onlardan sonra Hafız'a aidiyeti çok şüpheli olan şu müfretle dîvân bitiyor:

Perde ber kerdeha-yı men sed ran
Her çi guftem befazl derguzeran

Yaptıklarımızı ört, bağışla... ne söylediysem, onlardan da fazıl ve rahmetinle geç, affet!

ŞÜPHELİ GAZELLER

— A —

I

İşte gönül, işte sen. Artık siz bilirsiniz; ne yaparsanız yapın... biz gittik, bakalım kötü baht nasibimizi nereye kadar götürecektir?

Senden selam getirecek kişinin, ayağını kirpiklerimin saçtığı gözyaşlarıyla, zülfün gibi altınlara gark edeyim.

Sana dua etmeye geldim, yine dua ederek gidiyorum: Vefa senin hemdemin olsun, Tanrı da bizim yaverimiz!

Bütün cihan halkı benimle sana zulüm etse, bir şeycik demem; hepsinden de acığınızı Tanrı alsın!

5 Başına ant olsun, bütün dünya başıma toplansa, başımdan senin sevgini yine çıkaramaz.

Bilirsin ki, felek bizim seninle olan ve cana canlar katan sohbetimizi kıskandı da beni avare bir halde her yana gezdirip durur.

Senin güzel yüzünden bahsedeli, gül yaprağı bile defterimizin yapraklarının güzelliğinden utanmakta.

Sevgilim acaba çabucak selametle gelir mi ki? Ne mutludur o gün ki, sağ esen bize gelip ulaşır!

Kim, Allah aşkına Hafız nereye gitti, derse, de ki: Ağlayıp inleyerek yola düştü, bizi bırakıp yollandı!

Ma bireftim-u tu daniyy-u dil-i gam-hor-ı ma
Baht-ı bed ta bekuca mibured abişhor-ı ma

II

10 Güzelliğin âşıkları vuslatına çağırılı, can da zülfünle beninden belaya düşmüştür, gönül de!

Ayrılığından âşıklarının canlarının çektiğini, âlemde Kerbelâ Şehitleri'nden başka kimse görmemiştir.

Cancağzım, güzelimiz kendisini rintliğe, sarhoşluğa vurdu mu, önce senin de takvayı, zahitliği bırakman gerek.

Gül mevsimi, işret zamanı, neşe çağı... gönül beş günlük işret fırsatını ganimet bil.

Hafız, padişahın ayağını öpmek fırsatı eline düşerse, iki ci-handa da yücelik ve ululuk makamını elde ettin demektir.

Ta cemalet aşikanra zed bevaşl-ı hod sela
Can-u dil uftadeend ez zulf-u halet derbela

III

15 Gönlü şen olsun, gece çalgıcıdan neyin canlar yakan feryadını duydum.

Sazı, benim yanışıma öyle tesir etti, beni öyle yaktı yandırdı ki; rikkatsiz hiçbir şey göremedim.

Saki, tam benim harcımdı. O gece çağında zülfüyle, yüzünde gölgeyle güneşi göstermekteydi.

Şevkimi gördükçe kadehime şarap dökmekteydi. Ey kade mi kutlu saki, dedim.

Kadehi, birbiri üstüne döndürdükçe, beni varlık kaydından kurtardın,

20 Tanrı, seni musibetlerden korusun... Tanrı sana iki dünyada da hayırlar versin!

Hafız, kendisinden geçti mi, Kavus'la Key'in saltanatını bir arpaya mı sayar?

Şeb ezmutrıb ki dil hoş bad neyra
Şınidem nale-i cansuz-ı neyra

— B —

IV

Güneş, yüzünden utandı. Elbette gölgeye güneşten utanmak düşer.

Benim merhametli ay yüzlü güzelim, nikabını açtı mı, güzelliğiyle ayın da elini bağlar, güneşin de.

Zayıflıktan adeta hayale döndüm. Birisi beni rüyada bile onun kucağında görse, tanımasına imkân yok!

25 Güzeller naz ve istiğnada, sarhoşlar sabırsız... hanekah marmur, fakat dervişler harap!

Sarhoşların gönülleri nasıl yanmakta... muhtesib bilse, her an onlara şarap sunar, şarapla ateşlerini sular, söndürmeye çalışırdı!

Kan ağladım ve gönlümün kanını gözyaşlarımla dolu kadehte gördüm; yüzümün suyunu da şarap yüzünden yele verdim.

Kim gözlerinden gözyaşlarını yağmur gibi yağdırmazsa, habbe gibi eteğinin altında ancak yel var... boş, sonsuz ve asılsız bir gurura kapılmış!

Muhtesibe şarabı men ettiğinden dolayı sayısız hesapsız had vurmak gerek.

30 Hafız, kendine öğüt ver de de ki: Hita güzellerinin sevdasından vazgeçme, vazgeçersen bu iş, hatadır, doğru değil!

Aftab ezruy-ı o şud derhicab

Sayera başed hicab ezaftab

V

Tanrı nazardan korusun, bu gece ne kutlu devletim var. Sevgilim ansızın geliverdi.

Güzel yüzünü görür görmez secdeye vardım. Allah'a hamd olsun, bu gece ibadetim de iyi!

Sabır fidanı vuslat yemişi verdi. Bu gece bahtımdan kâm almaktayım.

Uyanık talihim, bu gece kadir gecesi beratını bana sundu, o berat elime geçti.

35 Başım bile elden gitse, yine şu niyetteyim: Bu gece tabağın üstünü açacak, sırlarımı açığa vuracak, istediklerimi arz edeceğim.

Bu gece Mansur gibi dara çekilsem, kanım yere “Ene'l Hak” yazısını yazacak.

Sen devlet sahibisin, ben de ihsana müstahak bir yoksulum. Bu gece beni hoş tut, güzelliğinin zekâtını ver.

Bu gece başımda öyle fikirler, öyle fitneler var ki; Hafız bu yüzden mahvolacak diye korkup duruyorum.

Ta'alallah çi dovlet darem imşeb
Ki amed nagehan dildarem imşeb

— T —

VI

Lütfeder, bizi çağırırsan, ne lütuf. Fakat kahreder, kovar-
san da yine darılmayız, gönlümüz saftır, bulanmaz ki!

40 Seni yazıyla, şiirle övmeye imkân mı var? Çünkü vasıfla-
rın övülmeden hariç!

Güzelimizin yüzünü ancak aşk gözüyle görmek mümkün.
Çünkü âşkın gözü Kaf'tan Kaf'a bütün âlemi görebilir.

Sevgilinin yüzü mushafından bir ayet oku ki, o keşşadaki
müskülleri de halleder, haşiyesindeki müskülleri de.

Ey taş yürekli sevgili, bizden selvi gibi baş çekmedesin, ama
etrafta seni gören, gözleyen nice gözler var!

Düşman da Hafız'ın şiirine tamah ediyor, Ben de onun gibi
şiir söylüyorum, diyor. Ama bu hüma kuşu ile kırlangıcın hi-
kâyesine benzer. O nerde, bu nerde?

Eger belutî bihani mezid-i eltafest

Ve ger bekahr birani derun-ı ma şafest

VII

45 Yürü be zahit, beni cennete çağırıp durma. Tanrı ezelde beni cennetlik olarak yaratmadı ki!

Yokluk yurdunda Tanrı için tohum ekmeyen kişi, varlık harmanından bir arpa bile mahsul devşiremez.

Zahit, sana tespih, seccade, zahitlik yolu ve iyilik verilmiş... bana meyhane, çan, manastır ve kilise yolu!

Ey saf sofi, beni şarap içmeden men etme... Hâkim Tanrı, ezelde hamurumuzu halis şarapla yoğurmuş.

Hırkasını meyhanelerde şaraba rehin etmeyen, benim gibi cennetlik saf bir sofi olamaz.

50 Sevgilisinin eteğini elinden bırakan, ne cennet yaşayışıyla hurilerin dudağından bir zevke erer, ne bir huzura ulaşır!

Hafız, eğer Tanrı, lütfunu sana inayet ederse, cehennem korkusunu da bir yana at, cennet ümidini de!

Birov ey zahid-i da'vet mekunem suy-i behişt
Ki Huda der ezel ezbehr-i behişt em nesirişt

VIII

Kırık gönlümüzdeki istekler yüzünden nice zamandır canımızda sevgilinin sevda ateşi var.

Gözbebeklerim, ciğerimin kanına gark oldu. Onun için güneş çeşmesine benzeyen yüzü de bu feryat eden gönlümde.

Abıhayvan, o şeker gibi lal dudaktan bir katre... güneşin kursu, o güzelin parlak aya benzeyen yüzünün bir aksi!

55 “Nefahtu min ruhî” hitabını işiteli beri, yakını hasıl ettim ki, biz onunuz, o bizim.

Her gönül aşk sırlarını bilemez. Bu yüce mânalı sırrın mahremi, yine bizim canımız.

Ey Hafız, son güne kadar bu nimete şükret: O güzel, ilk günden beri derdimizin dermanı.

Muddeti şod kateş-i sevdâ-yı o dercan-ı mast

Zan temennâ ki dayım der dil-i viran-ı mast

IX

Saadet dileyen her nazarı kutlu kişi, meyhane bucağına ve teslim yurduna gitmiş, sığınmıştır.

Hakikat yolunun yolcusu, şahadet âlemindeki gayb remizlerini yarım batmanlık bir kadeh şarapla keşfetmiştir.

60 Gel de marifeti benden duy; sözümdeki nükte, Ruhulkudüs'ün feyzindendir, ondan istifade ettim ben.

Talihimden, rintlikten başka bir şey istemem. Zira bana bu rintlik, tesiri altında doğduğum burcun hükmündendir.

Sabahleyin sol tarafından kalkmışsın galiba. Sanırım, geceki şarap fazlaca geldi.

İsa nefesli doktor, bir mucize gösterirse ne âlâ... yoksa öyle hastayım ki, hastalığım halimin, hatırımın sorulacağı zamanı çoktan aştı.

Binlerce defa şükrolsun ki, Hafız dün gece meyhane bucağından kalktı, ibadet ve taat hanekahı bucağına gitti.

Her an huceste nazar kez pey-i se'adet reft

Bekunc-i meykede vu hane-i iradet reft

X

65 Sevgilinin derdi gönlümü yurt edineli, başım zülfü gibi sevdalandı.

Ateş gibi dudağı abıhayattır, ama biz onun suyundan ateşlendik, yandık.

Himmetimin hüması nice zamandır o yüce boyun havasına kapılmıştır.

Yüce boyuna âşık oldum. Zaten âşıkların işi yücelikledir, yücedir.

Biz onun lütfuna sığınmış, lütfuyla gölgelenmişiz. Böyle olduğu halde, neden o bizden gölgesini sakınmakta acaba?

70 Bugün seher yelinde amber kokusu var. Olsa olsa sevgilim sahraya çıktı.

Ey yasemin göğüslü güzel, Hafız'ın sözü, boyun gibi uza-yıp gitmede!

Gameş ta derdilem me'va giriftest
Serem çün zulf-i o sevda giriftest

XI

Yazıklar olsun... Sevgili beni dert içinde, elem içinde bıraktı da duman gibi ateş üstünde terk etti, gitti.

Aşkın neşeli şarabından mahmur olmuş âşık bir kadeh-çik bile vermedi, ayrılık zehrini tattırıp gitti.

Bu yaralı, yorgun kulu avladı, sonra gam denizine fırlatıp attı. Kendisi atını sürdü, gitti.

75 Hile ile elde ederim dedim, fakat benden ürktü, bahtımın atını da ürkütüp gitti.

Gönül kanım baktı ki; gönlüm daralmış, oraya sığmadı, o gül renkli kanı göz yolundan sahralara sürdü, gitti!

Bu kula tapısında hizmet etme saadeti nasip olmayınca, eşiği öptü, hürmetlerde bulundu, yürüdü, gitti.

Gül, henüz perde ardındaydı. Seher çağında bülbül, Hafız'ın bahçesine gelip feryatlar etti ve uçup gitti!

Derda ki yar dergam-u derdem bимand-u reft
Mara çü dud berser-i ateş nişand-u reft

XII

Pir-i muganın nazarı işrete, eğlenceye sebeptir. Meyhane bah-
çesinin acayip bir suyu, acayip bir havası vardır.

80 Kerem erbabının bağları, onun ayağında olmalı... bu hu-
susta bundan fazla söz söylemek cürettir, edepsizliktir.

Cennet hikâyesiyle Beytûlmamur'un şöhreti, üzüm kızının
cilvesinden bir hikâye, meyhaneden bir kinayedir.

Güzel kokulu hatırimız, lal renkli şarap istiyor; hasis kişiy-
se gümüş istemekte, altın çekmeye savaşmakta.

Ezelde herkesin alnına bir çeşit yazı yazılmıştır, sus. Kâbe
de bir bahane, meyhane de; cennet de, cehennem de!

Define yılsız olmaz, kolay elde edilmez. Masal okuma...
Mustafa'nın devleti bile Ebu Leheb'in yalımıyla beraber yürür.

85 İyi yaradılış yüceliğe sebeptir, ama sen yine amel etmeye sa-
vaş. Çünkü yücelik, soy soplâ değil.

Hafız'ın gönlü, bu yolda Tanrı tevfiğiyle ebedi bir surette
çalışmakta, gece gündüz hakikati araştırmaktadır.

Nazar-ı pir-i mugan mucib-i 'ayş-u terebest
Rovza-i meykedera ab-u heva-yi 'acebest

XIII

Gönlüm âlemden de usandı, âlemdeki şeylerden de. Gönlümde yalnız sevgili var, hatırıma dosttan başka bir şey gelmiyor.

Vuslat gülşeninden bize bir koku erişirse, gönlüm neşesinden konca gibi derisine sığmaz.

Ben divaneyim, aşk yolunda bana nasihat, divane kişiyle taş ve testi hikâyesine benzer!

90 Halvette oturan zahide söyle: Sevgilinin yaya benzeyen kaşlarını mihrap edindik. Bu yüzden bizi ayıplamasın.

Kâbe'yle meyhane arasında hiçbir fark yok. Nereye bak-san ancak o var, o görünür.

Kalenderlik sakalla, bıyıkla, kaşla, saçla değil... kalenderlik yolu, bil ki, kıldan kıla hesaplanır, o kadar incedir.

Baştaki saçtan geçmek kolay. Fakat asıl kalender; Hafız gibi başından geçen kişidir.

Dilem melal girift ez cihan-u herçi derost

Derun-ı hatır-ı ma keş nekunced illa dost

XIV

Sevgilinin boyuna karşı selviden kim bahseder? Usul boy-
lu selvinin şerefi, yüceliği de onun boyuna benzediğindendir.

95 Onun boyuyla selvinin boyunu mukayese etmeyi hayalim-
den bile geçirmem. Selvi de yücedir, ama yabanidir!

Selvinin selvi boyunun hayali gözümüzdedir. Çünkü yüce
selvi, ırmak kıyısında olur.

Sabah rüzgârı, miske onun zülfüne, hattına ve benine ait
birkaç söz söyledi. Misk, bu yüzden böyle güzel kokulu.

Aydın bedre benzeyen yüzünün üstündeki bir hattan iba-
ret, ama kimse anlamıyor, hilal mi, bükülmüş kaşı mı?

Binlerce can feda olsun o kişiye... başı, zülfünün çevgâna
benzeyen büklümü önüne bir top gibi düşmüş!

100 Eğer gönül dileğini elde etmek istiyorsan, ağzından dile. Ha-
fız gibi gözünün ardından koşma. Çünkü gözü fitneci ve dö-
vüşken.

Hadis-i serv ki guyed bepiş-i kamet-i dost
Ki ser-bulendi-i serv-i sehi zikamet-i ost

XV

Bugün dilberler meclisinin padişahı tek. Güzel binlerce, ama o güzel bir tane.

Ben o bir tek güzel için cihanı da yele verdim, ayıplama beni... iki cihanın sermayesi de bir şeyden ibaret.

Zan âleminde alışverişte bulunan tacirlere söyle: Sermaye-yi kaybedin; ziyan da bir, fayda da!

Bir bölük halk, ona âşıkım diye dava edip durmakta. Gön-lüyle sözü bir olana kurban olayım.

105 Hafız, devlet eşğine baş koymuştur. Devlet, o eşikle bir olan başındır.

İmruz şah-ı encumen-i dilberan yekist

Dilber eger hezar buved dilber an yekist

XVI

Benim sakim Hızır'dır, şarap da abıhayatım. Böyle olduğu halde, nasıl olur da şaraba tövbe edebilirim? Heyhat! Getir şarabı!

Tatlı dudaklı dilberlerin dudağından içilen acı şarap, tatlılıkta şeker kamışını bile unutturur.

Onun kokusu letafetle İsa nefesi gibi yüz yıllık ölüye bile can bağışlar.

Ateş gibi sudan, yani şaraptan başka bu müşkülleri hiçbir şey halledemez.

110 Kısmetimize bak ki, aşk dîvânında bize şaraptan başka bir şey için berat vermediler!

Muğların mahallesinde ölen rindin ruhu şad olsun!

Hafız, cihanda ömrünün sermayesi saf şaraptır.. ondan ötesi hezeyandan ibaret!

Sakiyem Hızr'est u mey ab-ı heyat

Tovbe ezmey çün kunem heyhate hat

XVII

Senin isteğinle uyumamıza imkân yok. Senin gönül aldatan yüzünden ayrı düşmek doğru değil.

Sarhoş gözünün hükmettiği bu devirde kimse bir ayık kişi görmedi gitti. Nerde o göz ki, gözünün tasavvuruyla kendinden geçmesin, mahmurlaşmasın!

115 Kime baksan, senin yüzünden bir derde müptela... bir gönül bile görmedim ki, gözünden harap olmasın!

Aşkının eliyle kapıda öldürülene ahrette ne sual var, ne cevap!

Hafız, altın gibi potaya düştü de parladı. Altın gibi parlamayan âşık değildir.

Mara ez arzu-yı tu pervaya hab nist
Bi ruy-ı dil-firib-i tu buden şevab nist

— S —

XVIII

Medet ey canımın eğlencesi, ömrümün sermayesi! Zülfünün küfrü imanımı aldı, medet!

Hepimiz susuzluktan dudaklarımızı yummuşuz, ölüm halindeyiz. Abıhayat senin dudaklarında, aman!

120 Nerde vuslatının şerbeti? Medet, âşık hicran acılığını çekip durmakta.

Hasta gözün beni hasta etti, lal dudağından başka bir derman yok, merhamet!

Biz ağlamadan kanlara boğulduk, senin o dudağınsa gülüp durmakta, el aman!

Medet... kirpiklerinin okundan can delik deşik oldu.

Gönül, çevgân gibi zülfünün tuzağında, top gibi her tarafa düşüp kalkmada, medet!

125 Aman... Bu dönek feleğin hareketi, bizi ikiye ayrılmış zülfün gibi perişan etti!

Feleğin çevgânının vuruşundan top gibi her yana yuvarlanıp durmaktayız.

Zülfünün kıvrımları benim de canıma düştü. Ah, ömrümün ipi ıstırapla kıvranıp durmakta!

Hafız, senin çene çukuruna düşüp kaldı... Aman, zülfünün ipiyle çekip çıkar!

El gıyas ey maye-i can el gıyas
Kufr-i zulfet burd iman el gıyas

XIX

Medet, medet! Yine o râna gülün havasına düştüm; gön-
lüm daima ürküp kaçmada, şeyda bir halde...

130 Afiyet bucağını seçmiş olan gönül, aman; şimdi dertlere, be-
lalara düşme niyetinde!

Namus ve ad, san derdine gark olan zahit, sevda kınanma-
larına düşmüş, medet!

Her an saf şarap kadehini çeken sofi, ona hayran olup rüs-
va olmuş, aman.

Medet, Hafız'ın zayıf canıyla aşk şehitlerinden feryat ve fi-
gan yükseldi!

Bazem heva-yı an gul-i re'nast el gıyas
Dayım dilem remide vu şeydast el gıyas

— C —

XX

Su içinde bir ateş parçası donup kalmış; yahut sırça kadehte şarap. Yahut da abıhayat kaynağında bir sırça parçası parlamakta!

135 Hür kişilerin elinden o kadehi alma. Çünkü gönül ehli onunla işrete revaç verip durmada.

Saki, ruha ve gönül ehline canla başla karışmış olan o şarabı sun!

Ben, yaratılıştan beri böyle âşıkım, böyle sarhoşum. Yokluk vaktine kadar da bu yoldan yüz çevirmem.

Yüzünden nikabı kaldır. Çünkü naziklikle geceleri uyumayan rüzgârın haraç aldığı taze güle benziyorsun.

Bildin ki, vuslatına muhtacım... dostların ihtiyaç vaktinde ellerini tut!

140 Sevgilinin civarındaki âşıkların yoksullukla başları hoş. Böyle bir padişahın tahtta, taçta gözü olur mu hiç?

Bu nükteyi Hafız'dan duy da faydalan: Şarap iç, iyilikte bulun, çünkü bu, emir-i haccın malından, mülkünden yeğ.

Ateş ender ab efsurdest ya mey der zucac
Ya dırahşan dermiyan-ı çeşme-i Heyvan zucac

— H —

XXI

Muharrem hilaline bak, şarap kadehini iste. Çünkü bu ay, emniyet ayıdır; bu yıl, sulh yılı.

Bu alçak dünya için, er olan kavgaya girişmez. Gözümün nuru, kurtuluş topunu sulh ve asayişle kap!

Vuslat zamanını aziz tut. Çünkü o dem, kadir gecesine ve Receb'in on beşinci gününe muadildir.

145 Şarap getir. Çünkü şarap kadehini seher kandili yapan kişinin günü hayırla biter.

Sarhoşum, benden Tanrı'ya layık nasıl bir ibadet meydana gelebilir? Akşam ezanını sabah ezanından fark edemiyorum ki!

Gönül, sen kendi işinden gafilisin. Korkuyorum, anahtarı kaybedersen, kimse sana kapı açmayacak.

Hafız gibi bir geceyi vuslat ümidiyle sabaha ulaştır da kapalı kapıları açan Tanrı inayetiyle bahtının gülü açılsın.

Şah Şuca'nın zamanı, hikmet ve şeriat devridir. Akşam sabah gönlünün, canının huzur ve istirahatına çalış!

Bibin hilal-i muharrem bihah sagar-ı rah
Ki mah-ı emn-u emanest-u sal-ı sulh-u selah

— D —

XXII

150 İçinde şimşekten başka bir şey olmayan bir sevgide; sırf ateş-
ten ibaret olan, yanıp yakılmadan başka bir dilek güdülme-
yen aşkta ömür ve varlık harmanı bile yanarsa; o kadar şaşılacak
bir şey değildir.

Gönül gamına alışan kuşun ömür ormanında elbette bir neşe
yaprağı bulunmaz.

Âşık iş yurdunda kâfirlikten kurtulmaya imkân yoktur. Ebu
Leheb olmasa, ateş kimi yakacak?

Can satanlar mezhebinde fazilet ve edebin lüzumu yok. Ora-
ya ne hasep sığar, ne nesep!

Güneşin bile bir zerre sayıldığı bir mahfilde kendini büyük
görmek edebe uyar bir şey değil!

155 Şarap iç. Âlemde ebedi bir ömre nail olabileceğini bile farz
etsen, bu ömre cennet şarabından başka bir şey sebep olamaz.

Hafız, geceye erişmeyen bir gün varsa, senin gibi eli dar kişi,
ancak o gün sevgilinin vuslatına erebilir.

Derher deva ki cuz berk ender taleb nebaşed
Ger hırmeni bisuzed çendan 'aceb nebaşed

XXIII

Şarap, bir kere daha beni benden aldı... yine bana saldırdı.
Kızıl şaraba binlerce aferin... yüzümden sarı rengi giderdi.
Üzüm toplayan ele kurban olayım... onu ezen ayak çürü-
yüp düşmesin.

160 Takdir, alnıma aşk yazısı yazmış... yazılan yazıyı bozmaya
imkân yok.

Hikmetten bahsedip durma. Aristo da bir zavallı gibi can
verir!

Hadi be zahit, git işine. Bize çatma, halimizi ince eleyip sık
dokuma. Tanrı işi, senin bildiğin gibi öyle ehemmiyetsiz bir iş
değil!

Öyle yaşa ki, sana sağken öldü demesinler.

Hafız gibi saf şarap içen, Elest kadehinden vahdet sarho-
şu olmuştur!

Mera mey diger bare ezdest burd

Bemen baz binmud mey destburd

XXIV

165 Halis şarap kadehini kime sunarlarsa bil ki, ona namahrem-
lerin giremeyeceği mahalde yer verirler.

Sofi, rintleri inkâr etme. Aşk sırrını ezel gününde kalleşle-
re nasip ettiler.

Saki, gül renkli, misk kokulu şarabı sun. Akıllılar, bize kül-
hanbeyilerin verdikleri zahmeti veriyorlar!

Kim, bugünü yarına kor, yarının vadesiyle bugünü elden
çıkarırsa; yaşayış lezzetinden ne bir nasip alır, ne de bir zevk!

Hafız'a vuslatının harımında yurt verirlerse; cenneti de terk
eder, firdevsi de!

Anra ki cam-ı safı-yi sahbaş midehend

Midan ki der harım-i harem caş midehend

XXV

170 Gönül, daima dudağına iştîyak çekmekte... Yarabbi, dudağından ne istiyor ki?

Can, gönül kadehine sevgi şerbetiyle iştîyak şarabını dudağına kadar doldurmuş.

Sevgilinin zülfüne sevdalananın konağı, daima bela tuzagıdır.

Şuhlukla bir gönül avlamak için, gül gibi yanağına menekşe gibi tüylerle tuzak kurmuş!

Sevgilimizin adı ne, diye sormak bana düşer mi, hem de layık mı?

175 Havastan, avamdan çekinen; ehil, naehil kaydına düşen nerede sevgiliyle oturacak?

Sevgiliyle gece gündüz sohbet eden gönüle ne mutlu!

Dil şevk-i lebet mudam dared

Yarab zi lebet çi kam dared

XXVI

Ben ıslah olacağım, bu halden kurtulacağım ha?.. kimse bunu ummaz, meyhane rindi hakkında kimse böyle bir zanda bulunmaz.

Bu yamalı hırkayı niçin giyiyorum, bilir misin? Altında gizlice şarap taşıyorum, kimse şüphelenmiyor da ondan!

Ey fakih, daima ilme, amele güvenip ululanma. Tanrı takdirinden kimse canını kurtaramaz.

180 Âlemin rengine, kokusuna aldanma, çek kadehi. Çünkü gönlündeki gam pasını muğların şarabından başka bir şey silemez.

Gönül, gerçi göz senin gözün, bekçin; ama sen yine aklını başına al da bekçi varını yoğunu elinden almasın.

Gönül, ecre nail olmak istiyorsan çalış, çabala. İş görme-yene havadan para vermezler ki!

Hafız, söz bilirler yanında söz söyleme. Kimse hediye olarak denize inci, madene mücevher götürmez.

Men-u selha-u selamet keş in guman nebered
Ki keş berind-i herabat zann-i an nebered

XXVII

Güzelim, seni ne de hoş bezemişler. Sanki dudağını, tatlı candan halk etmişler.

185 Yüzünde yeşilliğe benzeyen tüylerle bezenmiş yanağını pek güzel, pek gönül alıcı buldum. Nesrinin etrafına amber tozundan sayvan çekmişler.

Hayalin gelecek diye, gözbebekleri gönül ülkesini kızıl göz yaşlarıyla süslemiş.

Zülfün işi gücü miskler saçmadır, ama şimdi bunu Çin nafesine isnat etmeyi muvafık bulmuşlar.

Yarabbi, etrafı külâh bağıyla çevrilmiş yüz mü bu, yoksa parlak ayın etrafına Pervin dizisini mi takmışlar?

Bundan önce Ferhat'la Şirin hakkında söylenilen şeyler yok mu? Hepsi benim aşkımla onun yüzünün güzelliğini tavsif için söylenmiş sözler.

190 Hafız, tam doğruyu söyle, yani aşk sırrından bahset. Bundan başka ne söylenirse hayalden ibaret, hepsini de tahmin yolu söylemişlerdir.

Suret-i hubet nigara hoş beayin besteend
Guyiya nakş-i lebet ezcan-ı şirin besteend

XXVIII

Seher yelinden Hutten miskinın kokusu gelmekte... bu ne rüzgâr? Ondan sizin kokunuz geliyor!

Rüzgârın yeninden, yakasından Hutten miskinın kokusu duyuluyor. Yoksa Hitay mülkünden bir kervan mı geliyor ki?

Can, tenimden çıkmadıkça gönlüm onda. Dinle, bak, sözümünden vefa kokusu geliyor!

Kaşının aşkı daima halimi hatırlımı soruyor. Bir padişah ki, yoksulu anmakta!

Buy-ı muşk-i Hutten ezbad-ı saba miyayed
İn çi badest ki kez buy-ı şuma miyayed

XXIX

195 Tenim, bu pek fazla eziyetlerden bir an olsun huzura ermemekte. Gönlüm, bu sonu gelmez kederlerle ezilip gitmekte.

Tahassürünün dumanı, gönlümden çıkıp başımı sarınca, gözlerimden gam yağmuru yağmaya başlamakta.

Gözlerim, yüzümü sarı gördü de dayanamadı, gönül kanıyla boyadı, bezedi;

Hatta kötülüğümü isteyen düşmanım bile bir gün yüzümü görse, gözüne sarı görünmememi istedi.

Kötü zamane nerde bir fitne varsa, yeni gelin gibi benim gözüme süslü, ziynetli göstermekte.

200 Zamane bende ne varsa, alıp götürdü. Sevgilinin muhabbeti kaldı. O ebedi, o baki!

Gözlerim neden ağlamasın, can niçin feryat etmesin? Sabrım nasıl eksilmesin, gam nasıl artmasın?

Felek, neşemi görünce birer birer saydı. Neşeyi sayıyla, ölçüyle verdi. Fakat şimdi gamı, gussayı ölçmeden vermekte!

Dostu bile bu âşıktan usanır, yüz çevirirse; düşmanı nerden vefa gösterecek, acıyacak?

Ağlamasam der ki: İhtiyacını arz etmiyor, muhtaç değil. Ağlasam; abes, saçma, derler. Kimse şikâyetimi dinlemez!

205 Hafız, kederlenme... Ulu Tanrı bir kapıyı açmadıkça bir kapıyı kapamaz.

Tanem zirenc-i firavan demi neyasayed
Dilem zienduh-i bihad hemibifersayed

XXX

Dedim ki: Hata ettik, tedbirimiz böyle değildi. Dedi ki: Ne yapabiliriz ki? Takdir böyleymiş!

Dedim ki: Sende nice hatalar buldular. Dedi ki: Alnımıza yazılmış da ondan!

Dedim ki: Bugün kötü bir arkadaşa düşmüşsün. Dedi ki: Zaten bana arkadaş kötü talihim!

Dedim ki: Ey ay yüzlü, beni evvelce severdin, niye soğudun? Dedi ki: Felek bana kinlenmişti, ondan.

210 Dedim ki: Bundan önce neşe şarabı içtik. Dedi ki: Doğru, fakat şifa son kadehteydi.

Dedim ki: Sen ömrümsün benim. Niçin gittin? Dedi ki: Arkadaş, ne yapalım? Ömrün bu kadarmış.

Dedim ki: Bu kadar acelen ne, daha sefer vaktin gelmemişti. Dedi ki: Öyle deme... muvafık olan buymuş!

Dedim ki: Hafız'dan neden uzaklaştın? Dedi ki: Zaten her zaman bunu düşünmekteydim!*

Guftem ki hata kerdi vu tedbir ne in bud
Gufta çi tevankerd ki takdir çunin bud

* Sudî, bu gazelin aynen Selman Dîvânı'nda bulunduğunu, yalnız mahlas beyti olmadığını. Hafız dîvânlarının çoğunda da mahlas beyti bulunmadığını kaydediyor. (C. 1, S. 767)

XXXI

Güzelim, o misk kokulu, siyah, kıvırcık saçlarını döktü mü, lalenin gönlünü dağlar, sümbülün revacına kesat verir.

215 Gül bahçesinin selvisi olan usul boyu salınarak yeşillığe mey-
letti mi, selviyi yere yıkar, güle haset verir, gönlünü incitir!

Sevgilinin kaşlarının hayali gözümden uzaklaşalı, bu yola öyle seller saldı ki, yüzlerce köprüyü yıkar.

Seher yeli, gülün perdesini yırttı mı, bülbülün mecruh gön-
lüne gam dikenleri sancı verir!

Hafız, bu vahdet sırrını elden bırakma da tevekkül, zahit-
lik ve takva hayalini mahvetsin!

Türk-i men çün ca'd-ı müşkin gerd-i kakul bişkened
Lalera dil hon şeved bazar-ı sunbul kişkened

XXXII

Aşkın serseri değil ki, baştan gitsin. Sevgin arızı bir sevgi değil ki, başka birisine de âşık olayım?

220 Aşkın içime öyle yerleşmiş, sevgin gönlümde öyle karar kılmış ki... onlar, ben süt emerken sütle bedenime girmişler, mayam olmuşlar... ancak canımla çıkarlar!

Aşk derdi, öyle bir dert ki, ilacına ne kadar çalışılırsa, o kadar beter olur.

Bu şehirde feryadı, her gece feleklere kadar yükselen birisi varsa, o da benim!

Gözyaşlarımı Zinderud'a saçsam, bütün Isfahan ovası sulanır!

Dün gece zülfünün arasında sevgilinin yüzünü gördüm. San-ki ayın çehresini bulut kaplamıştı!

225 Dedim ki: Önce öpüşle işe girişeyim mi? Dedi ki: Bırak, ay Akrep burcundan çıksın da öyle!

Hafız, onun dudağın anarak şarap içiyorsan; aman sakın, engeller haberdar olmasınlar!

'İşket ne serserist ki ezser bederşevd
Mihret ne 'arızist ki cay-ı diger şevd

XXXIII

Tanrı, insana her suç yüzünden azap verseydi, yer feryatla dolar, zamane ahlar çekerdi!

Tanrı yanında, saman çöpüyle dağ birdir. Bazen adamın dağ gibi suçunu bağışlar, bazen adamı bir saman çöpü kadar günah yüzünden azaplandırır.

Bütün günahları işleyip duruyorsun. Bilmiyor musun ki, ay gökyüzünde olduğu halde yeryüzündeki insanların günahları yüzünden tutulur.

230 Sen temizsin, suçsuzsun, pekâlâ... Fakat yarın zulmüne uğrayanlar adalet isteyerek geldiler mi, günahlarının hepsi meydana çıkar, istediğin kadar burada temizlik sat.

Günahımdan haya ederek bir gece öyle ağlayayım ki, o gece secde yerimi çimenler kaplasın!

Veda zamanı öyle yaşlar dökeyim ki; sevgili nereye gidiyorsa, gözyaşlarım o yolu tutsun, gitmesine mani olsun!

Hafız, padişah birisini helak etmeye kastetti mi, kimin ne haddi var ki, onu padişahın elinden kurtarabilsin!

Eger Huday kesira beher gunah bigired
Zemin benale derayed zeman ah bigired

XXXIV

Başımızda sevdanın havası dönüp duruyor. Bak hele şu divane başta neler dolaşmada!

235 Kim senin zülfünün çevgânına gönül verdiyse, gayrı top gibi başsız, ayaksız aşk meydanında yuvarlanır durur.

Sevgilim zulmeder, cefa eder, ama gönül yine vefa umarak ardından koşar.

Feleğin cevrenden, devranın derdinden vücudumda yüz kere sabır kaftanı yırtıldı!

Zavallı vücudum, zayıflıktan öyle bir hale geldi ki, parmakla gösterilen hilale döndü.

Tabiatımın bülbülü, nice demdir yüzünün gülzarından ayrılmış, o tahassürle yemsiz bir halde dönüp dolaşmada.

240 Ne vakte kadar, ey gönül, nefis ve hava peşine düşme, diyeyim. Çünkü bu hava, öyle bir havadır ki, daima hata etrafında döner, dolaşır.

Ey selvi boylu, lale yanaklı sevgili, senin sevginle bizim gibi nice kişiler perişan, sersem bir hale gelmişler.

Hafız'ın gönlü, sabah rüzgârı gibi senin civarında konaklamış bir dertlidir. Deva ümidiyle dönüp durmada!

Ser-i sevda-yı tu ender ser-i ma migerded

Bin ki ender ser-i şuride çiha migerded

XXXV

Senin ayrılığınla her an feryat etmekteyim. Ah, eğer feryat ve figanımı rüzgâr sana ulaştırmazsa!

Feryat ve figan etmeyeyim de ne yapayım? Senin ayrılığınla öyle bir haldeyim ki; dilerim, hakkında kötü düşünen, kötülüğünü isteyen de o hale düşsün!

245 Gece gündüz dert ve gussa çekip duruyorum. Çekmeyeyim de ne yapayım? Senden ayrırım, nasıl şad olayım?

Sen bu gönlü yanık âşkın gözünden uzaklaşalı, gönül gözünden nice kanlı çeşmeler akıttı.

Gönlüm ayrılığın elinden feryada geldi mi, her kirpiğin dibinden yüzden fazla kan damlası damlar.

Âşık Hafız, gece gündüz senin yadına gark olmuş halde. Halbuki sen, bu gönlü alınmış kuldan tamamıyla fariğsin.

Mizenem her nefes ezdest-i firaket feryad
Ah eger nale-i zarem neresaned betu bad

XXXVI

Vuslatına erişmek imkânını bulursam, artık talihimden başka ne isteğim kalır ki?

250 Eşiğine âşıkların üşüşmesine şaşılmaz. Nerde bir şeker diyarı olsa, oraya sinekler üşüşür.

Âşık kılıçla öldürmeye ne hacet. Benim yarı ölmüş canımı büsbütün öldürmeye bir kaş, bir göz işareti yeter!

İki âlemde de dostla bir nefesçik alsam, iki âlemde elde ettiğim tek zevk ve huzur, işte o bir nefesten ibarettir.

Heveslendim, ama bahımın eli kısa. Ben kim oluyorum ki, senin yüce selvi boyuna el uzatabileyim?

Aşkın mihnet seli önünden, ardından gelip dururken boğulana kurtuluş yolu mu bulunur?

255 Bin keredir tanışıyor, biliyoruz da bin birinci kere yine beni gördü mü, kim ki diye soruyor.*

Mera bevasl-i tu ger zan ki destres başed
Diger zitali'-i hişem çi muitemez başed

* Sudî, bu gazelin mahlas beytinin olmadığını, şarihlerin de müracaat ettikleri divânlarda bulamadıklarından şerh etmediklerini kaydedip, Hafız'a aidiyetinden de haklı olarak şüphe ediyor! (C. 1, S. 739)

XXXVII

Bahar rüzgârının hevesi, beni sahralara saldı... rüzgâr, senin kokunu getirdi de kararımızı alıp götürdü.

Nerde bir gönül varsa, gözün yoldan çıkardı... Sadece benim yorgun ve hasta gönlümü değil!

Gümüş gibi gözyaşları geldi, yüzümün suyunu tamamıyla alıp götürdü. Kim gelip bu yüz suyu kumaşını aldıysa parayı paraya verdi; tam yerine harcetti demektir.

Gözyaşım taş gibi yüreğini yola getirdi. Elbette... sel, taşı deniz kıyısına götürür mü, götürür!

260 Dün gece iştîyak silsilen neşemi bağladı, zevkime mani oldu... gam askeri de akıl alayının ayağını yerinden kaydırды, mağlup ve münhezim etti!

Dün şarap kadehi, dudağınla ruh bağışlama bahsine girişti de can bağışlayan, ruha ruh katan dudağın, şarabın revnak ve letafetini gideriverdi!

Hafız, güzel söz söyleme hususunda bülbülden bahsetme. Dudunun yanında bülbülün adı mı anılır?

Heves-i baa-ı beharem besuy-ı sehra burd
Bad buy-i tu biyavurd-u karar ezma burd

XXXVIII

Gönlümle ömrüm tükendi de işim hâlâ düzelmedi. Kendimden geçtim gittim de sevgili hâlâ gelmedi!

Bu hayalle ömrüm sona erdi de uzun zülüflerinin belası hâlâ bitmedi!

265 Seher yeline söylenecek ne hikâyelerim var. Fakat bahtıma bu gece bir türlü seher olmuyor ki!

Seher çağlarında ettiğim ahlar hata etmez, mutlaka tesiri görülürdü. Bilmem şimdi ne oldu ki, bir tanesi bile tesir etmiyor!

Ömrümüzü, malımızı sevgiliye feda etmedik... yazıklar olsun, aşk yolunda elimizden bu kadarlık bir iş bile gelmiyor!

Nice demdir Hafız'ın gönlü, herkesten ürkmüş, usanmıştı. Şimdi sevgilinin zülfünün halkalarında karar etti, oradan bir yere ayrılamıyor!

Zidil beramedem-u kar bernemiyayed

Zihod bedersudem-u yar der nemiyayed

XXXIX

Saki, yine kadehime gül renkli şarap koydu, yine bizim eski şarabımıza afyon kattı!

270 Başkalarına eski şarabı kaldıracabilecekleri kadar verdiği halde, bu yorgun âşık gelince fazlasıyla sundu.

Bu kadeh aklımı tamamıyla, aldı... bu şarap, bu sefer beni tamamıyla benden geçirdi!

Taş yürekli güzelimiz, zannetme ki, kadehimize ciğer kanını sadece şimdi döktü!.

Mecruh göğsümdeki gönül dediğin şey yok mu? Öyle bir aşk yanışı ki, ciğer kanıyla yoğrulmuş, mayalanmış!

Beni üstada verdikleri zaman, üstat başkalarına akıl öğretti, beni daha ilk günden mecnun etti, çıktı!

275 Hafız'ın gönlü, dudağının afsunundan emindi. Fakat sihirbaz gözün onu bir kere daha afsunladı gitti!

Saki ender kadehem baz mey-i gulgun kerd
Demrey-i köhne-i dirine-i ma efyon kerd

XL

Eğer rüzgâr bana senden bir koku getirirse, cihanın canını müjde olarak rüzgâra vereceğim.

Rüzgâr beni kurutur, savurur, varlığımdan bir toz koparırsa; dilerim, toprağımdan eteğine bir toz erişmesin!

Gözümün nuru, sen yüzüme kapı kapayalı, cihan, gayrı yüzüme neşe kapısını açmadı gitti!

Yüzünün hayali, gözümü kanlara gark etmede... zülfünün havası ömrümü yellere vermede!

280 Ne gözümün önündesin, ne nazarımdan kayıp... ne beni yad ediyorsun, ne hatırımdan çıkıyorsun!

Düşman, ta'n edeceği yerde kılıç vursa, yine dosttan el çekmem... ne olursa olsun!

Hafız, aşkının elinden canını kurtaramıyor. Ferhat, Şirin'in mihnetinden nerde can kurtaracak, imkân mı var?

Eger zikuy-ı tu buyi bemen resaned bad

Bemujde can-ı cihanra bebad hahemdad

XLI

Cemalin olmadıkça gönlümün hiçbir sefası yok. Adeta hiçbir aşinası olmayan garibe benziyor.

Güzelliğinin pazarında yoksul âşıkların tertemiz gönül metaları, hiçbir değere malik değil!

285 Gönül, kadehi ve gül yüzlü sakiyi iste. Çünkü zamane de güle benzer, onun da bekası yoktur.

Gönlüm gitti, ama hiçbir derdi yok, çünkü o zülfün kıvrımından başka bir yerde mekân tutmaz.

Fakat korkuyorum, oku bir gün bu daralmış gönülden öyle bir yere gidecek ki, artık bu gönle bir deva bulunmayacak!

Sevgilinin her şeyi var; yalnız ne yazık ki, bize vefası yok!

Bu aydın ay gibi meydanda: Yüzünün güneşi yoksa, Hafız'ın gönlünde de bir sefa yok, canında da!

Dilem bicemalet safai nedared

Çu biganei kaşınai nedared

— R —

LXII

- 290 Gönül, ne vakte kadar kan dökeceksin? Artık gözden utan.
Sen de ey göz, biraz uykuya dal da gönlünün muradını elde et!
Yarabbi, sevgilinin bileğini öpen ben miyim? Gördün mü,
nihayet sabah çağlarındaki dua nasıl da işe yaradı!
Kismetleri veren Tanrı, dünya muradımı da verdi, ahret mu-
radımı da! Önce çengin nağmeleriyle kulağımın pası açıldı, son-
ra da elime sevgilinin zülfü düştü!
Alçakların harmanından yel gibi başak kapmak niceye bir?
Himmet et de azığınızı sen elde et, tohumunu kendin ek!
Sarayın Çin nigâristanı olamaz, bunu ben de biliyorum, ama
misk kaleminin ucuyla nihayet sen de bir resim yap!
- 295 Gönül geceleri uyanıklık mülkünde gamdan, gussadan ür-
küp kaçmazsan, sabah çağı nihayet sana o ülkeden müjdeler
verir.
Ay gibi bir güzel gelip diz çöktü, lal gibi bir şarap sunma-
da... Hafız, sen misin ben tövbe ettim diyen? Bari sakiden utan
yahu!

Dila çendem birizi hon zidide şerm dar ahır
Tu niz ey dide habi kun murad-ı dil berar ahır

XLIII

Saki, gençlik mayasını getir; bir iki kadeh şarap sun!

Aşk derdinin ilacını, şarabı... yaşlının, gencin derdinin dermanını ver!

Şarapla kadeh, güneşle aydır. Ay gibi kadehte güneş gibi şarabı sun!

300 Akıl, tamamıyla serkeşlik etmede. Çadır ipine benzeyen şarapla akli boynundan bağla!

Bu ateşime bir su serp... O su gibi ateşi sun!

Gül gittiyse, güle güle, de. Gülsuyu gibi halis şarabı ver!

Bülbülün gulgülü kalmadıysa ne gam? Şarap şişesinin gulgülünü izhar et!

Sarhoşum, ama üç dört kadeh daha ver de tamamıyla harap olayım!

305 Hafız'a bir iki büyük sağrak sun... günahsa da getir, sevap-sa da!*

Sakiya maye-i şebab biyar

Yek du sagar şerab-ı nab biyar

* Sudî, bu gazelin kendi nüshalarında bulunmadığını, fakat şarihler yazdığı için şerh ettiğini söylüyor. (C. 2, S. 41)

XLIV

Yürüyüşü güzel, boyu usul, nazlı ve gül yanaklı güzel,
Gönlümüzü ayyarlıkla aldın, bari Allah için hoş tut, gör,
gözet!

Sihirbaz gözlerini görelî, gönlümde ne sabır kaldı, ne karar!
Sümbül zülüflerini dökersen, artık miskin hiçbir değeri
kalmaz.

310 Vefasızlığı sanat edinme ayyar güzelim, vefakâr olmaya
çalış!

Bazı bazı bir öpücükle bana iltifat et de ömründe berhu-
dar ol!

Dertli Hafız, sana hayrandır. Sana parasız, pulsuz bir kul-
dur!*

Serv-i bala bulend-i hoş-reftar
Dilber-i nazenin-i gul-ruhsar

* Bu gazel hakkında da aynı mütalaayı yürütüyor. (C. 2, S. 41)

— Z —

XLV

Ne güzeldir o gece ki, yüzlerce işveyle, yüzlerce nazla gele-
sin... sen şuhça naz ettikçe, ben niyaz edeyim!

Gönlüme mahrem olan seher yelidir. Nasıl olur da içinde-
ki sır konca gibi gizli kalır?

315 Yüce bahttan boyuna erişmeyi umuyordum... uzun ömrüm-
den zülfünün kokusunu istiyordum.

Vuslat gününe erişirim diye, uzun gecelerde gönül kapısı-
na ne halkalar vurdum, kaç gönül ehlinin kapısını dövdüm!

Senin cevrenden, rakibin cefasından ne kaygım var? Aşk esi-
ri, uzun süren belalardan gam yemez ki!

Kaza ve kader bezeyicisinin uyandırdığı bu fitne, ne fitney-
di ki; sevgilinin sarhoş nergisi, yüzlerce işve, yüzlerce naz ve
edayla açıldı.

Hatırımızdaki toz, düşmanın gözünü kör eder... Hafız, he-
men sen yüzünü toprağa koy, hemen sen yan, yakıl!

Hoş an şebi ki derayi beşed kırışme vu naz
Kuni tu naz be şuhiyy-u men kunem beniyaz

XLVI

320 Hacılar, Hicaz yoluna nasıl canla başla koşarlarsa, âşıklar
da meyhane yoluna o çeşit koşarlar!

Tenim, ayrılığınla cihandan gözünü yummuştu... fakat vus-
lat devletinin ümidi yine bana can verdi.

Bundan böyle dost kapısından başka hiçbir kapıya gitmem.
Kâbe'yi buldum, artık puta tapmadan vazgeçmem gerek!

Maksat, bir güzellik işvesinden ibaret. Yoksa Mahmud'un
devletinin cemali, Eyaz'ın zülfüne muhtaç değil!

Talihimden bir gece isterim ki, seher çağına kadar sana ma-
ceramı anlatayım.

325 O göçer evli ayın meclisinin iştihakıyla Hafız, seni mum gibi
yaksalar da ayak dire, yan da ondan vazgeçme!

Berah-ı meykede uşşakrast derlek-u taz
Heman niyaz ki huccacra berah-ı Hicaz

XLVII

Seher yeli, gül gelince yine ruha ruh bağışlıyor. Güzel sesi-
li bülbül nerde? Söyle, şakımaya başlasın!

Gönül ayrılığından ağlama! Âlemde gamın sonunda neşe,
dikenin yanında gül... her yokuştan sonra da bir iniş vardır.

Dertten yay gibi iki büklüm oldum da hâlâ o ok atıcı yay
kaşları terk edemiyorum.

Saçlarının yüzünden gönlümün perişanlığını âlem duydu.
Evet... misk, gammaz olursa şaşılmaz, elbette kokusunu izhar
edecek!

330 Bu perişan âşık senin eşiğine şimdi yüz koymadı... ta ezel-
de yanıp yakıldı, o eşiğe secde etti!

Ayrılık gecesini düşmanlara anlatmayın, kin ehlinin gönlü
sırra mahrem olamaz.

Yüzüne binlerce göz dikilmiş de sen hâlâ nazlanıyor, bir tek
âşıkın olsun yüzüne bakmıyorsun.

Gönül, seni dertle yakıp yandırsalar bile feryat etme... sev-
gisinden dem vur, derde alış!

Hatırımdaki toz toprak, düşmanın gözünü kör eder. Ha-
fız, sen hemen yüzünü toprağa koy, namaza koyul!

Saba be makdem-i gu rah-i ruh bahşed baz
Kucast bulbul-i hoş-gu beravured avaz

— Ş —

XLVIII

335 Mademki hiçbir iş, çalışıp çabalamakla olmuyor.. işlerini Tanrı'ya bırakmak daha iyi.

Yoksul, kanaat sırrından haberdar olsa, âlem padişahlığına bile baş eğmez.

İster misin, hadise taşlarından belin bükülmesin? Terazî gibi azın, çoğun peşine düşme!

Riyakâr zahidin riyası canımı üzdü, yaraladı. Bir kadeh şarap sun da yaralı gönlüme merhem koy!

Şarap içmeye bak. Her şeyi taksim eden Tanrı, daha yaratışta çeşit çeşit tatlı şeylerde bir acı da, bir elem de yarattı.

340 Riyayı helal sayıyorlar da şarabı haram ha?.. ne acayip yol, ne garip millet, ne çeşit şeriat, ne tuhaf mezhep bu?

Gönül çalmada ileri gidersen, şaşılmaz. Çünkü senin güzelliğinin nuru, âlem yaratılmadan önce de vardı, daha o vakit de güzeldin!

O küçücük ağzını Hafız'ın canı özleyip durmada. Bu olmayacak şeyler düşünen gönülden canım tehlikede!

Becidd-u cehd çü kari nemireved ez piş
Begirdigar rehakerde diğ meşalilh-i hiş

XLIX

Gönül, Âlem padişahına kul ol da âleme padişah kesil, dai-
ma Tanrı'nın lütfunda, himayesinde ol!

Tanrı'yı tanıyan er, takva diler; ister ak sadeler giyinsin, is-
ter kara çullar!

345 Binlerce hariciyi bir arpa tanesine bile almazlar. İsterse âlem
dağdan dağa münafık askeriyle dolsun.

Kıyamet günü şefaatçim Ahmed olduktan sonra, bu belalar
çeken beden isterse, günahlarla dopdolu bulunsun, ne çıkar?

Kimde Ali muhabbeti yoksa kâfirdir... ister zamanenin za-
hidi olsun, ister tarikat şeyhi!

Ya Ali, bugün senin sevginle diriyim, yarın da bu sevgiye
imamların ruhu şahit olsun.

Sekizinci imam, din sultanı İmam Rıza'nın kabrini canla
başla öp, o kapıda bulun.

350 Daldan bir gül koparmak imkânını bulamazsan, bari on-
ların gül fidanlarının ayağı altında bir ot ol!

Hafız, Şah'ın kulluk yolunu tut da sonra yolda yol erleri
gibi er ol!

**Ey dil gulam-ı Şah-ı cihan baş şah baş
Peyveste derhimayet-i lutf-ı ilah baş**

— S —

L

Zülfünün kemendinden kimseye kurtuluş yok. Zavallı âşıkı öldürür, kısıstan hiç korkmazsın!

Gönlü yanık âşık yokluk çölüne gitmedikçe can haremine varamaz, sevgilinin has adamlarından olamaz.

Gamzelerinin oku, kemankeşlikte Rüstem'i geçti. Kaşların, okçulukta öncülüğü Vakkasoğlu Sa'd'den aldı.

355 Sevgi ve ihlasta pervane gibi şevkle yanmadıkça aşk gamından kurtulamazsın.

Aşkının gamı, bu toprak bedenime öyle bir kimyadır ki, kurşun gibi bile olsa halis altın haline getirir.

Hafız, bilgisizler değerli incinin kıymetini ne bilsinler? İri incini kıymet bilenlerden başkasına verme!

Nist kesra zikemend-i ser-i zulf-i tu helas
Mikuşi 'aşık-ı miskin-u netersi zi kısas

LI

Gönlüm, rakibinden kurtulmadı gitti. Öyledir... hikâyeci, hikâyeyi sevmez, çekemez!

Muhtesib şarap küpünü kırdı, ama ben de onun kafasını yardım. Başa baş, kısasa kısas demişler!

360 Şarap kadehi İsa'ya benzer, hassalarıyla her an ölüleri diriltir.

Çalgıcım, öyle bir perdeden çal ki, gökte Müşteri yıldızı bile Zühre gibi oynasın!

Dalgıç candan baştan geçmezse, denizden nasıl olur da inci çıkarabilir?

Akçeyi akıldan değil, aşktan iste de tam altın gibi halis olasın.

Hafız, hamd ve ihlas surelerini canla başla sevgilinin mus-haf yüzünden okudu.

Ezrekibet dilem neyaft helas

Zan ki el kass la yuhibbul kass

LII

365 Yüzünün güzelliği, bütün dünyayı enine, boyuna zapt etti. Gün yüzündeki güneş bile gökyüzündeki ayın güzel yüzünü gördü de utandı.

Güzelliğini, yaraşıklığını görmek bütün halka vaciptir. Hatta yüzünü görmek, bütün meleklerle farzdır.

Güneş dördüncü kat gökte olduğu halde, yüzünden nur alır. Bu yüzden yedinci kat yer gibi borç yükünün altına girmiştir.

Ona feda olmayan can ebedi bir ölü olarak kalmıştır. Ona esir olmayan tenin layığı kesilmek, kökünden çıkarılıp atılmasıdır.

Ayağının toprağını öpmek fırsatını nereden bulacaksın? Hafız, iştihak hikâyesini ona ancak rüzgâr arz edebilir.

Husn-i cemal-i tu cihan cumle girift tul-u 'arz
Şems-i felek hacil şude ezruh-ı hub-ı mah-ı 'arz

LIII

370 Gel, gel... O yanaktan, o yüzden can kokusunu duymak-
tayım... Orada gönlümün nişanını buldum.

Cennetteki hurileri şöyledir, böyledir diye över dururlar ya...
güzellikle, letafetle mahiyetleri nedir? O yanağa sor!

Nazlı selvi endamından haya etti; erguvan, yanağını gör-
dü de kanlara gark oldu!

Çin diyarındaki misk nafesi, kokusunu o yanaktan aldı...
gülsuyu cennetlerin kokusunu o yanaktan buldu.

Güneş, yüzünün güneşinden terlere battı; gökyüzündeki ay,
o yanaktan zayıf, perişan bir hale geldi!

375 Sevgilinin terlemiş yanağından nasıl canlar damlıyorsa, Ha-
fız'ın gönüller alan şiirinden de abıhayat damlamakta!

Biya ki mişinevem buy-ı can ezan 'arız

Ki yaftem dil-i hodra nişan ezan 'arız

— T —

LIV

Sevgilimizin yanağının çevresine yazılar yazılalı; gökyüzündeki ay, o mudur, ben miyim diye adamakıllı yanıldı!

Abıhayattan daha hoş olan dudağının hevesiyle gözlerimden ırmak gibi yaşlar aktı.

Kâh canımı, gönlümü toz gibi onun havasına vermekteyim; kâh gözyaşlarımla aşkının ateşini köz gibi söndürmekteyim.

Padişah, beni kulluğa kabul ederse, ben de ihtiyarımla o kulluğu kabul eder, bunu canıma minnet bilirim.

380 Hafız, abıhayat bile senin şiirlerinden utandı, hiç kimse onun aşkıyla bu çeşit şiir söylemedi!

Gerd-i 'ızar-ı yar-ı ma ta binuvişt devr-i hat

Mah-ı felek ziruy-ı o rast futad dergalat

— Z —

LV

Hafız, bize bütün iyilikleri yaptı... Tanrı, senin güzel yüzünü kem gözden korusun!

Gel... şimdi barış, dostluk, vefa zamanı Hafız, artık seninle ne savaşımız var, ne maceramız!

Lalim, gönlünün kanını mı içti? Peki, onun yerine Hafız, sen de gel, dudağımdan bir öpücük al!

Sen nerde, vuslatını ummak nerde? Hafız, her yoksulluk eli, onun eteğine erişemez!

385

Hafız bu tuzaktan, bu beladan kurtulursan; bir daha güzellerin zülfüne, benine gönül verme sakın!

Gel Hafız, güzel bir yeni gazel oku... çünkü senin şiirin hem adama ferah vermede, hem adamın gamını almada.

Zahit, sen adam aldatmak için bir hırkadır giymişsin, yıkıl buradan... Hafız, sen de şarabını içmektesin, gel buraya!

Sabah çağında rintler gibi candan, gönülden ağla, inle. O anda Hafız, benim işlerim için de bir dua et!

Ziçeşm-i bed ruh-ı hub-ı tura Huda Hafız
Ki kerd cumle nikuyi becay-ı ma Hafız

LVI

Âlemi parlatan Şah Şuca'nın devleti sayesinde kimseyle mal ve mevki için kavgam, gürültüm yok!

390 Şarap sun. Çünkü güneş, meşalesini yakınca şulelerinin feyzi yoksulların kulübelerini de ışıklandırır.

Dünyada bana bir sürahi şarapla hoş bir arkadaş yeter gider. Bundan başka âlemde ne varsa kargaşalık, ne varsa baş ağrısı!

Ey edepli kişi, yürü, var bu esirgeme yerine... bana bir kadeh şarap sun. Çünkü ben itaat sahibi bir kulum, itaat edilen de padişah değil!

Zamane hüner satın almıyor, bende de bundan başka bir şey yok. Bu kesat meta ile ticaret etmek için nerelere gideyim?

Hafız'ın zahitliğiyle saçma sapan şeylerinden usandım artık. Çalgıcı, saza düzen ver, çal, gazel oku da onu dinleyeyim gayrı!

Be ferr-i devlet-i kiti-furuz-ı Şah Şuca'

Ki bakesem nebuved behr-i mal-u cah niza'

— K —

LVII

395 Hiç kimse benim gibi ayrılık müptelası olmasın. Ömrüm
baştan başa ayrılık belasıyla geçti!

Garip, âşık, yoksul ve avareyim. Günlerin mihnetini çek-
miş, ayrılığın vurduğu dağlara tahammül etmişim!

Ah bir elime geçseydi, ayrılığı öldürür ve kan diyeti olarak
gözyaşları sunardım.

Nereye gideyim, ne yapayım, gönlümün ahvalini kime söy-
leyeyim ki; ayrılıktan benim öcümü alsın, onun da layığını
versin!

Ayrılığı, senin ayrılığına müptela edeyim de gözlerinden kan-
lar akıtayım!

400 Ben nerdeyim, ayrılık ve dert nerede? Aramızda ne münase-
bet var bilmem ki! Yoksa annem beni ayrılık için mi doğurmuş?

Onun için Hafız gibi gece gündüz aşk dağıyla seher bülbül-
lerine karşı ayrılık nağmelerini şakırmaktayım!

Keşi mebad çumen haste mubtela-yı firak
Ki 'ömr-i men heme bugzeşt der bela-yı firak

— L —

LVIII

Aşk yolcularına kılavuz olarak aşk yeter; gözyaşlarımı yoluna sebil ettim.

Şehitlerinin kanında gemiler yüzdüren bir sevgili, hiç bizim gözyaşı dalgalarımızı hesaba alır mı?

Adımın kötüye çıkması ihtiyarım ile değil ki. Başkalarını doğru yola hidayet eden, beni aşka düşürdü, yolumu azdırdı!

405 Ya güzellerin yüzündeki ateşe varma, yahut Halil gibi ateşe atıl, geç!

Ya maksadına erişemeyeceğini iyice anla, yahut da bu yola kılavuzsuz ayak atma.

Bir filci, Nil nehrinin kıyısında bir beyit okumuştı; yıllar geçti de hâlâ o beyit aklımdan çıkmadı:

Ya filcilerle dostluk etme, yahut fil sığacak bir ev kur!

Ya yüzüne âşıklık boyasını sürme, yahut da takva libasını Nil'e at!

410 Beni şarapsız, çalgısız cennete çağırma. Huzur ve rahatım şaraplardır, Selsebil ile değil.

Hafız, bir mânaya sahipsen göster; yoksa kuru dava dedikodudan başka bir şey değildir.

Rehrevanra 'ışk bes başed delil

Ab-ı çeşm ender reheş kerdem sebil

LIX

Ey bu güzellikle, alımla gönlümü avlayan dilber, senin kim-seden pervan yok... halbuki bütün bir cihan sana mail!

Kâh gönülden ah çekiyorum, kâh candan attığın okları çekip çıkarıyorum. Gönülden neler çekmekteyim, neler... sana ne söyleyeyim?

Lal dudaklarını rakibe nasıl öveyim? Güzel şeyleri cahille-re söylemek, hiç de hoş değil.

415 Her gün güzelliğin, bir gün evvelkinden daha fazla. Ayın senin yüzünle karşılaştırılmasına imkân yok ki!

Gönlümü aldın, sana canımı vermekteyim, niye tekrar gam göndermedesin sen? Zaten gam içindeyiz, başka gama ne hacet?

Hafız, mademki aşk harimine ayak bastın... onun eteğine adamakıllı sarıl, herkesten kesil.

Ey burde dilemra tu bedin şekl-u şemail

Perva-yi keset nist cihanı betu mail

LX

Ey huyları güzel sevgili, gözlerinin sihrine... ey falı kutlu güzel, hattının remzine ant olsun!

Ey benim abıhayatım, lalinin tatlı zülâline... ey güzellik baharı, rengine ve kokuna ant olsun!

420 Keklik şiveli cilvelerine, ahu gözlerinin bakışına benzeyen bakışlarına...

Güzel huyunun kokusuna, sabah nefhasına, zülfünün kokularıyla şimal rüzgârının kokusuna ant olsun!

Gözümüzün mührü olan akiğe, söz hokkasının incisi olan incilerine...

Akıl gülşeni olan o yanak sayfasına, hayal konağı olan o görüş bahçesine ant olsun!

Senin rızanı tahsile çalışan Hafız'a bir iltifat edersen, ömre bile ehemmiyet vermez, değil mala, mülke.*

Besih-r-i lu'bet-i çeşm-i tu ey buceste hisal
Beremz-i hatt-ı tu ey ayet-humayun-fal

* Sudî, yanındaki on bir dîvânın hiçbirinde bu gazelle bundan önceki gazelin bulunmadığını kaydederek her ikisinin de Hafız'a aidiyetinden şüphe etmektedir. (C. 2, S. 179)

— M —

LXI

25 Bayram günü... ben bugün şu niyeti kurmaktayım: Otuz günlük elde ettiğim şeyin hepsini vereyim, şarap kadehini ele alayım!

İki üç gün oldu ki; şaraptan, kadehten uzak düştüm... bu yüzden ne utanıyorum bilsen!

Bundan böyle halvette oturmam, hatta tekke zahidi ayağıma zincir bile vursa, imkân yok!

Şehir vaizi bana yaşıyla, usluca nasihat verir, ama ben artık kimsenin nasihatini kabul edecek adam değilim.

Meyhane kapısında can veren nerede? Şu başımı ayağına koyayım da huzurunda öleyim!

30 Şarap içmekteyim, takva seccadesi de omzumda... halk şu riyamı anlarsa, vay halime!

Halk der ki: Hafız, yaşlı kişinin sözünü tut. Fakat yıllanmış şarap, bugün benim için yüzlerce ihtiyardan daha iyi!

Ruz-ı 'iydest-u men imruz derin tedbirem
Ki dehem hasil-ı si ruze vu sagar girem

LXII

Yine beni derdinle öyle perişan ettin ki, hayalini bile kur-
mama imkân yok.

Geceleri feryatlarımı duyanlar, şüphe yok ki, sırrımı gün-
düz gibi apaçık anlarlar.

Ayrılığım la nasılsın? Haber ver, demiştin. Gördüğün, fakat
anlamadığın gibiyim yine!

435 Bundan böyle senin güzel yüzüne bakacağım. Söyle, bütün
halk güzel sevdiğimi bilsin, öğrensin!

Beni derdinle yakmaya ahdettin değil mi? Gam etmem, sen
yak, ben de yanar dururum.

Nazın, edan, gönlüme öyle hoş geliyor ki... naz ederek beni
öldürsen bile kanımı helal ederim sana!

Beni tuzağından halas etsen de yine uçup dolaşacağım yer,
senin civarın!

Hafız, pervane sana can vermiyor mu? Dur, bir gece onu
huzurunda mum gibi yakıp yandırayım da görsün!

Dergam-ı hiş çunan şifte kerdi bazem
Kez heyal-i tu be hod niz nemiperdazem

LXIII

440 Kamer devrinde gördüğüm bu kargaşalık, bu kavga kıyamet ne? Bütün âlemi fitnelerle, kötülüklerle dopdolu görmekteyim.

Kızlar analarıyla daima savaşmakta... oğlanlar, babalarının kötülüğünü istemekte.

Aptallar gülsuyu şerbeti içmekte, şeker yemekte... bilgi sahiplerinin gıdasıysa ciğer kanı!

Arap atı semer altında mecruh, altın toka eşeğin boynunda!

Hocam, Hafız'ın nasihatini dinle de yürü, iyilik et. Çünkü ben, bu öğüdü inci, mücevher hazinelerinden daha iyi görmekteyim!

În çi şurest ki derdovr-i kamer mibinem

Heme afak pur ezfitne vu şer mibinem

LXIV

445 Dostların bize acıyacıkları zaman, ahdinden dönenlerin bu işe nadim olacakları an gelmedi mi ki?

Onlardan ayrı, gönülde dert ateşi alevlendiği halde yatan âşıkın haberi onlara ulaşmadı mı ki?

Ah ne olurdu, kavmim onlara ricada bulunanın başına neler geldiğini bilseler de suçunu bağışlasalardı, onu affetselerdi!

Benim gizlediğimi gözyaşlarım meydana çıkardı. Şu sükût ettiği halde söyleyen yaşlara şaşıyorum ben.

Nevruz geldi, dağlar, ovalar yeşerdi. Neden gelinler, kızlar terennüm etmezler ki?

450 Ey amcamızın oğulları, bize bir yudum şarap verin, cömertlikte bulunun... Cömertliğin, faziletin sebepleri vardır, o sebeplere teşebbüs eden cömerttir, fazilet sahibidir diye damgalanır. Siz de bize bir kerem edin de adınız kerem ve ihsanla anılsın!

Bu aylar, öyle aylar ki; muhtaç olanların muratları verilir, ihtiyacı giderilir, âşıklar murada erer. Halbuki bize bahar mevsiminin hayatı ve neşesi haram olmuş!

Ey bütün padişahlara ululukta üstün olan padişah, bize acı da Tanrı sana hayırlar versin. Hayır yapmayı fırsat bil, fırsatı ganimet say!

Dostlardan her birinin azığı da var, nimeti de... yoksul olan yalnız Hafız, borçlu olan yalnız o!

Elem ye'ni lil ahabı enyeterahhamu
Ve linnakıznel 'ahde en yeteneddemu

— N —

LXV

Benim sevgili dilberim, canımı da aldı götürdü, gönlümü
de... gönlümü de aldı götürdü, canımı da!

455 Canım, sevgilimin dudağıyla hayat bulur... Dudağıyla sevgilimin hayat bulur canım!

Bana sevgilinin civarındaki toprak cennettir... Cennet, bana sevgilinin civarındaki topraktır!

Bu hayran gönlüm, senin hayranın, senin deli divanen... Senin deli divanen, senin hayranın, bu hayran gönlüm!

Ey Yusuf-u Ken'an'ım, Âlem Mısırî, senin malın, senin ülken... senin ülken, senin malın, Âlem Mısırî, ey Yusuf-u Ken'an'ım!

Gülşenimin selvisi senin gönüller alan boyun bosun... senin gönüller alan boyun bosun gülşenimin selvisi!

460 Benim güzel sesli Hafız'ım, Sultan Gıyas'ın kemal akçesi... Sultan Gıyas'ın kemal akçesi benim güzel sesli Hafız'ım!

Dilber-i canan-ı men burd dil-u can-ı men

Burd dil-u can-ı men dilber-i canan-ı men

LXVI

Saçların, gönlüme yurt oldu... onu bu kadar horlama, böyle kırma!

Gönül, zülfün gibi fermanına uymaz. Baş çekerse ele al, ama ayak altına atma!

Elimde saçların gibi bir şey yok ki, ayaklarına etek etek altın saçayım!

Kapkaranlılık gecede mum gibi geliversen, gözüm didarınla aydın olurdu.

465 Süsen gibi bütün vücudum dil kesilse, yine senin selvi boyunun esaretinden kurtulamam, yine o tutsaklıktan azat olmam!

Gül bahçesinde ne işim var? Şimdi gülşene benzeyen yüzünle gözüme bütün dünya gülşen kesildi!

Sevginden bir zerre bile yüz çevirmeme imkân mı var? Güneş gibi kapıdan, pencereden girip durmakta!

Yelpazenin rüzgârından ürken sinek, şeker dengi olan dudaklarını nerden elde edecek?

Âşıklık macerasını hiç kimse Hafız gibi en hoş, en güzel bir eda ile söyleyemez.

Dilemra şud ser-zulf tu mesken

Bedinsaneş furu mezzar-u mesken

LXVII

- 470 Bedahşan'da lal taştan çıkarsa, Rükânâbad ırmağı da şeker
gibi denkten (sarp ve dar bir yerden) çıkar.
Şiraz şehrinde her evden bir güzel, bir şuh dilber zuhur eder.
Kadıyla müftünün evinden de saf ve gül renkli şarap çıkar,
şeyhle muhtesibin evinde de!
Minberde vaaz verirken vaiz güya vecde geldi, mürailiğe
başladı mı, sarığındaki afyon dışarı fırlayıverir.
Bağlarda sabah akşam bülbülün sesi, çalgı seslerine karı-
şır, çeng nağmeleriyle bir arada duyulur.
- 475 Böyle bir şehirde Hafız, sevgilisinin ayrılığı ve ayrılık der-
diyle, evinden bu çeşit gönlü daralmış bir halde çıkmaktadır.

Der Bedahşan l'al eger ezseng miyayed birun
Ab-ı Rukni çün şeker ezteng miyayed birun

— H —

LXVIII

Ey göz çerağı yüzünün nurundan aydınlanan sevgili, âlemin gözü sarhoş gözlerin gibi bir göz görmemiştir.

Senin gibi baştan ayağa kadar letafetten ibaret olan bir nazenini ne cihan izhar etmiştir, ne de Tanrı yaratmıştır.

Âşıkların kanına kasteden kaşlarıyla sarhoş gözlerin yok mu? Kâh bu pusu kurmuş, kâh o yay çekmiştir.

Gönül güvercini, ayrılığının okuyla ne vakte kadar yarı boğazlanmış bir kuş gibi kan ve toprak içinde çırpınıp duracak?

480 Göğsümün yanışımdan dumanım her an tepemden çıkıyor. Ödağacı gibi ne vakte kadar ateşte mekân tutacağım ki?

Benden ürküp kaçan bahtım bir gün olur da ram olursa, ürkmüş gönlüm o ağızdan kâm alır elbet.

Kaşının yanağına meyli yoksa, ya neden daima boyum gibi yanağına doğru eğilip bükülmede.

Tatlı canım ağzıma gelse bile, dudağıma dudağını koydun mu, ebedi hayata erişirim.

Sermayemiz bundan ibaret... eğer hoşuna gittiyse, Hafız'ın inci gibi şiirini cönke yazıver!*

Ey ez furug-ı ruyet çeşm-u çerag-ı dide
Manend-i çeşm-i mestet çeşm-i cihan nedide

* Sudî, bu gazelin müracaat ettiği dîvânlarda bulunmadığını, fakat şarihlerle uyup şerh ettiğini ve Hafız'ın sözüne benzemediğini kaydediyor (C. 2, S. 75).

LXIX

485 Bayram, gül mevsimi... saki, getir şarabı. Gül mevsiminde
kadehin şarapsız durduğunu kim görmüş?

Bu zahitlikten gayrı gönlüm kapandı. Saki, bir şarap sun
da açılsın, neşelensin!

Dün âşıklara nasihat veren sofiyi bugün gördüm, o da tak-
vayı yele vermiş!

Bu bir iki günlük gül mevsimini ganimet bil. Âşıksan gü-
zel yüzlü sakilerle neşelen!

Âşıklar, gül gitti... niye sazsız, çengsiz, sevgilisiz, şarapsız,
gafil gafil oturuyorsunuz?

490 Sabah çağındaki şarap meclisinde sakinin yanağının şarap
kadehine vuran aksi, ne de hoş görünür, bilir misin?

Çalgıcı sazına düzen verip, şehzadenin meclisinde Hafız'ın
şiiri tarzında bir şey okusa layıktır doğrusu!

Ivdest-u mevsim-i gul saki biyar bade

Hengram-ı gul ki dide bimey kadeh nihade

LXX

Tanrı bana meyhaneyi nasip ettiyse, zahit benim ne günahım var, söyle!

Ezelde kendisine şarap kadehi kısmet olan kişiye, mahşer günü neden bu günahı sorsunlar?

Hırka giyen ve yenlerini kısaltan, eli uzun, iki yüzlü riya-kâr sofiye de ki:

495 Sen hırkayı riya için giymekte, riya ile Tanrı kullarını yoldan azdırmak istemektesin!

Başsız ayaksız rintlerin himmetine köle olayım, iki cihan onlarca bir saman çöpüne bile değmez!

Mademki meyhanede muradıma eriştim; gönlüm tekkeden, medreseden karardı, soğudu!

Yürü Hafız, her yoksulun kapısında dilencilik etme. Ancak Tanrı dilerse muradına erişirsin.

Nasib-i men çü herabat kerdeest ilah

Derin miyane bigu zahida mera çi gunah

LXXI

Bir an her şeyden geçip kalp huzuruyla bir ay yüzlüyü seyretmek, padişahlık tacına sahip olup, ömrünce hayhuyla didi-nip durmaktan yeğdir.

500 Allah hakkı için, seni gözümden bile kıskanmaktayım. Çünkü öyle bir güzel yüze bakmak dahi yazık!

Gönlüm gitti, bilmem o garibe neler oldu, başına neler geldi? Bütün ömrümüz geçti de hiçbir yandan bir habercik olsun gelmedi!

Nefesim tükendi de gözüm hâlâ sana doymadı. Zaten bizde seni seyretmekten başka ne bir istek kaldı, ne bir heves!

Ey seher yeli, o peri gibi güzelin zülfünü dağıtma... çünkü binlerce Hafız'ın canı, onun bir tek kılına feda olsun!*

**Beferag-ı dil zemani nazari be mah-ruyi
Bih ezan ki tac-ı şahi heme 'ömr hay-u huyi**

* Sudî, müracaat ettiği on bir dîvânda bu gazelin bulunmadığını, ancak bir dîvânda gördüğü için şerh ettiğini kaydediyor. (C. 2, S. 561)

LXXII

Sevgili, derdine bağlantımız, ezeli ve ebedidir. Ömrüm sevginle geçip gitti, fakat buna aldırış bile etmiyorum.

505 Her bihaber, civarındaki köpeklerin zevk ve sefasını ne bilirsin? Keşke benim de mecalim olsaydı da oralara gelebilseydim.

Sevgili, sırrım gözyaşlarımla açığa çıktı. Ey benim halimi bilen dost, gözyaşlarıma acı.

Ey tertemiz kişiler, güzellerde vefa yoktur. Güzelden vefa ummayın sakın!

Abıhayat kaynağına uğradık da susuz geçtik... saki, saf şarap sun, yetiş susuzluğuma!

Seni özleyerek dini de terk ettim, dünyayı da... Aşkında rütbe sevgisinden de geçtim, mal sevdasından da!

510 Hafız, eşiğinin toprağında ölürse, zevalsiz bir hayata nail olur.

Ey ba gam-ı tu mara peyvend-i layezali

Kad za'a fi hevakum 'ömri ve luubali

LXXIII

Sevgili, gül, yanağından utanıp terlere boğulmuş. Şarap kadehi, akiğe benzeyen dudaklarına karşı terlere batmış!

Lale üstünde çiğ tanesi mi, gül üstünde gülsuyu mu? Ateş üstünde su mu durmakta, yoksa yüzün mü terlemiş?

O yay kaşlı güzel gitti de gözümde kayboldu mu, gönül de ardına düşer, kimsecikler haberdar olmasın diye de izini kaybederdi.

Ben bu gece sevgilinin saçlarından el çekmem... müezzin sen “haydin namaza” diye bağıra dur!

515 Çengi bir zaman çalgıcının eline ver de, de ki: Perdelerine düzen ver, sonra onunla coş, çal ve oku!

Ödağacını ateşe at, mangalı yak, kış soğuşundan gam yeme!

Bundan böyle felek seni horlarsa, Rey hâkimine şikâyet et, halini arz eyle!

O, âlemlere ihsanlarda bulunan öyle bir padişahdır ki, kere mine karşılık Hâtem’in defteri dürülmüş, adı anılmaz olmuştur.

Padişahım, bir yudumcuk şarap için can veren, bir iltifatını bekleyip duran bu kulun canını al, kulluğunu kabul et de bir kadeh şarap sun, bir iltifatta bulun!

520 Şarap kadehini getir. Hafız gibi Cem ne vakit geldi, Kavus yahut Key ne oldu diye gam yeme!

Ey zişerm-i 'arızat gul gark-ı hay
Ber'arak piş-i 'akiket cam-ı mey

LXXIV

Ey rüzgâr, sende sevgilinin kokusu var. Senden o miskler saçan koku duyulmada!

Ey gül, sen nerdesin, onun güzel yüzü nerde? Onda miskler var, sense dikenler yüklenmişsin!

Ey fesleğen, onun taze hattı nerede, sen nerdesin? O terütaze, sense tozlara batmışsın!

Ey nergis, onun sarhoş gözleriyle ne münasebetin var ki? O sarhoş, sense mahmursun!

525 Ey selvi, onun yüce, usul boyu dururken, bağda senin ne itibarın var, sana kim bakar ki?

Ey akıl, onun aşkı varken, senin elinde ne ihtiyar olabilir ki?

Hafız, eğer beklemeye takatın varsa, bir gün olur vuslatına erişirsin elbet!

Ey bad nesim-i yar dari

Zan nefha-i muşk bar dari

LXXV

Gayrı vefasızlık âdeti meydana çıktı; kimsede aşinalık nişanesi, kimsede vefa kalmadı.

Şimdiki devirde hüner ehli olanlar, ihtiyaçlarından hasis ve alçak kişilere el uzatıyor, dilencilik ediyorlar.

530 Bugün fazilet ehli olan, âlemde bir an bile gamdan kurtulmuyor.

Fakat bilgisiz kişi naz ü naim içinde... çünkü bu zamanda metai pahalı onun!

Şair su gibi saf, pürüzsüz ve akıcı bir şiir söylese de gönül o şiirle aydınlansa.

Hatta o şair, mesela Senaî olsa, yine zamane halkı hasisliklerinden ona bir arpa bile bağışlamaz.

Akıl, dün can kulağıma dedi ki: Yürü, yoksulluğa sabret...

535 Mademki yoksulsun, kanaati kendine sermaye edin, bu mihnetlerle yan yakıl!

Hafız, gel de bu öğüdü canla başla kabul et... ayaktan kalıp yıkılsan bile, yine davranıp kalkabilirsin!

Bedidamed rusum-i bi vefayi
Nemand ezkes nişan-ı aşinayi

LXXVI

Yürü be zahit, ümidinle var git... benim de senin gibi bir ümidim var!

Lalenin elinde kadehten başka ne var? Saki, gel... sen de neyin varsa getir!

Beni divaneler arasına kat; çünkü sarhoşluk, ayıklıktan yeğ!

540 Sofi, sakın benden, sakın! Ben, takvadan tövbe ettim!

Eğer kurtulmayı diliyorsan gel, gönlünü sevgilinin saçlarının halkasına bağla!

Gül zamanı Tanrı için olsun, tövbeyi boz. Çünkü gül devri baki değildir, tez gelip geçer!

Dostlar, çimenlikten bahar rüzgârı geçer gibi ömür baharı geçti gitti!

Gel Hafız, lal renkli şarap iç; niçin ömrünü gafletle geçirmedesin?

Birov zahid beummidi ki dari

Ki darem hem çü tu ummidvari

LXXVII

545 Sevgili, sana canlar feda olsun; hem cansın, hem canansın...
Kapına toprak olan perişanlıktan kurtuldu gitti.

Civarından kolay kolay ayrılamam... Böyle çetin iş kolay değil ki!

Ham kimsenin kanadı yanan pervane gibi takati yoktur. Bu can feda ediş, nazik nazenin kişilerin harcı değil!

Sensiz karar etmek, ancak zor zoruna olabilen bir iş; seninle pervasız oturmak da ancak hayranlıktan meydana gelen bir şey!

Rakipler nihayet gönlümdeki sırrı yaydılar. Gizli söz ne kadar gizli kalabilir ki?

550 Fidan boyunu, daima taze kalması için benim gözüme dikmem gerek!

Bir gün gönlümü saçlarının büklümünde gördüm de dedim ki: Nasılsın, ey zindana tutulmuş gönül, ne âlemdesin, nasıl yaşıyorsun?

Evet, diye cevap verdi... Bana haset etmeyip de ne yapacaksın? Fakat her yoksula padişahlık rütbesi layık değil!

Hafız, hakikaten sohbetimiz sana yaraşmaz; sen ancak bu civarın sınırlarında it çobanlığı ededur. Bu da kafi sana!

Can feda-yı tu ki hem canı vu hem cananı

Her ki şud hak-ı deret rust zi sergerdani

LXXVIII

Mademki bugün güzellik âleminde muradına erişmişsin, âşıklara da bir murat versen yaraşır doğrusu!

555 Âşıklara ne vakte kadar nazlanacak, işveleneceksin? Yoksul âşıklara ne zamana dek cefa edecek, onları ne vakte kadar hor tutacaksın?

Ne zamana kadar gözün gibi kudretsizliğin ta kendisine giriftar olacak, ne vakte dek saçların gibi ıstıraplara düşecek, karsız bir halde kalacağım?

Senin yüzünden uğradığım derdin, senden gördüğüm cefanın pek az bir miktarını bilsen, korkarım bana acırsın!

Âşıklık için çok sermaye lazım... ateş gibi gönüller, ırmaklar saçan gözler gerek.

Ayrılığa düşmüştüm, sabah yeli vuslatının bahçesinden bir ümit kokusudur getirdi.

560 Mahşerde vuslatının ümidiyle dinilirim... ama aşkındaki noksanımdan utanır da başımı topraktan kaldırmam.

Vuslatının şarabından bir yudumcuk içsem, gayrı diri oldukça ayıklığa çalışmam ben!

İstersen beni zorla kendine çekersin, istersen ağlatarak öldürürsün... biz âciz kuluz, sen her şeye kadir bir hüküm sahibisin.

Arık Hafız'ın perişan haline bir merhamet et... niceye dek bu ümitsizlik, niceye dek bu horluk?

Çün dercihan-ı hubi imruz kam-kari
Şayed ki 'açıkanra kami zileb berari

LXXIX

Bu kocalık çağımda meyhanede bir yurt, bir yuva ele geç-
se; bana ondan daha âlâ, ondan daha hoş bir yer olamaz!

565 Senden niye gizleyeyim? Bir şişe şarap, bir rahat bucak ve
bir güzel dilber istemekteyim ben.

Yerim, muğların yurdu... ne de rahat bir vatan! Fikrim, gü-
zellerin fikri... ne de kutlu bir fikir!

Ne biçim şarap içmişsin sen? Âlemde benim gibi şeyda yok
diyorsun ha! Bu söz gurura kapılmış bir gafil sözünden baş-
ka bir şey değil ki!

Edebini takın. Herkes pirin söylediği sözü söyleyemez. Bu
sözü söylemek için ya brehmen olmalı, ya ray!

Güzelim, gönlümüze senden başkası nasıl sığar ki? Senden
başkasıyla alışverişimiz yok zaten!

570 Hafız'ın yaralı ve yıkık gönlüne merhamet et... çünkü mut-
laka bugünün bir yarını var!

Hoşter ezkuy-ı herabat nebaşed cayi
Ki bepirane serem dest dehed me'vayi

LXXX

Mücerretlik aynası, sana Tanrı nurunu gösterir; eğer ebedi bir aşk istiyorsan kapımızdan gir!

Sun şarabı... suçumuza karşılık cehennemlik olsak da Muhammed'in mucizesi cehennemin ateşine su serper!

Daima oyun oynamakta, hile yapmaktasın... fakat bu doğru değil. Peygamberimiz, ben katiyen oyun yapmam, dedi.

Sen bu güzellikle, bu parlaklıkla çimenliğe bir uğrasan; süsen, selvi, gül... hepsi de sana uyar.

575 Neden bana kinlenip de kasten cefa kılıcını çekiyorsun? Yoksa ahret azabını hiç mi düşünmüyorsun ki?

Canla, gönülle akıllılık yoluna girdiysen; hemencecik gönül levhinden varlık, benlik nakşını artırsın!

Hafız, senin gönül kuşun istek tuzağına tutulmuştur. Ey utançlık kaydına bağlı kişi, mücerretlikten dem vurma bari!

Nur-ı Huda nemayedet ayine i mucerredî
Ezder-i ma dera ager talib-i 'ışk-ı sermedi

ŞÜPHELİ MUHAMMES

Güzelim, aşkınla öyle bir haldeyim ki, varlığımdan da şüphem var. Ağlayıp inliyorum. Ama elimde bin can olsa, binini de kutlu ayağına saçarım!

Nerde bende o baht ki, niyazlarda bulunarak senin gibi gönül alan bir sevgilinin huzurunda gizli sırlarımı arz edeyim... Heyhat, senin gibi bir doğan, hiç benim yuvamı şereflendirir mi ki?

Cevretmek, senin huyun... huyun ama, az cefa et; cefa iyi bir şey değil. Gönülün demirden, tunçtan değilse; bir kerecik olsun yanıma gel sevgili. Farzet ki, eşığının toprağıyım!

* * *

Beni öldürdükten sonra merhamete gelirsin, gönlüne vefa yazısını yazarsın dedim... dedim ama, sen bizi vuslatına erdirmek niyetinde değilsin... ben talihimi, bahtımı bilirim!

Ey bir sebep olmaksızın uzaktan yakından, Türk'ün, Acem'in kanını dökmeye kemer bağlayan güzel! O hordur, hakiridir, ama gel de kullarının sana en ihlası olan bu kulun yurdunda seni aydın gözlerinin üstüne oturtayım!

Senden ancak bir vefa bekliyorum, vefa gülünden başka bir gül koklamıyorum. Kulluğundan başka bir yolda gezip tozmu-yorum. Sırlarını kimseye söylemiyorum; vasıflarını kimseye anlatmıyorum!

* * *

Tutalım ne vefa kapısını açtık, ne günden güne sevgiyi artırdık. Gösterdiğimiz dostluğu unuttun mu? Nihayet seninle dost değil miydim ben? Sen ah-dini bozdun... fakat ben evvelce nasılsam, yine öyleyim!

Keskin bir kılıçla başımı kessem, vefakârlığı yine terk etmem. Hatta beni parça parça etseler, yine sevginden vazgeçmem, meğerki kemiklerim ufalanıp döküle!

Aşk nişanesini arayanlar mezarımdan başka bir yere koşup gitmesinler. Bu âşkın mezarını koklarlar da başımın ucunda adını anarlarsa, ruhumdan feryat ve figanlar yükselir.

* * *

Önümden bir sürü güzel geçse, her biri Süheyl yıldızından daha parlak, daha güzel olsa, senden başkasına meyletmem. Mecnun değilim, Leyla'ya karşılık Arap ve Acem ülkelerini alırsam!

Güzelim, isteğinle saçların gibi perişan bir hale geldim, gönlüm yandı, karardı. Civarına erişemiyorsam da hiçbir gece yok ki, feryadımı feleklere erdirmeyeyim.

Ey vuslatı, neşenin sermayesi olan sevgili, neşede ebedi ol! Hafız'ına ne saçılar saçacaksın? Başıma yürüttüğün her buyruk kabulüm... yalnız beni kendinden ayırma!

Der 'ışk-ı tu ey sanem çunanem
Kezhesti-i hiş der gumanem

ŞÜPHELİ KITALAR

I

Vezirimize haset edene söyle: Onun kötülüğünü istemesin, hakkında kötü sözler söylemesin... yoksa zamane, karşılık olarak ona ancak kötülük verir.

Beyhude savaşıma, asılsız ve abes akıl fikirle felek elimize tasarruf dizginini vermez ki!

Cem'in karşısında cihanı bezeseler de cihanı gören kadehi, yine terk etmez.

Tanrı korusun, gökyüzünden oklar yağsa da bizim ululuk haremine varmamıza mani olsa.

Hâce Kıvam'ımızın nimetlerine ant olsun; bu iş kendisine uygun bile olsa, yine razı olmaz. Mutlaka bizi huzurunda görmek ister, o kadar kadri yücedir. Çünkü biz, onun cihanı gösteren kadehiyiz.

Hasud-ı Hâce-i mara bigu ki bed mepesend

II

Padişahım, bana cennetten bir muştucu geldi. Rıdvan gibi bir tahta sahip olan o muştucunun saçları Selsebil gibi dalga dalga akmaktaydı. Huri gibi de güzeldi.

Yani gönlüme hoş, mânalı, ölçülü, gönüllerde yer eder, güzel, nazik, bakir ve latif bir şiir doğdu.

Bu sırça saraya niçin geldin, dedim. Melek huylu padişahın meclisini bezemek için, diye cevap verdi.

Bu müflisin, sohbetinden pek daraldı, pek sıkıldı... huzuruna çağır da gönlünün muradını bir sor, soruştur!

Saha mubeşşiri zibehiştem resideest

III

Halk, feleğin bozuk düzen işini görmez, duymaz. Halkın gözleri kördür, kulakları sağır!

Nice kişiler ayla güneşi yastık edindikleri halde, sonunda yatakları toprak ve kerpiç olur.

Kaza yayı ok attı mı, zırhın ne faydası var? Kader hükmünü işledi mi, siper neye yarar?

Demirden kaleler yapsan da sığınsan; ecel geldi mi, yine kapını döver, yine gelir çatar!

Sana bir kapı açtılar mı, o kapıyı yele açma... sana bir yol gösterdiler mi, o yola hava ve hevesinle düşme!

Feleğin tozunu, toprağını gör. Zamanenin huyuna bak... hırs yaygısını dür, tamah elbisesini yırt!

Fesad-ı cerh nebinend-u neşnevend hemi

IV

Gülbeşekere benzeyen şiirim, menekşe şurubundan bile şeker lezzetini alır... bu yüzden parmak şekeriyle peynir şekeri ona haset eder oldular.

Şekeri ayıplayanın ağzı acı olsun, duru suyun letafetini inkâr edenin toprak başına!

Anasından kör olarak doğan, hiç güzel bir dilbere müşteri olabilir mi?

Gul-kand-ı şi'r-i men zibenefşe şeker-rubast

V *

Kardeş, fırsat bulut gibidir... pek tez gelip geçer!
Ömür pek azızdır, zayi etme. Fevt oldu mu yazık olur, yazık!

Bugzeşten-i fırsat ey birader

VI *

Devlet ve dinin ulu Kıvam'ı öyle bir vezirdir ki, felek toprağını öpmek üzere kapısına secde ederdi.

O ululuk, o yücelikle Zilkade ayının on beşinde, varlık sahasından çekilip toprak altına gitti. Gayrı kimse kimseden cömertlik ummasın diye, vefat yılının harfleri “Ümîd-u cûd” (H. 764) terkibiyle zuhur etti.

A'zam kıvam-ı dovlet-u din an ki berdereş

VII *

Zamane cevrenden ne karmakarışık, ne olmayacak işler zuhur etti... kim bunları padişahın tapısına arz edecek?

Rindin birisi kadılık seccadesine oturdu, namussuzun biri de ululuk makamına erişti.

O rint, ben âlemin gözüyüm, gözünün ışığıyım, demekte. Bu namussuz da, ben Dara'nın oğluyum, zamanede eşim yok, diye söylenip durmada!

Ey devrin veziri! Allah için, devleti günden güne artası padişaha arz et de

De ki: Padişahım; her dileyenin altına yatan, zamanında dilediği işi işler bir hale gelmesin!

An kist ta behazret-i Sultan eda kuned

VIII *

Nerde o fırsat ki, pir-i mugana hizmet edeyim de o yaşı adamın öğüdüyle kendimi gençleştireyim.

Ben yıllardır meyhanede mücavirim. Ömrümün arta kalan kısmını da eşiğe hizmetle geçireyim.

Dün muhtesib elimde şarap şişesini gördü de kırdı. Ben de bundan böyle onu hırkamın altında gizlerim!

Ku fırsatı ki hidmet-i pir-i mugan kunem

IX *

Hakîm fikrim, dün akıldan sordu: Ey yaratıcı ve merhametli Tanrı'nın lütuflarından eşi, ortağı bulunmayanı!

Âlemde hangi şiir, denizlerde incinin bile değerini hiçe sayar?

Akıl, şöyle cevap verdi: Benden bunu duy... fakat bu kasideyi filan yazdı, şu gazeli feşman söyledi diye söylenen şeylere kulak asma!

Bilir misin... yalancıkdan, yahut şüpheli olarak değil, dosdoğru, belli beyan... zamanedeki fazilet ehlinin en yücesi, en ileri geleni kim?

Fazıllar sultanı, söz ülkesinin padişahı, din ve milletin cemali, cihan hocası Selman!

Hakim-i fikr-i men ez'aki duş kerd sual

X *

Ey seher yeli! Eğer imkân varsa, vefakârlık ederek, şefkat göstererek...

Benden sevgilime bir haber götür ve de ki: O, senin gizlice yanıp yakılan bir âşıkındır. Ölüyordu iştihakından. Sevgili, sensiz bana yaşamak haram olsun diyordu!

Ey bad-ı seher eger tevani

XI *

İnsan, mutlaka bilgiyle insan olur. İlmi olmayan, hayvanın
ta kendisidir

Fakat ilim olur da amel olmazsa, bu mutlak bir bilgisizlik-
tir. Canım, bilgisizlikle Hakk'ı bulmaya imkân yok!

Be 'ilmest adema insan mutlak

XII *

Köpek, dostlarının gönüllerini kıran adamdan daha şerefli dir.

Bu sözün mânası gönüllerde yer etsin diye, hakikatini iyi anlatmak gerek!

İnsan, seninle beraber yer, içer... köpeksen dışarıdadır... verirsen yer, vermezsen yemez, fakat yine de kapıyı bekler durur.

Köpek vefakâr olsun da insan insana düşmanlık etsin... yazıktır doğrusu!

Sek beran ademi şeref dared

XIII *

Ey seher yeli, kalbim kederli... dimağım senin kokundan güzel kokular almakta, gül bahçesine bir uğra da bizden güle, selviye selam götür.

De ki: Ey gül, onun yüzü dururken güzellikten dem vurma. Hasır ören, altın örme sanatını bilmez ki.

Ey selvi, sevgilinin boyuna karşı yüce boyluluktan bahsetme. Bununla nazlanma, çünkü onun boyuna karşı haddini asmış olursun sonra!

Saki, gel... bahar mevsimi, bu mevsimde takva ehlinin inadına gel...

Güzel sesli genç kadınlarla kudretin yettikçe erguvan renkli şarabı içmeye bak.

Edepli, uslu kişilerin öğütlerini söyleyip durma... ha onların öğüdü, ha hatiplerin sesi, ikisi de kulağıma girmez!

Bülbül bağda sana, gül zamanında elden kadehi bırakma demekte

Gülün vuslatını ganimet bil, ganimet... şarap içmeye azmet!

Gafil olma, fırsat fevt olur; anbean işret vakti geçip gider!

Hafız'dan bir an şu öğüdü duy da daima şarap iç, zevki-ne bak... Tanrı daha iyi bilir ya!

Eya rıhaş saba kalbi kei'bu

XIV *

Bu kavgalarla, kargaşalıklarla dopdolu dünyaya gelen, nihayet mezara gidecek.

Dünya ahret yolunun bir köprüsüdür; bekası olmayan bir yer, yıkık bir konaktır.

Bu korkularla dolu köprüye güvenme... yol azığını düz, burada oturup kalma.

Mâna ehline göre bu iki kapılı köşk, hazinesiz bir viranedir.

Arifler, bu eve han dediler ya... hakikaten de hakikat incisini deldiler, çok doğru söylediler. Hana uğrayıp geçilir, handa oturulmaz ki!

Mal ve makam dostluğundan uzaklaş... çünkü malın yılanıdır, makamın kuyusu!

Hadi farz edelim ki, Behram-ı Gûr'sun. Yine sonunda mezar tuzağına düşeceksin ya!

Kör değilsen sana söylüyorum, mezarı gör! Bir an bile işsiz güçsüz oturma!

Hiç kimsenin bu duraktan göçmemesine imkân yok. İster yoksul olsun, ister padişah... ister yaşlı olsun, ister genç!

Ey eteğini çekerek kabrimizden geçen, Hafız senden bir fatiha istemekte, okuyuver!

Her ki amed dercihan-ı pur zîşur

ŞÜPHELİ RUBAİLER

I

Üzümcünün yaptığı o eski şarabı sun! Onunla ömrümü yenileyeceğim. Beni sarhoş et, cihan ahvalinden habersiz bir hale getir de ey iyi adam, sana cihanın sırrını söyleyeyim.

Zan bade-i dirine-i dehkan-perverd

II

Ey vakar ve temkini yüzünden güneşle ayın bile ışığına baş
koydukları sevgili! Lütfet de beni eli dar, gönlü gamlı bir hal-
de bekleyiş ateşine salıp huzur ve istirahatla oturma!

Ey an ki nihend mihr-u mah eztemkin

III

Tanrı'nın semavi kaza ve kaderi hükmettikçe, işin daima yolunda gide, muradına erişesin... Elinden bir kadeh şarap içersin, o bir kadeh şarap, bana ebedi bir zevk ve huzur sermayesi olur!

Ta hukm-i kaza-yi asmani başed

IV

Sevgili, seninle bir geceyi gündüze ulaştırdıktan sonra, bir anımı bile sensiz geçirirsem, er değilim. Bundan sonra ölümden korkum yok; çünkü senin taze ve latif dudağından abıhayat içtim.

Gana çü şebi batu beruzz avurdem

V

Ne vakte kadar böyle cevır ü cefada bulunacak, ne zamana dek beyhude yere halkın gönlünü incitip duracaksın? Gönül erbabının elinde öyle bir kılıç vardır ki, eğer sana dokunursa; günahın boynuna sonra!

Ta key buved in cevır-u cefa kerden-i tu

VI

İyi adamlarla kötü olmak, çölde yırtıcı canavar kesilmek doğru değil. Kişi iyi geçimine mağrur olmamalı, faziletine gururlanmamalı!

Bamerdum-i nik bed nemibayedbud

VII

Yine gel, canım cemalini gözlemede... yine gel, gönül ayrılığının derdinden feryat etmede...

Yine gel ey aziz sevgili, yüzün olmadıkça bu perişan âşıkın gözlerinden yaşlar akmada!*

Baz ay ki canem becemalet nigaranest

* Rubai vezninde değildir.

VIII

Ayrılığın bu yoksulun canına öyle bir tesir etti ki, sanki yaralı ciğerime tuz ekildi. Senden bir gün ayrı düşersem diye korkuyordum... gördün ya, o kötü gün nasıl gelip çattı!

Hecret ki beca-i men-i derviş amed

IX

Zülüflerin neden kıvrıcık ve büklüm büklüm? Mahmur göz-
lerin neden uykulu? Sana kimsecikler gül yaprağıyla bile do-
kunmamışken, neden vücudun baştan ayağa kadar, gülsuyu
kokmada?

Zulfeyn-i tu piç-u ham-u tab ezçi girift

X

Seni dileme yolunda gam dikenleri var. Nerde bu dikenlere dayanacak ayağı olan yolcu? Bilir misin, aşkta şöhret kazanan kim?

Can yüzünde âşıkların nefesi olan, âşıkların himmetine mazhar bulunan kişi!

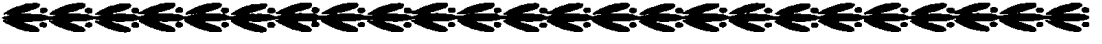
Rah-ı taleb-i tu har-ı gamha dared

XI

Oğul, bu kâinat anasından gönlünü al; sonuna bak, kimseye vefası yoktur bu kadının... bu kadın, kocasına düşmandır. Hafız gibi görünüşüne aldanırsan, bu dünyadan kesilmezsen; dünyayı dileyen kim, dilemeyen kim bilemezsin.

Berdar dil ez mader-i dehr ey ferzend

XII

Şiraz'da Hafız Muhammed diye ünlü bir eng çalan var ki; havasın makbul, avamın meşhuru, lehçesi güzel, hareketi mevzun tam bir dolunaydır.

Makbul-i dil-i havass-u meşhur-ı avam

XIII

Çalgıda çağanak kuşunun kanat seslerini, yahut edep gülşeninin gül kokularını duymaktayım. Yahut da rüzgâr, dudakına dair bir söz söylemede... hulasa şaşılacak bir rivayettir duyuyorum vesselam!

Avaz-ı per-i murg-ı tarab mişinevem

XIV

Ayrılığınla mumdan fazla ağlamakta, sürahi gibi daima kanlı gözyaşları dökmekteyim. Şarap kadehine benziyorum: Gönül darlığından çeng sesi duydum mu, kan ağlıyorum, kan!

Der hecr-i tu men zişen' efzun giryem

XV

Kendini yüce bilmek, bütün halktan üstün saymak pek büyük bir ayıptır. Herkesi görüp de kendini görmemeyi gözbeğinden öğrenmek gerek!

'Aybest 'azim berkeşiden hodra

XVI

Ehliyeti olana canım feda olsun. Ayağına baş koşan yeri var. Cehennemi yakından bilmek ister misin? Ehil olmayanlarla konuşup görüşmek!

Canem befeda-yı an ki o ehl buved

XVII

Bütün âlemi bir havanda dövüp ezmek, dokuz kat göğü gönül kanıyla sıvamak, yüzyıl zindanda esir kalmak, bir an nandanla hemdem olmadan yeğdir.*

Ser ta ser-i afak behaven suden

* Sudî, bu rubainin Husrev Dîvânı'nda bulunduğunu söylüyor. (C. 2, S. 732)

XVIII

İş, mecruh gönlümün dileğince olup, bedenimin mülkü ruh
padişahından ayrılınca, Tanrı tapısından umduğum, kutluluk
kapılarının tamamıyla açılmasıdır

Ta kar bekam-ı dil-i mecruh buved

XIX

Dostlar, nöbet bana gelir de ölüp gidersem; birbirinizle buluşup konuşarak, feleğin dönüşünü, zamanın geçişini unuttunuz mu, o beka devrini, o ebediyet anını, beni hatırlayıp için!

Yaran çü behem dest deraguş kunid

XX

Bu ahdinde durmayan zamanede, nerde bugün bir dost ki, nihayet düşman olmasın! Dostum, beni düşmanın istediğı gibi görmesin diye, yalnızlığın eteğine sarıldım. Gayrı kimseyle görüşmüyorum.

İmruz derin zeman-e-i 'ahd-şiken

XXI

Sevgili, beni düşmanlarım nasıl istiyorlarsa, nihayet o hale getirdin. Bahar gibiydim ben, güze döndürdün. Tirkeşinde ok gibi dümdüzdüm; kurbanın olayım, neden beni yaya benzet-tin ki?

Ey dost bekam-ı duşmenanem kerdi

XXII

Âcizliğimden, uysallığımdan, horluğumdan, beni ateşe atsan kabul eder, otururum. Seni ata bindirsem, yücelikten, ululuktan, kendini görme yüzünden oturmaz, durmazsın!

Ez 'aciziy-u selimiy-u miskini

XXIII

Ahın tesirinden gafil olma. Ah alevlendi mi, seni de yakar.
Senin için âşıkların geceleri ağlayıp seherlerde ah edişini tesir-
siz sanma.

Gafil menişin berguzer-i tizi-i ah

XXIV

Gözyaşlarım yüreğimin kanıyla kan kesildi de o güzelim,
o sevgilim bana, aziz dost, gözüne ne oldu ki, dedi.

Eşkem çuruh-ı nigar-ı men gul-gun şud

XXV

Kişi gurbette bir aynağız kalsa, dağ gibi kuvvetli bile olsa
saman çöpüne döner. Zavallı garip, sakın bir halde otursa bile,
vatanını anınca kendisinden geçer, ah eder durur!

Dergurbet eger keşi bimaned mahi

XXVI

Yarabbi! Hacetleri reva eden, dilekleri veren, muratları ih-
san eden, müşkül işleri görüp halleden sensin. Ben, gönlünü le-
ki sırrı sana nasıl ve niçin söyleyeyim? Sen, zaten gizli sırları
bilirsin.

Ya Rab çüberarende-i hacat tuyi

ŞÜPHELİ KASİDELER

I

ŞAH ŞUCA'YA KASİDE

Âlemler padişahının kutluluk ışıyla yeryüzü, İrem bağı gibi güzelleşti, gençleşti.

O padişah doğu ve batının sultanıdır... doğuda da sahipkiran odur, batıda da... doğuda da padişahlar padişahı odur, batıda da!

Ülkeyi besleyip yetiştiren güneş, adalet sahibi padişah, adaleti herkese yayan Dara, Key nişanelerine sahip Kisra'dır.

Saltanat ülkesi arsasının sultanıdır, Lamekân sayvanının başköşesinde oturmaktadır.

5 Devlet ve din ululuğunda öyle bir uludur ki, yüceliği yüzünden zaman atı, daima ona ram olmaktadır.

Zamanın Dara'sı Şah Şuca ülkenin güneşidir, muradına ermiş hakandır, genç bir sultanlar sultanıdır.

Öyle bir aydır ki, yüzü yeryüzünü aydınlatmıştır.. öyle bir padişaktır ki, zaman himmetiyle yücelmiştir.

Onun himmet doğanının yuva kurduğu yerde vehim simurgunun yücelere çıkmaya kuvveti kalmaz.

Kılıcı, felâğin hayaline düşse, gökyüzünün cüzleri birbirinden ayrılır.

10 Hükmü rüzgâr gibi, kara ile denizin her tarafına hükmetmekte; sevgisi ruh gibi, insanlarla cinlerin bedenlerinde yürümektedir.

Ey sureti güzelliğin ülkesi ve ülkenin güzelliği... ey yüzü cihanın canı ve canın cihanı olan padişah,

Tahtın Cemşid'le Keykubad'ın mesnedidir; tacın Dara ve Erdevan tacının değerini gidermiştir.

Sen ülkenin güneşisin; nereye gidersen devlet, gölge gibi ardında yürür.

Dört unsur, hiçbir devirde sana benzer bir inci yetiştirmemiş... felek, yüzlerce asırda sana eşit bir yıldız izhar etmemiştir.

15 Yüzün olmaksızın can kalıpta durmaz. Nimetin olmasa, ilikler kemiklerde mekân tutmaz.

Gönüle gelmeyen, defterlere sığmayan her bilgi, kaleminin ucundaki mürekkep gibi hemencecik dilinin ucuna geliverir.

Elini kim buluta benzetebilir ki? Bu, torba torba bağışlar, o katre katre!

Felekler, ululuk basamağına nispetle ayaklar altındadır.. cömert elin âlemde adeta denize ait söylenegelen bir destan vücuda getirmiştir.

İlim seninle yücedir; akıl senin yüzünden aydın. Şariat himayendedir; din seninle aman bulmuş!

20 İlim göğüne aysın, güneşin başına taç... aklın, gözüne nurlun, ülkenin cisminde can!

Ey eşiğine erişilemeyen yüce padişah, ey ulu sanının eşi, benzeri olmayan Sultan,

Himmetine nispetle Genc-i Şaygân, bir hor hakir zerre gibidir.

Altınlarla dokunmuş, bezenmiş dokuz kat gök atlası yok mu... bil ki, ordugâhının üstüne dikilmiş yüce bir otağdan ibaret!

Keylerden sonra Süleyman mülkünde bu kadre, bu dereceye, bu hazineye, bu sayısız askere hiç kimse sahip olmamıştır.

25 Rum ülkesi ovalarında otağ kurdun... davul sesleri, Sint çölüyle Siyistan vadilerine kadar vardın!

Kasr-ı Zerd'e kadar yürüdün, Kayser'in köşkleriyle Hanın çadırlarını bir titremedir aldı!

Kimdir o ki, Mısır'dan Rum'a, Çin'den Kayravan'a kadar saltanat sürmede seninle beraberlik davasına girişebilsin?

Sen, Tanrı'dan razısın, ona şükrediyorsun... halk da senden razı, sana şükretmede. Sen devletle neşelisin, saltanat da seninle neşelenmede.

İşte şimdi kutluluk atına binmiş, kullarınla bağa bahçeye gitmektesin.

30 Ey ilham sahibi padişah, tertemiz gönlüne zaman zaman kerrubiler sınıfından feyiz erişmektedir.

Tanrı'nın gayb perdesi altında gizlediği şeylerin hepsi senin gönlüne apaçık.

Felek, irade dizginini senin eline verdi; yani atımı dilediğin gibi sur dedi.

Nerde düşmanın? Ayaklarının altına atıver. Kimdir dostun? Gözümün, başımın üstüne oturtuver!

Hem muradım senin kulluğunla düzene girmedi, hem adım methinde ebedileşmedi!

Şud 'arşai zemin çü bisat-ı irem cuvan
Ezpertev-i se'adet-i Şah-ı cihaniyan

II

SULTAN ŞEYH EBU İSHAK'A KASİDE

- 35 Seher çağı sabah rüzgârı, gül bahçesinin kokularına bürünüp yeşillik havadaki letafetle cennetlere bile ta'n etmeye;
Hava, çimenlikte gül kokusundan perde gerip ufuk fecrin aksiyle gül bahçesi rengini almaya başlayınca
Çeng sesi, sabah şarabı içmeye öyle bir sala verir ki, tekke-deki pir bile muğlar kapısının yolunu tutar.
Âlem padişahı güneş, başına altın siperini çekerek ufuk amu-duyla, sabah kılıcıyla bütün dünyayı zapt eder.
Karakuzgunun inadına altın kanatlı doğan, şu lacivert gök-te yuva kurar.
- 40 Hele çimenin meclisinde bir git de gör.. Erguvanın lale gibi eline altın kadeh almasını seyretmek ne hoş!
Sabah rüzgârına bir bak, güzel seven rint gibi kâh gülün dudağına el atmakta, kâh fesleğenin saçlarını okşamakta.
Felek binicisini seyret... doğudaki güneş gibi parlayan sa-bah şarabı kadehine bakıp durmakta.
Akıl her çiçekte, her nakışta heyulanın birliğiyle suretlerin aykırılığı yüzünden yüzlerce nişane görmekte.
Fakat ben şunu düşünüyorum: Bu mübarek nefes kimin ne-fesidir ki, sabah vakti şu kara yeryüzünü kaplıyor?
- 45 Bu ne halettir ki, gül yeşillikler arasında yüz göstermede. Bu ne ateştir ki, seher çağında çileyen, şakıyan bülbülün gön-lüne düşmekte?
Sabah چراغının saldığı bu nur, nasıl bir nur? Gökteki ayda bulunan bu parlaklık, ne biçim bir parlaklık?
Şu yuvarlak kâinat beni yüzlerce gamla, yüzlerce hasretle neden pergel noktası gibi ortaya almış?

Gönlümdeki sırrı kimseye açmamam daha doğru... zaman kıskanç, insanı ansızın muahazeye girişiverir.

Zaman, mum gibi sırrını söyleyenin dilini bir gece kesiverir!

50 Nerede sevgisinden, merhametinden âşıkına, kendi sarhoş gözleri gibi büyük bir kadeh sunan ay yüzlü saki?

Gelsin de bana sevgiliden bir haber getirsin. Sonra da o ay yüzlü ve merhametli sevgilinin güzelliği aşkına, o dilberin neşe ve şerefine bir kadeh sunsun!

Sevgili hakikaten bir melek, gayb âleminin bir meleği. Onun ihsan ve kerem bahçesi, cenneti bile kınamakta.

Öyle bir İskender ki, haremde konaklayan, kapısındaki toprağın feyziyle Hızır gibi ebedi bir ömre sahip olur.

O, İslam yüzünün güzelliği Şeyh Ebu İshak'tır. Ülke onun sayesinde bahar zamanındaki gül bahçesine benzemiştir.

55 Ululuk göğüne çıktığı zaman ayağını ilk bastığı basamak Ferkad'ın üstüdür.

Sultan Mahmud'un gözünün ışıdır... kılıcından çıkan şimşek, düşmanların soyunu sopunu yakar, mahveder.

Kılıcını çekti mi, kan dalgası aya kadar yükselir. Yayını ele aldı mı feleğin aslanına (Eset burcu) hamle eder.

Doğu gelini, onun aydın reyinden utanır da batıya yönelir; Kayravan yolunu tutarsa, yeri var.

Çalgıcı, onun meclisinin nağmesini terennüm edecekse, kâh Irak makamına girsin, kâh Isfahan yolunu tuttursun!

60 Ebu İshak öyle bir padişaktır ki; savaş zamanı değilse, kadehe el atar; savaş zamanındaysa, alıcı kılıcını kınından sıyrır!

Ey vakarlı padişah, senin kulun olan kişinin kadri öyle bir yücedir ki, eliyle sekizinci kat gökte bulunan Cevza'nın bile kemerini tutar!

Fikrin hüküm ve emre taalluk etti mi, sana Utarit'in bulunduğu gökten binlerce tebrik, takdir gelir.

Felek at koşturduğunu görünce, en aşağı durak yeri olarak Kehkeşan'ı hazırlar!

Hani bir sıkıntı çektin ya, o, sana bir kutluluk verecek elbette. Yıldızın Müşteri'dir. Müşteri, daima böyle hareket eder.

65 Zamanın seni imtihan etmekten maksadı, riyazatın vereceği neşeyle gönlünü neşelendirmektir.

Yoksa sen bir mushafsın ve mushafın kadri, zamanın imtihanına uğramaktan çok yücedir.

Evvelce su gibi düşünüp sonra işe girişen kişi, ömründen behredar olur.

Kim ağzına sana şükretmek şekerini alırsa, can damağı gam acılığından emniyete erişir.

Sıkıntı dolayısıyla gayb lütfundan ümit kesip yüz çevirme, iyi ve tatlı ilik de kemik içindedir.

70 Hadiseler seli, sağdan soldan aman vermez bir halde gelse bile

Yerinden kımıldanmayan dağa ne gam! İsterse elem denizi saldırırsın da cihanı kaplasın.

Düşmanın bir zaman küstahça yürüse, hükmetse bile gam yeme, neşelen sen... çünkü onun bu küstahlığı, bu pervasızlığı, sonunda dizginini kasacak, onu tepetakla yere düşürecektir.

Bu devlet hanedanına yaptıklarının cezasını karısı, oğlu, soyu soku çekecektir.

Ömrün daimi olsun... çünkü bu devlet insanlara da bir Tanrı ihsanıdır, cinlere de!

75 Hafız'ın başında da şiir padişahlığı hayali yoksa, neden dil kılıcıyla bütün âlemi zapt ediyor ki?

Sepide-dem ki saba bu-yi bustan gired

Çemen zilutf-ı heva nukte ber cinan gired

III

VEZİR HÂCE MUHAMMED'E KASİDE

Güzellikten öyle kolay kolay dem vurulamaz. Bil ki, bu işte binlerce incelikler var!

Güzelliğin şeker gibi tatlı bir ağza sahip olmaktan başka şeylere de ihtiyacı var! Bir yüzük elde etmekle Süleymanlık kapısı çalınamaz!

Bir hüner göstererek birisinin gönlüne girmek, binlerce güzellik saltanatından üstündür.

Varlığımdan ne tozlar kopardın... dilerim atın yorulmasın, o kadar hızlı yürüyorsun ki!

80 Rintlerle düşüp kalkmaya razı ol... çünkü bu perişanlıkta, bu yıkıklıkta ne hazineler var!

Bir kızıl şarap sun da sana açıkça hikâye edeyim, Müslümanlığa da bir rahne açayım.

Sabah şarabı içenlerin ayaklarının toprağına ant olsun, sarhoş olup da meyhane mahallesine kapıcı olduğum, bu kapıcılık hizmetine girdiğim günden beri

Hiçbir zahire tapan zahitle düşüp kalkmadım ki, hırkasının altında bir zünnar gizlenmemiş olsun!

Gönüller bağlayan saçlarının hatırı için olsun, bana bir hayır yap da Tanrı saçlarını dağınıklıktan korusun!

85 Hafız'dan inayet gözünü yumma, yoksa Asaf-ı Sâni'ye halimi söylerim.

Asaf-ı Sâni, padişahlık nişanesine sahip bir vezir, yeryüzünün ve zamanın sahibi bir vezirdir. İnsanların hali de onun yüzünden kutludur, cinlerin hali de.

O vezir, devlet ve dünyanın Kıvam'ı, Ali oğlu Muhammed'dir... yüzünde Tanrı nuru parlamaktadır.

Sen öyle bir iyi huylu vezirsin ki, isabetli bir düşünceye daldın mı, Süleymanlık davasına bile kalkışsan değer.

Baki devlet elbisesi sana yaraşır... çünkü himmetin, gayretin bu fani dünyanın adını bile anmaz.

90 İhsanının feyzi elini tutmazsa, bütün yeryüzü yıkıklığa yüz tutar.

Sen öyle bir zatsın ki, cisminin suretine heyula yoktur. Çünkü insan elbisesinde bir melek cevherine maliksin.

Seni ululamak için hangi payeyi dikmeli ki, yaradılış ülkelinde ondan üstün olmayasın?

Kaleminin gıcirtısı, kerrubilerin halvetgâhı olan mukaddeslik yurduna ruhani bir simadır.

Kerem ve ihsanını nasıl anlatayım? Bu rahmani düzene barekallah doğrusu!

95 Gazap yıldırımlarını anlatmama imkân yok... o tufan fitnelerinden neuzübillah!

Şimdi öyle bir an ki, çimen gelin odasında bulunan gül güzeline sabah rüzgârından başka bir can hemdemi yok.

Bu anda şakayık, gül padişahı için sabah rüzgârlarıyla numani laleler açmakta...

Gül bahçesi öyle bir hale geldi ki, bahar yelinin yardımıyla laleler, reyhani şaraptan dem vurmaya başladı.

Seher çağı, bülbülün nağmeleri ne hoş geldi bana... konca-ya şiirden, şairlikten dem vurmaktaydı.

100 Diyordu ki: Niye böyle gönlü sıkıntılı bir halde oturuyorsun? Çık perdeden... küpte lal gibi rümmani şarap var.

Vazgeç şarap içmemekten... güle karşı bir ayağız şarap içmeye bak; yoksa öbür ay pişmanlık içersin!

Artık içene gâvur diyen yok, bu iş, ortadan kalktı... sen bu hale şükret de gül ve şaraptan zevk ve hayat kâminı almaya çalış!

Hâşâ, cefa etmek dindarların âdeti değildir. Onların huy-ları, Tanrı şeriatının kereminden, lütfundan ibarettir.

Ene'l Hak remzini ne bilsin o gafil? Tanrı cezbelerine maz-har olmamış ki!

105 Saki, burası vezirin neşe sarayı... buraya şarap kadehinden başka şey ağırlık verir.

Gül perdesinin içindeki koncaya bak. Sana düşman olan-ların gözlerine atmak için temrenler hazırlamakta.

O ümit sahibi sendin... sevgi ile bir doğdun, karanlık gece-ler sona erdi.

Duydum ki; bazı beni anıyormuşsun, fakat hususi mecli-sine beni çağırılmıyorsun ki.

Benden şiir de istemiyorsun, işte cefa dediğin de bu ya. Yok-sa şiir bahsine girişmeye imkân mı var?

110 Âlem hafızlarından hiç kimse, benim gibi hikmet latifele-riyle Kuran nüktelerini bir araya toplamadı.

Benim methiyem seni binlerce yıl yaşatır. Böyle nefis meta-lar da senin gibi birisine yaraşır zaten.

Sözü uzattım, ama ümidim var; elbette af eteğiyle bu ma-cerayı örtersin.

Sabah rüzgârı, bahçe sayfasına baharlar vasıtasıyla ve rey-hani hatla binlerce nakış nakşettikçe

Ülke bahçesinde istek dalından devlet gülün uzun bir ömür-le ve kolaylıkla açılsın!

Zi dilberi netuvan laf zed be asani
Hezar nukte derin kar hest ta dani

IV

TURANŞAH'A KASİDE

115 Ey nefesi kutlu devlet kuşu, hoş geldin, merhaba! Beni şad ettin, baştan ayağa kadar sana kurban olayım!

Yaptığın bu hayırlı iş yüzünden sana niyazımı arz etmeye başlıyorum. Çünkü isteğimi, iştihakımı kalemle anlatamam ki!

Ayrılık, âşıkın kanını nasıl içmekte? Bunu bilesin diye geceleri feryat ve figan eylemekte, sabah çağları ah edip durmaktayım.

Zahit, âşıklarla konuşup görüşmek, adını kötüye çıkarır. Dikkat et de bak, şarap dönüp duruyor, meclis halkı da zaten töhmet altında!

Sevgilinin yılanları bile bağlayan zülfü, böyle bükülüp kıvrıldıkça, gönül afsunla bile onu elde edemez.

120 Kâbe'nin harimine ulaşmak, o güzelin yüzünü nikapsız görmek istiyorsan, laleyi de harem çölünün dikenini bil, gülü de!

Gönül, engelin elinden çektiğin horluk geçti artık. Hamd olsun Tanrı'ya, sevgili, aziz ve muhterem bir halde yine geldi.

Saki, şarap sun... Hâce'nin kalemi yine Hafız'ın fermanına "rinttir, âşıktır" diye yazdı.

Adalet sahibi, saltanat ve dinin ulusu, âlemin dolunayı, halkın yardımcısı, ümmetlerin feryadına erişen Hâce Turanşah,

Mevki ve rütbenin sureti, fazilet ve kemalin maksadıdır. Rahmet nurlarına mazhar, güzel huylara sahiptir.

125 Erlik ve mürüvvet kaynağı, doğruluk ve saflık madeni, adalet ve siyaset cevheri, lütuf ve kerem unsurudur.

Bid'atleri kaldıran, din bayraklarını diken, azgınlık eserlerini mahveden, zulüm ve sitemin kökünü kazıyan odur.

Senin eşiğin, bugün devlet yeri olmadı ki. Bu köşk, kıdem tarihinin nakşını taşır.

Uyanık bahtın varlık sahrasına geldiği zaman, felek henüz yokluk gecesinde uyumaktaydı.

Yerli yerinde hareketlerin, kötülük isteyenlerin, kötü kişilerin kalplerini kırdı; yeryüzünden kötülüğü kaldırdı.

130 Düşmanın kalbine tek başına saldırıyorsun sanma. Tek değilsin, gönül erbabıyla kerem ashabının himmeti de seninle beraber.

Gönül, sakın devletlileri inkâr etme. Çünkü Ebül Hakem bile bu olmayacak sevdaya düştü de Ebu Cehl oldu gitti.

Ahvalin hakikaten pek şaşılacak bir defter. Yarabbi, kul bu nimetlere nasıl şükredebilir?

Dudağım kapının eşiğini öpmekten mahrumken, nedamet arkadaşlarıyla dert içip duruyordum.

Size ihlasımı anlatmama hacet yok. Asaf, bunu Cem kadehinde görmüştür elbette.

135 Dünya durdukça adın iyilikle dursun. Bu dua insanlarca da, cinlerce de iltizam edilen bir duadır.

Devrin, feleğin devriyle at başı beraber yürüyüp dursun... bir hesapçı sayıp dökse, feleğin devriyle senin devrin birbirine nispetle ne bir harf eksik gelsin, ne bir harf artık olsun!

Hayr-ı makdem merhaba ey tayir-i ferhunde-dem
Şadman kerdi mera nazem tura ser ta kadem

V

BAZI VEZİRLERİN METHİNE DAİR
KASİDE

Bir gönlüm var, gam elinde, ayaklar altında kalmış... öyle bir haldeyim ki, hiç kimse ahvalime vâkîf değil.

Hatırım kırık, gönlüm mîm halkası gibi dar.. belim bükülmüş, cefalar çekmişim, dert zamanı adeta Zal'e dönmüşüm.

Bedenim bu aşağılık devrin yüzünden yasla, matemle kıla döndü. Gönlüm devranın derdiyle feryattan kamış kaleminin içindeki tele benzedi.

140 Gam ateşi, yüzümün suyunu yele verdi. Yoldaki toprak gibi alçaldım da nihayet ayaklar altına düştüm,

Boynumda kement, ayağımda tomruk... vefasız devranın kederinin eline ceylan gibi düştüm gitti.

Karakuş pençesine düşmüş çilkuşu gibi zamane gamlarının eline esir olmuşum.

Çarhın siteminden nasibim, gece gündüz cefadan... aşağılık felekten kismetim, aylarca, yıllarca dertten ibaret.

Ülkemden öyle bir halde gurbete düşmüşüm ki; âlemde bir dirhem bile malım, menalim yok.

145 Vatanıma gitmeye kudretim de bitti. Kolsuz, kanatsız âciz bir kuş gibi kaldım.

Böyle bir şehirde garip, müflis ve muhtaç bir vaziyetteyim... halktan da hiçbir suretle bir şey isteyemiyorum.

Zamaneden cefa ve sitemden başka bir şey istemek... bu ne batıl bir düşünce, bu ne olmayacak hayal!

Tabiat gelinim gönül hücrelerinden şöyle cevap verdi: İhsan kaynağı, vergi ve kerem denizi,

Devranın Asaf'ı, devlet ve dünyanın Celali olan vezirdir.
Âlemde ona eş, ona benzer ne vardır, ne de olur.

150 Himmetli, yüce, tapısı yüksek, kadri Zühal kadar ulu, talihi kutlu, yüzü aydın, falı mübarek bir vezirdir.

Düşünce yurdundan nasıl bahsedeyim, devranın ulusu olan vezirin methi için nasıl dudağımı açayım ki; ona ne bir benzer var, ne bir eşit!

Vergi zamanında kerem ve cömertlik elini açtı mı, yoksul dilencinin varlığı derhal dilencilik zilletinden kurtulur.

Ey ulu vezir, felek; ikbal, ferah, neşe ve kutluluk gibi senin kulun, kölen olsun.

Düşmanlarının nasibi daima zeval olsun... senin mevki ve rütbende de zeval nişanesi bulunmasın!

Mera dilist perişan bedest-i gam pamal
Çunan ki hiç kesem nist vakıf-ı ehval

AÇILAMA

MUHAMMED GÜLENDAM'IN ÖNSÖZÜ

[s harfi satıra işaretler.]

s. 2. Pervane, bildiğimiz böcek, aynı zamanda emir çavuşudur. Bu münasebetle şair ve edipler, bazen yazılarında kelimelerin iki mânasını da kullanarak sanat yaparlar.

s. 7. Bu söz hadis, yani Hz. Muhammed'in sözü olarak rivayet edilmiştir.

s. 9. Bu söz de hadis diye rivayet edilmiştir.

s. 19-20. Kuran'ın 38'inci suresine "Sad suresi" denir ve "Ant olsun Sad'a ve hakikatleri andıran Kuran'a" diye başlar.

s. 24. Bu söz de hadis olarak rivayet edilmiştir.

s. 26-27. 15'inci surenin (Hicir) 29'uncu ayetidir.

s. 30. Bu da hadis olarak nakledilmiştir.

s. 31-32. Kuran'ın 53'üncü suresinin (Necm) 4'üncü ayetidir.

s. 53-55. 48'inci surenin (Feth) 29'uncu ayetinin baş tarafıdır.

s. 57-58. 26'ncı surenin (Şuara) 224'üncü ayetidir.

s. 62-63. 17'nci surenin (Esra) 88'inci ayetindendir.

s. 68. Hz. Ali'nin Siffeyn savaşında Muaviye tarafından mızraklara Kuran'lar bağlayıp uzatma hilesine başvurulduğu zaman söylediği söz.

s. 127. Sahban, Vail kabilesinden pek güzel söz söyler bir zattır. Belagatta adı anılagelmiştir. Şiirleri vardır. İslam devrine erişmiş ve Müslüman da olmuştur.

s. 128. Hassan, Hz. Muhammed'in sahabesinden olup şairdir. Sahabeden olması dolayısıyla şairler tarafından adı pek sık anılır.

s. 143. Mekke veya Medine'ye giden hacıların bu iki şehir-
den birinde ibadet maksadıyla bir müddet oturmalarına
“Mücavirlik”, oturan adama da “Mücavir” derler. Mücavir,
lügatte komşu mânasına gelir.

s. 150. 86'ncı surenin (Dehr) 18'inci ayetidir.

s. 151. Sihri helal. Beyit arasında geçen kelime, hem evvel-
ki kelimelerin sonu, hem de sonraki kelimelerin başlangıcı sa-
yılabilir. tarzda irat edilirse, bu sanata “Sihri helal” denir. Aynı
zamanda mutlak olarak güzel şiire de denir.

s. 154-155. 21'inci surenin (Enbiya) 30'uncu ayetinden alın-
madır.

s. 159. Musa Peygamber. Tur dağında Tanrı ile konuştu-
ğu için kendisine “Tanrı ıla konuşan” mânasında “Kelim” der-
ler. Mesnevi, C 1, S. 3, B. 2-26'nın izahına da bakınız.

s. 221-222. 56'ncı surenin (Vaha) 22-24'üncü ayetlerinde
iyilik edenlere cennette kara gözlü kızlar verileceği bildirilmiş-
tir ki, “Hurül ıyn” budur.

GAZELLER

[B harfî beyte işarettir.]

B. 1. Bu beytin birinci mısraı Muaviye oğlu Yezid'in;

Enel mesmûmu ma 'indî bitirâkın ve la râkı
Edir k'sen ve nâvilhâ elâ ya eyyuhessâkı

beytinden alınmadır. Hafız'a “Neden bu beyitten iktibas-
ta bulundun” diye sorulduğu, onun da “Mal-i kafer ber-mu'min
helalest - kâfirin malı mümine helaldir” diye cevap verdiği ri-
vayet edilegelmiştir. Bu rivayetin, Ehlî-i Şirazî'nin “Bir gece rü-
yada Hoca Hafız'a sordum: Ey fazilet ve bilgide eşi olmayan,
bu kadar fazilet ve kemalinle neden Yezid'in şu şiirini aldın, ken-
di şiirine kattın. Dedi ki: Bu meseleyi anlamazsın. Kâfirin malı
mümine helaldir.” mealindeki kıtasından meydana geldiğinde

şüphe yoktur. Kâtibi de bu beyit yüzünden “Hafız’ın şiirine öyle şaşmaktayım ki, akıl bunu anlamadan âciz kalır. Ne hikmet gördü de dîvânına Yezid’in şiiriyle başladı. Kâfirin malı, Müslüman’a helaldir; bunda söz yok... fakat aslanın, köpeğin ağzından lokma kapması ne büyük ayıp” mealindeki kıtayı söylemiştir.

B. 3. Pir-i mugan, muğların piri, yaşlısı ve ulusu demektir. Muğ, ateşe tapanların rahiplerine denir. Şarap, ateşe benzetilmiş, bu münasebetle de meyhane, ateşkedeye, yani ateşe tapanların ateş yaktıkları mihraba, meyhanede hizmet eden gençler muğbeçeye, yani ateşe tapanların rahip yamaklarına, meyhaneci de pir-i mugana benzetilmiştir. Pir-i mugan, tasavvufta mürşide; muğbeçe, iradesini mürşide vermiş olan kişiye karşılık olarak mecaz yoluyla kullanılagelmiş sözlerdir. Meyhane de gönül, yahut feyiz şarabının sunulduğu tekke, yahut da Tanrı tecellisi olan bu âlemdir.

B. 17. Hâce Kıvameddin Hasan, İlhanilerden Sultan Hasan’la oğlu Sultan Üveys zamanında vezirlikte bulunan zattır. Hicretin 754 Rebiyülevvel’inin altıncı cuma günü ölmüştür (1353). Hafız’ın bu vezire bir vefat tarihi olduğu gibi, bir kıtasında da yine bu zatı över.

B. 18. Sofi: Tasavvuf ehli. Tasavvuf ve sofi kelimelerinin kökü şüphelidir. Bazılarına göre, yün hırka giydiklerinden sof, yani yün kelimesine nispetle bunlara sofi denmiştir. Bazılarınca Hz. Peygamber’in mescidindeki sofada yatıp kalkan ve “Sofa halkı”, mânasına gelen “Eshabı Suffa” diye anılan sahabe gibi yoksulluğu ihtiyar ettiklerinden, sofaya nispetle kendilerine sofi adı verilmiştir. İlk safta olduklarından, yahut kalpleri arı duru bulunduğundan bu adla adlandıklarını söyleyenler de vardır. Fakat en doğrusu, bu kelimenin hakîm mânasına gelen Yunanca “sofos” kelimesinden Arapçalaştırılmış olduğudur. Yine bu kelimedden Arapçalaştırılarak uydurulan “tasavvuf” sözü de bu mesleğe ad olmuştur. İlk olarak “sofi” adıyla anılan 150 Hicri’de (767-8) Şam’da vefat eden ve ilk tekkeyi kurmuş olan

Ebuhaşimi Kuî'dir. İlk sofiler, şüphesiz Hint-İran dinleriyle Hıristiyanlık tesiri altında İslamiyet'te olmayan sıkı bir zahitliği ve riyazatı kendilerine meslek olarak kabul etmişler, sonraları hemen hepsi "Vahdet-i vücud - Varlık birliği" inanışında birleşmişlerdir. Zaman zaman içlerinde Yunan felsefesinin İslamlaştırılmış bir şeklinden başka bir şey olmayan Hukema felsefesiyle vahdet-i vücudu birleştirenler de çıkmıştır ki, bunlar bilhassa İsmailî mezhebinin tesiri altında kalmışlardır.

B. 19. Anka: Boynu pek uzun olduğundan Anka diye anılan bu kuş dişiymiş. Sonra Tanrı, buna bir erkek yaratmış. Musa Peygamber zamanında meydana gelen bu kuş cinsi çoğalıp Necid ve Hicaz taraflarına yayılmış, oralarda çocukları da karmaya başlamış. Halk zamanın peygamberine şikâyet etmiş... Peygamberin ilenmesi üzerine Tanrı, bu kuş cinsini yok etmiş. Yok olduğundan, yahut pek yüksek uçtuğundan ve göze görünmediğinden "Anka-yı mugrib" diye de anılan bu kuşa otuz kuşun renk ve alameti varmış. Bu yüzden İranlılar "Sîmurg, Sîrenk" adını verirler. Şehnameye göre Rüstem'in babası Zal'i bu kuş besleyip yetiştirmiştir. Halk masallarına "Zümrüdüanka" diye geçen bu kuş, ismi var cismi yok bir kuştur. Tasavvufta gönüle ve Tanrı tecellisine tam bir surette mazhar olan "kutup - kâmil insan"a da Anka dendiği vardır.

B. 20. Tanrı, Adem Peygamber'le eşi Havva'yı. Şeytan'a uyup yememelerini emrettiği ebedilik ağacından yediklerinden ve bir rivayette buğday yediklerinden cennetten çıkarmıştır. Mesnevi, 1. basımı C. 1. S. 122. B. 1250- 1255 ve C. 2, S. 34, B. 357'ye bakınız.

B. 24. Zahit: Tanrı emirlerini yaptıktan başka, şüpheli şeylerden de kaçınan ve kendisini ibadete veren kişi. Edebiyatta zahit, hemen daima kaba ve kuru sofı, mürai adam yerine kullanılır.

B. 25. Mürit: Derviş mânasına kullanılan bu Arapça kelime, tasavvufta iradesini Tanrıya veren ve bir mürşide bağlanan, bütün âlemden kesilen kişi mânasına gelir.

B. 25. Cam Şeyhi: Şeyhülislam diye anılan Şeyh Ahmed Namıkî-i Camî. Bu zat, Horasan'ın Cam adlı kasabasında doğmuş olduğundan kendisine Ahmed-i Cam, Ahmed-i Camî, Şeyh-i Cam ve Arif-i Cam denir. Meşhur Molla Camî de, bu zatın feyzinden nasip almak için teberrüken Camî mahlasını almıştır. Bu zata nispet edilen bir tarikat da vardır ki XVII'nci asra kadar bu tarikat mensupları, Anadolu ve Rumeli'de de vardı. Musikide pek ileri gitmiş olan Camiler, XV-XVI'ncı asır şair ve ediplerinden olan Vahidî'nin "Menakıb-ı Hâce-i cihan ve Netice-i can" adlı kitabından anlaşıldığına göre Hayderîler gibi sakallarını usturayla tıraş ederler, bıyıklarını bırakırlar, kulaklarına küpeler takarlar, başlarına keçe külahlar giyerler, bellerine demir kuşaklar bağlarlar, yanlarına ziller asarlar, saç uzatırlar ve büklüm büklüm yanlarına salarlar, yahut örüp külahlarının etrafına dolarlardı. Şeriat hükümlerine uymayan ve birçok Türk tarikatı gibi eski Türk-Moğol şamanizminin izlerini taşıyan bu tarikat da Bektaşîlik tarafından temsil edilmiştir.

B. 26. Gönül sahipleri: Sofiler, gönüle çok ehemmiyet verirler. Onlarca insan, bütün âlemin hulasası olduğu gibi, insanın maneviyatı ve hakikati de gönüldür. Gönülün hakikatini bilenlere "gönül ehli, gönül sahipleri, ehli dil" derler.

B. 28. Felek, gökyüzü demektir. Eskilere nazaran yedi kat gök vardır. Birinci kat gökte Ay, ikinci katta Utarit, üçüncüde Mirrih, dördüncüde Güneş, beşincide Zühre, altıncıda Müşteri, yedincide Zühal vardır. Bu yedi kat gök, birbirini kaplamıştır. Yedincisini kaplayan sekizinci kat gökte sabiteler, burçlar vardır. Bu göğü de kaplayan ve içinde hiçbir şey bulunmadığı için atlas adını alan dokuzuncu kat gök, bütün gökleri kaplamıştır. Yedi hat gökteki yıldızların her biri, yeryüzüne ve yeryüzündekilere tesir eder. Her yıldızın hayırlı veya hayırsız bir tesiri vardır. Mesela Mirrih'le Zühal yomsuz, Güneş'le Müşteri yomlu yıldızlardır. Diğerleri bazen yomlu, bazen yomsuz olurlar. İlmi tencim, yahut ilmi nücum denen eski astronomi-

ye göre bu yıldızların her birinin hususi tabiatları, hâkim oldukları iklimler ve yeryüzüne tesir ettikleri saatler vardır. Bu yüzden olan şeyleri feleğe, yani göğe ve gökteki yıldızlara isnat etmek ve felekten şikâyetlenmek âdet olmuş ve konuşma dilimize girmiştir.

B. 30 İskender'in aynası: İskender, Mısır'da Habeş ve zenci askerlerini yendikten sonra deniz kıyısında İskenderiye şehrini yaptırmış ve oraya komutanlarından birisini bırakmıştı. Oradaki hakîmlerden Belinas, Hermis ve Valines, bir ayna yapmışlar, yüksek bir yere koydurmuşlardı. Güya bu aynada oraya gelmek üzere bulunan gemiler, daha bir aylık yoldayken görünürmüş. Bir rivayete göre de bu aynayı Aristo yapmış. İskender aynasının İskenderiye önündeki deniz feneri olması ihtimali vardır, belki o zamanlar düşmanları korkutmak için bu fenerin tılsımlı olduğu söylenmiş ve bu söz etrafa yayılmıştır, İskender aynası, tasavvufta Tanrı'dan gayri şeylerden anılmış kalptir ki, bu kalbe hakikatler akseder.

Dara, III. Ardişir'den sonra İran hükümdarı olan III. Daryus'tur. Milattan önce 330'da ölmüştür. Büyük İskender'le yaptığı savaşlarıyla meşhurdur. İranlılara göre İsfendiyar oğlu Behmen'in oğludur...

B. 35. Hz. Muhammed şaraba "Kötülükler anası, kötülüklerin aslı" demiştir. Hafız'ın bu beyti, adeta bu söze zıttır. Bu yüzden beyte "Sofi, o acımsı suya kötülüklerin aslı dedi ya... bu sözü de bize kız oğlan kızları öpmeden daha tatlı, daha lezzetlidir" diye mâna verenler bile vardır. (Sudî şerhi, C. 1, S. 46-47)

B. 35. Kimya: Mesnevi, 1. basım, C. 1, S. 50, B. 516'ya bakınız.

B. 35. Karun: Mesnevi, C. 1, S. 83, B. 864'e bakınız.

B. 51. Top-çevgân. Mesnevi, C. 2, S. 29, B. 313'e bakınız.

B. 53. Nuh, tufan ve gemi. Mesnevi, C. 1, S. 39, B. 403, C. 2, S. 220, B. 2369'a bakınız.

B. 56. Yusuf. Mesnevi, C. 1, S. 277, B. 2787'ye bakınız.

B. 59. Takva, Tanrı'dan korkmak, kötülüklerden ve hatta şüpheli şeylerden çekinmektir. Takva sahibi olan kişiye müt-taki denir.

B. 67. Rük-nâbad Şiraz'da akan bir ırmağın adıdır.

B. 67. Gülgeşt-i musalla. "Musalla gül bahçesi" demektir. Şiraz'ın bir gezinti yeridir. Aynı zamanda adından da anlaşıl-dığı gibi burası namazgâhtır. Eskiden cuma ve bilhassa bayram namazlarında cemaat pek kalabalık olduğu için şehirlerin dı-şında düz bir ovaya bir mihrap ve minber yapılır, bu namaz-lar oralarda kılınırdı. Bu yüzden ovalardaki mihraplı ve min-berli yerlere "musalla - namaz kılınan yer" adı verilirdi. Bura-ları aynı zamanda gezinti yeri de. Ayrıca yollarda ekseriya bir çınar dikilip yanına bir çeşme yaptırılır, çınar altına biraz yüksek bir yere mihrap vazifesi gören bir taş dikilerek, yolcu-ların ve yolda yorulanların dinlenmesi, abdest alıp namaz kıl-ması için küçük namazgâhlar da yapılırdı.

B. 68. Hân-ı yağma, yağma yemeği, yağma ziyafeti demek-tir. Çok eski zamanlardan beri, bayramlarda ve düğünlerde ziyafet verilir, gayet değerli, kap kacaklarda yemekler dağı-tılır, ziyafetin sonunda yaygılarla kap kacağı, ziyafette bulu-nanlar kapışırdı. Sudî, "Bayramlarda ve düğünlerde yağma için dizilen çanaklardır" diyor ve padişahın düğününde bu hân-ı yağmayı gördüğünü kaydediyor (C. 1, S. 54). Osm-a-noğulları devrinde, yahut daha önce hân-ı yağmanın bu şek-li aldığı anlaşılıyor.

B. 69. Zeliha, Yusuf Peygamber zamanında Mısır Azizi olan, yani Mısır hükümdarından sonra en büyük rütbeye sahip bu-lunan zatın karısıdır. Yusuf, pek güzel olduğu için Zeliha, Yu-suf'a âşık olmuş ve bir gün Yusuf'a kendisini teslim etmek is-temiş. Fakat Yusuf, Tanrı'dan korkup bu işe yanaşmamış, ka-çarken Zeliha arkasından eteğine yapışmış, eteği yırtılmış, bu sırada Aziz, oda kapısına gelmiş ve bu hali görmüş. Zeliha, ken-disini haklı çıkarmaya çalışmışsa da danışılan kişiler, eteğin art taraftan yırtulmasını Yusuf'un doğruluğuna delil olarak bulmuş-

lar, böyle olmakla beraber yine de dedikodunun yatışması için Yusuf, zindanda hapsedilmiş! Nihayet Yusuf zindandan çıkıp Mısır'a Aziz olunca Zeliha'yı aldığı rivayet edilir. Hatta bazıları, Zeliha'nın kız olup karısının Zeliha şeklinde bir peri olduğunu da söylemişlerdir. Bu vaka, Kuran'ın 12'nci suresi olan Yusuf suresinin 22'nci ayetinden itibaren anlatılmaktadır.

B. 74. Süreyya, sevr yani öküz burcunun hörgücündeki yedi yıldızdır ki, İran dilinde bu yıldız kümesine Pervin, Türkçe'de Ülker denir.

B. 83. Cemşid, İran mitolojisine göre yedi yüz, yahut bin yıl yaşamış. Halkı âlim ve zahitler, askerler, çiftçiler ve sanat-kârlardan ibaret olmak üzere dört kısma ayırmıştır, insanlara faydalı olan birçok sanatı icat etmiş, güneşin hareketini esas tutarak güneş yılını kabul eylemiştir. Şarap yapmak ve içmek, güneşin koyun burcuna girişini yılbaşı ve bayram tanıyıp bu güne "Nevruz - Yeni gün" adını vermek de onun zamanından kalmıştır. Cemşid, nihayet ululuğuna güvenip tanrılık davasına kalkışmış, halk bundan bıkmış, yüz çevirmiş, bir rivayette Şeddad soyundan gelmiş olan Dahhak onun yerine hükümdar olmuştur. Cemşid, Hint ülkesine, oradan da Çin'e kaçmış ve orada ölmüştür. Bazılarına göre Cemşid, Süleyman Peygamber'dir. Cemşid'in camı, yani kadehi de meşhurdur. Buna dünyayı gösteren kadeh mânasına "Camı cihan-nüma - Camı gîtinüma" derler. Bu kadeh yedi kat göğe benzer bir tarzda yedi madenden yapılmış, üstünde de yedi yazı varmış, Cemşid'e "Cem" de denir. Yüzük yahut rüzgârla anılırsa, Süleyman Peygamber; cam, yani kadehle anılırsa, Cemşid; aynayla anılırsa, İskender kastedilir. Şiirde şarap meclisi, hemen daima Cem meclisi, Cemşid meclisi diye geçer. Gerek Cemşid, gerek Dahhak, tarihî bir şahsiyet olmayıp iki Hint mabududur. Sonradan bu mabutlar, İran'ın mitoloji tarihine iki hükümdar olarak geçmiştir.

B. 95. Zühre, beşinci kat gökteki parlak yıldızdır. Eski Yunanlılar, tanrıça olarak kabul ettikleri bu yıldızla Afrodit, Ro-

malılar Venüs demişlerdir. Gökle gündüzün kızıdır. Bir rivayette “Jüpiter - Müşteri”nin, yani büyük Tanrı Zeus’un kızıdır. Bir rivayete göre Zühal, babasını öldürdüğü zaman birkaç damla kan denizde bir köpüğe düşmüş. Afrodit, bu kanla köpükten doğmuştur. Başka bir rivayete göre de yine denize gökten bir alev düşmüş, Afrodit bu suretle vücut bulmuştu. Pek güzel olan bu kadın, güzellik ve aşk tanrıçasıdır. Zevk, sefa, işret, ferah ve bilhassa müzik, bu tanrıçaya aittir. Ressamlara göre Zühre’nin arabasını bir çift güvercin, yahut kuğu çeker. Nücum ilmine göre yıldızların tabiatları vardır. Zühre, soğuk ve yaş tabiatlıdır. Esasen kutlu bir yıldız olmakta beraber, bazen hayırsız ve şer de olabilir. Zühre, edebiyatımızda hemen daima aşk, güzellik ve bilhassa müzikle beraber anılır.

Mirrih, Yunanlıların Ares, Romalıların Mars dedikleri tanrıdır. Harp tanrısı olan bu yıldız, elinde kılıç, yahut mızrak bulunan ve bazen bir elinde kesik bir insan başı tutan güzel bir delikanlı şeklinde tasvir edilir. Kızıl renkli olduğundan tabiatı son derecede hararetli ve kuru sayılmış, bu bakımdan da kutsuz ve hayırsız olarak kabul edilmiştir. Zühal’e “Nahsi ekber - Büyük hayırsız yıldız”, Mirrih’e “Nahsi asgar - Küçük hayırsız yıldız”, ikisine birden “Nahseyn - İki kutsuz, hayırsız yıldız” denir.

B. 97. Kuran’da şeytanların gökten haber çalmak için göğe çıkmak istedikleri vakit, melekler tarafından atılan şehaplarla yakıldıkları, yahut gökten sürüldükleri anlatılmaktadır. Mesnevi, C. 1, S. 73, B. 756’ya bakınız.

B. 103. Bu gazelde meşhur Şeyh-i San’an’a telmih vardır. Şeyh-i San’an, rivayete göre Abdürrezzak adlı ve Yemenli bir şeyhtir. Dört yüz dervişi bulunan bu şeyh, elli yıl Mekke’de kalmış, gece gündüz ibadet edermiş. Rum ülkesine, yani Anadolu’ya gelince bir gece rüyasında puta secde ettiğini görüyor. Bu rüyanın neye işaret olduğunu düşünüp dururken bir gün bir pencereden bakan bir Hristiyan kızını görüp âşık oluyor. Bir ay kadar orada aç, susuz kalıyor. Dervişleri çok öğüt veriyor-

larsa da dinlemiyor. Dervişler başından dağılıyorlar. Nihayet kız, Şeyh-i San'an'a şarap içmesini teklif ediyor. Şeyh, şarap içiyor. Ondan sonra da yine kızın teklifiyle Hristiyan olup zünnar kuşanıyor. Yine kızın teklifiyle bir yıl domuz çobanlığı yapıyor. Dervişleri tekrar Kâbe'ye vardıkları zaman, orada kalan diğer bir derviş, şeyhi o halde bırakıp geldikleri için onları kınıyor. Hepsi birden yola düşüyor ve kırk gün Tanrı'ya yalvanyorlar. Kırk gün sonra o derviş, rüyasında Hz. Muhammed'i görüp şeyhine şefaet etmesini niyaz ediyor. Hz. Muhammed şefaet ettiğini müjdeliyor. O anda şeyh de zünnarı atıp tövbe etmiştir. Kıza da rüyasında Müslüman olması söylenmiş olduğundan şeyhle dervişlerin arkasına düşüyor, nihayet onlara yetişiyor ve Müslüman olup ölüyor. Şeyh Feridüddin Attar (627. H., 1229-1230) bu hikâyeyi, Mantık ut Tayr'ın dördüncü makalesinde 213 beyitle ve pek güzel bir surette anlatır. Ayrıca Şeyh-i San'an hakkında kitap yazanlar da vardır. Yunus Emre de bu şeyhten bahseder.

B. 115. Nigâristan. Zerdüşt diniyle Hristiyanlığı birleştirerek yeni bir din kuran Mani'nin resim mecmuası. Miladın 240'ıncı yılında doğan ve Sasanilerden Behram zamanında derisi yüzölüp içine saman doldurulmak suretiyle öldürülen Mani'nin dinine mensup olanlar, bu dine ait kitapları pek güzel minyatürlerle süslemişlerdi. İhtimal Mani'nin ressam sayılması bundandır.

B. 116. Garipler akşamı. İran dilinde "Şam-ı gariban". Birisinin öldüğü ve gömüldüğü günün akşamına dendiği gibi, akşamda ve günün batmasında bir gariplik olduğu ve umumiyetle garipler, akşamları dertlendiği için dilimizde de bu zamana "akşam garipliği" denilegelmiştir. Aynı zamanda Hz. Muhammed'in torunu ve Hz. Ali'nin oğlu İmam Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesinden sonra Ehlibeyt'in, Yezid askerine kimsesiz olarak esir düştükleri geceye de "Şam-ı gariban" derler.

B. 136. Tuba, cennette bulunan ve kökü yukarıda olup dal ve yaprakları bütün cenneti dolduran bir ağaçtır.

B. 155. Süleyman Peygamber'in, üstünde İsm-i azam, yani Tanrı'nın en büyük, en şerefli adı kazılmış bir yüzüğü olduğu ve bu yüzden bütün mahluklara hükmettiği rivayet edilmiştir. Hatem, yani yüzükten maksat, işte bu yüzüktür. Mesnevi, C. 1, S. 100, B. 1030'a da bakınız.

B. 159. İsa Peygamber'in ölüleri dirilttiği İncil ve Kuran'da anlatılır.

B. 161. Hamail, lügatte kılıç bağına derler. Fakat burada boyuna asılan ve ekseriya gümüş mahfaza içine konmuş olan muska kastedilmiştir. Bu çeşit muskalara halk dilinde hama-ilden bozma hamaylı denir.

B. 175. Tutya. Göze parlaklık ve kuvvet vermek için çekilen ve gözü yakıp yaşartan, kuvvetlendiren taş. Edebiyatta daima sevgilinin izinin tozu, göze tutya gibi çekilir.

B. 182. Sidre ve Sidretülmünteha, yedinci kat gökteki sınır ağacıdır. Cebrail, miraçta buradan ileriye geçememiş ve Hz. Muhammed de Cebrail'i burada görmüştür. Mesnevi. C. 1, S. 104, B. 1066'ya bakınız.

B. 184. Tarikat, yol demektir. Sofilere göre dinin dış yüzü olan şeriattan, dinin iç yüzü olan hakikate varmak için manevi bir yol vardır. Bir mürşide tabi olan yolcu, onun emirleriyle muayyen şartlara riayet ederek ahlakını güzelleştirir, kötülüklerden geçer, mevhum varlığı terk eder, bu suretle manevi yolu aşar ve hakikate ulaşır.

B. 201. Rıdvan, cennetin kapıcısı olan melektir.

B. 210. Halvet, yalnızlık mânasına gelir. Tarikatta halveti esas tutanlar, dervişi dar bir yere koyarlar. Derviş orada kırk gün, her gün biraz daha az yemek şartıyla riyazata girmiş olur. Aynı zamanda az uyur ve ibadette bulunur. Bu kırk günlük halvete Arapça'da ve İran dilinde kırk ve kırk günlük müddet mânasına gelen "erbain" ve "çile - çihle" de denir.

B. 211. Asaf. Süleyman Peygamber'in vezirinin adıdır, İsm-i azam kuvvetiyle Belkıs'ı tahtıyla getiren bu vezirdir. Edebiyatta vezirler, daima Asaf'a benzetilir.

B. 216. Nergis, Yunanca Narsis diye anılır. Mitolojide bir ırmakla bir perinin oğludur. Bu delikanlıya insanlar da âşiktir, periler de. Ses adlı peri de buna âşık olmuş, bu aşk yüzünden ölerək taşa dönmüş ve yalnız sesi kalmıştır. Kızlar aşktan anlamayan bu delikanlıyı mabutlara şikâyet ederler. Mabutlar da şu cezayı verirler: Bir gün Narsis, bir ırmakta kendisinin aksini görerek âşık olur, kendi aksine dalar gider. Bir aralık aksini kucaklamak için ırmağa eğilir ve muvazenesini kaybedip düşer, boğulur. Vücudundan bir çiçek peyda olur ki, bu çiçek tıpkı bir göze benzer ve bütün güzellikleri seyredip durur. Edebiyatta Nergis'in göze benzetilmesi, bu hikâyenin tesiriyledir.

B. 225. Hz. Muhammed'in "Ben, Tanrı kokusunu Yemen tarafından alıyorum" dediği rivayet edilmiştir. Mesnevi, C, 2, S. 111, B. 1203'e bakınız.

B. 229. Asaf-ı sâni, ikinci vezir Kivameddin Hasan'dır.

B. 231. Keşşaf, (538. H., 1143-44) vefat eden meşhur Carrullah Mahmud Zimahşerî'nin tefsiridir. Zimahşerî, bu tefsiri 528 Rebiyülahir'inin yirmi üçüncü günü bitirmiştir (1134). Keşf, Ömer-ibn-i Abdürrahman ül Kazvinî'nin (745-4. H., 1344-45) Keşşaf'a yazdığı haşiye olacak,

B. 232. Kaf, eskilerce dünyayı çepçevre kuşatan dağ, edebiyatta çok defa uzaktan kinaye olarak kullanılır.

B. 243. Eskiler, dünyanın üstünde insan bulunan dörtte birini yedi iklime ayırmışlardı. Bu yedi iklim sırasıyla şunlardır: 1. Berber ve Habeş ülkeleriyle Yemen'in kuzey tarafından, Sint, Hint ve Çin'den geçer. Halkı siyah renklidir. 2. Mağrib ve Sudan ülkeleriyle Arap yarımadasının güneyinden, Yemen, Mekke, Medine, Bahreyn, Sint, Hindi Çinî'nin ortalarından geçer. Halkının rengi siyaha yakın esmerdir. 3. Mağrib ülkesinin güneyiyle Mısır, Kudüs, Şam, Küfe, Bağdat, Basra, Şiraz, Isfahan ve Fars ülkelerinden geçer. Halkı buğday benizlidir. 4. Endülüs ve Frengistan'dan, Rumeli'nin kuzeyinden, Anadolu'nun kuzey yarısından, Tebriz, Erdebil, Kazvin ve Tus'la Fars

dağlarının güneyinden, Horasan'dan, Hita ve Hutun'in kuzeyiyle Çin'in güneyinden geçer. Halkı beyaza yakın esmer renklidir. 5. İspanya'nın güneyinden, Frenk diyarının ortasından, Anadolu'dan, Sivas, Erzurum ve Şirvan'dan, Hazar Denizi'nin cenubundaki Geylan ve Cam gibi memleketlerden, Harezm, Semerkand, Buhara ve Türkistan'dan geçer. Halkının rengi beyazdır. 6. Frenk diyarının güneyinden, Venedik ve Rumeli'nin güneyinde bulunan memleketlerden, İstanbul'dan, Karadeniz'in güney ve kuzeyindeki yerlerden, Dağıstan ve Gürcistan'dan, Özbek ve Çağatay ülkelerinden, Hita ve Hutun'in güneyinden geçer, halkının rengi sarıdır. 7. Portekiz ve İngiliz diyarından, Kıpçak ülkesinin güneyinden, Bulgar ve Rus memleketlerinden, Hazar denizinin güneyinden geçer. Halkının rengi kızıla çalar.

B. 250. Ayyarlar yolu. Arapça bir kelime olan ayyar, şuraya buraya koşan aslan, oynak at demektir. Bu münasebetle her yanı gezip dolaşan akıllı ve anlayışlı adama da ayyar dendiği gibi, bir kısım askere de bu ad verilmiştir. Aynı zamanda hilebaz, yalancı, dolandırıcı ve hırsız kişilere de ayyar denir. Naima tarihinden, Kızılbaş fedailerine de bu adın verildiğini öğreniyoruz (C. 3, S. 20).

B. 253. Kalender, Kalenderi tarikatına mensup kişiye denir. Bunlar, yalnız farzları yerine getirir, nafile ibadetlerle meşgul olmazlar, başlarına on iki terkli, yani dilimli, kubbesi sivrice keçe külahlar giyerler, Çardarb olurlar, yani saç, sakal, kaş ve bıyıklarını usturayla tıraş ederler, kulaklarına halkalar takarlar, toplu bir halde ve davul ve nefir, yani boynuzdan yapılma borularını çalarak ellerinde bayraklar olduğu halde şehir şehir dolaşırlardı. Aşırı derecede vahdet-i vücuda inanan bu Şîî - Bâtınî tarikat, XVII'inci asır sonlarına kadar yavaş yavaş azalmak suretiyle Osmanoğulları ülkesine de yayılmıştı. Sonradan Bektaşîlik, bu tarikatı da temsil etmiştir. Esasen Melametîlikten ayrılmış olan Kalenderliğe Hafız'ın hususi bir hürmeti vardır. O, kalenderliği giyimde, kuşamda, âdetde, usulde aramaz... her şeyden kesilmede ve hiçbir şeyle alakadar olmamada arar. Kalen-

derlerin meşrepleri dolayısıyla dilimizde yoksul kişiye ve hiçbir şeye aldırmayan, her şeyi hoş gören adama da kalender denegelmiştir

B. 260. Kureyş ulularından ve Hz. Muhammed'in amcası olan Ebuleheb, Hz. Muhammed'e ve İslam dinine en büyük bir düşmandı. Adı, bu düşmanlığı yüzünden anılır.

B. 261. Sofilerin usul ve erkanlarını icra etmek için toplandıkları yer. Bu yerlere umumi olarak tekke derler. Küçük ve ancak yolcu dervişlerin barınmalarına mahsus olan tekkelere bucak mânasına "zaviye" denir.

B. 264. Osmanoğulları zamanından önce Halep'te şişe yapılırmış, daha doğrusu Tarsus'ta yapılır, Halep'e gelirmiş (Sudî, C. 1, S. 170),

B. 272. Eskiden banka olmadığından paraları yere gömerlerdi. Pek çok parayı küplere doldurup çok defa umulmadık viranelere gömdüklerinden şiirde daima defineyle virane bir arada kullanılır.

B. 289. Cam-ı cihannüma. B. 83'ün izahına bakınız.

B. 297. Abıhayat, Türkçe'de Bengisu denen ve içenin kıyamete kadar yaşayacağı bir sudur. Buna "Abıhayvan" ve "Abızindegani" de derler. Güya İskender, bir memlekete varınca oraları, ileride bir deniz olduğunu, deniz geçilince karanlıklar ülkesine girileceğini ve bu suyun, karanlıklar ülkesinde bulunduğunu haber vermişler. Hızır Peygamber ve İlyas Peygamber de İskender'le berabermiş. Bengisu'yu aramaya giderlerken karanlıklar ülkesine gelmişler. İskender'de karanlıklar aydınlatan iki mücevher varmış, birisini Hızır'a vermiş. Suyu hangisi rastlarsa, öbürüne haber vermek şartıyla ayrı ayrı yollardan o ülkeye dalmışlar. Hızır'la İlyas, bir hayli gidip yorulmuşlar. Bir yerde oturup yanlarında bulunan pişmiş balığı yemek istemişler. Hızır, yemekten önce o civarda bulunan bir suda ellerini yıkamış. Elinden bir damla su balığa damlamış. Balık, hemen canlanıp sıçrayarak suya atılmış. Hızır, abıhayatın bu su olduğunu anlamış, İlyas'la beraber kana kana bu sudan içmiş. Fakat

ikisine de İskender'e haber vermemeleri emredilmiş, onlar da haber vermemişler. Bir rivayete göre de İskender, karanlıklar ovasına girmeye korkmuş ve abıhayattan mahrum kalmış. Hızır'la İlyas, ebedi hayata erişmişler. İlyas denizde, Hızır karada zorda kalanlara yardım eder. İrem bağı ve bahçesi de Adem Peygamber'in torununun torunu olan Ad'ın oğullarından meydana gelen Ad kavminin hükümdarı olup tanrılık davasına kalkışan Şeddad tarafından yapılan misli görülmemiş bir şehirdir. Bu bağlık, bahçelik şehri cennet olarak kurdurmuştu. Fakat bittiği haber verilince görmek üzere giderken bir yer sarsıntısı yüzünden kendisi, kendine uyanlarla beraber bir yanda, İrem öbür yanda yere batmıştır. Kuran'ın 89'uncu suresi olan Fecr suresinin 6-8'inci ayetlerinde bu bağın misli görülmemiş bir şey olduğu anlatılmaktadır. Aynı zamanda Şiraz'da Şah Şuca'nın gezinti yeri olan bahçenin adı da "Bag-ı İrem" dir.

B. 304. Nisan ayı, baharın ikinci ayıdır. Bu ayda yağmurlar yağar, her taraf yeşerir. Bu yüzden nisanda büyük bir feyiz vardır. Fakat ayrıca nisanın feyzine ait bir efsane de vardır. Güya bu ay içinde yağmur yağarken, sedefler ağızlarını açarlarmış. Sedeflere damlayan yağmur katreleri inci olurmuş. Fakat bu yağmur katreleri, yılanların ağzına damlarsa, zehir haline gelirmiş. Nisan yağmurundaki bu feyiz yüzünden eskiden nisan taşları vardı, bu taşlara nisan suyu toplanır, bu suya muayyen miktarda muayyen ayetler okunur, bir yıl saklanır, hastalıklarda içilirdi. Hafız, bu beyitte nisan feyziyle neşelenen dünyayı peşin, cenneti veresiye sayıp peşinden faydalanmayı tavsiye etmektedir.

B. 324. 3'üncü sure olan Ali İmran suresinin 54'üncü ayetinde "Yahudiler, İsa Peygamber'i öldürmek için hile yaptılar. Tanrı da İsa'yı göğe ağdırarak hilelerine karşılıkta bulundu... Tanrı, hilecilerin hayırlısıdır" denmektedir. Mekir, hile mânasına gelir.

B. 342. Kisra, Nuşirevan'ın lakabıdır. Sonradan, bütün İran şahlarına Kisra denmesi âdet olmuştur. Bazılarınca bu kelime,

Husrev kelimesinin Arapçalaşmış şeklidir. Perviz, Nuşirevan oğlu Hürmüz'ün oğludur. Asıl adı Husrev olan bu şah, balığı çok sevdiğinden balık mânasına da gelen Perviz lakabı ile lakaplanmıştır.

B. 345. Kadir gecesi. Ramazan ayının son on günündeki tek gecelerden biridir. Kuran'ın 97'nci suresinde o gece meleklerle Cebrail'in gökten yere indiği, sabaha kadar hayır ve selametten başka bir şey takdir edilmediği, o geceki ibadetin bin yıl ibadetten hayırlı olduğu ve Kuran'ın da o gece indirilmiş bulunduğu anlatılmaktadır.

B. 351. Kuran'ın 34'üncü suresi olan Seba suresinin 12'nci ayetinde Süleyman Peygamber'e rüzgârın teshir edildiği ve gündüzün bir aylık, gece de bir aylık yol götürdüğü anlatıldığı gibi, 27'nci suresi olan Neml suresinin 17-18'inci ayetlerinde de Süleyman'ın ordusuyla, karıncaların yuvası bulunan bir vadiye geldiği, karıncalarını reisnin karıncalara "Yuvalarınıza girin... Süleyman ve ordusu, sizi çiğnemesin" dediği anlatılmaktadır. Bir karıncanın, Süleyman Peygamber'e armağan olarak bir karınca ayağı getirdiği de halk rivayetlerindendir. Hulusa karınca edebiyatta aciz sembolü olarak kullanılır ve daima Süleyman'la karşılaştırılır.

B. 358. Zühal gökle yerin oğludur. Mitolojide zaman tanrısıdır ve ekimi, biçimi korur. Rengi siyaha bakar boz yeşildir. Tabiatı sevdavi, mizacı soğuk ve kurudur. Seneye hâkim olunca soğuk çoğalır, sıcak memleketlerde bile hararet azalır. Bu bakımdan nahsî ekber, büyük hayırsız ve yomsuz yıldızdır. Yalnız gündüzün tabiatı hararet olduğundan ve hararet de soğukluğu giderdiğinden gündüz kutsuz ve yomsuz sayılmaz. Zühal, birinci iklime hâkimdir. Sanatkârlarla dar geçimli adamların ve padişah mensuplarının yıldızı Zühal'dir. Yunanlılar, Zühal'i yarı beline kadar göğsü açık, yalnız arkasıyla başının ön tarafı kapalı bir yaşlı adam şeklinde tasvir ederlerdi. Elinde kâh bir üzüm bıçağı, kâh orak bulunurdu. Şarkta sağ elinde bir insan kafası tutan, sol eliyle bir insan avucunu tutmuş bulunan bir

yaşlı adam, yahut beyaz ata binmiş, sağ elinde bir kılıç olan bir adam şeklinde tasvir edilir.

B. 374. Gulyabani, yollarda insanları adlarıyla çağırarak yollarını kaybettiren cinlerdir.

B. 387. Kuran'ın yedi türlü okunuşu vardır. Bu okunuşlara "Kıraati seb'a - Yedi okunuş" denir. Mâna bozulmamak üzere bu çeşitli okunuştan bahseden bilgiye "Kıraat ilmi - Okuyuş bilgisi" denir. Kıraat bilgisinin yedi imamı vardır. Bu suretle bu yedi kıraat on dört rivayetle bize kadar gelmiştir.

B. 410. Harut, Marut; Mesnevi, C. 1. S. 52, R 536'e bakınız.

B. 421. Elest: Mesnevi, C. 1, S. 122, B. 1241'e bakınız.

B. 423. Kuran'ın 27'nci suresinin (Neml) 16'ncı ayetinde Süleyman Peygamber'e kuş dili öğretildiği söylenmekte; 34'üncü surede de (Seba) rüzgârın, Süleyman'ın emrine uyduğu ye tahtını götürdüğü anlatılmaktadır (Ayet 12). Asaf, Süleyman'ın vezirinin adıdır.

B. 434. Nergisî kaftan, kuşağı uçkur gibi içten geçen ve uçları klaptan ve ipekle, yahut altınla işlemeli olup göbek üstünden sarkıtılan bir çeşit yakası bükümlü kaftandır. Sudî, bir Gürcü beyinin oğlunda görmüş (C. 1, S. 145-146),

B. 443. Gülbank. Yüce sesle okunan mürettep derviş dualarına denir. Bülbül sesine de gülbank derler.

B. 444. Gönül ferahlatıcı yakut macunu. Yakut-u müferrih denen bu macun, eskiden kullanılırmış. Yapılması hayli paraya bakan ve zenginler tarafından kullanılan bu macunun nasıl yapıldığı eski tıp kitaplarında yazılıdır.

B. 450. Bu beyitteki "Hâce"den Kivameddin'in kastedildiğini Sudî söylüyor (C. 1, S. 80)

B. 454. Süleyman Peygamber'in yüzüğünü güya bir aralık bir dev çalmış ve bir müddet de Süleymanlık etmiş, fakat sonra yine Süleyman Peygamber tarafından elde edilmiş.

B. 460. Müslümanların kiblesi olan Kâbe'nin çevresinde hududu muayyen bir yer vardır ki, buraya harem derler. Burada avlanmak, canlı bir mahluku öldürmek haramdır.

B. 471. Şeyh-i San'an. B. 103'ün izahına bakınız.

B. 483. Cihan hocasından Kivameddin Hasan'ın kastedildiğini Sudî söylemektedir (C. 1, S. 193).

B. 497. Ferhat, Şirin adlı kızın âşığıdır. Erkek evlat bırakmadan ölen bir hükümdarın yerine Banu adlı bir kızı geçiyor. Bu kızın, kız kardeşinin adı Şirin'dir. Banu, Şirin'e bir köşk yaptırıyor. Köşkü Bihzad adlı bir ressam, güzel resimlerle süslüyor. Bihzad'ın Ferhat adlı bir oğlu var. Bu da babasıyla çalışırken Banu, Ferhat'a âşık oluyor, Ferhat da Şirin'i seviyor. Arada bir görüşmeye başlıyorlar. Banu da köşkün karşısında kendi için bir köşk yaptırıyor. Şirin, bir gün şehrin dışındaki pınarın köşke getirilmesini istiyor. Fakat ortada bir dağ olduğundan kimse imkânını bulamıyor. Ferhat, saray bekçiliğine tayin edilmek şartıyla dağı deleceğini söylüyor ve büyük gürzüyle kayaları delmeye başlıyor. Banu, Ferhat'ın Şirin'i sevdiğini duyunca, Ferhat'ı hapsettiriyor. Bir müddet sonra gördüğü bir rüya üzerine hapisten çıkartıyor, Fakat yeise düşen Ferhat, bir dağda külüngüyle kendisine bir mağara açıyor, mağaranın duvarına Şirin'in resmini yapıp orada oturuyor. Bu sırada Hürmüz adlı bir padişah Şirin'i Ferhat'a almak için Banu ile savaşıyor ve ordusunu mağlup edip Şirin'i alıyor. Bu sefer de Hürmüz'ün oğlu Husrev, Şirin'e âşık oluyor. Hatta bu aşk yüzünden yatağa düşüyor, nihayet Ferhat'a yine bir dağ delmesini teklif ediyorlar. Ferhat, işe koyuluyor. Tam dağı deleceği sırada Husrev'in dadısı, Ferhat'ın yanına gidip "Oğlum, sen burada uğraşıyorsun, ama Şirin öldü" diyor. Ferhat, bir ah çekip olanca kuvvetiyle koca külüngü beynine indiriyor ve ölüyor. Şirin haber alınca gidip sevgilisinin naaşına kapanarak ağlıyor ve belindeki hançerle o da kendisini öldürüyor. Bu sırada oraya dadı geliyorsa da dağdan bir aslan inerek o hain karıyı paralıyor.

Leyla ile Mecnun da yine şark edebiyatının meşhur hikâyelerindendir. Bu hikâyenin kahramanları olan Leyla ile Mecnun'un Emeviler devrinde yaşadıkları da rivayet edilir, İran şairlerinden Hatifî, Vahşî, bilhassa hamse üstadı Nizamî, Türk

şairlerinden Alişîr Nevaî, Behiştî. Abdülvehhab Hayalî, Edirneli Şahidî, Bursalı Celilî, Gubarî, Salih ve Fuzûlî, bu hikâyeyi nazım olarak kaleme almışlardır. Nizamî'nin "Leylî vü Mecnun"u Prof. Ali Nihat Tarlan tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ve Maarif Vekilliği klasik tercümeler serisinde neşredilmiştir.

B. 511. Ken'an Piri, Yakup Peygamber'dir. Mesnevi, C. 1, S. 12, B. 125 ve S. 277, B. 2787'ye bakınız.

B. 534. Âhir zaman fitneleri, imtihanları. Hz. Muhammed, âhir zamanda birçok fitneler olacağını haber vermiştir ki, bunların en mühimi Deccal adlı ve tek gözlü birisinin tanrılık davasıyla çıkmasıdır.

B. 538. Seba, Belkıs'ın hükümdar olduğu ülkedir. Hüthüt de Süleyman Peygamber'e Belkıs'ı haber veren ve Süleyman'ın mektubunu Belkıs'a götüren çavuşkuşudur. Mesnevi, C. 2, S. 149, B. 1600'e bakınız.

B. 616. Müslümanlar, hac merasimini yapmak için tamamıyla soyunarak iki peştamala bürünürler. Bu suretle baş açık, yalınayak Kâbe'yi tavaf ederler. Bu büründükleri peştamala "ehram" denir.

B. 653. Kible, Müslümanların namazda yöneldikleri Kâbe'dir. Merve ile Safa Mekke'deki iki tepedir ki, Müslümanlar hac esnasında bu iki tepe arasında yedi kere koşarlar ve buna "Saiy" derler.

B. 664. Eymen vadisi, Musa Peygamber'in bir ağaçtan alev çıkmakta olduğunu gördüğü ve asa ile yed-i beyza mucizelerine nail olarak firavuna gönderildiği vadidir. Tur dağı da yine aynı peygamberin Tanrı tecellisine mazhar olduğu dağdır. Mesnevi, C. 1, S. 3, B. 25-56 ve S. 27, B. 278-279 ve 277, B. 2788'in izahına bakınız..

B. 681. Fatiha, Kuran'ın ilk süresidir ve mânası da "başlangıç, açış" demektir. Sofilerde herhangi bir işin olması için bir ulunun fatiha demesi ve huzurundakilerin bu süreyi okumaları âdet olduğu gibi, yeni bir işe başlarken de aynı tarzda yine bu sure okunur. İhlas suresi, Kuran'ın 112'nci süresidir.

Besmele ile sayılırsa, beş ayetten ibaret olan bu surede Tanrı övülmekte, anlatılmaktadır. Bu yüzden bu sureye “Tevhid suresi” da denir. Hırzı Yemanî de murat için okunan bir duadır.

B. 721. Çigil, güzelleriyle meşhur bir Türk kabilesidir.

B. 732. İki dost arasında bir kırgınlık olursa barışmak isteyen, gömleğini çıkarıp yakarmış. Hafız, bu beyitle anlatılan âdeti hatırlatıyor (Sudî, C. 1, S. 198)

B. 740. En büyük vezire “Sahib-i dîvân” denirdi. Berat ve hükümlerin yukarı tarafına “Hasbeten lillah - Tanrı için” yazısını yazarlarmış. Sudî, “Hasbeten kelimesini yazarlar, lillahi yazmazlardı. Eski padişahların hükümlerinde gördük.” diyor (C. 1, S. 101).

B. 800. Yusuf Peygamber, kardeşleri tarafından kuyuya atılmış, sonra bir kervan tarafından çıkarılmış ve bunu haber alan kardeşleri, bizim kölemizdir diye onu satmışlar. Mısır azizi tarafından satın alınan ve Zeliha yüzünden yedi yıl zindanda kalan Yusuf, sonra Mısır’a Aziz olmuştur. Mesnevi, C. 1, S. 277, B. 2787’ye bakınız.

B. 819. Sultan Mahmud, meşhur Mahmud Gaznevî’dir, Eyaz da sevdiği bir çocuktur.

B. 860. Darağacını yücelten, meşhur Huseyn ibn-i Mansur-ı Hallac’dır. Mesnevi, C. 2. S. 29, B. 305’e bakınız.

B. 861. Ruhulkudüs, Müslümanlarca Cebrail’dir, Hıristiyanlarca İsa’yı ve onda zuhur ederek inananları teyit eden Tanrı kudretidir. Mesnevi, C. 3, S. 111, B. 1298-1299’a bakınız. Mesiha ve Mesih, İsa Peygamber’e verilen lakaptır. Mesnevi, C. 1. S; 3, B. 25, 26. S. 106,

B. 878. Ebül Vefa, Hicri 835’te (1428-1429) Şiraz’da vefat eden Hâce Ebül Vefa-yı Şirazî adlı meşhur şeyhtir.

B. 902. Sema, dönmek, oynamak, güzel sesle ve müzikle vecde gelmek mânasına gelen bir terimdir. Yalnız Müslüman sofilerine ait olmayıp Yunan filozoflarında da bulunan sema-ın şeriatta helal olup olmayışı uzun bir mesele teşkil etmiştir. Mesnevi, C. 2. S. 47, B. 509’un izahına bakınız.

B. 919. Bu beyitteki Irak ve Hicaz kelimeleri, aynı zamanda klasik şark musikisinde birer makam adıdır.

B. 920. Zahitler, yani şüpheli şeylerden de sakınacak derecede kendilerini Tanrı'ya vermiş olanlar, şuna buna sürünüp pislenmesin diye yenlerini kısa yaparlarmış. Hz. Ali'nin de gömleğinin yenlerini kestiği rivayet edilmiştir. Sofilere ve bilhassa sofi şairlere göre zahit, riya timsalidir. Onlar, zahitlikten ziyade aşka ve cezbeyle ehemmiyet verdiklerinden ve zaten de zahitlik gösterişe pek müsait olduğundan münasebet düştükçe daima zahitlere çatmışlardır. Hafız da burada yenleri kısa, elleri uzun diye zahitlere çatmaktadır.

B. 923. Hafız'la çağdaşı şairlerden İmad-ı Fakih'in (773 H., 1371-72) kedisine namaz kılmayı öğrettiği ve Şah Şuca'ı bununla aldatığı rivayet edilmiştir. Güya Hafız da bu beyitle bunu anlatmakta ve şaire tariz etmekteymiş.

B. 952. Kimya, bakır ve gümüşü altın yapma sanatıdır. Eskilerce bu sanatın bir keramet sayıldığı da vardır. İksir, bu terkiye, altın olması için ilave edilen şeydir. Mesnevi, C. 1, 516'nın izahına bakınız.

B. 982. Tufan, Nuh Peygamber zamanında imana gelmeyen insanların, bu peygamberin ilenmesiyle suya gark olmalarıdır. Gökten yağan ve yerlerden fışkıran sular bütün yeryüzünü kaplamış, yalnız Nuh'un gemisine girenler kurtulmuştur. Mesnevi, C. 1, S. 39, B. 403'ün izahına bakınız.

B. 994. Çin sureti. Mani dini, en fazla Çin ülkesine yayılmış olduğundan ve bu dinin kitapları, pek güzel minyatürlerle süslü bulunduğu gibi Mani'nin de nakkaş, yani ressam olduğu rivayet edildiğinden güzel yüz, Çin'e nispet edilegelmiştir. Aynı zamanda eskiden Çin ülkesindeki Türkler ve bilhassa Hita, Hutun diyarının halkıyla Çigil güzelleri de güzellikleriyle meşhur olduğundan bu nispet, bu suretle de tamamlanmış olmaktadır.

B. 1024. İskender, ayna. B. 30'un izahına bakınız.

B. 1029. Sudî, bu beyitteki takvayı yakan rintten Abdürrezzak-ı Yemenî, yani Şeyh-i San'an'ın kastedildiğini, kimyagerlikten de kanaat ve tevekkülün kastedilmiş olduğunu yazıyor ve bazılarınca bu rindin, Hafız'ın şeyhi Mahmud-u Gülreng olduğunu ilave ediyor (C. I, S. 586).

B. 1030. Kalender, tıraş. B. 253'ün izahına bakınız.

B. 1042. Bu beyitle başlayan gazelin Şah Nimelullah'ı Veli'nin (832. H., 1428-29) "Biz, yoldaki toprağı bile bakışımızla kimya haline getirir, bir göz ucuyla baktık mı, her derdi tedavi ederiz" mealindeki,

Ma hak-i rahra benezer kimya kunim
Her derdra beg'uşe-i çeşmi deva kunim

beytiyle başlayan gazeline karşılık olduğu meşhurdur.

B. 1048. Yusuf, gömlek. Mesnevi, C. 1. S. 12, B. 125'in izahına bakınız.

B. 1054. Hafız, çocukken fırsat buldukça civardaki mektebe gider ve bir şaire özenerek arada bir şiir söyler, şiirden anlayanlara bir alay mevzuu olurmuş. Bir gece Şiraz'da Ebu Abdullab-ı Hafif'in türbesinde ibadet ederken uyumuş, rüyasında Hz. Ali'yi görmüş. Ali, Hafız'a cennet yemekleri sunmuş. Bu suretle şair olan Hafız, uyanınca bu gazeli söylemiş.

B. 1055. Zat ve Sıfat tecellisi. Vahdet-i vücuda, yani varlık birliğine inanan ve mutlak varlığı (Vücud-u mutlak) Tanrı olarak kabul eden sofilere göre, tevhid bu birliğin tahakkukudur. Bu tahakkuka üç mertebe kabul ederler: Tevhid-i Ef'al (işlerin birliği, işleri birlemek), Tevhid-i Sıfat (sıfatları birlemek). Tevhid-i Zat (zatı, var olanı birlemek), iradesini bir mürşide teslim ederek hakikate doğru yola çıkan salık, yani manevi yolcu, önce Ef'al tecellisine uğrar. Her işi, o işin mazharına göre yerinde ve doğru görür. Bütün işleri yapanın tek Tanrı olduğunu anlar, duyar. Onca, "Lailahe illallah - Tanrı'dan başka yoktur tapacak" sözünün mânası "La iaile illallah - Tanrı'dan

başka iş yapan yoktur” tarzında görünür. Salık, bu mertebeyi aşınca işlerin, sıfatların zuhuru olduğunu ve bütün sıfatların da Tanrı sıfatlarından ibaret bulunduğunu anlar ve duyar. Bu suretle Sıfat tecellisine mazhar olur. Lailahe illallah sözünü “La mev-sufe illallah - Tanrı’dan başka vasıflanan yoktur, bütün sıfatlar onundur” tarzında anlar. Salık, bu mertebeyi de aşarsa, sıfatların zatın zuhurundan başka bir şey olmadığını, hakikatte her şeyin Tanrı’nın zuhurundan ibaret bulunduğunu anlar ki; buna Tevhid-i Zat, yahut Tecelli-i Zati derler. Salık, Lailahe illallah sözünü “La mevcuda illallah - Tanrı’dan başka var olan yoktur” tarzında anlar. Artık her şey, onca Hak’tır, mevhum varlığı kalmamıştır. Bu makamdan geriye dönüp Tanrı zatıyla, Tanrı sıfatlarıyla, Tanrı işleriyle tahakkuk ederse, kemale makamına erişmiş olur.

B. 1056. Kadir, ramazan ayının son on gecesini içindeki tek gecelerden biridir ki, Kuran bu gece inmiştir. O gece melekler ve Cebrail de yeryüzüne inerler. O gecenin ibadeti, bin yıl ibadetten hayırlıdır. Berat gecesini de Şaban ayının on beşinci gecesidir. O gecenin de mübarek bir gece olduğu hadislerde bildirilmiştir. O geceye kadir gecesini diyenler de vardır. Tasavvuftaysa kadir, salikin Tanrı tecellisine uğradığı gecedir ki, mevhum varlığından kurtulduğu için berat gecesini de o gecedir.

B. 1076. Tortulu şarap içen ve bir renkte bulunan erlerden maksat, Sudî’ye göre Hafız’ın şeyhi olan ve Gülreng diye anılan Mahmud-ı Attar’dır. Yeşil giyinen, fakat kalpleri kara olanlar da bu şeyhe muarız olan Şeyh Hasan-ı Ezrakpuş’la müritleridir (C. 1, S. 403).

B. 1089. Sofilere göre varlığın mertebeleri vardır. İlk merete mutlak varlık âlemdir ki, bu âleme Lahut denir. Tanrı’nın zuhura olan meyli ve zatını bilmesi ilk tenezzülüdür. Bütün varlıklar bu âlemde Tanrı ilminde, önce mücmelen, sonra mufasalen tahakkuk eder. Bu bakımdan bu âlem Hak âlemiyle halk âlemi arasında bir berzahtır. Bu âleme Ceberut ve Hakikati Muhammediye âlemi denir. Bu âlemin Tanrı sıfatlarını izhar etmiş-

tir ki, bu sıfatlar âlemine de kuvvet, yahut Melekut âlemi adı verilmiştir. Bu âlemin zuhuruysa bildiğimiz, gördüğümüz şu “Kesret - Çokluk” âlemini meydana çıkarır. Bu âleme de “Nasut” denir. Bu dört âlemi toplayan âlem ise insandır.

B. 1090. Emanet yükünden maksat, Tanrı’nın kemaliyle zuhurudur. Her şeyde Tanrı’nın bir sıfatı ve bir adı zuhur etmiştir, insandaysa bütün sıfatları ve adları, yani zâtı zuhur etmiştir. Bu bakımdan âlem bir cesede benzer, ruhu insandır. Kuran’ın 33’üncü suresinin (Ahzab) 72’nci ayetinde emanetin göklere, yeryüzüne ve dağlara arz edildiği, fakat hepsinin de korkup çekinerek kabul etmedikleri, fakat insanın bu emaneti yüklendiği söylenmektedir ki, sofilerce âlemde bu kabiliyet olmadığından bu mazhariyete erişememiştir. Mesnevi, C. 1. S. 192, B. 1958-59’a bakınız.

B. 1091. Hz. Muhammed’in, “Ümmetim, benden sonra yetmiş üç bölük olarak ayrılacak. Bunların içinden bir bölüğü kurtulur, öbürlerinin hepsi de cehennemliktir” dediği rivayet edilmiştir. Hafız’ın, bu beyitte yetmiş iki milletin, yani yetmiş iki yola, yetmiş iki mezhebe ayrılan halkın, umumiyetle hakikati göremediklerim söylemesi ve bir tanesini anmaması da bu yüzdendir.

B. 1112. Aden kıyılarında ve Bahreyn adalarında inci bulunur. Bu yüzden inci ile Aden çok defa beraber anılır.

B. 1125. Bir nevi aktaş, ciğer kanıyla boyanıp güneşe bırakılır ve güneşin tesiriyle lal haline gelirmiş. Yakut da yine güneşin tesiriyle bu rengi almış.

B. 1133. Kamer devri. Eskilere göre yedi yıldızın her birinin biner yıl tam devri vardır. Diğer bir rivayete göre de bu devirlerin her biri yedi bin, hepsinin devri kırk dokuz bin yıldır. Bu devirler tamamlanınca kıyamet kopacaktır. Zühâ devri. Adem Peygamber’in devridir. Zaten Zühâ kelimesi Ebced hesabında “Adem” kelimesinin tutarı olan 45 sayısına denktir. Bu yedi yıldızın altı tanesinin devirleri geçmiştir, içinde bulunduğumuz devir, kamer devridir. Hz. Muhammed de bu devir-

de zuhur etmiştir. Kamer devri, eski Yunanlılarda da vardır. Yalnız onlarda bizden başka türlüdür. Güneşle ay, her on dokuz yılda bir kere yeryüzüne nispetle gökyüzünün aynı noktasına gelirler. Bu suretle ay başlarıyla ayın on beşleri birleşir ve on dokuz yıl önceki miladi ayların günleriyle aynı güne gelir. Yunanlılar, bu hadiseye büyük bir ehemmiyet verirler, bu yılları mabetlerde mermer levhalara altın suyuyla yazarlardı. Hz. Muhammed, kıyamete yakın birçok fitneler, imtihanlar olacağını, bilhassa Deccal denen tek gözlü ve tanrılık davasına kalkışan birisinin zuhur edeceğini haber vermiştir. Bu bakımdan kamer devri, fitne devridir.

B. 1139. Vird, sofilerin tertip edilmiş dualarına denir ki, bunlar muayyen zamanlarda ve bilhassa seher çağlarında okunur.

B. 1144. Samirî, Musa Peygamber'in kavmini aldatıp altın bir buzağı yaparak ona taptıran adam. Mesnevi, C. 1, S. 224, B. 2258'in izahına bakınız.

B. 1186. Gültreng Pir, Sudî'ye nazaran bu lakapla anılan ve Hafız'ın şeyhi olan Mahmud-ı Attar'dır, Sudî Farsça bir Hafız menakibinden tarikat silsilesini şöyle kaydediyor: Mahmud-ı Attar - Abdüsselam - Ruzbihan-i Baklî'nin oğlu Fahreddin Ahmed - Ruzbihan-i Baklî. Gök ve yeşil elbise giyenler de bunlarla zıt olan Hasan-ı Ezrakpuş'la müritleri ve halifeleridir (C. 1. S. 480).

B. 1204. Ebu İshak, Gazan Han zamanında bir müddet Fars eyaletinde valilik eden Şeyh Şah Ebu İshak'tır. Sofi meşrep olan bu zat, ağır ve değerli mücevherler yerine firuze yüzük takarmış.

B. 1214. Eskiden kölelerin kulaklarına küpe takarlardı. Hatta bir hükümdara tabi olan diğer bir hükümdarın da kulağına küpe taktığı vardı. Hayderî, Camî, Şemsî, Edhemî gibi Şîî - Bâtınî tarikat erbabıyla Kalenderler ve Bektaşilerin mücerretleri, yani evlenmemeye söz verenleri de Ali kulu olduklarına alamet olmak üzere küpe takarlar ve buna "menguş" derlerdi.

B. 1241. İsm-i azam. Tanrı'nın en ulu, en şerefli adıdır. Mesnevi, C. 1, S. 100, B. 1030'un izahına bakınız.

B. 1261. Hankah veya hanekah, büyük tekkelere denir.

B. 1264. Nafe, misk ahusuna denir. Bu hayvan, Hutten ovalarında çok bulunur. Bu münasebetle şürde nafe, ahu, misk, Hita ve Hutten kelimeleri daima beraber kullanılagelmiştir.

B. 1278. Kuran'ın 68'inci suresinin (Kalem) son iki ayeti olan 51 ve 52'nci ayetlerinde "Kâfir olanların Kuran'ı duyunca, gözleriyle seni işaret ederek şüphe yok ki, bu delirmiş demelerine az kaldı. Halbuki Kuran, ancak âlemlere bir öğüttür" denmektedir. Bu iki ayeti nazar için yazıp muska yaparak üste takarlar ve yine nazara uğramamak için bu ayetleri okurlar, üflerler.

B. 1302. Aman yüzüğü, padişahların, yahut büyüklerden birisinin herhangi bir suçluyu bağışladıklarına dair eline verdikleri yüzüktür.

B. 1317. Cem, kadehle anılınca Cemşid, yüzükle anılınca Süleyman Peygamber'dir. B. 83'ün izahına bakınız.

B. 1321. Hukema felsefesine, yani İslamileşen Yunan felsefesine göre yaratıcı kudretin faal tecellisine Akl-ı Kül, münfail tecellisine Nefs-i Kül derler ki, bu faallik ve münfaillikten gökler ve göklerdeki yıldızlar meydana gelmiş, bunların dönmesi de dört unsuru meydana, getirmiştir. Dört unsurla dokuz göğün birleşmesinden cemad, nebat ve hayvan vücut bulmuştur. Tasavvufla hukema felsefesini birleştirenlerce Akl-ı Kül, Ceb-rail'dir; aynı zamanda Hakikati Muhammediye de budur. Mesnevi. C. 1, S. 186, B. 1899'a da bakınız.

B. 1335. Yemeklerden sonra hazmı kolaylaştırmak için bir-biri üstüne içilen üç kadeh şaraba "Selasei-gassale - Mideyi yıkayan üç dolu" derler.

B. 1338. Tayy-i mekân. Herhangi bir adamın ayağı altında yerin dürülmesi ve bu suretle uzak bir yere gayet çabuk gitmesidir. Tayy-i zaman da bir an içinde pek uzun bir zamanın geçmesidir. Mesela, bir adam gözünü kapar kapamaz kendisini baş-

ka bir diyarda bulur, evlenir, çoluk çocuk sahibi olur, yıllar geçer, gözünü-açınca yine kendisini o an içinde bulur. Tayy-i mekân ve tayy-i zamana “mekân içinde mekân, zaman içinde zaman” da derler.

B. 1370. Dervişler Tanrı adlarını anmak, yüksek sesle zikretmek için bir halka şeklinde diz çöküp karşı karşıya otururlar, buna “zikir halkası” denir. Zikir halkası, bazen yarım daire şeklinde de olabilir.

B. 1403. Siyavuş, Keykavus’un oğludur. Üvey anası Sudabe, bu çocuğa âşık oldu. Keykavus, Sudabe’nin isteğine razı olmadığından Türk Hakanı Efrasyab’a kaçtı. Efrasyab kızını ona verdi. Kız Keyhusrev’e gebe kaldı. Fakat bu sırada Efrasyab, düşmanların sözüne kanarak Siyavuş’u öldürttü. Bu beyitte Hafız, Şah Mansur’un, oğlu Esed’i öldürttüğüne de işaret etmektedir (Sudî, C. 1, S. 655-656).

B. 1414. Yed-i beyza, Tanrı tarafından Musa Peygamber’e verilen bir mucizedir. Musa, Tanrı emriyle elini koynuna sokar, eli güneş gibi parıl parıl parlar. Mesnevi, C. 1, S. 277, B. 2888’in izahına bakınız.

B. 1421. Behmen, İran mitolojisinde İsfendiyar adlı bir hükümdarın oğludur. Asıl adı Ardişir’dir. Aynı zamanda Zerdüş’ten inen melektir. Avesta’da adı Vohumena’dır. İran hakîmleri, akievvele de Behmen derler. Kubad, Nuşirevan’ın babasıdır.

B. 1422. Kavus, Keyler sülalesinden bir padişahdır. Bir rivayete göre Nemrut, diğer bir rivayete göre de Firavun’dur. Aynı zamanda pak ve asil kimse, ışık ve şiddet mânalarına da gelir. Key, yüce ve kahır sahibi padişah mânasına gelen bir kelimedir. Rüstem’in babası Zal, bu adı Kubad’a vermiş, ondan sonra bu soya Keyler soyu denmiştir. Cem taht ve yelle, yahut yüzükle anılırsa Süleyman anlaşılır.

B. 1446. Hüma, hümay. Boz renkli ve ayaksız bir kuşmuş. Dirisi ele girmezmiş. Hindistan’da Hita ve Hutun ülkeleriyle Kıpçak çölünde bulunurmuş. Saksığana benzermiş. Sudî, Şam’da bir Acem bezirgânında gördüm diyor (C.

1, S. 158). Bu kuşun gölgesi, kimin başının üstüne düşerse, o adam padişah olurmuş. Bu yüzden hümayya “devlet kuşu” da derler.

B. 1527. Karun, Musa Peygamber zamanındaki meşhur bir zengindir. Zekât vermediğinden hazinesiyle beraber yere batmıştır. Mesnevi, C. 1. S. 83, B. 864’e bakınız.

B, 1546. Hankahı olmayan şeyh de Sudî’ye göre, Hafız’ın şeyhi olan Mahmud-ı Attar’dır (C. 1, S. 476).

B. 1596. Mesih, İsa Peygamber’dir. İsa Peygamber’in ölüleri dirilttiği İncil ve Kuran’da anlatılır. Bu münasebetle Mesih nefesli demek, ölüleri diriltten demektir.

B. 1600. Peygamber’e vahiy, rüya yoluyla, yahut Cebrail’in insan şeklinde gelmesiyle, yahut da arı uğultusu veya çan sesi gibi gelirdi. Bu son tarzdaki vahyin, kendisine pek şiddetli olduğunu bir hadiste söylüyor (Ahmed Naim: Buharî muhtasarı Tecrit Tercümesi, C. 1, S. 1-2). Hafız bu beyitte bu son vahiy şeklini hatırlatmaktadır.

B. 1716-1717. Sofilere göre Tanrı, mutlak varlıktır. Vücudun, yani varlığın zıddı yokluktur. Fakat bu yokluk, varlığın yok şeklinde düşünülmesinden meydana gelen bir vehimdir. Çünkü hakikatte yok olan, Tanrı’dan gayrisidir, daha doğrusu ondan başka bir şey yoktur. Tanrı’nın zatî iktizası olan zuhuru, hakikatte yok olan varlıkları meydana getirmiştir. Bu bakımdan “adem - yokluk”, “vücut - varlık” için bir ayna olmuş; ve bu aynada yine kendisi görünmüştür. Bu, şairane bir buluştan ibarettir ve sofi şairler tarafından ibda edilmiştir.

B. 1776. Şahruh, satranç taşlarından bir taş ve aynı oyundaki hanelerden şahın haneleridir.

B. 1785. Eskiden bir uluya halini anlatmak ve merhametini elde etmek için kâğıttan bir gömlek giyerler, huzurunda o gömleği ateşlerlermiş. Mantık ut Tayr’da Feridüddin Attar, Şeyh-i San’an kıssasını anlatırken, Şeyh’i çok seven dervişin, diğer dervişlere:

Lazım-ı dergâh-ı Hak başım ma
Der tazallum hak mipaşım ma
Pirehed puşım ezkagraz heme
Ta resim ahır beşeyh-ı hod heme

yani “Biz Tanrı tapısından ayrılmayalım, o eşîğe dertle-
rimizi dökerek toprak olalım. Hepimiz kâğıt elbiseler giye-
lim de nihayet şeyhimize ulaşalım” dediğini söyler. Eskiden
Osmanoğulları’nda da başta hasır yakarak dert anlatma âde-
ti varmış.

B. 1789. Meşşate, gelinleri süsleyen kadınlara denir.

B. 1791. Fahreddin-i Irakî. Lemeat sahibidir. Hemedan ci-
varında yetişmiştir. Zekeriyya-yı Moltanî halifesidir, Konya’ya
gelmişti. Muineddin Pervane, ona Tokat’ta bir tekke yaptırdı.
Muineddin’in ölümünden sonra Mısır’a gitti, oradan da
Şam’a geldi. Şam’da 688 Hicri’de (1289) vefat etti. Kabri Mu-
hiddini Arabi civarındadır.

B. 1808. Suheyb, Hz. Muhammed’in sahabesindendir. Mu-
hammed’in, bu zat hakkında “Suheyb, ne güzel kuldur... Tan-
rı’dan korkmasa bile isyan etmez, suç işlemezdi.” dediği riva-
yet edilir.

B. 1810. Eymen vadisinin çobanından maksat Musa Pey-
gamber’dir; Şuayb Peygamber’e on yıl çobanlık etmişti.

B. 1822. Melektut âlemi, sıfatlar ve kuvvet âlemidir. Mülk
âlemi de gördüğümüz madde âlemidir.

B. 1837. Selma, Arap şiirlerinde geçer, Leyla gibi Arap gü-
zellerinden bir kızdır.

B. 1851. Kıran, iki yıldızın aynı burcun aynı derecesinde
bulunmasıdır. Müşteri ile ayın kıranı pek kutludur. Hafız, aynı
zamanda vezirin evlenmesine de telmihte bulunmaktadır.

B. 1858. Nazar için ateşe üzerlik tohumu atarlar, tütsüsü-
le tütsülenirler. Şairler de sevgilinin kızıl yüzünü ateşe, üstün-
de siyah benleri üzerlik tohumuna benzetirler.

B. 1868. Keyhusrev, Keyler soyundan meşhur İran şahıdır.

B. 1872. Eskiden mum yakılır ve şamdanın yanında bir de mum makası bulundurulur ve mumun fitili bozuldukça makasla kesilir, düzeltilirdi. Bu münasebetle mumla kılıç daima beraber anılırdı.

B. 1910. Zünnar, papazların bellerine bağladıkları ve ucuna haç astıkları yün kuşaktır. Tasavvufta, kendini Tanrı'ya vermek mânasına da kullanılır. Bektaşilerde de “Tiğbent - Kılıç bağı” denen bir yün kuşak vardır, bazen buna da zünnar dendiği vardır.

B. 1930. Davud Peygamber'in sesi çok güzelmiş. Hatta o, ilahi okurken tesirinden nice kişiler ölürmüş. Gür ve kalın sese de bu münasebetle Davudî ses denir. Davud, daima güzel nağmelerle beraber anılır.

B. 1938. Suret - Mâna. Bu görünen madde âlemine Suret âlemi dendiği gibi bu suretle zahir olan kuvvet, sıfat âlemine de Mâna âlemi denir. Aynı zamanda vahdet-i vücudçularca her şey Tanrı'nın zuhuru olduğundan, Tanrı mânadır... zuhuru suret.

B. 1957. Birbirine eklenmeyen kelimeleri de ekleyerek yazılan yazıya, kelimeleri birbirine eklenmiş, ulanmış yazı mânasına “müselsel yazı” denir. Sevgilinin saçları vesaire müselsel yazıya da benzetilir.

B. 1961. Top-çevgân, şimdiki polo oyununa benzer bir oyundur. Ucu eğri bir değnekle top çelinerek oynanırdı.

B. 1963. Utarit, Yunanlıların Hermes, Romalıların Mercurius dedikleri bu tanrı, rüzgârı temsil eder. Sonradan hilekârlarla hırsızların ve alışverişin de tanrısı sayılmıştır. Büyük tanrı Zeus'la (Müşteri) Atlas kızının oğludur. Doğar doğmaz hırsızlığa başlamış, tanrıların ineklerinden en semiz ve güzel elli ineği aşırıp dördünü kendisine kurban etmiş, yakıp dumanlarını seyretmiş, zevk ala ala koklamıştır. Liri de meydana getiren odur. Aynı zamanda Zeus'un postacısıdır. Elinde yılanlı bir sopa, ayaklarında kanatlı sandallar vardır. Mesafeleri bir anda aşar. Vücudu ideal bir vücuttur. Ölçü ve tartıları da o icat etmiştir. Yalanın hamisi de odur. Yalanı haki-

kat olarak kabul ettirmek için natıkaya ve belagata ihtiyaç vardır. Onun için natıkanın, fasahat ve belagatin, yazının, insanın ve bu münasebetle dîvânın, yani devlet işlerini düzen kalemelerin, anlayışın, hesabın, zekâ ve dikkatin, hüner ve sanatın da tanrısıdır. Fasahat ve belagat tanrısı olarak temsil edilince bir elini yukarıya kaldırmış olarak tasvir edilir. Altıncı iklim, bu tanrıya aittir. Edebiyatta hemen daima defter ve kalemle, inşa ve akılla anılır.

B. 1968. Mumya. Güya Feridun, ava çıkmış, askerlerden biri, bir ceylanı oklamış... vakit akşam olduğundan yakalayamamış. Ceylanın yarası öldürücü olmadığından kaçmış ve bir mağaraya girmiş. Birkaç asker ardına düşmüş. Ceylan, mağaradaki suyu içmiş, yaralı uzvunu da o suya batırmış, tamamıyla iyileşmiş. Bunu gören askerler, yakalayıp Feridun'un yanına getirmişler ve gördüklerini anlatmışlar. Feridun, bir horozun ayağını kırdırmış, kırık yere o suyu sürmüşler, horoza da içirmişler. Kırık düzelmiş. Bu suretle kırıkları düzelten ve yaraları iyileştiren mumya bulunmuş. Kızıl saçlı bir çocuğu içi susam yağı ve balla dolu bulunan bir taş dibeğe diri diri kapatırlar, yüz yirmi yıl bırakırlarmış. Çocuk, içinde tamamıyla erir ve bu terkip de mumya olurmuş. Hulasa mumya, kırık ve yara için kullanılan tesirli ilaçtır. Onun için de daima kırık ve yara ile beraber anılır.

B. 1991. Deccal, son zamanlarda çıkacak ve tanrılık davasına kalkışacak olan tek gözlü birisidir. Bu sırada Mehdi zühur edecek ve Deccal'ı öldürecektir. Mülhit, dine dinde olmayan şeyleri karıştıran, bozuk dinli adam mânasına gelir. Mehdi için Mesnevi, C. 2. S. 75, B. 818'e bakınız.

B. 2034. Ad ve Semud, peygamberlerini dinlemediklerinden helak olan iki kavimdir. Mesnevi, C. 1, S. 328. B. 3308'e bakınız.

B. 2036. Nemrut, İbrahim Peygamber'i ateşe attıran hükümdardır. Zerdüş de ateşe tapanların peygamberidir. Mesnevi, C. 1, S. 53, B. 547 ve S. 389, B. 3922'ye bakınız.

B. 2057. Süveyda, eskilere nazaran kalbin ortasında ve güya idrakin merkezi bulunan siyah nokta.

B. 2063. Yakup Peygamber, oğlu Yusuf Peygamber'i kaybettikten sonra o kadar ağlarmış ki, halk sesinden bizar olmuş. O da kendisine şehir dışında bir çardak kurdurmuş. Oraya gidip ağlar, feryat edermiş, işte bu bucağa "Kulbe-i ahzan - Hüznler kulübesi" denmiştir.

B. 2165. Telli çalgılarda keskin ses çıkaran tele "zir", yavaş ve ağır ses çıkarana "bem" dendiği gibi, bu perdelere de zir ve bem perdesi derler.

B. 2195. Hacılar, hac merasiminden olarak Arafat Dağı'na çıkarlar ve hac ayı olan Zilhicce ayının dokuzuncu arife gününü orada geçirirler. Buna "vakfeye durmak" denir.

B. 2230. Eflatun, Sokrat'ın şakirdi, Aristo'nun üstadı olan ve milattan önce 430'da doğup Mısır'da tahsil ettikten sonra Yunanistan'a dönerek Atina'da Akademiya'yı kuran, milattan önce 347, yahut 348'de vefat eden meşhur Yunan filozofu. Milattan önce 324'te ölen ve yalnız bir torbası, bir çantası, bir de sopası bulunan meşhur Yunan filozofu Diyojen'in bir küp içinde oturduğu rivayet edilir. Eskiler, Eflatun'la Diyojen'i birbiriyle karıştırmışlar, bu yüzden de "Hum-u Eflatun" (Eflatun'un küpü) diye bir şey meydana çıkmıştır.

B. 2300. Asesbaşı, bekçi ve polis gibi halkı koruyan ve kötülöklere mani olan askerin reisi demektir.

B. 2349. Devir, bir şeyin varlığının başka bir şeyin varlığına, onun varlığının da bunun varlığına bağılı olmasıdır. Mesele yumurtanın varlığı tavuğa bağılıdır, fakat tavuğun varlığı da yumurtaya bağılıdır. Şeriata göre bu iki şeyin arasında zaman bakımından bir öncelik, sonralık olunca devir batıldır, yani aslı yoktur. Teselsüle gelince herhangi bir şeyin varlığı, başka bir şeye, onun varlığı da bir başka şeyin varlığına, o da diğeri bir şeyin vücuduna bağılı olarak böylece sonu gelmemek şartıyla ulanıp gitmektir ki, akıl bakımından her şeye bir başlangıç ve son bulunması lazım olduğundan bu da batıldır. Şairler, kadehin dön-

mesiyle devir ve teselsül arasında bir münasebet buldukları gibi bazen de sevgilinin saçlarında bir teselsül görürler.

B. 2391. Caferâbad, Hafız'ın da kabri bulunan Musalla'ya yakın ve Rükânâbad ırmağı kıyısında bir gezinti yeridir.

B. 2410. Zebur, mezamir denen ve hükmü ihtiva etmeyip ilahilerden meydana gelmiş olan, Davud Peygamber'in kitabı. Bu kitap, dört büyük kitaptan biridir. Diğerleri Musa'ya inen Tevrat ve İsa'ya inen İncil'le Hz. Muhammed'e inen Kuran'dır.

B. 2418. Sülûk, yol yürümek, gitmek mânasınadır. Sofiler, zahirden batma varmak için bir mürşide uyarak muâyyen kaidelere riayet etmek şartıyla manevi bir yolculuk yaparlar. Bu manevi yolculuğa sülûk, yolcuya da salik denir.

B. 2440. İki yıldızın aynı burcun aynı derecesinde bulunmasına "kıran" denir. Müşteri ile güneşin kıranına "Kıran-ı sa'deyn - iki kutlu yıldızın kıranı" dendiği gibi zamanında böyle bir kıran olan padişaha da "sahipkıran" denir. Bu padişahlar, dört kılıç takarlarmış.

B. 2444. Behram, Sasanilerden bir hükümdar olup miladın 420'inci senesinde tahta çıkmış, 20 yıl saltanat sürmüştür. Gûr, yani yaban eşeğine pek meraklı olduğundan ve hatta yine bir av esnasında bir yaban eşeğini kovalarken bir çukura düşüp öldüğünden "Behram-ı Gûr" diye anılır. Aynı zamanda "Gûr" mezar demektir. Mirrih'e, Behram derler. Mirrih, harp tanrısı olduğundan şairler, Behram'ı andılar mı, bütün bu münasebetleri ifade eden kelimeler kullanarak "Cemiyeti elfaz - Söz topluluğu"na riayet ederler.

B. 2466. Gizli şarap içmeye "şürbi Yehud - Yahudi içişi" denir.

B. 2512. Nakış, klasik şark musikisinde bir nevi bestedir. Maval, bilhassa Araplarda vardır ve bir melodinin boyuna tekrardır. Bu münasebetle faydasız ve mânasız, aynı zamanda çok söz söyleyenlere "maval okuyor" denir.

B. 2514. Ehlibeyt. Hz. Muhammed'in ev halkı demektir ki, hadislerle nazaran kendisi, damadı, amcalarının oğlu ve kardeş-

liği Hz. Ali, kızı ve Ali'nin zevcesi Fatıma ve oğulları Hasan ile Hüseyin'dir. Şahne, emîr ve vali mânasına gelir. Hz. Ali, Bağdat'ta Necef ovasında yattığı cihetle kendisine "Necef Şahnesi" denir.

B. 2540. Altı cihet şudur: Alt, üst, ön, art, sağ, sol.

B. 2560. Selma, Arap şiirlerinde çok geçer. Muayyen bir kadının adı olmakla beraber sevgiliye verilen addır. Ziselem de Arap şiirlerinde geçer, bir yer adıdır.

B. 2572. Hallac, şeriata aykırı görülen bazı sözleriyle hareketleri yüzünden hicretin 309'uncu yılında (922) Bağdat'ta idam edilen Abu-l Mugıys Husayn ibn-i Mansur al Hallac'dır. (Mesnevi, C. 1, S. 117, B. 1807-1809'un izahına bakınız), Şafîî, Sünnîlerin dört mezhebinden birini kuran ve 204 Hicri'de (319-20) Mısır'da ölen Ebu Abdullah Muhammed'dir.

B. 2627. Müslümanlıkta bazı ibadetler bedenidir, namaz gibi. Bazıları malidir, zekât gibi. Bazıları hem mali, hem bedenidir, hac gibi. Parası olmayan ve kendi bulunmadıkça ailesine geçim parası bırakmaya kudreti olmayan hacca gidemez. Zekât, muayyen bir miktara geldikten sonra bir yıl nemalanmak şartıyla bir mal, bir adamın tasarrufu altında kalırsa, onun muayyen bir kısmını yıl sonunda yoksullara vermektir. Bu muayyen miktara geliş "nisab", verilen muayyen miktarda "zekât" denir.

B. 2649. Güneşin zeval vaktini, doğma ve batma saatlerini tayin etmek ve namaz vakitlerini anlamak için güneşin bulunduğu mevkii tayine yarayan ve üzerinde derece daireleri bulunan yarım küre şeklinde tahtadan yapılmış bir alet vardır ki, buna irtifa aleti denir.

B. 2675. Birisi için kesilen kurbanın kanına parmak banarak o kimsenin alnına basmak halk âdetlerindendir, evvelce bu âdete pek riayet edilirdi.

B. 2680. Herhangi bir işin olması için Tanrı'ya vaat edilen muayyen miktarda namaz, oruç, yahut sadaka gibi bir şeye "nezir - adak" denir. Evvelce türbe ve tekkelere mum, zeytinyağı

vesaire adanırdı. Dervişler, yoksullara, şeyhlere ve dervişlere verilen paralara da sadaka yerine niyaz derler. Bu tabir Azri-lerde umumidir.

B. 2697. Madde âlemine mensup olan dünya, yani yeryü-zü, dört unsurdan (hava, su, ateş, toprak) meydana geldiğinden dünyaya “terkip yurdu” denmiştir.

B. 2716. “Hat - çizgi” şark edebiyatında yeni terlemiş ince bıyık mânasına kullanılır. Hilali kadehin ince ve hilal şeklinde bir kadeh olduğu, bu münasebetle kadehe benzetildiği anlaşılmaktadır. Hafız, sevgilisinin bıyıklarını hilalî kadehe, tabiidir ki, dudaklarını da kadeh içindeki şaraba benzeterek bu mazmunu bulmuştur.

B. 2747. Tellallar, bağırarak bir şeyi ilan ederler. Halkı, yüksek sesle bir yere davet etmeye de “sala” denir. Bu münasebetle cuma günleri, öğle ezanından önce müezzinlerin minarelerde Hz. Muhammed’e salat ve selam vermelerine de “sala vermek” denmiştir. Bu davetlerde bazen “sala” sözü de aynen tekrarlanır. Mevlevilerde dervişlerden biri, yemek vakitleri, herkesin duyacağı bir yerde “Hu... somata sala!” diye bağıırır, dervişler ezandan sonra namaza da yine böyle davet edilir. Sala umumi davet mânasına gelir.

B. 2752. Nafe denen misk keçileri, Çin ülkesinde ve bilhas- sa Hita ve Hutun ovalarında bulunduğu ve misk siyah olduğundan şark edebiyatında saç ve hata benzetilen misk, hemen daima Çin, Hita, Hutun ve nafe kelimeleriyle beraber kullanılagelmiştir. Bazen Hita ile hata kelimelerinin mânalarıyla da oynanılır. Çin aynı zamanda büküm ve kıvrım mânasına da gelir, saçla münasebeti meydandadır.

SB. 2764. İskender zindanından İsfahan’ın kastedildiğini, Süleyman ülkesinin de Şiraz olduğunu Sudî söylüyor (C. 1, S. 253).

B. 2774. Eski Arap harflerinde elif, yani “A”, düz bir çizgiden ibaret olduğundan şairler, ekseriyetle sevgilinin boyunu elife benzetirler.

B. 2892. Eyaz, meşhur Gazneli Sultan Mahmud'un sevgilisi olan bir köledir.

B. 2917. Firavun, Musa Peygamber'le kavmine Mısır'dan çıkmaya izin vermiş. Musa, Şap Denizi'ne asasıyla, yani elindeki sopa ile işaret etmiş, denizde on iki yol açılmış, İsrailoğulları'nın on iki bölüğü bu yollardan geçmişler... Firavun pişman olarak ordusuyla artlarına düşmüş ve o yollara dalmış, fakat deniz kavuşmuş, hepsi de boğulmuşlardı. Hafız, bu beyitte şu hikâyeye işaret etmekte, yalnız Şap Denizi yerine Nil demektedir.

B. 2948. Adem ve Havva, Tanrı'nın "yemeyin" dediği ağacın meyvesini Şeytan'a kanıp yemişler ve bu yüzden cennetten sürülmüşlerdi. Yıllarca ayrı kalan ve ağlayıp inleyerek Tanrı'ya yalvaran Adem ve Havva'nın suçu, nihayet affedilmiş ve arife günü Arafat dağında buluşmuşlardı. Bu vaka, Tevrat ve Kur'an'da hikâye edilmektedir. Hristiyanlarca Adem'in suçu evlatlarına miras kalmış, nihayet Tanrı'nın kelimelerinde olan İsa, gelip kendisini feda ederek bu suçu affettirmiştir.

B. 2949. Cevza, ortası beyaz olan kara koyuna derler. Cevza burcu, koyuna benzetilerek bu ad takılmıştır. Minyatürlerde Cevza, belinde okluk bulunan ve elinde yay tutan koyuna binmiş bir adam şeklinde tasvir edilir.

B. 2965. Evreng ve Vefa iki âşık adıdır, Gülçehre ile Mihr de sevgilileridir.

B. 2988. Eskiden dervişler, hırkalarını yamalı bez parçalarından dikerler ve bu parçaları da malının helal olduğuna emin bulundukları kişilerden alırlarmış. Bu yamalı hırkaya "murakka" denir. İran'da seccadelerin bu çeşidi hâlâ vardır. Tarikat çeyizleri, üste başa takılan şeylerdir. Mesela Hayderî, Şemsî, Camî ve Bektaşîlerle diğer bazı tarikatlarda mücerret, yani bekâr durmaya karar veren dervişler kulaklarına küpe takarlardı, göğse on iki imama işaret olmak üzere on iki köşeli teslim taşı denen bir taş asılır, bele kemer kuşanılırdı. Eğer derviş, on dört Masum'u, yani Hz. Muhammed'in yattığı Medine şehriyle di-

ğer imamların yattıkları Necef, Kerbela, Bağdat, Samır'a ve Horasan'a gitmiş ve bu zatlari ziyaret etmişse, göğsüne iri nohut büyüklüğünde ve birbirine zincirle bağı olan on dört "habbe" takardı. Bunlara ve bunlara benzeyen giyim kuşam, asım takım şeylerine "çeyiz" denirdi.

B. 3029. Karun. Mesnevi. C. 1., B. 864'e bakınız.

B. 3030. Kıran, iki yıldızın bir anda, aynı burcun aynı derecesinde bulunmasına denir. İki yomlu ve kutlu yıldız olan Müşteri ile Güneş'in kıranına "Kıranı sa'deyn" derler. Bir padişahın zamanında böyle bir kıran olursa, o padişaha "sahipkıran" adı verilir. Zamanında kıran-ı sa'deyn olan padişah, dört kılıç kuşanmış. Kıran, aynı zamanda sikkeye, yani üstünde padişahın adı ve alameti olan altın ve gümüş paraya denir.

B. 3057. Eskiden bir nala sevgilinin adı yazılır, daha bazı şekiller çizilir, ateşe konurmuş. Bunun üzerine güya sevgili, karsız bir hale düşer, gelip âşıkına ram olurmuş.

B. 3100. Ruhulemin, peygamberlere Tanrı buyruklarını getiren Cebrail adlı ulu melektir.

B. 3106. Bu beyitteki Cem, Süleyman Peygamber'dir.

B. 3113. Bistamî hırka, derviş hırkası demektir. Bayezîd-i Bistamî dervişlerin ulularından olduğundan, hırka ona nispet edilmiş olacak, belli bir çeşit hırkaya da bu ad veriliyormuş. Bayezîd, hicretin 261'inci yılında (874-75) vefat etmiştir.

B. 3115. Musa Peygamber, Tur dağında "Rabbim, bana görün de sana bakayım" demiş. Tanrı da "Beni asla göremezsin, yalnız dağa bak, yerinde durabilirse, görürsün" buyurmuş. Fakat Tanrı tecelli edince dağ paramparça olmuş. Musa da yıldırım çarpmış gibi yere yığılıp kendinden geçmiş, ayılınca Tanrı'ya tövbe etmiştir. Mesnevi, C 1, S 3, B, 25, 26'nın izahına bakınız.

B. 3189. Cevza burcunun üst kısmı, iki gövdeli bir insana benzetilmiştir. Bu yünden Araplar, iki gövdeli mânasına "Zülcesedeyn", İranlılar "Dupeyker" derler. Hafız da Cevza'yı hamaili, yani ipi boynundan geçmiş olan ve yanında büyük bir

cüz kesesi, yahut mahfaza içinde Kuran veya muska bulunan bir adama benzetiyor.

B. 3195. Kemali Isfahanî. Hallak al Maanî diye meşhur olan Kemaleddin İsmail, İran'ın meşhur şairlerindendir. Cengiz orduları Isfahan'ı muhasara ettikleri sırada vefat etmiştir (635. 1237). Dîvânı vardır, İngilizce'ye de çevrilmiştir.

B. 3210. Sudî'ye göre Şah Mansur'un oğlu, Hafız'ı alıp valilik ettiği yere götürmek istemiş. Hafız da bu kasideyi yazıp Şah Mansur'a sunmuş ve gitmemiş (C. 2, S 222).

B. 3217. Dudukuşu ile papağana söz söylemeyi ayna önünde öğretirlermiş. Bir adam kuşu büyük bir aynanın önüne koyar, kendisi ayna arkasında gizlenir ve konuşmaya başlarmış. Aynada kendi aksini gören kuş, bu sesi kendi gibi bir kuşun sesi sanır, taklide başlar, böylelikle konuşmayı öğrenirmiş. Bu münasebetle dudu, edebiyatta daima ayna ve pek düşkün olduğu şekerle beraber anılır.

B. 3232. Emîr-i hac, hacca giden kervanın ulusu, reisi. Pa-dışah tarafından gidip hac eden kişi.

B. 3251. Güneş aslanından maksat Esed, yani aslan burcunda bulunan Güneş'tir. Müşteri yürük bir ata binmiş, elinde kınırsız bir kılıç olan, sol elinde de bir yay bulunan genç bir erkek şeklinde temsil edilir. Aynı zamanda yayla, kavis burcuna da işaret edilmektedir.

B. 3294. Akik denilen değerli taş, Yemen'de olur. Eskilerce bu taşta o güzel rengi veren, en iyi olarak Yemen'den görüldüğü için "Süheyli Yemânî" denen yıldızmış.

B. 3322. Eskiden dervişler, tarikatlarınca kabul edilen çeşitli keçe külahlar giyerlerdi. Mesela Mevleviler düz ve sivri keçe külah giyerler, Bektaşiler on iki dilimli beyaz külah kullanırlar, şeyhler bu külahın üstüne seyyitse, yani peygamber soyundansa yeşil, değilse beyaz, halifeyse siyah yün sarık sararlardı. Üstü yazılı, süslü, dikişli, dilimli çeşit çeşit, renk renk külahlar vardı. Bu külahlara "taç" denirdi. Taçları tanımak, bilip anlamak adeta bir bilgi, bir ihtisas işi olmuştu. Bu bakımdan tür-

lû türlü tarikatların çeşitli taçlarını tarif eden kitaplar bile yazılmıştır ki, bunlara “taçname” derler. Kalenderiler çardarb olan, yani saç, sakal, kaş ve bıyıklarını usturayla tıraş ettiren; davul, dümbelek ve nefir, yani boynuz borularla ilahiler söyleyerek bayraklarını açıp şehir şehir gezen Şîî - Bâtınî bir taifedir. Bunlar on iki terkli, yani dilimli keçe külahlar giyerler, bazen da baş açık gezerlerdi. Hafız’ın bu beytinden baş açık gezdiklerini anladığımız gibi Mesnevî’de de bir hikâye bize bunu anlatmaktadır (Bakınız: C. 1, S. 24-26).

B. 3347. Süleyman Peygamber’in, üstünde Tanrı’nın en şerefli adı kazılı bulunan yüzüğünü güya bir aralık bir şeytan çalmış ve bununla bir müddet Süleymanlık etmiş!

B. 3348. Hz. Muhammed’in “Ben Rahman kokusunu Yemen’den duymaktayım” dediği rivayet edilmiştir.

B. 3349. Peşeng, İran mitolojisine göre meşhur Turan kahramanı ve hükümdarı Efrasyab’ın babasıdır.

B. 3352. İrec, İran mitolojisindeki meşhur Feridun’un küçük oğludur. İran ülkesi bu şehzadenin hükmü altına girmiş, bu yüzden de İran adını almıştır. İrec ovasından maksat İran’dır.

B. 3380. Hintliler çok esmer olduklarından şark edebiyatında umumiyetle saç, geceye ve Hintliye; yüz de sabaha, yahut Türk’e, yahut da Rum ehline benzetilir.

B. 3412. Bir murat için, bir ulunun “fatihâ” demesi ve hazır bulunanların fatihâ yani başlangıç suresini okumaları âdetidir. Sudî’ye göre Hafız hastayken Piri Mahmud-ı Attar. Hafız’ı dolaşmaya gelmiş. Hafız da bu gazeli, bu münasebetle söylemiş. (C. 2, S. 424)

B. 3427. Uşşak, âşıklar demek olduğu gibi şark musikisinde bir makamın adıdır. Rast da hem bir makam adıdır, hem de düz, doğru mânalarına gelir. Kelimelerin bu çeşitli mânalarıyla oynamaktadır.

B. 3482. Galiye, miskle yapılan güzel kokulu bir terkiptir.

B. 3483. Nigâr, hem güzel mânasına gelir, hem de parmaklara konan kına mânasına gelir. Bu bakımdan şairler, daima bu kelimenin iki mânasıyla bir sanat yaparlar.

B. 3488. Kavus ve Keyhusrev, Keyler soyundan iki büyük İran şahıdır.

B. 3495. Yeni ay görülünce Kuran'a, kutlu adlara, üstünde ayet yazılı, yahut düz akik ve firuze yüzüğe, yahut bir güzel ve iyi kişinin yüzüne bakılır. Halk umumiyetle sinadıkları kişinin yüzüne bakar, güler, dua okur. Hafız bu beyitte, söylediğimiz halk kanaatini belirtmektedir.

B. 3500. Siyamek, İran mitolojisine göre insanlara ekin ekmeyi ve birçok medeni şeyleri öğreten ilk padişah Keyumers'in oğlunun adıdır. Bu adda bir de meşhur Turanlı kahraman vardır. Zev de yine İran'ın mitolojik tarihinde geçen bir padişahın adıdır.

B. 3534. Zinderud, Isfahan'da bir nehrin adıdır.

B. 3574. Dervişlerin muayyen vakitlerde okudukları ve ekseriya tarikatı kuran şeyh, yani pir tarafından tertip edilmiş olan dualara vird ve ders denir.

B. 3666. Çigil Türkistan'da çinicilikle ve güzelleriyle şöhrret kazanmış olan bir Türk boyu. O memleketteki büyük kiliseye de Çigil denirmiş (Sudî C. 1, S. 240).

B. 3764. Halluh, Türkistan'da güzelleriyle meşhur olan bir memlekettir.

B. 3792. Nevruz, yeni gün demektir, İran'da kullanılan takvimin ilk ayı olan Ferverdi'nin ilk günüdür. Güneş, o gün veya gece hamel (koyun) burcuna girer. İran mitolojisine göre Tanrı kâinatı bugün yaratmış. Yıldızlar şeref noktalarında bulunmuş, güneş de hamel burcundaymış. Yılda bir kere güneş bu burca girer ve o gün nevruz olur. Aslen bir Hint mabudu iken İran mitolojisine bir hükümdar olarak giren Cemşid (Cem), bütün dünyayı gezip dolaşırken Azerbaycan'a gelmiş, orasını pek beğenmiş. Türlü türlü mücevherlerle bezenmiş bir tahtı, gün doğusuna karşı kurdurup üstüne oturmuş. Güneş doğunca taht, parıl parıl parlamaya başlamış. Halk, bundan pek memnun olmuş ve o güne "Nevruz" demişler. Herkes altı gün bayram yapmış. Müslümanlıktan sonra Şiî mezhebini benimseyenler

nevruzu da İslamileştirmişlerdir. Bugün âlemin yaratıldığını ve Hz. Muhammed'in son hacının icra edildiğini, dinin ikmal edildiğini söylerler ve onlarca pek büyük bir bayramdır. Bu bayramı türlü türlü merasimle kutlularlar.

B. 3796. Terk ve terek, külah dilimine derler. Terk, Arapça'da bir şeyi bırakmak, vazgeçmek mânasına gelir. Bu bakımdan şairler, bu kelimenin iki mânasıyla oynamışlardır. Edhemî dervişlerinin taçları dört terekli olduğundan bu âlemde ariflerin külahı dört tereklidir. Dünyayı, ahreti, varlığı, hatta terek edişi de terk etme mealinde bir beyit olduğu gibi, Baki de:

Âlemde fena ehline zinhar ululanma
Terk ehlinin ey hâce biraz başı kabadır

beytinde fena, yani yoklukla terk kelimelerini anarak bir sanat yapmıştır. Hafız da bu beyitte “terk” kelimesinin iki mânasıyla oynuyor.

B. 3850. Pehlevî, eski İran dilidir ki, bugünkü Farsça'nın esasıdır. Bu bakımdan Farsça'ya da “Pehlevî dili” denir.

B. 3889. Tuba ağacı, kökü yukanda olup dalları bütün cenneti dolduran ağaç. Sofiler, insanın bu ağacı temsil ettiğini söylerler.

B. 3891. Kuran'ın 20'inci suresi olan Taha suresinin 9'uncu ve 10'uncu ayetlerinde; Musa Peygamber'in, karsını ve kendisine ayrılan hayvanları alıp Şuayb Peygamber'den ayrılarak yola düştüğü zaman, Eymen vadisinde ilerde bir ateş gördüğü, karısına ve yanındakilere “Siz biraz durun. Ben ilerde bir ateş görüyorum, gideyim de size ondan bir parçacık getireyim, yahut yolumu bulayım.” dediği anlatılmaktadır. Oraya gidince Tanrı tarafından kendisine asa ve yed-i beyza mucizeleri verilmiş ve Firavun'a gönderilmiştir.

B. 3906. İran'ın mitolojik tarihinde bir hükümdar olan Feridun, adaletiyle anılır. Çemşid, tannlık davasına kalkışınca halk, ondan yüz çevirmiş. Şeddad soyundan ve Arap kavminden olan

Dahhak, İran'ı zapt etmiş, fakat bir gün şeytan Dahhak'ın omuzlarını öpmüş, öptüğü iki omuz başından iki tane yılan çıkmış. Bu yılanları kestikçe bunlar yine biter, canlanır. Nihayet bir hekim şekline bürünüp gelen şeytan, bu yılanlara henüz erkekliğini bilmemiş oğlan beyni verilmesini tavsiye etmiş. Artık İran'da her gün iki çocuk kesilir, beyni bu yılanlara verilir. Halk bu zulümden bezmiş. Bu sırada evlat acısıyla yüreği dağlanan Gave adlı bir demirci önlüğünü örsüne takıp bayrak yapmış, isyan etmiş, halk da bunun peşine takılmış, Dahhak'ı öldürmüşler. Cemşid'in torunu olan Feridun'u tahta geçirmişler. Feridun, yaşlanınca ülkeyi üç oğlu arasında pay etmiş. Turan'ı Tur'a, Arabistan'ı Selm'e, İran'ı da İrec'e vermiş. Tur ile Selm, İrec'i kıskanıp öldürmüşler. Bunun üzerine Feridun da İrec'in torunu Minuçih'r'i kendisine veliaht etmiş. Tur Turanlıların, İrec İranlıların, Selm de Samî kavimlerin atasıymış. Bu hikâye Tevrat'taki Nuh hikâyesi ve Nuh'un üç oğlunu andırmaktadır. Esas itibarıyla Feridun, Teriton adlı bir mabut, yahut melektir. Bu melek, yeryüzüne musallat olan Azidehake adlı ejderhayı öldürmüştür. Bu iki mabut, İran'ın mitolojik tarihine hükümdar olarak girmişlerdir.

B. 3912. Sadî'nin "Ağaçların yeşil yapraklarının her bir tanesi akıllı adama göre Tanrı'nın bilgisine ait bir defterdir" mealindeki,

Berk-î dırahtan-ı sebz der nezer-i huşyar
Her vereki defterist ma'rifet-i Girdigar

beytini çok andırmaktadır.

B. 3932. Ken'an Piri, Yakup Peygamber'dir.

B. 3938. Erbain. Arapça bir kelimedir ve kırk demektir. Kırk sayısı, ta Pisagor'dan, belki de eski Hint inanışlarından kalma bir kutsiliğe sahiptir. Kuran'ın yedinci suresinin (Araf) 142'nci ayetinde de "Musa'ya otuz geceyi vade verdik, o otuz geceyi onla tamamladık, Rabbinin tayin ettiği vakit kırk gece olarak

tamamlandı...” denmektedir. Dervişler de bu kırk sayısına pek ehemmiyet verirlerdi. Küçük ve ancak yerde serili hasırla döşenmiş, ekseriyetle taş bir odaya girerler, yemeklerini her gün biraz daha azaltarak kırk gün orada ibadetle meşgul olurlardı. Hatta ilk günü kırk, ikinci günü otuz dokuz, üçüncü günü otuz sekiz... zeytin tanesi yemek suretiyle nihayet yiyeceklerini bir zeytine kadar indirenler olurdu. Bu kırk günlük halvette “erbain çıkarmak” denirdi. Şarap içenlerce eski şarap makbul olduğundan, Hafız şarabın küpte erbain çıkarmasını söyleyerek bu inanışla adeta alay etmektedir.

B. 3955. Irak, hem bir ülkenin adıdır, hem de şark musikisinde bir makam adıdır.

B. 4009. Kilim altında davul çalmak, riyadan kinayedir. Eseri görünen, fakat gizli yapılan, görünüşte de iyilik tarzında gösterilen kötülükler hakkında kullanılır. Bayrak dikmek de bir şeyi apaçık yapmak, gizlememek, yahut gizli şeyi açığa vurmaktan kinayedir.

B. 4016. Yusuf Peygamber çok güzelmiş. Hatta Kuran’ın 12’nci suresi olan Yusuf suresinin 30 ve 1’inci ayetlerinde Mısır kadınlarının Zeliha’yı, Yusuf’a olan sevgisi yüzünden kınadıkları, bu yüzden Zeliha’nın da onları çağırıp her birine bir turunç ve bir bıçak verdiği, sonra Yusuf’u çağırdığı, Yusuf’u görüp hayran olan kadınların turunç yerine bıçaklarla ellerini doğradıkları ve “Bu insan olamaz... bu, bir melek.” dedikleri anlatılmaktadır.

B. 4039. Arapça’da “Son ilaç dağlamadır” mealinde bir atasözü vardır. Arap hekimleri çare bulamadıkları yara ve sızıları dağlamakla iyileştirirlerdi. Bu söz de o yüzden söylene gelmiştir.

B. 4044. Kuran’ın 21’inci suresinin (Enbiya) 30’uncu ayetinde “Kâfir olanlar görmediler mi ki, göklerle yer birdi, biz onları ayırdık ve her şeyi sudan dirilttik; görürler de inanmazlar mı ki?” denmektedir. Bu söylediğimiz ayetten alınmadır.

B. 4047. Hâtem. Mesnevi, C. 1, S. 222, B. 2244’e bakınız.

B. 4051. Yusuf Peygamber'i, kardeşleri az bir parayla bir esirciye satmışlardı. Esirciden de Mısır Azizi satın almış, bir müddet zindanda kalan Yusuf, sonunda Mısır ülkesine Aziz olmuştu. Beyitte bu hikâyeye işaret vardır.

B. 4057. Brehmen, Hintliler arasına yayılmış olan Brahma dininin rahiplerine denir. Doğrudan doğruya müşrik ruhanelere de dendiği gibi soyu sopu belli kişizadeye, akıl ve dirayet sahibi adama da dendiği vardır.

B. 4100. Bu beyitte Hz. Muhammed'in Ay'ı ikiye böldüğüne işaret vardır. Mesnevi, C. 1, S, 105, B. 1077'ye bakınız.

B. 4148. Selma ve Suad, Leyla gibi Arap sevgililerindendir ve umumi bir ad olmuştur.

B. 4156. Nizamî, Genc şehridendir. Hicri altıncı asır (XII) şairlerinden olup bilhassa hamsesiyle meşhurdur.

B. 4163. Eski ve uydurma bir kanaate göre dünya bir öküzün boynuzunun üstünde durmaktadır. Öküz, bir balık üstündedir, balık denizdedir, deniz rüzgâr üstündedir, rüzgârı da Tanrı kudreti tutmaktadır. Bu bakımdan en altında balık, en üstünde ay bulunuyor ki, bu yüzden "aydan balığa kadar" sözü meydana gelmiştir. Balık, zaten denizin içinde bulunduğundan bu söz, bir bakıma ön ve sonu, hulasa geniş bir hududu gösterir.

TERKİPLER

B. 77. Şeyh Sadî, Şiraz'da yetişmiş, Gülistan ve Bostan adlı mensur ve manzum kitaplarıyla dîvânı bulunan hakîm bir şairdir. Hicri 691'de (1291-92) vefat etmiştir. Kabri Şiraz'dadır.

MESNEVİLER

B. 7. Kuran'ın 21'inci suresinin (Enbiya) 89'uncu ayetinde "Ve Zekeriyya'yı an... o zaman Rabbine, Rabbim beni tek bırakma, bana bir evlat ver... Sen varislerin en hayırlısısın diye dua etti" denmektedir. "La tezernî ferden - beni tek bırakma" bu ayetten bir cümledir.

B. 23. Kuran'ın 68'inci suresi "Kalem" adıyla anılır ve "Nuna, kaleme ve meleklerin yazdıkları şeylere ant olsun" diye başlar. Bu ayetteki nun ve kaleme türlü türlü mânalar verilmiştir.

B. 24. Metin, bir kitabın özü, aslıdır. Şerh, o kitabın adeta kritiğidir. Diğer bir zat, cümle cümle, o kitabı izah eder. Kitap sahibinin ne demek istediğini anlatır.

B. 45. Nuh Peygamber'in dokuz yüz yıl yaşadığı rivayet edilmiştir. Bu yüzden Nuh ömrü, ömür uzunluğundan kinayedir.

B. 52. Pîran, İran mitolojîsinde meşhur Turan Hükümdarı Efrasyab'ın veziri ve başkomutanıdır. Şide, Efrasyab'ın bir oğlunun adıdır. Pek güzel olduğu için babası bu çocuğa güneş ve nurlu şey mânasına gelen bu adı koymuş. Asıl adı Peşeng'dir. Keyhusrev tarafından öldürülmüştür.

B. 54. Tur ve Selm, Feridun'un iki oğludur. Turan ülkesini Tur'a, Arabistan'ı da Selm'e vermişti. B. 3906'nın izahına bakınız.

B. 61. Gökyüzündeki aslandan maksat Esed, yani Aslan burcudur.

B. 72. Meşhur İran Şahı Husrevi Perviz'in çalgıcısı Barbed'in icat ettiği otuz makamdan birinin adı da Husrevanî imiş. Bu kelime ağır değerli ve büyük mânalarına da kullanılır.

KİTALAR

V. Ferkad, şimal kutbuna yakın iki parlak yıldızın adıdır. Birbirlerine yakın olan bu iki yıldızın ikisine birden Ferkadan derler. Türkçe'de bu yıldızlara "İkizler" denir.

XIII. Zeyd ve Amr, Arapça gramerde örneklerde kullanılan gayrı muayyen iki erkek adıdır. Müennes için de Hint adı kullanılır.

XV. Bazen adamın kulağına gökten biz ses gelirmiş. Bu ses veya söz melekler tarafından söylenirmiş. Bu sesi seslenene "hatif" derler.

XXIX. Ruhulkudüs, Müslümanlarca Cebrail adlı vahiy meleğidir.

XXXIII. Müslümanlar, inanış ve ibadet içinde Kuran ve hadisi, yani peygamber sözlerini delil tutarlar. Bir kısmına nazaran sahabenin, yani peygamber zamanında Müslüman olan veya Müslüman olarak doğanların bir meselede birleşmeleri de delildir. Fakat bunu tanımayan azlık bir kısım da vardır. Kuran ve hadiste bulunmayan, Sahabe zamanında da olmadığı için reyleri bilinmeyen meselelerde kıyası, yani bir hükmü, diğer bir hükmle mukayese ederek hüküm vermeyi, yahut aklı delil tutanlar olduğu gibi, bu ikisini yahut birini tanımayanlar da vardır. Hülâsa Kuran ve hadisten hüküm çıkarmada Müslümanlar bölük bölük olmuşlar, bu suretle Müslümanlıkta “Mezhep - Yol” denen kısımlar meydana çıkmıştır. Bu mezheplerin biri “Ehli Sünnet vel Cemaat” denen Sünnî mezhebidir. Bu mezhebe göre Kuran zahirine göredir. Yani namazdan maksat şudur diye aklî ve indî hükümler yürütülemez. Hz. Muhammed’in doğru sözleri de sahabeden nakledildiği gibi ve zahirine göre anlaşılır. Sahabenin bir meselede ittifakı delildir. Sünnilerin bir kısmı kıyası kabul eder, bir kısmı etmez. Hülâsa Sünnîlik, dogmatik bir mezheptir. Peygamberin sünnetine, yani söylediği, yaptığı, yahut birisini yaparken görüp de men etmediği şeylere ve sahabenin topluluğuna dayandığı için bu mezhebe uyanlara sünnet ve topluluk ehli mânasına Ehli Sünnet vel Cemaat denmiştir.

XXXV. Ebdal, sofilere göre yedi, yahut kırk Tanrı dostu. Tanrı velisidir ki, bunlar ruhlarını nefislerine bedel ettikleri, yahut diledikleri vakit diledikleri yerlerde kendilerine bedel birer cesetle görünebildikleri, yahut da bu makama kendilerinden önce sahip olan kişiler ölünce onlara bedel olarak geçtikleri için bu adla anılmışlardır. Bu kelime, aynı zamanda mutlak olarak erenler, veliler makamına da kullanılmıştır. Ayrıca “Abdallar” diye Bâtınî bir tarikat olduğu gibi Kalender Abdalları, Hayderî Abdalları, Bektaşî Abdalları gibi bütün dini teşekküllere de ad olmuştur. Mesnevi, C. 1, S. 26, B. 264’e de bakınız.

XXXV. Mevakıf, kelam bilgisine, yani din felsefesine ait bir kitaptır. 756 Hicri’de (1300) vefat eden Kadı Adudüddin

Abdurrahman tarafından yazılmıştır. Bu kitabı birçok âlimler şerh etmişlerdir.

RUBAİLER

VIII. Kanber, Hz. Ali'nin azatlı kölesidir. Meşhur Haccaci Zalim tarafından şehit edilmiştir. Hayber, Hz. Muhammed zamanında bilhassa Ali'nin gayretiyle fethedilen ve evvelce Yahudilere ait bulunan Medine civarındaki bir kaledir. Kevser, ahrette peygambere ait olan bir havuzdur. Bu havuzun pek büyük olduğu, etrafında çeşit çeşit mücevherlerden gökteki yıldızlar kadar kaseler bulunduğu, suyunun baldan tatlı, kardan soğuk olup inanan kişilere bu havuzdan Hz. Ali'nin sakilik ederek su sunacağı hadislerde bildirilmiştir.

XVII. Harut ve Marut adlı iki meleğin Babil'e indikleri, insanlara sihir bellettikleri, nihayet bir kadına âşık olup şarap içtikleri, kötülükte bulundukları, bunun üzerine kadının Tanrı tarafından çarpılıp gökte Zühre yıldızı haline geldiği, bu iki meleğin de baş aşağı Babil kuyusuna asıldıkları, bu suretle kıyamete kadar ceza görecekları Kuran'da olmamakla beraber hikâye edilegelmiştir. Bu iki meleğin adı Kuran'da başka türlü geçer ve böyle bir vaka yoktur. Esas itibariyle Harut ve Marut, iki Ermeni mabududur. Sihirle ve Babil şehriyle münasebetleri bulunduğundan daima Babil, sihir ve sihirbaz kelimeleriyle bu iki melek beraber anılır. Mesnevi, C. 1, S. 52, B. 535'e bakınız.

XXV. Kıyamette halkı Hz. Ali'nin cennet ve cehenneme bölüştüreceğine dair bir hadis, yani peygamber buyruğu vardır. Aynı zamanda çok yiğit olduğu için Ali'ye Tanrı Aslanı denmiştir.

XXXV. Sofilerce siyah renk, vahdet yani birlik alametidir. Halifeler siyah renkte sarık sararlar. Gece siyahtır ve her şeyi örter. Tanrı'nın hakiki varlığı da zuhur edince bütün mevhum varlıklar örtülür, yok olur. Hatta bu yüzden gündüze nübüvvet, yani peygamberlik; geceye vilayet, yani velilik delili diyenler de vardır.

ŞÜPHELİ GAZELLER

B. 11. Kerbela, Irak'da Bağdat yakınlarında bir yerdedir. Hicretin 61'inci yılında (680) Hz. Muhammed'in torunu ve Hz. Ali ile Fatıma'nın oğlu İmam Hüseyin, Kufelilerin daveti üzerine Kufe'ye giderken yolda Yezid'e tabi askerler tarafından bu yılın ilk ayı olan Muharrem'in ikinci günü buraya konmaya mecbur edilmiş, altıncı günü binlerce Yezid askeri tarafından kuşatılmış, dokuzuncu günü Yezid'in hükmü altına giremeyeceğini söyleyip yanındakilerin ayrılmasına müsaade etmişti. Ayrılanlar o gece ayrılmış, onuncu cuma günü kendisiyle kalan yüz kadar kişiyle beraber Yezid askerleriyle savaşa başlamıştı. Yanındakiler, kardeşleri, kardeşinin ve amcasının oğulları, bütün akrabası ve kendi oğulları şehit olduktan sonra kendisi de ikindi üstü şehit olmuş, beraberindeki kadınlar, düşman eline esir düşmüşlerdi. Muharrem'in yedinci günü, Yezid askeri İmam Hüseyin'le taraftarlarından suyu da kesmiş bulunduklarından Fırat ırmağı kıyısında hepsi de susuz şehit olmuşlardı. Kadınlar, mızraklara dikilen şehit başlarıyla önce Kufe'ye, sonra da Şam'a, Yezid'e götürülmüş, neden sonra Yezid, İmam Hüseyin'in hastalığı yüzünden harbe girmeyip sağ kalan oğlu İmam Ali Zeynelabidin'le beraber kadınların Medine'ye dönmesine müsaade etmişti. Kerbela Vakası diye anılan bu acıklı vaka, bütün Müslümanların kalplerini yakmış ve sık sık anılmış, bilhassa Hz. Muhammed'in soyunu sevenler tarafından her yıl yaşlarla yinelenegelmiştir.

B. 30. Hita, Çin Türkistanı'nda bir ülkedir. Buradaki Türkler de Hutun ve Çigil Türkleri gibi güzellikleriyle meşhurdur.

B. 55. "Ve nefahtu fîhi min ruhî - Ben, Adem'e ruhumdan ruh üfürdüm" bir ayetten bir cümledir. Mesnevi, C. 3, S. 379, B. 3935'e bakınız.

B. 81. Beytülmamur, Kâbe'nin hizasında ve gökte bulunduğu, meleklerin kıblesi olduğu rivayet edilen yer.

B. 92. Kalenderler, XIII - XVI'nci asırlarda Anadolu'ya da yayılmışlardı. Orta Asya'da Melametîlikten meydana gelen, Bağ-

dat, Suriye, Mısır, Anadolu ve Rumeli'ye yayılan bu taife, saç, sakal, kaş ve bıyıklarını usturayla tıraş ederdi ki, Hafız bu beyitlerde bilhassa onların bu âdetlerini anlatmaktadır.

B. 118. Zülf, yani saç yüzü örttüğünden, küfür kelimesinin de lügat mânası örtmek olduğundan şairler tarafından saça kâfir ve küfür, yüze de iman sıfatları verilmiştir. Sofi şairler. Tanrı sıfatlarının Tanrı zatını örttüğünü düşünerek yüzü Tanrı'nın zatına, saç da sıfatlarına benzetmişlerdir.

B. 161. Aristo. Yunan filozoflarından meşhur Aristoteles'dir. Milattan 322 yıl önce ölmüştür. İslam'dan sonra bu filozofun eserleri Arapça'ya çevrilmiş ve din felsefesi demek olan kalam, bu eserlerdeki esaslara dayanmıştır. Edebiyatta akıl, mantık ve hikmet sembolü olarak kullanılır.

B. 343-351. Şiilerce peygamberin Tanrı'dan hüküm alması, melek vasıtasıyla aldığı emirleri, hükümleri halka bildirmesi nübüvvet, yani peygamberlik; bu emirlere göre ümmet arasında hükmetmesi imamet ve vilayettir. Peygamberin şahsında hem peygamberlik, hem de imamlık vardır. Vefatından önce Tanrı emriyle yerine birisini bırakır ki, bu zat peygamberin şeriatını koruyan ve o şeriata göre hükmeden imamdır. Sofiler, bu akideyi aynen benimsemişlerdir. Onlarca da peygamberin halkla olan muamelesi nübüvvetidir, Hak'la olan muamelesi vilayetidir. Nübüvvetin sırrı, vilayettir. Hz. Muhammed'den sonra imam, Ali'dir. Sofilerce de Hz. Muhammed'in sırrına varis olan ve vilayetine sahip bulunan Ali'dir. Bu bakımdan Ali'ye "Şahı vilayet - Vilayet padişahı" dendiği gibi bunun kıyası olarak "Şah" da denir. Bu gazeldeki âlem padişahı da Ali'dir. Yine aynı gazelde (351'inci beyit) Ali'ye şah denmektedir.

B. 349. Peygamberden sonra on iki imamı, peygamberin halife ve varisi ve ümmetin imamı tanıyan Şiilere "İmamiye - İsnâaşeriye - İmameti kabul edenler, On ikiler fırkası" denir. Bu mezhebe, İmam Cafer üs Sadık'ın sözleriyle amel edildiğinden "Caferiye" adı da verilir. Bunlarca on iki imam şunlardır:

1. Ali, 2. Hasan, 3. Huseyn, 4. Zeynelabidin Ali. 5. Muhammed ül Bakır, 6. Cafer üs Sadık, 7. Musel Kazım, 8. Aliyyur Rıza, 9. Muhamed üt Takıy. 10. Aliyyun Nakıy, 11. Hasan ül Askerî, 12. Mehdî.

Sekizinci imam Aliyyur Rıza, Hicri 208 Safer'inde (823) Abbasoğullarından Me'mun tarafından şehit edilmiştir. Şimdi Meşhed denen Tuş şehrinde yatmaktadır.

B. 354. Vakkasoğlu Sa'd, peygamberin sahabesindendir, altıncı olarak Müslüman olmuştur. Uhut savaşında peygamberin önünde ok atarak peygamberi korumuştur. Bu münasebetle okçular bu zatı kendilerine pir edinmişlerdir. Bundan dolayı sonradan Halife Ömer zamanında İran savaşında da başkomutan olan Sa'd'ın adı, daima okla anılır.

B. 405. Halil, dost demektir ve Nemrut tarafından ateşe atıldığı halde yanmayan İbrahim Peygamber'in lakabıdır.

B. 440. Eski yıldız bilgisine, astronomiye göre Adem, Zühhal devrinde yaratılmıştır. Zühhal devri, Adem devridir. Zaten Zühhal ve Adem kelimelerinin ikisi de ebced hesabında 45 eder. Kıyamete kadar yedi yıldızın devri vardır ve her devir bin yıldır. Bir rivayete göre de her yıldızın devir müddeti yedi bin, bütün yıldızların devir müddeti de kırk dokuz bin yıldır. Şimdi içinde bulunduğumuz devir, kamer yani ay devridir. Ay devri aynı zamanda Hz. Muhammed'in devridir. Hz. Muhammed, bu devirde yeryüzüne gelmiştir. Bu yüzden de ayı ikiye bölmüştür. Bu devir, kıyamet devri ve fitneler, yani imtihanlar devridir. Bu imtihanların en şiddetlisi de tanrılık iddiasıyla meydana çıkacak ve Mehdi tarafından öldürülecek olan tek göz-lü Deccal'dır.

B. 533. Hakîmi Gaznevî diye de meşhur olan Senaî, İran'da yetişen sofi şairlerin en büyüklerindendir. Mevlana Celaleddin, Attar'la bu şaire pek büyük bir hürmet beslemektedir. Hadîkatül Hakîka adlı mesnevisi pek meşhurdur. 525 Hicri'de (1130-1131) vefat etmiştir.

B. 673. Hz. Muhammed'den böyle bir hadis nakledilmiştir.

ŞÜPHELİ KITALAR

IX. Selman, Hafız-ı Şirazî ile çağdaş ve Hafız'a epeyce tesir etmiş olan pek lirik ve sanatkâr bir İran şairidir.

ŞÜPHELİ KASİDELER

B. 3. Kisra, İran şahlarına verilen umumi bir addır, Roma imparatorlarına kayser dendiği gibi İran şahlarına da kisra denirdi. Büyük padişah ve padişahlar padişahı mânasına gelen husrev kelimesinin Arapçalaşmış şeklidir.

B. 12. Erdevan, Guştasb soyundan ve Keylerden bir İran şahıdır.

B. 22. Genc-i Şaygân, meşhur İran hükümdarı Husrevi Perviz'in sekiz hazinesinden biridir. Bu hazinede fevkalade değerli kumaşlar ve mücevherler varmış.

B. 30. Kerubîler arşı taşıyan, yahut Tanrı'nın pek yakını olan ulu meleklerdir.

B. 113. Reyhanî yazı, eski yazının sülüs denen cinsinden biraz farklı bir yazıdır. Elifleri sülüsten uzunca olur ve harf çanakları da bu tarza uygun bulunur.

B. 131. Ebül Hakem, Hz. Muhammed zamanında ona ve Müslümanlığa en büyük düşmandır. Mekke aristokratlarından olan bu zat Bedr savaşında öldürülmüştür. Düşmanlığı yüzünden adı "Ebu Cehl -Bilgisizlik babası" kalmıştır.

B. 138. Zal, yaşlı ve ak sakallı manasına gelir. Meşhur İran kahramanı Rüstem'in babasının adıdır. Doğduğu zaman saç, kaş ve kirpikleri bembeyaz olduğundan bu adla adlandırılmıştır.

HAFİZ DÎVÂNÎ'NDA GEÇEN ÖZEL ADLAR

— A —

Acem *Şüpheli Muhammes* 5, 10
Ad (Kavmi) 2034
Adem (Peygamber) 20, 156,
1088, 1237, 2772, 2948,
3017, 3621, 3671, 4095,
Adud Kıtalar XXXV
Âlem padişahı (Hz. Ali) 2607,
Şüpheli Gazeller 343
Ali (Halife) *Rubailer XXV*, *Şüp-
heli Gazeler* 347, 348
Arap *Şüpheli Muhammes* 10
Aristo *Şüpheli Gazeller* 161
Asaf (Süleyman Peygamber'in
veziri) 423, 454, 3142, 3755,
Şüpheli Kasideler 134
Asaf-ı Sâni (Kıvameddin Ali oğlu
Muhammed) 229, *Şüpheli
Kasideler* 85, 86

— B —

Bahaeddin *Kıtalar XXXIII*
Barbed *Mesneviler* 86
Behmen 1421
Behram-ı Gûr 2444, *Şüpheli Kıt-
alar XIV*
Burhaneddin 3153

— C —

Cam Şeyhi (Ahmed Namıkî-i
Camî, Şeyhülislam) 25
Cebrail *Mesneviler* 39, *Kıtalar XV*,
Celaeddin (Hâce, Vezir) 1342,
3666, 3823, *Şüpheli Kaside-
ler* 149

Cem (Cemşid) 83, 404, 463,
488, 629, 853, 1000, 1317,
1421, 1868, 1896, 2075,
2357, 2422, 2837, 3712,
3856, 3906, 4170, *Mesnevi-
ler* 44, 47, 48, 49, 55, 56, 78,
Şüpheli Kıtalar I, *Şüpheli Ka-
sideler* 12
Cem (Süleyman Peygamber)
1422, 1925, 3106

— Ç —

Çigil (Türk kabilesi) 721, 3666,
4071, *Rubailer XI*

— D —

Dara 30, 2287, 3774, *Şüpheli Kıt-
alar VII*, *Şüpheli Kasideler* 3,
6, 12
Davut (Peygamber) 1930, 2037
Deccal 1991

— E —

Ebu Cehl *Şüpheli Kasideler* 131
Ebu İshak 1204, *Kıtalar XXXV*,
Şüpheli Kasideler 54, 60
Ebu Leheb 260, *Şüpheli Gazeller*
84, 152
Ebu Nasr (Burhaneddin Ebül
Maalî oğlu) 3985
Ebül Fevaris (Sultan) 1681
Ebül Vefa (Hâce) 878
Ebül Hakem *Şüpheli Kasideler*
131
Eflatun (Diyojen) 2230

Efrasyab 3764, *Mesneviler* 51
 Ehlibeyt 2514, 3215
 Eminüddin Hasan 3056, *Kıtalar*
 XXXV
 Erdevan *Şüpheli Kasideler* 12
 Evreng 2965
 Eyaz 819, 2203, 2892, *Şüpheli*
Gazeller 323

— F —

Ferhat 497, 1423, 1474, 1786,
 1839, 2665, 2994, 3265,
 3820, *Kıtalar* VII, *Şüpheli Ga-*
zeller 189, 282,
 Feridun 3906, *Mesneviler* 78
 Firavun 2917

— G —

Gıyaseddin (Sultan) 1342, *Şüphe-*
li Gazeller 460

— H —

Hâce (Vezir) 1851, *Kıtalar* XIV
 Hâce Adil (Hafız'ın kardeşi) *Kı-*
talar XX
 Hâce Muhammed (Kıvameddin
 Ali oğlu) *Şüpheli Kasideler* 87
 Hâce Kıvam (Vezir Kıvameddin
 Hasan) 17, 2901, *Kıtalar*
 XXV, *Şüpheli Kıtalar* I, VI,
 Halil (İbrahim Peygamber) *Şüp-*
heli Gazeller 405
 Halluh 3764
 Harut 410
 Hâtem-i Tayy 4047, 4125, *Ter-*
kipler 50, *Rubailer* IX, *Şüp-*
heli Gazeller 518
 Havva 2948
 Hızır 244, 404, 831, 834, 1022,
 1431, 1656, 1681, 1883,
 1897, 2378, 2390, 2409,
 2583, 2873, 3192, 3860,

4162, 4164, *Mesneviler* 6, 21,
Şüpheli Gazeller 106, *Şüphe-*
li Kasideler 53

Husrev 563, 1262, 3298, 3820,
 4017

— I —

Irakî (Şeyh) 1791

— İ —

İbrahim (Peygamber) 2603
 İsa (Peygamber) 95, 159, 406,
 507, 697, 716, 967, 1189,
 1823, 2034, 3855, 3860,
Şüpheli Gazeller 63, 108,
 360,
 İskender 30, 1024, 1681, 1766,
 2105, 2287, 2378, 2409,
 2764, 3451, 4180, *Mesnevi-*
ler 79, *Şüpheli Kasideler* 53

— K —

Kanber *Rubailer* VIII
 Karun 35, 205, 502, 1527, 2379,
 3029, 3793, 3901, *Mesnevi-*
ler 45,
 Kavus 1422, 2837, 3488, *Mesn-*
eviler 48, *Şüpheli Gazeller* 21,
 520
 Kayser 4118, *Şüpheli Kasideler*
 26
 Kemal-i İsfahanî 3195
 Ken'an Ayı (Yusuf Peygamber) 56,
Şüpheli Gazeller 458
 Ken'an Piri (Yakub Peygamber)
 511, 3941
 Kerbela Şehitleri *Şüpheli Gazeller*
 11
 Kevser sakisi (Hz Ali) *Rubailer*
 VIII
 Key 1422, 4043, *Şüpheli Gazel-*
ler 21, 520, *Şüpheli Kasideler*
 3

Keyhusrev 1868, 3488, 3764,
Mesneviler 47, 55
 Keykubad *Şüpheli Kasideler* 12
 Kivameddin (Hasan, Vezir) 1478,
Kıtalar XVII,
 Kivameddin Ali oğlu Muham-
 med *Şüpheli Kasideler* 87
 Kisra 342, *Şüpheli Kasideler* 3
 Kubad 1421,

— L —

Leyla 497, 819, 866, 1554, 3761,
 3903, *Şüpheli Muhammes* 10

— M —

Mani (Nakkaş ressam) 1304,
 2644,
 Mansur (Hallac) 1040, *Şüpheli*
Gazeller 36
 Mansur (Sultan, Şah, Padişah Mu-
 hammed oğlu Muzaffer'in
 oğlu) 1487, 1986, 2109,
 3185, 3197, 3361, 3383, *Kı-*
talar XXIX,
 Mecdeddin İsmail (Şeyh) *Kıtalar*
 XXIII, XXXV
 Mecnun 141, 497, 819, 866,
 1554, 2172, 3903, *Şüpheli*
Muhammes 10,
 Mehdi 1991,
 Mesih, Mesiha (İsa Peygamber)
 861, 1255, 1596, 3490, 3965,
 4012
 Mesud (Şeyh Sultan) *Kıtalar* II
 Mihr 2965
 Muhammed (Peygamber) *Kıtalar*
 XVII, 572
 Musa (Peygamber) 1598, 3115,
 3851
 Mustafa (Muhammed Peygam-
 ber) 260, *Şüpheli Gazeller* 84
 Muzaffer oğlu Yahya (Sultan)
 2608

— N —

Necef Şahnesi (Hz Ali) 2514
 Nemrut 2036
 Nuh (Peygamber) 53, 451, 595,
 1364, 2067, 2575, *Mesnevi-*
ler 45
 Nusretüddin Yahya (Şah) 3545,
 3775

— P —

Perviz 342, 563, *Mesneviler* 86
 Peşengoğlu 3349
 Peygamber (Hz. Muhammed)
 3215, *Şüpheli Gazeller* 573
 Pîran *Mesneviler* 52

— R —

Rıza (Sekizinci İmam) *Şüpheli Ga-*
zeller 349
 Ruhulemin (Cebail) 3100
 Ruhulkudüs 861, 2387, 2392, *Kı-*
talar XXIX, *Şüpheli Gazeller*
 60
 Rüstem 2930, 4071, *Şüpheli Ga-*
zeller 354

— S —

Sahib-i dîvân 740, 2802
 Samirî 1144, 1414, 3247
 Selm *Mesneviler* 54
 Selma 1837, 2297, 2315, 2560,
 3028, 3955, 3969, 4076,
 4078
 Semud (Kavmi) 2034
 Siyâmek 3500
 Siyavuş 1403
 Suad 4148, 4150
 Suheyb 1808
 Sultan Mahmud (Gaznevî)
 Sultan Nasirüddin *Terkipler* 44
 Sultan Üveys 1734, 4097
 Süleyman (Peygamber) 155, 351,
 454, 517, 691, 1083, 1317,

1627, 1751, 1863, 1920,
1925, 1930, 1952, 2037,
2038, 2445, 2764, 2795,
3052, 3157, 3347, 3771,
3931, 3939, 4043, 4086,
Şüpheli Kasideler 77, 88

— Ş —

Şah (Hz Ali) *Şüpheli Gazeller* 351
Şah Gazi *Kıtalara* XII
Şah Hürmüz *Kıtalara* XIII
Şah Şuca 2387, 2423, 2491,
2492, 2498, *Şüpheli Gazeller*
149, 389, *Şüpheli Kasideler* 6
Şeyh-i San'an 471
Şide *Mesneviler* 52
Şirin 497, 1423, 1474, 1839,
2994, 4017, *Kıtalara* VII, *Şüp-*
heli Gazeller 189, 282,
Şuayb (Peygamber) 1810

— T —

Tanrı Aslanı (Hz Ali) *Rubailer*
XXV
Tur *Mesneviler* 54
Turanşah 2848, 4165, *Kıtalara*
XIX, *Şüpheli Kasideler* 123

Türklerin padişahı (Efrasyab)
1403, 2930, 4071
Türk, Türkler 68, 908, 972,
1086, 1884, 3635, 4102,
Mesneviler 52, *Şüpheli Mu-*
hammes 5

— V —

Vakkasoğlu Sa'd *Şüpheli Gazel-*
ler 354
Vefa 2965
Vezir (Turanşah) 4165

— Y —

Yezd Kadısı *Kıtalara* IX
Yezd Şahı *Kıtalara* XIII
Yusuf (Peygamber) 69, 800, 1048,
1161, 2063, 2462, 2800,
3627, 3631, 3932, 4016,
4051, *Şüpheli Gazeller* 458

— Z —

Zal *Şüpheli Kasideler* 138
Zeliha 69
Zev 3500

HAFİZ DÎVÂNÎ'NDA GEÇEN YER ADLARI

— A —

Aden 1112, *Rubailer XXXI*
Allahuekber (tepesi) 244

— B —

Babil 410, *Rubailer XVII*
Bağdat 344, 1843, 2132, 4104
Bedahşan *Şüpheli Gazeller* 470
Bengal 1337
Buhara 66

— C —

Caferâbad 2391
Ceyhun 500, 3028, *Kıtalar XXXI*

— Ç —

Çin 721, 994, 2107, 2644, 2752,
3226, 3473, 3683, 4128,
Şüpheli Gazeller 187, 294,
373 *Şüpheli Kasideler* 27
Çigil 721, 3666, 4071, *Rubailer*
XI

— D —

Dicle 2132, 4104

— E —

Erak Vadisi 3987
Eymen Vadisi 664, 1598, 1810,
2931, 3115,

— F —

Fars 344, 1337, 2132, 2706,
4104, *Kıtalar XXXV*,

— G —

Gülgeşt-i Musalla 67, 1426, 2391

— H —

Habeş 829,
Harezmi 1860, *Kıtalar XXXI*
Hayber *Rubailer VIII*
Hicaz 919, 2195, 2216, *Şüpheli*
Gazeller 320
Hita, Hitay 829, *Şüpheli Gazel-*
ler 30, 192
Hint 829, 1337
Huten 1107, 1264, 2184, 2698,
3222, 3236, 3291, 3352,
Şüpheli Gazeller 191, 192

— I —

Irak 344, 919, 1790, 2216, 3955,
3957, 3963, *Kıtalar XII*, *Şüp-*
heli Kasideler 59
İsfahan 3534, *Şüpheli Gazeller*
223, *Şüpheli Kasideler* 59

— İ —

İrec ovası 3352,

— K —

Kâbe 717, 1637, 2069, 2412,
2461, *Şüpheli Gazeller* 83, 91,
322, *Şüpheli Kasideler* 120
Kafdağı 232, 4087, *Şüpheli Ga-*
zeller 41,
Kasrı-ı Zerd *Şüpheli Kasideler* 26
Kayravan *Şüpheli Kasideler* 27,
58

Ken'an ili 2063
Kerbela *Şüpheli Gazeller* 11

— L —

Liva Vadisi 3987

— M —

Maçın 829

Merve 653

Mısır 56, 800, 831, 1845, 1990,
2396, 3631, 4051, 4128,
Şüpheli Gazeller 458, *Şüpheli*
Kasideler 27

— N —

Necid 4154

Nil 2917, *Şüpheli Gazeller* 407,
409

— R —

Rey 4128, *Şüpheli Gazeller* 517

Rum (Ülkesi) 4128, *Şüpheli Ka-*
sideler 25

Rüknâbad 67, 243, 244, 1426,
2390, *Şüpheli Gazeller* 470

— S —

Safa 653

Seba 538, 1083, 1929,
Semerkand 66, 3635, 4069
Siyistan *Şüpheli Kasideler* 25
Sint *Şüpheli Kasideler* 25
Süleyman Mülkü, Ülkesi (Şiraz)
1302, 3142, *Kıtalar* XXXI,
Şüpheli Kasideler 24

— Ş —

Şam 4149

Şiraz 66, 243, 1843, 1916, 2216,
2256, 2389, 2392, 2396,
2809, 2866, 3019, 3534, *Kı-*
talar XII, *Şüpheli Gazeller*
471, *Şüpheli Rubailer* XII

— T —

Tatar (Diyarı) 248, 850

Tebriz 344, *Kıtalar* XII

Tur (Dağı) 664, 2931, 3891

— Y —

Yemen 225, 3294, 3348

Yezd 86, *Kıtalar* IX, *Kıtalar* XIII

— Z —

Zinderud 1456, 3534, 3957,
Şüpheli Gazeller 223

HAFİZ DÎVÂNÎ'NDA GEÇEN KELİMELERE AİT SÖZLÜK

— A —

âbadi Sarımtırak, cilalı yazı kâğıdı.

abdar 1.Parlak 2.Keskin 3.Sulu, taze.

abes 1.Gereksiz, yersiz, boş 2.Akla ve gerçeğe aykırı 3.Gereksiz bir biçimde.

âciz 1.Gücü bir işe yetmez olan, güçsüz 2.Beceriksiz 3.Alçak gönüllülük gösteren kimsenin kendisine verdiği san.

afet 1.Doğa olaylarının sebep olduğu yıkım 2.Sakınılacak hal, bela 3.Çok güzel insan.

afsun Büyü, sihir.

agâh Bilir, bilgili, haberli, uyanık. aguş Kucak.

ağyar Başkaları, yabancılar, eller. aheste 1.Yavaş, ağır 2.Yavaş, ağır bir biçimde.

ahit 1.Kendi kendine söz vererek bir işi üzerine alma, ant 2.Anlaşma.

ahval 1.Durumlar, hâller, vaziyetler 2.Davranışlar 3.Olaylar.

akıbet 1.Bir iş veya durumun sonu, sonuç 2.Sonunda, önünde sonunda.

akide Bir şeye inanarak bağlanış, inanç, din inancı.

akis 1.Işık veya ses dalgalarının yansıtıcı bir yüzeye çarparak geri dönmesi, yansıma, yankı

2.Bir cismin parlak bir yüzeyde görünmesi 3.Bir şeyin başka bir şey üzerinde yarattığı etki.

aksetmek 1.Ses bir yere çarpıp geri dönmek, yankılanmak, yankı vermek 2.Işığın bir yere vurması 3.Bir ışık veya bir şekil düz ve parlak bir yüzeye çarpıp orada aynen görünmesi, yansımak.

alaka 1.İlgi 2.Gönül bağı.

alamet 1.Belirti, işaret, iz, nişan 2.Büyüklik, irilik bakımından şaşılacak durumda olan nesne.

âlem 1.Yeryüzü ve gökyüzündeki nesnelerin oluşturduğu bütün, evren 2.Dünya, cihan 3.Aynı konu ile ilgili kimseler.

âlicenap 1.Cömert 2.Onurlu, şerefli.

amber 1.Amber balığından çıkarılan güzel kokulu, kül renginde bir madde 2.Güzel kokulu bazı maddelerin ortak adı.

amel 1.Yapılan iş, edim, fiil 2.Bir kimsenin dinin buyruklarını yerine getirmek için yaptıkları.

amil Etken, etmen, sebep, faktör.

arızı 1.Sonradan olan, dıştan gelen 2.Geçici, eğreti.

arş İslam inancına göre göğün en yüksek katı.

asayiş Bir yerin düzen ve güvenlik içinde bulunması durumu, düzenlilik, güvenlik.

asesbaşı 1.Güvenlik görevlisi 2.Gece bekçisi.

ashab 1.Arkadaşlar 2.Yaşadığı çağda Hz.Muhammed'e ilk uyan kişiler 3.Niteliği, ünü olan kimseler 4.Büyük bir meslek veya mezhep sahibine uyanlar.

asır 1.Yüzyıl 2.Çağ.

aşikâr Açık, apaçık, belli, meydana olan.

aşına 1.Bildik, tanıdık 2.Bilinen.

ateşkede Ateşe tapanların tapınağı.

atliye Sürülecek veya sürünecek sıvılar.

avam 1.Alt tabaka, havas karşıtı 2.Halk.

avare İşsiz, işsiz güçsüz, başıboş, aylak.

ayş 1.Yaşama, yaşayış 2.Yiyip içme, zevk ve safa.

ayyar Dolandırıcı, hilekâr.

azamet 1.Ululuk, büyüklük 2.Gurur 3.Görkem, gösteriş, heybet.

— B —

bahane Bir şeyin gerçek sebebi gizlenerek ileri sürülen uydurma sebep.

bahis 1.Üzerinde konuşulan şey, konu 2.Görüşünde veya iddiasında haklı çıkacak tarafa bir şey verilmesini kabul eden sözlü anlaşma 3.Bir kitabın bölümlerinden her biri.

bahş Bağış, ihsan.

baht 1.Olacakların, kaçınılmaz olduğunu belirleyen ilahî ira-

denin insan için veya bir toplum için çizdiği hayat tarzı, kader, talih 2.Şans.

bahtiyar Mutlu.

baki 1.Sürekli, kalımlı 2.Tanrı'nın adlarından biri.

bap 1.Kapı 2.Kitaplarda bölüm, başlık 3.Konu, husus.

barekallah Allah mübarek etsin.

basiret Doğru görüş, uzağı görüş, seziş, uyanıklık, anlayış, kavrayış, dikkat, sağgörü.

bâtın 1.İç 2.Gizli, görünmeyen.

bedr Dolunay.

behişt Cennet.

behredar Pay almış, faydalanmış.

beka Kalıcılık, ölmezlik.

belagat 1.İyi konuşma, sözle inandırma yeteneği 2.Söz sanatlarını inceleyen bilgi dalı, retorik 3.Konuyu bütün yönleriyle kavrayarak hiçbir yanlış ve eksik anlayışa yer bırakmayan, yorum gerektirmeyen, yapmacıktan uzak, düzgün anlatma sanatı 4.Bir şeyde gizli olan derin anlam.

bem Sazın en kalın teli.

berat 1.Bir buluştan, bir haktan yararlanmak için devletçe verilen belge, patent 2.Bir görev ve atanan, aylık bağlanan, san, nişan veya ayrıcalık verilen kimseler için çıkarılan padişah buyruğu.

berbat Kopuz ve lavtayı andıran bir müzik aleti.

bistami hırka Derviş hırkası.

beşaret İyi haber, müjde, muştı, erim.

beyan 1.Söyleme, bildirme 2.Bir eserde, düşüncelerin, duygu-

ların, hayallerin doğuş ve değerlerini, bunların anlatımında tutulacak yolları konu edinen bir edebiyat bilgisi dalı.
 beydak Satrançta bir taş.
 beyhude 1.Yararsız, anlamsız 2.Boşuna.
 beyit 1.Anlam bakımından birbirine bağlı iki dizeden oluşmuş şiir parçası 2.Ev.
 bezm Konuşma, yiyip içme, içki meclisi.
 bid'at 1.Sonradan, yeni çıkmış şey 2.Peygamber zamanından sonra dinde olan şey.
 bigâne 1.Yabancı 2.İlgisiz.
 bilhassa Özellikle.
 billur 1.Bazı cisimlerin aldıkları geometrik biçim 2.Kesme cam, kristal.
 biteviye Tekdüze.
 bizar Tedirgin, bezmiş, usanmış, bezginlik getirmiş.
 brehmen Hindistan'da Brahma dininin rahipleri.
 butan 1.Batıl olma durumu 2.Geçersizlik, hükümsüzlük 3.Yanlışlık, haksızlık.
 bühtan Kara çalma, iftira.
 bürhan 1.Kanıt 2.Öncül, kesin bilgilerden oluşan tasım.

— C —

caiz 1.Din, yasa, töre vb. bakımdan işlenmesinde, yapılmasında sakınca olmayan, yapıp işlenmesine izin verilen 2.Uygun, yerinde sayılan, yakışık alan.
 caize 1.Bir büyüğün kendisine sunulan bir armağana, en çok da şairlerin sunduğu eserler için verdikleri bahşış.

canan 1.Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan kadın, sevgili 2.Tasavvufta Tanrı.
 cefa Büyük sıkıntı, üzü, eziyet, zulüm.
 cehd Çalışma, çabalama, çok uğraşma.
 celp 1.Çağrı 2.Getirtme, kendi üzerine çekme.
 cemadat İnsan, hayvan ve bitkilerden başka cisimler.
 cemal 1.Yüz güzelliği 2.Tasavvufta yüz güzelliğinin Tanrı kemalının bir görünüşü tutularak Hakk'a erişmek için bir yol sayılmıştır.
 cenup Güney.
 ceride 1.Gazete 2.Tutanak, kayıt defteri.
 cevher 1.Bir şeyin özü, maya, gevher 2.Değerli süs taşı, mücevher 3.İyi yetenek 4.Töz.
 cevır 1.Haksızlık edip incitme 2.Tasavvufta tarikat adamının ruh yolunda ilerlemesine engel olan nesne.
 cevza İkizler burcu.
 cezbe Bir duygu veya bir inanışın etkisiyle aşırı ölçüde coşup kendinden geçme durumu.
 cihan 1.Evren, âlem 2.Dünya.
 civar Yöre, yakın yer, havali, dolay.
 cönk Şairlerin kendi şiirlerini veya başkalarının eserlerini derledikleri defter.
 cur'a 1.Daha çok kadehin dibinde kalan, tek yudumda içilen içki 2.İçeni coşkunluğun son derecesine ulaştıran yudum.

cüret 1.Yürekliplik, ataklık, cesaret 2.Düşüncesizce, saygıyı aşan davranış, cesaret.
cüz 1.Bir bütünü oluşturan bölümlerden her biri 2.Fasikül 3.Kuran'ın bölünmüş olduğu otuz parçadan her biri.
cüzi 1.Az, azıcık, pek az 2.felsefe Tikel.

— Ç —

çarh 1.Çark 2.Gök, felek 3.Talih.
çegane Çengilerin usûl tutmak için kullandıkları ucu yarı ve birkaç pulu olan küçük tef.
çeng 1.El, pençe 2.Kanuna benzer ve dik tutularak çalınan müzik aleti.
çerağ 1.Lamba, mum, kandil 2.Aydınlatan, açan.
çevgân 1.Polo oyununa benzer bir oyun 2.Bu oyunda topu idare eden eğri uçlu sopa 3.Tasavvufa göre Tanrı'nın ezeldeki takdiri.
çin 1.Kıvrım, büküm, buruşuk.

— D —

dağ 1.Kızgın demirle gövdeye açılan nişan, iz 2.Damga.
dağdağa Gürültü, patırtı, telaş, karmakarışık durum, sıkıntı.
dahl 1.Karışma, eli olma 2.Etki 3.Takılma, dokunma 4.Gelir.
debdebe Görkem.
defetmek 1.Kovmak 2.Savmak, savuşturmak.
delil 1.İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare 2.Kanıt 3.Kılavuz, rehber.
demsaz Uygun arkadaş.
derman 1.Güç, takat, mecal 2.İlaç 3.Çıkar yol, çare.

deryadil Her şeyi hoş gören, çok sabırlı.
deva İlaç, çare.
devlet 1.Siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık 2.Büyüklik, mevki 4.Mutluluk 5.Talih.
devran 1.Dünya 2.Kader, talih 3.Zaman, çağ.
dimağ 1.Beyin 2.Bilinç, zihin.
diriğ 1.Esirgeme, kıyamama 2.Yazık, eyvah ünlemleri.
divane 1.Deli, kaçık, budala 2.Bir şeye çok düşkün olan.

— E —

ebat Boyut.
ebed Sonu olmayan gelecek.
ecr 1.Bir iş karşılığı verilen şey, ücret 2.Ahîret mükâfatı, sevap.
eda 1.Davranış, tavır 2.Naz, işve 3.Anlatış biçimi, tarzı.
edip Edebiyatla uğraşan, edebî eser veren kimse, yazar.
ehemmiyet Önem.
ehil 1.Bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbab 2.Sahip 3.Topluluk, cemaat.
ekseriya Genellikle.
elem Acı, üzüntü, dert, keder.
emel Gerçekleştirilmesi zamana bağlı istek.
emniyet 1.Güvenlik 2.Güven, inanma, itimat.
endam Vücut, beden, boy bos.
enis Dost, arkadaş.
erbab 1.Sahipler, efendiler 2.Becerikli, bilgici.
erbain 1.Aralık ayının yirmi birinden sonra kırk gün süren

kış, karakış 2.Tarikata giren-
lerin kırk gün süren çileleri.
erganun Org.
erkan 1.Bir topluluğun ileri gelen-
leri, büyükler, üstler 2.Yol,
yöntem.
ervah Ruhlar.
esasen 1.Başından, temelinden,
kökeninden 2.Zaten 3.Nasil
olsa, gene 4.Aslında.
eser 1.Emek sonucu ortaya konan
ürün, yapıt 2.Yayın, kitap, ya-
pıt 3.İz, işaret, im.
esma Adlar, isimler.
esrar âlemi Sırlar dünyası.
evrad Belirli zamanlarda okunma-
sı âdet edinilen bazı dualar,
vird çoğulu.
evvel emirde İlkin.
eyvan 1.Köşk, büyük sofa, salon
2.Divanhane 3.Kemerli bü-
yük bina.
ezel Başlangıcı belli olmayan za-
man, öncesizlik.

— F —

faal 1.Çok çalışan, çalışkan, can-
lı, hareketli, aktif 2.Çalışır du-
rumda olan 3.Etkin.
fakih Fıkıh bilgini.
fani Ölümlü, gelip geçici, kalım-
sız.
fariğ 1.Vazgeçmiş, çekilmiş 2.Sı-
kıntısız, rahat.
fasahat Bir dilin kolayca doğru ve
düzgün anlaşılır biçimde kul-
lanılması ve yazılması.
fasih 1.Açık ve düzgün (anlatış)
2.Açık ve düzgün konuşma
yeteneği olan.
fasik 1.Allah'ın emirlerini tanıma-
yan, sapkın, günah işleyen
2.Kötülük eden, fesatçı.

faş etmek Gizli olanı açığa vur-
mak, duyurmak, ortaya dök-
mek, dile vermek.
fazıl Faziletli, erdemli (kimse).
fazilet Erdem.
fecd Sabahın çok erken vakti,
tan zamanı.
feda Bir amaç uğrunda bir değer
veya varlıktan vazgeçme, uğ-
runa verme.
felek 1.Gök, gökyüzü, sema
2.Dünya, âlem 3.Talih, baht,
şans.
feragat Hakkından kendi iste-
ğiyle vazgeçme.
ferah Kalp, gönül, iç vb.nin sıkın-
tısız, tasasız olma durumu.
ferkad Kutup bölgesinde iki par-
lak yıldız.
fettan 1.Fitneli, kanştıncı 2.Gönül
ayartıcı, cilveli.
fetva İslam hukuku ile ilgili bir so-
runun dinî hukuk kurallarına
göre çözümünü açıklayan,
şeyhülislam veya müftü tara-
fından verilebilen belge.
fevt 1.Bir daha bulunamayacak
şekilde kaybetmek, elden ka-
çırmak 2.Ölüm.
feyz 1.Verimlilik, gürlük, ongun-
luk, bereket 2.Artma, çoğal-
ma 3.İlerleme, kültürel geliş-
me, olgunluk 4.Manevi haz,
mutluluk, iç huzuru.
feza Uzay.
figan Bağırarak ağlama, inleme.
fırak Ayrılış, ayrılık.
firdevs 1.Cennette altıncı bahçe
2.Bahçe.
firkat Ayrılış, ayrılık.
firuze Küpe ve yüzük taşı gibi süs-
lemede kullanılan, mavi ren-

kli, saydam olmayan hidrat-
lı doğal alüminyum ve fosfat-
tan oluşan değerli bir mineral.
fitne 1.Karışıklık, kargaşa 2.Fit-
neci, ara bozucu.
fütuhât Zaferler, fetihler.

— G —

gaddar Acıması olmayan, başka-
larına haksızlık eden, merha-
metsiz, katı yürekli, insafsız
davranan, kıyıcı.
gafil Aymaz.
gaflet Dalgınlık, dikkatsizlik, boş
bulunma, aymazlık, dalgı, ih-
tiyatsızlık.
gaile 1.Sıkıntı, dert, keder, üzün-
tü 2.Uğraştırıcı, pürüzlü iş,
yük 3.İstenmeyen durum, baş
belası.
gaip 1.Görünmez âlem 2.Üçüncü
kişi 3.Göz önünde olmayan,
hazır bulunmayan, nerede
olduğu bilinmeyen.
galebe 1.Yengi 2.Üstünlük, çok-
luk.
galiye 1.Misk ve amber karışığı,
siyah macun halinde güzel bir
koku 2.Güzel kara renk.
gam Tasa, kaygı, üzüntü.
gammaz Söz getirip götüren, ar-
kadan çekıştiren, ara bozucu,
fitneci, kovcu (kimse).
ganî 1.Zengin, varlıklı 2.Bol, çok.
ganimet 1.Savaşta düşmandan
zorla ele geçirilen mal 2.Bir rast-
lantı sonucu ele geçen kazanç
veya imkân 3.Yağma sonrasın-
da elde kalan mal, çalıntı.
garaz 1.Hedef, amaç, maksat
2.Birine karşı güdülen kötü-
lük etme isteği, kin.

gark olmak 1.Gömölmek, bat-
mak 2.Boğölmek.
gayb Gaip.
gaye Amaç, hedef.
gevher Cevher.
gıpta İmrenme, imrenti.
gyabi 1.Bir kimse bulunmadığı
sırada yapılan, verilen 2.Uzak-
tan, görüşmeden (olan).
gybet Çekiştirme, yerme, kötüle-
me.
giniftar 1.Tutulmuş, yakalanmış
2.Tutkun.
gulgule Güröltü, şamata.
gussa Tasa, kaygı.
gülbank 1.Bir ağızdan çıkan ses
2.Hep birden yüksek ses çı-
karma 3.Bir ağızdan yüksek
sesle okunan dualar.

— H —

habbe 1.Tahıl tanesi, evin 2.Su ka-
barcığı.
hacet 1.Herhangi bir şey için ge-
rekli olma, gereklilik, lüzum
2.Tanrı'dan veya kutsal sayı-
lan kişiden beklenen dilek
3.İhtiyaç duyulan şey, gerek-
li şey.
had 1.Sınır, uç 2.Derece 3.İnsanın
yetki ve değeri.
hadise Olay.
hail Engel.
haiz Bir şeyi olan, elinde bulundu-
ran, taşıyan.
hak ile yeksan olmak Yerle bir ol-
mak, yıkılmak.
hâkim 1.Egemen, hükmeden,
buyuran 2.Üstte olan 3.En
belirgin.
hakîm Bilge.
hakir Aşağı görölen, değersiz,
hor.

halas Bir yerden, bir şeyden kurtulma, kurtuluş.
 halâvet Tat, tatlılık.
 halef Birinin ardından gelip onun makamına geçen kimse, ardıl, selef karşıtı.
 halet Durum.
 hali kalmak Ayrılmak, ayrı kalmak.
 halis Katışık olmayan, katışıksız, saf.
 halk etmek Yaratmak, icat etmek.
 halvet 1.Issız yerde yalnız kalma 2.Issız ve kapalı yer 3.İbadet için تنها hücre.
 hamail 1.Omuzdan çapraz olarak bağlanan bağ 2.Muska, tılsım.
 hamd Tanrı'nın ululuğunu söyleyerek teşekkür için övmek.
 hamî 1.Koruyucu 2.Kayıran, kayırcı (kimse).
 hamse Divan edebiyatında beş mesnevinin bir araya gelmesinden oluşan eser.
 hanekah Tekke.
 hanende Şarkı söylemeyi meslek edinmiş kimse, şarkıcı.
 harabat 1.Yıkıntılar, harabeler, viraneler 2.Divan edebiyatının eserlerinde geçen içkili eğlence yeri, meyhane.
 hararet 1.İsı 2.Susama, susuzluk 3.Çoşkunluk, ateşlilik.
 harcetmek 1.Bir iş görmek veya bir şey satın almak için parayı elden çıkarmak, sarf etmek 2.Bir şey yapmak için kullanmak, tüketmek.
 harem 1.Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm, selamlık karşıtı 2.Bu bölümde oturan kadınların hepsi 3.Karı, eş.

harici 1.Dışa ait dışla ilgili 2.Hz Ali'ye karşı ayaklananlar mezhebinde olan.
 harikulade Eşi görülmemiş, şaşkınlık yaratıcı, olağanüstü.
 harim Girilmesi yabancıya yasak olan, kutsal tutulan, korunan yer.
 hasbıhal Söyleşi, sohbet.
 hasep Kişisel özellik, nitelik.
 haset Kıskançlık, çekemezlik.
 hasil Olan, ortaya çıkan, görünen.
 hasım 1.Düşman, yağı 2.Bir oyun, dava veya yarışta karşı taraf.
 hasis 1.Cimri 2.Bayağı, insanı küçülten, değersiz.
 haslet İnsanın yaratılışından gelen özellik, huy.
 hasret Özlem.
 hassa Özgürlük, özellik, hasiyet.
 hassas 1.Duyum ve duyguları algılayan 2.Çabuk duygulanan, duygun, duyar, duyarlı, içli, alıngan 3.Çabuk etkilenen 4.Yapımı ve bakımı özen isteyen, aksamadan çok doğru çalışan, kesin ölçüler gerektiren işlerde kullanılan (alet).
 haşîye 1.Sayfa kenarındaki boşluk 2.Bir sayfanın kenarına yazılan, metnin herhangi bir noktasıyla ilgili olarak yazılan açıklama, dipnot 3.Bir metin veya şerhin karışık yerlerini açıklayan kitap.
 hat 1.Çizgi, satır, yazı 2.Yol, rota 3.Sıra, saf 4.Gençlerde yeni çıkmaya başlamış bıyık veya sakal.
 hatem Üstünde yazı olan ve mühür gibi kullanılan yüzük.

hatif 1.Sesi işitilen fakat kendisi görülmeyen 2.Gaipten işitilen ses 3.Gaipten seslenir gibi haber veren melek.

havas 1.Nitelikler, özellikler 2.Kendilerini halktan ayrı ve üstün sayan, kendilerinde bir çeşit ayrıcalık gören kimseler, avam karşıtı.

havsala 1.Kuş kursağı 2.Zihninin bir şeyi anlama ve kavrama yetisi.

hayhuy 1.Herkesin aynı anda konuşmasından veya eğlenmesinden oluşan gürültü 2.Boş ve sonuçsuz çaba.

hayır 1.İyilik, karşılık beklenmeden yapılan yardım 2.İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.

haysiyet 1.Değer, saygınlık, itibar 2.Onur, öz saygı, şeref.

hazf Aradan kaldırma, giderme, silme.

hazin Acıklı, üzüntü veren, dokunaklı, hüznü.

heder Karşılığını alamama, boşa gitme, ziyan olma.

helak 1.Ölme, öldürme, yok etme, yok olma 2.Bitkin bir duruma gelme veya getirme.

hemdem Sıkı fıkı arkadaş.

hercai 1.Hiçbir şeyde kararlı olmayan veya konudan konuya geçiveren (kimse), yelte, gelgeç 2.Aşkta değişken, vefasız.

herze Saçma söz, zevzeklik.

heves 1.İstek, eğilim, arzu, şevk 2.Gelip geçici istek.

heybet 1.Korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet 2.Büyüklük, ululuk, azamet.

heyet 1.Kurul 2.Biçim, kılık, dış görünüş.

heyula Korkunç hayal.

hezeyan 1.Saçmalama 2.Sayıklama 3.Sabuklanma.

hicap 1.Utanma, utanç, sıkılma 2.Perde.

hicran 1.Bir yerden veya bir kimseden ayrılma, ayrılık 2.Ayrılığın neden olduğu onulmaz acı.

hicv Yergi.

hidayet Doğru yol, hak olan Müslümanlık yolu.

hikmet 1.Bilgelik 2.Neden, gizli neden 3.Tannının insanlarca anlaşılamayan amacı 4.Özlü söz, vecize.

hilkat Yaradılış, fıtrat.

hılm Huy, tabiat yumuşaklığı, sabır.

himmet 1.Yardım, kayırma 2.Çalışma, emek, gayret 3.Lütuf, iyilik, iyi davranma.

hitap Sözü birine veya birilerine yöneltme, seslenme.

hud'a Aldatma, düzen, oyun, dalavere, hile.

hudut 1.Sınır 2.Uç, son.

hulasa 1.Özet, fezleke 2.Öz 3.Kı-sacası.

husrevani 1.Hükümdara layık 2.Çok iyi, birinci derece 3.Bir çeşit şarap.

hususî 1.Özel 2.Özel olarak, özel bir biçimde.

hususiyet 1.Özellik 2.İleri derecede tanışıklık, ahbablık, yakınlık.

hüner Beceri isteyen ustalık, beceriklilik.

hürmet Saygı.

— I —

- ılgar** 1.Dizginleri koyuverilmiş atın dörtmala koşması 2.Atlansızın yapılan dolu dizgin saldırısı.
- ıslah** 1.Düzeltilme, iyileştirme 2.Bir hayvan veya bitki türünden daha iyi verim alabilmek amacıyla yapılan işlem.
- ıstılah** 1.Terim 2.Herkesin anlamadığı özel anlamda kullanılan söz.
- ıstırap** 1.Acı 2.Üzüntü, sıkıntı, keder.

— İ —

- ibare** Bir düşünceyi anlatan bir veya birkaç cümlelik söz.
- ibaret** Oluşan, meydana gelen.
- ibda** Yaratma, yoktan var etme.
- iblağ** 1.Ulaştırma, erişirme 2.Bir şeyin miktarını tamamlama.
- icabet** 1.Bir çağrıyı yerine getirme, bir çağrıya gitme 2.Bir buyruk veya isteğe uyma, kabul etme, razı olma.
- icap** 1.Gerek, gereklik, ister, lüzum 2.Olumlama.
- idrak** 1.Anlama yeteneği, anlayış, akıl erdirmeye 2.Erişme, ulaşma 3.Algı.
- iffet** 1.Namus 2.Cinsel konularda ahlak kurallarına bağlılık.
- ifrit** 1.Doğu masal ve efsanelerinde, kötü ve korkunç cin 2.Öfkeli, ortalığı birbirine katan kimse.
- ihlas** 1.Temiz sevgi ve yürekten bağlılık 2.İbadetlerdeki içtenlik.
- ihmal** Gereken ilgiyi göstermeme, boşlama, savsaklama, savsama, önem vermeme.

- ihсан** 1.İyilik etme, iyi davranma 2.Bağışlama, bağışta bulunma 3.Bağışlanan şey, kayra, lütuf, inayet, atıfet 4.Karşılık beklemeden yapılan yardım, iyilik.
- ihtilaf** Ayrılık, anlaşmazlık, aykırılık, uyuşmazlık.
- ihtiras** 1.Aşırı, güçlü istek 2.Tutku.
- ihtiva** İçine alma, içinde bulundurma, içirme.
- ihtiyar** 1.Seçme 2.Katlanma, kabul etme 3.Kendi isteğiyle davranma 4.Yaşlı, kocamış.
- ikbal** 1.Baht açıklığı veya yüksek bir makama, duruma erişmiş olma durumu.
- ikincikânun** Ocak ayı.
- ikrar** 1.Saklamayıp doğruca söyleme, açıkça söyleme 2.Bildirme 3.Benimseme, onama, kabul, tasdik.
- iksir** 1.Hayatı ölümsüzleştirme, madenleri altına çevirme vb. olağanüstü etkileri olduğuna inanılan sıvı 2.İç ferahlatıcı ilaç veya içki 3.Aşk ilham eden büyümlü içki.
- iktibas** 1.Ödünç alma 2.Alıntı.
- iktifa** Yetinme.
- iktiza** Gerekli olma, gerekme.
- ilahi** 1.Tanrı ile ilgili olan, Tanrı'ya özgü olan, tanrısal, lahuti 2.Çok güzel, mükemmel.
- ilave** 1.Katma, ekleme, ulama 2.Eklenmiş, katılmış parça 3.Artırma, büyütme, abartma 4.Ek.
- ilham** 1.Esin 2.Tanrı'nın, peygamberlerin yüreğine doldurduğu tanrısal âleme özgü duygu ve düşünceler.

iltizam 1.Kayıрма, bir tarafı tut-
ma 2.Gerekli bulma 3.Kese-
nek.

inayet İyilik, kayra, atıfet, ihsan,
lütuf.

inkâr 1.Yaptığını, söylediğini, ta-
nık olduğunu saklama, gizle-
me, yadsıma 2.Kabul etmeme,
tanımama.

inkılap 1.Köklü değişiklik, iyileş-
tirme, devrim, reform 2.Bir
durumdan başka bir duruma
geçiş, dönüşüm.

insaf 1.Acımaya, vicdana veya
mantığa dayanan adalet
2.“Acı, düşün” anlamlarında
bir seslenme sözü.

inşa 1.Yapma 2.Kaleme alma
3.Dilbilgisinde dilek kipleri
4.Nesir yazı.

intiba İzlenim.

intisap 1.Bağlanma 2.Girme 3.Ka-
pılanma.

inziva 1.Toplum hayatından ka-
çıp tek başına yaşama 2.Dış
dünyayla bütün bağlarını ke-
serek Tanrı’yla birleşebilmek
için insanın kendi içine kapan-
ması.

iradet 1.İrade 2.Gönüldeki istek.

irat 1.Gelir 2.Gelir getiren mülk
3.Söyleme.

irtifa Yükseklik.

ismet 1.Ahlak kurallarına bağlı
kalma durumu 2.Dürüstlük,
temizlik.

isnad 1.Bir işi bir kişinin yaptığı-
nı söylemek 2.İftira etmek
3.Özne ile yüklem arasında-
ki ilgi.

istiare 1.Ödünç alma 2.Edebiyat-
ta eğretileme.

istidat Yaradılıştan gelen veya son-
radan edinilmiş yetenek.

istidlâl Bir konuda kanıtlara da-
yanarak sonuç çıkarma.

istifade Yararlanma.

istîğna 1.Önerilen bir işe karşı naz-
lanma, nazlı davranma
2.Doygunluk, gönül toklu-
ğu.

istihare Bir işin sonunu anlamak
için abdest alıp dua ile uyku-
ya yatmak.

istihza Gizli veya ince alay.

istinat 1.Dayanma, yaslanma
2.Güvenme, kuvvet alma
3.Bir şeyi kanıt sayma.

istirahat Dinlenme, rahat etme.

işret İçki içme.

iştiyak 1.Göreceği gelme, özleme
2.Güçlü istek, arzu.

itaat Söz dinleme, boyun eğme,
buyruğa uyma.

itab Paylama, azarlama, tersleme.

itibar 1.Saygı görme, değerli, gü-
venilir olma durumu, saygın-
lık, prestij.

itidal 1.Aşırı olmama durumu,
ılımlılık, ölçülülük 2.Soğuk-
kanlılık.

itikâf 1.Kendini bir konuya ver-
me 2.Ramazan ayının son on
gününde Allah’ın hoşnutluğu-
nu kazanmak üzere dünya iş-
lerinden ilgiyi kesip camiye ka-
panarak ibadet etme.

itikat 1.İnanma, inan 2.İnanç,
iman.

itimat Güven, güvenç, emniyet.

itiraz 1.Bir düşünce veya kararı
benimsemeyerek karşı çık-
ma 2.Söylenecek söz, karşı
söyleme.

ittifak 1.Anlaşma, uyuşma, bağ-
laşma 2.Oy birliği.
itihaz 1.Sayma, tutma 2.Alma.
izah Açıklama.
izhar Belirtme, gösterme, açığa
vurma.
izzet Büyüklük, yücelik, ululuk.

— K —

kaal Söz.
kaale almamak Sözünü etme-
mek, değer vermemek.
kaatı' 1.Kesen 2.Kısa kesen, dur-
duran 3.Geometride sekant.
kabiliyet Yetenek.
kadem 1.Ayak, adım 2.Uğur.
kadir 1.Kudret sahibi, her şeye
gücü yeten 2.Tanrı'nın adla-
rından biri.
kadr 1.Değer, kıymet, 2.İtibar,
onur 3.Rütbe 4.Nicelik, dere-
ce.
kafi Yeterli, yetecek ölçüde olan.
kafiye Uyak.
kahır 1.Yok etme, ezme, perişan
etme, mahvetme 2.Derin
üzüntü veya acı, sıkıntı.
kaide 1.Kural 2.Bir şeyin yere da-
yanan bölümü veya bir şeyin
üzerine oturtulduğu nesne,
ayaklık, duraç, taban, ayak-
lık.
kâinat 1.Evren 2.Dünya 3.Herkes.
kalb etmek 1.Değiştirmek 2.Ede-
biyatta harflerin yer değiştir-
mesi.
kalp -bi 1.Yürek 2.Gönül, duygu
merkezi 3.Her şeyin önemli
noktası.
kalp -pı 1.Düzme, sahte (para)
2.Yalancı, kendine güvenilme-
yen.

kâm 1.Dilek 2.Zevk, mutluluk,
tat.
kamer Ay.
kâmil Yetkin, erişkin, eksiksiz,
ağırbaşlı, mükemmel.
kanaat 1.Elindekinden hoşnut
olma durumu, kanıklık, yeter
bulma, yetinme, fazlasını iste-
meme, doyum 2.Kanma,
inanma 3.Kanış, kanı, inanç,
düşünce.
kani Kanmış, inanmış.
kaside On beş beyitten az olma-
yan, bütün beyitlerin ikinci di-
zeleri en baştaki beyit ile
uyaklı olan ve çoğu kez bü-
yükleri övmek için yazılan di-
van edebiyatı şiir türü.
kâşane Büyük, süslü köşk, saray
vb. yapı.
kati Kesin.
katre Damla.
kaza 1.Tanrı'nın yazdıklarının
oluşu 2.Kadı hükmü, yargıla-
ma 3.Kayba neden olan kötü
olay 4.Yapma, yapılma, işle-
me 5.Vaktinde yapılmayan
bir din borcunun sonradan
ödenmesi.
kehkeşan Samanyolu.
kemal 1.Bilgi ve erdem bakımın-
dan olgunluk, yetkinlik, ergin-
lik, eksiksizlik 2.En yüksek de-
ğer.
keramet 1.Ermiş kimselerin gös-
terdiklerine inanılan, doğaüs-
tü, şaşkınlık uyandırıcı durum
2.Olağanüstü durum.
kerem 1.Soyluluk, ululuk, bü-
yüklük, asalet 2.Bağış ola-
rak verme, iyilik, cömertlik, eli
açıklık, lütuf.

kerim 1.Soylu, asil 2.Eli açık, cömert 3.Allah'ın adlarından biri.

kerrubi Büyük melek.

kesat 1.Alışverişte durgunluk 2.Yokluk, kıtlık.

keşif 1.Ortaya çıkarma, meydana çıkarma, açma 2.Var olduğu bilinmeyen bir şeyin ortaya çıkarılması 3.Gizli olan bir şey hakkında geniş bilgi edinme 4.Bir şeyin olacağını önceden anlama, sezme, tahmin 5.Tanrı tarafından ilham olunma.

keşşaf 1.Bilinmeyen çok önemli bir şeyi keşfeden 2.Sırları ve gizli anlamları çözen, açıklayan.

ketebe 1.Kâtipler 2.Yazmalarda kâtibin eklediği açıklamalar.

kevn 1.Olma 2.Var olma 3.Varlık, vücut.

kevn ü mekân 1.Dünya, kâinat 2.Varlık.

kıdem 1.Bir görevde rütbece eskilik 2.Bir görevde geçirilen süre.

kıran 1.Yakınlık 2.İki gezegenin bir burçta bulunması.

kısas Bir suçluyu, başkasına yaptığı kötülüğü aynı biçimde uygulayarak cezalandırma.

kıssa Kendisinden ders alınması gereken kısa hikâye.

kıtal 1.Vuruşma, birbirini öldürme 2.Savaş.

kıyl ü kaal Dedikodu.

kibir 1.Büyüklik, ululuk 2.Kendini beğenme, başkalarından üstün tutma, büyüklenme 3.Onur, gurur.

kifayet 1.Yeterli miktarda olma, yetme, kâfi gelme 2.Bir işi yapabilecek yetenekte olma, yeterlik, liyakat, iktidar.

kinaye 1.Düşünüleni, dolaylı olarak anlatan söz 2.Üstü kapalı, sitemli, dokunaklı söz 3.Sözün gelişile, gerçek anlamların dışında bir kavrama değinme sanatı.

köhne 1.Eskiyip yıpranmış, bakımsız kalmış 2.İçinde yaşanılan zamana göre geride kalmış, eskimiş, çağ dışı.

kudret 1.Güç, erk, erke, iktidar 2.Yetenek 3.Maddi güç, zenginlik 4.Tanrı yapısı.

kudum Uzak bir yerden gelme, ayak basma.

kulkul 1.Şen, çevik 2.Bir şeyin deprenmesiyle çıkan ses.

kuskun Hayvanın kuyruğu altından geçirilerek eğere bağlanan kayış.

kutsiyet Kutsallık.

küfr 1.Tanrıya inanmama, ortak koşma, yakışmayacak sıfatlar yükleme 2.Dinsizlik, imansızlık 3.Nankörlük 4.Kaba, ayıp söz.

künh 1.Bir şeyin aslı, temeli 2.Dip, kök 3.Felsefede öz.

— L —

lafz Ağızdan çıkan söz.

lahit 1.Duvarları taş veya tuğladan, üstü taş bir kapakla örtülü mezar 2.Taş veya mermerden oyma mezar.

latife Şaka.

laubali 1.Saygısız, çekinmesi olmayan 2.Senli benli, teklifsiz

3.Aşırı samimi bir biçimde,
teklifsizce.
lemeat Işıltı, pırıltılar.
lenger Gemi demiri.
letafet 1.Güzellik, hoşluk 2.Yumu-
şaklık, incelik.
levh 1.Üzerine resim yapılabilir,
yazı yazılabilir düz yüzey.
libas Giysi.
liyakat 1.Layık olma, yaraşırılık,
uygunluk, değim 2.Yeterli-
lik, kifayet.
lütuf Önem verilen, sayılan birin-
den gelen iyilik, yardım, ihsan,
inayet, atıfet.
lüzum Gerek, gereklik, gereklilik,
icap.

— M —

mabut Kendisine tapılan varlık,
tapacak, tanrı, ilah.
mağlup Yenilen, yenik düşen, ye-
nik.
mağrip Batı.
mağrur Kurumlu, gururlu, ki-
birli, kendini beğenmiş.
mahal Yer.
maharet İş görmeye beceri, uzluk,
ustalık.
mahcup Utangaç, sıkılğan.
mahfil 1.Toplantı yeri 2.Toplan-
mış kimseler.
mahiyet Nitelik, vasıf, öz, asıl,
esas, içyüz.
mahlas Takma ad.
mahlukat Yaratıklar.
mahmel 1.İki kişinin oturabilece-
ği şekilde deve üstüne konan
sepet 2.Her yıl Haremeyn'e
hacı kafilesıyla gönderilen ar-
mağanlar.
mahmur 1.Sarhoşluğun sebep
olduğu sersemlik içinde olan

2.Uykudan sonra üzerinde
sersemlik, ağırlık bulunan
3.Süzgün, dalgın bakışlı (göz).
mahrem 1.Yakın akrabadan oldu-
ğu için nikâh düşmeyen (kim-
se) 2.Başkalarına söylenme-
yen, gizli 3.Sırdaş.
mahrum Yoksun.
mahsul 1.Ürün 2.Verim 3.Orta-
ya çıkan, elde edilen şey.
mahsus 1.Özgü 2.Biri veya bir şey
için ayrılmış, münhasır 3.Özel
4.Özellikle 5.Bilerek, isteyerek,
kasten.
mahşer 1.Kıyamet günü dirilen-
lerin toplanacaklarına inanı-
lan yer 2.Büyük kalabalık.
mahvetmek 1.Yok etmek 2.Bo-
zup işe yaramaz duruma ge-
tirmek 3.Onmaz duruma ge-
tirmek 4.Boşa gitmesine sebep
olmak, heba etmek.
mahzar 1.Yüksek makamlı bir
kimsenin yanı, huzuru 2.Yük-
sek bir makama sunulmak
için yazılan çok imzalı dilek-
çe.
mahzun Üzgün.
mail 1.Eğilimi olan 2.Eğik 3.Ben-
zeyen, andıran.
maiyyet Üst görevlinin yanında bu-
lunan kimseler, alt kademedekiler.
makam 1.Mevki, kat, yer 2.Kla-
sik Türk müziğinde bir müzik
parçası veya şarkının işleniş
biçimi.
makbul 1.Kabul edilen 2.Beğeni-
len, hoş karşılanan 3.Geçer,
geçerli.
maksat İstenilen şey, amaç, gaye,
erek.

makul 1.Akla uygun, akıllıca
2.Akıllıca iş gören, mantıklı
3.Aşırı olmayan, uygun, elverişli.
malihulya 1.Karasevda 2.Kuruntu, melankoli.
malik Sahip, iye.
malum 1.Bilinen, belli 2.Bilinen konu, iş vb 3.Kuşkusuz malumat, bilgi.
mamur Bayındır.
mâna Anlam.
marifet 1.Ustalık, hüner, uzmanlık 2.Uygun olmayan, hoşagitmeyen, can sıkıcı iş veya davranış 3.Bilim, bilgi.
maşrik Doğu.
maşuk Sevilen, âşık olunan.
matla 1.Gök cisimlerinin doğması 2.Gök cisimlerinin doğduğu yer 3.Divan edebiyatında kaside veya gazelin ilk beyti.
mazarrat Zarar.
mazeret 1.Kendini veya başka birini özürlü göstermek için ileri sürülen sebep, özür, bahane 2.Bir kimseyi özürlü gösteren durum veya olay 3.Bir şeyden kurtulmak veya kaçınmak için ileri sürülen gerekçe, bahane.
mazhar 1.Bir şeyin ortaya çıktığı, görüldüğü yer veya kimse 2.Bir iyiliğe erişmiş, erişen (kimse).
mazlum 1.Zulüm görmüş, haksızlığa uğramış, kendisine zulmedilmiş 2.Sessiz ve uysal, boynubükük.
mazmun 1.Anlam, kavram 2.Divan edebiyatında bazı kavramları dolaylı anlatmak için

kullanılan nükteli ve sanatlı söz.
mazur Mazereti olan, mazeretli.
meal 1.Anlam, kavram, mefhum 2.Ortaya çıkan şey, sonuç, netice.
mecal Güç, kuvvet, derman, takat.
mecaz Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz.
meclis 1.Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için yapılan toplantı 2.Bu toplantının yapıldığı yer, şûra 3.Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için bir araya gelmiş kimseler topluluğu 4.Dostlar toplantısı.
mecmua 1.Koleksiyon 2.Seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitap 3.Dergi.
mecnun 1.Sevdadan ötürü kendini kaybetmiş 2.Çılgın, deli.
mecruh 1.Yaralı 2.İncinmiş olan (kimse).
medar 1.Dönence, cezir karşıtı 2.Dayanak, yardımcı.
medet 1.Yardım, imdat 2."Yardım edin, imdat" anlamında bir seslenme sözü.
meftun Tutkun, gönül vermiş, vurulmuş.
mekr 1.Hile, düzen 2.Bir kişiyi hile ile aldatmak, amacından caydırmak.
mektep Okul.
melamet Kınama, ayıplama, azarlama, çıkışma.
melun 1.Tanrı tarafından lanetlenmiş olan, lanetli 2.Lanetlenmiş kimse 3.Nefretle karşılanan, kötü.

melül 1.Üzgün 2.Boynu bükük, zavallı, yoksul.

memba 1.Kaynak, pınar 2.Bir şeyin çıktığı yer.

men Yasaklama, izin vermeme.

menal 1.Yetiştirme, nail olma 2.Ele geçen şey, sahip olunan nesne.

menkabe Bir kimsenin erdem, üstünlüklerini anlatan yazılardan oluşmuş kitap.

mensup Bir yerle veya bir kimseye bağlantısı olan, ilişkili, -den olan, -e bağlı (kimse).

menzil 1.Yolculukta dinlenmek amacıyla durulan yer, konak 2.İki konak arasındaki uzaklık 3.Bir günlük yol 4.Uzaklık, erim.

meram İstek, amaç, gaye, maksat.

merhamet Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma.

mersiye Ağıt.

mertebe 1.Aşama, derece, rütbe 2.Evre, safha.

mesele 1.Sorun 2.Güç iş.

meserret Sevinç.

mesire Gezinti yeri, gezilecek yer.

mesnet 1.Dayanak 2.Mevki, makam.

mesnevi 1.Her beyti ayrı uyaklı bir divan edebiyatı nazım biçimi 2.Bu türdeki eserlerin genel adı.

mest 1.Keyif halinde olma 2.Sarhoş.

mesut Mutlu, sevinçli, ongun.

meşakkat Güçlük, sıkıntı, zorluk, zahmet.

meşhur Ünlü, tanınmış, herkesçe bilinen, angın (kimse).

meşrep 1.Yaradılış, huy, karakter, mizaç 2.Davranış biçimi.

meşşate Kadın süsleyici kadın.

meşveret 1.Bir konu hakkında birinin düşüncesini sorma, danışma 2.İki veya daha fazla kişinin birbiriyle fikir alışverişinde bulunması.

meta 1.Mal, ticaret malı 2.Elde bulunan varlık, sermaye.

metâli Matla çoğulu.

methetmek Övmek.

methiye Övgü.

mevhum Gerçekte olmayıp var sanılan, var diye düşünülen, kuruntuya dayanan.

mevki 1.Yer, mahal 2.Makam 3.Durum.

mevzu Konu.

mevzun 1.Biçimli, düzgün, oranlı, uyumlu 2.Ölçülü.

meyil 1.Eğiklik, eğim, akıntı 2.Eğilim, temayül 3.İlgi, gönül verme.

meyus 1.Üzgün 2.Umutsuz, karamsar.

mezc Katma, karıştırma.

mezhep 1.Bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri 2.Anlayış, görüş 3.Öğreti.

meziyet Bir kişiyi veya nesneyi benzerinden üstün gösteren nitelik.

mısbah Işık, kandil, meşale.

mızrap Telli sazları çalmaya yarayan kemik veya başka nesneden alet, pena.

miheng 1.Mihenik taşı, denek taşı 2.Birinin değerini, ahlakını anlamaya yarayan ölçüt.

mihnet Sıkıntı, üzüntü.
 mim 1. "M" harfinin adı 2. Herhangi bir yazının altına konan im.
 mirrih Mars.
 misal 1. Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek 2. Benzer.
 misk Bir tür erkek ceylanın karın bölgesinden çıkarılan güzel kokulu madde.
 misl 1. Benzer, eş 2. Miktar.
 miyan 1. Bel 2. Orta 3. Ara, aralık 4. Şarkı ve bestelerin üçüncü dizesi.
 mizaç Huy, yaratılış, tabiat, karakter.
 muadil Eşit, denk, eş değer.
 muahaze 1. Başka birinin davranışını beğenmediğini söyleme, çıkışma 2. Eleştiri.
 muahhar Sonraki, sonradan gelen, ertelenmiş, daha sonraki.
 muallak 1. Asılmış, asılı 2. Sonuca bağlanmamış, sürüncemede kalmış.
 muamele 1. Davranma, davranış 2. Yol, yöntem 3. İşlem 4. Alış-veriş.
 muamma 1. Bilmece 2. Edebiyatta manzum bilmece 3. Anlaşılmayan, bilinmeyen şey.
 muarız Karşı koyan, karşı çıkan.
 muasır Çağdaş.
 muayyen 1. Belli, belirli 2. Belirlenmiş, kararlaştırılmış.
 mufassal Ayrıntılı.
 muganni Şarkıcı.
 mugaylân Devedikenî.
 muğ Mecusi, Ateşe tapan, Zerdüşt dininde olan.
 muğbeçe 1. Mecusi çocuğu 2. Meyhaneci çırağı.

muhabbet 1. Sevgi 2. Dostça konuşma, yârenlik.
 muhakkak 1. Doğruluğu, gerçekliği kesin olarak bilinen, gerçekliği kesinleşmiş 2. Yüzde yüz.
 muhammes 1. Beş parçası olan, beşli 2. Beşgen 3. Edebiyatta beş dizeli eser.
 muharrem Ay takviminin birinci ayı, aşure ayı.
 muhasara 1. Kuşatma 2. Çevirme.
 muhtasar 1. Kısa, kısaltılmış olan 2. Sade.
 muhtelif 1. Çeşit çeşit, çeşitli 2. Zıt, birbirini tutmayan.
 muhtesib 1. Polis veya belediye işleri görevlisi.
 mukadder Yazgıda var olan, yazgı ile ilgili olan, alında yazılı olan.
 mukaddes Kutsal.
 mukaddime 1. Önsöz 2. Bir olayın başlangıcı.
 mukallid Taklitçi.
 mukattaat 1. Kesik şeyler 2. Edebiyatta eksik manzume parçaları, çeşitli gazel veya kasidelerden seçilme parçalar 3. Her biri bir kelimeyi karşılayan harfler, kısaltmalar, tamamlanmamış cümleler.
 mukavves Kavisli, eğri, eğmeçli.
 mukayese Benzetererek veya karşılaştırarak değerlendirme, karşılaştırma, kıyaslama.
 mukayyet 1. Bağlı olan, bağlanmış 2. Bir şart veya kayıtle bağlı olan 3. Yazılmış, yazılı, kayıtlı 4. İşine önem verip bakan.
 mukim Bir yerde, bir evde oturan, eğleşen, ikamet eden.

muktedir Bir şeyi yapmaya, başarmaya gücü yeten, erkli.
 mumya 1.Masallarda geçen bir ilaç 2.Bozulmaması için ilaçlanan ceset.
 munis 1.Alışılan, alışılmış, yabancı olmayan 2.Cana yakın, uysal, sevimli 3.Uygun.
 murad 1.İstek, dilek 2.Amaç, erek, gaye.
 murassa Değerli taşlarla bezenmiş, cevahirle süslenmiş.
 musahip 1.Sohbet, arkadaşlık eden kimse.
 musallat Bir kimse veya şeyin üzerine biktıracak kadar düşen (kimse).
 mushaf 1.Sayfa halinde yazılmış şey, kitap 2.Kuran.
 musibet 1.Ansızın gelen felaket, sıkıntı veren şey 2.Uğursuz.
 mustarip İstirap ve acı çeken.
 muti Yumuşak başlı, itaat eden.
 mutrib 1.Çalgıcı, saz çalan 2.Hanende, şarkı söyleyen.
 muvaffak Başarmış, başarılı (kimse).
 muvafık Uygun.
 muvazene 1.Denge 2.Dengeleme.
 muzaffer Üstünlük elde etmiş, zaffer kazanmış, yenmiş, utkulu.
 mübahase Bir konu hakkında iki veya daha çok kişinin karşılıklı konuşması.
 mübalağa Abartı.
 mübarek 1.Verimli, bereketli 2.Kutlu, uğurlu, kutsal 3.Çok saygı duyulan.
 mücavir 1.Yakın komşu olan 2.Kutsal bir yere çekilip ibadet amacıyla oturan kişi.

mücazat İşlenen bir suçtan ötürü ceza verme.
 mücerret 1.Soyut 2.Evlenmemiş, bekâr 3.Yalın durum.
 müctmel Özet olarak anlatılmış, kısa ve özlü.
 müçtehit Ayet ve hadislerle dayanarak yargıya varan, karar veren din düşünürü.
 müdara Yüze gülme, yüze gülücülük, dost gibi görünme.
 müddet Süre.
 müderris 1.Ders veren, profesör 2.Medresede veya camide öğretmen.
 müellif Kitap yazan veya kitap hazırlayan, bir eseri ortaya koyan ve eserin sahibi olan kimse, yazar.
 müennes Dişil.
 müflis 1.Bir işte bütün parasını batırmış, batkın, iflas etmiş 2.Gücünü tüketmiş.
 müfret 1.Tek 2.Basit 3.Tekil 4.Edebiyatta bir tek beyit.
 mühim Önemli.
 mühlet Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için gösterilen süre, vade, mehil.
 mükâfat 1.Ödül 2.Değerlendirici, sevindirici davranış.
 mülahaza Düşünce.
 mülayemet Yumuşaklık.
 mülayım 1.Uygun, hoş görülebilir 2.Yumuşak huylu 3.İlman (hava).
 mülazemet 1.Bir şey veya kişiye ayrılmaz şekilde bağlanma 2.Gidip gelme, bir işle sürekli uğraşma 3.Bir memurluğa geçmek için bir daireye ücretsiz olarak gidip gelme.

mülemma 1.Alaca renkli, renk
renk 2.Dizelerinden her biri
başka dille yazılmış şiir 3.Bu-
laşmış, sıvanmış.
mülhakat 1.Bir bütüne katılanlar,
ekler 2.Bir merkeze bağlı
olan yerler.
mülhit 1.Dinsiz, imansız 2.Doğ-
ru yoldan çıkmış.
münacaat 1.Tanrıya yalvarma
2.Tanrıya dua konulu manzu-
me.
münafık 1.Ara bozan 2.Dinî ku-
rallara inanmadığı halde inan-
mış gibi görünen.
münakaşa Tartışma.
münasebet İlişik, ilişki, ilinti 2.İki
şey arasındaki uygunluk 3.Se-
bep, vesile, gerekçe, neden.
münasip 1.Uygun, yerinde 2.Be-
ğenilen, hoşça giden.
münebbih Uyarıcı.
müneccim Yıldızların durum ve
hareketlerinden anlam çıkara-
ran kimse, yıldız falcısı, astro-
log.
münfail 1.Gücenmiş, alınmış, kır-
gın 2.Edilgin.
münfesihi Bozulmuş, dağılmış,
feshedilmiş.
münhezim Bozguna uğramış, bo-
zulmuş, yenilmiş.
müntehap Seçilmiş, seçme.
münzevi Topluluktan kaçan, yal-
nız başına kalmayı seven.
müphem 1.Belirsiz 2.Belli belirsiz
bir biçimde.
müptela 1.Kötü alışkanlıkları
olan, düşkün, meraklı 2.Tutul-
muş 3.Âşık, vurgun.
müracaat 1.Başvuru 2.Danışma
3.Herhangi bir eserden yarar-
lanma.

mürai İkiyüzlü.
mürebbi Eğitici erkek.
mürîr Bir tarikat şeyhine bağlana-
rak ondan tasavvufun yolla-
rını öğrenen, onun doğrultu-
sunda ilerleyen kimse.
mürüvvet 1.Çocuklarının önem-
li hayat devrelerini ana baba-
nın görme sevinci 2.Cömert-
lik 3.Yiğitlik, mertlik.
müsaade 1.İzin, icazet, ruhsat 2.El-
verişli, uygun olma durumu.
müsaahhar 1.Ele geçirilmiş 2.Tut-
kun, boyun eğmiş.
müsait Uygun, elverişli.
müsel sel Birbirine bağlı olan, art
arda zincirleme olarak gelen
2.Arap harfleriyle yazılan bir
yazı türü.
müstağni 1.Elinde olanla yeti-
nen, doygun 2.Nazlı davra-
nan.
müstecab Kabul edildiği cevabı-
nı alan, isteği kabul olunan.
müsvedde 1.Yazı taslağı, karala-
ma 2.Bir şeyin kötü benzeri.
müşebbek Ağ ve kafes gibi örül-
müş olan.
müşkül 1.Güç, zor, çetin 2.Engel,
güçlük, zorluk.
müşrik Tanrı'ya ortak koşan.
müştak Başka bir kelime veya
kökten türemiş, çıkmış.
müşteri 1.Alıcı, hizmet gören ve
karşılığında ücret ödeyen
kimse 2.Jüpiter.
mütazarrız 1.Saldıran 2.Başkasının
hak ve hukukuna geçen.
mütalaa 1.Okumaya, ders çalış-
maya ayrılan zaman, etüt
2.İrdeleme, müzakere, görüş
3.Düşünce.

müteessir 1.Üzülmüş, üzüntülü
2.Etkilenmiş.
mütercim Çevirmen.
müyesser Kolaylıkla bulunup ya-
pılan, kolay gelen, kolaylıkla
olan.
müzakere 1.Bir konuyla ilgili fi-
kir alışverişinde bulunma, oy-
laşma.
müzehhep 1.Altın suyuna batırıl-
mış olan 2.Yaldızla süslenmiş,
yaldızlanmış.

— N —

nadan 1.Bilgisiz, cahil 2.Nob-
ran, kaba, kötü.
nadim Yaptığı bir davranıştan piş-
manlık duyan, pişman.
nafe 1.Bir çeşit ahunun göbeğin-
den çıkarılan koku 2.Tilki ve
başka hayvanların değerli
kürklerinin göbek tarafı 3.Gü-
zelin saçı.
nafle 1.Yararsız, boşa giden, boş,
işe yaramayan 2.Fazladan
kılınan namaz veya tutulan
oruç 3.Boşuna, boş yere.
nağme 1.Güzel, uyumlu ses, ezgi,
melodi 2.Ezgi.
nahid 1.Venüs, Zühre yıldızı
2.Yeni yetme kız.
nail Erişmiş, ele geçirmiş, başar-
mış, kazanmış, ulaşmış.
naim 1.Bollukta yaşayış 2.Cennet-
tin bir seviyesi.
nakit 1.Akçe 2.Para olarak bulu-
nan servet 3.Peşin.
nakkaş 1.Yapıların duvar ve ta-
vanlarına süslemeler yapan
usta, bezekçi 2.Nakışçı.
nakus 1.Kilise çanı 2.Çan şeklin-
de şişe, cam.

nale İnleme, inilti.
name Mektup.
nasihat Öğüt.
nasip 1.Birinin payına düşen şey
2.Bir kimsenin elde edebildi-
ği, sahip olabildiği şey 3.Kıs-
met, talih, baht.
natıka 1.Düşünüp söyleme yete-
neği 2.Düzgün ve iyi konuş-
ma yeteneği.
nazar 1.Bakış, bakma, göz atma
2.Belli kimselerin bakışların-
da bulunduğu inanılan, ba-
kışa hedef olan nesne ve var-
lıklara zarar veren, çarpıcı ve
öldürücü güç, göz.
nazaran Göre, oranla, kıyasla.
nazenin 1.Cilveli, nazlı 2.Narin,
ince yapılı 3.Şımarık, nazlı ye-
tiştirilmiş.
nazire 1.Karşılık olarak, benzeti-
lerek yapılan davranış, söz
2.Başka bir manzume örnek
alınarak aynı ölçü ve aynı
uyakla yazılan şiir.
nebat Bitki.
nedamet Pişmanlık.
nedim 1.Arkadaş, yakın dost
2.Yüksek makamdaki kişile-
ri hoş sözlerle, güzel fıkra ve
hikâyelerle eğlendiren kimse.
nefha 1.Güzel koku 2.Esinti.
nefis 1.Öz varlık, kişilik 2.İnsanın
yeme içme vb. gereksinimle-
rinin bütünü.
nehy Yasak etme.
nekes Cimri.
nema 1.Büyüme, gelişme, çoğal-
ma 2.Faiz, ürem.
nesep Soy, baba soyu.
nesrin Yabani gül, ağustos gülü.
nestalik Arap harfleriyle yazılan
bir yazı türü.

nesteren Nesrin.

neşr 1.Dağıtma, yayma 2.Herke-
se duyurma 3.Kitap, gazete
bastırıp çıkarma 4.Kıyamet
günü insanların dirilmesi.

neuzübillah Tanrıya sığındık.

nevale Gereken yiyecek ve içecek
şeyler, azık.

nevheves 1.Bir işe yeni başlayan
2.Maymun iştahlı.

nezr Adak, adama.

nifak Geçimsizlik, anlaşmazlık,
ara bozuculuk.

nigâr 1.Resim 2.Resim gibi güzel
sevgili 3.Resmi yapılmış, res-
medilmiş anlamında ulama.

nihayet 1.Son 2.Sonunda.

nikap Yüz örtüsü, peçe.

nisab 1.Asıl, esas 2.Bir malın ze-
kâtının verilmesi için ulaş-
ması gereken miktar.

nispet 1.Oran 2.Bağıntı, ilgi, ilin-
ti.

nişan 1.İşaret, iz, belirti, alamet
2.Evlenmek üzere birbirine
söz verme, nişanlanma 3.Ni-
şanlanma sırasında yapılan tö-
ren 4.Kurşun, taş vb. ile vurul-
mak istenen hedef.

nişane 1.Hedef 2.Eser, iz, belirti.

niyaz Yalvarma, yakarma.

nizam 1.Düzen 2.Kural.

noksan Eksik, eksiklik, kusur.

nuhuset Uğursuzluk, kademsizlik.

numani Kan rengi.

numune Göstermelik.

nun Arap alfabesinde "N" harfi-
nin adı.

nurani 1.Işıklı, nurlu 2.Saygı
uyandıran.

nükte 1.İnce anlamlı, düşündürü-
cü ve şakalı söz, espri 2.Yazı-

da, resimde, sözde ve davra-
nışta ince, derin anlam, espri.

nüsha 1.Birbirinin tıpkısı olan ya-
zılı şeylerin her biri 2.Gazete,
dergi vb.nde sayı 3.Benzer,
aynı, kopya.

— P —

penah 1.Sığınma 2.Sığınılacak
yer 3.Bir şeyin sığınağı, koru-
yucusu, dayanağı anlamına
gelen kelimeler üretmek için
tamlama eki.

perva 1.Korku 2.Çekinme 3.İlgi,
bağ.

pervane 1.Geceleri ışık çevresin-
de dolaşan küçük kelebek
2.Haberci, ulak.

pervin Ülker yıldız kümesi, Sürey-
ya.

peşkeş 1.Armağan 2.Yaranmak
amacıyla uygunsuz olarak
verilen şey.

peyman Ant, yemin.

pir-i mугan 1.Mecusi büyüğü
2.Meyhaneci.

— R —

rağbet 1.İstek, arzu, ilgi 2.Beğen-
me, itibar.

rağm 1.Zıddına, inadına dav-
ranma.

rahman Herkese, her canlıya
merhamet eden (Tanrı).

rahmet 1.Birinin suçunu bağışla-
ma, merhamet etme.

rahne Gedik.

ram Boyun eğen, kendini başka-
sının buyruğuna bırakan.

râna Güzel, hoş görünen.

rast 1.Doğru, düzgün 2.Tesadüf
3.Müzikte bir makam.

rastık 1.Kadınların kaşlarını veya saçlarını boyamak için sürdükleri siyah boya 2.Sürme.
 ray Raca.
 rebiyülahir Ay takviminin dördüncü ayı, küçük mevlit ayı.
 rebiyülevvel Ay takviminin üçüncü ayı, büyük mevlit ayı.
 recep Ay takviminin yedinci ayı, üç ayların birincisi.
 rehin Bir borcun ödeneceğine teminat olarak, ödenince, geri alınmak şartıyla borçlunun alacaklıya verdiği değerli şey, tutu, ipotek.
 remiz Sembol, rumuz.
 rengin 1.Boyalı, renkli 2.Güzel, tabiata hoş gelen.
 reva Yakışır, yerinde, uygun.
 revaç 1.Sürüm 2.Geçerlik, itibarda olmak 3.Herkesçe aranılmak.
 revan Giden, yürüyen.
 revnak Parlaklık, göz alıcılık.
 rey 1.Oy 2.Düşünce, görüş, fikir
 reyhani 1.Fesleğen gibi ince nakışlı 2.Arap harfleriyle yazılan bir yazı türü.
 rıza Razi olma, isteme, istek.
 rızık 1.Yiyecek, içecek şey, azık 2.Tanrı'nın bütün yarattıklarına verdiği nimet.
 riayet 1.Sayma, saygı, ağırlama, itibar etme 2.Uyma, boyun eğme.
 rint Gönül eri, dünya işlerine al-dırış etmeyen kişi.
 risale Küçük kitap, broşür.
 rivayet 1.Söylenti 2.Bir olay, bir haber veya sözü nakletme.
 riya İnandığı, düşündüğü gibi davranmama, özü sözü bir olmama huyu, ikiyüzlülük.

riyazat Nefsi kırma, dünya rahat ve tatlarından kaçınıp perhiz ve kanaat içinde yaşama.
 rub'u meskûn Yeryüzünün insanların yaşadığı varsayılan dörtte birlik bölümü.
 rud 1.Kemençe benzeri müzik aleti 2.Saz kirişi, saz teli 3.Irmak.
 ruhi Ruhsal.
 rûmmani Narçiçeği renginde.
 rûsva Ayıplanacak durumda olan, rezil.

— S —

saadet Mutluluk, ongunluk, mut, kut.
 sabite 1.Durağan yıldız, burç 2.Matematik formülünde değişmez nicelik.
 sada Ses.
 sadakat İçten bağlılık, sağlam, güçlü dostluk.
 sadaret 1.Başta bulunma, öne geçme 2.Başvezirlik, sadrazamlık.
 sadme Çarpışma, tokuşma, vurma.
 safer Ay takviminin ikinci ayı, sefer ayı.
 sahih Gerçek, doğru, sağın, haki-ki.
 sahra 1.Çöl 2.Kır.
 saki İçkili toplantılarda içki dağıtan kimse.
 salah 1.Düzelme, iyileşme, iyilik 2.Barış, rahatlık.
 salib Haç.
 salih 1.İyi, yarar 2.Yetkili, hakkı olan 3.Din buyruklarına uygun davranan.
 salık 1.Bir yola giren, bir yolda giden 2.Bir tarikata bağlanan.
 sarban Deveci.

sarih Açık, kolay anlaşılır, belli, belirlirgin.

say 1.Çalışma, emek 2.Hac ibadeti sırasında Safa ile Merve tepeleri arasında gidip gelme.

sayvan 1.Güneşten, yağmurdan korunmak için veya süs olarak bir şeyin üzerine çekilen dam saçağı gibi düz veya eğimli örtü.

sebat Sözünden veya kararlarından dönmeme, bir işi sonuna değin sürdürme, direşme.

selamet 1.Esen olma durumu, esenlik 2.Her türlü korku, tasa ve tehlikeden uzak, güvende olma durumu.

selef Bir görevde, bir makamda kendinden önce bulunmuş olan kimse, öncel, halef karşıtı.

sena Övgü, övme.

serazat Serbest ve özgür.

serd Birbiri ardınca düzgün ve iyi söyleme.

serkeş 1.Başkaldıran 2.İnatçı, dik başlı, itaatsız.

server 1.Baş, başkan 2.Bir takımın en ileri geleni.

serzeniş Yakınma.

seyrangâh 1.Seyir yeri 2.Gezme yeri, gezi.

sıhhat 1.Sağlık, esenlik 2.Doğruluk.

silsile 1.Birbirine bağlı, birbiriyle ilgili şeylerin oluşturduğu dizi, sıra.

sirayet 1.Hastalık başkalarına geçme, bulaşma 2.Yayılma, dağılma.

siret 1.Bir kişinin içi, tabiatı, ahlakı 2.Özgeçmiş.

sitem Bir kimseye, yaptığı bir hareketin veya söylediği sözün üzüntü, alınganlık, kırgınlık vb. duygular uyandırdığını öfkelenmeden belirtme.

sofi Mutasavvıf.

subh u kazib Tan zamanından önceki geçici aydınlık.

sulh Barış.

süheyl Güney yarım kürede bulunan parlak yıldız.

sükût Susma.

sülûk 1.Bir yola girme, bir yol tutma 2.Bir tarikata girme.

sümbüle Başak burcu.

süreyya Ülker yıldız kümesi, Pervin.

sürh 1.Kırmızı 2.Kırmızı sıvı (kan, şarap, boya).

süsen Süsengillerden, yaprakları kılıç biçiminde, çiçekleri iri ve mor renkli, güzel görünümlü ve kokulu, çok yıllık bir süs bitkisi, susam.

süveyda 1.Yüreğin ortasında bulunduğu ve idrakin merkezi olduğu varsayılan kara benek 2.Yürekteki gizli günah 3.Botanikte besidoku.

— Ş —

şaban Ay takviminin sekizinci ayı, üç ayların ikincisi.

şad Sevinçli, neşeli.

şahadet 1.Tanıklık, şahitlik 2.Bir şeyin gerçekliğine inanma 3.İşaret, iz 4.Yüksek bir ülkü uğrunda ölme, şehit olma.

şahne Koruma, gözetme işi ile görevli kişi, inzibat.

şahrüh Satrançta bir taş.

şakayık Dügünçiçeğigillerden, çiçekleri türlü renkte, çok yıllık güzel bir süs bitkisi (Paeonia maseula).

şakirt Öğrenci, çırak.

şarih Açıklayan yorumlayan, bir eser hakkında açıklama yorumlama amacıyla kitap yazan.

şark Doğu.

şefaât Birinin suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için o kimseyle Tanrı arasında peygamberin yaptığı aracılık.

şehab Kıvılcım.

şehla Kusurlu sayılmayacak kadar hafif şaşı (göz).

şehname 1.Hükümdarların niteliklerini, üstün başarılarını anlatan, mesnevi biçiminde yazılmış manzume 2.Manzum olarak yazılmış tarih.

şehriyar Hükümdar.

şem Mum, balmumu.

şemme 1.Bir kere koklama 2.Az şey.

şems Güneş.

şemse Yazma kitapların cildine, baş sayfalarının üst bölümüne veya kumaşlara, kapı, pencere vb. yerlere işlenen veya çizilen güneş biçiminde süs.

şerh 1.Açma, ayırma 2.Bir anlatım veya kitabı açıklama, yorumlama 3.Bir şeyi açıklamak amacıyla yazılmış kitap 4.Açık ve ayrıntılı anlatma.

şest Ok atanların parmaklarına geçirdikleri halka.

şevk 1.İstek, heves 2.Sevinç, neşe.

şevket Büyüklük, ululuk, yücelik, heybet.

şeyda Sevgiden aklını kaybetmiş, şaşkın, divane.

şimal Kuzey.

şimşad Şimşir ağacı.

şiraze Ciltçilikte, kitap yapraklarını düzgün tutmaya yarayan ince örülmüş şerit.

şöhret Herkesçe bilinme, tanınma durumu, ün 2.Tanınmış, ünlü kimse.

şua Işın.

şule Alev,yalım.

şükran İyilik bilme belirtisi.

şümül 1.İçine alma, kaplama, kapsama 2.Kaplam.

— T —

ta'n 1.Sövme 2.Yerme.

taalluk İlgisi olma, ilgisi bulunma, ilgi, ilinti.

taat Allah'ın buyruklarını yerine getirme, ibadet etme.

tab'ı selim İyi huy.

tabi 1.Birinin arkası sıra giden, ona uyan 2.Birine bağlı olan, emri altında bulunan.

tabiat 1.Doğa 2.Doğal özellik 3.Güzeli ayırma melekesi, zevk, beğeni 4.Huy, karakter.

tabir 1.Rüya yorma, yorumlama 2.Deyiş, anlatım, ifade 3.Deyim.

tahakkuk Gerçekleşme, yerine gelme.

tahammül 1.Nesne, güçlü, zorlayıcı dış etkenlere karşı koya-bilme, dayanma 2.İnsanın kötü, güç durumlara karşı koyabilme gücü, kaldırma, katlanma.

tahassür Kavuşmak istenen şey
veya kimse için üzülmeye, özlem.
tahlil Çözümleme.
tahlilî Çözümlemeli.
tahmin 1.Yaklaşık olarak değerlendirmek, oranlama 2.Akla, sezgiye veya bazı verilere dayanarak gelecek bir şeyi, olayı kestirme 3.Önceden kestirilen, düşünülen şey.
tahmis 1.Divan edebiyatında bir gazelin her beytinin başına üç dize katılması durumu, beşleme 2.Kahve vb. şeyleri kavurma.
tahsil 1.Ele geçirmek 2.Parayı alma, toplama 3.Öğrenim.
tahsin Beğenip alkışlama.
taife 1.Aynı işi yapan topluluk 2.Kavim, kabile 3.Bir gemi mürettebatı.
takat Bir şeyi yapabilme, başara-bilme gücü, güç, hal, derman, kuvvet.
takdir 1.Beğenme, beğenip belirtme, değer verme 2.Bir şeyin değerini, önemini, gerekliliğini anlama 3.Değer biçme 4.Tanrı'nın uygun görmesi, Tanrı'nın isteği, kader.
taksim 1.Parçalara bölme, bölüş-türme 2.Klasik Türk müziğinde faslın başında ve ortasında çalgıcının içinden geldiği biçimde yaptığı müzik.
taksirat Kusurlar, suçlar.
takva 1.Allah'tan korkma 2.Dinin yasak ettiği şeylerden sakınıp buyurduklarını yerine getirme, züht.
talâk Boşama, nikâhlı eşten ayrılma.

talih Şans.
talik 1.Asma, yukarı kaldırma 2.Bir işin yapılmasını herhangi bir şarta bağlı tutma 3.Belli bir zamana bırakma, erteleme 4.Arap alfabesinde geliştirilen, yatık olarak yazılan yazı türlerinden biri.
talip İsteyen, istekli.
tamah Açgözlülük.
tanzir 1.Benzetme 2.Divan edebiyatında bir şiiri örnek alarak ona benzer bir örnek kaleme alma.
tariz Kapalı bir biçimde, dolaylı olarak söz söyleme, taşlama.
tasarruf 1.Bir şeyi istediği gibi kullanma yetkisi, kullanım 2.Tutum.
tasavvuf 1.Tanrı'nın niteliğini ve evrenin oluşumunu varlık birliği anlayışıyla açıklayan dinî ve felsefi akım.
tasavvur 1.Göz önüne getirme, hayal etme, zihinde bir kişilik kazandırma 2.Tasarım 3.Düşünce, amaç, niyet, maksat, plan.
tasdik 1.Doğrulama 2.Onay, onaylama.
tashih Düzeltme, düzelti.
tasvir 1.Betimleme 2.Betim.
tavaf 1.İslam dininde hac sırasında Kâbe'nin çevresini yedi kez dolaşma 2.Bir şeyin çevresini dolaşma 3.Kutsal bir yeri ziyaret etme.
tavsif Nitelendirme, niteliklerini söyleme.
tayin 1.Ne olduğunu anlama, gösterme, belirtme, kararlaştırma 2.Atama.

tayip Ayıplama, kınama.
 taylasan Sarığın sarkan ucu, kuyruğu.
 tazim Saygı gösterme, ululama.
 tebaa Uyruk.
 teberrük Uğur sayma.
 tebessüm Gülümseme.
 tecelli 1.Belirme, görünme, ortaya çıkma, zuhur etme, meydana çıkma 2.Tanrı'nın insanlarda ve doğada görünmesi 3.Alın yazısı, kader.
 tecerrüt Her şeyden uzaklaşma, sıyrılma, soyutlanma.
 tecrübe 1.Deneyim 2.Görgü.
 tedarik 1.Araştırıp bulma, sağlama, elde etme 2.Hazırlık.
 tedbir 1.Önlem 2.Hazırlık.
 teessüf Acınma, yazıklanma, yerinme.
 teessür 1.Üzülme, üzüntü 2.Duygulanım.
 tefe'ül Fala bakma.
 teferrüt 1.Tek, yalnız olma, herkes-
 ten uzaklaşarak yalnız kalma
 2.Benzeri bulunmama, benzer-
 siz olma, sivrilme.
 tefsir 1.Yorumlama 2.Yorum
 3.Kuran'ın surelerini açıkla-
 yan eser.
 tegafül Anlamazlıktan gelme.
 tehiyyat 1.Diriltme, canlandırma
 2.Taze can vericesine kuvvetlendirme, şenlendirme.
 tekellüf 1.Zahmet veren bir iş görme, güçlüğe katlanma 2.Bir işi gösterişli bir biçimde yapmaya çalışma, özenme, gösteriş.
 telakki 1.Anlayış, görüş 2.Kabul etme, sayma.
 telef 1.Yok etme, öldürme 2.Boş yere harcama, yıpratma.

telkin 1.Bir duyguyu, bir düşünceyi aşılama 2.Talkın.
 telmih 1.Anlatılmak istenen şeyi söz arasında imalı olarak belli etme, açıkça söylememe 2.Bir dizede veya beyitte bilinen bir olay, bir atasözü, fıkra ve benzeri hatırlatma sanatı, anıştırma.
 temkin Bir işin sonunu düşünerek ölçülü, tedbirli davranma.
 temren Ok, kargı vb. şeylerin ucundaki sivri demir.
 tenezzül Kendi durumundan daha aşağıdaki bir işi, bir durumu kabul etme.
 tenkit Eleştirme, eleştiri.
 terane 1.Ezgi, makam, nağme 2.Çok tekrarlandığından usanç verici bir durum alan söz.
 terci-i bent Her bendinin sonunda aynı beytin tekrarlandığı uzun manzume.
 tereddüt Kararsızlık, duraksama.
 terekküp Birkaç şeyin bileşmesinden oluşma, bileşme.
 terennüm 1.Güzel ve alçak sesle şarkı söyleme 2.Kuş şakıma, ötme 3.Anlatma, ifade etme.
 terk 1.Bırakma, ayrılma 2.Vazgeçme 3.Bakmama, ihmal etme.
 terkib-i bent Birkaç bentten meydana getirilmiş manzume.
 terkip 1.Birleşim, birleştirme, bir araya getirme 2.Tamlama.
 tertip 1.Uygun bir sıraya, düzene koyma, sıralama 2.Düzenleniş, sıralanış biçimi 3.Düzenleme 4.Dizgi 5.Hile, düzen, komplot.
 tesadüf 1.Yalnız ihtimallere bağlı olduğu düşünülen olayların

kesin olmayan, değişebilen sebebi 2.Rastlantı, rast geliş.
tesdis 1.Sayısını altıya çıkarma veya altıya bölme 2.Bir gazelin her beytine dört dize ekleyerek altılı duruma getirme.
teselsül 1.Zincirleme 2.Birbirine bağlı, birbiri ile ilgili şeylerin oluşturduğu dizi, sıra, silsile.
teshir Ele geçirme, zapt etme.
tesir Etki.
teslim 1.Bir şeyi sahibine verme 2.Emanet alınan bir şeyi sahibine geri verme 3.Bırakma, devretme, terk etme 4.Teslim ol veya teslim oluyorum sözü 5.Gerçek olduğunu söyleme, doğrulama.
tespih etmek Tanrıyı ululayıp şükretme, hiçbir eksikliği ve insan niteliğinde bulunmadığına inanıp, bunu söyleme.
teşebbüs Girişim, girişme.
teşkil 1.Oluşturma, ortaya çıkarma, meydana getirme 2.Oluşum 3.Örgütlenme.
teşrif 1.Bir yeri onurlandırma, şerefleendirme 2.Gelmesiyle bir yeri onurlandırma.
teşvik 1.İsteklendirme, özendirme 2.Bir kimseyi kötü bir iş yapması için kışkırtma.
teşviş Karıştırma, bulandırma.
tettebbü Bir şeyi iyice inceleme, onunla ilgili bilgi edinme, araştırma.
tetimme 1.Bir eksiğin tamamlanması için katılan şey 2.Bir kitabın eksiklerini tamamlayan ekler bölümü.
tevarüt 1.Birbiri arkasından gelme 2.Her taraftan gelip birik-

me 3.İki şairin ayrı ayrı olarak aynı mısra veya beyti söylemeleri.
tevazu 1.Alçakgönüllülük 2.Gösterişsizlik.
teveccüh 1.Bir yana doğru yönelme, yüzünü çevirme 2.Güler yüz gösterme, yakınlık duyma, hoşlanma, sevme.
tevekkül Herhangi bir işte elinden geleni yapıp daha sonrasını Allah'a bırakmak.
tevfık Allah'ın yardımına kavuşma.
tevhit 1.Allah'ın birliğine inanma, bir sayma, bir olarak bakma 2.Tek tanrıcılık 3.Divan edebiyatında Allah'ı övmek için yazılan manzume 4.Birkaç şeyi bir araya getirme, birleştirme.
tevil Bir sözü veya davranışı görünür anlamından başka bir anlamda kabul etme, çevri.
teyit Doğrulama, doğruluğunu onaylama.
tezhîp 1.Yazma kitaplarda, sayfaların yaldız ve boya ile bezemesi, yaldızlama 2.Süsleme, bezeme.
tezkire 1.Pusula 2.Bir iş için izin verildiğini bildiren resmî kâğıt 3.Divan şairlerinin hayatını ve şiirlerini genellikle subjektif bir bakış açısıyla değerlendiren eser.
tezvir 1.Yalan söyleme 2.Ara bozma ve özellikle kötülük amacıyla yapılan kovculuk.
tirkeş Okluk.
töhmet 1.Birine yüklenen, işlenildiği sanılan fakat henüz aydın-

lanmamış olan suç, suçlama
2.Kabahatli.

tuğra 1.Padişahların imza yerine
kullandıkları, özel bir biçimi
olan sembolleşmiş işaret
2.Tura.

tuğrakeş 1.Belgelere tuğra çeken.
tulû Güneşin doğması, doğuşu
1.Gök cisimlerinin doğması
2.Gök cisimlerinin doğduğu
yer.

tutra 1.Kâkül 2.Kıvırcık saç lüle-
si.

tutya Göze parlaklık ve kuvvet
vermek için çekilen ve gözü
yakıp yaşartan bir çeşit sürme.

— U —

ukde 1.Düğüm, yumru 2.İçe dert
olan şey.

umde İlke, prensip.

umurni Genel.

uşşak Âşıklar, Türk müziğinde
ana makamlardan biri.

utarit Merkür.

— Ü —

üns Birlikte düşüp kalkma, yakın-
lık, alışkanlık.

— V —

vacip 1.Müslümanlıkça yapılma-
sı gerekli olan 2.Yapılması ge-
rekli olan.

vahdet Bir olma, tek olma, birlik,
teklik.

vahşet 1.Yabani, vahşi olma du-
rumu 2.Korku, ürküntü 3.Is-
sızlık, yalnızlık.

vaka Olay, hadise.

vakar Ağırbaşlılık.

vâkıf 1.Bilen, farkında olan 2.Bir
şeyi vakıf durumuna getiren.

vasıf Nitelik.

vasıta 1.Araç 2.Aracı.

vasl 1.Ulaşma, birleşme 2.Ka-
vuşma.

vebal Günah.

vecd 1.Kendinden geçecek dere-
cede dalgınlık 2.Tasavvufta
kendinden geçecek derecede
Tanrı sevgisine dalma, yüksek
heyecan.

veçhe 1.Yüz, yön, taraf, yan,
2.Tarz, üslup 3.Sebep 4.Vasıta.
vefa Sevgiyi sürdürme, sevgi bağ-
lılığı.

vehim 1.Gerçekte olmayıp var sa-
nılan düşünce, kuruntu, şüp-
he 2.Yersiz korku.

velev İster, isterse, olsa da, kaldı
ki, hatta.

velinimet Birine, etkisi yaşadıkça
sürecek bir iyilik ve bağışta bu-
lunan kimse.

velve Gereksiz telaş, gürültü ve
heyecan.

vesile 1.Sebep, bahane 2.Elveriş-
li durum, fırsat.

vesvese Kuruntu.

vezin 1.Tartı 2.Ölçü.

vilayet 1.Vali idaresinde olan
ülke bölümü 2.Valilik.

viran Yıkık, harap.

vird Belirli zamanlarda okunma-
sı âdet edinilen bazı dualar.

visal Sevgiliye kavuşma.

vuslat Sevgiliye kavuşma.

— Y —

yad 1.Anma 2.Hatır, zihin.

yadigâr Bir kimseyi, bir olayı ha-
tırlatan nesne veya kişi.

yakiyn 1.Kesin olarak bilme
2.Uzak olmayan.

yaver 1.Yardımcı 2.Emir subayı.
yed El.

yed-i beyza Beyaz el, Hz. Mu-
sa'nın mucizelerinden biri,
göğsüne soktuğu elinin ışılda-
ması.

yeis Umutsuzluktan doğan ka-
ramsarlık, üzüntü.

yekpare 1.Bir parçadan oluşan,
tek parça, bütün.

yom Uğur, iyi talih, iyi haber.

— Z —

zahir 1.Açık, belli 2.Dış yüz, gö-
rünüş 3.Kuşkusuz, elbette,
şüphesiz 4.Görünüşe göre,
anlaşıldığına göre.

zahiri 1.Görünen, görünürdeki
2.İçten olmayan, yapmacık.

zahit Dinin yasak ettiği şeylerden
sakınıp buyurduklarını yerine
getiren (kimse), kaba sofı.

zahr Yara.

zahriye Kitap veya kâğıdın arka
yüzü, arka kapağı, sırtı.

zail Yok olan, ortadan kalkan, sü-
rekli olmayan.

zan Sanı.

zapt 1.Zor kullanarak ele geçir-
me 2.Tutma, hâkim olma.

zaruri Zorunlu, gerekli.

zat 1.Kimse, kişi 2.Kendi, öz.

zaviye 1.Köşe 2.Küçük tekke
3.Anlayış, görüş, bakış açısı
4.Açı.

zayi 1.Kaybolma, yitme 2.Kayıp
3.Yok olmuş, elden çıkmış,
mahvolmuş 4.İşe yaramayan,
yararsız, boş.

zebercet Sarı renkte ve cam par-
laklığında doğal demir ve
magnezyum silikat.

zebun Gücsüz, zayıf, âciz.

zemzeme 1.Ezgili ses 2.Güzel ve
alçak sesle şarkı söyleme
3.Zebur'un ezgiyle okunma-
sı.

zerre Çok küçük parçacık.

zeval 1.Yok olma, yok edilme

2.Suç, kabahat, sorumluluk

3.Bozulma 4.Öğle.

zıddiyet 1.Karşıtlık 2.Sevişmez-
lik, geçimsizlik, çekememez-
lik.

zikir 1.Anma, söyleme, sözünü
etme 2.Bir tarıkata bağlı olan-
ların Tanrı'nın adını art arda
söylemesi.

zilkade Ay takviminin on birinci
ayı.

zillet Hor görülme, alçalma.

zir 1.Sazın en ince teli 2.Alt, aşa-
ğı.

ziya Işık, aydınlık.

ziyade 1.Çok, daha çok, daha faz-
la 2.Çoğalma, artma.

ziyan Zarar.

ziynet Süs, bezek.

zuhur Ortaya çıkma, görünme,
belirme, baş gösterme, meyda-
na çıkma.

zulmet Karanlık.

zühal Satürn.

zühre Çoban Yıldızı, Venüs.

zülâl Saf, tatlı su.

zülûf 1.Şakaklardan sarkan saç lü-
lesi 2.Sevgilinin saçı, zülfüyâr.

zümre 1.Topluluk, takım, grup,
camia 2.Tür, cins.

zünnar 1.Keşişlerin bellerine bağ-
ladıkları kıldan yapılma ku-
şak 2.Edebiyatta güzelin saçı.